

**ВОЄННА ОКРУГА
УПА “ЛИСОНЯ”**

1943-1952

Документи і матеріали

Літопис УПА

Нова серія, том 20

**National Academy of Sciences
of Ukraine (NANU)
M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian
Archaeography and Source Studies, NANU
Litopys UPA Publishers
Branch State Archive
of the Security Service of Ukraine**

Litopys UPA
New Series, Volume 20

**THE UPA'S MILITARY OKRUHA
"LYSONIA"**

1943-1952

Documents and Materials

**Національна академія наук України
Інститут української археографії
та джерелознавства
ім. М.С. Грушевського НАН України
Видавництво “Літопис УПА”
Галузевий державний архів
Служби безпеки України**

Літопис УПА
Нова серія, том 20

**ВОЄННА ОКРУГА УПА
“ЛИСОНЯ”**

1943-1952

Документи і матеріали

This compilation contains documents and materials of the headquarters and of various military units of the VO UPA “Lysonia” and also, the reports and informational documents of the OUN, that throw light on the Ukrainian liberation movement in Ternopil region.

Збірник містить документи і матеріали військового штабу та окремих підрозділів воєнної округи УПА “Лисоня”, як також звітно-інформаційні документи структур ОУН, що висвітлюють український визвольний рух на території Тернопільщини.

Редакційна рада:

**П. СОХАНЬ (співголова), П. Й. ПОТІЧНИЙ (співголова),
Г. БОРЯК, В. ЛОЗИЦЬКИЙ, Р. ПИРИГ, Ю. ШАПОВАЛ,
О. УДОД, С. КОКІН, М. ПОСІВНИЧ**

Editorial board:

*P. Sokhan' (co-chairman), P. J. Potichnyj (co-chairman)
H. Boriak, V. Lozyts'kyi, R. Pyrih, Yu. Shapoval,
O. Udod, S. Kokin, M. Posivnych*

Упорядник:

Сергій Волянюк

Консультант:

Володимир Мороз

Compiler:

SERHII VOLIANIUK

Adviser:

VOLODYMYR MOROZ

Оригінал-макет:

П. Клим

**ISBN 978-1-897431-43-6 (Canada)
ISBN 978-966-2105-41-4 (Ukraine)**

© “Літопис УПА”, 2012
© *Litopys UPA*, 2012

70-РІЧЧЯ ПОСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ 1942 – 2012

**ФУНДАТОРОМ
цього тому є
МИХАЙЛО ЦЯПА**

Народився 4 січня 1923 р. в селі Мозолівка (тепер – Підгаєцького району Тернопільської області). Семирічну освіту здобув у рідному селі. За німецької окупації відвідував Учительську Семінарію в Рогатині, яку завершив матурою у 1944 р. Тут, в Рогатині, у 1941 р. вступив до Юнацтва ОУН. 1944 року був забраний до Дивізії «Галичина», однак кінцево приділений до німецької Дивізії «Вікінг». По рекрутському вишколі висланий на советсько-німецький фронт над р. Нарвою у Польщі. Під кінець цього ж року повернений до Дивізії «Галичина», яка тоді перебувала на Словаччині, де відбув підстаршинський вишкіл. Згодом, разом з Дивізією, пройшов маршем від Словаччини до Словенії, а пізніше – перекинений на фронт до Австрії, де й застав закінчення війни.

Після війни оселився у Мюнхені, де студіював економіку, вступивши у 1946 р. до Української Високої Економічної Школи, по закінченні 6 семестрів якої перейшов до Українського Вільного Університету. В 1950 році переїхав до США. Працював у матема-

тичній бібліотеці при Мічігенському Університеті, аж до виходу на пенсію. Брав участь у молодечих та громадських організаціях українців, був активний у суспільно-політичному житті, належав до СУМА, ТУСМ, ООЧСУ, УККА, АБН та Студентської громади, де був членом дирекції Українського Музею та Українського Культурного Центру в Детройті. На даний час (2012) проживає у місті Ан Арбор (Мічіген, США).

Щедрий меценат ґрунтового збірника під редакцією Василя Ліщинецького і Богдана Лаповика “Підгайчани в боротьбі за волю України” (Тернопіль, “Горлиця”, 2000) та інших історико-краєзнавчих праць. Автор спогадів “Мозолівка: Спомини, роздуми, розповіді” (Херсон, ВАТ, 2011).

* * *

Mykhajlo Ciapa was born January 4, 1923 in v. Mozolivka (now Pidhaitsi Raion, Ternopil Oblast). He completed seven grades of the village school and during the German occupation entered the Teachers' Seminary in Rohatyn which he completed in 1944. In Rohatyn in 1941 he joined the Youth section of the Organization of Ukrainian Nationalists. In 1944 he was inducted into the Division “Halychyna” but assigned to the German Division “Wiking”. Upon completion of basic training he was sent to the German-Soviet front on the river Narew (Narva) in Poland. By the end of the year he was reassigned to the Division “Halychyna” which was then based in Slovakia where he completed the non-commissioned officers training. With the Division he marched from Slovakia to Slovenia and finally to the front lines in Austria where the war ended for him in 1945.

After the war he settled in Munich, Germany where he studied economics at the Ukrainian High Economic School and the Ukrainian Free University. In 1950 he migrated to the USA and worked at the Mathematics Library of the University of Michigan until his retirement.

Very active in Ukrainian youth and social and political organizations such as the Association of Ukrainian Youth of America, Association of Ukrainian Student Youth, Organization in Defense of Four Freedoms of Ukraine, the Ukrainian Congress Committee of America, the Anti-Bolshevik Bloc of Nations and the Student Hromada, he was also a member of the board of the Ukrainian Museum and of the Ukrainian Cultural Center in Detroit, Michigan. He lives in Ann Arbor, Michigan.

He also generously supported the fundamental compilation, “Pidhaichany v borot'bi za Voliu Ukrainy” (Ternopil', Horlytsia, 2000), edited by Vasyl Lishchynetskyi and Bohdan Lapovyk and other historical works. He authored his memoirs entitled “Mozolivka: Spomyny, rozdumy, rozpovidi” (Kherson, VAT, 2011).

ЗМІСТ

Вступ	9
Introduction.....	25
Нарис про діяльність ВО УПА “Лисоня”	43
Розділ I. Накази та інструкції командування	71
Командир і військовий штаб	73
Політвиховний відділ	217
Розділ II. Звітно-інформаційні документи командування	227
Командир і військовий штаб	229
Політвиховний відділ	347
Розділ III. Окремі підрозділи	385
Курінь “Бистрого”	387
Сотня “Буйні”	391
Сотня “Бурлаки”	442
Сотня “Гайдамаки”	445
Сотня “Кубанці”	447
Сотня “Лісовики”	449
Сотня “Орли”	470
Курінь “Остапа”	472
Підстаршинська школа	474
Сотня “Полтавці”	476
Сотня “Риболовці”	488
Курінь “Романа”	502
Сотня “Рубачі”	508
Сотня “Сірі Вовки”	536
Сотня “Чорноморці”	542
Сотня “Холоднярці”	546
Розділ IV. Організаційно-мобілізаційна (військова)	
референтура	567
Тернопільська область.....	569
Чортківська округа	582
Бережанська округа	588
Розділ V. Документи до діяльності ВО “Лисоня”	591

Розпорядчі документи ОУН.....	593
Листування.....	596
Звітно-інформаційні документи ОУН	608
Відозви	641
Служба безпеки.....	644
Документи про полеглих.....	645

Додатки

Перелік скорочень.....	660
Схеми поділу УПА та ОУН	665
Керівництво УПА та ОУН	685
Фото	711
Індекс.....	737
Перелік документів	815
Перелік ілюстрацій	823

Вступ

Збірник “Воєнна округа УПА “Лисоня”: документи і матеріали, 1943-1952” включає інструкції, накази, розпорядження, звіти, листування, які містять інформацію про діяльність Української Повстанської Армії на території сучасної Тернопільської області та прилеглих регіонів.

Структура збірника включає археографічний вступ, короткий нарис діяльності ВО УПА “Лисоня”, документи, матеріали та додатки. Документи і матеріали, що публікуються, складаються з таких тематичних розділів: 1) накази та інструкції командування; 2) звітно-інформаційні документи командування; 3) окремі підрозділи; 4) організаційно-мобілізаційна (військова) референтура ОУН; 5) документи до діяльності ВО “Лисоня”. Документи та матеріали у тематичних розділах згруповані у підрозділи за характером, приналежністю або локалізацією.

При підготовці збірника використано фонди Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України (ЦДАВО), Галузевого державного архіву Служби Безпеки України (ГДА СБ України), архіву Управління Служби Безпеки України в Тернопільській області (УСБУ в Тернопільській області) та Державного архіву Тернопільської області (ДАТО). Частина документів та матеріалів походить з колекції Миколи Лебеда, що зберігається у архіві Центру дослідження визвольного руху (ЦДВР). Окремі матеріали являються передруками із підпільних видань. Кожен документ ідентифіковано за відповідним фондом, описом, справою та аркушем. Головна засада відбору – якомога повніше представлення виявлених документів і матеріалів для належного, різностороннього висвітлення діяльності УПА на території ВО “Лисоня”.

Слід відмітити, що документи, які стосуються УПА на Тернопільщині, до цього часу практично не друкувалися, а переважна більшість тих, що опубліковані, стосуються територіальної

сітки ОУН. Так Володимир Сергійчук¹ опублікував низку підпільних звітів, які походять з Тернопільської області/Подільського Краю ОУН², а Нестор Мизак³ оприлюднив матеріали Борщівського району ОУН⁴, які походять із архіву, віднайденого у с. Бабинці Борщівського р-ну.

Документи і матеріали, що стосуються діяльності підпілля на Тернопільщині, містяться у ряді томів основної серії видання “Літопис Української Повстанської Армії”, зокрема діяльність референтури СБ в краю представлена у 43, 44 та 46, а підпільної сітки – у 11, 49 та 50 томах⁵ цієї серії. У 8 та 18 томах⁶ нової серії “Літопису УПА” опубліковано значну кількість звітів про

¹ Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр. Нові документи і матеріали. – К.: Дніпро, 1998. – 944 с. Його ж. Український здвиг. – Кн. IV: Поділля. 1939–1955. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. – 840 с.

² Чар. Прихід большевиків та їх поведінка. 3.08.1944; Чар. Діяння енкаведистів. 5.08.1944; Інформаційний звіт ОУН про антиукраїнський терор польських шовіністів на території Тернопільщини в січні-лютому 1944 р. 03.1944; Федір. Обл. Тернопіль. 23.03.1944 р. Надзвичайний звіт ч. 15/44; Орел. Інформація про діяльність польської міліції, що служить більшовикам на терені Скалатського повіту протягом квітня-травня. 06.1944; Витяг з оунівського звіту про голод у надзбручанських районах Кам'янець-Подільської обл. у 1946-1947 р.; Вістки зі сходу. 4.07.1948. протокол розмови з мешканцем СУЗ с. Гальжбівка, Ямпільського р-ну, Вінницької обл.; [Подільський краєвий провід.] Пропагандивний звіт. Бор. 2.06.1949 та ін.

³ Мизак Н. За тебе, свята Україно. Південне Надзбруччя у визвольних змаганнях ОУН, УПА. Чортківський надрайон ОУН. Кн. 2. – Чернівці, 2000. – С. 306-398.

⁴ Інструкція в справі проведення “Свята УПА”. 1947 р.; Р-н Борщів. Список стрільців УПА та членів збройного підпілля, загиблих у 1944–1946 рр. та ін.

⁵ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 43: Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині 1946–1948. Книга перша / упор. П. Потічний. – Торонто–Львів, 2006. – 1332 с.; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 44: Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині 1946–1948. Книга друга / упор. П. Потічний. – Торонто–Львів, 2006. – 1288 с.; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 46: Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині 1946–1948. Книга третя / упор. П. Потічний. – Торонто–Львів, 2007. – 896 с.; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 11: Тернопільщина: список упавших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 р. до 31 грудня 1948 р. / упор. Є. Штендера. – Торонто, 1985. – 248 с.; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 49: Тернопільщина. “Вісті з Терену” та “Вістки з Тернопільщини” 1943-1950. Книга перша / ред. І. Гомзяк та М. Посівнич. – Торонто–Львів, 2010. – 832 с.; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 50: Тернопільщина. “Вісті з Терену” та “Вістки з Тернопільщини” 1943-1950. Книга друга / ред. І. Гомзяк. – Торонто–Львів, 2010. – 1240 с.

⁶ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 8: Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944-1946. Документи і матеріали / упор. О. Вовк. – Київ-Торонто, 2006. – 1448 с.; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 18: Діяльність ОУН та УПА на території Центрально-Східної та Південної України. / упор. О. Пагірдя, В. Іванченко. – Київ-Торонто, 2011. – 1060 с.

соціально-економічний стан та діяльність повстанських підрозділів у Кам'янець-Подільській окрузі ОУН⁷.

Окремі документи і матеріали підрозділів УПА та військового штабу ВО⁸ були опубліковані у 12 томі основної серії “Літопису Української Повстанської Армії”, присвяченому діяльності ВО “Лисоня”⁹, а також у 46 і 49 томах тієї ж серії та у 12¹⁰ і 18 томах нової серії “Літопису УПА”. Короткі біографічні дані про значну частину вояків, підстаршин, старшин ВО “Лисоня” та збройного підпілля Тернопільської округи подано в 11 томі “Літопису Української Повстанської Армії”¹¹.

Варто відзначити, що відомості про рейди та бої сотні “Сіроманці” в 1940-х роках довгий час не сходили зі шпальт підпільних газет та часописів¹².

⁷ Кам'янець-Подільська округа. Інформативний звіт (27.XI–31.XII. 1944 р.) від 31.I.1945 р.; Лист В. Бея до Г. Левчука. 29.10.1945 р.; Суспільно-політичний огляд Кам'янець-Подільської округи. 1945 р.; Відомості з Кам'янець-Подільської округи. 17.11.1945 р.; Суспільно-політичний огляд Кам'янець-Подільської округи. 20.11.1945 р.; Теренові вістки з Кам'янець-Подільської округи. 15.05.1946 р.; Виписки із блокноту керівника Кам'янець-Подільського окружного проводу ОУН М. Качановського. 1949 р. та ін.

⁸ Короткі описи боїв УПА – “Лисоня” (від 16 грудня 1943 року до 5 серпня 1945 року). [1946 р.]; Поділля. Список боїв за лютий-березень-квітень 1945 р.; Повідомлення про загибель Якубовського В. – “Бондаренка”; Повідомлення про загибель Безпалка О. – “Остапа”; Хроніка сотні “Сіроманці”. 1947 р.; Виписка з Наказу ГВШ УПА про нагородження Г. Левчука – “Жвана” Бронзовим Хрестом заслуги. 17.08.1949 р.; Звіт [відділу УПА к-ра] “Кармелюка” про [діяльність] в західних районах Кам'янець-Подільської області. 01-02.1946 р.

⁹ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12: Третя подільська воєнна округа УПА (“Лисоня”) / упор. Є. Штендера. – Торонто, 1989. – 352 с. У цьому томі також представлені документи, що стосуються підпілля ОУН та СБ: Поділля. Впали на полі Слави (Неповний список жертв від 1.01. до 1.06.1945); Санік. Повстанський стяг (Збірник революційних пісень). 1947 р.; Жур. Характеристика Залозецького району (Інформації з жовтня 1946 р.); Чад. Сотник Яструб та ін.

¹⁰ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12: Воєнна Округа “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 1 / упор. В. Мороз, О. Вовк. – Київ–Торонто, 2008. – 800 с.

¹¹ Подано біографічні відомості про старшин ВО “Лисоня”: нач. штабу ВО “Бондаренко” – В. Якубовський, к-р куреня “Гонта” – І. Питльований, к-р сотні “Буйні” “Гордій” – С. Маркіза, хор. “Колос” – М. Мотиль, хор.-вих. “Ярема” – Ю. Середюк; повітових орг.-моб. референтів: “Кит” – О. Приліп, “Кармелюк” – П. Чіп, “Крах” – В. Хом'як, “Капраль” – В. Остяк; к-рів чот станом на 1947 р.: бул. “Копчик” – М. Шумейко (сотня “Рубачі”), ст. віст. “Круча” – П. Кулик (сотня “Сіроманці”) та ін.

¹² Друкований орган ВО “Буг” “Стрілецькі вісті”, починаючи з травня 1944 р. (рік I, ч. 5, 7-8, 14, 15-16, рік II, ч. 2-3, 5, 6) висвітлював боротьбу сотні на терені Львівщини проти підрозділів Вермахту, ЧА та АК; повідомляв короткі відомості про полеглих на полі бою; подавав псевда стрільців котрі були відзначені, а також публікував статті та вірші присвячені цій сотні (Літопис УПА. Нова серія. – Т. 13:

Відомості, що стосуються діяльності ВО “Лисоня”, містяться також у ряді інших томів цього видання¹³. Зокрема, значний масив документів органів радянської влади представлено у 3, 4, 5, 6 та 7 томах¹⁴ нової серії “Літопису УПА”, а у 9 та 15 томах¹⁵ цієї ж

Воєнна Округа “Буг” 1943-1952. Документи і матеріали. Книга 2 / упор. В. Мороз, О. Вовк. – Київ–Торонто, 2008. – 1232 с.); Неперіодичне видання ТВ “Чорний Ліс” надрукувало поему про похід сотні у Львівщину: Боеслав М. Рейд відділу Яструба (Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 4: Чорний Ліс: видання команди Станиславівського тактичного відтинка УПА, 1947-1950 роки. Книга друга / упор. Є. Штендера. – Торонто, 1989. – С. 111-113) та ін.

¹³ Лист УПА до німецьких військ в Галичині. 2.04.1944 р. // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 6: УПА в світі німецьких документів. Книга перша: 1942–1944 / упор. Т. Гунчак. – Торонто, 1983. – С. 124-126; В публікації “УПА – Зах[ід] на третьому етапі” // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 33: Тактичний Відтинок УПА 26-ий “Лемко”: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріали) / упор. П. Потічний та І. Лико. – Торонто–Львів, 2001. – С. 31-83 розглядаються краші зразки проведених боїв та рейдів підрозділів УПА на території ЗУЗ ОУН. Серед них подані військові дії відділів з ВО “Лисоня”: Рейд куреня “Сіроманці” (к-р “Яструб”), Томашів–Рогатин, [06.44 р.] – 12.11.44 р.; Рейд куреня “Бережанського” (к-р “Бондаренко”), Долина–Бережани, 14.08.1944 р. – 10.09.1944 р.; Рейд загону Групи “Лисоня” (к-р “Остап”), Тернопільщина, 08.09.1944 р. – 2.10.1944 р.; Рейд куреня “Чортківського” (к-р “Гордієнко”), Чортківщина, 10.08.1944 р. – 10.09.1944 р.; Рейд куреня “Чортківського” (к-р “Бистрий”), Підгайці – Буковина – Заліщики, 8.11.1944 р. – 29.12.1944 р. та ін.

¹⁴ Літопис УПА. Нова серія – Т. 3: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України 1943-1959 / упор. О. Вовк, І. Павленко, Ю. Черченко. – Київ – Торонто, 2001. – 652 с.; Літопис УПА. Нова серія – Т. 4: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ 1943–1959. Книга перша: 1943–1945 / упор. А. Кентій, В. Лозицький, І. Павленко. – Київ–Торонто, 2002. – 597 с.; Літопис УПА Нова серія – Т. 5: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ 1943–1959. Книга друга: 1946–1947 / упор. А. Кентій, В. Лозицький, І. Павленко. – Київ–Торонто, 2002. – 574 с.; Літопис УПА. Нова серія – Т. 6: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ 1943–1959. Книга третя: 1948 / упор. А. Кентій, В. Лозицький, І. Павленко., К. Абрамова – Київ–Торонто, 2003. – 523 с.; Літопис УПА. Нова серія – Т. 7: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ 1943–1959. Книга четверта: 1949–1959 / упор. М. Деркач, А. Кентій, В. Лозицький, І. Павленко. – Київ–Торонто, 2003. – 716 с.

¹⁵ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944-1945 / упор. О. Іщук, С. Кокін. – Київ–Торонто, 2007. – 912 с.; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1946–1952. Книга друга / упор. С. Власенко, С. Кокін, В. Лозицький. – Київ – Торонто, 2011. – 840 с.

серії подано витяги з архівних кримінальних справ на заарештованих і засуджених органами радянської влади членів ОУН і УПА. Безумовно, подані у цих збірниках документи та матеріали, що стосуються Тернопілля, є цінними історичними джерелами для вивчення функціонування підпільного руху ОУН та діяльності підрозділів УПА. Проте, їх дані не завжди відповідають дійсності, мають значні неточності та перебільшення. Так, в одному з документів опублікованому у новій серії Літопису УПА, секретар Тернопільського обкому КП(б)У І. Компанець, подаючи дані про діяльність повстанців на території Тернопільської області, у звіті від 29 серпня 1944 р. повідомляв ЦК КП(б)У: “19/VIII-44 г. бандиты, ворвавшись днем в с. Гнильче Подгаецкого района, предложили всем украинцам уйти в лес (остались только поляки), а ночью 20/VIII-44 г. бандиты обстреляли село из пулеметов, в результате обстрела оставшееся население (поляки) разбежалось, бандиты ограбили все село, а потом его сожгли”¹⁶. Натомість за спогадами місцевих жителів та дослідження цієї події краєзнавцями Іваном Сміхом та Василем Савчуком відомо, що цю розправу в селі провів польський підрозділ міліції (“ястребки”) із с. Пановичі, що перебував на службі радянської влади. Знищеними були саме українці та їх господарства¹⁷.

На сьогоднішній час опубліковано значну кількість спогадів, що доповнюють зміст названих документів про діяльність ВО “Лисоня”. Серед найважливіших з них слід відмітити мемуари к-ра сотні Михайла Неболи – “Голки”¹⁸; к-ра сотні Костянтина Гіммельрайха - “Кия”¹⁹; фармацевта УЧХ Чортківської округи Івана Швака – “Орлика”²⁰; Скалатського (Збаразького) над-

¹⁶ Літопис УПА. Нова серія – Т. 4. – С. 267-269.

¹⁷ Савчук В. Терновий вінок села Гнильче // Відродження. – 1991. – № 108. – 1 жовтня. – С. 6.; Лист В. Савчука до редакції газети “Шлях перемоги” від 22.11.2011 р. / Архів Літопису УПА. Подібні фальшиві інформації поширювалися і в других областях. У звіті Станіславського обкому партії ЦК КП(б)У про хід ліквідації формувань УПА (листопад–грудень 1948 р. сказано: “Так, 5/XII-с.г. в с. Голынь Калужского района в своих квартирах убиты 300 крестьян (глав семей), перед этим подавших заявления о вступлении в колхоз”. Літопис УПА Нова серія – Т. 6. – С. 424.

¹⁸ Небола М. Лісами та ярами західного Поділля // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 141-181.

¹⁹ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 15: Кость Гіммельрайх: Спогади командира відділу особливого призначення “УПА-Схід”. / Ред. Є. Штендера. – Торонто, 1987. – 266 с.

²⁰ Швак-Шуль І. – “Орлик”. Медична опіка УПА на Тернопільщині. Спогади // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 32: Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Книга друга / Ред. М. Ріпецький. – Торонто–Львів, 2001. – С. 270-274.

районного провідника Іллі Оберишина – “Стецька”²¹; стрільця сотні “Сіроманці” Богдана Допіри – “Цяпки”²²; радиста загону ВО Петра Кекіша – “Романа”²³; ройового сотні “Рубачі” Миколи Кліща – “Яра”²⁴; кулеметника сотні “Полтавці” Олексія Трача – “Підкови”²⁵; зв’язкового при Чортківсько-Бережанській окрузі Михайла Ковби – “Лиска”²⁶; повстанця з Чортківщини Богдана Михальчука – “Мака”²⁷; стрільця сотні “Чорноморці” Михайла Бугери – “Карпа”²⁸ та ін.

Окремо слід згадати про спогади к-ра ВО “Лисоня”, поручника Омеляна Польового – “Остапа”, які так і не були ніким систематизовані та видані. Розмову з ним про основні віхи життя записав Петро Кекіш – “Роман”. Згодом вона була видана у його ж книжці спогадів. За кордоном ці відомості були опубліковані Степаном Голяшем у вигляді окремої статті²⁹. Працівники редакції обласної Книги Пам’яті видали лише деякі фрагменти із спогадів командира³⁰. Найбільш докладні відомості про свою діяльність в ОУН і УПА О. Польовий подав журналісту Григорію Грещуку, який видав їх окремою статтею³¹.

²¹ Оберишин І. Півстоліття в підпіллі. – Тернопіль, 2002. – 104 с.

²² Допіра Б. “Сіроманці”. Відділ особливого призначення. – Львів: Українські технології, 2003. – 272 с.

²³ Кекіш П. По свіжих слідах минулого. – Тернопіль, 1993. – 180 с.

²⁴ Кліщ М. Спогади повстанця. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 162 с.

²⁵ Подвиг кулеметника “Підкови” (фрагмент спогаду Трача О.) // Повстанець. – 1995. - №14/16. – С. 2; Розповідь кулеметника “Підкови” (фрагмент спогаду Трача О.) // Повстанець. – 1996. - №20/32. – С. 2.

²⁶ Спогади М. Ковби (фрагмент про діяльність у складі боївки пров. “Криги” – Сказінського І.) // Олексюк В. Залозецький край. Історико-краєзнавчий збірник. Друге, доповнене видання – Дрогобич: Коло, 2007. – С. 250 – 259; Ковба М. Додому хотів повернутися на Великдень // Свобода, 08.05.1997. – С. 3; Спогади Михайла Ковби (лист до Н. Мизака) // Мизак Н. Поцілунок Юди. Агентурна робота МДБ, МВС проти ОУН, УПА. Додаток до серії “За тебе, свята Україно”. Книга дев’ята. – Чернівці: Прут, 2011. – С. 118-124.

²⁷ Мак (Михальчук) Б. Юнацька чота. Спогади курсанта старшинської школи УПА в Карпатах. – Тернопіль. 1998. – 56 с.; Його ж. Вільна Україна – сенс нашого життя. – Тернопіль. 2001. – 96 с.

²⁸ Бугера М. Сторінка мого життя і боротьби. – Слов’янськ, 2004. – 134 с.

²⁹ Голяш С. Омелян Польовий – “Остап”, командир Третьої військової округи “Лисоня” // Альманах “Гомону України”. – 1997. – С. 71-74.

³⁰ Ой, спиніться ж, літа мої... Із спогадів командира військової округи “Лисоня” полковника Української Повстанської Армії “Остапа” // Свобода. – 1992. – 17.10. – С. 5.

³¹ Грещук Г. Як “поставала” УПА на Тернопіллі. Спогади командира Третьої ВО “Лисоня” групи повстанських військ УПА-Захід поручника “Остапа” (Омеляна Польового) // Тернопіль вечірній. – 1992. – 14.10. – С. 2.

Діяльність УПА на території Тернопільщини не була достатньо досліджена та висвітлена. Публікації, які присвячені цим подіям належать переважно історикам-краєзнавцям. Вони не охоплюють всієї території діяльності ВО "Лисоня" а стосуються окремих регіонів. Нестор Мизак описав діяльність підпілля ОУН та підрозділів УПА на терені Борщівського, Чортківського, Заліщицького, Буцацького повітів, Козівського району³², спільно із Василем Горбатюком – у Кам'янець-Подільщині³³. На основі документів з архівів радянських спецслужб Юлія Польова вивчала діяльність Кам'янець-Подільської округи на поч. 1950-х рр.³⁴. Про підпілля на території Вінничини в 1940-1950 рр. розповідається у спільній праці Василя Гурина, Костянтина Завальнюка, Олександра Петренка і Тетяна Стецюка³⁵. Богдан Савка висвітлює діяльність українського підпілля на теренах Чортківщини та Копичинеччини³⁶. Василь Буртник подає нарис національно-визвольної боротьби на території колишнього Терехівського повіту³⁷. Петро Твардовський розглядає діяльність ОУН та УПА на території Підгаєччини та Бережанщини³⁸. Про боротьбу повстанців на Галицько-Волинському прикордонні, саме на межі Зборівського³⁹, Бродівського та Золочівського

³² Мизак Н. За тебе, свята Україно. Південне Надзбруччя у визвольних змаганнях ОУН, УПА. – Чернівці, 1998; Його ж. За тебе, свята Україно. Південне Надзбруччя у визвольних змаганнях ОУН, УПА. Чортківський надрайон ОУН. Кн. 2. – Чернівці, 2000; Його ж. За тебе, свята Україно. Заліщицький повіт у визвольній боротьбі ОУН, УПА. Кн. 3. – Чернівці, 2002; Його ж. За тебе, свята Україно. Буцацький повіт у визвольній боротьбі ОУН, УПА. Кн. 4. – Чернівці, 2007; Його ж. За тебе, свята Україно. Бережанський повіт у визвольній боротьбі ОУН, УПА (район Козова). – Чернівці, 2007.

³³ Мизак Н., Горбатюк В. За тебе, свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА. – Чернівці, 2006.

³⁴ Польова Ю. Крах Кам'янець-Подільського окружного проводу ОУН у 1951-1952 рр. // "Гілея: науковий вісник". Збірник наукових праць. – К., 2011. – Вип. 50 (8). – С. 174-179.

³⁵ Гурич В., Завальнюк К., Петренко О., Стецюк Т. Нескорені: національно-визвольний рух на території Вінничини 40-50-х років ХХ ст. мовою документів та досліджень. – Вінниця, 2009. – 304 с.

³⁶ Савка Б. Останні на полі слави. – Тернопіль, 2009. – 336 с.; Його ж. Забути не маємо права... – Тернопіль, 1998. – 396 с.

³⁷ Буртник В. Шлях до волі. Нариси національно-визвольної боротьби на теренах Терехівщини. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 432 с.

³⁸ Твардовський П. Підгаєцька земля в огні визвольної боротьби // Підгайчани в боротьбі за волю України: історико-мемуарний збірник / гол. ред. В.Ліщинський. – Тернопіль: Горлиця, 2000. – С. 11-24.

³⁹ Нескорена Зборівщина: у 2 т. (серія "Реабілітовані історією") – Тернопіль: Принтер-інформ, 2001.

повітів писав Степан Голяш⁴⁰. Повстанський рух на території Рогатинщини охарактеризовано у праці Василя Мельника⁴¹ та газети “Повстанець” за 1990-і – 2000-і роки – органі Рогатинської районної управи Братства ОУН-УПА. Роман Пастернак опрацьовує діяльність ОУН та УПА на території Перемишлянщини⁴². Діяльність українських повстанців на території Тернопільщини і Скалатщини розглядається у публікаціях Володимира Ханаса, Михайла Ханаса, І. Тернопільського та ін.⁴³ Окремо слід виділити нарис Євгена Штендери⁴⁴ про Тернопільську округу ОУН, в якому подано процес розгортання, діяльності та розформування підрозділів УПА.

Володимир Пукач та Ігор Олещук видали популярну книгу для широкого кола читачів про УПА на території Тернопільської області⁴⁵. Також слід відзначити, що на основі архівних матеріалів Олександр Есаулов написав документальний роман про національно-визвольну боротьбу на території Тернопільщини⁴⁶.

Збройне протистояння між українським і польським підпіллям, а саме УПА і АК на території воєнної округи “Лисоня”, розглядали дослідники Олег Гайдай, Богдан Хаварівський, Володимир Ханас, Сергій Ткачов, Гжеґож Мотика, Ігор Ільюшин

⁴⁰ Голяш С. За волю України. Боротьба УПА в повіті Броди // Броди і Брідщина. Історично-мемуарний збірник/ Під ред. Я. Чумака. - Торонто, 1988. – С. 184-186.

⁴¹ Мельник В. Рогатинці в боротьбі за волю. – Івано-Франківськ, 2005. – 834 с.

⁴² Пастернак р. Не вмре слава героїв. Перший випуск. Перемишляни, – 1998. – 73 с.; Його ж. Не вмре слава героїв. Другий випуск. – Перемишляни, 2000. – 161 с.; Його ж. Не вмре слава героїв. Третій випуск. – Перемишляни, – 2002. – 153 с.; Його ж. Не вмре слава героїв. Четвертий випуск. – Перемишляни, – 2003. – 160 с.; Його ж. Не вмре слава героїв. П'ятий випуск. – Перемишляни, – 2007. – 176 с.

⁴³ Тернопільський І. Бойові дії ОУН і УПА в Тернопільщині і Скалатщині // Шляхами золотого Поділля. Регіональний історично-мемуарний збірник. – Т. III. – Філадельфія, 1983. – С. 123-125; Майданюк Т., Гарбуз С., Ханас М. До питань про діяльність УПА на Тернопільщині // Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія (історія, уроки, сучасність): матеріали наукової конференції. – Стрий: УВІС, 1993. – С. 110-111; Ханас В. За Україну, за її волю! // За честь і славу, за народ! – Тернопіль, 2003. – С. 5 -14.

⁴⁴ Штендера Є. Книга полеглих Тернопільської округи // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 11. – С. V-XVIII.

⁴⁵ Пукач В., Олещук І. За свободу і соборність. (Боротьба Української Повстанської Армії на Тернопільщині.). – Тернопіль: Новий колір. – 2007. – 56 с.

⁴⁶ Есаулов О. Переможців не судять. Роман. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 336 с.

та Володимир В'ятрович⁴⁷. Зокрема останнім зредаговано двотомну збірку документів українського підпілля про польсько-українські стосунки під час другої польсько-української війни. Значна частина цих документів і матеріалів є витягами із звітів УПА й підпілля ОУН та стосується Тернопільщини⁴⁸.

Участь колишніх вояків ДУН, дивізії "Галичина" та інших українських підрозділів німецької армії у відділах ВО "Лисоня" частково висвітлена у працях Нестора Мизака, Мирослава Кальби, Романа Колісника та Андрія Боляновського⁴⁹.

Протягом останніх років було видано цілий ряд біографічних нарисів про командирів УПА та провідників ОУН, які діяли на території Тернопільщини. Серед них слід згадати нариси про: Омеляна Польового – "Остапа"⁵⁰; Петра Хамчука – "Бистрого"⁵¹; Василя Шепету – "Чорного"⁵²; Галину Дидик – "Анну"⁵³; Ярослава Почигайла – "Крука" – "Боярина", Павла Мигала – "Яра"⁵⁴, Григорія

⁴⁷ Гайдай О., Хаварівський Б., Ханас В. Хто пожав "Бюрю?" Армія Крайова на Тернопіллі 1941–1945 рр. – Тернопіль, 1996. – 176 с.; Ткачов С. Польсько-український трансфер населення 1944–1946 рр. Виселення поляків з Тернопілля. – Тернопіль, 1997. – 216 с.; Мотика Г. Українська партизанка 1942–1960. Діяльність Організації Українських Націоналістів і Української Повстанської Армії. – Варшава: Ритм, 2006. – 720 с.; Ільюшин І. Українська повстанська армія і Армія крайова. Протистояння в Західній Україні (1939–1945 рр.). К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – 399 с.; В'ятрович В. Друга польсько-українська війна. 1942–1947. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2011. – 288 с.

⁴⁸ Польсько-українські стосунки в 1942–1947 роках у документах ОУН та УПА: у 2 т. / Відп. ред. та упоряд. В. В'ятрович. – Т. 1: Війна під час війни. 1942–1945. – Львів: ЦДВР, 2011. – 792 с.; Т. 2: Війна після війни. 1945–1947. – Львів: ЦДВР, 2011. – 576 с.

⁴⁹ У кожній книзі "За тебе, свята Україно" Н. Мизак подає дані про вояків дивізії "Галичина", ДУН та інших підрозділів; Кальба М. ДУН в розбудові УПА. – Детройт–Тернопіль: Джура, 2005. – 124 с.; Колісник р. Військова Управа та українська дивізія "Галичина". – К.: Ярославів Вал, 2009. – 312 с.; Боляновський А. Дивізія "Галичина". Історія. – Львів, 2000. – 528 с.; Його ж. Українські військові формування в збройних силах Німеччини (1939–1945). – Львів, 2003. – 686 с.

⁵⁰ Пукач В. Омелян Польовий ("Остап") – командир Третьої Подільської воєнної округи "Лисоня" (УПА-Захід) // Мандрівець. – 2007. – № 5. – С. 85-88; Чолій М. Курінний, що пережив пекло // Повстанець. – 1997. – № 34. – С. 2-3.

⁵¹ Мизак Н.С. Курінний УПА "Бистрий" України герой. – Чернівці, 2007. – 274 с.

⁵² Захарків О. Життя і смерть сотника УПА Василя Шепети // Свобода. – 2009. – № 37. – 11.09. – С. 16.

⁵³ Онишко Л. Галина Дидик – учасниця визвольних змагань // Визвольний Шлях. – 2005. – Кн.8. – С. 66-76; Панченко О. Зв'язкова Генерала Галина Дидик: "...На жаль, і я жива..." – Гадач, 2007. – 264 с.

⁵⁴ Мороз В. Поручник УПА Ярослав Почигайло - "Крук", "Боярин" // Шлях перемоги. – 2010. – Ч. 50. – 15 грудня. – С. 6; Його ж. Провідник "Павур" // Шлях перемоги. – 2010. – Ч. 48. – 1 грудня. – С. 6.

Голяша – “Бея” - “Бульбу”⁵⁵; Володимира Зобківа – “Коса”⁵⁶; Степана Ковалю – “Косача”⁵⁷, Олексія Домчука - “Петренка”⁵⁸, Осипа Безпалка – “Остапа”⁵⁹ та ін.

Питання присвячені комплексному вивченню діяльності ВО “Лисоня” протягом ХХ ст. висвітлювали дослідники історії УПА Лев Шанковський⁶⁰, Євген Штендера⁶¹ та Петро Содоль⁶². Зокрема, останній подав реєстр командирів від чотових та почту сотень УПА до вищих керівників підпілля у краю; короткі біографічні довідки працівників військового штабу ВО, командирів тактичних відтинків та куренів; реєстр друкованих видань виданих підпільними друкарнями у ВО (періодика та брошури); структуру ВО в різні періоди її діяльності.

У радянській історіографії національно-визвольна боротьба українського народу в 1940-1950 рр. на Тернопільщині розглядається лише епізодично, подаються провокаційні, неправдиві та вирвані із контексту окремих документів відомості, що стосуються військової діяльності підрозділів УПА та підпілля ОУН⁶³.

В узагальнюючих монографіях з історії ОУН та УПА Анатолія Кентія, Юрія Киричука, Миколи Лебеда, Петра Мірчука, Анатолія Русначенка, Сергія Ткаченка, Лева Шанковського, Нестора Мизака та ін. подаються окремі факти із військової діяльності відділів УПА ВО “Лисоня”, проте детального розгляду цієї проблематики не має⁶⁴.

⁵⁵ Голяш С. Григорій Голяш на тлі рідного села Бишки // Шагай І. Село Бишки. Історія і боротьба за Волю. – Лондон – Бишки – Чикаго: Видавничий комітет, 2000. - С. 225-238; Бурнашов Г. Григорій Голяш – “Бей”. – Івано-Франківськ, 1998. – 20 с.

⁵⁶ Соколовський В. Сотенний “Кос” // Мельник В. Рогатинці в боротьбі за волю. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 103-107.

⁵⁷ Пташник Б. Сотенний “Косач” – командир “Сіроманців” // Повстанець. – 1995. - №14/16. – С. 4; Левицький С. Знав його особисто (доповнення до статті про сот. “Косача”) // Повстанець. – 1995. – №16/28. – С. 2.

⁵⁸ Проданик Д. Життєвий шлях провідника “Петренка” // Шлях перемоги. – 2011. – № 19. – 11.05. – С. 9.

⁵⁹ Торська Г. Осип Безпалко // Народне слово. – 2002. – 23.08. – С. 11.

⁶⁰ Шанковський Л. УПА на Підгаєччині (Причинки до історії В.О. ч. III “Лисоня”) // Підгаєцька земля: історико-мемуарний збірник. – Дітройт: Головний комітет підгайчан, 1980. – С. 229-292.

⁶¹ Штендера Є. Збірник про третю подільську воєнну округу УПА “Лисоня” (вступ) // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 7-16.

⁶² Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943-49. Довідник. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – 199 с.; Довідник II. – Нью-Йорк: Пролог, 1995. – 295 с.

⁶³ Давиденко В. “Українська повстанча армія”: шлях ганьби і злочинів. – Київ, 1989. – 48 с.; Обвиняєт земля. – Організація українських націоналістів: документи и материалы. – Москва, 1991. – 157 с. та ін.

Нарис про ВО УПА “Лисоня” охоплює процес становлення, розвитку та діяльності відділів 3 військової округи, характеризує процеси активізації діяльності військової сітки ОУН, висвітлює період створення перших підрозділів УНС та УПА в Тернопільській області, в період функціонування ВО з 1943 по 1952 рр.

У першому тематичному розділі “Накази та інструкції командування” висвітлюються різні напрямки діяльності керівництва ВО “Лисоня”. У ньому подано накази командира та військового штабу за 1944–1950 рр., які стосуються різнопланової діяльності УПА на території військової округи. Слід відмітити, що накази та інструкції від другої пол. 1946 р. – 1950 р. здебільшого стосуються відзначень і номінацій стрільців, підстаршин та старшин ВО “Лисоня”.

Серед документів політвиховного (VI) відділу ВШВО представлено “Програму політичного вишколу для бійців УПА і УНС”⁶⁵, у якій дано наказ політвиховникам відділів проробити із стрільцями теми гутірок. У “Інструкції по роботі політвиховників у відділах УПА” від 3.06.1946 р. за підписом керівника (VI) відділу ВШВО “Богдановича” (Ілярій Сказінський) подаються засади та методи вишкільної та виховної роботи серед стрільців у відділах та пропаганди серед населення.

Розділ 2 “Звітно-інформаційні документи командування” включає видання та звіти штабу ВО “Лисоня”, за підписами командира ВО “Степановича”, шефа ВШВО “Стрийського”. Тут,

⁶⁴ Кентій А. Нарис боротьби ОУН-УПА в Україні (1945–1956 рр.) / Інститут історії України НАН України. – Київ, 1999. – 111 с.; Його ж. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. / Інститут історії України НАН України. – Київ, 1999. – 219 с.; Киричук Ю. Нариси з історії українського національно-визвольного руху 40–50 років ХХ століття. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2000. – 305 с.; Лебець М. УПА. Частина І. Німецька окупація України. – [Рим], 1946. – 129 с.; Мірчук П. Українська Повстанська Армія. 1942–1952. Документи і матеріали. – Львів: Просвіта, 1991. – 448 с.; Русначенко А. Народ збудований: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–1950-х роках. – К.: Пульсари, 2002. – 519 с.; Ткаченко С. Повстанческая армия: тактика борьбы / Под. общ. ред. А. Тараса. – Минск: Харвест; Москва: АСТ, 2000. – 512 с.; Шанковський Л. Українська Повстанча Армія // Історія українського війська (1917–1995) / Упорядник Я. Дашкевич. – Львів: Світ, 1996. – С. 482–695; Мизак Н. УПА-Захід і збройне підпілля ОУН у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу у 1942–1960 рр. – Чернівці-Торонто: Прут, 2011. – 436 с.

⁶⁵ Дата та автор документу не вказані, проте виходячи з тексту, можна припустити, що він написаний між лютим та березнем 1944 р.

зокрема, подано звітні матеріали штабу ВО “Описи боїв відділів УПА з військами НКВД на терені Тернопільщини”, “Короткі описи боїв УПА” та ін., в яких висвітлено період найактивнішої діяльності відділів УПА з кінця 1943 по серпень 1945 рр. У них міститься, насамперед, інформація про збройні сутички, більші бої, рейди та інші військові операції окремих підрозділів ВО “Лисоня”. “Короткі описи...” уже публікувалися Літописом Української Повстанської Армії⁶⁶, проте, на даний час виявлено три версії даного документа. У даному збірнику публікується перший варіант, який має важливі відмінності, доповнення та уточнення, яких немає в інших варіантах документа, зокрема і публікованого у 12 томі Літопису Української Повстанської Армії. Також у розділі представлено документи про переговорний процес між командуванням німецьких частин з повстанцями, що відбувся у Бережанській окрузі ОУН. Ймовірно, що ці локальні перемовини, ініціаторами яких виступило німецьке командування провів зі сторони УПА к-р ВО З “Лисоня” Омелян Польовий під псевдонімом “Омелян Вихор”. Цінними документами є звіти, що подають інформації про перебування відділів у терені станом на листопад 1944 р. та літо 1945 р. У них, зокрема, вказано райони дислокації підрозділів УПА та чисельний і командний стан рівня курені, сотні та інколи чоти.

Частина документів стосується старшинського складу воєнної округи, так тут представлено документ підписаний начальником організаційно-персонального (мобілізаційного) відділу (IV) – “Гордієнком” про переведення хорунжого “Арпада” у іншу військову округу. Особливу цінність мають списки старшин ВО “Лисоня” від 1.01.1948 р. та кін. 1950 р. у яких повідомляється про підвищення у старшинських ступенях із зазначенням дат старшинства командирів УПА на час виготовлення документів. Варто відзначити, що крім цього у документах подані функційні посади, інколи вказані справжні прізвища та імена старшин, відзначення повстанськими нагородами та інше. Також тут подано інформацію про нагороджених і відзначених осіб ВО “Лисоня” у якому подані псевдоніми нагороджених Хрестами бойової заслуги та Хрестами заслуги УПА, зірками за поранення та медалями “За боротьбу в особливо важких умовах” з 1946 по 1950 роки включно.

⁶⁶ Короткі описи боїв відділів УПА – “Лисоня” (від 16 грудня 1943 року до 5 серпня 1945 року) // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С.27-76.

Друга частина тематичного розділу містить 6 звітів політвиховного (VI) відділу ВШВО за липень 1944 – липень 1945 рр., підписані “Архипом” та “Кригою”. У них охарактеризовано стан політвиховного апарату, політвиховну діяльність штабу та відділів УПА, зокрема вказано про організацію політвиховного відділу ВО, школи (курсів) політвиховників та ін.

Третій тематичний розділ містить інформацію про дії окремих підрозділів УПА, а саме куренів к-рів “Бистрого”, “Остапа”, “Романа”, сотень “Бурлаки”, “Кубанці”, “Орли”, “Риболовці”, “Чорноморці” та ін. Так у документах куреня к-ра “Романа” подано 3 звіти з боїв та рейдів, які стосуються періоду серпня 1944 р. за підписом політвиховника куреня “Криги” (Ілярій Сказінський). Найбільша кількість підрозділів представлена звітами про перехід фронту у липні 1944 р., що були складені політвиховниками сотень “Бурлаки”, “Лісовики”, “Орли”, “Полтавці”, “Сірі Вовки”, “Чорноморці”. Сотня “Кубанці” представлена звітом чотового к-ра “Причепа” у якому подаються дані про розгром відділу в 1944 р. Бойовий шлях сотень “Лісовики”, “Полтавці”, “Риболовці”, “Рубачі”, “Холодноярці” викладений у хроніках їх діяльності, які датовані 1947 р. Упорядковувались дані хроніки на основі денних наказів та окремих описах боїв і рейдів політвиховниками відділів, а у 1946–1947 рр. були систематизовані в хронологічному порядку керівником політвиховного відділу ВШВО “Лисоня” Ілярієм Сказінським – “Богдановичем”. Історія сотні “Буйні” (1943-1944 рр.) представлена спогадами бунчужного сотні “Колоса” (Касьян Брикайло), які у 1948 р. були видані, як “хроніка” в підпільному осередку “Тарнів”. Сотня “Риболовці” поряд з хронікою, представлена денними наказами по відділу, які вів бунчужний сотні “Водопад” (Ярослав Хребтак). Значна частина документів стосується сотні “Рубачі”. Окрім хроніки, яка охоплює діяльність кінця 1945 – першої пол. 1946 рр., тут представлено списки убитих, ранених та залишених стрільців із 1944 р., та звіти ройових командирів за 1946–1947 рр. Листи та звіти від к-ра чоти “Дорошенка” (Федір Максимів) та ройових цієї чоти за липень 1946 р. – березень 1947 р. вважаються найпізнішими документами, які фіксують військово-пропагандистську діяльність відділів УПА на території Тернопільського ТВ “Північ”.

Організаційно-мобілізаційна (військова) референтура ОУН, документи якої становлять четвертий тематичний розділ, представлена наказами обласного військового референта “Остапа” (Омелян Польовий) за лютий 1944 р., керівника обласного відділу розвідки “Гордієнка” (Іван Яцишин) та звітами військової команди

Чортківської округи. Так, оргмоб “Петренко” (Олексій Домчук) звітує про становище військової сітки у Чортківщині та про створювані самооборонні кущові відділи (кущі) на терені округи. Значна частина цих документів була вилучена органами НКВД при ліквідації 5 січня 1945 р. керівника відділу розвідки окружної військової референтури ОУН Чортківщини “Дніпра” (Ярослав Качурівський), а це інструкції від керівників з обласного проводу ОУН, анкетні звіти від підлеглих працівників у розвідному відділі та ін.

Документи, що не увійшли до вище перелічених тематичних зібрань, складають останній розділ збірника. Він містить ряд документів СБ ОУН, листування керівників підпілля ОУН у Подільському краї, а також документи, які стосуються відзначення повстанців нагородами УПА та присвоєння їм військових ступенів. Окрім того, у цьому розділі подано кілька протоколів та повідомлень про полеглих провідників ОУН та командирів УПА. Також тут поміщено декілька звітів, які висвітлюють боротьбу УНС та УПА за період 1943–1945 рр. на терені Тернопільської області/Подільського краю ОУН.

* * *

Документи і матеріали передруковано без скорочень, у повній відповідності до оригіналу.

Усі документи і матеріали мають заголовки, складені упорядником. В них зазначено: вид документа, за наявності адресат, зміст, дата та діловодний номер. Якщо дату створення документа не встановлено, він датується за змістом, супровідними документами тощо. У такому разі умовну дату подано в квадратних дужках [серпень 1945 р.].

Документи друкуються без купюр. Пропущені частини текстів позначаються круглими дужками (...). Непрочитані та пошкоджені частини текстів позначаються квадратними дужками [...]. Незрозумілі частини текстів позначено графічно (xx[^]). Авторські підкреслення в тексті не подано. Передрук документів і матеріалів з інших видань зазначено в легенді документа.

У виданні максимально збережено лексику, авторські та редакторські особливості джерел. Без змін подано власні і географічні назви. Згідно з сучасними нормами виправлено пунктуацію, вживання лапок. Текст документів і матеріалів подано на основі сучасних правил публікації історичних документів. Помилки в написанні виправлено без застережень. Упорядковано вживання апострофа. Орфографічні помилки, що перекручують смислове значення, подано у примітках. Двома курсивними літерами, за

абеткою, позначено (^a-xx^a) вписані від руки дописки у тексті (окремі слова та ін.). У відповідності до тексту подано криптоніми.

Гриф <таємне> відтворюється в правому верхньому кутку тексту документа. Гриф <відпис> не передається, оскільки його значення відбивається терміном <копія> в легенді документа. Надписи на документах (адресування, резолюції та ін.) що стосуються їхнього змісту, збережено і подано як продовження тексту документа. Інші надписи опущено.

Закреслені слова в тексті не подано. В окремих випадках для повного відображення змісту закреслені місця відтворено в тексті й графічно виділено (<xx>). Скорочено написані слова, крім загальноприйнятих скорочень, відтворено повністю та графічно виділено (xx[x]).

Передача авторської оригінальності підпису документів визначається на основі правила, що використовувалося в діловодстві УПА та ОУН. Кожен документ чи матеріал супроводжується легендою, в якій зазначено місце зберігання документа (скорочена назва архіву, номер фонду, опису, справи, аркушів), вказується автентичність документів (оригінал, копія). Відтворення документів і матеріалів друкарським способом не зазначено. Зазначається тільки рукописне відтворення документів і матеріалів, інформація про попередню публікацію чи передрук документа подається в легенді.

Крім документів і матеріалів, представлено фотографії командного складу ВО “Лисоня” та обласного/крайового проводу ОУН, сцен військового життя повстанців. Зазначені у підписах під фотографіями функційні та військові ступені командирів та провідників є найвищими за час їх діяльності у ВО “Лисоня”. У підписах до фотографій з повстанського життя подано наявну інформацію про зображуване та час їх виготовлення. Представлені матеріали зберігаються в комп’ютерній фототеці видавництва “Літопис УПА”.

В англійських текстах вжито модифіковану систему транслітерації Бібліотеки Конгресу США.

Відбір документів і матеріалів для тому, науково-археографічну підготовку документів, відбір фотографій, укладення карт, схем і таблиць виконав Сергій Воляннюк за участі Володимира Мороза.

Упорядники складають щирю подяку співробітникам Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України, Галузевого Державного архіву Служби Безпеки України, архіву Управління Служби Безпеки України в Тернопільській

області, Державного архіву Тернопільської області та архіву Центру дослідження визвольного руху за надану допомогу у виявленні та копіюванні документів.

За надані матеріали та консультації висловлюємо щиру подяку працівникам Тернопільського обласного краєзнавчого музею, історико-меморіальному музею політв'язнів у м. Тернопіль, музею Національно-визвольної боротьби ОУН-УПА ім. Я. Бусла у с. Бишки Козівського р-ну, музею Визвольних змагань ОУН-УПА у с. Слов'ятин Бережанського р-ну, членам Тернопільського обласного молодіжного науково-пошукового товариства "Обереги"; науковцям, краєзнавцям та учасникам національно-визвольної боротьби на Тернопільщині Миколі Кліщу (с. Голгоче Підгаєцького р-ну, ройовий сотні "Рубачі"), Зиновію Сердюку (м. Тернопіль, стрілець сотні "Бурлаки"), Ігорю Олещуку (старший науковий співробітник історико-меморіального музею політичних в'язнів), Петру Касінчуку (голові Братства ветеранів ОУН-УПА ВО "Лисоня"), Роману Пастернаку (м. Перемишляни), Михайлу Подуфалому (с. Жуків, Бережанського р-ну), Миколі Проціву (м. Бережани), Олегу Захарківу (с. Лісники Бережанського р-ну), Дмитру Проданику (м. Чернівці), Володимиру Пукачу (м. Тернопіль), Степану Колодницькому (м. Підгайці), Володимиру Бірчаку (завідувачу історико-меморіального музею політичних в'язнів) та багатьом іншим, які сприяли підготовці даного збірника. Особлива подяка досліднику Олександрові Вовку за постійні консультації, допомогу в підборі документів та світлин про діяльність УПА на Тернопільщині.

Також висловлюється щира подяка працівникам видавництва "Літопис Української Повстанської Армії" та окремо Миколі Кулику та проф. Петру Й. Потічному за сприяння в публікації цього збірника документів.

Сергій Волянчук

Introduction

The present collection, *The UPA's Military Okruha "Lysonia": Documents and Materials, 1943–1952*, features instructions, orders, directives, reports, and correspondence, which contain data on the activities of the Ukrainian Insurgent Army on the territory of today's Ternopil' oblast and adjacent areas.

The volume includes an archeographic introduction, a brief overview of the activities of VO (Military Okruha) "Lysonia", documents, materials and addenda. The documents and materials published here are grouped in the following thematic chapters: 1) orders and instructions of the command staff; 2) reporting and informational documents of the command staff; 3) individual subunits; 4) the Organizational and Mobilizational (military) Section of the OUN; 5) documents pertaining to the activities of VO "Lysonia". These documents and materials are grouped according to type, appurtenance or localization.

The collections of the following archives were used in the preparation of the volume: the Central State Archive of the Highest Organs of Government and Administration of Ukraine (TsDAVO Ukrainy), the State Archive of the Security Service of Ukraine (HDA SBU Ukrainy), the archive of the Directorate of the Security Service of Ukraine in Ternopil' oblast (USBU Ternopil' oblast), and the State Archive of Ternopil' Oblast (DATO). Some documents and materials are from the Mykola Lebed' Collection stored at the archive of the Centre for Research on the Liberation Movement (TsDVR). Some materials are reprints of underground publications. Each document has been identified according to the relevant fond, list, file, and folio. The main principle governing the selection process was the fullest possible presentation of documents and materials for a fitting and multifaceted elucidation of the UPA's activities on the territory of VO "Lysonia."

It should be noted that until the recent past documents pertaining to the UPA were practically not published, and the preponderant

majority of those that have appeared concern the territorial network of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN). For example, Volodymyr Serhiichuk¹ published a number of underground reports that were produced in Ternopil oblast/Podillia Krai of the OUN², and Nestor Myzak³ published archival materials from the OUN's Borshchiv raion,⁴ whose provenance may be traced to an archive that was discovered in the village of Babyntsi in Borshchiv raion. Documents and materials pertaining to underground activities in the Ternopil' region are featured in a number of volumes of the Main Series of *Litopys Ukrains'koi Povstans'koi Armii* (abbr.: *Litopys UPA*). The activities of the Security Service (SB) Section in the krai are reflected in volumes 43, 44, and 46, and of the underground network, in volumes 11, 49, and 50 of this series.⁵ Volumes 8 and 18⁶ of the

¹ V. Serhiichuk, *Desiat' buremnykh lit: Zakhidnoukrains'ki zemli u 1944–1953 rr.; Novi dokumenty i materialy* (Kyiv: Dnipro, 1998); *idem, Ukrains'kyi zdvyh: Podillia, 1939–1955* (Kyiv: Ukrains'ka Vydavnycha Spilka, 2005).

² Char, "Prykhyd bol'shevykiv ta ikh povedinka, 3.08.1944"; Char, "Diiannia enkavedystiv," 5.08.1944; "Informatsiinyi zvit OUN pro antyukrains'kyi teror pol's'kykh shovinistiv na terytorii Ternopil'shchyny v sichni-liutomu 1944 r., 03.1944"; Fedir, Obl. Ternopil', 23.03.1944 r., "Nadzvychainyi zvit ch. 15/44"; Orel, "Informatsiia pro diial'nist' pol's'koi militsii, shcho sluzhyt' bil'shovykam na tereni Skalats'koho povitu protiahom kvitnia–travnia, 06.1944"; "Vytiah z ounivs'koho zvitu pro holod u nadzbruchans'kykh raionakh Kam'ianets'-Podil's'koi obl. u 1946–1947 r."; "Vistky z skhodu, 4.07.1948, protokol rozmovy z meshkantsem SUZ s. Hal'zhibivka, lampil's'koho r-nu, Vinnyt'koi obl."; [Podil's'kyi kraievyyi provid], "Propahandyvnyi zvit. Bor 2.06.1949," et al.

³ N. Myzak, *Za tebe, sviata Ukraino: Pivdenne Nadzbruchchia u vyzvol'nykh zmahanniakh OUN, UPA; Chortkivs'kyi nadraion OUN*, vol. 2 (Chernivtsi, 2000), pp. 306–98.

⁴ "Instruktsiia v spravi provedennia 'Sviata UPA,' 1947 r.," "R-n Borshchiv: Spysok stril'tsiv UPA ta chleniv zbroinoho pidpillia, zahybylykh u 1944–1946 rr.," and others.

⁵ *Litopys Ukrains'koi Povstans'koi Armii* [hereinafter *Litopys UPA*], vol. 43, bk. 1: Borot'ba z agenturoiu: Protokoly dopytiv Sluzhby Bezpeky OUN v Ternopil'shchyni 1946–1948, comp. P. J. Potichnyj (Toronto-L'viv, 2006); vol. 44, bk. 2: Borot'ba z agenturoiu: Protokoly dopytiv Sluzhby Bezpeky OUN v Ternopil'shchyni 1946–1948, comp. P. J. Potichnyj (Toronto-L'viv, 2006); vol. 46, bk. 3: Borot'ba z agenturoiu: Protokoly dopytiv Sluzhby Bezpeky OUN v Ternopil'shchyni 1946–1948, comp. P. J. Potichnyj, (Toronto-L'viv, 2007); vol. 11: Ternopil'shchyna: spysok upavshykh heroiv ukrains'koi revoliutsii v borot'bi z moskovs'ko-bil'shovyts'kym okupantom za chas vid 13 bereznia 1944 r. do 31 hrudnia 1948 r., comp. Ie. Shtendera (Toronto, 1985); vol. 49, bk. 1: Ternopil'shchyna: "Visti z Terenu" ta "Vistky z Ternopil'shchyny" 1943–1950, ed. I. Homziak and M. Posivnych (Toronto-L'viv, 2010); vol. 50, bk. 2: Ternopil'shchyna: "Visti z Terenu" ta "Vistky z Ternopil'shchyny" 1943–1950, ed. I. Homziak (Toronto-L'viv, 2010).

⁶ *Litopys UPA, New Series*, vol. 8: Volyn', Polissia, Podillia: UPA ta zapillia 1944–1946; Dokumenty i materialy, comp. O. Vovk (Kyiv-Toronto, 2006); vol. 18: Diial'nist' OUN ta UPA pid tsentral'nymy, skhidnymy ta pivdennymy zemliamy Ukrainy, comp. O. Pahiria and V. Ivanchenko (Kyiv-Toronto; 2011).

New Series of *Litopys UPA* contain a substantial number of reports on the socioeconomic situation and the activities of insurgent subunits in the OUN's Kam'ianets'-Podil's'ka okruha.⁷

Individual documents and materials generated by UPA subunits and the military headquarters of VO "Lysonia,"⁸ published in volume 12 of the Main Series of *Litopys UPA*, pertain to the activities of this military okruha,⁹ as do volumes 46 and 49 in this series, and in volumes 12¹⁰ and 18 of the New Series of *Litopys UPA*. Brief biographical data on a substantial number of the soldiers, non-commissioned officers, and officers of VO "Lysonia" and the armed underground of Ternopil' okruha are published in volume 11 of *Litopys UPA*.¹¹

For the longest time information on the raids and battles fought by "Siromantsi" Company in the 1940s did not disappear from the pages of underground newspapers and journals.¹²

⁷ "Kam'ianets'-Podil's'ka okruha: Informatyvnyi zvit (27.XI–31.XII.1944 r.) vid 31.I.1945 r."; "Lyst V. Beido H. Levchuka, 29.10.1945 r."; "Suspil'no-politychnyi ohliad Kam'ianets'-Podil's'koi okruhy, 1945 r."; "Vidomosti z Kam'ianets'-Podil's'koi okruhy, 17.11.1945 r."; "Suspil'no-politychnyi ohliad Kam'ianets'-Podil's'koi okruhy, 20.11.1945 r."; "Terenovi vistky z Kam'ianets'-Podil's'koi okruhy, 15.05.1946 r."; "Vypysky iz bloknotu kerivnyka Kam'ianets'-Podil's'koho okruzhnoho provodu OUN M. Kachanov's'koho, 1949 r.," and others.

⁸ "Korotki opysy boiv UPA–'Lysonia' (vid 16 hrudnia 1943 roku do 5 serpnia 1945 roku), [1946 r.]; "Podillia: Spysok boiv za liutyi–berezen'–kviten' 1945 r."; "Povidomlennia pro zahybel' Iakubov's'koho V.–'Bondarenka'; "Povidomlennia pro zahybel' Bezpal'ka O.–'Ostapa"; "Khronika sotni 'Siromantsi,' 1947 r."; "Vypyska z Nakazu HVSh UPA pro nahorodzhennia H. Levchuka–'Zhvana' Bronzovym Khrestom zasluhy, 17.08.1949 r."; "Zvit [viddil UPA k-ra] 'Karmeliuka' pro [diial'nist'] v zakhidnykh raionakh Kam'ianets'-Podil's'koi oblasti, 01.02.1946 r."

⁹ *Litopys UPA*, vol. 12: Tretia podil's'ka voienna okruha UPA ("Lysonia"), comp. Ie. Shtendera (Toronto, 1989). This volume also contains documents pertaining to the OUN underground and the SB, including "Podillia: Vpaly na poli Slavy (Nepovnyi spysok zhertv vid 1.01. do 1.06.1945)"; Sanyk, "Povstans'kyi stiah (Zbirnyk revoliutsiinykh pisen'), 1947 r."; Zhur., "Kharakterystyka Zalozets'koho raionu (Informatsiia z zhovtnia 1946 r.)"; Chad, "Sotnyk lastrub," and others.

¹⁰ *Litopys UPA*, New Series: vol. 12, bk. 1: Voienna Okruha "Buh" 1943–1952: Dokumenty i materialy, comp. V. Moroz and O. Vovk (Kyiv–Toronto, 2008).

¹¹ Biographical data are provided for the following officers of VO "Lysonia": Chief of the VO's Headquarters "Bondarenko"-V. Iakubov's'kyi; Battalion Commander "Gonta"-I. Pytliovanyi; Commander of "Buini" Company "Hordi"-S. Markiza; 2nd Lieut. "Kolos"-M. Motyl'; 2nd Lieut.-Instructor "Iarema"-Iu. Serediuk; heads of county-based organizational and mobilizational sections: "Kyt"-O. Prylip, "Karmeliuk"-P. Chip, "Krakh"-V. Khom'iak, "Kapral"-V. Ostiak; platoon commanders as of 1947: Staff Sergeant "Kopchyk"-M. Shumeiko ("Rubachi" Company), Sergeant "Krucha"-P. Kulyk ("Siromantsi" Company), and others.

¹² The mouthpiece of VO "Buh," *Strilets'ki visti*, beginning in May 1944 (vol. 1, nos. 5, 7–8, 14, 15–16; vol. 2, nos. 2–3, 5, 6) reported on the company's struggle on the territory of L'viv oblast against subunits of the Wehrmacht, Red Army, and Armia

Data on the activities of VO “Lysonia” are also featured in a number of other volumes of this publication.¹³ In particular, a considerable number of documents produced by Soviet government bodies and directorates are published in volumes 3, 4, 5, 6, and 7¹⁴ of the New Series of *Litopys UPA*, while volumes 9 and 15¹⁵ of this series contain

Krajowa (AK); published brief reports on those killed in battle; listed the pseudonyms of privates who were awarded medals; and also published articles and poems dedicated to this company. See *Litopys UPA*, New Series, vol. 13, bk. 2: *Voienna Okruha “Buh” 1943–1952: Dokumenty i materialy*, comp. V. Moroz and O. Vovk (Kyiv-Toronto, 2008); the irregular eponymous publication of Tactical Sector (TV) “Chornyi Lis” published a poem about the company’s campaign in the L’viv region. See M. Boieslav, “Reid viddilu lastruba,” in *Litopys UPA*, vol. 4, bk. 2: *Chornyi Lis: vydannia: vydannia komandy Stanyslavivs’koho vidtynka UPA, 1947–1950 roky*, comp. Ie. Shtendera (Toronto, 1989) and others.

¹³ “Lyst UPA do nimets’kykh viis’k v Halychyni, 2.04.1944 r.,” in *Litopys UPA*, vol. 6: *UPA v svitli nimets’kykh dokumentiv*, bk. 1: 1942–1944, comp. T. Hunchak [Hunczak] (Toronto, 1983), pp. 124–26; the article “UPA–Zakh[id] na tret’iomu etapi,” in *Litopys UPA*, vol. 33: *Taktychnyi Vidtynok UPA 26–yi “Lemko”: Lemkivshchyna i Peremyschchyna (Dokumenty i materialy)*, comp. P.J. Potichnyj and Ivan Lyko (Toronto-L’viv, 2001), pp. 31–83, examines the finest examples of battles and raids carried out by UPA subunits on the territory of the ZUZ OUN. These include the military actions of units belonging to VO “Lysonia”: “Reid kurenia ‘Siromantsi’ (k-r ‘lastrub’), Tomashiv-Rohatyn [06.44 r.]–12.11.44 r.”; “Reid kurenia ‘Berezhans’koho’ (k-r ‘Bondarenko’), Dolyna–Berezhany, 14.08.1944 r.–10.09.1944 r.”; “Reid zahonu Hrupy ‘Lysonia’ (k-r ‘Ostap’), Ternopil’shchyna, 08.09.1944 r.–2.10.1944 r.”; “Reid kurenia ‘Chortkivs’koho’ (k-r ‘Hordiienko’), Chortkivshchyna, 10.08.1944 r.–10.09.1944 r.”; “Reid kurenia ‘Chortkivs’koho’ (k-r ‘Bystryi’), Pidhaitsi–Bukovyna–Zalishchyky, 8.11.1944 r.–29.12.1944 r.,” and others.

¹⁴ *Litopys UPA*, New Series, vol. 3: *Borot’ba proty UPA i natsionalistychnoho pidpillia: dyrektyvni dokumenty TsK Kompartii Ukrainy 1943–1959*, comp. O. Vovk, I. Pavlenko, and Iu. Cherchenko (Kyiv-Toronto, 2001); vol. 4: *Borot’ba proty UPA i natsionalistychnoho pidpillia: informatsiini dokumenty TsK KP(b)U, obkomiv partii, NKVS-MVS, MDB-KDB 1943–1959*, bk. 1: 1943–1945, comp. A. Kentii, V. Lozyts’kyi, and I. Pavlenko (Kyiv-Toronto, 2002); vol. 5: *Borot’ba proty UPA i natsionalistychnoho pidpillia: informatsiini dokumenty TsK KP(b)U, obkomiv partii, NKVS-MVS, MDB-KDB 1943–1959*, bk. 2: 1946–1947, comp. A. Kentii, V. Lozyts’kyi, and I. Pavlenko (Kyiv-Toronto, 2002); vol. 6: *Borot’ba proty UPA i natsionalistychnoho pidpillia: informatsiini dokumenty TsK KP(b)U, obkomiv partii, NKVS-MVS, MDB-KDB 1943–1959*, bk. 3: 1948, comp. A. Kentii, V. Lozyts’kyi, I. Pavlenko, and K. Abramova (Kyiv-Toronto, 2003); vol. 7: *Borot’ba proty UPA i natsionalistychnoho pidpillia: informatsiini dokumenty TsK KP(b)U, obkomiv partii, NKVS-MVS, MDB-KDB 1943–1959*, bk. 4: 1949–1959, comp. M. Derkach, A. Kentii, V. Lozyts’kyi, and I. Pavlenko (Kyiv-Toronto, 2003).

¹⁵ *Litopys UPA*, New Series, vol. 9: *Borot’ba proty povstans’koho rukhu i natsionalistychnoho rukhu i natsionalistychnoho pidpillia: protokoly dopytyv zareshтовanykh radians’kymy orhanamy derzhavnoi bezpeky kerivnykiv OUN i UPA, 1944–1945*, comp. O. Ishchuk and S. Kokin (Kyiv-Toronto, 2007); vol. 15, bk. 2: *Borot’ba proty povstans’koho rukhu i natsionalistychnoho pidpillia: protokoly dopytyv zareshтовanykh radians’kymy orhanamy derzhavnoi bezpeky kerivnykiv OUN i UPA, 1946–1952*, comp. S. Vlasenko, S. Kokin, and V. Lozyts’kyi (Kyiv-Toronto, 2011).

extracts from archival criminal files that were opened on members of the OUN and the UPA who were arrested and convicted by the organs of Soviet power. It goes without saying that the documents and materials on the Ternopil' region published in these volumes are valuable historical sources for the study of the functioning of the OUN underground movement and the activities of UPA subunits. However, the data listed in Soviet party and state reports and documents are not always reliable, and they contain major inaccuracies and exaggerations. For example, in a document published in the New Series of *Litopys UPA*, the secretary of the Ternopil' oblast committee of the CP(B)U, I. Kompanets', presenting data on insurgent activities on the territory of Ternopil' oblast, sent the following report dated 29 August 1944 to the CC CP(B)U: "On 19 August 1944 bandits, storming into the village of Hnyl'che, Pidhaitsi raion, in the daytime, suggested that all the Ukrainians should leave for the forest (only Poles remained), and during the night of 20 August 1944 bandits fired on the village with machine guns; as a result of the firing, the remaining population (Poles) scattered, the bandits looted the entire village and then burned it down."¹⁶ But, according to the reminiscences of local residents and research on this incident by the regional historians Ivan Smikh and Vasyli' Savchuk, the operation was carried out by a subunit of the Polish militia (so-called "strybky," members of an extermination squad) from the village of Panovychi, which was in the service of the Soviet government. In point of fact, it was the Ukrainian residents of this village who were massacred and their homesteads destroyed.¹⁷

By now, a significant number of reminiscences supplementing the contents of the above-mentioned documents on the activities of VO "Lysonia" have been published. The most important memoirs are by Mykhailo Nebola, commander of "Holky" Company¹⁸; Kostiantyn Himmel'raikh, commander of "Kyj's" Company¹⁹; Ivan Shvak-

¹⁶ *Litopys UPA*, New Series, 4:267–69.

¹⁷ V. Savchuk, "Ternovi vinok sela Hnyl'che," *Vidrodzhennia*, 1 October 1991, p. 6; V. Savchuk's Letter to the Editor of the newspaper *Shliakh peremohy*, 22 November 2011, archive of *Litopys UPA*. Similar examples of false information circulated in other oblasts. A report by the Stanyslaviv oblast party committee of the CC CP(B)U on the process of liquidating UPA formations (November–December 1948) states: "Thus, on 5 December of t[his] y[ear] 300 peasants (heads of households) were killed in their homes in the village of Holyn', Kalush raion, who prior to this had submitted applications to join the collective farm." See *Litopys UPA*, New Series, 6:424.

¹⁸ M. Nebola, "Lisamy ta iaramy zakhidnoho Podillia," in *Litopy UPA*, 12:141–81.

¹⁹ *Litopys UPA*, vol. 15: Kost' Himmel'raikh: Spohady komandyra viddilu osoblyvoho pryznachennia "UPA-Skhid," ed. Ie. Shtendera (Toronto, 1987).

“Orlyk,” pharmacist of the Ukrainian Red Cross in Chortkiv okruha²⁰; Illia Oberyshyn-“Stets’ko,” nadraion leader of Skalat (Zbarazh)²¹; Bohdan Dopira-“Tsiapka,” rifleman, “Siromantsi” Company²²; Petro Kekish-“Roman,” radio operator of a VO detachment²³; Mykola Klishch-“Yar,” squad leader of “Rubachi” Company²⁴; Oleksii Trach-“Pidkova,” machine gunner of “Poltavtsi” Company²⁵; Mykhailo Kovba-“Lysko,” courier of the Chortkiv-Berezhany okruha²⁶; Bohdan Mykhal’chuk-“Mak,” an insurgent from the Chortkiv area²⁷; Mykhailo Buhera-“Karpo,” rifleman, “Chornomortsii” Company²⁸; and others.

Also worth mentioning are the memoirs of the commander of VO “Lysonia,” First Lieutenant Omelian Poliovyi-“Ostap,” which have never been systematized and published. A conversation with Poliovyi about the main stepping-stones of his life, recorded by Petro Kekish-“Roman,” was eventually published in his book of memoirs. Overseas, this information was highlighted in an article by Stepan Goliash.²⁹ Members of the editorial board of the oblast-based *Book of Memory* published only a handful of fragments from the commander’s memoirs.³⁰ Poliovyi offered the most reliable information on his

²⁰ I. Shvak-Shul’-“Orlyk,” “Medychna opika UPA na Ternopil’shchyni,” in *Litopy UPA*, vol. 32, bk. 2: *Medychna opika v UPA: dokumenty, materialy i spohady* (Toronto: L’viv, 2001), pp. 270–74.

²¹ I. Oberyshyn, *Pivstolittia v pidpilli* (Ternopil’, 2002).

²² B. Dopira, “Siromantsi”: *Viddil osoblyvoho pryznachennia* (L’viv: Ukrains’ki tekhnolohii, 2003).

²³ P. Kekish, *Po svizhykh slidakh mynuloho* (Ternopil’, 1993).

²⁴ M. Klishch, *Spohady povstantsia* (Ternopil’: TDMU, 2005).

²⁵ “Podvyh kulemetnyka ‘Pidkovy’ (frahment spohadu Tracha O.),” *Povstanets’*, nos. 14–16 (1995), p. 2; “Rozpovid’ kulemetnyka ‘Pidkovy’ (frahment spohadu Tracha O.),” *Povstanets’*, nos. 20–32 (1996), p. 2.

²⁶ “Spohady M. Kovby (frahment pro diial’nist’ u skladi boivky prov. ‘Kryhy’-Skazins’koho l.),” in V. Oleksiuk, *Zalozets’kyi kraj: Istoryko-kraieznavchyi zbirnyk, 2d exp. ed.* (Drohobych: Kolo, 2007), pp. 250–59; M. Kovba, “Dodomu khotiv povernutysia na Velykden’,” *Svoboda*, 8 May 1997, p. 3; “Spohady Mykhaila Kovby (lyst do N. Myzaka),” in N. Myzak, *Potsilunok ludy: Ahenturna robota MDB, MVS proty OUN, UPA*, supplement to the series *Za tebe, sviata Ukraino*, bk. 9 (Chernivtsi: Prut, 2011), pp. 118–24.

²⁷ B. Mak (Mykhal’chuk), *Iunats’ka chota: Spohady kursanta starshyns’koi shkoly UPA v Karpatakh* (Ternopil’, 1998); idem, *Vil’na Ukraina—sens nashoho zhyttia* (Ternopil’, 2001).

²⁸ M. Buhera, *Storinka moho zhyttia i borot’by* (Slov’ians’k, 2004).

²⁹ S. Goliash, “Omelian Poliovyi-‘Ostap,’ komandyr Tretioi voiennoi okruhy ‘Lysonia,’” in *Al’manakh ‘Homonu Ukrainy’* (Toronto, 1997), pp. 71–74.

³⁰ “Oi, spynit’sia zh, lita moi ... lz spohadiv komandrya viis’kovoï okruhy ‘Lysonia’ polkovnyka Ukrains’koi Povstans’koi Armii ‘Ostapa,’” *Svoboda*, 17 October 1992, p. 5.

activities in the OUN and the UPA to the journalist H. Hreshchuk, who published an article based on these data.³¹

UPA activities in the Ternopil' region have not been adequately researched. Publications on this subject are mostly the work of regional historians. However, they do not cover the entire territory of activities of VO "Lysonia," but pertain to individual areas. Nestor Myzak has described the activities of the OUN underground and UPA subunits in Borshchiv, Chortkiv, Zalishchyky, and Buchach counties of Kozova raion,³² and in collaboration with Vasyl' Horbatiuk, has written about OUN and UPA activities in the Kam'ianets'-Podil's'kyi region.³³ On the basis of documents stored in the archives of the Soviet secret services, Iuliia Poliova has examined the activities of Kam'ianets'-Podil's'ka okruha in the early 1950s.³⁴ The Ukrainian underground in Vinnytsia oblast in the 1940s and 1950s is examined in the collective work of Vasyl' Huryn, Kostiantyn Zavaliuk, Oleksandr Petrenko, and T. Stetsiuk.³⁵ Bohdan Savka highlights the activities of the Ukrainian underground in the Chortkiv and Kopychyntsi areas.³⁶ Vasyl' Burtnyk has published an outline of the national liberation struggle in the former county of Terebovlia.³⁷ Petro Tvardovs'kyi examines OUN and UPA activities in the Pidhaitsi and Berezhan areas.³⁸ The insurgent struggle on the border

³¹ H. Hreshchuk, "Iak 'postavala' UPA na Ternopil'shchyni: Spohady komandyrta Tretioi VO 'Lysonia' hrupy povstans'kykh viis'k UPA-Zakhid poruchnyka 'Ostapa' (Omeliiana Poliovoho)," Ternopil' vechirni, 14 October 1992, p. 2.

³² N. Myzak, *Za tebe, sviata Ukraino: Pivdenne Nadzbruchchia u vyzvol'nykh zmahanniakh OUN, UPA* (Chernivtsi, 1998); idem, *Za tebe, sviata Ukraino: Pivdenne Nadzbruchchia u vyzvol'nykh zmahanniakh OUN, UPA; Chortkivs'kyi nadraion OUN*, bk. 2 (Chernivtsi, 2000); idem, *Za tebe, sviata Ukraino: Zalishchyts'kyi povit u vyzvol'nii borot'bi OUN, UPA*, bk. 3 (Chernivtsi, 2002); idem, *Za tebe, sviata Ukraino: Buchats'kyi povit u vyzvol'nii borot'bi OUN, UPA*, bk. 4 (Chernivtsi, 2007); idem, *Za tebe, sviata Ukraino: Berezhans'kyi povit u vyzvol'nii borot'bi OUN, UPA (raion Kozova)* (Chernivtsi, 2007).

³³ N. Myzak and V. Horbatiuk, *Za tebe, sviata Ukraino: Kam'ianets'-Podil's'ka oblast' u vyzvol'nii borot'bi OUN, UPA* (Chernivtsi, 2006).

³⁴ Iu. Poliova, "Krakh Kam'ianets'-Podil's'koho okruzhnogo provodu OUN u 1951–1952 rr.," in "Gileia: naukovyi visnyk": *Zbirnyk naukovykh prats'*, vyp. 50 (8) (Kyiv, 2011), pp. 174–79.

³⁵ V. Huryn, K. Zavaliuk, O. Petrenko, and T. Stetsiuk, *Neskoreni: natsional'no-vyzvol'nyi rukh na terytorii Vinnychchyny 40–50-kh rokiv XX st. movoiu dokumentiv ta doslidzhen'* (Vinnytsia, 2009).

³⁶ B. Savka, *Ostanni na poli slavy* (Ternopil', 2009); idem, *Zabuty ne maiemo prava* (Ternopil', 1998).

³⁷ V. Burtnyk, *Shliakh do voli: Narysy natsional'no-vyzvol'noi borot'by na terenakh Terebovlianshchyny* (Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky, 2007).

³⁸ P. Tvardovs'kyi, "Pidhaiets'ka zemlia vohni vyzvol'noi borot'by," in *Pidhaichany v borot'bi za voliu Ukrainy: istoryko-memuarnyi zbirnyk*, ed. V. Lishchynets'kyi (Ternopil': Horlytsia, 2000), pp. 11–24.

between Halychyna (Galicia) and Volyn', specifically the intersection of Zboriv,³⁹ Brody, and Zolochiv counties is the subject of an article by Stepan Goliash.⁴⁰ The insurgent movement in the Rohatyn area is examined in a work by Vasyl' Mel'nyk⁴¹ and in a number of articles published in the 1990s and 2000s in the newspaper *Povstanets'* (The Insurgent), the mouthpiece of the Rohatyn raion board of the Brotherhood of the OUN and UPA. Roman Pasternak examines OUN and UPA activities in the Peremyshliany area.⁴² Volodymyr Khanas, Mykhailo Khanas, I. Ternopil's'kyi, and others⁴³ have published articles on the activities of Ukrainian insurgents in the Ternopil' and Skalat areas. Also worth noting is an essay on the OUN's Ternopil' okruha by Ievhen Shtendera,⁴⁴ which traces the early developmental stages of UPA subunits, as well as their activities and eventual disbandment.

Thanks to the support of the Ternopil' oblast council and administration, Volodymyr Pukach and Ihor Oleshchuk published a popular book about the UPA in Ternopil' oblast, which was aimed at a wide readership.⁴⁵ Using archival materials, the writer Oleksandr Esaulov wrote a novel about the national liberation struggle on the territory of Ternopil' oblast.⁴⁶

The armed conflict between the Ukrainian and Polish undergrounds, specifically the UPA and the AK, on the territory of

³⁹ Neskorena Zborivshchyna: u 2 t., "Reabilitovani istoriieiu" Series (Ternopil': Prynter-inform, 2001).

⁴⁰ S. Goliash, "Za voliu Ukrainy: Borot'ba UPA v poviti Brody," in Brody i Bridshchyna: Istorychno-memuarnyi zbirnyk, ed. Ia. Chumak (Toronto, 1988), pp. 184–86.

⁴¹ V. Mel'nyk, *Rohatyntsi v borot'bi za voliu* (Ivano-Frankivs'k, 2005).

⁴² R. Pasternak, *Ne vmre slava heroiv*, vyp. 1 (Peremyshliany, 1998); idem, *Ne vmre slava heroiv*, vyp. 2 (Peremyshliany, 2000); idem, *Ne vmre slava heroiv*, vyp. 3 (Peremyshliany, 2002); idem, *Ne vmre slava heroiv*, vyp. 4 (Peremyshliany, 2003); idem, *Ne vmre slava heroiv*, vyp. 5 (Peremyshliany, 2007).

⁴³ I. Ternopil's'kyi, "Boiovi dii OUN i UPA v Ternopil'shchyni i Skalatshchyni," in *Rehional'nyi istorychno-memuarnyi zbirnyk Shliakhmy zolotoho Podilla*, vol. 3 (Philadelphia, 1983), pp. 123–25; T. Maidaniuk, S. Harbuz, and M. Khanas, "Do pytan' pro diial'nist' UPA na Ternopil'shchyni," in *Orhanizatsiia Ukrain's'kykh Natsionalistiv i Ukrain's'ka Povstans'ka Armiia (istoriia, uroky, suchasnist')*: materialy naukovoi konferentsii (Stryi: UVIS, 1993), pp. 110–11; V. Khanas, "Za Ukrainu, za ii voliu!," in *Za chest' i slavu, za narod!* (Ternopil', 2003), pp. 5–14.

⁴⁴ Ie. Shtendera, "Knyha polehlykh Ternopil's'koi okruhy," in *Litopys UPA*, 11: v–xviii.

⁴⁵ V. Pukach and I. Oleshchuk, *Za svobodu i sobornist' (Borot'ba Ukrain's'koi Povstans'koi Armii na Ternopil'shchyni)* (Ternopil': TOV "Novyi kolir," 2007).

⁴⁶ O. Esaulov, *Peremozhystiv ne sudiat'*; roman (Ternopil': Navchal'na knyha-Bohdan, 2011).

VO “Lysonia” has been studied by the researchers O. Haidai, Bohdan Khavarivs'kyi, Volodymyr Khanas, Serhii Tkachov, Grzegorz Motyka, Ihor Il'iushyn, and Volodymyr V'iatrovych.⁴⁷ The latter edited and published a two-volume collection of documents of the Ukrainian underground on Polish-Ukrainian relations during the Second Polish-Ukrainian War. Many of these documents and materials are extracts of reports on the Ternopil' region prepared by the UPA and the OUN underground.⁴⁸

Units of VO “Lysonia,” which were comprised of former soldiers of the DUN (Legion of Ukrainian Nationalists), Galicia Division, and other Ukrainian subunits of the German army, are discussed in the works of Nestor Myzak, Myroslav Kal'ba, Roman Kolisnyk, and Andrii Bolianovs'kyi.⁴⁹

The last several years have seen the publication of a number of biographical sketches of UPA commanders and OUN leaders who operated in the Ternopil' region. Sketches devoted to the following figures deserve mention: Omelian Poliovyi-“Ostap”⁵⁰; Petro Khamchuk-“Bystryi”⁵¹; Vasyi' Shepeta-“Chorny”⁵²; Halyna Dydyk-“Anna”⁵³; Yaroslav Pochyhailo-“Kruk”-“Boiaryn” and Pavlo Myhal'-

⁴⁷ O. Haidai, B. Khavarivs'kyi, and V. Khanas, *Khto pozhav “Buriu”?: Armiia Kraiova na Ternopilli 1941–1945 rr.* (Ternopil', 1996); S. Tkachov, *Pol's'ko-ukrains'kyi transfer naseleennia 1944–1946 rr.: Vyseleennia poliakov z Ternopillia* (Ternopil', 1997); G. Motyka, *Ukrains'ka partyzanka 1942–1960: Diial'nist' Orhanizatsii Ukrains'kykh Natsionalistiv i Ukrains'koi Povstans'koi Armii* (Warsaw: Rytm, 2006); I. Il'iushyn, *Ukrains'ka povstans'ka armiia i armiia kraiova: Protystoianniia v Zakhidnii Ukraini (1939–1945 rr.)* (Kyiv: Vyd. dim “Kyievo-Mohylians'ka akademiia, 2009); V. V'iatrovych, *Druha pol's'ko-ukrains'ka viina: 1942–1947* (Kyiv: Vyd. dim “Kyievo-Mohylians'ka akademiia, 2011).

⁴⁸ *Pol's'ko-ukrains'ki stosunki v 1942–1947 rokakh u dokumentakh OUN ta UPA: u 2 t., ed. and comp. V. V'iatrovych, vol. 1: Viina pid chas viiny: 1942–1945* (L'viv: TsDVR, 2011); vol. 2: *Viina pislia viiny: 1945–1947* (L'viv, TsDVR, 2011).

⁴⁹ In each volume of the series *Za tebe, sviata Ukraino*, Nestor Myzak provides data on the soldiers of the Galicia Division, DUN, and other subunits. See also M. Kal'ba, *DUN v rozbudovi UPA* (Detroit; Ternopil': Dzhura, 2005); R. Kolisnyk, *Vii's'kova Uprava ta ukrains'ka divyziia “Halychyna”* (Kyiv: Iaroslaviv Val, 2009); A. Bolianovs'kyi, *Dyviziiia “Halychyna”*: Istoriiia (L'viv, 2000); idem, *Ukrains'ki viis'kovi formuvannia v zbroinnykh sylakh Nimechchyny (1939–1945)* (L'viv, 2003).

⁵⁰ V. Pukach, “Omelian Poliovyi (‘Ostap’)—komandyr Tretioi Podil's'koi voiennoi okruhy ‘Lysonia’ (UPA-Zakhid),” *Mandrivets'*, no. 5 (2007): 85–88; M. Cholii, “Kurinni, shcho perezhyv peklo,” *Povstanets'*, no. 34, 1997, pp. 2–3.

⁵¹ N. Myzak, *Kurinni UPA “Bystryi” Ukrainy heroi* (Chernivtsi, 2007).

⁵² O. Zakharkiv, “Zhyttia i smert' sotnyka UPA Vasyliia Shepety,” *Svoboda*, 11 September 2009, p. 16.

⁵³ L. Onyshko, “Halyna Dydyk—uchasnytsia vyzvol'nykh zmahan', Vyzvol'nyi shliakh, bk. 8 (2005): 66–76; O. Panchenko, *Zv'iazkova Henerala Halyna Dydyk: “...Na zhal', i ia zhva...”* (Hadiach, 2007).

“Yar”⁵⁴; Hryhorii Goliash-“Bei”-“Bul’ba”⁵⁵; Volodymyr Zobkiv-“Kosa”⁵⁶; Stepan Koval’-“Kosach”⁵⁷; Oleksii Domchuk-“Petrenko”⁵⁸; Osyp Bezpал’ko-“Ostap,”⁵⁹ and others.

Questions pertaining to the detailed study of the activities of VO “Lysonia” have been addressed in the works of the UPA historians Lev Shankovs’kyi,⁶⁰ Ievhen Shtendera,⁶¹ and Petro Sodoł’.⁶² The latter’s work, in particular, contains a list of commanders ranging from platoon leaders and personal bodyguards of UPA companies to top-ranking leaders of the underground in the territory; concise biographical data on the staff members of the VO’s military headquarters and commanders of tactical sectors and battalions; a list of publications issued by underground printing houses in the VO (periodical publications and brochures); and information on the structure of the VO during various periods of its operations.

In Soviet historiography, the Ukrainian people’s national liberation struggle in the Ternopil’ region in the 1940s–1950s is examined only episodically, and such works contain provocative and false information ripped out of context from documents pertaining to the military activities of UPA subunits and the OUN underground.⁶³

In the form of general monographs on the history of the OUN and the UPA, The historians Anatolii Kentii, Yurii Kyrychuk, Mykola Lebed’, Petro Mirchuk, Anatolii Rusnachenko, Serhii Tkachenko, Lev

⁵⁴ V. Moroz, “Poruchnyk UPA Iaroslav Pochyhailo-‘Kruk,’ ‘Boiaryn,’” *Shliakh peremohy*, 15 December 2010; idem, “Providnyk ‘Pavur,’” *Shliakh peremohy*, 1 December 2010, p. 6.

⁵⁵ S. Goliash, “Hryhorii Goliash na tli ridnoho sela Byshky,” in I. Shchai, *Selo Byshky: Istorii i borot’ba za Volii* (London; Byshky; Chicago: Vydavnychi komitet, 2000), pp. 225–38; H. Burnashov, *Hryhorii Goliash-“Bei”* (Ivano-Frankivs’k, 1998).

⁵⁶ V. Sokolovs’kyi, “Sotennyi ‘Kos,’” in Mel’nyk, *Rohatyntsi*, pp. 103–7.

⁵⁷ B. Ptashnyk, “Sotennyi ‘Kosach’–komandyr ‘Siromantsiv,’” *Povstanets’*, nos. 14–16, 1995, p. 4; S. Levyts’kyi, “Znav ioho osobysto (dopovnennia do statii pro sot. ‘Kosacha,’” *Povstanets’*, nos. 16–28, 1995, p. 2.

⁵⁸ D. Prodanyk, “Zhyttievii shliakh providnyka ‘Petrenka,’” *Shliakh peremohy*, 11 May 2011, p. 9.

⁵⁹ H. Tors’ka, “Osyp Bezpал’ko,” *Narodne slovo*, 23 August 2002, p. 11.

⁶⁰ L. Shankovs’kyi, “UPA na Pidhaiechchyni (Prychynky do istorii V. O. ch. III ‘Lysonia’),” in *Pidhaiets’ka zemlia: istoryko-memuarnyi zbirnyk* (Detroit: Holovnyi komitet pidhaichan, 1980), pp. 229–92.

⁶¹ Ie. Shtendera, “Zbirnyk pro tretiu podil’s’ku voienno okruhu UPA ‘Lysonia,’” in *Litopys UPA*, 12:7–16.

⁶² P. Sodoł’, *Ukrains’ka Povstancha Armiia, 1943–49: Dovidnyk* (New York: Proloh, 1994); idem, *Dovidnyk II* (New York: Proloh, 1995).

⁶³ V. Davydenko, “Ukrains’ka povstancha armiiia”: shliakh han’by i zlochyv (Kyiv, 1989); *Obviniat zemlia: Organizatsiia ukrainskikh natsionalistov; dokumenty i materialy* (Moscow, 1991), and others.

Shankovs'kyi, Nestor Myzak, and other researchers have published general monographs on the history of OUN and the UPA, which examine the military activities of UPA units in VO "Lysonia," but not in any concerted fashion..⁶⁴

* * *

This collection of documents and materials contains a brief overview of the UPA's VO "Lysonia." Focused on the creation, development, and activities of units attached to the Third Military Okruha, it describes the processes governing the acceleration of the activities of the OUN's military network and the period in which the first subunits of the UNS (Ukrainian People's Self-Defence) and the UPA were created in Ternopil' oblast, and the VO's period of operations from 1943 to 1952.

The first thematic chapter sheds light on the various directions of the activities of VO "Lysonia's" leadership. It contains the orders issued by the commander and the military headquarters between 1944 and 1950, which pertain to the diverse activities of the UPA on the territory of the military okruha. It should be noted that orders and instructions dating from the second half of 1946 to 1950 mostly concern awards and nominations issued to riflemen, non-commissioned officers, and officers attached to VO "Lysonia."

The documents of the Political Training (VI) Department of the VShVO (Military Headquarters of the Military Okruha) included the "Program of Political Instruction for UPA and UNS Fighters,"⁶⁵ which contains an order issued to political instructors of units to develop topics of talks together with riflemen.

⁶⁴ A. Kentii, *Narys borot'by OUN-UPA v Ukraini (1945-1956 rr.)* (Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 1999); idem, *Ukrains'ka povstans'ka armiiia v 1944-1945 rr.* (Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 1999); Iu. Kyrychuk, *Narysy z istorii ukrains'koho natsional'no-vyzvol'noho rukhu 40-50 rokov XX stolittia* (L'viv: L'vivs'kyi natsional'nyi universytet imeni Ivana Franka, 2000); M. Lebed', *UPA*, pt 1: *Nimets'ka okupatsiia Ukrainy* ([Rome], 1946); P. Mirchuk, *Ukrains'ka Povstanska Armiiia, 1942-1952: Dokumenty i materialy* (L'viv: Prosvita, 1991); A. Rusnachenko, *Narod zburenyi: Natsional'no-vyzvol'nyi rukh v Ukraini i natsional'ni rukhy oporu v Bilorusii, Lytvi, Latvii, Estonii u 1940-1950-kh rokakh* (Kyiv: Pul'sary, 2002); S. Tkachenko, *Povstancheskaia armiiia: taktika bor'by*, ed. A. Taras (Minsk: Kharvest; Moscow: AST, 2000); L. Shankovs'kyi, "Ukrains'ka Povstancha Armiiia," in *Istoriia ukrains'koho viis'ka*, ed. Ia. Dashkevych (L'viv: Svit, 1996), pp. 482-695; N. Myzak, *UPA-Zakhid i zbroine pidpillia OUN u borot'bi za Ukrainu ku Samostiinu Sobornu Derzhavu u 1942-1960 rr.* (Chernivtsi; Toronto: Prut, 2011).

⁶⁵ The date and author of the document are not indicated; however, judging by the text, it may be presumed that it was written between February and March 1944.

The “Instruction on the Work of Political Instructors in UPA Units,” dated 3 June 1946 and signed by the head of the (VI) Department of the VShVO, “Bohdanovych” (Iliarii Skazins’kyi), lists the principles and methods for conducting training and educational work among riflemen in units and carrying out propaganda work among the population.

Chapter 3 features publications and reports issued by the headquarters of VO “Lysonia” signed by “Stepanovych,” the commander of the VO, and “Stryis’kyi,” the chief of the VShVO. Also included are report-type materials of the VO headquarters, such as a “Description of UPA Units’ Battles against NKVD Troops on the Territory of the Ternopil’ Region,” “Brief Descriptions of UPA Battles,” and other documents that illuminate the period of the greatest activity of UPA units between late 1943 and August 1945. First and foremost, they contain information about armed clashes, larger battles, raids, and other military operations undertaken by individual subunits attached to VO “Lysonia.” The document “Brief Descriptions” was published in an earlier volume of *Litopys UPA*.⁶⁶ Today, however, there are three extant versions of this document. The present volume features the first version, which contains important differences, addenda, and clarifications that are missing from other versions of this document, including the one that was published in volume 12 of *Litopys UPA*. The chapter also contains documents on the negotiations between the command of German units and the insurgents, which took place in the OUN’s Berezhany okruha. It is highly likely that these local negotiations, which were initiated by the German command, were represented on the UPA side by Omelian Poliiovyi, commander of VO 3 “Lysonia,” who operated under the pseudonym “Omelian Vykhhor.” Other valuable documents are reports containing information on units that were based in this area between November 1944 and summer 1945. They indicate the locations where UPA units were based, as well as the numerical and command composition of battalions, companies, and (occasionally) platoons.

Some documents pertain to the officer personnel of the military okruha, represented here by a document signed by “Hordiienko,” the head of the Organizational-Personnel (Mobilizational) Department (IV), concerning the transfer of Second Lieutenant “Arpad” to another military okruha. Particularly noteworthy are lists of officers attached to VO “Lysonia” dating to 1 January 1948 and late 1950, announcing

⁶⁶ “Korotki opysy boiv viddiliv UPA–“Lysonia” (vid 16 hrudnia 1943 roku do 5 serpnia 1945 roku),” in *Litopys UPA*, 12:27–76.

officer promotions and indicating the seniority of UPA commanders as of the date when the documents were prepared. These documents also list functional positions; occasionally, the real names and surnames of officers, the awarding of distinctions to insurgent, etc., are indicated. These materials also include information about members of VO "Lysonia" who received medals and other distinctions, including the pseudonyms of individuals who were awarded UPA Crosses of Military Merit, stars, and medals for "Fighting in Exceptionally Difficult Conditions" from 1946 to 1950, inclusively.

The second part of this chapter contains six reports of the Political Training (VI) Department of the VShVO covering the period from July 1944 to July 1945, which are signed by "Arkhyt" and "Kryha." They describe the state of the political training apparatus, the political training activities of the headquarters and UPA units, and the organization of the VO's Political Training Department, political training schools (courses), etc.

The third thematic chapter contains data on actions undertaken by individual UPA subunits, namely, battalions led by commanders "Bystryi," "Ostap," and "Roman" and by "Burlaky," "Kubantsi," "Orly," "Rybolovtsi," "Chornomortsii" companies, etc. Among the documents issued by the battalion led by Commander "Roman" are three reports on battles and raids, for the period of August 1944, signed by "Kryha" (Iliarii Skazins'kyi), the political instructor of "Kryha" Battalion. The largest number of subunits is represented by reports on the crossing of the front in July 1944, which were compiled by the political instructors of "Burlaky," "Lisovyky," "Orly," "Poltavtsi," "Siri Vovky," and "Chornomortsii" companies. "Kubantsi" Company is represented by a report written by Platoon Commander "Prychepa," which contains information on the unit's rout in 1944. The combat history of "Lisovyky," "Poltavtsi," "Rybolovtsi," "Rubachi," and "Kholodnoiartsii" companies is featured in chronicles of their activities dated 1947. The data in the chronicles are organized on the basis of daily orders and individual descriptions of battles and raids issued by political instructors of units, and in 1946–1947 they were systematized in chronological order by Iliarii Skazins'kyi- "Bohdanovych," the head of the Political Training Department of VShVO "Lysonia. The history of "Buini" Company (1943–1944) is represented by the reminiscences of the company's Warrant Officer "Kolos" (Kas'ian Brykailo), which were published in 1948 in the form of a "chronicle" in the "Tarniv" underground center. "Rybolovtsii" Company is represented, in addition to a chronicle, by daily orders issued to the unit led by the company's Warrant Officer "Vodopad" (Yaroslav Khrebtak). A significant number

of documents pertain to “Rubachi” Company. In addition to a chronicle covering the period from late 1945 to the first half of 1946, these include lists of killed, wounded, and abandoned riflemen (dated 1944) and reports prepared by squad commanders in 1946–1947. The letters and reports of Squad Commander “Doroshenko” (Fedir Maksymiv) and squad leaders for the period from July 1946 to March 1947 are considered the last documents to record the military-propaganda activities of UPA units on the territory of Ternopil’ TV (Tactical Sector) “North.”

The OUN’s Organizational-Mobilizational (Military) Section, the documents of which comprise the fourth thematic chapter, is represented by orders issued by the section’s head “Ostap” (Omelian Poliovyi) in February 1944 and “Hordiienko” (Ivan Yatsyshyn), the head of the oblast security department, and by reports drawn up by the military command of Chortkiv okruha. In one such report “Petrenko” (Oleksii Domchuk), the leader responsible for organization and mobilization, describes the state of the military network in the Chortkiv area and the self-defence kushch units that were created on the territory of the okruha. A considerable number of these documents were seized by the NKVD during the liquidation on 5 January 1945 of “Dnipro” (Yaroslav Kachurivs’kyi), the security head of the OUN okruha’s Military Section in the Chortkiv area, including instructions issued by the heads of the OUN oblast leadership, questionnaire-style reports prepared by the personnel of the Intelligence Department, etc.

Documents that were not included in the above-listed thematic groupings comprise the final chapter of the present volume. Among them are documents of the SB OUN, correspondence of OUN underground leaders in the PK (Podillia krai), as well as documents concerning medals and promotions awarded to UPA insurgents. The chapter also includes several reports and announcements about OUN leaders and UPA commanders killed in battle, as well as a handful of reports illustrating the struggle of the UNS and the UPA in 1943–1945 on the territory of Ternopil’ oblast/Podillia krai of the OUN.

* * *

All the documents and materials in this volume were reproduced in full, in complete correspondence with the originals. Each bears a title created by the compilers. The titles indicate the type of document, addressee (if known), contents, date, and office number. If the date when a particular document was created is not known, it is dated according to content, accompanying documents, etc. In

this case, the provisional date appears within square brackets, for example: [August 1945].

Omitted, illegible, or damaged parts of document texts are indicated by square brackets [...]. Incomprehensible passages are marked thus: (xx^{*}). Authorial underlinings are not indicated. Reprints of documents and materials from other publications are indicated in the document description.

The lexicon and authorial and editorial features of the original sources have been preserved to the utmost degree. Personal names and geographic place-names were not changed. In keeping with current standards, punctuation was corrected, as well as the use of quotation marks. The texts of documents and materials are presented in accordance with current rules governing the publication of historical documents. Spelling mistakes were silently corrected, and the use of the apostrophe was standardized. Spelling mistakes that distort meaning are indicated in the footnotes. Handwritten additions to a text (e.g., individual words, etc.) are marked thus: (^a-xx^{-a}). Cryptonyms are listed according to a given text.

The stamp <secret> is reproduced in the top right-hand corner of a document text. The stamp <copy> (*vidpys*) is not reproduced because its meaning is conveyed by the term <copy> (*kopiia*) noted in the descriptions of documents. Inscriptions on documents (addresses, resolutions, etc.), which concern their contents, have been preserved, and they appear as continuations of document texts. Other inscriptions were omitted.

Crossed-out words in documents were not reproduced. In individual cases, crossed-out passages are recreated in the text and graphically marked as <xx> in order to reflect the contents of a document fully. Apart from generally accepted abbreviations, abbreviated words are recreated in full and marked thus: (xx[x]).

Original authorial signatures on documents are determined on the basis of a rule that was applied in UPA and OUN office work. Each document or material is accompanied by a detailed description noting the place of a document's storage (abbreviated name of the archive, number of the fond, list, file, folio/s), and the authenticity of a document (original or copy) is indicated. The reproduction of documents and materials via printing is not indicated, with the exception of handwritten documents and materials and information about the prior publication or reprinting of a document; this information appears in the document descriptions.

In addition to documents and materials, the present volume contains photographs of the command personnel of VO "Lysonia"

and the members of the OUN oblast/krai leadership, as well as photographs depicting scenes from the life of Ukrainian insurgents. The captions to the photographs indicate the highest functional and military ranks of commanders and leaders during the period of their activities in VO "Lysonia." The captions to photographs portraying insurgent life contain information about the depicted scene and the date of the photograph. These photographic materials are stored in the digital photo library of the Litopys UPA Publishers.

The modified Library of Congress system of transliteration was used in the English-language texts in this volume.

Volodymyr Moroz and Serhii Volianiuk selected the documents, materials, and photographs for this volume and created the maps, diagrams, and tables.

The compilers are profoundly grateful to the staff members of the Central State Archive of the Highest of the Highest Organs of Government and Administration of Ukraine, the State Archive of the Security Service of Ukraine, the archive of the Directorate of the Security Service of Ukraine in Ternopil' oblast, the State Archive of Ternopil' Oblast, and the archive of the Center for Research on the Liberation Movement for their assistance in locating and copying the documents published in this volume.

Sincere gratitude for providing materials and offering consultations is owed to the staff of the Ternopil' Oblast Regional History Museum; the Historical-Memorial Museum of Political Prisoners in the city of Ternopil'; the Ya. Busel' Museum of the National Liberation Struggle of the OUN and the UPA in the village of Byshky, Kozova raion; the Museum of the Liberation Struggle of the OUN and the UPA in the village of Slov'iatyn, Berezhany raion; the members of the Ternopil' Oblast Youth Scholarly Research Society "Oberehy"; and the following scholars, regional historians, and veterans of the national liberation struggle in the Ternopil' region: Mykola Klishch (squad leader of "Rubachi" Company, village of Holhoche, Pidhaitsi raion), Zynovii Serdiuk (riflemen in "Burlaky" Company, city of Ternopil'), Ihor Oleshchuk (senior scholarly associate of the Historical-Memorial Museum of Political Prisoners), Petro Kasinchuk (head of the Brotherhood of OUN and UPA Veterans of VO "Lysonia," Roman Pasternak (city of Peremyshliany), Mykhailo Podufalyi (village of Zhukiv, Berezhany raion), Mykola Protsiv (city of Berezhany), Oleh Zakharkiv (village of Lisnyky, Berezhany raion), Dmytro Prodanyk (city of Chernivtsi), Volodymyr Pukach (city of Ternopil'), Stepan Kolodnyts'kyi (city of Pidhaitsi), Volodymyr Birchak (director of the Historical-Memorial Museum of Political Prisoners), and many

other individuals who helped prepare this volume for publication. We owe a special debt of gratitude to Oleksandr Vovk for his unstinting consultations and assistance in selecting documents and photographs reflecting UPA activities in the Ternopil' region.

We are also indebted to the staff of the Litopys UPA Publishers, especially Mykola Kulyk and Prof. Peter J. Potichnyj, for their assistance in the preparation of this collection of documents.

Serhii Volianiuk

19/45
92

в справі акції перевеленої на большевицький райцентр - Пробіжна, під командуванк-ра Святослава /чот. "Сірі Вовки"/.

стопала 1945 р. о гол. 18-й відділ українських повстанців пещію большевицького райцентру Пробіжна, Тернопільської області місто за умовленим знаком, всі як один кинулися до призначеної роботи. Почалась стрілянина, бо деякі об'єкти треба було зношувати ударним напором повстанців знищено 10 будинків - урядових му, клубу - кінд, і будинок замету приміщення. біля Райспому, 40 в'язнів, які зрештою від енкаведистів, Соломи, у смертні згоріли, готовані енти та вики наци, большевиків і були секретар на ад та інші жної гово

Група Лашка 358

До мажор проб. Сидора Ви
подорожує кінди терек.

Маму така сьогодні приходить
до містечка з ім'ям ст. Клема
в ту хвилину на Вас, забігає
справа підійдемо.

Враць що тамалею перевезешми
ви протити не будете.

То ж кудись радий цювалу
радий свом не шому Вам
гилсару гому скане Вам
Лашка.

Широ здружити!
Слава Україні
Клема.

27.46р.

ної акції
будинків п
упи покиде
на лівому
іліньські
зі собою

1945 р.

НАРИС ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ВО УПА “ЛИСОНЯ”

Залучник ч.І. до наказу

ПРОПОВІДНІ ПРАВИЛА В БОЮ.

/ Із "Статуту Польової Служби" Армії УНР з р.1921 затвердженого Головною Отаманом С. Петлюрою./

Кожний вояк повинен засвоїти собі такі загальні проповідні правила в бою:
1) Пробивайся вперед, хочби передних були, бо Бог не без милости, а козаки не без долі.
2) Не бійся загину, хочби як скрутно не було, - напевно переможен.
3) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.
4) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.
5) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.
6) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.
7) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.
8) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.
9) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.
10) Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; і твої товариші так само.

- 5/ В зв'язку з поширенням агентурної роботи НКВД і НКГБ, треба негайно скріпити контроль у відділах в терені.
- 6/ Пригальмувати поодинокими членами штабу прикритими до групи і кур'єрами провадити до Іюля кожного місяця. У зв'язі треба подати спорядженні і персональні справи та інвентар поодиноким відділу групи.
- 7/ В зв'язку з створенням команд групи, в дні 1.І.1945р. назначується:
 - Ком. групи ч.І. ком. Будиль.
 - Ком. групи ч.ІІ. ком. Леска.
 - Ком. групи ч.ІІІ. ком. Тубанка / част. ком. Касяк /.
 - Ком. групи ч.ІІІІ. ком. Вистрел. - Петро Ханчук.

во. шеф штабу ВО.
/СТРИСЬКИЙ/

во. командир ВО.
/СТІГАНОВИЧ/

Постій дня 30.І.1945р.

68

1945 р. о гол. ІІ-й відділ українських повстанців
вільний більшовицького райцентру Пробізна, Тернопільської обл.
ни місце за умовленим знаком, всі як один кинули до призна
від роботи. Почалась стрілянина, бо деякі об'єкти треба було
вою. Під уларним напором повстанців знищено 10 будинків - уряд
торгу, някд, някб, военкомату, стрибків приміщення, базу Рай.
Почти, клубу - міжд, і будинок замешкалий приватно някд-стам
душено 40 в'язнів, які зр слезами в очах дякували шире повстан
он їх від енкавелівських тортурів та присудів на довгі літа з
ібір, Соловки чи тяжкі роботи голудних більшовицьких лятрах на
ільну смерть. І приміщеннях някд-някб забрали частину урлодиз
жешта згоріла. З райбази забрали частину мануфактури, цукру,
приготовані до цього вози. В всіх інших урлодиз будинках по
рдументи та урлження.
льшевики начисляють 450.000 крб.
більшовицьких було 16 вбитих і
итими були слівуши:
се кля...

Перехід українського визвольного руху на Західноукраїнських землях (ЗУЗ) до збройної боротьби проти окупантів розпочався навесні 1943 р. Відповідно до рішень III Конференції Організації Українських Націоналістів (ОУН) її мережа активізувала військову роботу⁶⁷. У травні ОУН ЗУЗ розпочала створення в Галичині військових формувань, які в липні 1943 р. публічно отримали назву Українська Народна Самооборона (УНС).

У липні 1943 р. на доручення Голови Бюро Проводу ОУН “Тараса Чупринки” – Шухевича Романа УНС очолив “Беркут” – Луцький Олександр. Тоді ж на нараді обласних провідників ОУН ЗУЗ останній доручив Тернопільському обласному провіднику “Нестору” – Шанайді Івану провести до кінця місяця мобілізацію членів ОУН, які можуть служити у війську, а також сформувати курінь чисельністю до 400 осіб. При цьому необхідно було забезпечити новобранців достатньою кількістю одягу (уніформ), харчуванням, озброєнням і направити їх у місця вишколу та формування підрозділів⁶⁸.

Одним із керівників цього процесу у Тернопільській області протягом 1943 р. виступав обласний командир УНС – військовий референт Тернопільського обласного проводу ОУН “Чугайстир” – Росоловський Дмитро. Під його керівництвом у Бережанській, Тернопільській і Чортківській округах почали створюватися повітові військові команди (ПВК) та перші військові підрозділи⁶⁹.

На відміну від прилеглих Дрогобицької, Станиславівської областей (регіон Карпатських гір) і Волині значна частина території Тернопільської області ОУН була менш придатною до повстансько-вишкільних дій, а організаційна діяльність в ній поступалася в господарському та мобілізаційному відношенні. Протягом літа–осені 1943 р. підрозділи, які створювалися та діяли в області за чисельністю не перевищували сот. Основна ж маса мобілізованого контингенту відходила до вищеназва-

⁶⁷ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 2. Волинь і Полісся: УПА та заплія 1943–1944 / упор. О. Вовк. – Київ–Торонто, 1999. – С. X.

⁶⁸ Документи з архівної кримінальної справи Луцького О. // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945 / упор. О. Іщук. – Київ–Торонто, 2007. – С. 335–336.

⁶⁹ Документи з архівної кримінальної справи Польового О. // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 645–646.

них регіонів. Зокрема, перша в Галичині вишкільна сотня УНС “Трембіта” була організована у травні 1943 р. у Стратинських лісах Бережанської округи ОУН. Очолив сотню к-р “Чмелик”, який, згідно наказу керівництва, в червні 1943 р. вивів сотню у Долинщину⁷⁰. 12 червня 1943 р. добровольці з Рогатинщини були включені до сотні УНС “Сіроманці”, яка також вирушала на вишкіл у Карпати⁷¹. Протягом липня–серпня 1943 р. добровольців з Підгаєччини було організовано до куреня УНС “Гайдамаки”. 5 серпня 1943 р. біля с. Багатківці Тереховлянського р-ну з 37 добровольців було сформовано чоту та направлено в Карпати. Туди ж було відправлено новобранців з Бережанської і Тернопільської округ та чоту під керівництвом к-ра “Оріха” (“Горіха”) з Чортківської округи. Ці добровольці стали основою вишкільної групи УНС “Трембіта”⁷².

Разом з тим протягом 1943 р. багато членів підпілля в організованому порядку відійшли з Тернопільської області до УПА на Волинь. Зокрема, у жовтні 1943 р. працівник КП ЗУЗ ОУН “Бом”, “Шугай” – Басараб Павло організував добровольців біля с. Вербів на Підгаєччині та почав проводити з ними військовий вишкіл. Група у цей час складалася із трьох роїв і творила самостійну чоту. Згодом провідники із Золотниківського р-ну “Воробко” – Кушнірина Антон та “Чорнота” – Шкафаровський Петро набрали до цієї групи ще добровольців і станом на 1 листопада 1943 р. було створено із трьох чот військову сотню, яка на чолі із “Шумом” – Гоєм Дмитром була відправлена для проходження військового вишколу в УПА на Волинь–Полісся⁷³.

На Тернопільщині формувалися і місцеві відділи, які в майбутньому стали основою регулярних відділів ВО “Лисоня”. Так, у Бережанській округі ОУН протягом вересня–жовтня 1943 р. проходив процес формування сотні УНС “Орли”, яку, імовірно,

⁷⁰ В[ишитий] В. Хронологія Української Повстанчої Армії. – Част. I. – 1949. – С. 12.

⁷¹ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12: Воєнна Округа “Буг” 1943-1952. Документи і матеріали. Книга 1 / упор. В. Мороз, О. Вовк. – Київ–Торонто, 2008. – С. 475.

⁷² Ремесло повстанця. Збірник праць підполковника УПА Степана Фрасуляка – “Хмеля” / Ред. і упоряд. Р. Забілий. – Львів, 2007. – С. 48-50; “Чорноморець” - [Жабич Лукаш]. Сотня “Трембіта” // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12: Третя подільська воєнна округа УПА (“Лисоня”) / упор. Є. Штендера. – Торонто, 1989. – С. 212, 216.

⁷³ Сорока С. Підгаєцька сотня УПА на Волині // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 5: Волинь і Полісся: Німецька окупація; книга третя; спомини учасників / упор. Є. Штендера. – Торонто, 1983. – С. 139-140.

очолив к-р “Клич” – Галушак Василь⁷⁴. В листопаді 1943 р. на Бережанщині закінчувався процес організації сотні “Бурлаки” під командуванням к-ра “Чорного” – Шепети Василя⁷⁵. На Чортківщині к-р “Бистрий” – Хамчук Петро протягом листопада–грудня 1943 р. сформував сотню “Сірі Вовки”⁷⁶. У Тернопільській окрузі протягом листопада 1943 р. було організовано добровольців для сотні УНС “Буйні”. Цю групу очолив к-р “Гроза”, якого згодом замінив к-р “Гордій” – Маркіза Степан⁷⁷.

Бачачи слабкість старшинського та лінійного складу новоутворених підрозділів, малу охопленість територій, командування УНС поставило за мету підняти рівень їх військової підготовки. Орієнтовно, у жовтні 1943 р. видано наказ, за яким ставилось завдання розширити територіальну діяльність та збільшити кількісний склад стрілецтва і старшин. З цією метою у Тернопільську область направлено сотню УНС “Сіроманці” під командуванням “Яструба” – Карпенка Дмитра, обласному провіднику ОУН дано доручення створити два курені загальною чисельністю до тисячі осіб та призначено командиром УНС в Тернопільській області “Шухай Остапа” – Польового Омеляна⁷⁸.

Прибувши на територію Бережанської округи ОУН, сотня “Сіроманці” зазнала реорганізації, згідно з якою 20 листопада 1943 р. спільно з сотнею “Орли” утворили перший курінь ВО “Лисоня”. Очолив цей курінь к-р “Яструб” – Карпенко Дмитро. Сотнею “Сіроманці” керував к-р “Ворон” – Ковальчук Григорій, а командування у сотні “Орли” перебрав к-р “Коц”, який був переведений із “Сіроманців”⁷⁹.

Протягом другої половини 1943 р. повстанці за наказом проводу ОУН провели ряд військових операцій на німецькі гарнізони

⁷⁴ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 49: Тернопільщина. “Вісті з Терену” та “Вістки з Тернопільщини” 1943–1950. Книга перша / ред. І. Гомзяк та М. Посівнич. – Торонто-Львів, 2010. – С. 683; Гайдай О., Хаварівський Б., Ханас В. Хто пожав “Бюрю?” Армія Крайова на Тернопіллі 1941–1945 рр. – Тернопіль, 1996. – С. 174.

⁷⁵ Небола М. Лісами та ярами західного Поділля // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 144-145.

⁷⁶ Мизак Н. Курінний УПА “Бистрий” України герой. – Чернівці: Букрек, 2007. – С. 31-32.

⁷⁷ ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 204, арк. 4-6; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 11: Тернопільщина: список упавших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 р. до 31 грудня 1948 р. / упор. Є. Штендера. – Торонто, 1985. – С. 50, 54-55.

⁷⁸ Документи з архівної кримінальної справи Луцького О. // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 338-339.

⁷⁹ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 481.

та склади з метою здобуття обмундирування, зброї, амуніції та інших потрібних речей. Підрозділи УНС намагалися також перешкодити німецьким воякам реквізувати майно селян для армії чи провадити арешти членів організації. У зв'язку з проголошенням окупантами військового стану, який вступав у дію із 10 жовтня 1943 р., бойові акції проти них стають масовими.

Німецькі війська у відповідь намагалися знищити організаційні структури ОУН та створені підрозділи УНС. Восени 1943 р. у Борщівському повіті потрапив у полон к-р групи УНС “Степовий”. 18 листопада 1943 р. у районі сіл Іванків, Гуштинка, Бережанка і Трійця Борщівського району німці провели облаву з метою знищення особового складу його підрозділу⁸⁰. 23 листопада 1943 р. німецькі війська розпочали блокувати лісовий масив між с. Кобиловолоки, Папірня і Яблунів у Копичинеччині, де формувалась та перебувала на вишколі сотня “Буйні”. Заблокувавши села, ввечері війська освітлювали ракетами та прострілювали ліс, а 24 листопада розпочали штурм. Підрозділ, відбивши атаку ворога, відступив⁸¹. 16 грудня 1943 р. біля с. Коростятин Монастириського р-ну німецькими частинами була проведена облава на табір сотні “Сірі Вовки”. Чотовий к-р “Довбуш”, що прийняв командування над сотнею, розпочав бій та згодом разом із стрільцями відступив⁸² та ін.

У наказі Крайового військового штабу (КВШ) УПА-Захід ч. 1/44 від 20 січня 1944 р. зазначалося, що відповідно до рішення Головної Визвольної Ради (з липня 1944 р. УГВР) з 5 грудня 1943 р. терен військової діяльності УНС називається УПА-Захід⁸³. Тоді ж на основі УНС Тернопільської обл. була створена воєнна округа “Лисоня” з порядковим номером 3 (ВО III “Лисоня”, в документах за листопад 1944 р. – квітень 1945 р. інколи фігурує криптонім “5” (V)), яку очолив к-р “Остап” – Польовий Омелян⁸⁴. Перетворення підрозділів УНС на УПА в низових ланках проходило протягом січня-березня 1944 р.

Терен діяльності УНС Тернопільської обл. та ВОЗ “Лисоня” співпадав з територією, яку охоплювала Тернопільська область ОУН, яка в свою чергу, в основному, відповідала Тернопільській обл.

⁸⁰ ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 134, арк. 61-62.

⁸¹ ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 204, арк. 7-8; Українська Повстанська Армія. Бойові дії УПА за 1943–1950 рр. Частина друга / БУП. – 1960. – С. 28; ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 134, арк. 61-62.

⁸² ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 134, арк. 84.

⁸³ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 94.

⁸⁴ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 300-301.

радянського адміністративно-територіального поділу 1939 р. Проте, до неї не належали райони колишнього Кременецького повіту, натомість належали Рогатинський та Перемишлянський повіти⁸⁵.

У 1943–1944 рр. Тернопільська область ОУН складалася із трьох округ: Бережанської, Тернопільської та Чортківської⁸⁶. Межі округ, переважно, співвідносились із межами округів (округ – крайс) за німецьким адміністративно-територіальним поділом, а межі повітів – із межами повітового поділу польської держави до 1939 р., проте мали свої певні відмінності. Так, станом на другу половину 1944 р. у Бережанську округу ОУН входило 5 повітів: Бережанський, Рогатинський, Підгаєцький, Зборівський та Перемишлянський; у Тернопільську – 4 повіти: Тернопільський, Терехівський, Скалатський, Копичинецький; а Чортківський, Бучацький, Заліщицький та Борщівський повіти входили до Чортківської округи⁸⁷.

Такий адміністративно-територіальний поділ ОУН проіснував до реорганізації сітки ОУН (кінець 1944 р. – початок 1945 р.). Тоді на базі Тернопільської обл. було створено Подільський край (ПК), у якому повіти реформувалися у надрайони⁸⁸. На другу половину весни 1945 р. з ПК до Львівського краю були передані Рогатинський і Перемишлянський повіти. Натомість приєднано терени колишнього краю Осередніх і східноукраїнських земель (ОіСУЗ): Вінницьку та Кам'янець-Подільську області ОУН, які сформували Кам'янець-Подільську округу; а також Кременеччину, яка стала надрайоном у складі Тернопільської округи. У Кам'янець-Подільщині на базі колишніх округ створили надрайони. Проте, через значні кадрові втрати, провід ПК провів реорганізацію Кам'янець-Подільської округи, згідно якої, мабуть, було створено 4 надрайони: Дунаївецький, Кам'янець-Подільський, Проскурівський та Вінницький. Зокрема, останній надрайон розбудовували на території колишньої Вінницької обл. ОУН. Отже, на кінець весни 1945 р. ПК складався з чотирьох округ ОУН: Бережанської, Тернопільської, Чортківської та Кам'янець-Подільської⁸⁹.

⁸⁵ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 7; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 28.

⁸⁶ Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943–1949. Довідник другий. – Нью-Йорк, 1995. – С. 189.

⁸⁷ ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 113.

⁸⁸ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 7.

⁸⁹ Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943–1949. Довідник другий. – Нью-Йорк, 1995. – С. 190.

Приблизно у червні 1945 р. у Подільському краї було проведено ще одну реорганізацію, за якою було розформовано Бережанську округу та створено Чортківсько-Бережанську, до якої входили Чортківський, Копичинецький, Бучацький та Бережанський надрайони. Останній складався із колишніх Бережанського та Підгаєцького повітів. Зборівський повіт увійшов до складу Тернопільського надрайону, що перебував у складі Тернопільської округи⁹⁰. Такий поділ у ПК проіснував до 1949 р.

Ефективну співпрацю між УПА як фронтом та ОУН як заплілям забезпечував командир воєнної округи УПА, який одночасно займав пост військового референта в обласному/крайовому проводі ОУН і за посадою був зверхником для всіх членів ОУН підзвітного терену у військових справах.

Командиру ВО “Лисоня”, як військовому референтові обласного/крайового проводу ОУН, певний час підлягали і самооборонні куцові відділи (СКВ), які проходили військовий вишкіл та чисельно дорівнювали регулярним відділам УПА – чотам та сотням. Так курінь к-ра “Лютого” – Карпенка Дмитра у вересні-жовтні 1944 р. в своєму складі мав 3 регулярні і 2 теренові самооборонні сотні⁹¹, а військовому референту Борщівського повіту к-ру “Калині” протягом жовтня–листопада 1944 р. підпорядковувались 11 СКВ чисельністю 405 стрільців⁹². Штабу ВО не завжди було відомо про такі теренові підрозділи, адже вони створювалися місцевими провідниками і військовими референтами.

У процесі розбудови УПА однією з провідних структур була організаційно-мобілізаційна (військова) референтура ОУН. Основними її функціями були: військовий вишкіл членів і симпатиків ОУН; забезпечення зброєю, боєприпасами і спорядженням; організація активної і пасивної самооборони населення; створення при військових командах піротехнічних, телефонних та інших звен⁹³. Окружний військовий (організаційно-мобілізаційний) референт підпорядковувався окружному провіднику ОУН і командирові ВО УПА, як військовому референтові обласного/крайового проводу ОУН. Окремі ділянки праці військової референтури курували працівники відповідних відділів військового штабу ВО. У структурі організаційно-мобілізаційної референтури

⁹⁰ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 13, арк. 164; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 49. – С. 295.

⁹¹ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 492.

⁹² ГДА СБ України, ф. 2, оп. 88 (1951), п. № 5, арк. 246.

⁹³ ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 1, арк. 74.

в 1944 р. сформовано відділ військової розвідки, що включав у себе жандармерію та підпорядковувався керівникові розвідки військового штабу ВО. У документах працівники повітових і окружних організаційно-мобілізаційних референтур ОУН 1943–1945 рр. фігурують як працівники команд тактичних відтинків (ТВ). Наказом УПА-Захід ч. 12 від 28 квітня 1945 р. організаційно-мобілізаційні референтури було ліквідовано, а їх працівників розподілено по підрозділах УПА. Функції організаційно-мобілізаційних референтів передано командирам тактичних відтинків⁹⁴.

З початком 1944 р. згідно наказу ч. 2 від 1 лютого 1944 р. КВШ УПА-Захід на терені дій ВО формувався військовий штаб (ВШ)⁹⁵. Проте, у зв'язку із стрімким переходом територією області радянсько-німецького фронту ВШВО “Лисоня” так і не був повністю сформований, а посади об'єднувалися під командуванням окремих його членів.

Протягом 1944 р. начальником штабу ВО “Лисоня” був к-р “Стрийський” – Якубовський Володимир, начальником оперативного відділу (I) – к-р “Роман” – Лютий Ілярій, начальником розвідного відділу (II) – к-р “Гордієнко” – Яцишин Іван, начальником відділу тилу (постачання) (III) – к-р “Шершень”, начальником організаційно-персонального (мобілізаційного) відділу (IV) – к-р “Чугайстир” – Росоловський Дмитро. Начальником політвиховного відділу (VI) було призначено “Архипа” – Гуменюка Івана, а з 3 жовтня 1944 р. “Кригу” – Сказінського Ілярія⁹⁶. Наказом ч. 12 від 28 квітня 1945 р. КВШ УПА-Захід розвідчий та тиловий відділи військових штабів усіх ВО ліквідовувалися⁹⁷.

Структурна побудова відділів УПА була такою: найнижчою військовою одиницею армії був рій – близько 10-15 лінійних стрільців, еквівалент відділення регулярної армії. Інколи, нижчою одиницею поділу рою була ланка, яка об'єднувала у собі 3-4 людини, які виконували різні функції у рою чи чоті (для прикладу – ланка скоростріла (кулемета), ланка скорострілів (автоматчиків), ланка зв'язку, ланка гранатомета і т. д.); 3 – 4 рої об'єднувалися і становили чоту. Протягом 1945–1947 рр. чота могла називатись підвідділом. Чота була еквівалентом взводу регулярної армії; 2 – 4 чоти

⁹⁴ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 19-20.

⁹⁵ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 95.

⁹⁶ Грещук Г. Як “поставала” УПА на Тернопіллі. Спогади командира Третьої ВО “Лисоня” групи повстанських військ УПА-Захід поручника “Остапа” (Омеяна Польового) // Тернопіль вечірній. – 1992. – 14.10. – С. 2; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 110.

⁹⁷ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 30.

становили сотню. Починаючи із 1945 р. поряд із терміном “сотня” вживався термін “відділ”. Сотня відповідала роті регулярної армії; 2 – 5 сотень могли об’єднуватись в курінь, еквівалент батальйону в регулярній армії; найвищою бойовою одиницею ВО “Лисоня” був загін – еквівалент полку в регулярній армії. Загін об’єднував у своєму складі 2 – 3 курені.

Починаючи з 1944 р. сформовані підрозділи ВО “Лисоня” проводять значні військові акції проти німецьких частин. Серед них слід відмітити бої сотень “Сірі Вовки” (5.03 у с. Садки Заліщицького р-ну (чота к-ра “Рена”), 25.06 у Затуринському лісі Підгаєцького р-ну)⁹⁸; “Лісовики” (28.04 у с. Сільце Божиківське Підгаєцького р-ну, 8.05 біля с. Вільховець Бережанського р-ну)⁹⁹; “Холодноряці” (8.05 біля с. Вільховець Бережанського р-ну, 07.06 біля с. Вулька Бережанського р-ну)¹⁰⁰; “Сіроманці” (16.02 на дорозі Рогатин–Перемишляни–Львів, 10.03 біля с. Ферлеїв Рогатинського р-ну)¹⁰¹; “Буйні” і “Рубачі” (24.06 на дорозі Ферлеїв–Рогатин)¹⁰² та ін.

Окремо слід згадати про бої підрозділів ВО “Лисоня” проти диверсійних загонів радянської армії – партизанів. Більші бої з ними мали сотні “Холодноряці” (14.03, 20.03 у лісі біля присілка Молохів Бережанського р-ну)¹⁰³; “Буйні” та “Рубачі” (у травні в лісі біля присілка Кам’янка, с. Мелна, Рогатинського р-ну)¹⁰⁴ та ін.

Підрозділи ВО “Лисоня” брали участь у боях проти відділів Армії Крайової (АК) та інших польських збройних організацій. Варто відзначити, що у Тернопільській обл. ОУН протистоянням з польським підпіллям займалася сітка ОУН, а відплатні чи превентивні акції проводили теренові боївки та СБ, у деяких випадках до акцій залучали відділи УПА. Найбільші бої відділи УПА вели у Бережанській окрузі, зокрема за осередок польських збройних формувань у с. Ганачів Перемишлянського р-ну. Тут впродовж

⁹⁸ Сергійчук В. Український здвиг: Поділля. 1939–1955. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. – С. 106; ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 34, арк. 1.

⁹⁹ Галайбіда А. Спогади станичного села Сільце Божиківське // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 246–247; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 203.

¹⁰⁰ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 176–177.

¹⁰¹ Хроніка діяльності групи “Саблюка” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 8: Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944–1946. Документи і матеріали / упор. О. Вовк. – Київ–Торонто, 2006. – С. 522; Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 481–482.

¹⁰² ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 204, арк. 16–17.

¹⁰³ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 176.

¹⁰⁴ ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 204, арк. 17–18.

лютого-квітня 1944 р. у боях з АК брали участь окремі підрозділи із сотень “Сіроманці”, “Орли”, “Рубачі” та “Буйні”¹⁰⁵.

На відміну від інших воєнних округів, “Лисоня” розвивалася досить слабо й повільно, адже особливістю розбудови її було те, що саме в час постановня перших відділів УПА на цій території зупинився радянсько-німецький фронт і в березні 1944 р. стабілізувався на кілька місяців по лінії річок Серет і Стрипа. За відсутністю лісових масивів, створені відділи УПА відступили на територію Бережанської округи й там проходили подальший вишкіл, а для переходу фронту формувались у три великі групи. З радянського боку в прифронтівій смузі було багато військ, так що діяльність підпілля, а тим більше УПА у цих теренах, була дуже обмежена¹⁰⁶.

У цей період Тернопільська обл. ОУН фронтом була розчленована на німецьку та радянську зони окупації. У радянській зоні окупації опинилися Тернопільська та Чортківська округи, а у німецькій – Бережанська, до якої було приєднано, відрізаний фронтом Буцацький повіт. Для того, щоб налагодити діяльність підпілля у радянській зоні окупації та його очолити, обласний провід направив референта СБ “Максима” – Гоянюка Василя. Останній, втративши зв’язок з обласним проводом, підпорядкувався на кілька місяців (квітень–серпень 1944 р.) провіднику ОУН ОіСУЗ. Тоді ж Збаразький повіт було включено до ВО “Богун”¹⁰⁷, а командири рейдуючих підрозділів, що підпорядковувались КВШ УПА-Північ та УПА-Південь почали мобілізувати населення з Чортківської та Тернопільської округ, створюючи цілі сотні та курені. Так, протягом квітня–червня 1944 р. були створені сотні к-рів “Шуляка” – Михальчука Івана, “Голуба” – Павлюка Петра, курінь к-ра “Бистрого” – Білинського Ярослава у складі сотень к-рів “Костенка” – Сеніва Юрка та “Батька” – Машталіра Степана, курінь к-ра “Бориса” – Голуб’яка Зенона у складі сотень к-рів “Тополі” – Сидорчука Володимира та “Запорожця” і ін. У серпні 1944 р., в зв’язку з реорганізацією УПА-Південь, к-р “Бистрий”

¹⁰⁵ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 482; ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 204, арк. 12-13; Ільющин І. Українська Повстанська Армія і Армія Крайова. Протистояння в західній Україні (1939–1945 рр.). – Київ, 2009. – С. 284.

¹⁰⁶ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 8; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 107.

¹⁰⁷ Спогад Польового Омеляна Гіляровича – “Данило Очерет”, “Остап”; ур. 3.01.1913 р. в с. Ярчівці, Зборівського р-ну // Спогад взяв Олещук Ігор в 1996 р. у м. Тернопіль.

на території Тернопільської обл. ОУН розбудовував Кам'янець-Подільську групу УПА, яка забезпечувалась за рахунок підпілля Чортківської та Тернопільської округ¹⁰⁸.

Загалом процес створення підрозділів ВО “Лисоня” у 1944 р. можна формально поділити на два періоди. До першого можна віднести процес створення сотень УПА, що припав на весну 1944 р. У цей час відділи формувалися на території всієї ВО. Так у Бережанській окрузі у березні 1944 р. заходами окружного військового референта “Бондаренка” – Якубовського Володимира була створена сотня “Холодноярці”, що нараховувала 70 стрільців. Її очолив к-р “Крук” – Федик Богдан¹⁰⁹. Протягом березня–квітня 1944 р., стараннями окружного провідника Бережанщини “Юрка” – Хоми Михайла та “Бондаренка”, була сформована сотня “Лісовики”, що постала на основі боївки “Кока” – Юхновича Івана, який і очолив сотню¹¹⁰. При наближенні фронту на базі спецвідділу ОУН к-ра “Гонти” – Питльованого Івана, який діяв у Бережанській окрузі з 1943 р. сформувався курінь, який існував як військова одиниця досить короткий час. Ймовірно, що цей відділ спеціального призначення так і не був переданий ні до УНС, а ні до УПА, як і подібний йому спецвідділ на Львівщині¹¹¹. Зимом 1943–1944 р. у Чортківщині роботу по організації підрозділів УПА проводив к-р “Лемко” – Корнафель (ім’я невідоме), який із наближенням фронту організував курінь та успішно перейшов з ним у радянську зону окупації¹¹². Проте, відомостей про цей військовий підрозділ, наразі є небагато. Слід відмітити, що у Чортківській окрузі, з вступом радянських військ, робилася ставка на організацію самооборонних кущових відділів, які мали б охороняти населення сіл від мобілізації, арештів та грабежів Червоної армії (ЧА). Проте, наказ про створення СКВ був проігнорований. Окружний провідник Чортківщини “Еней”, щоб зберегти людський ресурс, дав наказ зібрати людей, що переходять від більшовиків у більших лісових масивах округи (біля Заліщиків, Борщова та ін.). Тут у квітні–травні 1944 р. були створені сотні командирів “Лева”, “Черника”, “Енея” та ін. Формально

¹⁰⁸ Документи з архівної кримінальної справи Білинського Я. // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 181-235

¹⁰⁹ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 176.

¹¹⁰ Там само. арк. 203.

¹¹¹ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 11. – С. 86-87; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 576-578.

¹¹² Чижевський В. Організація військової праці ОУН – С. 14 / Архів Центру дослідження визвольного руху.

к-р “Еней” на правах окружного провідника Чортківщини, очолив ці сотні як курінний командир¹¹³.

До другого періоду слід віднести процес створення відділів УПА в повній більшовицькій окупації Тернопільської обл. ОУН, що наступила з 27 липня 1944 р. Обласний провід ОУН Тернопільщини та військовий штаб ВО “Лисоня” прийняв рішення, щоб всі чоловіки, які не пішли на мобілізацію до Червоної Армії перебували в збройному підпіллі. У зв’язку з цим рішенням було віддано наказ про формування нових відділів УПА та організацію СКВ. Варто відзначити, що це рішення не поширювалось на терени Тернопільської та Чортківської округ¹¹⁴, проте, місцеві керівники та командири, проявивши власну ініціативу, створювали самооборонні теренові сотні. Так військовий референт Бучацького повіту к-р “Горліс” в серпні-вересні 1944 р. організував сотню самооборони та присвоїв їй криптонім “ім. Токаря”¹¹⁵. У липні 1944 р. згідно наказу військового штабу ВО із добровольців куреня к-ра “Романа” – Лютого Ілярія у Перемишлянському повіті було сформовано сотню “Полтавці”, яка нараховувала 90 стрільців. Очолив новосформовану сотню к-р “Максим”¹¹⁶. У серпні 1944 р., на Бережанщині, при курені к-ра “Романа” з добровольців створено ще три нові сотні УПА, які очолили к-ри “Рен” – Нирка Василь, “Крилатий” – Чмир Петро та “Голка” – Небола Михайло. Із цих трьох відділів біля с. Вулька Бережанського р-ну було сформовано новий курінь УПА, який очолив к-р “Рен”¹¹⁷. Станом на 10 вересня 1944 р. у загоні к-ра “Остапа” – Польового Омеляна, що рейдував у північні терени ВО “Лисоня”, з двох сот, що перебували при сотні “Лісовики”, було сформовано нову сотню, яка отримала криптонім “Риболовці”. Командування над сотнею прийняв к-р “Меч” – Шніцер Олексій¹¹⁸. У цей період у теренах воєнної округи “Лисоня” також була створена сотня під командуванням к-ра “Козака”¹¹⁹. У Підгаєцькому повіті у вересні 1944 р. завершився процес формування сотні к-ра “Тура”¹²⁰ та ін. Варто відзначити, що станом на першу половину осені 1944 р. припадає найбільш активний період формування та діяльності відділів у ВО та

¹¹³ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 49. – С. 114-116.

¹¹⁴ ЦДАВО, ф. 3837, оп. 1, спр. 1, арк. 1-2.

¹¹⁵ ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 65-66.

¹¹⁶ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 217.

¹¹⁷ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 219; спр. 376, т. 62, арк. 277.

¹¹⁸ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 211.

¹¹⁹ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 107.

¹²⁰ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 49. – С. 138-139.

групі УПА-Захід загалом. У цей час, за нашими підрахунками ВО “Лисоня” нараховувала більше 23 сотень УПА. На підставі цього можна зробити припущення, що загальна чисельність військових підрозділів ВО становила близько 4 тис. стрільців¹²¹.

Новостворені відділи не мали доброго військового вишколу, тому, зазнавши важких втрат у боях із радянськими військами у 1944 р. (березень–травень і вересень–жовтень), були ліквідовані як військові одиниці. Це були курені к-рів “Лемка”, “Рена”, сотні “Ім. Токаря” – к-ра “Горліса”, “Буйних” – к-ра “Овоча” – Рака Петра, командирів “Козака”, “Тура” та ін. Залишки розбитих сотень переводили в існуючі відділи УПА та теренову сітку ОУН. У зв’язку з цим військовий штаб ВО проводив деякі кадрові зміни, зокрема: у березні 1944 р. розформував курінь к-ра “Гонти” за порушення наказів проводу ОУН¹²²; 12 вересня 1944 р. замість пораненого к-ра “Романа” командиром куреня призначено к-ра “Яструба” – Карпенка Дмитра, який кілька днів перед тим із сотнею “Сіроманці” повернувся з Львівщини¹²³; загін к-ра “Остапа”, який був поранений у бою, на початку жовтня 1944 р. розформували на сотні, перед якими поставили завдання закріпитися на нових теренах та підготувати відділи до зими¹²⁴; у жовтні доукомплектовано сотню “Гайдамаки” к-ра “Ясьміна” – Верещинського Володимира, яка була переведена з Станіславівщини у склад ВО “Лисоня”, тому що після літньо-осінніх боїв 1944 р. вона нараховувала всього 2 рої¹²⁵ та ін.

Протягом 1944 р. найбільші бої із військами НКВС на території ВО з “Лисоня” провели сотні к-рів “Лева” та “Черника” (13.05 біля с. Дуплиська Заліщицького р-ну)¹²⁶; сотня “Полтавці” (29.12 біля с. Мелна Рогатинського р-ну)¹²⁷; сотня к-ра “Тура” (22.09 біля с. Маркова Підгаєцького р-ну)¹²⁸; курінь к-ра “Яструба” (30.09 біля с. Унів Перемишлянського р-ну, 1.10 біля с. Пнятин того ж р-ну)¹²⁹; загін к-ра “Остапа”

¹²¹ У підрахунку не враховано стрільців самооборонних кушових відділів; адміністративних, районних, повітових, окружних боївок; боївок та відділів СБ ОУН; підрозділів з УПА-Північ та УПА-Південь.

¹²² ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 61, арк. 396.

¹²³ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 492.

¹²⁴ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 179.

¹²⁵ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 107.

¹²⁶ ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 34, арк. 1.

¹²⁷ Там само – арк. 7-8.

¹²⁸ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 49. – С. 138-139.

¹²⁹ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 494-

(5-7.09 біля с. Липиця Горішня Більшовецького р-ну, 17.09 біля с. Поручин Бережанського р-ну та 27.09 під хутором Альбанівка Зборівського р-ну)¹³⁰ та ін.

На території воєнної округи “Лисоня” у 1944–1945 рр. діяла підстаршинська школа, яка на протязі півтора року підготувала чотири курси підстаршин, які були направлені у розпорядження штабу ВО. Перший курс організував і очолив у січні–березні 1944 р. к-р “Бондаренко” – Якубовський Володимир¹³¹. У травні–липні 1944 р. відбувся другий випуск школи, яким керував поручник штабу ВО, чех за національністю (імені та прізвища не виявлено)¹³². Третій курс, що тривав від вересня до жовтня 1944 р. при загоні к-ра “Остапа”, очолював к-р “Чос” – Гладун Василь. Останній відомий курс школи підстаршин проводився на весні 1945 р. при сотні “Сірі Вовки”, що входила у склад куреня к-ра “Бистрого” – Хамчука Петра¹³³.

Також слід відмітити те, що військовий штаб спільно із обласним проводом ОУН Тернопільщини організовував спеціалізовані курси. Так, незважаючи на підпільні умови, протягом 1944 р. проводились курси радистів. По закінченні вишколів усі випускники були розподілені на ланки та направлені у військові підрозділи ВО “Лисоня” рівня сотні, куреня, загону¹³⁴.

У 1944–1945 рр. при окремих відділах УПА ВО “Лисоня” к-ри розпочали формування кавалерійських (кінних) підрозділів. Так при переході німецько-радянського фронту в липні 1944 р. кінний підрозділ діяв при сотні “Орли”, а при сотні “Гайдамаки” у грудні 1944 р. діяв відділ кінноти, що нараховував 35 вояків та ін.¹³⁵ В курені к-ра “Бистрого” у 1945 р. було створено кінну соту, яка діяла самостійно та відзначилася у кількох боях під особистим

¹³⁰ Короткі описи боїв відділів УПА – “Лисоня” (від 16 грудня 1943 року до 5 серпня 1945 року) // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 34-40, 41.

¹³¹ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 11. – С. 125.

¹³² Кліщ М. Спогади повстанця. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – С. 30; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 217.

¹³³ Короткі описи боїв відділів УПА – “Лисоня” (від 16 грудня 1943 року до 5 серпня 1945 року) // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 34-39, 66.

¹³⁴ Кекіш П. По свіжих слідах минулого. – Тернопіль, 1993. – С. 15-18, 24-29; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 46: Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині 1946-1948. Книга третя / упор. П. Потічний. – Торонто-Львів, 2007. – С. 693.

¹³⁵ ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 16; Архів УСБУ в Тернопільській обл. ф. 6 а.к.с. №5194 ОФ, арк. 42.

командуванням к-ра куреня. За одними даними цю чоту очолював к-р “Орлик” за іншими – к-р “Вир” – Антошків Гаврило¹³⁶. Варто відзначити, що у повстанській армії коней використовували не тільки у кінних підрозділах а й для потреб табору, їх використовували зв’язкові, командири та ін. Для прикладу в квітні 1944 р., перед відправкою у ВО “Буг” для ВПЖ сотні “Сіроманці” було організовано верхових коней¹³⁷.

Ймовірно, командування ВО у 1944 р. також планувало створити й інші спеціальні військові одиниці, проте в умовах більшовицької окупації цього реалізувати не вдалося. Так існують окремі згадки про підрозділ бронемашин, який намагалися створити у серпні-вересні 1944 р. Згідно повстанського звіту, у серпні 1944 р. було захоплено та передано куреневі к-ра “Романа” одну танкетку, яку відправили у вишкільний табір біля с. Стратин Рогатинського р-ну¹³⁸. К-р чоти “Причепи” з сотні “Кубанці”, звітуючи про бій 26 серпня 1944 р., вказав, що близько відділу повинна була проїжджати наша “моторизація”¹³⁹. Відомості про існування такого підрозділу підтверджують спогади стрільця “Лимана” – Кужди Івана з сотні “Полтавці”, який із стрільцями своєї чоти готувався до бою з танками, які наближалися до становища сотні, проте, згодом було повідомлено, що то ідуть наші, повстанські танки в кількості 2 машини¹⁴⁰.

Ще одним дискусійним моментом є використання артилерії на терені військової округи. За спогадами “Романа” – Кекіша Петра, що був радистом в складі загону к-ра “Остапа”, у вересні 1944 р. при загоні був створений мінометний рій під командуванням к-ра “Жука”¹⁴¹. За даними ройового “Яра” – Кліща Миколи з сотні “Рубачі”, коли готували курінь к-ра “Бондаренка” у рейд, з поста сотенного сотні “Буйні” зняли к-ра “Вовка” та відправили організувати артилерію за річкою Стрипа, де було зібрано гармати та стрільна до них. Згодом, к-р “Вовк” забрав

¹³⁶ ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 34, арк. 9, 12; Спогади “Христі” - Марії Бегми-Буснюк // Мизак Н.С. Курінний УПА “Бистрий” України герой. – Чернівці, 2007. – С. 122; Антошків І. Б. Садки: Сторінки історії села. – Чернівці: Золоті Литаври, 2009. – С. 8-9, 142.

¹³⁷ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 482.

¹³⁸ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 57, арк. 56.

¹³⁹ ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 2.

¹⁴⁰ Спогад Кужди Івана Тимофійовича – “Лиман”, “В’юн”; ур. 18.08.1928 р. у с. Олесин // Спогад взяв Волянюк Сергій 26.01.2012 р. у с. Купчинці, Козівського р-ну.

¹⁴¹ Кекіш П. По свіжих слідах минулого. – Тернопіль, 1993. – С. 27, 29.

собі на допомогу двох ройових із сотні “Буйні”, які мали артилерійський вишкіл¹⁴².

З червня по липень 1944 р. політвиховний відділ військового штабу ВО організував школу (курси) політвиховників для відділів УПА. У ній брали участь близько 30 осіб з теренової сітки ОУН¹⁴³. У другій половині 1944 р. політвиховний відділ воєнної округи для стрільців УПА почав випуск військово-політичного часопису “Голос УПА”¹⁴⁴.

Протягом 1944–1945 рр. стараннями обласної референтури УЧХ Тернопільщини, яка розпочала активно діяти з березня 1944 р. під керівництвом “Анни” – Дидик Галини, були організовані медичні курси на яких готували медичних сестер і санітарів для підпільної сітки ОУН та підрозділів УПА, а в жовтні 1944 р. були організовані курси на яких готували майбутніх лікарів та ін. Також слід відмітити те, що аптекар при УЧХ Тернопільської обл. ОУН “Славко” – Друль Григорій з другої половини 1944 р. займався забезпеченням відділів УПА медичним персоналом та ліками, а з лютого 1945 р. очолив медичний відділ ВШВО “Лисоня”¹⁴⁵.

Після переходу радянсько-німецького фронту на захід військовий штаб ВО “Лисоня” віддав наказ відділам УПА вирушати з військово-пропагандистськими рейдами у східні території округи “Лисоня”, додаючи до кожного відділу, що рейдує, по двох відпоручників (від КВШ УПА-Захід та штабу ВО “Лисоня”)¹⁴⁶. Так курінь к-ра “Гордієнка” – Яцишина Івана (сотні “Орли”, “Сірі Вовки”) 10 серпня 1944 р. відправився в рейд із Рогатинщини через Підгаєччину, Бучаччину, Чортківщину, Заліщищину, Борщівщину в Скалатщину, звідки повернувся назад у Підгаєччину 30 вересня 1944 р. Під час рейду відділи провели до 5 більших збройних сутичок. Курінь к-ра “Романа” – Лютого Ілярія (сотні “Полтавці”, “Бурлаки”) 10 серпня 1944 р. вирушив у військово-пропагандистський рейд із Перемишлянщини через Бережанщину, Зборівщину в Збаражщину, потім завернув через східну частину Зборівщини, через Бережанщину в Рогатинщину, куди прибув 1 вересня¹⁴⁷ та ін.

¹⁴² Спогад Кліща Миколи Миколайовича – “Яр”, “Мирон”; ур. 09.01.1925 р. у с. Голгоче // Спогад взяв Волянук Сергій 09.10.2010 р. у рочищі Гутисько біля с. Волиця та Голгоча, Підгаєцького р-ну.

¹⁴³ ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 6, 9.

¹⁴⁴ ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 24.

¹⁴⁵ ГДА СБ України, ф.6, спр. 75075 ФП, т. 2, арк. 71-73, 75-81, 85; Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943–1949. Довідник другий. – Нью-Йорк, 1995. – С. 32.

¹⁴⁶ ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 106.

¹⁴⁷ ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 107-108.

Із успішних дій ВО “Лисоня” можна назвати військові та пропагандистські рейди, що були спрямовані до інших ВО УПА. Одним із перших рейдуючих відділів із ВО “Лисоня” була сотня “Сіроманці”, яка від травня до вересня 1944 р. під командуванням к-ра “Яструба” – Карпенка Дмитра діяла у ВО 2 “Буг” проти німецьких частин та АК на т. зв. Холмському фронті¹⁴⁸. Інший підрозділ – курінь к-ра “Бондаренка” – Якубовського Володимира (сотні “Холодноярці”, “Рубачі”, “Буйні”) від липня до вересня 1944 р. діяв на території ВО 4 “Говерля”. Там він провів декілька успішних боїв із Вермахтом, а опісля, перейшовши фронт, відійшов у Бережанщину¹⁴⁹. Один із найбільших пропагандистських рейдів підрозділів ВО “Лисоня” відбувся у листопаді–грудні 1944 р. до Чернівецької округи ОУН. Його провели сотні “Сірі Вовки” та “Орли” під загальним командуванням к-ра “Бистрого” – Хамчука Петра¹⁵⁰ та ін.

Після створення у липні 1944 р. Української Головної Визвольної Ради (УГВР), відділи УПА почали приймати присягу на вірність Україні за затвердженим УГВР текстом. Присягу приймали 2 жовтня 1944 р. в слов’ятинському лісі сотні “Орли”, “Бурлаки”, “Гайдамаки”, “Полтавці”, “Сіроманці”, “Риболовці”, “Рубачі” і частина “Сірих Вовків” перед к-ром УПА-Захід “Шелестом” – Сидором Василем та керівником політвиховного відділу КВШ УПА-Захід “Волянським” – Федуном Петром¹⁵¹. Сотні “Холодноярці”, “Лісовики”, “Верховинці” та основна частина сотні “Сірі Вовки” складала присягу в пізніших числах жовтня на руки представників (відпоручників) військового штабу ВО “Лисоня”¹⁵².

З повною більшовицькою окупацією території ВО “Лисоня” польське підпілля, що діяло на цих теренах, виступило разом із

¹⁴⁸ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 483-492.

¹⁴⁹ УПА – Зах[ід] на третьому етапі // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 33: Тактичний Відтинок УПА 26-ий “Лемко”: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріали) / упор. П. Потічний та І. Лико. – Торонто–Львів, 2001. – С. 71-72.

¹⁵⁰ Короткі описи боїв відділів УПА – “Лисоня” (від 16 грудня 1943 року до 5 серпня 1945 року) // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 49-51.

¹⁵¹ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 448; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 213, 220; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 107.

¹⁵² Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 44: Боротьба з аґентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині 1946–1948. Книга друга / упор. П. Потічний. – Торонто–Львів, 2006. – С. 803-804; ГДА СБ України, ф. 13., спр. 372, т. 48, арк. 179.

радянською владою проти відділів УПА та ОУН, офіційно вступаючи у створені НКВС винищувальні батальйони та групи самооборони. Ця співпраця змусила провідників ОУН та командирів УПА самостійно вирішувати питання боротьби із польськими військовими формаціями. Варто відзначити, що КВШ УПА-Захід та ВШВО “Лисоня” не схвалювали ініціативу деяких місцевих провідників і командирів, щодо їх дій проти поляків. Показовим прикладом цього може слугувати послужний список курінного к-ра “Бистрого” – Хамчука Петра, якому на початку 1945 р. через “неполітичні протипольські акції” затримували підвищення у ступнях та відзначення нагородами¹⁵³. Найбільші бої з польськими підрозділами, що перебували на службі у радянській адміністрації проводились сотнями “Орли”, “Сірі Вовки”, “Чорноморці” (16.08.1944 р. ус. Пановичі Підгаєцького р-ну, 2.02 ус. Червоноград Товстянського р-ну, 6.02 ус. Бариш Буцацького р-ну, 12.02 1945 р. в с. Пужники Коропецького р-ну); “Риболовці” (3.12.1944 р., с. Чемеринці Перемишлянського р-ну); “Бурлаки” (28.12 1944 р. у с. Лозова Великобірківського р-ну)¹⁵⁴ та ін.

Наказом ч. 8/44 від 25 вересня 1944 р. КВШ УПА-Захід дозволив розділити військові округи на тактичні відтинки (ТВ) для діяльності тактичних куренів¹⁵⁵. На території дій ВО “Лисоня” такий розподіл було проведено у другій половині осені 1944 р. У той час тактичні відтинки були не стільки структурними одиницями поділу військової округи, а швидше визначеним тереном для дій певних відділів і називалися групами (не плутати з терміном “група” на означення військової округи). Відомо, що у другій половині 1944 р. Чортківська, Тернопільська та Бережанська округи ОУН у військовому відношенні ідентифікувалися під цифронімами V/III, V/II та V/I, причому, Бережанська група – V/I, імовірно, ділилась по лінії сучасного поділу між Тернопільською та Івано-Франківською областями на дві частини¹⁵⁶. Повної інформації про цю реорганізацію ВО “Лисоня” не виявлено, хоч цей поділ став основою для майбутньої більш структурованої реорганізації ВО на тактичні відтинки, яка відбулася у 1945 р. КВШ УПА-Захід на території діяльності ВО 3 “Лисоня” планував на основі груп сформувати 4 відтинки УПА під цифронімами 16, 17, 18 та 19, які

¹⁵³ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 85.

¹⁵⁴ Короткі описи боїв відділів УПА – “Лисоня” (від 16 грудня 1943 року до 5 серпня 1945 року) // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 33, 51, 54, 56-57.

¹⁵⁵ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 73.

¹⁵⁶ ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 113.

повинні були створити власні команди (штаби), котрі б повторювали структуру поділу ВШВО.

Станом на початок 1945 р. усі сотні УПА наказом військового штабу ВО “Лисоня” від 30 січня 1945 р. об’єднувалися у чотири групи (курені), які повинні проводити свою діяльність, мабуть, в окремих округах ОУН. Так 1-у групу очолив к-р “Будило”, 2-у групу очолив к-р “Левко” – Матвіїв Іван. Командиром 3-ї групи призначено к-ра “Чубенка” – Росоловського Дмитра, проте після смерті останнього групу очолив заступник, к-р “Касян”. 4-у групу очолив к-р “Бистрий” – Хамчук Петро¹⁵⁷.

У зв’язку з реорганізацією ПК, створення тактичних відтинків не залежало від КВШ УПА-Захід, тому станом на літо 1945 р. на терені дій ВО “Лисоня” фіксується діяльність 2 тактичних відтинків: “Південь” та “Північ”. ТВ “Південь” охоплював новоутворену Чортківсько-Бережанську округу ОУН, а очолювали його упродовж 1945–1947 рр. к-ри “Крук” – Федик Богдан (до травня 1945 р.), “Гордієнко” – Яцишин Іван (до серпня 1945 р.), “Левко” – Матвіїв Іван (серпень-грудень 1945 р.) та “Бистрий” – Хамчук Петро (1945–1947 рр.)¹⁵⁸. “Північний” тактичний відтинок співпадав із Тернопільською округою ОУН, очолювали його протягом 1945–1947 рр. к-ри “Довбня” – Кедюлич Іван (до серпня 1945 р.), “Чорний” – Шепета Василь (1945–1946 рр.) та “Козаченко” (1946–1947 рр.)¹⁵⁹. Наказом штабу ВО “Лисоня” ч. 3/45 від 12 липня 1945 р. всі військові підрозділи УПА підпорядковано окружним провідникам, а к-ри ТВ виконують при них функції старшин для спеціальних доручень¹⁶⁰. На території Кам’янець-Подільської округи ОУН тактичний відтинок, ймовірно, не був створений, а організацією військових рейдів по терені займалися к-ри “Бистрий” – Хамчук Петро (літо–осінь 1945 р.) та “Чародій” – Щикульський Іван (1945–1946 рр.)¹⁶¹.

¹⁵⁷ ГДА СБ України, ф. 2, оп. 88 (1951), п. № 5, арк. 380; ЦДАВО, ф. 3834, оп. 1, спр. 4, арк. 6а.

¹⁵⁸ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 183; ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 87; Мороз В. Провідник “Павур” // Шлях перемоги. – 2010. – Ч. 48. – 1 грудня. – С. 6.

¹⁵⁹ Кокін С. Анотований покажчик документів з історії ОУН і УПА у фондах державного архіву СБУ. Випуск I. – Київ, 2000. – С. 21; ГДА СБ України, ф. 2, оп. 89 (1951), п. № 44, арк. 25, 186.

¹⁶⁰ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 964-965.

¹⁶¹ ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 88а; Лист В. Бея – “Євшана” до Г. Левчука – “Жвана” від 29 жовтня 1945 р. // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 18: Діяльність ОУН та УПА на території Центрально-Східної та Південної України. / упор. О. Пагіря, В. Іванченко. – Київ–Торонто, 2011. – С. 863-865.

Такий військовий поділ ВО “Лисоня” протривав до другої половини 1947 р. Тоді відділи УПА на цих теренах фактично припинили свою військову діяльність, а функції обліку документів перебрала на себе теренова сітка ОУН. З того часу в документах ВО “Лисоня” для ведення обліку повстанців фіксується чотири тактичні відтинки: 16 ТВ “Пшенишник” – Тернопільська округа ОУН без Кременецького надрайону; 17 ТВ “Стрипа” – Чортківсько-Бережанська округа ОУН; 18 ТВ “Дністер” – Кам’янець-Подільська округа ОУН; та 19 ТВ “Славута” – Кременецький надрайон ОУН¹⁶².

Ряд відділів та командирів протягом зими-весни 1945 р. у зв’язку із розсекреченням криптонімів та псевд міняли їх на нові. Таким чином у січні 1945 р. криптонім сотні “Риболовці” змінено на “Тигри”, а псевдо к-ра сотні Шніцера Олексія – “Меча” на “Богун”¹⁶³. В лютому 1945 р. криптонім сотні “Чорноморці” замінили на “Опришки”¹⁶⁴, а командир куреня Хамчук Петро – “Бистрий” у березні 1945 р. змінив свій псевдонім на “Рубай-Гад”¹⁶⁵. Слід відмітити, що нові криптоніми і псевда не прижилися серед повстанців.

Влітку–восени 1945 р. відділам ВО “Лисоня” було надано кодові номери, сотням – двозначні номери, а чотам – тризначні номери. На даний час не виявлено які номери яким сотням та чотам належали, хоч ми припускаємо, що сотні (на літо 1945 р. відділи) отримали порядкові номери з 43 по 57 включно. Враховуючи, що під одним числом могли перебувати кілька відділів, так як це зафіксовано у воєнних округах “Буг”, “Говерля” та “Сян” (ВО 2 “Буг” – 42, 42а; ВО 4 “Говерля” – 80, 80а; ВО 6 “Сян” – 94, 94а, 94б та ін.), визначити яку кількість відділів КВШ УПА-Захід передбачив для ВО “Лисоня” складно. Варто відзначити, що штаб ВО ще літом–осінню 1944 р. деяким підрозділам УПА присвоював числові номери, про те дані цифроніми у відділах не прижилися¹⁶⁶.

Починаючи із 1945 р. військовий штаб ВО “Лисоня” відправляв відділи УПА на терени, які були передані із ОіСУЗ до Подільського краю, з метою розбудови на нових територіях баз підпілля та закріплення у них військових одиниць. Про перепідпорядкування “сусідніх

¹⁶² ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 281.

¹⁶³ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 214.

¹⁶⁴ ГДА СБ України, ф. 2, оп. 88 (1951), п. № 5, арк. 380.

¹⁶⁵ ГДА СБ України, ф. 2, оп. 88 (1951), п. № 6, арк. 205.

¹⁶⁶ ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 12-13.

східних теренів”¹⁶⁷ воєнній окрузі “Лисоня” було повідомлено наказом КВШ УПА-Захід ч. 9/44 від 25 листопада 1944 р. (пункт IV.16)¹⁶⁸. Для реалізації цієї мети із УПА-Південь у склад ВО 3 “Лисоня” передавалися залишки групи к-ра “Бистрого” – Білинського Ярослава, на основі якої, протягом січня–лютого 1945 р., було створено новий відділ під командуванням к-ра “Кия” – Гіммельрайха Костянтина¹⁶⁹ та ряд старшин із розформованих чи розбитих відділів колишньої Кам’янець-Подільської групи – к-ри “Спартак”, “Запорожець”, “Голуб”, “Нечай”, “Могила” та ін.

Підвідділи сотень к-ра “Кия”, “Сірі Вовки” та “Сіроманці” влітку 1945 р. мали провести ряд рейдів теренами Кам’янець-Подільської округи, яку було розділено на північну та південну частини. Так, зокрема, чоти к-рів “Карася” та “Чайки” з відділу к-ра “Кия”, чоти к-рів “Бурлаки”, “Вихора” та “Кармелюка” з відділу “Сірі Вовки” спрямовувались у рейд по теренах південної, а одна чота з відділу “Сіроманці” по територіях північної частини Кам’янець-Подільської округи¹⁷⁰.

Впродовж серпня-вересня 1945 р. надрайонним провідникам Кам’янець-Подільщини передавалися окремі чоти з Чортківсько-Бережанської та Тернопільської округ, командири яких, у документах підпілля, фігурували як к-ри відділів. Так були передані у Кам’янець-Подільську округу чоти к-рів “Кармелюка”, “Костенка” – Сеніва Юрія та “Корнієнка” – Хандія Дмитра¹⁷¹.

Весною 1945 р. військовим штабом ВО “Лисоня” був даний наказ командирі куреня “Левку” – Матвіїву Івану про приготування до рейду в Кременецький надрайон сотень “Сіроманці”, “Риболовці” та “Полтавці”. 16 квітня курінь окремими сотнями розпочав рейд, проте через значні облави у терені подальше просування відділів було припинено¹⁷².

¹⁶⁷ У наказі повідомлено: “ВО 3 Лисоні підчиняється сусідні східні терени, які належить перебрати”. Відповідно до відомих на сьогодні документів під цією назвою у КВШ УПА-Захід мали на увазі терени генеральної округи (ГО) “22”, яку КВШ УПА-Південь розформовував. Мабуть поділ УПА-Південь був невідомий КВШ УПА-Захід, тому вжито таке загальне означення. До складу ВО “Лисоня” передано більшу частину території цієї ГО, а саме групи “22б” (Кам’янець-Подільщина) та “22в” (Вінничина), а з групи “22а” Кременецький надрайон.

¹⁶⁸ ЦДАВО, ф. 3834, оп. 1, спр. 4, арк. 4.

¹⁶⁹ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 15: Кость Гіммельрайх: Спомини командира відділу особливого призначення “УПА-Схід”. / Ред. Є. Штендера. – Торонто, 1987. – С. 222-227.

¹⁷⁰ ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 81, 88.

¹⁷¹ Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, спр. 15679/т. 1, арк. 91-92.

¹⁷² ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 215.

Літом 1945 р. командування ВО “Лисоня” та ТВ “Північ” віддало наказ сотням “Сіроманці” к-ра “Косача” – Ковалю Степану та “Бурлаки” – к-ра “Чалого” направити підвідділи у північні райони Тернопільської області для приготування та розбудови баз на зиму. Сотня “Сіроманці” протягом серпня-вересня 1945 р. рейдувала в Кременецькому надрайоні, а в жовтні перейшла чотами квартирувати у Козівський, Бережанський, Великоглибочецький та Залозцівський р-ни, де закріпилась на зиму. Підвідділи із сотні “Бурлаки”, що діяли у Тернопільському надрайоні зупинились на Залозеччині, Збаражщині та Зборівщині. Згодом процес перекидання відділів у Кременецький надрайон припинили у зв’язку з тим, що на цій території діяли підрозділи, що підпорядковувалися КВШ УПА-Південь та ще не були розформовані¹⁷³.

Станом на літо 1945 р., за нашими підрахунками, у воєнній окрузі діяло понад 12 відділів УПА, загальною чисельністю близько 1500 вояків.

Відділи УПА протягом 1945 р. провели ряд успішних боїв з більшовиками на усій території групи “Лисоня”. Серед найбільших з них, слід виокремити бої підрозділів із сотень “Лісовики” – к-ра “Крука” – Почигайла Ярослава (5.04 між Сільцем Божиківським та Дібровою Слов’ятинською у Підгаєччині)¹⁷⁴; “Рубачі” – к-ра “Гамалії” (25.03 у с. Городище Козлівського р-ну)¹⁷⁵; “Полтавці” – к-ра “Семена” – Чопея Василя (12.01 біля с. Новосілка Поморянського р-ну)¹⁷⁶; “Бурлаки” – к-ра “Чорного” – Шепети Василя (29.04 у с. Остальці Струсівського р-ну)¹⁷⁷; “Сіроманці” – к-ра “Косача” – Ковалю Степана (01.09 біля с. Передмірка Лановецького р-ну)¹⁷⁸; куреня к-ра “Бистрого” – Хамчука Петра (14–15.03 у селах Худіївці та Гермаківка Мельнице-Подільського р-ну, 7.05 підс. Сосулівка Чортківського р-ну)¹⁷⁹ та ін. У Кам’янець-

¹⁷³ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 502-503; ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 88; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 43: Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині 1946-1948. Книга перша / упор. П. Потічний. – Торонто-Львів, 2006. – С. 1066-1067.

¹⁷⁴ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 209; Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 44. – С. 805.

¹⁷⁵ ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 34, арк. 9.

¹⁷⁶ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 222.

¹⁷⁷ Оберишин І. Півстоліття в підпіллі. – Тернопіль, 2002. – С. 41.

¹⁷⁸ Хроніка сотні “Сіроманці” // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 502-503.

¹⁷⁹ Короткі описи боїв відділів УПА – “Лисоня” (від 16 грудня 1943 року до 5 серпня 1945 року) // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 59, 66-67.

Подільщині відділами УПА протягом жовтня 1945 р. – лютого 1946 р. проведено ряд військово-пропагандистських рейдів, під час яких було організовано ряд зустрічей-зборів з селянами та роззброєно винищувальні батальйони, а “повстанчий відділ” к-ра “Хвильового” провів рейд по території Хотинщини (Чернівецька округа ОУН)¹⁸⁰.

15 серпня 1945 р. була проведена військова нарада командирів ВО “Лисоня” в слов’ятинському лісі у якій брали участь старшини: “Бондаренко” – Якубовський Володимир - нач. штабу ВО “Лисоня”; “Гордієнко” – Яцишин Іван, “Довбня” – Кедюлич Іван - командири ТВ; “Бистрий” – Хамчук Петро, “Левко” – Матвіїв Іван, “Ворон” – Ковальчук Григорій - курінні; та ряд сотенних командирів¹⁸¹. На нараді було доведено до відома командирів рішення Бюро Проводу ОУН та ГВШ УПА, згідно з яким відділи УПА рівня група-курінь розформовувалися, а інші підпорядковувалися територіальним проводам ОУН¹⁸². Так сотні підпорядковувалися керівництву надрайонів, а чоти – районним керівникам. Фактично, це означало перехід від масової повстанської боротьби до партизанської боротьби дрібними відділами на території Подільського крайового проводу та групи “Лисоня”.

В другій половині серпня 1945 р. відповідно до наказу Головного Командира УПА військовий штаб ВО “Лисоня” формував групу старшин для переходу на терени Закарпаття (ВО 4 “Говерля”). У складі групи вирушали к-ри “Довбня” – Кедюлич Іван, “Голка” – Небола Михайло, “Кий” – Гіммельрайх Костянтин та ін., а також к-р “Карась” на чолі чоти охорони¹⁸³.

Спираючись на відомі документи можна дійти висновку про те що, протягом 1945 р. командиром ВО “Лисоня”, після відходу на лікування в жовтні 1944 р. к-ра “Остапа” – Польового Омеляна, був к-р “Степанович”, імовірно, це провідник Подільського краю Шанайда Іван. Починаючи із весни 1946 р. документи штабу ВО підписував тільки нач. штабу – к-р “Стрийський” – Якубовський Володимир. Політвиховний (VI) відділ при штабі групи “Лисоня”

¹⁸⁰ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 18. – С. 532-534, 538; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 75, арк. 308.

¹⁸¹ Кокін С. Анотований покажчик документів з історії ОУН і УПА у фондах державного архіву СБУ. Випуск I. – Київ, 2000. – С. 21.

¹⁸² Іщук О., Огороднік В. Генерал Микола Арсенич: життя та діяльність шефа СБ ОУН. – Коломия, 2010. – С. 72-73.

¹⁸³ Ковальчук В., Огороднік В. Листування керівництва ОУН(Б) та УПА на українських землях // З архівів ВУЧК, ГПУ, НКВД, КГБ. – 2010. - № 1(34). – С. 255, 257; Небола М. Лісами та ярами західнього Поділля // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 12. – С. 169-172.

продовжував очолювати к-р “Богданович” – Сказінський Ілярій¹⁸⁴. Посади зверхників інших відділів військового штабу ВО, очевидно, були вакантними.

У зв'язку із виборами до Верховної Ради ССРСР та масштабною протиповстанською акцією, що тривала з січня по квітень 1946 р., у більшості сільських населених пунктів Тернопільської області були розквартировані гарнізони військ НКВС чисельністю від 20 до 100 бійців. Також було збільшено існуючі військові залоги у райцентрах та інших місцях їх дислокації. На район в середньому припадало від однієї до кількох тисяч солдат. Ця велика зимова блокада на території західної України прискорила перехід УПА і ОУН від партизансько-повстанської діяльності до підпільної¹⁸⁵.

Значна частина відділів УПА, що діяла протягом осені-зими 1945 р., на кінець цієї блокади (весна 1946 р.) не відновились. Так припинили свою діяльність відділи “Орли”, “Полтавці”, “Чорноморці”, “Холодноярці”, самостійна чота “Схід”, що сформувалась з частини сотні к-ра “Кия” та ін. Протягом першої половини 1946 р. ВО “Лисоня” втратила значну кількість старшин. Так відділ “Сіроманці”, втративши к-ра сотні “Косача” – Ковалю Степана та к-рів чот “Сокиру” – Базарка Григорія і “Соловейка”¹⁸⁶, був реформований у дві чоти, що діяли у Великоглибочецькому та Заложцівському р-нах під командуванням, імовірно, к-ра “Козаченка”. Відділ “Риболовці”, втративши к-ра сотні “Богуна” – Шніцера Олексія, на кінець весни 1946 р. діяв у складі однієї чоти, яку очолював к-р “Славко” під загальним керівництвом “Байденка”, що був заступником к-ра сотні. Відділ діяв у Скалатському та Гримайлівському р-нах¹⁸⁷.

Незважаючи на втрати у командному та лінійному складі, підвідділи сотень упродовж першої половини 1946 р. проводили активну військово-політичну та пропагандистську діяльність. Так підвідділ сотні “Гайдамаки” на чолі з сотенним “Ясьміном” – Верещинським Володимиром обстріляв у квітні 1946 р. гарнізон військ НКВС у с. Боків Підгаєцького р-ну¹⁸⁸; підвідділ сотні “Риболовці” під командування к-ра “Байденка” 6 травня 1946 р. розбив колгосп у с. Зарубинці Підволочиського р-ну¹⁸⁹. Рій к-ра

¹⁸⁴ ГДА СБ України, ф. 62, оп. 4, спр. 4, т. 80, арк. 186.

¹⁸⁵ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – С. 30.

¹⁸⁶ Допіра Б. “Сіроманці”. Відділ особливого призначення. – Львів: Українські технології, 2003. – С. 230-231.

¹⁸⁷ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 216.

¹⁸⁸ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 44. – С. 805, 807.

¹⁸⁹ Там само – С. 960.

“Мирона” з відділу “Рубачі” – к-ра “Гамалії”, 9 січня 1946 р. біля с. Озерна Зборівського р-ну провів переможний бій з більшовиками. Рій під командуванням к-ра “Хитрого” цієї ж сотні роззброїв та розігнав станиці “стрибків” у с. Годів Зборівського р-ну та в с. Плавуча Мала Козівського р-ну¹⁹⁰. Підвідділ к-ра “Крутого” – Максимів Федора з “Рубачів” протягом липня 1946 р. на доручення Зборівського районного проводу проводив ліквідацію сексотів, що діяли на теренах цього району¹⁹¹ та ін.

Поряд з військовою діяльністю командування проводило активний вишкіл стрілецтва самооборонних кущових та перевишкіл діючих військових відділів. Чота із сотні “Сіроманці” під керівництвом політвиховника (районного провідника) “Романа” протягом травня-червня 1946 р. проводила вишкіл із вояками СКВ Зборівського р-ну¹⁹². Підвідділи к-рів “Довбуша” та “Дуба” із сотні “Бурлаки” у липні 1946 р. спільно з СКВ Заложцівського р-ну проходили військово-політичний вишкіл у вертелецькому лісі, керівниками якого були к-р ТВ “Чорний” – Шепета Василь, політвиховник ТВ “Ярема” – Середюк Юліан та політвиховник, імовірно, сотні “Бурлаки” – к-р “Бурлака”¹⁹³. Чоти к-рів “Крутого” та “Копчика” – Шумейка Михайла з відділу “Рубачі” проходили семиденний мінерський курс¹⁹⁴ та ін.

Протягом другої половини 1946 р. більшість підрозділів ВО “Лисоня” були розформовані, а стрільці, підстаршини та старшини відділів (сотень, чот) УПА влилися до лав збройного підпілля ОУН, яке стало основною формою національно-визвольного руху спротиву в Україні. УГВР своїми рішеннями надала підпіллю певних ознак війська, тобто, для членів підпілля введено ступені, поширено військові нагороди та ін. Перед розформуванням (травень-червень 1946 р.) ВО З “Лисоня” у підпорядкуванні командам ТВ перебувало наближено 6 сотень, чисельністю 40–60 стрільців кожна. Також у Кам’янець-Подільщині фіксувалася діяльність підвідділів к-рів “Хвильового” та “Костенка” – Сеніва Юрія. Загально в підрозділах УПА перебувало близько 400 стрільців. Станом на першу половину 1947 р. в Тернопільській окрузі ОУН діяли чоти к-ра “Копчика” та к-ра “Крутого” з відді-

¹⁹⁰ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 272-273.

¹⁹¹ Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, Інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168а.

¹⁹² Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 43. – С. 1035-1037.

¹⁹³ Там само. – С. 1066-1068.

¹⁹⁴ Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, Інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168а.

лу “Рубачі”, к-ра “Кручі” – Кулика Петра та к-ра “Козаченка” з відділу “Сіроманці”. Які підрозділи діяли в цей час на території Чортківсько-Бережанської та Кам’янець-Подільської округи на даний час не виявлено.

Діяльність групи “Лисоня” як самостійної військової одиниці фактично припинилася у червні 1947 р. зі смертю начальника штабу ВО “Бондаренка” – Якубовського Володимира, тоді ж були розформовані останні відділи. Починаючи із 1948 р. керівництво Подільського краю від імені УПА, а саме ВО “Лисоня”, формально вирішувало питання про нагородження підпільників та підвищення їх в ступенях. Фактично обов’язки командира ВО виконував крайовий провідник ОУН. Останнім командиром ВО “Лисоня” (1947–1952 рр.) був провідник ПК “Гулий” – Бей Василь. Проте, у наказі Головного Командира УПА № 05/52 від 14 жовтня 1952 р. формальними командирами ВО “Лисоня” були названі нач. штабу ВО “Бондаренко” – Якубовський Володимир та крайовий провідник ПК “Остап” – Безпалко Осип, хоча цієї посади вони не займали¹⁹⁵.

Останній відомий документ, підписаний від імені ВО “Лисоня”, датується 23 грудня 1950 р. Проте група, як і вся УПА формально своєї діяльності не припинила – окремі структури збройного підпілля діяли на території області до середини 1960-х років, а останні повстанці вийшли із підпілля лише після проголошення Україною незалежності у 1991 році.

Сергій Волянюк

¹⁹⁵ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 61, арк. 208-209.

РОЗДІЛ I

НАКАЗИ ТА ІНСТРУКЦІЇ КОМАНДУВАННЯ

Вказу ВГЗ ч. 4/45. від 1. жовтня 1945 р.
НАКАЗ ч. 5/45. В Губоши 166
1/х - 194В 967

Вказу ВГЗ ч. 16.

- I. Останні місяці пройшли під знаком ще більшого посиленого натиску ворога на вд. УПА і революційний рух взагалі та військового терору над населенням. До при всі свої старі методи, тактики і провокації, ворог використав пересув через Землі Одиниць ЧА, а скадо тактики внутрішніх військ якд поширив і приноврив до наших метод боротьби і властивосте терену Цими засобами однач е не ос'гнув ворог наміченого, або осягнув в дуже малій мірі. Ча заважила в переслідуванні вд. УПА хіба своєю присністю і постоями, а спецвідділи по боротьбі з УПАрмією не дорівняли нам маневром руку, вогну і терену. Більше осягнув ворог в моральному відношенні, повівши шантажну пропаганду словом і налізністю велечезних скученч та кидання людського ресурсу і безприсасного матеріалу, дном і нічю на села, поля і ліси. Смасованість ударів на терен і народ зіпхнув вд. УПА заанимих відтинків і завдань, наслідком чого ряд вд. втрагилл отик з ворогом, вд. заправилися у формах і методах далекого рейдування в слабій, неопанованій, або чужій терені.
2. В обличчя зими і дальшої повстансько-збройної, революційної боротьби народу проти окупанта, належить доложити всіх зусиль, щоб вд. авержати і щоб вони стали офензивніші і рухливіші -
- а/ в тактичній маневроні і пошатвірному рейдуванні,
- б/ опосібніші в методиці швидких розчленуванч, коли цього треба і ще швидких зеднуванч з групового способу в підвідділи і відділи,
- в/ здібні конспіративно заклімагивуватися і бауватися в терені, не відриваючись від народу і не опускаючи ворога та його намірів з очей,
- г/ в постійник, нечаяннх діях засідками, наскоками і непокоючими удара д/ в акціях мобілізацнх і піддержувчх народ в настрок і вірі в н ослушність нашої боротьби і недалеку перемогу.
3. Пригадується, що першими зверхниками є орг. зверхники, а згодом ділові. Це саме відноситься до КВ. Водночас не забувати, що військци командири наших шаблів є авержними тереновчх працівників-редрів наших шаблів.
- Виваю к-рів всіх шаблів до найтіснішої співпраці з чинниками терену, особливо в справах тактичної натурі, цебто у створенні дружньої атмосфери, в якій би було для терену можливе давати вд. і пуд тактичні завдання і їх виконувать контролювати.
- Командирів зосовняе подвійна звітність.
- 4/ По частинах ЧА постільки не вдаряться, поскільки цього не вимагає самооборона народу. Коли ж ЧА допускаться терору, грабнжам і іншого, що стверджено, вд. УПА їм це збройно унеможливають, як і всім іншим сталінським граблїжникам.
5. Належить чимкорше здати зверхнім командам всі мапи, якими не користуються або які відносяться до неважтересованих теренів.

II. I. Наказ ПІ ч. 3/45 від 10 жовтня 1945.

1. Комізування. Наступним воякам УПА признається такі старшинські отупені:

А. Отупинь полковника:		Дата старшинства	
1. полк. Кримський		12.2.45.	
2. др. Ю. Ліпа		21.3.45.	
Б. Отупинь підполковника:			
1. сотн. Кременецький		4.6.45.	
В. Отупинь майора:			
1. сотн. Боровий	КВГ/Б	22.1.45.	
2. - " - Сокіл	К-а В.Г4	30.6.45.	
3. др. Слег	лікар Г2	14.12.44.	
4. др. пор. Арий	" - Г3	14.12.44.	
5. пор. Довбня	к-р В.Г3	30.6.45.	

...з райбизи забрали частину урляових літрах на всі документи та урляові вози. В всіх інших урляових булінвах по-сторони большевиків начислюють 450.000 крб. Між вбитими були слідуучі большевицькі урляовні нач. нкго, нач. отг. ОВВ, секретар нвал, капітан нквл, голова сільрали нч. нкго, нач. отг. агент, нквл та інші нквл-отг, нкго-отг, стмк-отг, нквл, нач. отг. пнення іробіжної говорить, що зрннч-отг, стмк-отг, нквл, нач. отг. і дво-

№ 1-25
КОМАНДИР І ВІЙСЬКОВИЙ ШТАБ

30 січня 1945 р. – 23 грудня 1950 р.

№ 1
НАКАЗ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ

30 січня 1945 р.

[...]*

5) В зв'язку з поширеною агентурною роботою НКВД і НКГБ, треба негайно скріпити контррозвідку у відділах в терені.

Повище трактувати дуже серйозно.

6) Пригадую поодиноким членам штабу прикріпленим до груп і курінним про звітність до 10-го кожного місяця. У звіті треба подати: оперативні і персональні справи та інвентар поодинокого відділу, групи.

7) В зв'язку [зі] створенням команд-груп, з днем 1.1.1945 р. назначається:

Ком. групи ч. 1.

ком. Будило

Ком. групи ч. 2.

тимчасово ком. Левка

Ком. групи ч. 3.

ком. Чубенка (заст. ком. Касян)

Ком. групи ч. 4.

ком. Бистрого.

в.о. шеф штабу ВО
/Стрийський/

в.о. командир ВО
/Степанович/

Постій, дня 30.1.1945 р.

ЦДАВО, ф. 3834, оп. 1, спр. 4, арк. 60-61. Оригінал.

* Документ не має початку

№ 2
НАКАЗ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕРСОНАЛЬНІ СПРАВИ

27 квітня 1945 р.

[Ш]ВО

[Поді]лля До виконання к-рам відділів від сот[енного] вг[ору]

Орг[анізаційно-]персон[альні] справи

1. К-ри відділів всі орг. персон. справи в нутрі відділів-змінити та пересунення в ком. складі-переводять за відомом та згодою в.о. орг. персон. при штабі ВО.

2. К-ри відділів подадуть персон. дані ком. складу по відділам, а то: роєвих лінійних, роєвих в жанд., чотових, сотенних, та також курінних, як рівнож всіх політвиховників, санітарів та інтендантів включно від чотових в гору.

3. Члени штабу ВО свої персон. дані подадуть рівно[ж].

4. В персон. даних відповісти на такі точки:

а) псевдо,

б) правдиве ім'я та прізвище,

в) вік,

г) військова служба,

д) військовий ступень, або функція тепер,

е) освіта,

є) чи член ОУН і останній пост,

ж) опінія (тут зверхники подають про своїх підчинених).

5. Після цих точок як вище к-ри відділів подають стрільців та старшин до авансу, до відзначення за відвагу, до відзначення за рани.

6. Дані про павших подавати такі:

а) псевдо,

б) правдиве ім'я та прізвище,

в) адреса,

г) вік,

г)* військова служба,

д) військовий ступінь, або функція,

е) освіта,

є) чи член ОУН і пост,

ж) де впав

з) де похований,

* Так у тексті

і) опінія.

7. У всіх вище поданих [...]. 4.5.6 (в рубриці “опінія” подати точну і [об]ширну [...], яку йде річ. Не обмежуватися [...] [...] [...] ступінь авансу.

Відносно “авансу” подати боеві та командарські заслуги, за відвагу те саме та докладний опис моменту з бою чи події з заподанням ім’я та місцевості, за “рани” опис моменту поранення із кляси[ф]ікацією рани – мала, середня, тя[ж]ка з означенням місця поранення на тілі та заподанням дня та місцевості.

8. До місяця к-ри відділів подадуть числовий стан свого відділу так:

- а) старшинський с[к]лад (чот., сот. і више),
 - б) підстаршинський лінійний склад.....(роєві),
 - в) -”– функційний склад (політвих., бунчу[ж]., санітарі, інтенданти, роєві, зброяр, вишкільний),
 - г) лінійні стрільці
- разом.....

9. Заряджується, щоб к-ри відділів доповнювали боевий стан відділів. Мобілізувати новобранців з СКВ за опінією терен. пров. та СБ.

10. Військова [роз]відка по відділам перестає існувати як спец. рій, існує лише військова жандармерія в числі 1-3 на цілий відділ. Роботу проводять дальше після заподаних вже давніше вказівок при тісній співпраці СБ.

11. Бунчу[ж]ні по відділам проводять точні списки стану людей, виряду, зброї та амуніції – шифром. Санітарі ведуть в порядку свої книги [а] політвиховники хроніку відділу.

12. Упадок сотенного негайно повідомити спец. курієром штаб ВО. Команду над відділом обнимає 1-ший чот. тимчасово аж до рішення штабу ВО.

13. Всі інші тут не порушені справи орг. персон. характеру зверхники подадуть своїм підчиненим на ділових відправах.

14. Списки та записки орг. персон. справах висилати в час та точно виготовлені п[і]сля заподаних взірців, бо інакше звернеться назад в цілі доповнення, а в наслідок [коло]волокни буде терпіти на цім справа. Важні дані слати шифром.

15. В залучені висилаю взірець ч. 1, 2, 3, 4, 5.

Постій, 27.4.45 р.

в.о. орг. персон.
/-/ Гордієнко

в.о. шефа штабу
/-/ Стрийськи[й]

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 125. Копія.

№ 3
ДОДАТКИ ДО НАКАЗУ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕРСОНАЛЬНІ СПРАВИ

27 квітня 1945 р.

1. Персон[альні] дані від роєвого [і] ви[щ]е – до архіву.

ч.	псев-до	ім'я та прізвище	вік	військ. служба	військ. сл[ужбова] функція	осві-та	чи чл. ОУН, пост	опінія
[1.]	Рак	Іван Задорожний	ур. 1.5. 1914 р.	поль[ська] арм[ія] 5 іп.* піхота в УПА від 1.8.1944 [р.] до нині.	в поль[ській] арм[ії] ст. стр. тепер роєвий	7 кл. нар.	чл. від 1938 р., зв'язко-вий	Добрий вояк., карний з природи, інтелігентний, тип провідника-командира, якого стр. дуже люблять за його боеву відвагу та дружність. Не караний і т.д.

2. Персон[альні] дані до “авансу”.

1.	Жук	Семен Кузів	17.5. 1916 р.	в УПА від 5.3.1944 р.	стрі-лець	4 кл. нар.	симпа-тик від 1939 р.	Відважний, боєвий, служить прикладом дл[я] цілої чоти, під ви[й]ськовим оглядом взірцевий вояк. Авансувати до ст. стр.
----	-----	-------------	---------------	-----------------------	-----------	------------	-----------------------	--

* Так у тексті

3. Персон[альні] дані за “ві[д]вагу”.

1.	Чорт	Гриць Романів	7.8. 1920 р.	в УПА від 10.8.1943 р.	роєвий	7 кл. нар.	юнак від 1940 р.	Боевий, відважний по геройськи, стрільців держить в строгій дисци- пліні, в бою все перший. 17.12.1944 р. в бою з НКВД під с. Потік знищив своїм роєм цілу больш. заставу 15 больш. здобу- ваючи кулемет, 3 папаш- ки, 5 крісів та амуніцію. В двох попередних боях з больш. в час облави пока- зався [х]олодно кровним та рішучим, коли відділ проривався з оточення. Роевому Чортові за від- вагу винести похвалу в куріннім наказі. Роев[ого] Чорта авансувати до старшого стр.
----	------	---------------	-----------------	---------------------------	--------	---------------	------------------------	---

4. Персон[альні] дані за “рани”.

1.	Тур	Микола Сеньків	5.12. 1919 р.	в УПА від 5.12.1944 р.	стр.	4 кл. нар.	симпа- тик від 1941 р.	Добрий стрілець, відваж- ний. Ранений 18.8.1944 р. в бою під с. Поручин з больш. в ліву ногу нище коліна кість зломана. Стр. Тура відзначити зіркою.
----	-----	-------------------	------------------	---------------------------	------	---------------	---------------------------------	---

5. Персон. дані впавших.

ч.	псев- до	ім'я та прізв- [ище]	вік	війск. служба	військ. ста функ- ція	осві- та	чи чл. ОУН пост	де впав	де похоро- н[ений]	опінія
1	Крук	Іван [Хмиз]	7.5. 92 р.*	в УПА від 10.7. 1944 р.	стрі- лець	5 кл. нар.	юнак від 1943 р.	в бою під с. [Ж] уків	в с. Пору- чин Впав [...]	при наскокови [на] табор 15.10. 194[4 р.] в часі прорив[у] [з] окру- ження. Авансувати до [ст.] стр.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 126. Копія.

* Так у тексті, імовірно повинно бути: 1892 р. або 192[...]. р.

№ 4
НАКАЗ З ВІЙСЬКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ,
ПОЛІТИКО-ВИХОВНИХ ПИТАНЬ,
ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ ТА
ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 3/45

12 липня 1945 р.

ШВО*

Постій, 12.7.1945

НАКАЗ ч. 3/45
командирам чот і вище

В часі весни і початку літа – найдогіднішого часу для ведення партизанських дій відділи УПА нашої ВО себе не виправдали.

В часі весни відділи УПА провели дуже мало бойових і бойово-політичних акцій, а сиділи на одному місці і ухилялися під різними претекстами – несприятливих обставин від виконання наказів ШВО і заряджень теренових провідників. (нпр., хор. Левко, хор. Ясьмін, бул. Корінь).

При зустрічі з населенням відділи поводитися не як укр. повстанці, а як зайди-диверсанти (нпр., чот. Зенко, чот. Сокіл).

Політвиховники не проводили систематичного вишколу серед стрілецтва, і не задовільно вели політ. роботу серед населення.

В зв'язку з тим

Наказую:

1. Відділи проводять бойово-політичну роботу лише чотами. Чота, це основна бойова одиниця УПА.

Курінні і сотенні стало перебувають при одній з чот і ними командують.

2. З днем 15.7.1945р. командири відділів УПА нашої ВО підлягають безпосередньо окружним провідникам, до яких будуть приділені, виконують всі їх накази і зарядження та їм звітують.

Командири теренових чот беззастережно виконують накази і доручення надрайонових і районових провідників.

3. З днем 15.7.1945р. назначається хор. Чорного старшиною спец. доручень при окр. пров. Шахові, хор. Левка старшиною спец. доручень при окр. пров. Ярові. Старшини спец. доручень безпосередньо підлягають своїм окружним провідникам.

* У інших варіантах наказу подано: ВО-3 "Поділля"

4. Придiлення вiддiлiв-чот до терену їх дiяльностi, подається як уснi-вiдручнi зарядження дотичним командирам.

5. До 15.8.1945 командири вiддiлiв подадуть точно: бойовий стан своїх вiддiлiв i їх озброєння, персональнi данi згiдно з "Орг. персональними вказiвками з дня 27.4.1945" (Подати в списку упавших по правдивих прiзвищах i адресах всiх, якi впали у вiддiлах УПА вiд початку їх iснування).

6. а) Командири чот переведуть бойовий i полiт. вишкiл у своїх чотах. Для вишколу належить використати кожний рейд, марш чи акцiю. Командири чот вже одержали "Бойовий правильник пiхоти", одержать "Партизанку" та матерiали для полiтвиховної роботи, що треба використати при вишколi.

б) До дня 15.8.194. полiтвиховники подадуть до перегляду "Хронiки" вiддiлiв.

7. Командири вiддiлiв переведуть санiтарний перегляд стрiлецтва, очистять вiддiли вiд венерично-хворих, та позвiтують про це до ШВО.

8. Чот. Сокiл "Орли" вiдiйшов без наказу з призначеного йому терену. Хто б знав де вiн перебуває, хай повiдомить ШВО.

9. Наказом КВШ ч. 10 з дня 14.1.1945 точка 9:

З важнiстю вiд дня 1.1.1945 р. надається воякам УПА-Захiд:

А) Вiйськове вiдзначення 5-го степеня Бронзовий Хрест Бойової Заслуги:

1. Хор.	Остап
2. "	Бондаренко
3. "	Ворон
4. сот[енн]ий	Коц
5. "	Чорний
6. "	Меч
7. р[ойов]ий	Нечай
8. "	Горiшний
9. стр.	Кiс
10. сот[енн]ий	Косач
11. ч[отов]ий	Зiр
12. кур. к-ра	Яструб*
13. стр.	Сливка
14. ч[отов]ий	Сокира

* У наказi КВШ УПА-Захiд вiдзначений "Явiр", член команди куреня

15. р[ойов]ий	Грізний
16. стр.	Сурма
17. стр.	Сірко

Нагороджені від 1 до 15 за участь і команду в ряді побідних боїв з ворогом. Нагороджені від 16-26* за бойові чини, як внесок дотичної ВО. Військове відзначення 6-го степеня. Вирізнення за бойові заслуги і чини – як внесок дотичних ВО:

1. ч[отов]ий	Сич
2. стр.	Конюша
3. ч[отов]ий сан.	Дим
4. с[отенн]ий інт.	Гайок
5. с[отенн]ий розв.	Ірко
6. віст.	Орел
7. заст. ч[отово]го	Мурашка
8. стр.	Орел
9. р[ойов]ий	Пугач
10. стр.	Скоровода
11. заст. р[ойов]ого	Нетяга
12. р[ойов]ий	віст. Дуб

З важністю від дня 1.1.1945 р. признається ступень старшого булавного воякам УПА-Захід “Лисоня”, що впали на полі слави:

1. чот.	віст. Гордій
2. бун[чужн]ий	ст. віст. Нитка
3. сот[енн]ий пв[х].	Сидір
4. чот.	Готур
5. чот.	віст. Окунь
6. чот.	Крук
7. рой.	ст. віст. Омелян

Ступень булавного:

1. рой.	ст. віст. Хмара
2. р[ойов]ий	Лад
3. “	ст. віст. Драма

* Імовірно, при складанні наказу, працівники ВШВО допустилися помилки при передруці з наказу КВШ УПА-Захід

4.		ст. віст. Ніч
5.	рой.	віст. Юрась*
6.	рой.	Чумак
7.	“	Підступний
8.	“	Гора

Славна їм пам'ять!

З важністю від дня 1.1.1945 р. підвищується до степеня старшого булавного вояків УПА-Захід “Лисоня”:

1.	Сот.	Сич**
2.	“	Жук
3.	зас[т]. сот.	Шугай
4.	кур. к-[д]а	Явір
5.	кур. к-[д]а	Левко
6.	чот.	Льонський
7.	“	Грабко
8.	заст. сот.	Голка

до степеня булавного:

1.		...***
2.	чот.	Зір
3.	“	Байденко
4.	“	Кармелюк
5.	“	Корінь
6.	“	Зенко
7.	сот. сан.	Ариве
8.	кур. ВПЖ	Марцігель
9.	чот.	Сокира
10.	“	Байда
11.	“	Бородич ^{4*}
12.	“	Семен
13.	рой.	Батурин

* У наказі КВШ УПА-Захід: рой. віст. Юрусь

** У наказі КВШ УПА-Захід: сот. Меч

*** У наказі КВШ УПА-Захід: сот. інстр. Бродяга

4* У наказі КВШ УПА-Захід: чот. Бородач

14.	рой.	Бір
15.	чот.	Сокіл
16.	бун[ч].	Богдан
17.	сот. інст[р].	Орлик
18.	чот.	Гонта
19.	“	Соловій
20.	“	Сич
21.	“	Хмель
22.	“	Жар
23.	“	Довбуш
24.	“	Богданко
25.	“	Чорнота
26.	сот. пвх.	Блакитний

10. а) Наказом КВШ ч. 12 з дня 28.4.1945

11.2) Військово-полеву жандармерію (ВПЖ) належить розуміти і вмістити як внутрішню порядкуючий орган командира підвідділу, а не як якусь теренову сітку, установу і т. п.

ВПЖ в силі двох людей для чоти, перебуває в чоті із завданнями переслідувати і викривати карні вчинки вояцтва (дизерція, піяньство, зла поведінка супроти населення, і все інше, що порушує повстанчо-революційний порядок), жандармеристи віддаляються в терен з відділу по ділам і за відомом командира відділу, якому підлягають.

б) Тим же наказом признано воякам, підстаршинам і старшинам нашої ВО такі військові ступені і відзначення:

1.	Хор.	“Яструб”	до	сотника	з	16.12.44
			сте-		датою	
			пеня		стар-	
					шин-	
					ства	
2.	“	“Остап”	“	поручника	“	15.4.45
3.	“	“Бондаренко”	“	поручника	“	15.4.45
4.	“	“Ворон”	“	поручника	“	15.4.45
5.	“	“Кремін”	“	поручника	“	15.4.45*
6.	Ст. бул.	“Гордієнко”	“	хорунжого	“	15.[4.45]

* Унаказі КВШ УПА-Захід: 15.06.1945 р.

7.	Ст. бул.	“Крига”	“	хорунжого- виховника	“	15.4.45
8.	Ст. бул.	“Чугайстир”	“	хорунжого	“	1.2.45
9.	Ст. бул.	“Гай”	“	хорунжого	“	1.1.45
10.	Сот.	“Максим”	“	хорунжого	“	1.1.45
11.	Сот.	“Семен”	“	хорунжого	“	1.1.45
12.	Сот.	“Кок”	“	хорунжого	“	1.1.45
13.	Сот.	“Коц”	“	хорунжого	“	1.4.45
14.	Курінний	“Крук”	“	хорунжого	“	15.4.45
15.	Курінний	“Левко”	“	хорунжого	“	15.4.45
16.	Сот.	“Чорний”	“	хорунжого	“	15.4.45
17.	Сот.	“Косач”	“	хорунжого	“	15.4.45
18.	Сот.	“Овоч”	“	хорунжого	“	15.4.45
19.	Сот.	“Ясьмін”	“	хорунжого	“	15.4.45
20.	Сот.	“Меч”	“	хорунжого	“	15.4.45
21.	Сот.	“Жук”	“	хорунжого	“	15.4.45

Відзначення:

а) “Хрест Бойової Заслуги”

1. Сотник “Яструб” – військове відзначення першого степеня “Золотий Хрест Бойової Заслуги” I кляси.

2. Хор. “Косач” – військове відзначення третього степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” I кляси.

3. Чотовий “Готур” – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

4. Ройовий “Підступний” – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

5. Хор. “Крук”, курінний – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

6. Вистун “Чайка”, чотовий “Бурлаків” – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

7. Ст. стр. “Вовк”, чот. “Сіроманців” – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

8. Стр. “Шпак”, кулемет. “Бурлаків” – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

9. Стр. “Журавель”, П.Т.Р. “Сіроманців” – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

10. Стр. “Капелюх”, гармаш-кулем. “Сіроманців”, – військове відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

11. Стр. “Борис”, кулем. “Сіроманців” – військово відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової заслуги” II кляси.

12. Стр. “Омелько”, жандармерист “Сіроманців” – військово відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

13. Стр. “Марцігель”, ком. кур. В.П.Ж. – військово відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

14. Стр. “Тигр”, кулем. “Сіроманців” – військово відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

15. Стр. “Чумак”, ройовий “Риболовців” – військово відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

16. Стр. “Остап”, санітар “Бурлаків” – військово відзначення четвертого степеня “Срібний Хрест Бойової Заслуги” II кляси.

б) “Хрест Заслуги”

1. “Юрко”, тереновий провідник – “Срібний Хрест Заслуги”,
2. “Борис”, обл. реф. проп. – “Бронзовий Хрест Заслуги”,
3. “Анна” працівничка УЧХ – “Бронзовий Хрест Заслуги”,
4. “Довбак” тереновий провідник – “Бронзовий Хрест Заслуги”.

Всі відзначення з важністю від 15.4.1945 р.

в) В обличчі подій, які [заіснують], взиваю командирів, політвиховників затіснитися у співпраці зі своїм народом, що в боротьбі за існування кладе такі великі і дорогі жертви.

Ми самі в першій мірі є творцями нашого буття, і від нас залежить, який шлях ми собі стелимо в майбутнє.

Слава Україні!

/–/ Стрийський
в.о. шеф штабу

/–/ Степанович
в.о. ком. ВО

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 964-965. Копія.¹

¹ Подібний текст: Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, Інв. ж. 9, спр. 19662, арк. 77 (пакет із речовими доказами); ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 15, арк. 31-32.

№ 5
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 3/45 – ПІДРУЧНИК
“ПАРТИЗАНКА”

1944 р.

ПАРТИЗАНКА
Затверджується до тимчасового
вжитку у всіх відділах УПА
Київ, 1944

Навчання перед боєм
(винято із “Статута Польової Служби” Армії УНР з 1921 р.
затверджено Головним Отаманом С. Петлюрою)

Кожний вояк повинен засвоїти собі такі загальні,
провідні правила в бою:

1. Сам загибай, а товариша визволяй.
2. Пробивайся в перед, хочби передніх били, бо Бог не без милости, а козак не без долі.
3. Не бійся загину, хоч як би скрутно не було – напевно переможеш.
4. Якщо тобі важко, то і ворогові не легше, а може ще гірше ніж тобі, лише свої труднощі ти бачиш, а ворожих ні, а ці труднощі у нього також є. Через те ніколи не втрачай надії, а будь завзятий та впертий.
5. Коли боронишся – бий, а не лише відбивайся. Ліпший спосіб оборони, самому нападати.
6. Маєш зброю у руках – ще не вмерла козацька мати.
7. У бою перемагає впертіший і завзятіший, а не дужчий; ворог теж буває завзятий іноді не пощастить перемогти за два і за три рази – тоді треба пертися четвертий раз, аж доки свого не здобудей.
8. Більше або менше вмілі розпорядження полегшують досягнення мети з меншими втратами, але тільки поменшують, досягнення її лише той, хто зважився скоріше загинути, ніж не добитися того, чого бажає.
9. Які несподівані перешкоди не повстали б на шляху до мети – треба думати про те, щоб їх подолати, а не про те, що справа стоїть зле.
10. У дорядної частини немає тилу ані крил – всюди фронт, звідки ворог.

11. Як несподівано не з'явився б ворог, не треба забувати одного: що його можна бити або багнетом або вогнем. Вибрати одне з двох не важно, а лад остання справа. Ворог близько – завжди багнети, далеко – з початку вогонь, потім багнети.

12. Немає такого положення, з якого не можна було б вийти з честю.

13. Під-час бою немає змін. Встряв до бою, то залишаєшся в ньому до кінця. Підмога буде, зміни ніколи.

14. Доки б'єшся – визволяй здорових, лише подолавши ворога, згадай про ранених. Хто про них турбується під час бою і залишає ряди – той страхополох, а не жалісна людина. Для допомоги пораненим є санітарі.

15. Якщо ти старший, не втручайся в справу молодшого, коли бачиш, що її добре провадить – під час бою і своєї досить буде. Хто вганятиметься за тим, що другі повинні робити, пропустить своє. Кожний чин повинен мати своє поле самостійності і відповідальності. Старший повинен стежити, щоб кожний робив свою справу та не потурати нікому.

Загальні Основи Партизанки

1. Прийоми боротьби партизанських відділів істотно різняться від прийомів боротьби регулярних військових відділів. Наступ, оборона, зустрічний бій, маневр – основні види бою регулярного війська, в той час як партизанські відділи, використовуючи як найширше маневр, уживають другорядні для регулярного війська прийоми – різного роду засідки, напади та дії диверсійного характеру.

2. Партизанські відділи озброєні переважно легкою зброєю піхоти та не маючи достаточних засобів подавлення і знищення ворога, вживають дуже рідко таких форм бою, як наступ та оборона стала. Там, де буває необхідним очистити певний терен від ворога або знищити ворожу залого в певнім місці, то партизанські відділи широко застосовують напади, використовуючи моменти несподівання і заскочення ворога.

3. Рухому оборону партизанка застосовує у випадках крайньої необхідності. Найчастіше лише для того, щоб затримати ворога, мати змогу впорядкувати відділ і впровадити його зі zagrożеного терену. Партизанські відділи уникають затяжного оборонного бою в одному місці, бо це може мати для них згубні наслідки. Партизанські відділи у більшості випадків у бою діють самостійно, не маючи на крилах співпрацюючих з ним сусідів.

Тому завжди в час бою необхідно про це пам'ятати та забезпечувати крила не лише зоренням, але також і вогневими засобами.

4. Навіть невеликі партизанські відділи, що широко приміняють різні форми боротьби та вміло маневрують, можуть робити вражіння величезної сили. Несподівані напади і засідки вміло получені з працями диверсійного характеру, спрямованими головним чином на знищення ворожих засобів комунікації та зв'язку, дезорганізують управління, сіють серед ворога непевність, зневіру та деморалізацію, значно послаблюють ворога та приготують ґрунт до загального повалення ворожого панування.

5. Щоб мати як найбільшу свободу маневру, можливість нападів та засідок, партизанський відділ повинен добре знати район своїх дій (маневровий простір). В цьому повинно йому допомагати добре зорганізоване розвідування.

6. Командир партизанського відділу, повинен докладно знати маневровий простір відділу. Зокрема він повинен знати у маневровім просторі свого відділу:

а) оселі, їх величину, розміщення, склад населення та його відношення до відділу, непомітні підходи до них,

б) шляхи та лінії зв'язку поміж оселями, мости та інші шляхові споруди,

в) місця догідні до зорганізування засідок та шляхи підходу до них,

г) перебіг залізничного тору, місця догідні до зорганізування виколінь та нападів, шляхи підходу до них,

д) місця пригожі на постій відділу і на випадок потреби до оборони зглядно до відступу з них та непомітні підходи до цих місць.

7. Командир партизанського відділу повинен кожночасно розвідувати про:

а) місця розташування ворожих відділів,

б) силу і склад ворожих відділів та про зміни, що зайшли у цьому відношенні,

в) те, що роблять ворожі відділи,

г) моральний стан та боєспосібність ворожих відділів,

д) озброєння ворожих відділів.

На основі цих відомостей, командир партизанського відділу зможе передбачити ворожі дії супроти власного відділу, відповідно і в час на них реагувати та планувати свої дії. При такому поставленні справи, можливість заскочення з боку ворога буде зведена до мінімуму.

Знаючи постійно ситуацію та терен своїх дій, командир відділу зможе відповідно в ньому маневрувати. Тому він повинен старатися, щоб його відділ був завжди рухливий, готовий кожної хвилини змінити місце свого постою, та не був обтяжений зайвим майном, яке своєчасно треба передати за розпискою тереновій владі або, якщо так зорганізовано до власних сховків. Через це відділ повинен мати як найменше возів, а для перевоження запасової амуніції та важкої зброї вживати вояків.

8. Окремі партизанські відділи, що перебувають в сусідніх теренах, повинні обов'язково підтримувати поміж собою постійний тактичний зв'язок. Цей зв'язок повинен служити цілям взаємної інформації про ворога та на випадок потреби, взаємної допомоги, співпраці при переведенні окремих дій та взаємного забезпечення. Святим обов'язком партизанського відділу, у випадку нападу ворога на сусідній відділ, буде допомагати цьому відділові всіма наявними силами, та способами. Заздалегіть треба усталити порозумівачі знаки, що уможливлювали б викликання допомоги та відрізнення власних відділів, що приходять з поміччю, від ворожих відділів. Ці знаки повинні командири тримати у строгій тайні. При переведенні дій, що вимагають значніших сил та засобів, або при переводженні дій одноразово на значнім терені, командири сусідніх відділів договориються про співпрацю.

З бою не можна відступити без наказу спільного керівника, а при рівноряднім зговорені, без повідомлення та згоди сусідів.

9. Про передачу ранених та хворих, а також про потрібний одяг та харч треба домовитися з тереновою революційною владою.

10. Командирові партизанського відділу доводиться досить часто вирішувати досить складні питання життя і боротьби відділу зовсім самостійно, без безпосереднього та постійного керівництва зі сторони його зверхників. Тому командир не повинен боятися відповідальності і проявляти власну ініціативу, всі свої дії переводити серйозно та продумано, а свій відділ постійно удосконалювати у бойовому та політичному відношенні. Треба пам'ятати, що військове мистецтво партизанської боротьби постійно удосконалюється та збогачується безпосередньо на полі бою, деколи чинами й непомітних бійців і командирів. Обов'язком командирів всіх ступнів вміти підхопити та підмітити добрий самопочин окремих бійців та командирів, відносно нових прийомів і форм партизанської боротьби, поширювати їх та удосконалювати. Кожен бій свого відділу командир повинен про-

аналізувати, виявляючи додатні та від'ємні сторони бою, способи усунення виявлених недоліків і ці справи докладно обговорити з підпорядкованими командирами, а якщо можна то і бійцями. Тільки таким чином відділ буде удосконалюватися, а безздатність його буде підвищуватися.

11. В житті партизанського відділу бувають хвилини, коли відділ знаходиться в дуже важкому положенні, в оточенні більших чи менших ворожих сил, дуже часто без харчу та відповідного одягу, чи взуття. Тоді на моральний стан відділу вирішальний вплив має поведінка самого командира відділу. Холоднокровність, зрівноваженість, витривалість, погідний настрій командира та його продумані рішення і накази надають бійцям певности, рішучості і витривалості при поборюванні труднощів. І навпаки зайва метушня, розгубленість, нервове галасування, суперечні один одному – можуть посіяти навіть серед найкращого відділу зневіру і паніку, та допровадити до його загибелі. Тому кожний командир попри працю над підпорядкованими повинен дбайливо плекати в собі необхідні вояцькі прикмети.

12. Командир відділу повинен вміти з'єднати навколо себе відділ. Осягне він це не потуранням своїм підпорядкованим, а встановленням твердої карности і порядку. Жаден випадок в відділі злий чи добрий, не повинен пройти повз увагу командира. неуважних до служби, боягузів та панікерів повинен нещадно карати, а сумлінних, ініціативних, відважних та відданих справі вирізняти та заохочувати до ще кращих поступів. Дбати про матеріальне забезпечення всіх підпорядкованих, а особливо хворих і ранених, до часу передачі їх під опіку теренової влади, а навіть і після цього. Поручати воякам дружбу, побратимство, взаїмну повагу один до одного, взаємодопомогу на полі бою поміж вояками та жертвування власного життя для рятування командира або товариша в необхідних випадках.

13. Зноваж кожний вояк не повинен лякатися брати на себе відповідальність і керівництво цілим відділом, якщо зайде потреба. Пам'ятати що найгірше поступає цей, що боїться відповідальности і нічого не підприймає.

Марш

А. Загальне положення

14. Характеристичною рисою партизанських дій є постійний рух. Партизанські відділи посуваються пішком і верхом, а боеприпаси на в'юнах, зимою на лижвах (дошках) і санях. Посування

на возах або санях з не допасованою упряжею розконспірує відділ та зв'язує його з дорогою. Партизанські відділи посуваються звичайно вночі, а також під прикриттям дощу, сніговії і т. п., в час яких регулярно військо звичайно криється. Рух відбувається звичайно бездоріжжям, стежками, а в крайних випадках дорогами. При посуванні пам'ятати про маскування. Загальне завдання маршу – прибути до призначеного пункту, зберегти бадьорість та боєздатність відділу. Тому кожен марш треба переводити організовано, цебто визначеним ладом і в призначений час. Це вимагає старанної підготовки маршу.

Б. Підготовка маршу

15. Принявши рішення на марш командир партизанського відділу повинен старанно навчити по мапі або за допомогою місцевих людей, терен і дорогу посування.

При користування місцевими людьми заховати перед ними дійсний напрям маршу, розпитуючи про різні протилежні напрями.

16. При вивченні дороги командир звертає особливу увагу на небезпечні місця з погляду можливості заскочення ворогом машеруючого відділу (ліси, оселі, вузи[...], яри, гаї і т. п.). Дорога, якщо це можливо, повинна виключати небезпеку заскочення броневими та летунськими силами ворога (особливо в день).

17. Маючи ясний образ дороги командир відділу розплановую час перемаршу, порядок, посування, склад та спосіб забезпечення, умовні знаки та сигнали для зв'язку зі забезпеченнями, протилетунські та інші дії на випадок заскочення ворогом і місце збірки на випадок розпорошення.

18. Перед вимаршем командир організує розвідування з таким обчисленням, щоб до хвилини вимаршу мати відомості про ступінь загроження дороги, про її придатність до маршу і про перешкоди. У випадку, коли є небезпека, що висилаючи розвідування, можна виявити перед ворогом напрям руху та намір відділу, командир може її занехати, а опертися лише на відомостях, отриманих від цивільного населення або розвідної сітки, якщо така є.

19. До вимаршу командир відділу дає командирам підвідділів підготовчий наказ до маршу. Підготовчий наказ треба давати на такий час перед вимаршем, щоб відділ міг приготувитися до маршу. Постійне маршове поготівля – додатня риса партизанки.

20. Підготовчий наказ до маршу повинен містити:

- а) відомості про ворога,
- б) час і місце ви маршу,

- в) забезпечення маршу і його командир,
- г) час готовності підвідділів до вимаршу,
- д) спеціальні розпорядження (забезпечення харчами, боеприпаси, санітарна служба, способи маскування і т. п.).

21. Командирові забезпечуючого відділу додатково подається:

- а) час готовності забезпечень до вимаршу і вихідна підстава,
- б) шлях маршу,
- в) небезпечні місця, що на них треба звернути спеціальну увагу,
- г) спосіб забезпечення,
- д) умовні знаки і сигнали для зв'язку з головними силами, для подавання летунської тривоги і т. п.,
- е) спеціальні зарядження відносно озброєння, муніції і др.

22. Одержавши підготовчий наказ, командири підвідділів дають своїм підвідділам наказ про приготування до маршу.

23. Ройові особисто перевіряють:

- а) правильність обвивання ніг та накладання взуття,
- б) допасування одягу, виряду та зброї,
- в) щоб сліди перебування роя були поусувані.

Якщо доведеться переходити через багно або взагалі в час негоди, старатися взуття насмарувати товщем.

Допильнувавши та ствердивши готовність роя до маршу, ройовий зголошує про це чотовому.

24. Командир відділу, отримавши відомости від висланого ним розвідування дає наказ до маршу. Наказ до маршу повинен містити:

- а) відомости про ворога,
- б) завдання маршу, мета маршу, шлях маршу, час вимаршу та прибуття до місця призначення,
- в) порядок маршу,
- г) забезпечення (спосіб забезпечення, склад забезпечення, командир),
- д) дії на випадок зустрічі з ворогом,
- е) умовні знаки та сигнали (для зв'язку зі забезпеченнями, протилетунські і т. п.),
- є) місце збірки на випадок заскочення і розпорошення відділу.

По наказі – відповіді на запитання, та повторення наказу командирами підвідділів і командирами забезпечення.

25. Командири підвідділів до ройового включно дають своїм підвідділам наказ відповідно до їх завдання.

26. По вимарші відділу командир особисто, чи через спеціально визначеного до цього старшину, чи підстаршину перевірює залишене місце розташування відділу, щоб не залишити жадних слідів, чи предметів, що моглиб зрадити відділ.

В. Виконання маршу

27. Для збереження сил відділу призначається в часі маршу малі і великі зупинки. Малі відпочинки (10 хвиль) дається через кожних 50 хв. маршу, крім першого, який дається вже по пів години маршу, щоб вояки могли поправити на собі все що долягає або видає звуки. При відпочинку на дорогах вояки сходять з дороги праворуч. Підчас коротких відпочинків можна поправити виряд, перезутися, а як дозволяють умовини, з дозволу командира курити.

28. Забороняється в час відпочинку сідати, чи лягати на сиру землю (небезпека простуди та “вовка”), а в час морозу сідати на землю взагалі. Якщо є можливість, то поручається в час відпочинку лягати так, щоб ноги були дещо вище від тулуба.

Перед відходом з відпочинку, головне в ночі, командири повинні перевірити, чи є всі вояки в підвідділах та чи не забули чогось на місці відпочинку.

Пам'ятати, що в ночі курення взагалі заборонене, бо навіть найменший вогник видно дуже далеко.

29. Довший відпочинок дається звичайно по переході щонайменше половини призначеної дороги (15-20 км.). Час відпочинку від 1-ї пів до 2-ох годин. Місце відпочинку вибирати так, щоб давало закриття перед ворожим летунством, як найкращі умовини бойової готовності відділу та можливість як найкращого відпочинку (схорона перед дощем, вітром, в літі перед сонцем, а зимою зимном) і догідну дорогу відступу на випадок наступу ворога.

В час довшого відпочинку відділ звичайно споживає їжу.

30. В ночі на всіх відпочинках пильнувати, щоб вояки не лягали (небезпека сну) та не розходилися, при вимарші спеціально провірювати, чи всі є і нічого не залишили. Добре устійнити в роях хто за кого відповідальний, бо так краще один одного пильнує.

31. Посуватися повним рівномірним кроком. Тому поручається на чоло колони ставити досвідченого старшину, чи підстаршину, що нормувавби темпо маршу.

32. Особисте обтяження вояків як найменше. Виряд, зброя та амуніція допасовані так, щоб були найзручніші в ношенні та в ужитті та не брязжали (головно в ночі).

33. Важку піхотну зброю та запасову амуніцію приміщувати на в'юки, сани, а в крайности на вози.

34. В час маршу з колони не вільно виходити. Дозволу просити в направду конечних випадках. Без дозволу командира не вільно покидати свого місця в колоні, сідати на сани чи віз, віддаюватися або залишатися.

35. В час маршу, кожний вояк повинен посуватися за вояком, що йде попереду його та передавати по колоні подавані накази, причини зупинки, а при відпочинках, час відпочинку. Передавати в ночі і в лісі та близько ворога шепотом до вуха.

36. Хворих та перетомлених забирати лише при зміні місця таборування. До кожного хворого приділити по двох опікунів.

37. Говорити в колоні можна лише за дозволом командира, але в ночі ніколи.

38. В час відпочинків не вільно пити багато води. Можна пити воду щойно по короткім відпочинку або безпосередньо перед відмаршем, і то лише малими ковтками.

39. В ночі пам'ятати про звуково світляне маскування. При маршах в темні ночі головно по бездоріжжах і в лісі практикувати взаїмне тримання за одяг, за линовку, що перебігає вздовж колони, або переднім бійцям поприкріплювати білі платки на спинах, або клапті білого паперу, або куски світлячого дупла (в лісі).

40. При раптовій зміні напряду маршу звільнити темпо маршу та поставити стійку, що вказувалаб новий напряд маршу. По переході цілого відділу стійка долучує до тилу колони.

41. При переході по багнистому терені брати певних провідників та застосовувати забезпечення ливною, що проходить від переду до заду поміж рядами.

42. При перешкодах звільнити темпо маршу та поставити стійку для помочі при переході перешкоди, яка по переході перешкоди цілим відділом долучує до нього.

43. В час великих морозів звертати увагу на забезпечення вистаючих частин тіла (вух, носа, рук, лиця). Практикувати взаїмне оглядання тих частин тіла для своєчасного помічування початку відморожування.

44. Важка або спеціальна зброя скупчені при командирові відділу, або в місці ним призначенім.

Г. Забезпечення маршу

45. Командир забезпечуючого відділу одержавши підготовчий наказ повинен:

а) вивчити по мапі дорогу маршу або при допомозі людей, що знають цей шлях (пам'ятати, щоб не зрадити напрямку маршу).

б) вивчити небезпечні місця, в яких ворог може урядити засідку,

в) визначити на шляху чи бобіц нього теренові предмети, що їх треба перешукати,

г) розпрацювати плян організації забезпечення.

46. Перевіривши готовність власного відділу до виконання завдання, командир забезпечень зголошує це командирові, що визначив забезпечення.

47. На вихідному становищі забезпечуючому відділові дається наказ, такого змісту:

а) відомости про ворога,

б) завдання забезпечуючого підвідділу,

в) дорога маршу (небезпечні місця, теренові предмети, що їх треба перешукати і т. д.),

г) спосіб виконання завдання,

д) умовні знаки та сигнали,

е) заступник.

48. В наказі стежі подається:

а) старший стежі (розшуку),

б) завдання стежі та спосіб виконання,

в) дорога маршу,

г) умовні знаки та сигнали.

49. По виданні наказу командир забезпечення перевірює чи всі зрозуміли як слід завдання та чи засвоїли правильно умовні знаки та сигнали.

50. Загальне завдання забезпечень:

а) забезпечити відділ перед несподіваним нападом наземного і повітряного ворога,

б) дати забезпечуваному відділові найдогідніші умовини для переходу в бойовий лад шляхом захоплення догідних рубежей та розвідання непомітних підходів, що виходять на тил ворога.

в) своєчасно повідомляти зверхника про небезпеку та виявлені перешкоди,

г) усувати незначні пошкодження на шляху та переправах.

51. Партизанський відділ в час маршу забезпечується зі всіх боків. В залежності від загроження терену до забезпечення приділюється від 1/9 до 1/3 сил відділу. Головну увагу звертається на той напрям, звідки найбільша загроза.

52. Віддаль забезпечень від головних сил залежить від проглядности терену, (чим менша проглядність терену, тим менша

віддаль забезпечень від забезпечуваного відділу). Однак ця віддаль повинна бути такою, щоб забезпечуваний відділ не був заскочений влучним кулеметним вогнем.

53. Поміж відділом і забезпеченнями повинен бути сталий зоровий зв'язок. В малопроглядному терені цей зв'язок втримується при помочі ланцюга зв'язкових.

54. В терені важким до посування поза дорогами, командир відділу може бічних забезпечень не виставляти. В таких випадках небезпечні місця в бік від дороги маршу перешукують стежі від переднього забезпечення, а в колоні зорганізувати скріплене зорення на боки.

55. В місцях посиленого руху ворога (шляхи, залізниці) або в місцях можливої появи ворога, командир відділу може вислати заздалегіть вислані наслухи, завдання яких є слідкування та повідомлення командира про рухи ворога. По переході цих місць відділом наслухи долучають до колони. Деколи на такі місця насилається застави, що забезпечують відділ на час переходу попри ті місця. По переході відділу застави долучають до колони.

56. Не залежно від способу забезпечення в колоні повинно бути зорганізоване зорення і наслухування на всі боки і за повітрям.

57. В час нічного маршу силу забезпечень звичайно зменшується. Віддаль поміж забезпеченнями і відділом зменшується також у залежності від темноти ночі. Однак ця віддаль повинна бути така, щоб виключала заскочення відділу з близька. Бічні забезпечення висилається на невелику віддаль, виключно в ті місця звідки може грозити заскочення зблизька. Як найширше використовувати наслухування та дотримування тиші машеруючим відділом.

58. Підчас маршу відділ повинен бути в повній боєвій готовності, кожної хвилини і у всіх напрямках.

59. Забезпечення висилають від себе розшуки. Порядок маршу розшуків та ядра такий самий, як при розвідуванні. Обов'язково зоровий зв'язок поміж розшуками та ядром і на відворот. Відступ поміж розшуками від 20-40 м., а в ночі така, щоб мали зоровий зв'язок та могли порозумітися шепотом. Старший розшуків посувається там де йому зручніше. Командир попереднього забезпечення посувається разом з передньою стежею, в інших там, де йому зручніше. Забезпечення тримає зброю наготові.

60. При вході до осель та лісів заховуватися обережно та попереджувати коротким але докладним зоренням. Ліс передне забезпечення переходить розстрільною, а бічне змінено. По переході ліса – розстрільну згорнути. При переході ліса звертати

особливу увагу на стовбурі, корони дерев, купи ріща та взагалі на ті місця де мігби причаїтися ворог і вдарити по нас з тилу.

61. Під час руху забезпечення повинно дотримуватись основних засад маскування. В лісі не посуватися дорогами, просіками та краєм ліса, бо це все звичайно під ворожим зоренням, а то і вогнем. При перехрестях доріг лишати стійки, що вказувалиб напрям маршу. При знищених мостах та на дорогах з позначками замінування, лишати стійки, що вказувалиб дорогу обходу цих місць. По переході колони ці стійки долучують до неї.

62. Про всякі виявлені перешкоди повідомляти командира. Підозрілих предметів не чіпати без докладного прослідження, чи вони не заміновані. На небезпечних місцях стежа повинна звертати увагу на такі позначки мінування: як куски дроту, шнурків, ниток, накинута купки соломи, сіна чи трави, горбки землі чи – взагалі сліди свіжої землі.

63. Місця догідні до засідок стежі повинні обов'язково перешукати. Підходячи до тих місць, заховувати як найбільшу обережність.

64. Про появу ворога негайно повідомляти командира. Само забезпечення при сутичці з ворогом швидко розгортається та займає догідні до бою становища. Невеликі групки ворога захоплювати в полон, а якщо це неможливе, то нищити їх вогнем, гранатою, багнетом.

65. Задне забезпечення при відвороті при сильному натискові з боку ворога затримує його вогневими нападами, знищеннями та штучними перешкодами. В місцях догідних до організування засідок на трудних до обходу ворогом організує засідки. Деколи при відвороті командир відділу залишає забезпечення зі завданням подздержуючого бою за всяку ціну на час потрібний для відірвання відділу від ворожого переслідування.

66. Про ворога, що не помітив відділу, забезпечення повідомляє командира та поступає згідно з його наказом.

67. На короткі та довші відпочинки забезпечення затримується на сигнал командира, що його вислав або по осягненні раніше визначеного рубежа чи пункту. На малих відпочинках командир забезпечень виставляє зорців. Стежі (розшуки) залишаються на своїх місцях та продовжують зорити, а ядро в укритті. Підчас довшого відпочинку забезпечення діє, як застава чи чата.

68. Темпо маршу забезпечень примінюється до темпа маршу головного відділу. У видному для посування терені, командир відділу повинен враховувати можливе темпо посування забезпечень і відповідно до цього нормувати темпо маршу відділу. В

такому терені практикувати часті зміни розшуків, стеж чи взагалі забезпечень.

69. При появі ворожого летунства на сигнал летунської тривоги всі криються, використовуючи теренові укриття, а при їх відсутності падають або присідають, а зброю і всі світячі предмети ховають під себе або в тінь. Важне щоб як найскорше устав всякий рух. При летунським налеті відділ повинен як найменше рухатися, заховувати спокій та здушувати паніку.

70. При появі броневи сил ворога забезпечення повинно алярмувати відділ та старатися досягти якихось теренових протитанкових перешкод (ліс, забудування) не перериваючи стежити за ворогом. Противогнева зброя, якщо така є, займає вогневі становища.

71. Якщо командир хоче непомітно вимкнути ворога, то може зречися забезпечень, особливо бічних. Якщо необхідно просмикнутися попри ворога і задержати просування в тайні, то марш набирає характеру підкрадання від одного до другого. В такому випадкові командир керує рухом забезпечень особисто, кидаючи його від одного зірного пункту до другого та підтягуючи непомітно в слід за забезпеченням відділ.

Постій

А. Загальне положення

72. Розташування відділу на довший відпочинок, що має тривати щонайменше декілька годин, зветься постоєм. Партизанський відділ може затриматися на постій в лісі або в оселі. При постої в лісі догідним є те, що тут партизанський відділ може бути найкраще захований перед ворожим зоренням, та розміститися досить скупчено що знова вимагає мало часу для його поставлення в бойовій готовності. В оселі ж знова відділ може краще відпочити та прокормитися. Але від'ємним є те, що ворог може скорше викрити відділ, а через розпорошення відділу по окремих кватирах, треба довшого часу на поставлення його в боевій готовності.

Б. Організація постою.

73. Якщо командир відділу при організуванні маршу вишле наперед розвідування шляху, то може дати йому також завдання вибору та підготовки місця постою. В такому випадку командир відділу дає командирові розвідування дані відносно:

а) місця постою,

б) чисельного стану відділу.

74. По закінченні розвідування та по повідомленні про це командира, командир розвідувального відділу, виставивши відповідні забезпечення, повинен розпланувати:

- а) місце розташування відділів (підвідділів),
- б) місце командира (звичайно по середині розміщення підвідділів),
- в) організацію забезпечення постою (місця варт та поготівля),
- г) майдан збірки на тривогу,
- д) місце приміщення санітарної служби,
- е) еwentуально місце кухні та таборової валки.

По закінченні розпланування постою, командир розвідування виготовляє шкіц постою відділу і його забезпечень та висилає його до командира відділу при зголошенні по його прибутті до місця постою.

75. Якщо командир відділу заздалегідь розвідування не висилає, то всі праці подані в статті 74. виконує сам командир відділу по прибутті з відділом до місця постою.

76. Прибувши до місця постою та розпланувавши розміщення відділу і його забезпечень, командир відділу видає наказ в якому подає:

- а) порядок розміщення відділу та служб,
- б) сила, склад і командир забезпечень,
- в) майдан збірки по тривозі,
- г) розпорядження на випадок тривоги,
- д) запасове місце збірки на випадок бою та шляхи підходу до нього,
- е) своє місце перебування,
- є) кличка, розпізнавчі і умовні знаки та сигнали.

77. Якщо відділ затримується на постій не в селі, то місце постою по можливості повинно мати сухий ґрунт, близько воду до пиття і варення, давати можливість скритися перед ворожим летунством, вітром та непогодою і бути недоступним для броневі зброї ворога.

78. Відділи на постою повинні розміщуватися як найгустіше. При розквартируванні в оселі не ділити роїв, а приміщувати їх разом у хатах чи стодолах (клунях). Якщо рій розквартирований не разом то ройовий знаходиться при кулеметі. На квартирах зброю ставити подальше від створів (дверей, вікон) та так, щоб в кожній хвилині можна було її вжити. З засади партизан держить завсіди і всюди зброю при собі.

79. На постої як найсуворіше заховувати військову тайну. Не вільно говорити з посторонніми особами про військові справи, або так щоб вони чули про склад відділу, його командири і інше. Завжди пам'ятати що партизанський відділ діє в оточенні ворожби адміністрації, війська та їх агентів, що ворог намагатиметься всякими способами зібрати дані про відділ, щоб легше його знищити. Пам'ятати, що навіть серед прихильного населення можуть знайтися хиткі одиниці, чи так, що під загрозою тортур чи смерті можуть видати відділ. Тому завжди і всюди як найсуворіше придержуватися засад конспірації.

80. Санітарна служба відділу повинна на місці постою визначити місця: брання води до пиття і варення, поєння коней, прання та місця [для] лятрин.

81. Бунчужний відділу на постою визначає місце кухні, валки та порядок видавання поживи. Пам'ятати, щоб ці місця були замасковані та щоб коло них не крутилось цивільне населення, серед якого може знаходитися ворожий розвідувач.

82. Цілий відділ повинен знати:

- а) місце збірки по трівозі,
- б) місце закватування своїх безпосередних зверхників, яке треба держати в строгій тайні,
- в) розпорядження командира відділу на випадок тривоги,
- г) запасне місце збірки.

Крім цього вояків повідомляється про місця де можна курити і місця лятрин.

Командири відділів приміщуються завжди зі своїм підвідділом.

83. Чищення зброї відбувається не цілим підвідділом одночасно, а згідно з ustalеним порядком, щоб принайменше 2/3 з наявної зброї була завжди готовою до вжиття.

84. При відході з постою необхідно прослідити, щоб на місці постою були усунені всі сліди перебування відділу, що могли б його зрадити перед ворогом та щоб був захований властивий напрям маршу.

В. Забезпечення постою

85. Партизанський відділ на постою не залежно від того де він знаходиться, завжди забезпечується своїми власними силами зі всіх боків. Навіть у тих випадках як на відпочинок затримується не цілий відділ, а лише декілька бійців, то в ніякому разі не дозволяється відпочивати всім разом. Частина бійців повинна відпочивати, а частина повнити службу забезпечень.

86. Партизанські відділи на постою забезпечуються:
а) власним безперервним розвідуванням ворога,
б) безпосереднім забезпеченням,
в) розвідуванням цивільного населення, якщо воно нам сприяє.

87. До забезпечень партизанський відділ призначає від 1/3 до 1/9 власних сил у залежності від ступеня загроження терену.

88. Партизанський відділ повинен завжди використовувати теренове забезпечення, щоб ставати на постій у місцях догідних для часової оборони та відступу на випадок заскочення ворогом.

89. До часу виставлення забезпечення постою, партизанський відділ забезпечує маршове забезпечення. Командир відділу, прибувши до місця постою, повинен особисто зорієнтуватися в терені. Якщо вислане вперед розвідування виготовило шкідливе розміщення відділу і його забезпечень, то командир перевірює доцільність і правильність наміченої системи забезпечень, коли наміченої системи не було, то розпрацьовує цей план особисто.

90. Оглянувши терен та розпланувавши систему забезпечення, командир відділу дає для забезпечень наказ такого змісту:

- а) відомості про ворога,
- б) завдання відділу,
- в) комендант, завдання та склад забезпечень,
- г) спосіб виконання завдання,
- д) клич і [відгук], умовні знаки та сигнали,
- е) в якому напрямі є якісь власні відділи,
- є) час служби (зміни).

91. Комендант забезпечень організує забезпечення згідно з наказом командира відділу. Елементи забезпечення повинні бути розміщені так, щоб увесь терен довкола постою відділу був під докладним зоренням так, щоб ворог не міг непомітно підкрастися до відділу.

92. Малі партизанські відділи (до чоти) забезпечуються польовими стійками, стежами, наслухами, зорцями та алярмовими стійками. Вільні відділи забезпечуються ще крім того чатами, та заставами. В деяких випадках коли командир хоче заховати в тайні прихвильність свого відділу, то незалежно від сили відділу він може обмежитися польовими стійками і наслухами. Пам'ятати, що найкращим є власне активне розвідування та добре поставлена розвідка з цивільного населення, що нам сприяє.

93. Польова стійка складається з двох бійців, старшого стійкового і стійкового. Її висилається для забезпечення чати

або безпосередньо для забезпечення партизанського відділу. Завданням польової стійки є зорити за ворогом та попереджувати свого зверхника про появу ворога. Поодиноких ворожих вояків та людей, що переходять через лінію забезпечень, стійка затримує.

94. Польова стійка підпорядкована командантові чати (коли такий є) або командантові забезпечуваного відділу. Старший стійковий та стійковий приміщується так, щоб самі були непомітні для ворога, а мали добре поле зорення та можливість порозумітися поміж собою півголосом, знаками, а в ночі шепотом. Зорення провадять разом, при чому стійковий підлягає старшому стійковому та виконує його накази. Польова стійка має завжди зброю заряджену повним числом набоїв та не випускає її з рук, а гранати приготовані до мету.

95. Польова стійка нікого не перепускає ні в напрямку ворога, ні з напрямку постою відділу, крім стеж та наслухів власного відділу і своїх безпосередніх зверхників, якщо вони знають уличку. Всіх прочих стійка затримує окликом: “Стій-хто-йде”, на такій віддалі, щоб затриманий не міг закидати стійки ручними гранатами. Затриманому наказує відкинути зброю, піднести руки в гору та повернутися від стійки в протилежному напрямі. Зброю польова стійка тримає цілий час готовою до стрілу. Потім викликає умовним знаком команданта стійок (чати) і передає йому затриманого. Командант завжди повинен йти в супровід одного-двох бійців. Затриманому не дозволяти рушатися з місця, ані розмовляти.

Якщо після оклику “Стій” цей, що зближується до стійки не зупиняється, то стійковий по поновнім оклику “Стій” стріляє.

96. Про появу ворога польова стійка повідомляє умовним знаком так довго аж [доки не] отримає відповідь, “зрозумів”. В необхідних випадках старший стійковий може наказати стійковому зголосити своєму зверхникові про появу ворога особисто. При зближенні ворожого відділу до польової стійки, польова стійка повідомивши про це свого зверхника і на його наказ або сигнал, відходить поданим їй шляхом на вказане їй місце.

97. Зміни польової стійки в залежності від стану погоди (морозу) переводиться що дві години, а навіть що години (чи пів години). Зміна відбувається для тягlosti праці по одному, так, що старшого стійкового змінює стійковий, а стійкового боєць з чати.

98. В деяких випадках для стеження за певним тереном (край ліса, невеликі галявини, дорога, місце розміщення ворожої залоги) відділ виставляє наслухи (секрети). Наслухи при забезпеченні постою мають завдання:

а) зорити і наслухувати за ворогом на деяких важних напрямках,

б) повідомити відділ про появу ворога, що посувається в напрямі – відділу та його силу.

Склад наслуху – трьох бійців, один з них старший. Наслух приміщується скрито та звідки найдогідніше зорити та наслухувати. Наслух завжди в повній бойовій готовності. Йому не вільно курити ані говорити. Малі ворожі групки від 2-3 бійців та поодиноких людей наслух не затримує, а при появі більшого ворожого відділу старший наслуху повідомляє умовним знаком командира, що його вислав.

99. При несподіваному нападі ворога, наслух відкриває вогонь та відступає поданою дорогою продовжуючи стежити за ворогом. В час бою відділу (чати) наслух, долучує до них (якщо не було в цьому відношенні інших спеціальних заряджень).

100. В ночі наслух більше послуговується слухом, аніж зоренням і тому приміщується в такому місці та звідки добре наслухувати та звідки добре вирисовувався довколишній терен. В день на дереві а в ночі при землі. Наслух, головно не накриває нічим вух.

101. Зоровий зв'язок поміж наслухом і командиром, що його вислав обов'язковий. Якщо терен на це не дозволяє, або як наслух треба висунути на дальшу віддаль, то поміж наслухом, а командиром треба виставити проміжні стійки зі завданням передавання умовних сигналів, які передає наслух до командира і навпаки. В такому випадку треба докладно перевірити знання умовних сигналів наслухом і проміжними стійками.

102. Наслух повнить службу певний визначений командиром час і не змінюється його до кінця служби.

103. Стежі в системі забезпечень постою, вживається для прослідкування терену необхопленого стійками і чатами, для зв'язку зі сусідніми чатами, для провірювання чуйности власних забезпечень та для нагляду за порядком в місці заквартирування відділу. Склад стежі від 2-3 бійців, в яких один старший.

104. У місцях де ворог може їх помітити стежі посуваються перебігами від одного зірного пункту до другого. Бійці стежі посуваються один за одним у такій зоровій віддалі, щоб могли порозумітися поміж собою шепотом, а в ночі в безпосередній близькості зі зброєю готовою до стрілу.

105. В ночі (в час мряки, сніговії, дощу) стежі повинні часто зупинятися, наслухувати, наглядати та взагалі уважати, щоб не брязчав виряд. Посуваючися в лісі заховувати повну тишину та

уважати, щоб не ламати сухих галузок і не шелестіти, а переходячи через кущі уважати, щоб не брязчав виряд.

106. Стежі в часі посування слідкують за ворогом і тереном. Про все помічене зголошують командирові, до якого прибули (чати), а отримавши там відомости вертаються до командира, що їх вислав і про все йому зголошують.

107. В залежності від обставин чата може мати завдання:

а) виявити появу ворога та попередити по це відділ (заставу),

б) затримати ворога боєм, поки відділ (застава) не перейде в бойовий лад,

в) не пропускати через лінію забезпечень окремих ворожих розвідувачів, малих груп та місцевих мешканців.

109. Отримавши завдання командант чати провадить рій до місця повнення служби забезпеченим маршем. По приході до місця призначення, приміщує його в закритті, виставляє зорця, сам орієнтується в терені, а кулемети ставить на вогневі становища. Маршове забезпечення залишається на місцях до часу затягнення польових стійок. Зорієнтувавшись в терені, подає завдання чати, вказує місця кулемета, гранатомета і бійців, ділить чату на зміни та дає вказівки відносно поліпшування та маскуванню становищ. Крім цього командант чати подає:

а) місця польових стійок,

б) на що звертати особливу увагу,

в) місця сусідніх чат,

г) розпізнавчі знаки, сигнали і клич та відклик.

Командант чати особисто затягає польові стійки з якими втримує зоровий зв'язок.

110. Виставивши польові стійки, командант чати нав'язує зв'язок зі сусідною чатою (вліво). Якщо чата зорганізована в цьому місці вперше, то висилає до командира відділу (застави) звіт повідомлення зі шкіцом про розміщення і готовність чати.

111. На ніч чата звичайно змінює денні становища і приміщується ближче відділу (застави), а польові стійки ближче чати. Зброю приготвується до нічного стріння. Зміна становища відбувається звичайно смерком і вдосвіта, при чому виставляється нічні (денні) стійки, а щойно тоді стягається попередні.

112. В часі служби 1/3 чати повнить службу, 1/3 в бойовому поготівлі, 1/3 може відпочивати.

113. Вільні партизанські відділи чи з'єднання у системі забезпечень виставляють застави в силі від чоти в гору. Затягання застави відбувається подібно, як чати.

114. Завдання застави:

а) забезпечити відпочиваючі війська перед несподіваним нападом ворога,

б) при наступі переважаючих сил ворога затримати їх боєм на рубежі, що приготований для розгорнення до бою забезпечуваних відділів, згідно, що уможливив би здержання ворога і відірвання від нього на випадок потреби,

в) попереджувати забезпечуваних війська про появу ворожого летунства.

115. Застави і чати скріплюється протибронною і важкою зброєю піхоти, якщо такою відділ розпоряджає. Перед рубіжем оборони добре поробити протитанкові перешкоди, або взагалі становища застав вибирати за танконедоступними перешкодами.

116. Комендант застави видає заставі наказ такого змісту:

а) відомості про ворога,

б) положення власне і сусідів та їх завдання (загально),

в) завдання застави,

г) які власні відділи є на передпіллі,

д) становища застави і чат,

е) місця наслухів (секретів),

є) місце алярмових стійок,

ж) кличка і відклик,

з) сигнал для зв'язку з чатами (для викликання коменданта застави, конвою) та до відходу чат, чи наслухів,

и) час готовності,

і) уліпшування та маскування становищ.

117. Якщо забезпечення постою затягається в ночі і буде тривати довше, то комендант застави повинен перед світом обійти лінію забезпечень та поробити необхідні поправки. На ніч машинову зброю приготувати за дня до нічного стріляння.

118. При зміні застави маршовим забезпеченням, застава зі своїми забезпеченнями (чатами, польовими стійками) остає на місцях повнення служби так довго аж маршеве забезпечення перейде через лінію забезпечень постою. Відтак застава долучує до колони.

Розвідування

А. Загальне положення

119. Всі дії партизанських відділів так бойові як і зв'язані з їх рухами та постоями вимагають докладного розвідування. Командир партизанського відділу провадить розвідування без-

переривно перед боєм, в час бою і після бою всіма доступними йому засобами, уважаючи розвідування основою маневру, боротьби та безпеки власного відділу.

120. Розвідування повинне давати командирові стало та своєчасно як найдокладніші дані про ворога, що перебуває на маневровім просторі партизанського відділу або в безпосереднім стикі з ним. Недбале переводження розвідування, а також недоцінювання його, бувають дуже часто причиною поважних втрат та невдач відділу, а навіть його загибелі. І навпаки, – добре переведене розвідування є запорукою успіху відділу.

121. Основні роди розвідування, що їх приміняють партизанські відділи такі:

а) бойове розвідування, що служить виключно цілям бою (дані про ворога здобувається або боєм власних відділів (стеж) або зоренням за рухами ворога). Це розвідування повинно дати відомости: де, коли, кілько, які відділи (частини) ворога, їх озброєння та що роблять,

б) розвідування терену, яке постарчає дані про теренові можливости боротьби і маневру,

в) агентурне розвідування, що збирає дані про ворога спеціальними розвідувачами, які рівночасно мусять поборювати вороже агентурне розвідування.

122. Командир партизанського відділу веде розвідування силами власного відділу на таку віддаль і з таким розрахунком, щоб потрібні йому відомости надійшли до нього в пору, давали час на приготування задуманої акції та виключали б можливість заскочення ворогом власного відділу.

123. Командир відділу повинен проводити розвідування плянове, щоб увесь район партизанського відділу був під постійною контролею розвідування організованого відділом так, щоб найменший рух ворога не залишився непомічений. Тому в розпорядимости командира відділу повинна бути спеціальна сітка розвідувачі які мають приділений терен розвідування. Таким розвідувачам командир особисто або через спеціального старшину дає завдання, спосіб розвідування та способи достарчування йому здобутих відомостей.

Крім цього командир відділу старається використовувати так джерела розвідування як і телефонічний і тереграфічний підслух (якщо є до цього засоби), переслухування полонених та місцевого населення, зорення особисто за полем бою та через своїх зорців і через підпорядкованих командирів, обмін відомостями та джерелами зв'язку поміж одиницями партизанськими

відділами. Для перевірки та доповнення даних здобутих вище згаданими способами та для здобуття даних, яких ці способи могли дати, командир відділу організує одноразове розвідування при помочі стеж, яких число і сила залежатиме від передбачуваних труднощів при здобуванні потрібних даних.

Б. Підготова розвідування

124. Принявши рішення про висилку стежі на розвідування, командир відділу дає старшому стежі наказ про підготовку стежі до вимаршу.

125. Відправу стежі переводить командир відділу особисто, або через спеціального старшину. Наказ для стежі, який видається в приявності старшого стежі і його заступника охоплює такі точки:

а) відомості про ворога,
б) завдання стежі (що командир хоче знати),
в) звідки висилати оголошення перше і наступні (звідки, коли і куди),

г) склад стежі і її озброєння,

д) розпізнавчі знаки та сигнали,

е) передбачування командира відносно місця власного постою,

є) час повороту.

По наказі слідують запити і вияснення та повторення наказу і узгіднення годинників.

126. Старший стежі, отримавши завдання повинен вивчити з мапи або при помочі місцевих людей терен в даному напрямі, намітити дорогу посування та повороту маршу, сигнали для зв'язку з розшуками та провирити готовність стежі до відмаршу. Провирити також чи бійці не мають яких документів чи записок, а якщо так, то відібрати їх і передати до відділу.

127. Після цього старший стежі випроваджує стежу на вихідне становище, орієнтує її в терені та видає наказ.

В. Праця розвідувальної стежі

128. Праця розвідувальної стежі складається з маршу до місця виконання завдання в місця призначення і повороту.

129. Стежа повинна посуватися найкоротшою дорогою, яка рівночасно повинна давати можливість непомітного посування перед ворожим зоренням та виключати за скочення (кущі, краї лісів, придорожні рови, зарости, береги озер і т. п.).

130. Стежі забезпечуються зі всіх боків в залежності від обставин та терену розшуками або лише зоренням. Віддаль

розшуків до ядра стежі, в залежності від терену на один-два мети гранатою. Зоровий зв'язок до переду і до тилу мусить бути завжди збережений. Крім розшуків та зорення стежа забезпечується на цілий час посування відруховим вогневим забезпеченням. Рух стежі повинен бути тяглий та скорий. Малі стежі (кількох бійців) забезпечуються виключно зоренням і вогнем.

131. Висилаючи розшуки старший стежі повинен додати їм: віддалення, напрям посування, про що довідатися і які теренові предмети треба перешукати, сигнали та умовні знаки призустрічі з ворогом (танки, піхота, кіннота).

132. Рух розшуків та ядра складається з поступового занимання пунктів зорення. Від одного пункту до другого розшуки та ядро приміщується в укритті, а старший стежі зі зорцем зорять і на знак розшуків: "Дорога вільна" посувають даліше.

133. При зустрічі перешкод стежа вияснює наявність проходів або обходів, а при їх відсутності переборює перешкоди та посувається даліше.

134. Місця, що звертають на себе особливу увагу, як греблі, оселі, мости, стежа виминає, хіба що має завдання їх прослідити. Лісові просіки, зруби, відкриті переходи з ліса до ліса і т. п. якщо стежа не може переповзти, то перебігає у розстрільній.

135. Стежа повинна вести розвідування непомітно, не виявляючи себе перед ворогом. Тому при зустрічі з поодинокими вояками ворога або слабшими ворожими стежами, то стежа якщо це не зрадить її, повинна напасти на ворога і без стрілу захопити його в полон або знищити багнетом. Вогонь і гранати примінювати лише у випадках за скочення. При зустрічі зі сильнішим ворогом, стежа старається виминути його без бою, а у випадку бою старається вийти з його якнайскоріше.

Вийшовши з бою і змиливши погоню стежа продовжує виконувати своє завдання повідомивши про те командира, що вислав стежу.

136. Зустрічні цивільні особи, що йдуть в напрямі місця призначення стежі, по перевірці треба завернути, вказати дорогу обходу або в лежачій поставі наказати переждати певний час під загрозою ужиття зброї у випадку непослуху. Особи, що йдуть напроти стежі (з напрямом в якому стежа посувається) треба докладно випитати, а якщо мають важні відомості, відправити їх під конвоєм до командира, що вислав стежу. Це одначе не звільняє стежі від дальшого посування до місця призначення. При випитуванні цивільного населення треба заховати ціль і напрям маршу стежі.

137. Оселі стежа виминає, хіба що має наказ якусь оселю розвідати. Тоді стежа затримується перед оселею, зорить чи не завважить чогось підозрілого, а відтак ядро займає вогневі становища, а розшуки допадають крайних забудовань, перешуковують їх з зовні, по чім один виходить до мешкання, бере закладника, розпитує про наявність ворога, а другий тимчасом пильнує назовні, щоб на випадок небезпеки прийти з поміччю тому, що в нутрі та повідомити ядро. Це саме роблять у другому господарстві. Якщо зізнання поодиноких мешканців згідні, то тоді дають знак старшому стежі, що “Дорога вільна”. Цілий час переходження через оселю закладників тримати при собі і звільнити їх щойно при виході з оселі. При виході з оселі стежа повинна поступити так, щоб населення не зорієнтувалося про властивий напрям руху стежі.

138. Для розвідування найбільш пригожа темна ніч. Тому щоб стежі ворог не виявив, і щоб не попала в засідку, стеж повинна посуватися як найтихіше та уважати щоб не брязчала зброя та виряд, не говорити і не курити. Орієнтуватися треба і більше слухати чим зором, ступати уважно і легко та орієнтуватися по напрямних кутах та намічених за дня орієнтирах. Часто зупинятися та наслухувати. Зустрівши ворога діяти сміливо і рішучо, атакувати без стрілу. Захопивши полонених та виконавши завдання, швидко відходити під прикриттям темряви. Момент за скочення треба використовувати вповні.

139. Якщо треба перешукати невеликий ліс, то розшуки переходять його серединою і краями. Більший [т]а рідкий [ліс] переходять розшуки в розстрільній. При перешукуванні густого ліса треба перешукувати його вздовж рівнобіжних доріг. При перешукуванні звертати особливу увагу на стовбури і корони дерев, кущі купи гілля, словом всі місця в лісі де міг би притаїтися ворог.

140. Невеликі гайки кущі проходять лише розшуки, а ядро їх обходить. Бузину перешуковують розшуки проходячи по ній і по найближчих обхідних дорогах. Ядро затримується при вході до бузини так довго, аж отримає від розшуків повідомлення про вислід перешукування. Якщо бузина не загрожена, то ядро швидко її переходить. При перешукуванні висот, розшуки на хребет не висуваються, а перешуковують переходячи узбіччям та обходом по противнім склоні. Перешукуючи глибоке провалля (яр) розшуки посуваються його дном і по боках, а ядро йде краєм яру. Окремий будинок розшуки повинні найперше оглянути зі зовні непомітним обходом, а від внутрі перешукати поступево

всі кімнати, льох і горище. При провірюванні всяких теренових предметів (осель, хуторів, лісів і т. п.) звертати особливу увагу на підвищенні та інші догідні місця звідки ворог міг би провадити зорення (дерева, дахи, вікна і т. п.).

141. Стежі розвідують ворога звичайно зоренням, а в ночі наслухуванням, а здобуті відомости доповнюють даними, що їх отримують від цивільного населення. Якщо тим способом не вдається здобути бажаних даних, то стежа здобуває їх боєм. Бій провадить стежа обережно, більше демонструючи, щоб по силі ворожого вогню і становищ машинової зброї зорієнтуватися про силу ворога та його угруповання а про наміри ворога від зловлених полонених.

142. Посування стежі супроти розвідуваного ворога має характер “ощупування” в різних пунктах зі всіх сторін. Якщо маємо розвідати ворога на постої, то по біч даних про сили ворога (узброєення, моральний стан) важним буде розвідати, як виглядають його забезпечення та спосіб їх перегруповання на ніч, яке звичайно відбувається смарком.

143. Якщо цього рода розвідування не дасть бажаних наслідків, то вимагані дані треба здобути силою. В таких випадках не завжди буде потрібний бій чи демонстрування боєм часом вистарчає зловлення полоненого. Тому розвідчий відділ поступає так, щоб кожної хвилини міг урядити засідку.

144. Деколи партизанські відділи в цілях розвідування переводять наскоки (бойові розшуки). Є це розвідування яке провадиться звичайно вночі або при сприятливих умовинах у день (мряка, дощ, сніговія) щоб здобути необхідні відомости зловлення полонених чи забранням певних документів. Наскок переводиться по докладнім попереднім розвідуванні терену, штучних перешкод, розміщення вогневих засобів ворога та порядком повнення служби в день і вночі. Об’єкти наскоку вибирається в залежности від отриманого завдання.

145. До наскоку вибирається сильних, сміливих і метких бійців, що вміють добре зорієнтуватися та діяти в темноті.

146. До наскоку брати як найлегший виряд, а зі зброї як найбільше автоматів, гранати та необхідні засоби до усунування перешкод.

147. Приготування до наскоку робиться в найбільшій тайні, а переводиться несподівано без вогневої [підготовки] та окликів “Слава”.

148. Старший розвідувальної стежі висилає командирові, що його вислав, оголошення з таких місць і в таких речинцях, як це

подано в наказі командира. В загальному оголошення висилається в таких випадках:

- а) при осягненні визначених рубежів або осягненні визначених теренових предметів, осіб і т.п.
- б) при виявленні прешкод до шляху маршу,
- в) при першій зустрічі з ворогом,
- г) при зустрічі з вояками іншого відділу (якщо це не було передбачене),
- д) при виявленні відкритого крила ворога,
- е) при осягненні об'єкту розвідування.

Дальші зголошення висилає старший стежі, в міру збирання відомостей. При кожному зголошенню треба подати короткий зміст попереднього оголошення.

149. Командир, що висилає стежу повинен мати на увазі, що вимагаючи багато зголошень від стежі, ослаблює стежу. Тому переслати лише надійсно необхідних.

150. У зголошенні подається:

- а) місце звідки висилається зголошення (докладне після мапи або теренових предметів),
- б) час висилки зголошення (година і хвилини),
- в) псевдо (прізвище) командира до якого висилається зголошення,
- г) докладний зміст добутих відомостей і від кого вони походять (з власного зорення, від цивільних осіб і т. п.),
- д) що робить або думає робити старший стежі,
- е) підпис зголошення,
- є) короткий зміст попереднього зголошення.

151. Старший стежі повинен пам'ятати, що навіть найкраще зголошення тратить свою вартість, якщо воно буде поручене пізно або взагалі не дійде. Тому при висиланні зголошень треба враховувати час потрібний на поручення зголошення і чи це зголошення в цей час буде ще важне. Дуже важні зголошення для більшої певности висилати подвійним шляхом.

152. Дорогу повороту вибирає сам старший стежі з правила іншу від цієї якою вже стежа переходила, щоби не попасти в засідку, яку ворог міг урядити завваживши рух стежі. Деколи стежа змушена повертати на деяких відтинках, тою самою дорогою, нпр. щоб забрати раненого, чи хворого, якого залишено в певному місці під час маршу до завдання. По повороті старший стежі зголошує командирові, що його вислав усно, повторюючи далі подані в попередних письмових зголошеннях.

Напади на ворожі об'єкти

А. Загальне положення

153. Напади з найбільше поширеною формою партизанської боротьби. Партизанські відділи виконують напади на ворожі залоги, розміщені в оселях і поза ними, ворожі бази постачання, окремі комунікаційні об'єкти (мости, залізничні станції), місця тримання в'язнів і т.п.

154. Метою нападу може бути:

- а) здобуття необхідних матеріалів,
- б) нищення ворожої залоги,
- в) зруйнування певних об'єктів,
- г) звільнення в'язнів і т.і.

155. Напад можна застосувати до всього ворожого об'єкту чи ворожої залоги або лише на частину. Це залежить від потреби і співвідношення власних і ворожих сил.

156. Добре продуманий та підготований напад дуже часто дає змогу меншими власними силами добитися перемоги над значно сильнішим ворогом.

Б. Підготовка нападу

157. Успіх нападу залежить у значній мірі від того, наскільки він буде несподіваний для ворога. Щоб ворог передчасно не розкрив планованого нападу, підготовка до нього повинна нестися у найбільшій таємниці. Не всі, що виконують ту чи іншу роботу по підготовці нападу повинні знати пощо ця робота ведеться. Знати про це може дуже обмежене число осіб. Найкраще, коли у відділі про це знає лише командир відділу.

158. Основою успіху нападу є добре розвідування того об'єкту і шляхів підходу до нього, на який планується напад. Розвідування організує сам командир відділу а рівночасно як найширше використовує допомогу місцевого населення, відповідних розвідчих органів і т.п. Але розвідування треба переводити скрито, щоб це не посилило чуйности ворога.

159. Коли пригтовляється напад на об'єкт або ворожу залогу в оселі, то командир відділу повинен як найдокладніше зазнайомитися з планом осажі, розположенням у ньому вулиць, окремих будинків та ворожих об'єктів. Коли доведеться нападати на окремі будівлі, звертати увагу чи це будівлі деревляні, чи муровані та які залоги в них приміщені.

160. При нападі на ворожу залогу необхідно розвідати про загальну чисельність залоги та її розміщення старшин і їх відно-

шення до бійців, розміщення ворожої адміністрації в різних місцях оселі, озброєння ворога, порядок виконання служби вдень і вночі, склад та сила ворожих забезпечень, порядок та час зміни варти і стійок, порядок та шлях руху стеж.

161. Необхідно докладно розвідати ворожу систему оборони об'єкту нападу, штучні та природні перешкоди, розміщення вогневих засобів, систему вогню, шанців, ровів зв'язку, підготовка окремих будинків до оборони (чи з віконниці, льохи, переносні перешкоди).

162. Треба уважно вивчити скриті підходи до об'єкту нападу, можливість проходу там, де ворог цього найменше сподівається (ріка, bagno, і т.п.). Коли є змога, командир відділу повинен сам розвідати місцевість і об'єкт нападу.

163. Розвідування треба провадити безпосередньо. Всі здобуті відомості треба старанно перевірити, бо серед них може бути деяка частина неправдивих. Треба пам'ятати, що перед самим нападом можуть у ворога зайти значні зміни (відхід ворога, прибуття нових ворожих сил, зміни в заквартируванні, зміни в способі забезпечення). Тому розвідування треба вести до самого моменту нападу та безпосередньо перед нападом, щоби дати командирові відділу найновіші дані про ворога і об'єкт нападу.

164. Необхідно враховувати можливість допомоги сусідніми залогами. Тому треба також розвідати про сили сусідніх залог, їх озброєння та транспортні засоби, щоб визначити приблизно час, за який вони вспіють прибути до місця нападу.

165. На основі відомостей здобутих розвідуванням, командир відділу визначає силу відділу необхідного до нападу, розподіл сил відділу та групи для виконання окремих завдань і командирів цих груп. Хорих, слабих та нездатних до боротьби виключити на час нападу зі складу відділу. Деколи командир відділу для нападу повинен підбирати людей персонально.

166. План нападу командир відділу повинен старанно обмірковувати. Треба устійнити такі питання:

- а) час вимаршу відділу,
- б) дорога маршу, спосіб угруповання відділу в час маршу, забезпечення, умовні знаки та сигнали на час маршу,
- в) вихідні підстави для початку нападу та спосіб забезпечення на них,
- г) сили ударного відділу, час і спосіб удару, спосіб ужиття вогневих засобів безпосередньо перед і в час удару, спосіб згромадження здобутого матеріялу і полонених, способи знищення матеріялів, що їх не можна буде забрати,

д) сила відділів що забезпечують місце нападу, час коли вони мають відійти від відділу, і коли вернути, які мають виконати знищення, які до цього забрати знаряддя, час переведення знищень (передчасні знищення побільшують ворожу чуйність),

е) сила резервного відділу, передбачуване для нього завдання, місце служби (звичайно на вихідній підставі), знак до розпочаття бою,

є) організація валки і її охорона, місце вичікування (якщо заплановано забирання здобутого майна),

ж) розпізнавчий знак, бойова кличка (щоб в замішанні відрізнити власних вояків від ворожих),

з) знаки початку і кінця боротьби (останній в час бою повторється кількакратно),

и) спосіб відірвання від ворога, хто і в який спосіб забезпечує це відірвання,

і) перше місце збірки (звичайно на вихідній підставі) для упорядкування відділу, перев'язки ранених, упорядкування полонених і добичі,

й) друге місце збірки передбачене на випадок розпорошення відділу, а також на те, щоб долучили ті, що не встигли або не могли прибути на перше місце збірки (місце повинно бути всім добре знане подальше від ворога).

167. По устійненні плану нападу командир відділу дає підготовчий наказ про приготування відділу, усталює всі організаційні подробиці нападу, отримавши звіт повідомлення від своїх підпорядкованих про готовність відділу, командир видає наказ усно на відправі командирів поодиноких нападаючих відділів.

168. Наказ містить такі точки:

а) положення ворога,

б) заміри командира,

в) виконання – вимарш: час вимаршу, дорога маршу, угруповання маршу вчас маршу і -спосіб забезпечення, вихідна підстава і спосіб забезпечення на ній, завдання забезпечень нападу, його командири, сила і їх завдання, ударна група, її командир, склад і передбачуване вжити,

г) зв'язок: умовні знаки на час вимаршу, умовні знаки на час бою, знак початку і кінця бою, перше місце збірки (безпосередньо по боротьбі), друге місце збірки (на випадок розпорошення відділу та щоб долучили ті що припізналися), узгіднання годинників,

д) заосмотрення в харчі, муніцію, знаряддя та спеціальні матеріали,

- е) місце санітарного пункту (звичайно на вихідній підставі),
- є) евакуація: організація валки, її комендант, охорона, дорога їзди, час і місце вичікування, евакуація полонених і добичі, відповідальні за це командири, місце збірки під час бою,
- д) додаткові розпорядження: спосіб індивідуального маскування, розпорядження командирові, що залишається з тими, що не беруть участі в нападі.

168. Після видання наказу кожний з командирів поодиноких груп повторює своє завдання, запитує про незрозуміле та отримує вяснення. У скороченій формі відповідно до завдання групи, цей наказ повторюють командири груп своїм воякам.

169. Вояків треба докладно познайомити з розташуванням об'єкту нападу, щоб вони добре орієнтувалися.

В. Виконання нападу

170. Найкращий час для нападу – темна ніч, велика хуртовина, дощ і т.п.

171. Під час маршу до вихідної підстави посуватися як найтихше, зімкнено з близькими забезпеченнями, дотримуючися як найстрогіше маршової дисципліни, ворога виминати, командир при переднім забезпеченні.

172. Осягнувши вихідну підставу, заховати відділ перед ворожим зоренням та дати йому короткий відпочинок. Одночасно зробити наступне:

- а) негайно по приході забезпечити вихідну підставу,
- б) вислати дальші забезпечення, якщо цього не зроблено раніше,
- в) доповнення даних розвідування з умовою, що це не збільшить чуйности ворога. Якщо розвідування в останній момент може збільшити чуйність ворога, то краще його залишити обмежуючися на даних отриманих від наслухів та місцевої розвідки, якщо така є,
- г) нав'язання зв'язку з валкою, якщо плянується забирання добичі,

д) кінцеві розпорядження, якщо наступили які зміни в передбаченім плані у зв'язку з доповненням розвідування.

173. Треба намагатися не робити на вихідній підставі найменшого руху, бо це може посилити чуйність ворога і в решті викрити намічений план.

174. Посування від вихідної підстави до об'єкту нападу як найобережніше у формі обережного підкрадення. В цей час спеціально підбраною і заправленою групою нищиться вороже

забезпечення по можності без шуму і стрілів, а в конечности стріляючи з наложенням спеціальних глушників.

175. Сам безпосередний напад повинен бути раптовий, ненадійний для ворога, без криків з приміненням багнету та штилету. Гранати примінювати виключно на ворожі скупчення (кидати до приміщень та інших забудувань).

176. Ворожі кулемети добре видні по вогні, нищити бічним ударом, гранатою чи вогнем власної зброї. За всяку ціну втримувати зімкненість ударної групи протягом цілого часу бою.

177. Якщо напад зроблено на будинок, в якому міститься ворожа залага, то можна його підпалити, щоб тим освітити ворога та осліпити. Якщо ж напад робиться на декілька будинків або на цілу оселю, то забудувань на початку не підпалювати, бо темрява сприяє нападаві. Можна це зробити на закінчення вдачної дії, якщо немає небезпеки вогневого переслідування ворогом. Освітлення буде корисним при згромаджуванні полонених і добичі.

178. Командир може вжити резерв для:

а) зміцнення зусиль ударного відділу, щоб поглибити успіх,
б) до служби забезпечення нападу, якщо з якогось напрямку є непередбачена загроза безпосередньо перед боєм або в час бою,

в) до помічних дій при збиранні полонених і добичі,

г) забезпечення відвороту відділу по переведенім нападі.

179. Здобутий матеріял та полонених збирається в певному пункті. Полонених можна обтяжити здобутими матеріялами, а для відрізнення їх в темноті наказати зняти їм верхній одяг. Знаряддя і матеріяли, що їх не можна забрати – знищити.

180. При нападі на залізничні та дорожні мости, з метою їх знищити, ударна група по знищенні охорони об'єкту перебирає ролю безпосередних забезпечень групи призначеної до виконання знищення. При таких нападі, коли праця над приготуванням і виконанням знищення має тривати довший час, необхідно вислати обосторонні до об'єкту далекі забезпечення (до кілька км) зі завданням затримання транспортів шляхом виколінь, чи зробленням перешкод. Якщо напад має тривати коротко, то можна обмежитися близькими забезпеченнями (до 400 м) також зі завданням приготування виколінь або перешкод обосторонньо до об'єкту.

181. При нападі на вузлову залізничу станцію з метою унерухомлення залізничного вузла, переведення знищень та пошкоджень станційних уряджень, необхідно відповідно до величини

вузла, сили і технічних спроможностей власного відділу, визначити чергу важности знищень, а відтак райони знищень по знищенні поодиноких об'єктів. В залежності від спроможности відділу, знищенням охоплюємо всі або деякі важнійші райони. Незалежно від загального забезпечення дії, кожна група, що виконує наказ не знищення, отримує елемент безпосереднього забезпечення. При плянуванні акції на залізничий вузол треба пам'ятати, що тут легко натрапити на військовий транспорт, тому:

а) безпосередньо перед нападом здобути язика зловленням одного або декілька залізничників або захоплення на периферії станції відокремленої залізничної станиці,

б) замкнути відповідним наставленням в'їздових знаків в'їзд на двірцець, а незалежно від того приготувати виколііння,

в) ізолювати військовий транспорт, якщо такий застануть на станції, сильним вогнем або коли маємо на це достаточні сили, стероризувати його раптовим ударом, вибираючи як головну точку удару особові (старшинські) вагони транспорту.

182. При нападі на ворожі об'єкти в місцях необхідно дотримуватися таких додаткових засад:

а) незалежно від забезпечень виставлених у напрямках загроження, завжди приміювати безпосередні забезпечення місця дії,

б) резервовий відділ тримати недалеко місця акції з готовістю вжити його в спеціально загрозовим напрямі,

в) забезпечити дорогу відвороту, залишаючи при вході до міста сильну стежу зі завданням втримати це місце до приходу власного відділу,

г) якщо сили відділу дозволяють на це, примінити демонстрування в іншій місці, щоб зв'язати там ворога і відвернути його увагу від місця головного зусилля власного відділу,

д) при ударі на кошари обставити всі входи, а головні забезпечити так всередині як і на зовні. Якщо бракує сил для рівночасного удару на всі кошарові забудування, то не роздрібнюватися, а вдарити цілістю на головний будинок, ізолюючися від решти будинків вогнем,

е) якщо акція планована на довший час, то місце акції ізолювати штучним загородженням (барикади з возів, парканів і т.п.). Ізоляція барикади буде необхідна навіть при короткій дії, якщо ворог має броневози (може їх вжити вночі, що практиковано в боях за оселі).

є) пам'ятати про знищення світляних і телефонічних проводів, а якщо маємо відповідні сили, то знищити електрівню та телефонічну централу,

ж) якщо метою акції є здобуття матеріялу, то треба дбайливо опрацювати справу перевозових засобів, які в час першого удару треба тримати подальше і підтягати партіями в міру збирання матеріялу донавантаження. На випадок ужиття здобутих авт, приготувати заздалегіть власних шоферів або стероризувати ворожих. Відбитих полонених і в'язнів, звичайно схильних до паніки в такого рода діях, держати скупчено і в строгій карности, під конвоєм аж до прибуття на призначене місце. Що краших з підбитих в'язнів можна відразу узброїти здобутою зброєю призначуючи їм енергійного командира. Для хорих передбачити перевозові засоби, а для всіх харч, який треба видати на другому місці збірки.

183. Плянуючи нічний напад на змоторизовану піхоту без броневозів і з броневозами треба додатково передбачити:

а) ударну групу на валку, заосмортити її в легко пальні матеріали і власний елемент безпосереднього вогневого забезпечення,

б) удар на валку одночасно з ударом на забезпечення валки,

в) доступ до валки ізолювати вогнем положеним обосторонньо вздовж угруповання валки,

г) при підпалюванні валки враховувати напрям вітру,

д) ударну групу на забезпечення заосмотрити в легко пальні засоби для боротьби з окремими броневозами приділеними до ворожих забезпечень.

184. При ударі на броневози без піхоти треба передбачити і підготувати:

а) легко пальний матеріал (пляшки з бензиною, солому і т.п.), а також в'язки гранат та вибуховий матеріал,

б) знищити без галасу відкриті стійки, щоб знайтися безпосередньо при броневозах поки вони відкриють вогонь (в безпосередній близькості броневозу є мертве поле),

в) доступ до броневозів ізолювати вогнем,

г) уважати чи ворог не розставив на зовні розташування броневозів з самочинними мінами,

д) в'язки гранат і вибухові матеріали кидати під броневози, а якщо влази є отворені, то до нутра. Пляшки з бензиною кидати на джерела вогню. В'язанки соломи підпалювати під броневозами, а якщо влази є отворені то там напхати соломи і запалити,

е) уважати на можливість впровадження броневозів у рух для демонстрування,

є) уставити поділ завдань, визнаючи до бою з кожним броневозом (найбільше двома) окрему групу – визначити чергу знищень, щоб обминути власних втрат від власного вогню,

ж) час удару вибирати так, щоб уникнути наслідків погоні ворожих броневозів, яка успішно може початися щойно на світанку.

185. Відірвання від ворога на випадок потреби попередити кілька кратним знаком “кінець дії”. Якщо ворога в цілості не побито, а лише його частина обхоплена місцем нападу, то відірвання попередити сильним вогнем гранат, крісів і кулеметів.

186. Відступ відбувається в такому порядку: переднє забезпечення, ранені, добича, полонені під конвоєм, відділ, заднє забезпечення.

187. На першій місці збірки упорядковується відділ, перев’язується ранених, перевірюється зброю, муніцію, після чого відділ відмашерує на друге місце збірки. Тут відповідно забезпечившись дається короткий відпочинок та вичікується на спізнених.

Напади на залізничних шляхах

А. Загальне положення

188. Метою нападу на залізничних шляхах може бути:

- а) матеріальне та персональне знищення ворога,
- б) здобуття воєнного матеріалу для власних потреб,
- в) спаралізування ворожого залізничного руху.

Тому напади треба переводити разом зі знищенням уряджень та залізничного реманенту.

189. Предметами нападу на залізничних шляхах будуть:

- а) військові залізничні транспорти,
- б) залізничні транспорти військового матеріалу,
- в) бронепоїзди,
- г) поїзди особливого призначення і поїзди особливо бережені,
- д) особові поїзди,
- е) окремі моторові дрезини чи броневі.

190. В залежності від сили партизанського відділу і наміру його командира напади на залізниці можуть зводитись до малих акцій, метою яких є непокоєння ворога, вогневими нападами з різночасним приміненням менших знищень, або можуть мати характер великих акцій, які знищенням транспортів і поважнішим зниженням залізничних споруд, можуть допровадити до повного затримання залізничного руху.

В. Організація та підготовка нападу на залізниці.

191. Плануючи напад на залізничних шляхах, командир відділу повинен мати тривалу підготовку, якою буде:

а) докладне знання всіх залізничних об'єктів та споруд на маневровім просторі даного партизанського відділу,

б) добра організація розвідування залізничного руху на спостеріганім відтинку,

в) добре розвідування ворожої охорони на залізничних лініях та залізничної служби на цім просторі,

г) розвідування теренових місць найдогідніших до організування нападу чито денного чи нічного.

192. Відносно залізничних об'єктів та споруд, командир відділу повинен мати такі відомості:

а) станційні споруди під оглядом перепускної спроможности (як часто переїздить поїзди), поємність станції (скільки поїздів дана станція може прийняти на постій можливість заосмотрення паливом та водою, залізничні майстерні сталі чи рухомі), споруди пропускові та сигналізаційні, споруди зв'язку (телефон, телеграф), сталий залізничний реманент (табор), маневрові паровози до служби перекочувань, рампи до заладовування, освітлення і т.д.,

б) розїзди зорганізовані поміж станціями для збільшення переїздової спроможности лінії, їх урядження та поємність,

в) об'єкти на лінії: мости, перепусти попід і понад торами, забудування залізнично служби,

г) сигналізаційні та звукові споруди лінії, телеграфічна і телефонічна лінії, семафори, сигналові таблиці,

д) перебіг залізничного тору: написи, вкопи, закрути, спади і піднесення, переїзди по через тор зі своми забезпеченими урядженнями.

193. Що торкається охорони залізничної лінії і служби, розвідування мусить мати дані:

а) яка сила охоронних відділів, їх озброєння, місце вартівні і число вартових, місця стійок, спосіб заосмотрювання охоронних відділів, спосіб повнення та перевірювання служби вдень і вночі, засоби зв'язку охоронних відділів, оборонні урядження, моральна вартість охорони і командний склад,

б) стан залізничної служби з місцевого населення, ворожа залізнична служба, одиниця до використання, місце заквартирування ворожої залізничної служби, її озброєння, моральний стан, відношення до місцевої залізничної служби, порядок служби на станції вдень і вночі.

194. Розвідування руху мусить спиратися на добрій розвідці і безпосереднім слідкуванні за рухом. Засадою тут буде, щоб кожний наданий транспорт був досі знаний командирові. Тому з особливою докладністю треба опрацювати способи передавання здобуваних даних. Якщо ця праця не допомагатиме, то напади будуть імпровізовані і такі можуть дати відемні наслідки. Добру прислугу по[дібно як] розвідування і зорення може принести телефонічний і телеграфічний підслух.

195. Теренове розвідування разом зі знанням перебігу тору покаже, місця найдогідніші до переводження нападів. Місця ці повинні відповідати таким вимогам:

- а) відтинки тору, що перебігають тереновим вкопом,
- б) відтинки тору на особливо високих насипах,
- в) закрути тору і спади, що улегшували б механічне виколііння,
- г) добра вихідна підстава, що улегшувала б відірвання по нападі,
- д) можливість скритого підходу до вихідної підстави і при відвороті без звернення уваги місцевого населення.

196. Маючи від розвідування вище згадані дані, командир відділу планує напад і розподіляє сили відділу. Основними групами при нападі будуть:

- а) ударна група призначена до бою,
- б) група безпосередніх вогневих забезпечень місця нападу,
- в) технічні групи разом зі своїми забезпеченнями, призначені для переведення виколіїнь, знищення матеріялу та телефонічних і телеграфічних ліній,
- г) резервова група до поглиблення наслідків удару, допомоги при забиранні добичі, зміцнення забезпечень, якщо зайде потреба, допомоги при забиранні добичі зміцнення забезпечень, якщо зайде потреба, а також до прикриття відвороту.

Якщо напад буде відбуватися на станції, а не на відстані поміж станціями, то додатково треба запланувати опанування двірця.

197. Завдання цих груп будуть:

а) ударна група призначена до удару на транспорти, на поборювання ворожого конвою та тероризування залізничної служби обслуги, при нападі на транспорт війська призначається до боротьби з цілістю ворожих сил, а в кінцевій фазі вдачного нападу ударна група співдіє при знищенні матеріалів або забиранні здобичі,

б) група безпосередніх забезпечень ударного відділу забезпечує місце нападу, замикаючи загрозливі напрями,

в) технічні групи – звичайно три, кожна зі своїм безпосереднім забезпеченням. Перша – до виколііння транспорту в місці нападу, знищення паротягу, телефонічних і телеграфічних проводів, а в дальшому до нищення військового матеріалу по здобуттю залізничного реманенту. Звичайно ця група отримує додаткові завдання приготувати обосторонне виколііння в місці нападу на випадок, коли б завели плановані знищення в місцях дальших від місця нападу. Деколи, якщо передбачується необхідність звернення бою з виколіїним транспортом, то забезпечення цієї групи мусить бути відповідно заосмотрене у вогневі засоби. Залежно від ціли нападу, сили власного відділу – і намірів командира можна обжитися одною технічною групою, вжитою в місці нападу. Буде це головним чином тоді, якщо командир планує виключно вогневий напад або короткотривалий удар без забирання більшої здобичі,

г) резервова група лишається на вихідній підставі для поглиблення зусиль уданої групи, якщо б ворожий опір виявився за сильний,

– зміцнення частиною своїх сил забезпечень, якщо б виявилася з якогось боку небезпека,

– забезпечення відвороту,

Якщо планується забирання з транспорту добичі, то резервовий відділ отримує до розпорядимости перевозові засоби, забезпечує їх і частиною своїх сил співпрацює при ладуванні добичі,

[д] ударна група на станцію, якщо напад на транспорт організуємо на залізничній станції, засоби зв'язку (телефон, телеграф). Увесь час своєї служби тримає під терором залізничну службу станції та цивільні особи, що в цю хвилину там перебувають.

198. Розпланувавши докладно напад на транспорт командир відділу видає підготовчий наказ про приготування відділу та його заосмотрення для наступу. Отримавши звітлення від своїх підпорядкованих командирів про готовність підвідділів, видає наказ командирам поодиноких груп. Зміст наказу:

а) положення ворога і власне,

б) загальне завдання відділу,

в) намір командира (загально відносно способу переведення завдання),

г) виконання:

– командир нападу і склад його відділу,

– місце, час і предмет нападу,

- вихідна підстава і спосіб забезпечення на ній,
- вимарш, час вимаршу, лад, забезпечення,
- д) завдання потрібно:
 - ударна група: командир, склад, завдання, спосіб забезпечення місця нападу, спосіб і дорога відвороту,
 - технічні групи: командири, склад і забезпечення, передбачення,
 - е) зв'язок: вчас маршу до вихідної підстави, на ній, вчас нападу, відвороту, та місце командира на кожному з цих випадків, знак початку і кінця нападу, розпізнавчі знаки (бойова кличка), умовні знаки, місце збірки (перше по нападі звичайно вихідній підставі, друге далі, щоб упорядкувати цілий відділ, а також на випадок розпорошення відділу, узгоднення годинників, зарядження телефонічного під[...],
 - є) передбачення на випадок зустрічі з ворогом дорозі до вихідної підстави, а також перед нападом в час перебування на вихідній підставі, несподіванки, що можуть статися в час нападу і спосіб реагування на них,
 - ж) маскування (спосіб індивідуального маскування),
 - з) заосмотрення в харчі, муніцію, спеціальні знаряддя і матеріял для технічних груп і подробиці вираду,
 - и) евакуація ранених, полонених, здобутого матеріялу, відповідальні за це виконавці, місця збірок (звичайно на вихідній підставі),
 - і) повторення наказу командирами груп, запити і вияснення.
 - й) командири груп повторюють воякам – у скороченні цей наказ і то лише те, що вояк повинен знати.

В. Виконання

200. Домарш до вихідної підстави з правила зімкненим відділом, забезпечення в близькій віддалі, в тиші і тайні виминаючи оселі та дорогою заздалегідь розвіданою, не зводячи бою зі зустрічним ворогом, якщо немає певности, що знищимо його без стрілу. З правила місця обсажені ворогом виминати. Якщо є плановане забирання здобутого матеріялу, то певні труднощі справляє справа потрібної валки зі собою, бо це зв'язує відділ з дорогою та розконспірує його, а відділ з правила повинен посуватися бездоріжжям.

201. На вихідній підставі першою чинністю буде забезпечення цієї підстави, а щойно потім слідує обезвладнення стійок залізничної охорони, якщо там є, висилка технічних груп до дальших обосторонних знищень, зарядження [...], нав'язання зв'язку

з валкою, зтягнення забезпечень в місці нападу, приготу[вання] праці технічної групи, що діє в місці нападу, врешті вичікування, на транспорт.

202. Праця технічних груп спирається на таких правилах:

а) технічні групи вислані командиром з вихідної підстави, йдуть до свого місця призначення побіч тору згідно зі засадами посування стежі. Зустрічного ворога виминати, не приймаючи з ним бою. Бій приймає технічна група виключно при заскоченню. По приході до місця призначення слідує заняття вихідної підстави, по короткім розвідуванні та імовірнім знищенні залізничної охорони,

б) зірвання телефонічних і телеграфічних проводів повинно відбуватися рівночасно з нападом, бо зашвидке зірвання може побудити ворожу чуйність. Якщо проводи йдуть по обох сторонах тору, то треба їх знищити обосторонньо. Якщо маємо до діла з подвійними торами, викоління треба приготувати на обох торах окремо, бо в умовинах війни головно до важніших транспортів, дуже часто примінюється нарочне спрямування поїзду по невластивім торі,

в) викоління частинно можна приготувати негайно по прибутті на місце, а повне на відгомін бою в місці нападу. Може статися так, що командир виконавши раніше викоління вдарить на транспорт заки технічні групи (вислані вправо і вліво від місця нападу) прийдуть до місця призначення. В таких випадках технічна група виконує своє завдання в такому місці, де застане її відгомін боротьби з місця нападу. Місце праці, якщо вона має бути виконана добре і без нервування треба забезпечити, усталити порозуміваччі знаки зі забезпеченнями (голос птахів і т.і.). Саму працю треба виконати зі захованням всіх засобів обережності, головно тишини.

г) ворожі стежі, що проходять поміж місця праці пропускають, перериваючи працю на час загрози. Це саме відноситься до поїздів, що йдуть перед акцією. Робочі дрезини, поодинокі цивільні особи зі залізничної служби обезвладнити без галасу дбаючи, головно близько станції, щоб не втекли. Звільнити їх щойно по закінченню акції.

д) технічні групи разом зі своїми забезпеченнями приймають бій лише тоді, якщо є заскочені. Вогонь до ворожих стеж, переїжджаючих поїздів, а також до виколіненого ними поїзду вільно ім відкривати щойно на відгомін бою в місці нападу,

е) відворот по виконанні завдання до місця збірки не скоріше, аж вмовкне відгомін бою в місці нападу. Дорога відвороту повинна бути заздалегідь розвідана,

є) технічна група, що працює в місті нападу по виколіїнні поїзду, починає дальше працю від пошкодження паротягу.

203. Спосіб удару ударної групи узалежнений головним чином від характеру предмету, на який вдаряє. Загальні правила будуть такі:

а) загальний удар на поїзд, попереджується збірним метом гранат, що повинен наступити рівночасно з затримкою поїзду,

б) пока затримається поїзд, на відповідний знак командира, засипати поїзд раптовим кулеметним і крісовим вогнем спрямованим головню на перед, тил і середину транспорту,

в/ захоплення поїзду починати зімкненим одним відділом від переду або тилу поїзду системою ролювання з вигіднішої сторони тору, а другу сторону пильнувати кулеметним вогнем. При цьому треба пам'ятати, що звичайно транспорту головню з військом забезпечуються по обох боках тору вогнем, а перід і тил слабо або взагалі ні. Деколи можна застосувати удар двома групами на перід і тил,

г) вдаряти без оклику, в часу цілої акції обмежуватися короткими необхідними наказами зверненими до ворога в власної групи,

д) знак "кінець дії" повторити кілька кратно, а саме відірвання попередити коротким, нагастним, терористичним вогнем. Не відступати прямо на боки залізничного тору, щоб обминути бічного вогню з транспорту,

е) обезвладнених можна вжити до ношення добичі, а для відрізнення вночі наказати зняти плащі і блюзи.

204. При деннім нападі на транспорт війська, найкращі наслідки отримуємо на відтинкові тору, що перебігає вкопом. Ушкодження тору в цьому випадку мусить бути переведене від чола до заду, місце пошкодження опановане успішним кулеметним вогнем, а транспорт стероризований ручними гранатами киданими з гори на цілій його довжині. Захоплення поїзду повинно бути від переду або тилу, [т]а ніколи двох сторонне. Вміру ліквідації транспорту, вогневі групи кладуть вогонь вздовж транспорту, проти діючі намаганням покинути вагони. Одночасно незахоплену ще частину транспорту треба непокоїти крісовим та кулеметним вогнем. Не дозволяти покидати вагони, зброю і муніцію наказати викинути на зовні вагонів, а обеззброєних замикати у вагонах (колодками, дротом). Особливу увагу треба присвятити особовим вагонам транспорту (старшинські вагони). Освітлення поля боротьби, запаленням транспорту застосувати щойно в кінцевій стадії нападу і то лише тоді, якщо не загрожу-

ютькщо предметом нападу будуть транспорти броневозів, то треба рахуватися, що броневози можуть бути обсажені залогою, а деякі броневози намагатимуться зійти з площадок (льор) до наземної боротьби.

205. При нападі на транспорти з військовим матеріалом, головну вагу треба присвятити службовим та особовим вагонам. Безвладненого конвоя транспорту та залізничну службу забрати до одного вагону та замкнути. Якщо думаємо брати добич, то в першій мірі треба видобути від команданта конвою та керівника поїзду вказівку про важніший везений матеріал. Для безпеки власного відділу, вагони з вибуховими та легкопальними матеріялами означити на час нападу видними знаками, [т]а знищити їх щойно в останній черзі.

206. При нападі на сучасні бронепоїзди треба мати на увазі, що поїзд складається з двох частин: бойової і валки. Бойова частина складається звичайно з паровозу, 4-ох бойових возів і двох площадок (льор) та творить поважну артилерійську і кулеметну вогневу силу. В порівнянні до сили вогню обабіч тору, сила вогню до переду і тилу є відносно слаба (вогнь одної гармати і найвищих двох кулеметів впереді поїзду і та сама сила до тилу). Поїзд має справний відділ залізничних саперів, та невеликий відділ піхоти для перешукування обабіч тору, але не здібний відірватися на довший час і на дальшу віддаль. Бронепоїзд характеризує мала бойова здібність до бою вночі.

Засада боротьби з бронепоїздами буде така:

а) вдень приміювати широко мінерську боротьбу, вживати при сприятливих умовах т. зв. "сліпі паротяги", спеціально наставлені, і пущені на бойову частину,

б) як найширше застосовувати висаджування поїзду з тору в час руху. До цього особливо придатний тор на високому насипі, скруті та на схилі. Обслугу що вийде з поїзду нищити вогнем.

207. При нападі на особовий поїзд приміюємо додатково такі засади:

а) для стероризування пасажирів, головно військових, а також для затримки поїзду на умовнім місці зі застосуванням гальм (якщо не застосовуємо іншого способу затримання поїзду) можемо на одній з попередних станцій всадити до поїзду бойову групу як звичайних пасажирів,

б) при загостреній ворожій контролі, зброю для цієї групи можна доставити на останній станції перед місцем нападу,

в) бойова група всаджена до поїзду розвідує його підчас їзди та у хвилині виколііння поїзду вдаряє на конвой або на пооди-

ноких військових, що ідуть, головно старшин, а потім улегше працю ударній групі та показує головні предмети,

г) якщо в запланованій місці до нападу не дійде до виолінення, то внутрішня група затримує потяг при помочі гальм, і починає діяти щойно тоді, як ствердить удар зовнішньої групи. Якщо до цього з яких небудь причин не дійшло, то внутрішня група їде дальше і висідає на наступній станції. У цім випадку треба заховати всі засоби осторожности, бо затримка поїзду викличе підозріння,

д) зовнішня ударна група призначає ударний відділ зі заданням тримати пасажирів під терором. Цей відділ розставляє по обох боках стійки, що не дозволяють виходити або виглядати з вагонів. короткі вказівки для пасажирів на рідній мові і мові ворога попередити терористичними стрілами,

е) ударна група очищує поїзд діючи з його зовнішньої сторони, а на теренових лініях зі сторони другого тору. В цьому випадкові з другої сторони треба розставити з порядкового відділу густійше стійки.

208. При нападі на дрезини застосовувати найпростіші засоби виколінення як нпр. кинення в останній хвилині деревляних колод, залізничних підкладів (шпад), поставленням приготованого воза на залізничнім переїзді і т.п.

На броні дрезини нападати на високих насипах або глибоких вкопах, при переїздах, що дають можливість охоронитися за забудування залізничника.

Засідка

А. Загальне положення

209. Засідка є найчастіше вживаним засобом боротьби партизанського відділу. Застосовується її до ворога, що є в русі. Найуспішніші бувають засідки організовані малими партизанськими відділами. Влаштування засідки вимагає досвідченого командира відділу та командирів підвідділів. Тому у випадку, коли хочемо якоюсь акцією обхопити більший ворожий відділ, то краще буде зорганізувати ряд менших самостійних засідок, відповідно тереново і часово зіграних.

210. Намір зорганізування засідки приймає командир відділу на підставі даних розвідування або в наслідок власного спостереження. Залежно від часу, що його має командир на зорганізування засідки, буде вона мати характер або раптово зорганізованої операції або прибере характер дії упланованої до найменших подробиць. Одначе без огляду на час, що ним роз-

поряджає командир, приготування вдачної засідки мусить бути дбайливе та придумане.

В. Організація та підготовка засідки

211. Підготовляючи засідку командир партизанського відділу повинен старанно розважити такі основні складники засідки:

- а) вибір місця удару,
- б) вибір вогневих становищ,
- в) вибір місця вичікування та шляхів підходу до нього,
- г) усталення способу зорення за вилікуванням ворогом,
- д) знак початку і кінця вогню,
- е) спосіб відірвання і дорога відвороту.

212. Місце удару мусить мати добрі умовини вогневого заскочення ворога, не даючи йому спростоги охоронитися перед наслідками цього вогню (придорожні рови, заросляки і т.і.).

213. Вогневі становища місять відповідати таким умовинам:

- а) можливість удару найуспішнішим вогнем (чим ближче місця нападу, тим краще),
- б) добре прикриття вогневих засобів,
- в) можливість скритого відірвання і зникнення за тереновою охороною, що хоронила б перед ворожим вогнем вчас відвороту зі засідки.

214. Місце вичікування вибирається тоді, якщо вибране вогневе становище є занято близько до місця удару і тому заходить небезпека, що вороже забезпечення бічне, може викрити передвчасно засідку. Допровадження відділу з місця вичікування на вогневі становища наступає безпосередньо перед вогневим ударом. Якщо вогневі становища знаходяться поза засягом ворожих забезпечень, то засідка вичікує на тих становищах. Одначе занадто довгого перебування відділу на вогневих становищах треба уникати, бо в таких випадках важко заховати рух окремих вояків на становищах і через те засідка може бути викрита. Крім цього занадто довге перебування вояків на становищах з напруженням уваги, задаремно їх перетомлює.

215. Зорення за ворогом переводить командир засідки особисто. Якщо догідний зірний пункт занадто віддалений від місця вичікування, то треба поміж командиром [т]а зірним пунктом встановити безпосередній зв'язок або при помочі ланцюга зв'язкових. В такому випадкові треба докладно обміркувати умовні знаки для передавання вислідів зорення та перевірити бездоганне засвоєння та швидке передавання цих знаків зорцями та зв'язковими.

216. Початок вогневого нападу наступає за сигналом командира і мусить бути так розпланований, щоб у хвилині подання цього сигналу всі вогневі засоби мали у хвилині відкриття вогню відповідні цілі. Вогневі завдання для окремих вогневих засобів визначає командир, вказуючи вогневі відтинки на дорозі по якій проходитиме ворог. Треба намагатися, щоб вогнем не охоплювати занадто великого відтинку дороги, бо скупчений ворог буде успіш[ніший]. Сигнал для припинення вогню буде узалежнений від ворожої реакції та умовин відірвання. Якщо за вогневими становищами засідки є можливість зникнення за тереновою заслоною, що дає охорону перед ворожим вогнем, то відділ на засідці провадить вогонь як найдовше.

217. Відірвання наступає самочинно за сигналом “припинити вогонь”.

218. Угрупування на вогневих становищах з особливою увагою на напрям звідки має надійти ворог до тилу угрупування. Зорення повинно бути круговим, щоб поява ворога з несподіваного напрямку не наскочила відділу. В місці вичікування, готовість до бою у всіх напрямках, добре зорення, а стіки висунені найдальше на віддаль мету гранатою.

219. Узалежності від завдання а сили відділу, командир розподілює завдання поміж такими групами:

а) ударна група зі завданням знищення ворожих сил гранатами, вогнем власної зброї, багнетом,

б) група загороджень – відрізує ворогові дорогу відвороту з метою затримати ворога або підготувати частину на знищення. Загородження дають найкращі наслідки тоді, якщо є вжиті у формі за скочення безпосередньо перед ударом. В залежності від обставин і власних засобів будуть це: линви (дроти) перетягнені через дороги барикади з придорожних дерев або парканів повалених в останній хвилині, добре замасковані коли, міновані поля, в останній хвилині висаджені мости і т.і. Заскоро вжиті загородження збільшують чуйність ворога.

220. Розпланувавши та підготувивши засідку командир відділу видає наказ. У залежності від часу, що є до розпорядимости буде виданий командирам поодиноких груп повний або скорочений наказ. Наказ містить:

а) положення ворога і власне,

б) завдання відділу загально,

в) виконання: місце вичікування, вогневі становища, спосіб забезпечення,

г) завдання потрібно:

- ударна група: командир, склад, завдання, дорога відвороту,
 - група загороджень: командир, склад, завдання, засолення необхідними матеріалами та знаряддями, дорога відвороту,
 - д) зв'язок:
 - місце командира (звичайно при ударній групі),
 - зорення,
 - місце збірки на випадок розбиття (добре всім відоме), що було б одночасно місцем збірки поодиноких відділів по закінченні засідки,
 - умовні знаки, розпізнавчі знаки, знак початку і закінчення дії, узгіднення годинників,
 - е) різне: розпорядження на випадок передчасного викриття ворогом засідки, подробиці вивідування, макування, евакуація ранених і добичі, запити, вияснення та повторення наказу.
- Цей наказ командири груп передають своїм воякам в найкоротшій формі, те що вони повинні знати.

[Г.] Виконання засідки

221. У місці вичікування відділ повинен бути добре замаскований, забезпечений, готовий звести бій на випадок передчасного викриття засідки. Добре зорення за ворогом командиром особисто, а також зорганізування допоміжного зорення. У відповідній часі непомітне відсунення ударної групи на вихідну підставу.

222. Хвилева затримка на вихідній підставі, знак розпочаття удару, мет гранатами та раптовий, нагальний вогонь разом з виконанням штучних загороджень. Час боротьби нормує командир у залежності від ефекту за скочення, ворожої реакції та нищення устаткування.

223. В деяких випадках якщо цього вимагають обставини і залежить на заховні тишини, головню в ночі, то можемо відносно менших ворожих відділів (стеж) застосувати удар виключно багнетом, не попереджуючи його метом гранат, крісовим та кулеметним вогнем, ані окликом “Слава”.

224. Засідки на ворожі броневози найкраще вдаються при входах до осель (перші забудування), в лісі, на дорозі, що перебігає глибоким вкопом. Добре влаштувати тут штучні загородження. Хвилина затримки бойових возів, що тоді звичайно наступає, дає добру нагоду до удару, бо залога возів має звичку відкривання влязів, щоб мати краще поле зорення. Тоді зібрані при командиріві добірні стрільці поборюють цілі, що висуюються збірним

вогнем, а ударна група на цей знак самочинно нищить броневози запальними матеріялами, наприклад пляшки з бензиною, солома запхана до возів. Важним буде тут відповідний добір дороги відвороту, що виключала погоню ворожих броневозів.

225. При засідці на транспортні валки треба мати на увазі, що ворог з правила провадить валку під конвоєм. Угрупування такого конвою є звичайно найсильніше переду, значно слабше в поодиноких частинах і тилу валки. При організуванні засідки на забезпечену валку треба мати на увазі це, та відгородитися від чо[ла] найсильнішим вогневим відділом.

226. При засідці до ворога, що посувається забезпеченим маршем треба пам'ятати, що найбільш чуйні і приготовані до бою є відділи забезпечень. Тому засідка пропускає передні і бічні забезпечення та вдаряє на чоло або тим головної колони. При виборі місця вичікування треба пам'ятати про бічні забезпечення ворога, що можуть передвчасно викрити засідку. Тому місце вичікування вибирати поза засягом бічних забезпечень а на вогневі становища підповзти по переході бічних забезпечень. Напади на машеруючі колони ворога мусять бути дуже нагальні і коротко тривалі, щоб уникнути погоні ворога.

227. При відірванні кілька кратно повторювати знак “кінець боротьби”, а ударна група відскакує під прикриттям вогневих засобів, призначених на це командиром, та які на знак “кінець боротьби” реагують нагальним вогнем, після чого самі відступають.

228. По боротьбі скорий відворот визначеними дорогами до місця збірки, в деяких випадках окремими групами (група штучних загороджень, ударна група).

229. На місці збірки по боротьбі, упорядкуванні відділу, перевірка стану людей, зброї, муніції та дальший марш до місця призначення.

Дії в лісі

А. Загальне положення

230. Ліс – найкраще місце розташування партизанського відділу в кожному пору року. Тут найзручніше заховатися перед ворогом, підчас нападу ворога, ліс найкраще охоронить перед ворожим зоренням та кулями.

231. Розташовуючися в лісі партизанський відділ повинен в першій мірі як найдбайливіше заховувати тишу. Говорити дозволяється лише півголосом. Забороняється співати, стукотіти, галасувати, а стріляти лише при нападі ворога.

232. Уникати посування дорогами, галявинами, просіками, краєм ліса, бо ті місця найчастіше знаходяться під ворожим зоренням та обстрілом. Над дорогами, просіками, та стежками ворог влаштовує на партизан засідки, тому слід посуватися бездоріжжам.

233. Маскувати сліди та входити і виходити з ліса, особливо близько місця розташування відділу вчас дощу або сніговії, коли слід буде змитий, чи засипаний. Ходити по твердому каменистому ґрунті, де слідів майже не лишається. Уникати руху по траві, особливо високій, бо по слідах і прибитій траві можна визначити присутність партизан та напрям руху. Підчас руху групою ступати слідами попередників або розсипною, щоб не витоптувати стежки.

234. Навколо розташування відділу партизан в лісі не лишати жодних слідів. Свіжо зрубані дерева, поломане гілля, залишання на деревах умовних знаків у виді різного рода нарубів та нарізів кори можуть навести ворога на відділ.

235. При розкладі вогнищ дотримуватися правил маскуваннн. Вогнища розкладати в заглибленнях та спеціально викопаних до цього ямах. З боків та зверху маскувати насипами землі, шатрами та гіллям.

236. Якщо відділ розташовується в лісі в землянках, необхідно щоб кожна землянка мала по два виходи. Якщо є час, то землянки лучиться поміж собою ровами зв'язку. Біля землянок влаштовуються окопи з прикриттям. На підходах до таборів робити перешкоди. Коли є змога, то основні підходи до місця постою по заміновувати.

237. Дороги, просіки, краї ліса (особливо в великих лісах) повинні бути під постійним зоренням. Тому в таких місцях і там звідки є найбільша загроза появи ворога, розміщуються зорці. Їх завданням попередити відділ про появу ворога, його чисельність на напрям посування. Такі зорці в день приміщуються на деревах з добрим засягом зорення, а вночі на землі, щоб краще можна було наслухувати. Для передавання відомостей від зорців розробити умовні сигнали. Передавання сигналів повинно бути надійним і швидким.

238. Відділ розташовується в лісі в місці догідному до оборони. Молодий густий ліс добре захоче відділ але не дає захисту перед ворожим обстрілом.

239. У лісі особливо при достаточному забезпеченні, ворог легко може непомітно підійти до розташування відділу. Через це відділ повинен розташуватися так, щоб запевнити собі кругову оборону. Командир відділу разом із почотом розташовується

по середині, щоб на випадок нападу було йому легше керувати вогнем.

В. Бій в лісі

240. Бій в лісі характеризується тим, що відбувається він поміж сторонами що знаходяться на близькій віддалі один від одного, звичайно на віддалі декількох десятків метрів. Тому особливо велику роллю тут відіграє ручна автоматична зброя, що дає змогу досягти досить великого насичення кулями довколишнього простору і тим у значній мірі зв'язати рух з противної сторони.

241. Перед боєм в лісі звернути воякам увагу, що стріли в лісі більше деморалізують своїм гуком, чим є цільні та що на ворожі оклики “ура” треба відповідати грімким окликом “Слава”. Взагалі оклик “Слава” у всіх рукопашних боях деморалізує ворога та додає відваги власним воякам.

Гранати застосовувати в лісовому бою досить обережно, бо вони відбиваючися від дерев та заплутуючися в гілля при меті, можуть легко ранити своїх вояків. Тому в лісі, якщо ліс не високий кидають деколи гранати через верхи дерев.

242. Вогневі становища в лісі вибирається на деревах, за грубими деревами, пеньками та колодами. На деревах займають становища поодинокі стрільці найкраще з ручною автоматичною зброєю. Дерева вибирається високі з густою короною. Зимою коли дерева покриті снігом для маскування одягати білі накидки. Стрільці на деревах мають знаходитися на певній віддалі на переді свого відділу. Під час бою вони можуть ворожих вояків разити зовсім непомітно з дерева в наслідок шуму бою. Вчас ворожого переслідування партизанського відділу, окремі стрільці можуть вилазити на дерева, звідси разити командирів і бійців ворога і тим самим деморалізувати ворога та сіяти паніку поміж них і утруднювати переслідування. В цім випадку невеликі групи партизан можуть вилазити на дерева перепускати ворога, злазити з дерев, бити його в спину, та нищучи ворога ззаду відвертати його увагу від переслідуваного партизанського відділу.

243. При відході треба зажди пам'ятати, що ворог може нагнати відділ на певні сповидно не боронені місця, де поробив засідки. Тому передне розвідування шляхів відступу обов'язкове.

244. Якщо ворог відгородить дорогу відступу при помочі пожару ліса, то – не треба лякатися, а йти на пожар, бо вчас пожару ліс горить не всюди. Особливо місця з перевагою листових дерев, часто бувають необхоплені пожаром і цими місцями старатися перейти, а дим від пожару прикриє відхід партизан-

ського відділу. Пам'ятати, що відтинок на якому підпалено ліс звичайно ніколи не боронений ворожими заставами.

245. Ліс дає змогу непомітного підходу до відділу. Тому під час бою в лісі завжди є небезпека оточення відділу. Щоб цього уникнути, командир повинен завжди вчас бою організувати кругове забезпечення відділу. Кожний стрілець, що помітить ворога в якомусь новому напрямі, чи під кріплення ворога, повинен негайно повідомити про це командира. Довготривалого бою на одному місці уникати та як найбільше застосовувати власний маневр. Висилати групи партизан для удару по крилах ворога, для обходу та оточення. Треба пам'ятати що в лісі надзвичайно важко визначити силу відділу, з яким доводиться воювати. Тому несподівана поява окремих, навіть невеликих груп партизан у різних місцях бойового порядку ворога, може увести його в значний обман відносно сили партизан, посіяти паніку та через це дати змогу партизанському відділові розбити сильнішого ворога.

246. Завдяки, тому що бій в лісі звичайно відбувається на близькій віддалі поміж обома сторонами, ворог може чути накази командира партизанського відділу та негайно на них реагувати. В такому випадкові краще необхідні вчас бою наказ подавати заздалегідь умовними та твердо засвоєними всіма вояками сигналами. Ці сигнали, найкраще звукові, повинні бути прості, зрозумілі та легкі до передавання. Почувши сигнал – наказ від командира, всі вояки повинні його повторювати до того часу пока не ствердять, що сусід зрозумів та подав даліше. Дуже часто для впровадження ворога в обман, командир партизанського відділу видає головню неправдиві накази і неіснуючим партизанським відділам, які ворог чує та робить невластиві потягнення. Треба пам'ятати, що так само поступають і ворожі командири, щоб впровадити в обман партизанський відділ.

247. Під час бою в лісі, бувають часті випадки, що окремі бійці та командири підвідділів втрачають безпосередній зв'язок зі своїм зверхником. В таких випадках вони не повинні розгублюватися, а поробити всі заходи для наладнання зв'язку, а в парі з тим проявити як найбільше ініціативи у виконанні поставленого командиром завдання.

Вихід з бою

А. Характер оборони партизанського відділу

248. Партизанські відділи накиненого ворогом бою не приймають, хіба що відношення сил та взагалі обставини

дозволяють партизанам рішучим і відважним ударом розбити ворота.

249. В деяких випадках (при невдалій засідці, нападі, ворожій облаві і т.і.) партизанські відділи бувають змушені боронитися. При цьому командир відділу повинен пам'ятати, що затяжний бій на однім місці для партизан недогідний і його треба уникати, бо в протилежному разі ворог може підтягнути підкріплення і знищити відділ. Несподівані напади та велика рухливість – головні підстави всіх партизанських дій. Тому, якщо відділ знайдеться в оборонній ситуації, то він завжди бореться зачіпно, цебто частиною сил борониться, а частина діє на тил та крила ворога. Однак навіть таку тактику застосовує партизанський відділ на короткий час.

250. Уникаючи оборонних боїв, партизанський відділ завжди навіть при короткій зупинці застосовує оборонне угруповання. Це угруповання повинно мати опертя в терені, що має догідне до скритого маневру запліччя (край ліса, підлісні оселі, малі ліси з догідним переходом до більших), крила важкі до обходу, добрі умовини зорення, добрі можливости провадження вогню, а також природні перешкоди (багна, озера, ріки). Важливим також є, щоб цей терен унеможлиблював підхід до оборонного становища з переду і боків, для ворожої броненої зброї (природні перешкоди, перед оборонною лінією і на крилах) та добре укриття перед летунством.

251. Якщо оборонне угруповання має крила, що їх легко можна обійти, то необхідно ці крила забезпечити добрим вогнем та зоренням. На ворога, що намагається їх обійти, діяти зачіпно (напади, засідки). Треба уникати розпорошення сил та угрупуватися можливо скупчено, щоб командир міг керувати всім відділом. Командир у своєму розпорядженні повинен мати резерв, який звичайно тримається ближче більше загроженого крила та рівночасно забезпечує тил.

252. Якщо командир відділу має намір вчинити зачіпний маневр на крила ворога, та такий маневр необхідно прикрити демонстраційною акцією в іншій місці. Якщо цього не можна зробити, то перейти з місця від оборони до позірною проти наступу, [т]а при найменше зв'язати ворога сильним вогнем.

253. Якщо по короткім бою не має виглядів на перемогу, партизанський відділ повинен швидко відірватися від ворога та старатися оминати переслідування.

Б. Вихід з бою

254. Вихід з бою партизанського відділу відбувається лише за наказом його командира. Сам вихід відбувається організо-

вано, планомірно, згідно установленим командиром порядку. Обов'язково винести всю зброю, муніцію, хорих, ранених та по спроможности харчові припаси.

255. Вихід з бою, дуже важкий та відповідальний момент у бойовому житті партизанського відділу. Виконання його з успіхом можливе лише при існуванні строгого порядку та дисципліни у відділі. Вчас виходу з бою легко може серед вояків повстати паніка, найгірший ворог вчас напруженого бою. Тому обов'язком кожного командира [є] як найзручніше припиняти прояви паніки та застосовувати у випадках необхідності самі крайні міри. Поборювати розгубленість та зайву біганину.

256. Отримавши наказ про відступ, командири підвідділів до ройового включно, подають своїм підпорядкованим порядок відступу, куди, на які місця та якими шляхами відступати. Для відступу вибирати закриті місця. Відкриті місця переходити перескоками та перебігами. В рої обов'язкова співпраця кулемета та стрільців. Відступ стрільців прикриває кулемет своїм вогнем і навпаки – відхід кулемета прикриває вогонь стрільців. Кулемет в рої відступає останній, а ройовий разом з кулеметом.

257. Вихід з бою та відірвання від ворога переводити скрито, відвертати увагу ворога дійсною або позірною дією. Використовувати демонстрування виділеним підвідділом, щоб впровадити ворога в обман. Дуже часто є можливість випроводити власний відділ поза крило ворога, що є в русі, або проміжками поміж окремими ворожими відділами, чи підвідділами, які в наслідок густоти ліса і трудності втримання зв'язку збільшується. Якщо ворог не виявив нашого властивого місця побуту чи розміщення, то старатися, заховуючи як найбільшу тишину підпустити ворога як найблище (навіть на пару чи пару десятків кроків), залежно від проглядности ліса і тоді обрушитися на його перстень нагальним вогнем всіх вогневих засобів. Використати як найскоріше прохід у ворожій перстені та випроводити відділ. При цьому пам'ятати, що ворог може посуватися кількома лавами у певній віддалі. Тому треба відразу забезпечитися розвідуванням та вогневим поготівлям і нову лінію ворога привитати тихим нагальним і несподіваним вогнем як і першу. Прорив із кільця найкраще переводити в густому лісі, де утруднені зорення і зв'язок, а поодинокі ворожі лави не можуть приходити собі з поміччю, щоб взаємно себе не постріляти. Пам'ятати, що в лісі вогонь є мало успішний, а натомість впливає деморалізуючо. Вистерігатися стріляння навмання бо це лише марнування амуніції, а дуже часто можна себе взаємно постріляти. Засада –

сильний вогонь при зустрічі з ворогом та тишина по відірванні від нього.

258. Деколи при облавах ворог застосовує кінні відділи, що спішуються в лісі. Коли партизанський відділ прорвавши ворожий перстень, не змилить ворога, а буде відступати так, що ворог зорієнтується про напрям відступу, то тоді спішений ворожий відділ сідає на коні та окрилюючим рухом випереджує партизанський відділ, знову спішується і робить на відступаючих партизан засідку. Тому засада по відірванні змінити напрям відступу, заховувати як найбільшу тишину і чуйність та забезпечитися зі всіх боків. Вдень старатись щоб не дати себе виперти з ліса на відкрите поле.

259. Якщо ворог намагається переслідувати відділ, що відступає, то затримувати його вогненними нападами або вдогідних місцях організацією засідок до чого призначити окремі підвідділи. Ці підвідділи (звичайно найкращі) по виконанні свого завдання повинні відходити іншою дорогою ніж відділ, щоб відвернути увагу ворога від відділу та спровадити його на мильний шлях. Якщо вдень від ворога відірватися неможливо, то дотягнути маневр до сумерку, щоб під прикриттям ночі відірватися від ворога, і то найкраще без бою.

260. Вчас бою та виходу з нього безперервно повинно працювати розвідування. Воно повинно весь час інформувати командира про силу ворога, його угруповання, про слабкі місця в цьому угрупованні, про підхід свіжих ворожих відділів, про зміни в розташуванні ворога, про шляхи відходу та ступінь їх загроження.

261. Якщо відділ попав в окруження, то в такому випадку розвідування треба вести особливо посилено і вишукувати найслабше місце ворога. Для прориву ворожого кільця відбирається група найвідважніших, стійких та практичних партизан. Цю групу озброюється найкращою зброєю переважно автоматичною. Завдання групи прорвати вороже кільце у визначеному місці. По прориві група зосереджує своє зусилля на крилах прорваного ворожого бойового порядку, щоб поширити місце прориву. Група повинна затримати ворога та забезпечити відділові відворот до останніх можливостей, іноді навіть ціною власної загибелі.

В цім часі решта партизанського відділу, зорганізувавши групову вогневу охорону, виходить з окруження. В першій черзі виходить з окруження та група, що найбільше потерпіла в час бою в окруженні. Разом з нею випроваджується хворих та ранених. Підвідділи, що прикривають вихід з окруження в цей час повинні провадити найінтенсивніший вогонь. По відмарші відді-

лу, група прикриття відривається від ворога та окружними шляхами прямує до відділу.

262. По виході з оточення негайно упорядкувати відділ, оглянути зброю, муніцію, перев'язати ранених та відходити до місця призначення. На шляхах відходу ворог може улаштувати засідки, тому обов'язково безперервно проводити розвідування шляхів відступу.

263. Холоднокровність командира, продумане керівництво в час відступу з бою – найголовніша умова успішного виходу відділу навіть з найтяжчої ситуації.*

Архів УСБУ в Тернопільській обл. ф.6, інв. ж. 9, спр. 19662, с. 77 (пакет із речовими доказами). Копія.

№ 6

ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 4/45

ПРО ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ У БОЮ

1 жовтня 1945 р.

ЗАЛУЧНИК ч. 1
до наказу ВГ З ч. 4/45 від 1 жовтня 1945 р.

Провідні правила в бою
(Із “Статуту Польової Служби” Армії УНР з р.1921
затвердженого Головним Отаманом С. Петлюрою)

Кожний вояк повинен засвоїти собі такі загальні проповідні правила в бою:

1. Сам загибай, а товариша визволяй.
2. Пробивайся вперед, хоч би передних били, бо Бог не без милости, а козак не без долі.
3. Не бійся загину, хоч би як скрутню не було, – напевно переможеш.
4. Якщо тобі важко, то і ворогові не легко, а може ще гірше ніж тобі; лише свої труднощі ти бачиш, а ворожі ні, а ці труднощі у нього також є. Через те ніколи не втрачай надії, а будь завзятий і впертий.

* Далі по тексту посібника іде зміст, який не подаємо

5. Коли боронишся – бий. А не лише відбивайся. Ліпший спосіб оборони – самому нападати.

6. Маєш зброю в руках – ще не вмерла козацька мати.

7. У бою перемагає впертіший та завзятіший, а не дужчий; ворог теж буває завзятий; іноді не пощастить перемогти за два і за три рази, тоді треба братися четвертий раз, аж доки свого не здобудеш.

8. Більше або менше вмілі розпорядження полегшують досягнення мети з меншими втратами, але тільки полегшують; досягає її лише той, хто зважився скоріше загинути, ніж не добитися того, чого бажає.

9. Які несподівані перешкоди не повстали б на шляху до мети, то треба думати про те, щоб їх подолати, а не про те, що справа стоїть зле.

10. У порядної частини немає тилу ані крил – всюди фронт, звідки ворог.

11. Як несподівано не з'явився б ворог, не треба забувати одного: що його можна бити або багнетом або вогнем. Ворог близько – завжди багнетом; далеко – спочатку вогонь, потім багнетом.

12. Немає такого положення, з якого не можна б було вийти з честю.

13. Підчас бою немає змін. Встряв до бою – то залишаєшся в ньому до кінця. Підмога буде, зміна – ніколи.

14. Доки б'єшся, визволяй здорових; лише подолавши ворога, згадай про ранених. Хто про них турбується підчас бою і залишає ряди – той страхополох, а не жалісна людина. Для допомоги раненим є санітарі.

15. Якщо ти старший, не втручайся в справу молодшого, коли бачиш, що її добре провадить, – підчас бою і своєї досить буде. Хто вганятиметься за тим, що інші повинні робити, пропустить своє. Кожний військовий ступінь повинен мати своє поле самостійності і відповідальності. Старший повинен стежити, щоб кожний робив свою справу та не потурати нікому.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 166. Копія.

№ 7
НАКАЗ З ВІЙСЬКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ,
ПОЛІТИКО-ВИХОВНИХ ПИТАНЬ
ТА ПРО ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 5/45

12 грудня 1945 р.

Лисоня
ШГ

Постій, 12 грудня 1945

НАКАЗ ч. 5/45

I. Наказ Замку ч. 16

1. Останні місяці пройшли під знаком ще більше посиленого збройного натиску ворога на вд. УПА і революційний рух взагалі та військового табору над населенням. Попри всі свої старі методи тактики і провокації, ворог використав пересув через Землі великі одиниці ЧА, а скалю тактики внутрішніх військ нквд поширив і при норовив до наших метод боротьби і властивостей терену. Цими засобами одначе не осягнув ворог наміченого або осягнув в дуже малій мірі. ЧА заважила в переслідуванні вд. УПА хіба своєю присутністю й постоями, а спецвідділи по боротьбі з УПАрмією не дорівняли нам маневром руху, вогню і терену. Більше осягнув ворого в моральному відношенні, повівши шантажну пропаганду словом і наявністю величезних скупчень та кидання людського ресурсу і боеприпасного матеріалу, днем і нічю на села, поля і ліси. Змасованність ударів на терен і народ зіпхнули вд. УПА з [займа] них відтинків і завдань, наслідком чого ряд вд. втратили стик з ворогом і багато часу та можливостей бойово-пропагандивних дій, з другої сторони, вд. заправилися у формах і методах далекого рейдування в слабій, неопанованій або чужій терени.

2. В обличчі зими і дальшої повстансько-збройної, революційної боротьби народу проти окупанта, належить доложити всіх зусиль, щоби вд. вдержати і щоби вони стали офензивніші і рухливіші –

а) в тактичній маневровці і поза матірному рейдуванні

б) спосібніші в методиці швидких розчленувань коли цього треба і ще швидких з'єднувань з групового способу у підвідділи і відділи

в) здібні конспіративно закліматизуватися і базуватися в терені, не відриваючись від народу і не опускаючи ворога та його намірів з очей

г) в постійних, нечайних діях засідками, наскоками і непокоючими ударами

д) в акціях мобілізуючих і піддержуючих народ в настроях і вірі в слушність нашої боротьби й недалеку перемогу.

3. Пригадується, що першими зверхниками є орг. зверхники а згодом ділові. Це саме відноситься до КВ. Водночас не забувати, що вій[ськові] реф[ерент]и (к[омандири]) вищих щаблів є зверхниками теренових працівників – реф[ерент]ів нижчих щаблів.

Взиваю к-рів всіх щаблів до найтіснішої співпраці з чинниками терену, особливо у справах тактичної природи, себто в створенні дружньої атмосфери, в якій би було для терену можливе давати вд. і пвд. тактичні завдання і їх виконність контролювати.

Командирів зобов'язує подвійна звітність.

4. По частинах ЧА постільки не вдаряється, поскільки цього не вимагає самооборона народу. Коли ж ЧА допускається терору, грабіжей і іншого, що стверджено, вд. УПА їм це збройно неможливлують, як і всім іншим сталінським грабіжникам.

5. Належить чим скорше здати зверхнім командам всі мапи, якими не користується, або які відносяться до незаінтересованих теренів.

II

1. Наказ ГВШ ч. 3/45 від 10 жовтня 1945:

I. Номінування.

Наступним воякам УПА признається такі старшинські ступені:

A. Ступінь полковника:

1.	пполк.	Кримський	дата стар-	12.2.45
			шинства	
2.	др.	Ю. Липа	-"-	21.8.45

B. Ступінь підполковника:

1.	сотн.	Крем'янецький	-"-	4.6.45
----	-------	---------------	-----	--------

B. Ступінь майора:

1.	сотн.	Боровий	КВШ/5	-"-	22.1.45
2.	-"-	Сокіл	К-а В. Г 4	-"-	30.6.45
3.	др.	Олег	лікар Г 2	-"-	14.12.44

4.	др. пор.	Ярий	лікар Г 3	дата стар- шинства	14.12.44
5.	пор.	Довбня	к-р В. Г 3	-"-	30.6.45

Всі подані під А, Б, В номіновані на основі рішення УГВР з дня 8.10.45.

Г. Ступінь сотника:

1.	пор.	Демид	ГВШ	д[ата] старш.	31.8.45
2.	-"-	Вороний	к-р Г 2	-"-	31.8.45
3.	-"-	Хмель	ШГ 4	-"-	31.8.45
4.	пор.	Грегит	к-р В. Г 4	д[ата] старш.	31.8.45
5.	др. пор.	Гаврило	лікар Г 2	-"-	-"-
6.	-"-	Софрон	лікар Г 3	-"-	-"-

Г. Ступінь поручника:

1.	хор.	Ненаситець	к-р В. Г 2	-	26.4.45
2.	-"-	Аркас	ШГ 2/1	-	31.8.45
3.	-"-	Іванчук	Г 2	-	-"-
4.	-"-	Горинь	Г 2	-	30.6.45
5.	-"-	Крук	к-р В. Г 3	-	7.5.45
6.	-"-	Колчак	к-а В. Г 4	-	1.4.45
7.	-"-	Влагий	кур. Г4	-	21.4.45
8.	-"-	Ромко	-"-	-	16.6.45
9.	-"-	Дзвінчук	Г 4	-	31.8.45
10.	хор.	Зміюка	к-р В. Г 4	-	31.8.45
11.	-"-	Щит	ШГ 4/5	-	-"-
12.	-"-	Байрак	к-р В. Г 4	-	-"-
13.	-"-	Клименко	к-а В. Г 4	-	-"-
14.	-"-	Скуба	кур. Г 4	-	-"-
15.	-"-	Хмара І	-"-	-	-"-
16.	-"-	Прут	-"-	-	-"-
17.	-"-	Іскра	-"-	-	-"-

Д. Ступінь поручника політвиховника:

1.	хор.	Волянський	КВШ/6	-	30.6.45
----	------	------------	-------	---	---------

Е. Ступінь хорунжого:

1.	ст. бул.	Віщун	кур. пвх. Г 2	-	9.1.45
2.	-"-	Руслан	Г 2	-	14.4.45
3.	-"-	Сойка	к-а В. Г 2	-	4.5.45
4.	-"-	Янко	ВПЖ ШГ 2	-	17.5.45
5.	-"-	Ігор	ред. Г 2	-	5.9.45
6.	-"-	Коц	с[отен- ни]й Г 3	-	13.3.45
7.	-"-	Нечай	с[отен- ни]й Г 4	-	1.2.45
8.	-"-	Лисай	к-р В. Г 2	-	31.8.45
9.	-"-	Шумський	с[отен- ни]й Г 2	-	-"-
10.	-"-	Куліш	-"-	-	-"-
11.	-"-	Град	-"-	-	-"-
12.	-"-	Сян	-"-	-	-"-
13.	ст. бул.	Бей	кур. Г 4	-	31.8.45
14.	-"-	Сокіл	сот. Г 4	-	-"-
15.	-"-	Пиріг	с[отен- ни]й Г 4	-	-"-
16.	-"-	Явір	-"-	-	-"-
17.	-"-	Чорний	-"-	-	-"-
18.	-"-	Підгірський	-	-	-"-
19.	-"-	Мороз	-"-	-	-"-
20.	-"-	Спартак	-"-	-	-"-
21.	-"-	Ягода	к-р В. Г 6	-	-"-
22.	-"-	Шум	с[отен- ни]й Г 6	-	-"-
23.	-"-	Біс	-"-	-	-"-

II. Військові відзначення:

Наступним воякам УПА і цивільним особам признається такі військові відзначення.

А. Золотий хрест Бойової Заслуги I кл.

1. стр. Назар – почот ГК, на основі рішення УГВР з дня 3.10.45

Б. Срібний хрест Бойової Заслуги II. кл.

1. сот. Демид ГВШ

2.	хор.	Бей	кур.	Г 4
3.	" - "	Перемога	с[отенни]й	Г 2

В. Бронзовий хрест Бойової Заслуги.

1.	др. мйр.	Олег	лікар	Г 2
2.	др. сот.	Гаврило	-"-	
3.	-	Катря	окр. реф. УЧХ	Г 2
4.	-	Швець	рай. п[ровідни]к	Г 6*

III. Листи впавши на Полі Слави.

Долучається взори лист, після яких виповнити списки упавши на Полі Слави вояків УПА і переслати через своїх зверхників до ГВШ (Підписано).

III

1. З важністю від дати Наказу підвищується в ступенях підстаршин УПА-Зах[ід]:

До ступення старшого булавного:

1.	бул.	Кармелюк	к-р вд.	Ч[орний] Ліс
2.	"-"	Сапер	с[отенни]й	"-"
3.	"-"	Буковинець	"-"	"-"
4.	"-"	Богун	"-"	"-"
5.	"-"	Чорний	чот.	"-"
6.	бул.	Кривейко	Інстр[уктор]	Ч[орний] Ліс
7.	ст. віст.	Вивірка	с[отенни]й	"-"
8.	"-"	Явір	"-"	"-"
9.	бул.	Буйтур	чот.	Гуц[ульщина]
10.	бул.	Буревій	"-"	"-"
11.	бул.	Кривоніс	чот.	Гуц[ульщина]
12.	"-"	Крук	"-"	"-"
13.	"-"	Донський	сот.	Маг[ура]
14.	ст. віст.	Середний	"-"	"-"
15.	"-"	Тютюник	"-"	"-"
16.	ст. віст.	Лис	с[отенни]й	Дан[илів]
17.	віст.	Дуда	"-"	"-"
18.	-	Крапка	"-"	"-"
19.	-	Крук	"-"	"-"
20.	-	Сушко	поч. В.	"-"

* У іншому варіанті наказу подано: Г 2

До ступеня булавного:

1.	ст. віст.	Їжак	чот.	Ч[орний] Ліс
2.	-"-	Вовк	-"-	-"-
3.	-"-	Кир	-"-	-"-
4.	-"-	Крамаренко	-"-	-"-
5.	-"-	Чумак	-"-	-"-
6.	-"-	Миш	-"-	-"-
7.	-"-	Лев	-"-	-"-
8.	-"-	Запорожець	-"-	-"-
9.	-"-	Сильний	-"-	-"-
10.	-"-	Рибак	-"-	-"-
11.	-"-	Хитрий	-"-	-"-
12.	-"-	Мулик	к[ур.] бунч.	-"-
13.	-"-	Шугай	к[ур.] поч.	-"-
14.	-"-	Криця	рой.	-"-
15.	-"-	Остап	фельчер	-"-
16.	віст.	Пісня	чот.	-"-
17.	-"-	Веселий	-"-	-"-
18.	-"-	Мур	-"-	-"-
19.	-"-	Шугай	-"-	-"-
20.	-"-	Залізняк	-"-	-"-
21.	-"-	Гроза	-"-	-"-
22.	-"-	Вихор	-"-	-"-
23.	-"-	Бойко	-"-	-"-
24.	-"-	Камінь	-"-	-"-
25.	-"-	Дубовий	бунч.	-"-
26.	-"-	Зенко	-"-	-"-
27.	віст.	Птичка	ст. сан.	Ч[орний] Ліс
28.	ст. стр.	Ясь	чот.	-"-
29.	стр.	Очерет	-"-	-"-
30.	ст. віст.	Коцур	почот	Говер[ля]
31.	-"-	Галайда	чот.	Гуц[ульщина]
32.	-"-	Соловій	чот.	-"-
33.	-"-	Скоба	-"-	-"-
34.	-"-	Обух	-"-	-"-
35.	-"-	Гайворон	-"-	-"-
36.	-"-	Левадний	-"-	-"-

37.	віст.	Мирон	-"-	-"-
38.	-"-	Лисок	-"-	-"-
39.	стр.	Черник	-"-	-"-
40.	стр.	Бурун	-"-	-"-
41.	-"-	Заверуха	-"-	-"-
42.	-"-	Стрий	-"-	-"-
43.	-"-	Шугай	-"-	-"-
44.	-"-	Незнаний	фельчер	-"-
45.	ст. віст.	Скрегулець	чот.	Маг[ура]
46.	-"-	Червень	-"-	-"-
47.	віст.	Мороз	-"-	-"-
48.	-"-	Мрія	-"-	-"-
49.	-"-	Зірка	почот В.	Дан[илів]
50.	-"-	Діброва	чот.	-"-
51.	віст.	Куцик	рой.	-"-
52.	ст. віст.	Клин	-"-	-"-

2. Признається воякам УПА-Зах[ід] "Говерля":

А. Бронзовий Хрест Заслуги:

1.	хор.	Клименко	к-а В.	Маг[ура]
2.	бул.	Нечай	чот.	Ч[орний] Ліс
3.	стр.	Рубач	рой.	Маг[ура]

Б. Вирізнення:

1.	віст.	Камінь	чот.	Ч[орний] Ліс
2.	-"-	Крук	рой.	-"-
3.	стр.	Тарас	-"-	-"-
4.	стр.	Опришок	рой.	Маг[ура]
5.	-"-	Чорний	-"-	-"-
6.	-"-	Сова	-"-	Маг[ура]

3. Служба Безпеки може забирати і карати вояків УПА тільки за відомом їх зверників.

4. Покараних* вояків карою козацьких буків, карає відповідне число караючих вояків перед лицем вд. а не тільки один чи двох до того визначених. Того роди кари (фізичної) не надуживати.

* У іншому варіанті наказу подано: Покарати

Покарання Полевих Судів стає правосильним після затвердження зверхником предсідника (голови) суду другого степеня. В наглих випадках і умовинах покарання виконується а протоколи зараз же пересилається.

IV

I. Поручається до вжитку затверджене:

1. ВПП XV. Стрілецький курінь.

2. ВПП XVI. Стрілецький полк, Київ-Львів 1944 з рос. БУП* Москва 1940 пер. Д.М.В.

3. Оцінювання віддалів після зору і слуху, Київ-Львів 1945 з рос. І.О.К. Особливо використати належить підручник "Оцінювання віддалів", бо стверджено, що штука стріляння, яка у нас повинна бути мистецтвом, не допомагає. Брак розуміння її значення спричинює марнування муніції, роззухвалення ворога і поважні власні втрати. Підручник використати на т. зв. перешколах і дошколах к[оманди]рів вд. і пвд., які з черги мають це передавати своїм підчиненим на найближчих перевишколах пвд. Поодиноких к[оманди]рів роблю відповідальними за допильнування повного пере вишколу цілого складу УПА у підготовці до стріляння.

4. Допускається до вжитку: пор. Різу[н]: Як перемагати, ч. 2, серпень 1945.

V

I. Завдання, що перед нами, вимагають особливого посилення політвиховної роботи так з командирами, як і з бійцями. Підкреслюю, що за стан пвх. роботи у вд. відповідає впершу чергу к-р вд. перед своїми безпосередніми орг. і вій[ськовими] зверхниками. Це значить, що за те, чи у вд. є пвх. і як він ту роботу виконує, зате, який є моральний стан вд., яка його політична грамотність, відповідає к-р вд. Зокрема зобов'язую к-рив звернути свою увагу на політвиховання в період зими, що перед нами. Належить зреалізувати інструкцію КВШ/6 ч. 4/44 від 4.12.1944 р. про організацію Самоосвітних Повстанських Гуртків.

(Підписано)

VI

1. Для перевишколу чотових, ком. відтинків в січні 1946 зорганізував тижневі курси чотових, де пророблять підручники

* У іншому варіанті наказу подано: ВУП

“Партизанка”, і “Оцінювання віддалі після зору і слуху” (вид. Київ 1945 з рос. І.О.К.).

На тих же курсах пвх. команд[и] відтинка зроблять доклад на тему, завдання УПА у революційно визвольній боротьбі укр. народу, [завдання]* свого відділу по тій же програмі.

2. Командири відтинків разом із пвх. відтинків в порозумінні із своїми тереновими зверхниками забезпечать всі чоти політвиховниками та контролюють роботу пвх. по відділах. Командири відділів і відвідділів повинні бути ознайомлені із всіма інструкціями по політвиховній роботі у відділах і слідкувати за їх виконанням.

3. Призначається командиром відтинка південь – ком. Бистрого, хор. Левко зголоситься в шефа ШГ.

4. Командир[и] відтинків доручають чотовим проводити два рази в місяць акцію чи засідку з ефективними наслідками (не вчислюючи невдалих акцій, чи засідок).

Слава Україні !

/-/ Стрийський
в.о. Шеф Штабу

/-/ Степанович
в.о. К-р ШГ

Залучник до Наказу ГВШ ч. 3/45 з дня 10.10.45

Листок впавшого на Полі Слави

Постій, дня

Група

Відділ

1. Ім'я, і прізвище (зашифроване)
2. Псевдо
3. Дата народження
4. Місце народження (зашифрована)
5. Ступінь і функція в УПА
6. Освіта і професія
7. Відбута військова служба (в яких арміях і коли) та здобуті ступені
8. Коли, де і як загинув
9. Де поховано

* У іншому варіанті наказу подано: Чотові в свою чергу переведуть перевишкіл своїх пвд. по тійже програмі

10. Життєпись.....

11. Примітка.....

.....
Бунчужний

.....
к-р відділу

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 544-545. Копія¹.

¹ Подібний текст: *ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 967, 1105, 1108, 1110*

№ 8 НОВОРІЧНИЙ НАКАЗ

№ 6/45

1 січня 1946 р.

М. п. 1 січня 1946 р.

НАКАЗ ч. 6

[Но]ворічний наказ в. о. Головного Командира УПА Т. Чупринки до[ведений] бійцям і командирам “Лисоні”.

М. п. грудень 1945 р.

[Ком]андири Української Повстанчої Армії!

/-/ Т. Чупринка
в.о. Гол. Ком. УПА

[-/ Стрийсь]кий
[нач. ш]табу

/-/ Степанович
в.о. Командир Г.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 807. Копія.

№ 9
НАКАЗ З ВІЙСЬКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ,
ПОЛІТИКО-ВИХОВНИХ ПИТАНЬ,
ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 6/46

30 квітня 1946 р.

Лисоня
ШГ

Постій, 30 квітня 1946 р.

НАКАЗ ч. 6/46

1. Перші місяці 1946 р. перейшли під знаком дуже посиленого військового терору зі сторони ворога на відділи УПА, революційний рух та населення. Знаючи всі старі методи, тактики, провокації останньо ворог примінив нову тактику використовуючи більшу скількість військ ЧА творячи з них гарнізони майже по всіх селах західних областей України. Як бачимо ворог в боротьбі супроти нас примінює дуже різномодну тактику, ми з черги не вміємо, а властиво не хочемо студіювати ворога в наслідок чого дуже часто наші відділи поносять непотрібні жертви в людях і майні, а головне, що відділи не виконують завдання, які є поставлені перед ними нашим політичним Проводом.

Характерне для поодиноких к-рів вд. і пвд. є то, що вони ніколи не відповідають на ворожу акцію протиакцією. Нпр.: ворог зробив акцію на село: арештував, грабив людей то що. Вд, пвд повинні негайно стати в обороні населення. Наскільки це неможливе з огляду на переважаючі сили ворога, к-р вд. вичікує, як тільки терен звільнений від ворожих сил, рейдує по селах, виконуючи мітинги та викриваючи злодіянна ворога.

2. В багатьох випадках у всіх вд. і пвд. стверджено, що к-ри і стрільці не додержуються елементарних засад конспірації і військової таємниці. Приміром факт, який має місце останньо в сот. "Сіроманці". Стр. Амур попадає живим в руки ворога, очевидно сипить і то багато криївок, між іншим криївку к-ра сот. Косача, чот. Сокири і багато інших. Наслідки дуже погані: падає к-р Косач з почотом і багато стрільців.

Запитуємо чому це так? Чому стр. Амур мав так багато знати?

Невже в нас було мало гірких досвідів, на яких можна було навчитися?

Звертаю увагу поодиноким к-рам відділів і підвідділів, що на будуче за подібну шлямазарність і розхристаність в роботі винних потягатиму до строгої відповідальності.

3. Зима і криївки в великій мірі вплинули негативно на бойовий і моральний стан у відділах.

З огляду на це зобов'язую КВ Чорного і КВ Бистрого на протягу місяців травня і червня перевести однотижневі перевишколи по всім чотам, згідно залученої програми. До цього призначити по одному інструкторови.

Рівнож КВ Чорний і КВ Бистрий в найкоротшому часі особисто переведуть вишкіл з чотовими і ройовими. Про виконання повищого позвітують на кінець червня.

4. В усіх відділах і підвідділах стверджено незадовільний стан в політвиховній роботі. В деяких вд брак пвх, а ті що є, це люди в більшості мало кваліфіковані, які не мають відповідного підходу до стрілецтва. Поодинокі пвх. не приглядаються щоденному життю стрілецтва. Місто цього, щоб виховувати його на героїствах, які створила УПА, власний відділ, стрільці-друзі – морочать голову різними теоріями. В ряді контроль та інспекцій виявилось, що стрільці не знають “Декальогу”, “Присяги вояка УПА”, “За що бореться УПА” і т.п.

З огляду на повище зобов'язую КВ Чорного і КВ Бистрого до кінця червня перевести двотижневий курс для пвх. згідно пвх-ої програми ШГ, а хор. пвх. Крига провірить виконання доручення.

5. Неодноразово зверталось увагу на звітність, помимо цього стан звітування нище критики. Деякі к-ри зовсім не звітують, а ті що звітують це тяжко назвати звітом. Подають сухі тактичні зведення без описів бойових фактів, часто без дати і назви місцевості. Головно відноситься це до оперативних зведень де треба подавати докладні описи всіх бойових фактів.

З огляду на це зобов'язується кожного к-ра вд. і пвд. кожного місяця 15-го числа звітувати за минулий місяць. Звіти пересилати до КВ, ті з черги оформлюють звіт цілого В. і до кінця місяця пересилають звіт до ШГ. Звіт виконувати згідно залученого взірця.

6. Номінування.

Слідуючим воякам УПА признається такі підстаршинські ступені з важністю від I.XII. 1945 р.

Сот. “Сірі Вовки”

А. Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Вир
2.	стр.	Лис

3.	“	Тирса
4.	віст.	Джек
5.	віст.	Орел
6.	“	Залізняк
7.	стр.	Лопух
8.	віст.	Ікра
9.	віст.	Шум
10.	“	Стрипа

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Швиль
2.	“	Сурма
3.	“	Сокіл
4.	“	Степовий
5.	ст. стр.	Кривоніс
6.	“	Донець
7.	“	Зір
8.	стр.	Лесь
9.	“	Жар
10.	стр.	Гніт
11.	“	Лук
12.	“	Вітер
13.	“	Орлик
14.	“	Кобзар
15.	“	Вуж
16.	“	Діброва
17.	ст. стр.	Ворон
18.	“	Чумак
19.	ст. стр.	Байрак
20.	стр.	Осип
21.	“	Гарасим
22.	“	Юн
23.	“	Зеленчук
24.	“	Нечай
25.	“	Стріла
26.	“	Палій
27.	“	Бігун

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Лівий
2.	“	Липа
3.	“	Калина
4.	“	Лис
5.	стр.	Гук
6.	“	Топір
7.	“	Вихор
8.	“	Ліс
9.	стр.	Осінь
10.	“	Майданчук
11.	“	Рубан

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від I.XII.45 р. слідує:

1.	віст.	Буг
2.	стр.	Журба
3.	віст.	Залізник
4.	стр.	Голуб
5.	“	Рак
6.	віст.	Кривоніс
7.	стр.	Нечай
8.	“	Папороть
9.	“	Ворон
10.	“	Мат
11.	“	Нечай
12.	“	Швиль
13.	“	Прут
14.	стр.	Орел
15.	“	Черник
16.	“	Славко
17.	“	Бурсук
18.	ст. стр.	Вихор
19.	стр.	Вихор
20.	“	Орест
21.	віст.	Стрипа
22.	“	Вуж

23.	стр.	Ясний
24.	“	Шум
25.	“	Степ
26.	“	Ігор
27.	стр.	Думка
28.	“	Вільха
29.	“	Софрон
30.	ст. стр.	Чубатий*
31.	віст.	Зір
32.	стр.	Грабар
33.	“	Скала
34.	“	Сак
35.	“	Ікра
36.	“	Зибчак
37.	“	Дорошенко
38.	“	Степ
39.	“	Шум**

В. Впавшим на Полі Слави підвищується такі підстаршинські ступені з важністю від дня 30.IV.46 р.

Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Рибка
2.	віст.	Шпак
3.	віст.	Рись

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Байда
2.	“	Козак
3.	“	Катюша
4.	“	Довбня
5.	“	Левко
6.	“	Сурмач
7.	“	Голуб
8.	стр.	Чорнота

* У інших варіантах наказу подано: ст. віст. Чубатий

** У інших варіантах наказу подано: ст. віст. Шум

9.	“	Меткий
10.	“	Летючий
11.	“	Весло
12.	“	Майдан
13.	“	Береза
14.	“	Остап
15.	стр.	Гонта
16.	“	Смілий
17.	“	Смішний
18.	“	Бандурист
19.	“	Вишня
20.	“	Калина

Сот. “Чорноморці”

А. Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Ростислав
2.	“	Рак
3.	віст.	Цяпка
4.	“	Воля

Ступінь вістуна:

1.	ст. [стр.]	Буревій
2.	ст. стр.	Ліщина
3.	“	Остап
4.	“	Тарас
5.	ст. стр.	Орлик
6.	“	Байда
7.	“	Дорко
8.	“	Беркут
9.	стр.	Сірий
10.	“	Зруб
11.	“	Вовк

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Карпо
2.	“	Грива
3.	“	Славко
4.	стр.	Шлях

5.	“	Орест
6.	“	Канарок
7.	стр.	Корчук
8.	“	Зенко

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від I.XII. 45 р. слідуєчі:

1.	стр.	Морозенко
2.	“	Канарок
3.	віст.	Зеніт
4.	пвх.	Остап
5.	стр.	Вихор
6.	“	Рак
7.	ст. віст.	Джек
8.	стр.	Шпак
9.	стр.	Кудияр
10.	“	Сокіл
11.	“	Чорногор
12.	“	Дуб
13.	бул.	Соловій
14.	пвх.	Кінджал
15.	стр.	Кучар
16.	“	Зенко
17.	стр.	Корчук
18.	віст.	Цяпка
19.	“	Крим
20.	віст.	Валок
21.	стр.	Іскра
22.	віст.	Воля
23.	стр.	Моряк
24.	віст.	Олег

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.46 р.

Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Лад
2.	“	Грім
3.	“	Качур

4.	віст.	Дубовий
5.	“	Гордй
[6.]*		
7.	віст.	Оріх

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Байда
2.	стр.	Нечай
3.	“	Завзятий
4.	“	Нечай
5.	“	Яким
6.	“	Лук
7.	“	Крупа
8.	“	Буря
9.	стр.	Тригук
10.	стр.	<Нечай->Орішок
11.	“	Дунай
12.	“	Явір
13.	“	Лоза
14.	“	Кривозуб
15.	“	Вихор
16.	“	Береза
17.	стр.	Корнель
18.	стр.	Гайдамака
19.	“	Риба
20.	“	Лютй
21.	“	Жук
22.	“	Грива

Сот. “Рубачі”

A. Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Карий
2.	“	Бучок
3.	“	Ігор
4.	“	Буревій

* У інших варіантах наказу під ч. 5. поданий: віст. Півень; а під ч. 6.: віст. Гордй

5.	віст.	Данилко
6.	“	Султан
7.	ст. стр.	Камінь
8.	віст.	Калинович
9.	стр.	<Снігур> Тур
10.	“	Сян

Ступінь вістуна:

1.	ст. стр.	Мирон
2.	“	Сокіл
3.	“	Кожум'яка
4.	ст. стр.	Чумак
5.	“	Чайка
6.	“	Чиж
7.	стр.	Завзятий
8.	“	Чуйкевич
9.	ст. стр.	Бор

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Вірний
2.	“	Рись
3.	“	Хміль
4.	“	Ліщина
5.	“	Мороз
6.	“	Каня
7.	“	Крилатий
8.	“	Лопух
9.	стр.	Степовий
10.	“	Довбуш
11.	“	Зуб
12.	“	Снігур
13.	“	Беркут
14.	“	Богун
15.	“	Май
16.	“	Крига
17.	стр.	Зруб
18.	“	Бурлака

19.	“	Сірко
20.	“	Лісовий
21.	“	Качан
22.	“	Нечай
23.	“	Береза

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від I.XII.45 р. слідуєчі:

1.	стр.	Араб
2.	стр.	Лесь
3.	віст.	Бук

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.46 р.

Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Сокіл
2.	“	Карпо
3.	стр.	Діброва

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Здоровий
2.	“	Буря
3.	“	Високий
4.	стр.	Калинюк
5.	“	Щек
6.	“	Дзвінка
7.	стр.	Хитрий

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Горкий
2.	“	Олесь
3.	стр.	Сокира
4.	“	Ясень
5.	стр.	Лев

Сот. “Бурлаки”

А. Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Довбуш
2.	“	Сокіл

3.	віст.	Грім
4.	пвх.	Бурлака*
- [5.]**

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Хвиля
2.	ст. стр.	Лис
3.	“	Шпак
4.	“	Рак
5.	ст. стр.	Куліш
6.	“	Зелений
7.	стр.	Чайка
8.	ст. стр.	Когут
9.	ст. стр.	Корінь
10.	стр.	Ярко
- 11.***

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Листок
2.	“	Ластівка
3.	“	Яр
4.	“	Лютий
5.	стр.	Переможець
6.	“	Богдан
7.	“	Крига
8.	“	Зенко
9.	стр.	Тятива
10.	“	Крук
11.	“	Бобик

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від I.XII.45 р. слідуєчі:

1.	стр.	Листок
2.	“	Яструб
3.	“	Піч

* У інших варіантах наказу подано: віст. Бурлака

** У інших варіантах наказу під ч. 5. поданий: віст. Султан

*** У інших варіантах наказу поданий: стр. Ластівка

4. стр. <Богдан> Ярко
5. ст. бул. Чалий*
6. ст. стр. Дир
7. ст. стр. Рак
8. “ Шпак – від 30.IV.46 р.
9. “ Куліш – -”-

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.46 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Кий
2. “ Крутій
3. стр. Граніт
4. ст. стр. Дон
5. “ Вовк
6. “ Дніпро
7. ст. стр. Славко
8. віст. Тигр
9. “ Рогач
10. стр. <Бобик> Чайка
11. віст. <Крук> Сокіл

Ступінь вістуна:

1. стр. Рум
2. ст. стр. Граб
3. “ Гора
4. стр. Лилик
5. “ Калина
6. “ Сагайдачний
7. “ Триб
8. ст. стр. Вуйко
9. стр. Залізник
10. “ Рубач
11. “ Дніпро
12. ст. стр. Івась
13. “ Мороз

* У інших варіантах наказу подано: бул. Чалий

14.	стр.	Вишня
15.	стр.	Яр
16.	“	Рись
17.	ст. стр.	Переможець
18.	“	Крига
19.	“	Бобик
20.	“	Крук

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Даль
2.	“	Соловей
3.	“	Орлик
4.	стр.	Зозуля
5.	“	Тарас
6.	“	Ручай
7.	стр.	Хмара
8.	“	Гай

Сот. “Риболовці”

А. Ступінь ст. вістуна:

1.		Корнієнко
2.	віст.	Незнаний
3.	віст.	Козир
4.	“	Повстанець
5.	віст.	Райок

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Сухий
2.	стр.	Циган

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Грізний
2.	“	Еней
3.	“	Сверщ
4.	“	<Буйтур>
5.	“	<Здобутий>
6.	“	<Мороз>
7.	“	Сірий

8.	стр.	Летун
9.	“	Доброволець
10.	“	Марко
11.	“	Хмара
12.	“	Цяпка
13.	“	Пугач
14.	“	<Соловій>
15.	стр.	<Аскольд>
16.	“	Щигол
17.	“	Пташок
18.	“	<Орлик>
19.	“	Камінь
20.	“	Явір
21.	“	<Граб>

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від І.ХІІ.45 р.

1.	ст. віст.	Славко
2.	“	Чумак
3.	“	<Тихий>
4.	стр.	Стефко
5.	“	Мак
6.	“	Яструб
7.	стр.	Роса
8.	“	Шпак
9.	“	Гай

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.46 р.

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Незнаний
2.	“	Циган
3.	стр.	Козак
4.	“	Калашник
5.	стр.	Чайка
6.	“	Сірий

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Ярема
2. “ Орел
3. “ Май
4. “ Комар
5. “ Хміль*
6. “ <Довбуш>
7. “ Залізник
8. “ Чайка
9. “ Вишневий
10. стр. Рибак
11. “ Чайка
12. “ Сосновець
13. “ Мак
14. “ Швейко
15. “ Журавель
16. “ Лис
17. “ Лютий
18. “ Ластівка
19. стр. Морозенко
20. “ Кий
21. “ Щигол
22. “ Вуж
23. “ Гук
24. “ Голуб
25. “ Бойко
26. “ Вістун

Сот. “Сіроманці”

А. Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Брюховецький
2. “ Ворона**
3. “ Пугач
4. віст. Морський
5. “ Плішка

* У інших варіантах наказу стр. Хміль викрислений із списку

** У інших варіантах наказу поданий: віст. Ворон

6.	ст. стр.	Рудий*
7.	ст. стр.	Коник**
8.	віст.	Клин
9.	“	Черешняк

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Клименко***
2.	“	Березовський ^{4*}
3.	ст. стр.	Вороний
4.	“	Вишня
5.	ст. стр.	Максим
6.	“	Синиця
7.	“	Черник
8.	“	Левадний
9.	ст. стр.	Френтовик
10.	“	Льоня
11.	“	Зелений
12.	“	Дністровий

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Кундзір вский ^{5*}
2.	“	Бір
3.	“	Луг ^{6*}
4.	стр.	Липей ^{7*}
5.	“	Збіг
6.	“	Бідний
7.	стр.	Довбуш
8.	“	Дніпро
9.	“	Веселий
10.	“	Марко

* У інших варіантах наказу подано: віст. Рудий

** У інших варіантах наказу подано: віст. Коник

*** У інших варіантах наказу подано: ст. стр. Клименко

^{4*} У інших варіантах наказу подано: ст. стр. Березовський

^{5*} У інших варіантах наказу поданий псевдонім: Кундзіравий

^{6*} У інших варіантах наказу подано: стр. Лис

^{7*} У інших варіантах наказу подано: стр. Лютий

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від I.XII.45 р. слідує:

1.	ст. стр.	Березовський
2.	віст.	<Пчілка> Плішка
3.	віст.	Іскра
4.	стр.	Степ
5.	ст. стр.	Ярополк
6.	віст.	Шпак – Золотою зіркою

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.46 р.

Ступінь ст. вістуна:*

1.	віст.	Бондаренко
2.	“	Дивак
3.	віст.	Байрак
4.	“	Зірка
5.	віст.	Грім
6.	“	Хаш
7.	віст.	Шпак
8.	“	Трясило
9.	“	Голубенко

Ступінь вістуна:

1.	ст. стр.	Коханий

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Шум
2.	“	Бескид
3.	“	Ворон
4.	стр.	Підкова
5.	“	Макух
6.	“	Долішний
7.	стр.	Нечай

* Позиції 7, 8, 9, у підрозділі документа “Ступінь ст. вістуна”, позиції подані у підрозділах “Ступінь вістуна” та “Ступінь ст. стрільця” додані з подібних документів.

8. “ Боруля
9. “ Дорошенко

Постій, 30 квітня 1946 р.

шеф ШГ
/–/ пор. Стрийський

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 537-539. Копія¹.

¹ Подібний текст: *ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 406-411, 1106-1107, 1109-1109,*

№ 10
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 6/46
ПРО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТІВ

Квітень 1946 р.

Залучник ч. 1
до Наказу ч.6/46

ЩО ПОВИННО ПОДАВАТИСЯ В ЗВІТІ

1. Оперативне зведення

Подавати докладний опис всі[х] бойових фактів з датою і назвою місцевості. Хто командував боєм, втрати ворога і наші. При більших акціях подати шкіц.

2. Контррозвідка

Подати що перероблено з ділянки військової таємниці, чи не було проявів агентурної роботи у відділі.

3. Вишкільна робота

Подати, що перероблено за цілий місяць, як був курс зробити докладний звіт. З ділянки політвиховної роботи вимінити скільки годин було проведено політзанять і що на них перероблено.

4. Персональні справи

Подати: листу до авансу живих і впавших, листу до відзначення живих і впавших, листу до відзначення за рани. Крім цього

персональний стан чот подавати чисельно та моральний і бойовий стан чот.

5. Узброїння

Подати скільки є зброї та амуніції до неї, скільки замагазиновано. Санітарний стан чот і скількість санітарів. Який виряд.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 603. Копія.

№ 11 НАКАЗ ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 7/46

1 жовтня 1946 р.

Лисоня
ШГ

Постій, 1 жовтня 1946 р.

НАКАЗ ч. 7/46

I. Номінування

Сот. "Лісовики"

А. Воякам УПА підвищується такі підстаршинські ступені з важністю від I.XII. 1945р.:

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Дон

Ступінь вістуна:

1. ст. стр. Яр
2. -"- Кузьма
3. ст. стр. Гора
4. -"- Скромний
5. стр. Морозенко
6. -"- Степ

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Орел

2. -"- Гонта
3. стр. Щик
4. -"- Савка

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від I.XII.1945 р.

1. Зелений
2. Липа
3. Карий
4. Степан
5. Пікун
6. Місяць
7. Генко
8. Залізник
9. Крутій
10. Зорян
11. Лист
12. Рись
13. Русак
14. Когут
15. Гай
16. Білий

17. Лев
18. Шум
19. Ігор
20. Хмара
21. Олесь
22. Гриць
23. Корч
24. Явір

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.1945 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Бульба
2. -"- Богун
3. віст. Льонько

4. -"- Бурлака
5. ст. стр. Вихор
6. -"- Юрко
7. -"- Бір

Ступінь вістуна:

1. стр. Чугай
2. -"- Муха
3. -"- Івась
4. ст. стр. Калина
5. стр. Клим
6. -"- Байда
7. ст. стр. Тіс
8. стр. Сич
9. стр. Скала
10. ст. стр. Соловій
11. стр. Бас
12. -"- Новак
13. -"- Лис
14. ст. стр. Щука
15. стр. Свіжий
16. -"- Сосна
17. -"- Павленко
18. стр. Зенко
19. -"- Чорний
20. -"- Остап
21. -"- Дубок
22. -"- Гриць
23. -"- Довгий
24. -"- Птах
25. -"- Карпо
26. -"- Пушкін

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. [К]омар
2. -"- Човен
3. -"- Хмара
4. -"- Лі[с]
5. -"- Благий
6. -"- Меч
7. -"- Кор[а]
8. -"- Вир
9. -"- Бистрий
10. -"- Мак
11. -"- Рін
12. -"- В'юн
13. -"- Черемха
14. стр. Лоза
15. -"- Верховинець
16. -"- Чай
17. -"- Рік
18. -"- Бук
19. -"- Оріх
20. -"- Прут
21. -"- Нечай
22. -"- Птах
23. -"- Семен
24. -"- Вода
25. -"- Гриник
26. -"- Омелян
27. стр. Гамалія
28. -"- Марко
29. -"- Роман
30. -"- Жук
31. -"- Карпо
32. -"- Сон

33.	-"-	Куций
34.	-"-	Вітер
35.	-"-	Роман
36.	-"-	Гнат
37.	-"-	Догоза
38.	-"-	Ярослав
39.	-"-	Луг
[40.]	[стр.]	[Дунай]
41.	-"-	Ворон
42.	-"-	Зелений

Сот. "Гайдамаки"

А. Воякам УПА підвищується такі підстаршинські ступені з важністю від І.ХІІ. 1945 р.

Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Сокіл
2.	-"-	Лис
3.	віст.	Соловій
4.	-"-	Хмель

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Дін
2.	-"-	Лиман
3.	-"-	Гук
4.	-"-	Троянда
5.	стр.	Лісник
6.	-"-	Колос
7.	-"-	Степ
8.	-"-	Грізний
9.	стр.	Андрій
10.	-"-	Шугай
11.	-"-	Баленко
12.	-"-	Жулік
13.	-"-	Гарбуз

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Хемік
2. стр. Левко
3. стр. Голка

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від I.XII.1945 р.

1. бул. Сіроманець
2. бул. Смерека
3. віст. Троянда
4. стр. Довбня
5. стр. Чумак

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.1946 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Грізний
2. віст. Андрій

Ступінь вістуна:

1. стр. Певний
2. стр. Голка

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Білий
2. -"- Граб
3. -"- Діброва
4. -"- Міцний
5. -"- Гамалія
6. -"- Сокіл
7. -"- Птах
8. стр. Качур
9. -"- Дуб
10. -"- Славко
11. -"- Гаевий
12. -"- Орлик

13.	-"-	Залізняк
14.	-"-	Смачило
15.	стр.	Сокіл
16.	-"-	Кавун
17.	-"-	Сокіл
18.	-"-	Зелений
19.	-"-	Кухар
20.	-"-	Кукурідза

Чота "Схід"

А. Воякам УПА підвищується такі підстаршинські ступені з важністю від І.ХІІ.1945 р.

Ступінь ст. вістуна:

1.	віст.	Корнієнко
2.		Сула

Ступінь вістуна:

1.	стр.	Голуб
2.	-"-	Хмара
3.	стр.	Пугач
4.	-"-	Шляпа

Ступінь ст. стрільця:

1.	стр.	Орел
2.	-"-	Яструб
3.	стр.	Лис
4.	-"-	Клим
5.	стр.	Максим
6.	-"-	Чорний
7.	-"-	Шпак

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від І.ХІІ.1945 р.

1.	ст. стр.	Голуб
2.	віст.	Корнієнко
3.		Яструб

4. Шляпа
5. Сула
6. Дон

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 30.IV.1946 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. Соколенко

Ступінь віст[уна:]*

1. стр. Сивий
2. -"- Жбурляй
3. стр. Сергієвський
4. -"- Скакун
5. стр. Залізняка
6. -"- Полтавський

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Монька
2. -"- Овченко
3. стр. Ткачук
4. -"- Дзвін
5. стр. Гроза

Сот. "Рубачі"

А. Воякам УПА підвищується такі підстаршинські ступені з важністю від 31.VII.1946 р.

Ступінь вістуна:

1. Помста
2. ст. стр. Май
3. -"- Довбуш
4. ст. стр. Береза
5. стр. Хміль
6. -"- Воля

* У тексті надруковано двічі

7. ст. стр. Степовий
8. -"- Тигр

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Зоря
2. -"- Еней
3. стр. Муха
4. -"- Лис
5. стр. Крутий
6. -"- Хмара

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від 31.VII.1946 р.

1. віст. Гамалія
2. віст. Копчик

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 1.X.1946 р.

Ступінь вістуна:

1. стр. Зруб
2. ст. стр. Орел

Сот. "Сіроманці"

А. Воякам УПА підвищується такі підстаршинські ступені з важністю від 31.VII.1946 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Клименко
2. віст. Хитрун
3. віст. Сажаниця

Ступінь вістуна:

1. ст. стр. Бір

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Данко
2. -"- Видовий
3. -"- Мороз

4. -"- Байда
5. стр. Здібний
6. -"- Буря
7. -"- Шугай
8. -"- Полтавець
9. стр. Вихор
10. -"- Хитрий
11. -"- Бойко

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від 31.VII.1946 р.

1. віст. Борис
2. стр. Протокол
- [3]. ст. бул. Грабко
- [4]. ст. віст. Круча

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 1.X.1946 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Клим
2. віст. Луговий
3. -"- Улан
4. віст. Капелюх
5. -"- Степовий

Ступінь вістуна:

1. ст. стр. Недоля
2. -"- Цяпка
3. ст. стр. Рубай
4. -"- Кримський
5. ст. стр. Барвінський
6. -"- Циган
7. -"- Щигол

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Свір

Сот. "Холоднярці"

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 1.XII.1945 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Дим
2. -"- Борис
3. -"- Сербин
4. віст. Рух
5. -"- Кит
6. -"- Сокіл
7. віст. Яр

Ступінь вістуна:

1. стр. Боян

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Мидниця
2. -"- Канарок
3. -"- Жайворонок
4. -"- Лев
5. -"- Чорновуз
6. -"- Комар
7. -"- Шум
8. -"- Голуб
9. стр. Лев
10. -"- Карий
11. -"- Папа
12. -"- Дуб
13. -"- Нечай
14. -"- Білий
15. -"- Кос
16. -"- Лис

17. стр. Зов
18. -"- Явір
19. -"- Степовий
20. -"- Меч
21. -"- Ніч
22. -"- Дністер
23. -"- Вій
24. -"- Гонта
25. -"- Син

Сот. "Бурлаки"

Б. Відзначені срібною зіркою за рани з важністю від 31.VII.1946 р.

1. стр. Яструб

В. Впавшим на Полі Слави підвищується підстаршинські ступені з важністю від 1.XII.1946 р.

Ступінь ст. вістуна:

1. віст. Корінь

Ступінь вістуна:

1. стр. Орел
2. стр. Дубок

Ступінь ст. стрільця:

1. стр. Хитрий
2. стр. Яструб

/-/ Стрийський
в.о. Шефа ШГ

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 614-615. Копія¹.

¹ Подібний текст: ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 1111-1112. Копія.

№ 12
НАКАЗ ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 1/47

3 березня 1947 р.

ШГ
“Лисоня”
Орг./перс.

Дня 3.III.1947 р.

НАКАЗ ч. 1/47

Рішенням ШГ з дня 1.IX.1946 р. підвищується ступені слідуючим воякам УПА “Лисоня”:

I. а) Ст. булавного

бул.	Бурлака
“	Довбуш
“	Горішний
“	Дзвін
“	Круча
“	Найда
“	Чубатий
“	Клим
“	Сокіл
“	Грім
“	Ромко
“	Рух (Орг. сітка)

б/ Булавного

ст. віст.	Мручко
“	Ворона
“	Хитрун
“	Стьопа
“	Ярко
“	Когут
“	Дон
“	Слух (СБ)

II. а) Бронзовий Хрест Боевої Заслуги:

ст. бул.	Сокіл	1.IX.1946
“	Клим	1.IX.1946
“	Свій	3.III.1947
“	Яструб	3.III.1947

в.о. Шеф Штабу Групи
/Стрийський/

ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 546. Оригінал.

№ 13
НАКАЗ ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 2/47

1 березня 1947 р.

УПА-Захід
ШГ 3
Орг./перс.

Постій, дня 1.III.47 р.

НАКАЗ ч. 2/47

Рішенням ШГ 3 з днем 1.1.47 р. підвищується ступені й відзначається за боеві заслуги і рани слідуєчих вояків УПА Г 3 та цивільні особи:

В. Стр.*

Номінувані

Ст. бул.

чотовий	-	Орлик
-”-	-	Меткий
-”-	-	Сокіл

Бул.

ст. віст.	-	Буг
-”-	-	Лесь

* Так у тексті

ЧОТ.	-	Промінь
СТ. ВІСТ.	-	Цяпка
-”-	-	Рок
-”-	-	Шлях
-”-	-	Лис
-”-	-	Ліщина
-”-	-	Джек
-”-	-	Вир
-”-	-	Буревій
-”-	-	Смерека

Ст. віст.

ВІСТ.	-	Зір
-”-	-	Зеленчук
-”-	-	Діброва
-”-	-	Осип
-”-	-	Тирса
-”-	-	Лис
-”-	-	Підкова
-”-	-	Лютий
-”-	-	Буревій
-”-	-	Кармелюк
-”-	-	Мартин
-”-	-	Залізник
-”-	-	Високий
-”-	-	Левко
-”-	-	Вовк
-”-	-	Ліщина
-”-	-	Замок
-”-	-	Сокіл
-”-	-	Шпиль
-”-	-	Байрак
-”-	-	Сульч
-”-	-	Левко
-”-	-	Тополя
-”-	-	Олег
-”-	-	Тарас

- " - Чуй
- " - Зелений
- " - Соловій
- " - Степ
- " - Лісник
- " - Пікун

Віст.

- ст. стр. - Ігор
- " - Степ
- " - Тур
- " - Вихор
- " - Канал
- " - Карий
- " - Думка
- " - Калинка
- " - Дніпро
- " - Гриць
- " - Голуб
- " - Лис
- " - Сокіл
- " - Вітер
- " - Береза
- " - Здобутий
- " - Триб
- " - Сагайдак
- " - Сурма
- " - Чуприна
- " - Іскра
- " - Степовий
- " - Сокіл
- " - Тимошенко
- " - Гонта
- " - Дуб
- " - Бакун
- " - Ігор
- " - Чос

- ”- - Клен
- ”- - Мат
- ”- - Верба
- ”- - Грім
- ”- - Грек
- ”- - Гонта
- ”- - Майданчук
- ”- - Ліс
- ”- - Жар
- ”- - Гой
- ”- - Лук
- ”- - Шум
- ”- - Прут
- ”- - Осінь
- ”- - Мирон
- ”- - Рак
- ”- - Змій
- ”- - Оса
- ”- - Довбуш
- ”- - Швидкий
- ”- - Стецько
- ”- - Пісня
- ”- - Юр
- ”- - Гомін
- ”- - Вітер
- ”- - Воевода
- ”- - Ярема
- ”- - Гайдамака
- ”- - Мазепа
- ”- - Вістун
- ”- - Слух
- ”- - Горішний
- ”- - Гнат
- ”- - Комар
- ”- - Кривоніс
- ”- - Весна
- ”- - Щигол

-”-	- Скакун
-”-	- Соловій
-”-	- Остап
-”-	- Борис
-”-	- Береза
-”-	- Буревій
-”-	- Пізний
-”-	- Буйний
-”-	- Мороз
-”-	- Грізний
-”-	- Грім
-”-	- Гамалія
-”-	- Козар
-”-	- Кучерявий

Ст. стр.

стр.	- Оріх
-”-	- Перун
-”-	- Шум
-”-	- Юрчик
-”-	- Буря
-”-	- Панас
-”-	- Дунай
-”-	- Щупак
-”-	- Мишка

Відзначені

Бронзовим Хрестом Боевої Заслуги:

бул.	- Лесь
ст. віст.	- Зір
віст.	- Чайка
зв’язковий орг. сітки	- Рух
СБ	- Марко
-”-	- Дон

Срібною Зіркою за рани:

пор.	-	Бистрий
віст.	-	Бігун
стр.	-	Степ
-"-	-	Рух
-"-	-	Тополя
ройовий	-	Луг
стр.	-	Береза
-"-	-	Шпак
ройовий	-	Сокіл
віст.	-	Вир
СБ	-	Доля

в.о. шефа ШГ
/Стрийський/

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 534-536. Оригінал.¹

¹ Подібний текст: ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 413-415.

№ 14

НАКАЗ ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 1/48

30 червня 1948 р.

[Орг.-п]ерс.

М. п., 30 червня 1948 р.

НАКАЗ ч. 1/48

[Пр]изнається степень:
Старшого булавного

1. ст. віст. Зривові - с[отен]ному Чорноморців
2. ст. віст. Орестові - СБ В17

Булавного

1. ст. віст. Степові - ч[ото]вому В17
2. вістуніві Лискові - рой[ово]му В16

[При]знається відзначення слідуючим воякам УПА й учасникам революційного підпілля:

А) За бойові заслуги –

Бронзовий Хрест Бойові Заслуги

1. Спартаківі - с[отен]ному В18
2. Костенкові - с[отен]ному В18
3. Букові - ч[ото]вому В18
4. Осичці - стр. В18
5. Тополі - кулем[етник] В18
6. Хвильовому - пров. В18/а
7. Донові - зв. Г З
8. Степові - зв. Г З
9. Сіркові - зв. Г З
10. Ярому - СБ В16/а
11. Шилові - СБ В16/а
12. Ясному - СБ В16/б
13. Горі - стр. В16/б
14. Крітові - стр. В16/б
15. Гонті - рой. В16/б
16. Сулімі - СБ В17/а
17. Богданові - СБ В17/а
18. Бозові - СБ В17/а

Похвалу

1. Ромкові - СБ В17
2. Черникові - зв. Г З
3. Шликові - зв. Г З
4. Бурому - зв. Г З
5. Ігореві - зв. Г З

[Б]) За працю у важких умовах –

Медал[л]ю “За боротьбу в особливо тяжких умовах”

1. Володимирові - В17/в
2. Ярославіві - пров. В17/а
3. Тарасові - тех. зв[ено] В18
4. Луговому - В18/в
5. Кобзареві - В18/в
6. Сергієві - В18/в

7. Кризі - зв. Г 3
 8. Охові - зв. Г 3

В) За рани –

Чотири Срібні Зірки

Воеводі - В18

Три Срібні Зірки

Сливці - В18

Дві Срібні Зірки

Липі - зв. Г 3

Одну Срібну Зірку

1. Сурмачеві - В18
 2. Бурсакові - В18
 3. Оріхові - В18
 4. Байденкові - В18
 5. Свидові - зв. Г 3
 6. Двигунові - зв. Г 3
 7. Жукові - зв. Г 3
 8. Миронкові - зв. Г 3
 9. Мармашеві - Г 3
 10. Подолянкові - СБ В17/б
 11. Гачеві - кущ. В16/б
 12. Стрільцеві - стр. В16/б

/–/ Гулий
 в.о. К-р Г 3

Роздільник:

ГВШ	1	прим[ірник]
Замок	1	“
КВ 16	1	“
КВ 17	1	“
КВ 18	1	“
Г-3 – архів	2	“
Разом –	7	прим[ірників]

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 275-276. Копія.

№ 15
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 1/48
ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ТА НОМІНУВАННЯ

Червень 1948 р.

^aПрилога до наказу ШГ 3
ч. 1/48^a

- А/ За рани:
- Однією Золотою* Зіркою
1. Володимир сотенний УПА-Північ, за втрату обох очей в бою з більшовиками (09.05.44);
 2. ...** вояк УПА, за втрату обох очей в бою з більшовиками.
- Чотирьома Срібними Зірками
1. Воевода бойовик [В]18, ранений 4 рази: а) перестріл долоні та подіравлення лица осколками розривної кулі; б) перестріл правої руки вище ліктя з перебиттям кості – квітень 46; в) перестріл ноги вище коліна – червень 46; г) перестріл литки – березень 1947.
- Трьома Срібними Зірками
1. Сливка бойовик [В]18, ранений 3 рази: а) пострілена нога вище коліна – липень 45; б) пострілена рука між кістками вище ліктя – грудень 46; в) постріляна долоня лівої руки з перебиттям кісток – квітень 47.
- Однією Срібною Зіркою
1. Сурмач бойовик [В]18, ранений рівночасно в трьох місцях: а) перебита стопа лівої ноги; б) простріляна права нога в м'язах; в) легко простріляний правий бік.

* У тексті чорним чорнилом перекреслено та дописано: срібн[ою]; навпроти ч. 1 і 2 чорним чорнилом поставлено: X, що свідчить, імовірно, про викреслення

** Так у тексті

2. Бурсак бойовик [В]18, поранений в м'яз лівої ноги з порушенням нервової системи й рівночасне попечення ракетою.
3. Оріх бойовик [В]18, постріл в груди на віддалі 1,5 см. від серця.
4. Байденко бойовик [В]18, ранення нище [к]оліна лівої ноги, перебита кість (Згинув 26.ХІ.46).
5. Мармаш керівник [В]17, перебита ліва рука.
6. Подолян служба безпеки [В]17, перебита рука з пошкодженням кісті.
7. ^бДвигун =^б Довбуш зв'язковий Г З, перебита рука з нашущенням кісті.
8. Дуб зв'язковий Г З, перебита ліва рука з ушкодженням кісті і нервової системи.
9. Свид зв'язковий Г З, рівночасно три поранення в м'язи лівої і правої ноги.
10. Петро* зв'язковий Г З, перестріл м'яза ноги.
11. Миронко зв'язковий Г З, важке поранення грудної клітки і перелом ребра.

Б/ За бойову роботу:

Бронзовийм Хрестом Бойової Заслуги

1. Костенко сотенний УПА-Південь, в УПА від 1943 р., проводив рейди по північній Кам'янець-Подільщині, Волині, Вінничині та Тернопільщині. Як командир відділу УПА розігнав багато станиць ИБ, зводив успішні бої. Попавши на засідку, ранений, дострілився 26.08.46.
2. Хвильовий надр. пров. на Кам[']янець]-Подільщині. Крім організаційно-пропагандивної роботи виконував теж і бойові акції:
 - а) Зорганізував і перевів акцію на цукровий завод в Зарожанах, Хотинського р-ну, Чернівецької обл., при помочі дванадцяти бойовиків. Під час акції вбито начальників МГБ і МВД Хотинського р-ну, начальника ГО МВД м. Хотина й інших партійців, що відбували збори. Здобуто касу, машинку до писання, архів КСМ,

* У тексті, навпроти ч. 10, чорним чорнилом поставлено: Х, що свідчить, імовірно, про викреслення

- список с[екретних]/с[отрудинків] Хотинського р-ну, 6 пістолів, кілька СВТ, сідла. На заводі було 60 чоловік озброєної охорони.
- б) Роззброїв дві сильніші станиці ИБ (в Чернівецькій і Кам[’янець]-Подільській обл.) здобуваючи зброю (кулемет, СВТ, кріси і ін.). Хвильовий родом з Дніпропетровщини. Вирізнявся як добрий пропагандист. Згинув у червні [19]46 р.
3. Спартак сотенний УПА-Південь, родом з Рівенської обл., старий член ОУН, підпільник першої під большевицької окупації, в рядах УПА з перших днів існування. Рейдував на Житомирщині, Поліссі, Волині, Кам[’янець]-Подільщині та Тернопільщині. Поранений попередньо в бою під [с.] Сорокою, Копичинецького р-ну (25.X.44), обскочений в січні [19] 45 р. більшовиками, борониться разом зі стр. Осичкою понад 10 год. Більшовики, щоб узяти хату підвезли гарматку й щойно арматнім пострілом вбивають Спартак, а ранений Осичка, з піснею на устах – дострілюється. В бою впало 18 большевиків.
4. Осипчак* бойовик, родом з Рівненської обл., згинув по-геройськи зі Спартаком.
5. Бук чотовий УПА-Захід, командир боївки на Кам[’янець]-Подільщині, по терені якої зробив багато рейдів. Обскочений разом із бойовиками (4 [чол.]) в криївці військами МВД (лютий 46) борониться три доби. Вистрілявши набої – нищать зброю, рвуть вбрання, взуття, палять орг. документи й стріляються одним, залишеним пістолем. Бук родом з Вінничини.
7. Тополя** кулеметчик в УПА, в яку поступив в часі нім. окупації. Кулемета не покидав до останньої хвилини життя, вбиваючи багато ворогів. Згинув по-геройськи 26.08.46.

* Так у тексті, імовірно повинно бути: Осичка

** У тексті порушена номерація

8. Карпо бойовик СБ [В]-17, в боротьбі знищив до 90 ворогів. Мав ряд боїв і сутичок, в яких вів себе безстрашно. Між іншими, охороняючи відступ друзів з окруженого села, вбив сам із кулемета 22 більшовиків.
^вГВШ ч. 1/48, СХБЗ^в
9. Степ зв'язковий Г 3, вояк УПА, виконував наскок на райцентр Підгайці, брав участь в планованій засідці на о[перативного]/ у[повноваженого] і ін.
10. Дон чотовий УПА, зв'язковий Г 3, виконав ряд бойових акцій:
а) на засідці зліквідував начальство Монастирського р-ну;
б) наскок на Підгайці (4 бойовики), вбиваючи лейт. НКВД;
в) відбив родину виселювану на Сибір;
г) виконав атентат на нач. ИБ.
11. Сулима рай. СБ [В]-17, виконав атентат на партприкріпленого;
12. Богдан бойовик СБ [В]-17, перший кулеметчик в сотні "Орли";
13. Сірко зв'язковий Г 3;
14. Орлик рай. СБ [В]-16, виконував атентат на о[перативного]/ у[повноваженого] НКВД;
^г[ГВШ] ч. 1/48^г
15. Ярий бойовик СБ [В]-16;
16. Шило бойовик СБ [В]-16.
- Подані до відзначення під [ч.] 11-16 проектується нагородити за добровільну участь в атентаті на агента У МГБ – Жара.
17. Хмара бойовик ОСБ – Чортків, родом зі СУЗ, мав дуже геройські вчинки. Згинув.
- [18.] Орел бойовик СБ, вирізвився бойовою роботою. Згинув.
^гНеподаний^г

В/ Підвищується в степенях:

До степеня – ст. булавного

1. ст. вістун Зрив сотенний Чорноморців

2. бул. Черник абсолювент школи “Оленів” (10 льоката).
^аХорунж[ий] н[аказом] ГВШ [ч.] 1/49^д

/Гулий/

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 808-809. Оригінал.

№ 16

НАКАЗ ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ

№ 2/48

10 жовтня 1948 р.

ШГ – “Лисоня”
Орг. – перс.

М. п., дня 10 жовтня 1948 р.

НАКАЗ ч. 2/48

Рішенням Штабу Групи “Лисоня” від 31 серпня 1948 р. відзначається слідуючих вояків УПА та членів революційно-визвольного підпілля:

I. За бойові заслуги –

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1.	Ореста	-	рай. В-16/б
2.	Славка	-	рай. СБ В-16/б
3.	Місяця	-	СБ В-17
4.	Пікуна	-	В-17/г

Похвалою

1.	Вовка	-	В-16/б
2.	Зеленого	-	В-17/в

Вирізненням

1.	Юрія	-	В-16/б
2.	Оха	-	В-17/б
3.	Тополю	-	В-17/в
4.	Цяпку	-	зв. В-18
5.	Романа	-	зв. В-18

II. За успішне виконання революційних завдань в ускладнених умовах –

Медаллю “За боротьбу в особливо тяжких умовах”

1.	Жвана	-	КВ 18
2.	Мороза	-	В-18/в
3.	Топора	-	В-17/г
4.	Спецгрупу “Тятива”
(разом 9 чол.)	-	В-16/а
5.	Спецгрупу “Глуша”
(разом 9 чол.)	-	В-16/а
6.	Спецгрупу “Кобзар”
(раз[ом] 8 чол.)	-	В-16/а

Поіменний список відзначених під т.т. 4, 5, 6, – подається окремо.

III. За рани –

Трьома Срібними Зірками

1.	Ясеня	-	В-17/в

Двома Срібними Зірками

1.	Зеленого	-	В-17/в
2.	Дніпра	-	зв. В-17/в

Одною Срібною Зіркою

1.	Руха	-	СБ В-17/а
2.	Максима	-	СБ В-17/а
3.	Андрія	-	СБ В-17/б
4.	Дніпра	-	зв. В-17/г
5.	Жука	-	В-17/г
6.	Лютого	-	зв. В-17
7.	Береста	-	В-17/а
8.	Аркаса	-	В-17/г
9.	Левка	-	СБ В-17/г
10.	Чумака	-	В-17/б
11.	Коріня	-	В-17/в
12.	Ореста	-	рай. В-16/б
13.	Вовка	-	В-16/б

/-/ Гулий
в.о. КГ-3

[Р]оздільник:

ГВШ	1	прим[ірник]
Замок	1	“
КВ 16	1	“
КВ 17	1	“
КВ 18	1	“
Г-3 – архів	2	“
Разом –	7	прим[ірників]

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 520-521. Копія.¹

¹ Тотожний текст: *ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 278-279; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 518-519, 970-970*

№ 17

ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 2/48 ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ

Серпень 1948 р.

Скалатщина

Прилога до Наказу ШГ-3 ч. 2/48

СПИС ПОВСТАНЦІВ ДО ВІДЗНАЧЕННЯ

^а-БХБЗ^а І. Орест: за німецької дійсности боєвик “20”, за большевицької дійсности боєвик районної боївки СБ, від травня 1948 року провідник Скалатського району. Брав участь і відзначився своєю відвагою у таких боях чи сутичках з ворогом:

1. В червні 1944 р. в с. Городниця, Скалатського району зловив живим бійця ВВ НКВД.

2. В липні 1944 р. 15 большевиків зробили засідку на хуторах Остра Могила, Скалатського району. На засідку найшли 5 повстанців. Вони прийняли бій і вбили 6 большевиків. Зі сторони повстанців втрат не було.

3. 1 листопада 1944 р. в с. Паївка, Гримайлівського району, кількох повстанців наскочили на 20 большевиків. Ранили одного і одного вбили большевика. Повстанці втрат не мали.

4. В листопаді 1944 р. в с. Паївка, Гримайлівського району, група большевиків окружила хату, в якій квартирували кількох

повстанців. Большевики кидали до середини гранати, а Орест викидав їх назад надвір. Повстанці прорвались з оточення без втрат.

5. 4 грудня 1944 р. в с. Качановецьке, Гримайлівського району, брав участь в бою з большевицькими партизанами. Повстанців було коло 30, большевиків – коло 120. В бою впало 12 повстанців, большевиків – невідома кількість.

6. В січні 1945 р. брав участь в акції на станицю стрібків в с. Пізнанка, Скалатського району. Стрібків роззброєно, застрілено начальника стрібків і одного стрібка.

7. 2 лютого 1945 р. в с. Вікно, Гримайлівського району, коло 150 большевиків оточили 4 повстанці в школі. Підчас прориву Орест перший вискакував з будинку і вбив двох большевиків. Усіх большевиків вбито трьох і ранено чотирьох. З повстанців один зловлений живим.

8. 27 лютого 1945 р. в с. Вікно, Гримайлівського району, попав на засідку і зівстав тяжко ранений у груди. Куля лишилась у грудях. ^{б-1 СЗ^б}

9. 14 квітня 1946 р. в с. Оріхівці, Підволочиського району, 20 повстанців розбили станицю стрібків і спалили колгосп. Здобуто 17 крісів, вбито голову колгоспу.

10. 15 квітня 1947 р. в с. Поплави, Скалатського району, зловив живим міліціонера.

11. 15 лютого 1948 р. в с. Пізнанка, Скалатського району, 4 повстанці роззброїли станицю стрібків. Зліквідовано 6 большевицьких вислужників, між ними начальника стрібків і міліціонера.

^в-Похвала^в ІІ. Вовк: боєвик, брав участь і відзначився своєю відвагою в таких боях чи сутичках з ворогом:

1. 1 листопада 1944 р. в с. Паївка, Гримайлівського району, кількох повстанців наскочили на 20 большевиків. Ранили одного і вбили одного большевика. Повстанці втрат не мали.

2. 27 березня 1945 р. в с. Козина, Гримайлівського району, около 300 большевиків наскочили на 35 повстанців. Нав'язався бій, який тривав від 1.30 до 7.00 вечора. Впало 17 большевиків, повстанців – 3. ^{г-1 СЗ^г}

3. В квітні 1945 р. в с. Лука Мала, Гримайлівського району, 8 повстанців роззброїли трьох польських стрібків.

4. В травні 1945 р. на полях між селом Качанівкою і Іванівкою, Підволочиського району, трьох повстанців зробили засідку на 5 большевиків. Ранено трьох большевиків, повстанці втрат не мали.

5. Перед Зеленими святами 1945 р. коло 30 повстанців зробили засідку на полях між селами Красне і Зелене, Гримайлівського району, убито голову райвиконкому, прокурора, ранено інспектора райфінвідділу, зловлено живим секретаря комсомолу і двох большевицьких вислужників. Здобуто один ППС, один ППШ і один кріс та один пістоль.

6. На другий день Зелених свят 1945 р. в лісі коло села Саджавки, Гримайлівського району, робили облаву кількасот большевиків і надійшли на табір 12 повстанців. Нав'язався бій, під час якого вбито 4 большевики, зі сторони повстанців було легко ранених 2. Повстанці з оточення прорвались.

7. 4 листопада 1945 р. в лісі Малинник, Скалатського району, зловив живим польського стрелка.

8. 14 квітня 1946 р. в с. Оріхівці, Підволочиського району, 20 повстанців розбили станицю стрелків і спалили колгосп. Здобуто 17 крісів, вбито голову колгоспу.

9. 9 травня 1946 р. в с. Зарубинці, Скалатського району, 40 повстанців зробили наскок на гарнізон ВВ НКВД, яких було 30 чоловік, і на станицю стрелків з 15 чоловік. Вбито одного і ранено одного большевика. Зі сторони повстанців втрат не було.

10. 23 червня 1946 р. в с. Остра Могила, Скалатського району, на засідці легко ранений в голову.

11. 26 червня 1946 р. в лісі коло с. Остра Могила, Скалатського району, робили облаву кількасот большевиків і надійшли на трьох повстанців, які в той час квартирували в лісі. Повстанці прийняли бій, убили і ранили двох большевиків. Повстанці втрат не мали.

12. 23 грудня 1946 р. в с. Новосілка, Скалатського району, 12 стрелків оточили в хаті трьох повстанців. Повстанці без втрат прорвались з оточення.

13. 18 лютого 1947 р. в с. Іванівка, Підволочиського району, зловив живим москаля – працівника фінвідділу.

14. 15 квітня 1947 р. в с. Поплави, Скалатського району, зловив живим міліціонера.

15. 20 липня 1947 р. в с. Колодіївка, Скалатського району, разом з другим повстанцем зловив живим польського стрелка.

16. 29 січня 1948 р. в с. Новосілка, Скалатського району, разом з другим повстанцем зробили наскок на большевицьких організаторів колгоспу. Ранили в голову інструктора з воєнкомату Бугаєнка і зловили живим завідуючого відділом пропаганди і агітації Кутіка*.

* *Імовірно, повинно бути: Хутька*

17. 15 лютого 1948 р. в с. Пізнанка, Скалатського району, 4 повстанців роззброїли станицю стрібків. Зліквідовано 6 большевицьких вислужників, між ними начальника стрібків і міліціонера.

18. 26 березня 1948 р. в с. Поплави, Скалатського району, підчас перестрілки з большевиками, тяжко ранений у праву руку. Рукою не володіє.

^дВирізнання^д III. Юрій: бойовик з Скалатського району, брав участь і відзначився у таких боях чи сутичках з ворогом:

1. В жовтні 1944 р. в с. Остап'є, Скалатського району, 30 большевиків оточили в хаті 14 повстанців. Повстанці прорвалися з оточення, ранили двох большевиків і здобули 8 коней. Большевики повтікали, повстанці втрат не мали.

2. В жовтні 1944 р. в с. Зарубинці, Скалатського району, 11 повстанців зробили наскок на станицю стрібків. Убито начальника стрібків, двох стрібків зловлено живими, – здобуто два кріси (станція стрібків – польська).

3. 4 грудня 1944 р. в с. Качановецьке, Гримайлівського району, брав участь в бою з большевицькими партизанами. Повстанців було около 30, большевиків – около 120. В бою впало 12 повстанців, большевиків [...] і невідома кількість [ранених]. Юрій убив одного большевика.

4. В грудні 1944 р. в с. Зарубинці, Скалатського району, зловив живим одного стрібка і одного комсомольця. Здобув одного кріса і одного автомата.

5. В січні 1945 року в с. Пізнанка, Скалатського району, 20 повстанців зробили наскок на станицю стрібків. Вбито начальника стрібків і одного стрібка. Здобуто 2 автомати, 5 крісів, 1 ракетник, 1 наган, 200 набоїв і 7 гранат.

6. В січні 1945 р. в с. Пізнанка, Скалатського району, большевики разом зі стрібками зробили засідку. На засідку надійшли 27 повстанців і прийняли бій. Большевики з засідки повтікали. Юрій вбив одного стрібка і одного зловив живим та здобув один автомат.

7. В січні 1945 р. в с. Зарубинці, Скалатського району, зловив живим польського стрібка та здобув одного кріса.

8. В березні 1945 р. в с. Магдалівка, Скалатського району, 12 повстанців у білий день роззброїли станицю стрібків.

9. В квітні 1945 р. в с. Магдалівка, Скалатського району, 35 повстанців зробили наскок на станицю стрібків. Убито 7 стрібків. Здобуто 1 автомат, 6 крісів, 2 сідла і 4 коні.

10. В квітні 1945 р. в с. Пізнанка, Скалатського району, 35 повстанців розбили станицю стрєбків. Убито одного стрєбка, здобуто 7 крісів, 7 гранат і багато амуніції.

11. 4 травня 1945 р. в с. Фащівка, Підволочиського району, 17 повстанців звели бій з 25 большевиками і стрєбками. Вбито 4 стрєбки, здобуто 1 кулемет з 3-ма запасовими дисками, 3 кріси, 2 візки, 3 вози й 10 коней.

12. В червні 1945 р. на полях коло села Теклівка, Скалатського району, вдень зробили 30 повстанців засідку на стрєбків. Убито трьох стрєбків, зловлено живим голову с/ради. Здобуто 1 автомат, 3 кріси й 1 наган.

13. 26 липня 1945 р. в с. Теклівка, Скалатського району, нав'язався бій між повстанцями і большевиками. Перед переважаючими силами большевиків повстанці мусіли відступати та розбитись на менші групи, щоб у той спосіб розпорозити большевицькі сили. Трьох повстанців, між ними й Юрій, відступили на поля за село Козівка, Великоборківського району. Їх окружили там 18 большевиків. Повстанці завзято бились, убили чотири большевики і щасливо прорвались з окруження. Юрій убив там одного большевика.

14. В грудні 1945 р. в с. Мовчанівка, Підволочиського району, трьох повстанців звели бій з 18-ма большевиками. Убито двох большевиків, здобуто один кріс. Большевики повтікали. Юрій убив одного большевика.

15. 14 квітня 1946 р. в с. Оріхівці, Підволочиського району, 20 повстанців розбили станицю стрєбків і спалили колгосп. Здобуто 17 крісів, убито голову колгоспу.

16. В червні 1946 р. в лісі коло с. Остап'є, Скалатського району, підчас облави разом з другим повстанцем звели бій з переважаючими большевицькими силами. Вбили двох большевиків. Прориваючись з окруження, другий повстанець зістав убитий.

17. 26 червня 1946 р. в лісі коло с. Остра Могила, Скалатського району, робили облаву кількасот большевиків і надійшли на трьох повстанців, які квартирували в лісі. Повстанці прийняли бій, убили двох і ранили двох большевиків. Повстанці втрат не мали.

18. 23 грудня 1946 р. в с. Новосілка, Скалатського району, 12 стрєбків окружили в хаті трьох повстанців. Повстанці без втрат прорвались з окруження.

19. 15 лютого 1948 р. в с. Пізнанка, Скалатського району, 4 повстанців роззброїли станицю стрєбків. Зліквідовано 6 большевицьких вислужників, між ними начальника стрєбків і міліціонера.

20. 26 березня 1948 р. в с. Поплави, Скалатського району, підчас перестрілки з більшовиками ранили в обидві ноги.

«БХБЗ» ІV. Славко: районний референт СБ, брав участь і відзначився у таких боях (якими часто сам проводив) і сутичками з ворогом:

1. В липні 1944 р. в с. Рожиська, Підволочиського району, 5 повстанців оточили хату, в якій квартирував офіцер з НКВД. Більшовика зліквідували.

2. 8 листопада 1944 року на полях під селом Турівка, Підволочиського району, на 40 повстанців, які в той час вправлялись, наскочило 300 більшовиків. Нав'язався запеклий нерівний бій. Повстанці змушені були відступати. При відступі впав районний провідник Лобода. Команду перебрав Славко та вміло випровадив повстанців з оточення. Впало 4 повстанців, більшовиків – невідомо.

3. В грудні 1944 року в с. Тарноруда, Кам'янець – Подільської області, повстанці під проводом Славка розбили станицю стрелків та знищили колгосп.

4. В січні 1945 р. в с. Іванівка, Підволочиського району, зловив живим капітана ЧА. Здобув 1 ППС і 1 наган.

5. В березні 1945 р. в с. Рожиська, Підволочисткого району, разом з другим повстанцем оточений більшовиками в хаті, вирвався з оточення. Другий повстанець був ранений в ногу.

6. В квітні 1945 р. в с. Лука Мала, Гримайлівського району 8 повстанців роззброїли трьох польських стрелків.

7. В травні 1945 р. на полях між с. Качанівкою і Іванівкою, Підволочиського району, трьох повстанців зробили засідку на 4 більшовиків. Ранено трьох більшовиків. Повстанці втрат не мали.

8. Перед Зеленими святами 1945 р. коло 30 повстанців зробили засідку на полях між селами Красне і Зелене, Гримайлівського району. Вбито голову райвиконкому, прокурора, ранено інспектора райфінвідділу, зловлено живим секретаря комсомолу і двох більшовицьких вислужників. Здобуто 1 ППС, 1 ППШ, 1 кріс і 1 пістоль.

9. На другий день Зелених свят 1945 р. в лісі коло с. Саджавки, Гримайлівського району, робили облаву кількасот більшовиків і надійшли на табір 12 повстанців. Нав'язався бій, підчас якого вбито 4-ох більшовиків. Славко ранений в праву руку.

10. 3 листопада 1945 р. в с. Богданівка, Підволочиського району, вдень з другим повстанцем убив о/у ст. лейтенанта НКГБ Ціпіленка. Здобуто 1 пістоль “Токарева”.

11. 23 грудня 1945 р. в с. Іванівка, Підволочиського району, підчас сутички з большевиками вбив одного большевика, т[а] сам ранений у груди.

12. 15 березня 1946 р. в с. Іванівка, Підволочиського району, ранив тяжко у ногу лейтенанта ВВ НКВД. Лейтенантові ногу втято.

13. 14 квітня 1946 р. в с. Оріхівці, Підволочиського району, 20 повстанців розбили станицю стрибків і спалили колгосп. Здобуто 17 крісів, вбито голову колгоспу.

14. 9 травня 1946 р. в с. Зарубинці, Скалатського району, 40 повстанців зробили наскок на гарнізон ВВ НКВД, яких було 30 чоловік, і на станицю стрибків з 15 чоловік. Вбито одного і ранено одного большевика. Зі сторони повстанців втрат не було.

15. 15 квітня 1947 р. в с. Поплави, Скалатського району, зловив живим міліціонера.

16. В липні 1947 р. в с. Колодіївка, Скалатського району, зловив живим стрибка-поляка. Здобуто один кріс.

17. 29 січня 1948 року в с. Новосілка, Скалатського району, разом з другим повстанцем зробили наскок на большевицьких організаторів колгоспу. Ранили в голову інструктора з воєнкомату Бугаєнка й зловили живим завідуючого відділом пропаганди й агітації Хутька.

18. 15 лютого 1948 р. в с. Пізнанка, Скалатського району, під його проводом чотирьох повстанців роззброїли станицю стрибків. Зліквідовано 6 большевицьких вислужників, між ними начальника стрибків і міліціонера.

19. 29 квітня 1948 р. в с. Іванівка, Підволочиського району, з трьома повстанцями робив акцію на голову колгоспу. Голову колгоспу зловив живим і хотів ще взяти живим працівника райфінвідділу, який у той час був у селі. Коли Славко входив до кімнати, большевик чергою з автомата вбив його.

Серпень, 1948 р.

Кобзар
/Гулий/

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 540-543. Оригінал.

№ 18
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 2/48
ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ СТРІЛЬЦІВ У СПЕЦГРУПАХ

Жовтень 1948 р.

ШГ-3

Прилога до Наказу ШГ-3 ч: 2/48

ПОІМЕННИЙ СПИСОК ВІДЗНАЧЕНИХ У СПЕЦГРУПАХ

Спецгрупа “Тятива”

- 1) Богдан
- 2) Дубовий
- 3) Зот
- 4) Ігор
- 5) Колос
- 6) Лис
- 7) Родюк*
- 8) Титар
- 9) Яструб

Спецгрупа “Глуша”

- 1) Березовський
- 2) Бойко
- 3) Зелений
- 4) Івасько
- 5) Козаченко
- 6) Микола
- 7) Острий
- 8) Хвиля
- 9) Чубатий

Спецгрупа “Кобзар”

- 1) Бурлака
- 2) Буря
- 3) Залізник
- 4) Максим

* Можливо, правильний варіант: Редюк

- 5) Тарас
- 6) Тятива
- 7) Чорнота
- 8) Ярий

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 511. Копія.

№ 19
НАКАЗ ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ

№ 1/49

22 січня 1949 р.

ШГ – “Лисоня”
Орг.– перс.

М. п., дня 22 січня 1949 р.

НАКАЗ ч. 1/49

[В]ідзначається слідуючих вояків УПА та членів революційно-визвольного підпілля:

[I.] За бойові заслуги –

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Крука - СБ В-17/г
2. Марка - В-16/а
3. Орлика - рай. СБ В-16/а
4. Шарого - В-16/а

[II.] За успішне виконання революційних завдань у складних умовах –

Медаллю “За боротьбу в особливо тяжких умовах”

1. Олеся - пров. В-16/а
2. Оксану - УЧХ В-16/а
3. Ніну - В-16/а
4. Христю - СБ В-16/а
5. Спецгрупу “Бір” - В-16/а
(разом 11 чоловік)
6. Спецгрупу “Збір” - В-16/а
(разом 9 чоловік)

7. Спецгрупу “Митар” - В-16/а
(разом 7 чоловік)

Поіменний список відзначених під т.т. 5, 6, 7, подається окремо.

III. За рани –

- Трьома Срібними Зірками
- Пікуна - В-17/г
- Двома Срібними Зірками
1. Бруса - В-16/а
2. Залізняка - В-16/а
- Одною Срібною Зіркою
1. Аскольда - СБ В-17
2. Боза - рай. СБ В-17/а
3. Лиса - В-16/а
4. Мирона - В-16/а
5. Недобитка - В-16/а
6. Ромка - СБ В-17

/-/ Гулий
в.о. КГ-3

Роздільник:

- ГВШ = 1 прим[ірник]
- КВШ = 1 “
- КВ 16 = 1 “
- КВ 17 = 1 прим[ірник]
- Архів = 2 “
- Разом = 6 прим[ірників]

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 515. Копія.¹

¹ Подібний текст: ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 280.

№ 20
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 1/49
ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ СТРІЛЬЦІВ У СПЕЦГРУПАХ

Січень 1949 р.

ШГ-3

Прилога до Наказу ШГ-3 ч. 1/49
Поіменний список відзначених у спецгрупах

Спецгрупа “Бір”

- 1) Борис
- 2) Василь
- 3) Дарій
- 4) Залізняк
- 5) Крук
- 6) Недобитко
- 7) Сірко
- 8) Скорий
- 9) Славко
- 10) Сокіл
- 11) Чумак

Спецгрупа “Збір”

- 1) Білий
- 2) Дзвін
- 3) Зоря
- 4) Карпо
- 5) Крук
- 6) Лис
- 7) Май
- 8) Хмара
- 9) Чайка

Спецгрупа “Митар”

- 1) Байда
- 2) Зозулька
- 3) Зоренко
- 4) Крук
- 5) Мирон

- 6) Нещота
- 7) Тарас

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 511. Копія.

№ 21
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 1/49
ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ СТІЛЬЦІВ У СПЕЦГРУПАХ
ТА ПОВСТАНЦІВ ВО

Січень 1949 р.

“Лисоня”

Прилога до Наказу ч. 1/49

I. БХБЗ:

- 1) Крук - СБ В-17/г за ряд бойових акцій у групі Кармелюка, нагородженого ЗХБЗ-II.
- 2) Орлик - рай. реф. СБ В-16/а за атентати та акцію на Жара (диви прилог[у] до Наказу 1/48).

II. За рани:

Одну СЗ:

- 1) Боз - рай. реф. СБ В-17/а поранення в руку.
- 2) Аскольд - СБ В-17
- 3) Ромко - СБ В-17 важке поранення в бік;

Три СЗ:

Пікун - СБ В-17/г

III. Медаллю:

- 1) Олесь - н[ад]р. пр[ов]. В-16/а – до групи “Тятива”
– виключено – Оксану і Христю*

* Імовірно, “Оксану” і “Христю” виключено із спецгрупи “Бір”

2) Спецгрупа “Бір”	-	разом 11* чол.
3) Спецгрупа “Митар”	-	разом 7 чоловік.
4) Спецгрупу “Збір”**	-	разом 9*** чол.
5) <Спецгрупу “Заграва”	-	разом 11 чол.>; ^a -до наказу 2/49 ^a

Заввага:

<З групи “Глуша” (диви Наказ 2/48) вибуло 2 чол. – можна вчислити людей з [спецгрупи] “Біра”.>

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 529. Оригінал.

№ 22

НАКАЗ ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ

№ 2/49

31 серпня 1949 р.

ШГ – “Лисоня”
Орг.-перс.

М. п., дня 31 серпня 1949 р.

НАКАЗ ч. 2/49

В день 31 серпня – тридцятую річницю перемоги Української Зброї над московсько-більшевицькими окупантами, відзначається таких вояків УПА та членів революційно-визвольного підпілля:

I. За бойові заслуги -

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Богдана	-	зв. Г-З
2. Клима	-	рай. СБ В 18/а ^{4*}
3. Лісовика	-	В 17/в
4. Марусю	-	В 16/б

* У тексті надруковано чило “17”, яке переправлене синім чорнилом на “15”, а поверх вписано чорним чорнилом число “11”

** У тексті назва спецгрупи надрукована як “Збруч”, чорним чорнилом переправлено на “Збір”

*** У тексті надруковано “15-2”, чорним чорнилом число “2” переправлено на “9”, а число “15” закреслено

^{4*} У тексті, друковане число “19”, синім чорнилом переправлене на “18”

Похвалою

Вітра - В 17/в

II. За революційну працю в ускладнених умовах -
Медаллю "За боротьбу в особливо тяжких умовах"

1. Гірняка І - В 19/а ("Витязь")
2. Кайдаша - КВ 16
3. Левка - В 19/а ("Наступ")
4. Листка - В 19/а ("Криця")
5. Мручка - В 19/а ("Витязь")
6. Якора - В 19/а ("Почин")
7. Спецгрупу (разом 9 чол.) - В 19/а
"Дебра"
8. Спецгрупу (разом 4 чол.) - В 19/а
"Збруч"
9. Спецгрупу (разом 5 чол.) - В 19/а
"Круча"
10. Спецгрупу (разом 3 чол.) - В 16/б*
11. Спецгрупу (разом 3 чол.) - В 16/б**
"Скеля"
12. Спецгрупу (разом 5 чол.) - В 16/б
"Скит"
13. Спецгрупу (разом 9 чол.) - В 19
"Шолом"

Поіменний список відзначених під т.т. 7-13 подається окремо.

III. За рани -

Одною Золотою Зіркою

Бурю - В 17/г

Трьома Срібними Зірками

1. Вітра - В 17/в
2. Шляха - СБ В 16/в

* У тексті, друковане число "18", синім чорнилом переправлене на "16"

** У тексті, друковане число "18", синім чорнилом переправлене на "16"

Двома Срібними Зірками

1. Вовка - В 16/б
2. Дуба - зв. Г-3
3. Крука - Безп[ека] В 17/г

Одною Срібною Зірками

1. Боровика - проп. В 19
2. В'юна - зв. Г-3
3. Духа - В 19/а
4. Зенка - В 16/б
5. Морозенка - В 19/а
6. Ореста - В 17/в
7. Прямого - рай. проп. В 19/а
8. Святослава - зв. Г-3
9. Сулиму - В 16/б
10. Юрія - В 16/б
11. Ясеня - В 16/б

/-/ К. Гулий
в.о. КГ-3

Роздільник:

ГВШ	1	прим[ірник]
КВШ	1	“
В-16	1	“
В-17	1	“
В-18	1	“
Архів	2	“
Разом	7	прим[ірників]

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 516-517. Копія.

№ 23
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 2/49
ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ СТРІЛЬЦІВ
У СПЕЦГРУПАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОКРУГИ

Серпень 1949 р.

ШГ-3

Прилога до Наказу ШГ-3 ч. 2/49

ПОІМЕННИЙ СПИСОК НАГОРОДЖЕНИХ МЕДАЛЛЮ
(В-16)

1. Спецгрупа “Підбій”

- 1) Комар
- 2) Максим II
- 3) Чорний

2. Спецгрупа “Скеля”

- 1) Кобзар
- 2) Крег*
- 3) хор. Крук

3. Спецгрупа “Скит”

- 1) Вовк
- 2) Наливайко
- 3) Орест I
- 4) Орест II
- 5) Юрій

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 510. Копія.

* *Імовірно, псевдонім слід читати як: Крет*

№ 24
ДОДАТОК ДО НАКАЗУ № 2/49
ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ СТРІЛЬЦІВ
У СПЕЦГРУПАХ КРЕМЕНЕЦЬКОГО НАДРАЙОНУ

Серпень 1949 р.

Ш[Г]-3

Прилога до Наказу ШГ-3 ч. 2/49

ПОІМЕННИЙ СПИСОК НАГОРОДЖЕНИХ МЕДАЛЛЮ
(В-19)

1. Спецгрупа “Дебра”

- 1[)] Біловус
- 2[)] Дем’ян
- 3) Корінь І
- [4)] Леон
- 5) Лісовий
- 6) Максим І
- 7) Нагірний
- 8) Олекса
- 9) Руденко

2. Спецгрупа “Збруч”

- 1) Архип
- 2) Мирон
- 3) Орел
- 4) Переможець

3. Спецгрупа “Круча”

- 1) Алас
- 2) Гірняк ІІ
- 3) Ігор
- 4) Недоля
- 5) Прокіп

4. Спецгрупа “Шолом”

- 1) Арсен
- 2) Артем

- 3) Боровик
- 4) Вено
- 5) Влодко
- 6) Корінь II
- 7) Новий
- 8) Ураган
- 9) Явний

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 510. Копія.

№ 25

ІНСТРУКЦІЯ ПРО НАГОРОДЖЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ В ЗВАННЯХ

[Не пізніше 7 травня 1949 р.]

Довідка

А.

I. Відзначення даються:

а) за організаційну роботу –

Золотий	Хрест Заслуги	(ЗХЗ),
Срібний	Хрест Заслуги	(СХЗ),
Бронзовий	Хрест Заслуги	(БХЗ);

б) за бойову роботу –

Золотий	Хрест Бойової Заслуги	I і II кл.,
Срібний	Хрест Бойової Заслуги	I і II кл.,
Бронзовий	Хрест Бойової Заслуги,	

Похвала,
Вирізнення;

в) за працю у важких умовах –

Медаль “За працю в особливо важких умовах”^{*};

^{*} У постанові УГВР від 6.06.1948 р. про встановлення медалі подана назва: “За боротьбу в особливо важких умовах”, проте, на медалях, якими проводилося нагородження подавалася назва: “За боротьбу в особливо важких умовинах”

г) за рани

1-4	Срібні Зірки	за	1-4	поранення
1	Золоту Зірку	за	5	поранень
1	Золоту і			
1-4	Срібні Зірки	за	6-9	поранень
2	Золоті Зірки	за	10	поранень і т.д.

II. Порядкова вартість відзначень:

1.	Золотий Хрест Заслуги	–	ЗХЗ
2.	Золотий Хрест Бойової Заслуги I кл.	–	ЗХБЗ I
3.	Золотий Хрест Бойової Заслуги II кл.	–	ЗХБЗ II
4.	Срібний Хрест Заслуги	–	СХЗ
5.	Срібний Хрест Бойової Заслуги I кл.	–	СХБЗ I
6.	Срібний Хрест Бойової Заслуги II кл.	–	СХБЗ II
7.	Бронзовий Хрест Заслуги	–	БХЗ
8.	Бронзовий Хрест Бойової Заслуги	–	БХБЗ
(9.	Похвала		
10.	Вирізнення)		

III. Компетенції відзначувати мають:

а) до 1946 року включно –

УГВР	:	ЗХЗ, ЗХБЗ I і II, СХЗ, СХБЗ I;
ГВШ	:	СХБЗ II, БХЗ;
КВШ	:	БХБЗ;
ШГ	:	Похвалою, Вирізненням;
		(на основі Наказів ШГ чч. 5/45, 6/46, 7/46 і 2/46.)

б) від 1947 року починаючи –

УГВР	:	ЗХЗ, ЗХБХ I і II, СХЗ;
ГВШ	:	СХБЗ I і II, БХЗ;
ШГ	:	БХБЗ, Похвалою, Вирізненням.

(на основі Наказів ГВШ чч. 2/47, 1/48, 1/49 та Наказів ШГ чч. 1/47 і 2/47.)

Б.

I. Військові ступені:

1. Генералітет*
2. Старшини - Полковники (також: полковник-політвиховник, полковник лікар)
підполковник
майор
сотник
поручник
хорунжий
3. Підстарш[ини]- ст. булавний
булавний
ст. вістун
вістун
(ст. стрілець)

II. Компетенції номінувати мають:

а) до 1946 року включно -

- УГВР : від генерала до майора,
ГВШ : від сотника до хорунжого,
КВШ : від ст. бул. до булавного,
ШГ : від ст. віст. до ст. стрільця;
(на основі Наказів ГВШ чч. 3/45, 5/45, 2/46 та наказів ШГ чч. 6/46, 7/46);

б) від 1947 року починаючи –

- УГВР : від генерала до майора,
ГВШ : від сотника до хорунжого,
ШГ : усіх підстаршин;
(на основі Наказів ГВШ чч. 2/47, 1/48 та Наказів ШГ чч. 1/47, 2/47).

В.

Інструкція ГВШ від 12 червня 1948 року дає право відзначувати медаллю “За працю в особливо важких умовах” Командуванням

* У інструкції ГВШ ч. 3/11 від 19 грудня 1943 р. генеральські ступені були такі: генерал хорунжий (ген. хор.), генерал поручник (ген. пор.), генерал полковник (ген. полк.), генерал армії (ген. арм.), маршал (марш.)

Груп, але за окремим попереднім дозволом ГВШ. Покищо такий дозвіл мають:

- а) Командування УПА-Північ,
- б) Командування Групи – 3.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 804-805. Копія.

№ 26
НАКАЗ
ПРО ПЕРСОНАЛЬНІ ВІДЗНАЧЕННЯ

№ 2/50

23 грудня 1950 р.

ШГ “Лисоня”
Орг.-перс.

Постій, 23 грудня 1950 р.

Наказ ч. 2/50

За самовіддане сповнювання організаційних завдань та за успішну працю у складних умовах боротьби нагороджується таких членів революційно-визвольного підпілля:

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Дніпра - зв. В 17/в
2. Залізняка - кущ. В 16/в
3. Змія - зв. Г 3
4. Миронка - зв. В 17/в
5. Рома - кущ. В 16/в
6. Тараса - зв. Г 3

Медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах”

1. Алкида В 18/б
2. Черника В 18/г

Слава Україні!

/–/ К. Гулий
в.о. КГ-3

Роздільник:

ГВШ	1	прим[ірник]
В16	1	"
В17	1	"
В18	1	"
Арх[ів]	2	"
разом	6	прим[ірників]

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 613. Копія.¹

¹ Подібний текст: ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 509.

До г. Уласа. Кузи

Отримавши сивердонецю у зв'язку зі справою
"802", що в:

- а) усе Вами запропане ми писали і учено
прималою за прізвище;
- б) в розділовою Вашого послухавал
ак нашогодня врагувати своє дещити,
але ак справу в той спосіб принести
вотчимь оук;
- в) маю до того і дальше дотрима га
ввадан, що ти небувал і обвеса.
давней продовжувати противо в оук
в таломы характері ак до того буде
нитою визволеню;
- г) про асагодем кірмішевля Вашою
сороки л зог коліримо, кхетр тімои
командею в то справу "802" роз-
гале і виучав в ті справі стіа
оук.

Слова уприти!

М. П., дні 15 мая 1952р. Кузи

Задоволивчимь зі справою
"802" сивердонецю асама із слова
"Тову дїярстві стіа обвеса" в оук
командею сивердонецю г. П. -

М. П. 15. 5. 52р. Кузьми

Рішення Проводу ОУН про виправданя Василя Бея –
"Уласа" за підписами Василя Кука – "Леміша" та Василя
Охримовича – "Кузьми"

№ 27-28

ПОЛІТВИХОВНИЙ ВІДДІЛ

Не раніше березня 1944 р. – 3 червня 1946 р.

№ 27

ПРОГРАМА ПОЛІТИЧНОГО ВИШКОЛУ ДЛЯ БІЙЦІВ УПА І УНС

[Не раніше березня 1944 р.]

ПРОГРАМА

політвишколу для бійців УПА і УНС

В місяці березні політ-виховники відділів повинні переробити слідуєчі теми:

1. Хто такий український повстанець.

Тут треба насвітлити всі вимоги, що їх нам ставить сьогоднішня хвилина. Треба представити тип українського повстанця, – як він повинен жити, поводитися та які його завдання. Звернути увагу на його поведінку і роботу зараз на вишколі, в бою, підчас рейду, а особливо на Сході. Тут треба поставити і розробити лінію, що укр. повстанець це перший вояк Української Національної Революції, організатор Укр. Рев. Армії, – вояк і громадянин державний.

2. Як і чому повстала УПА і УНС (наша збройна сила).

Тут висвітлити окупацію України німецьким і московським окупантом, їх грабежі і насилля та намагання знищити наш народ, (терор), розстріли, палення сіл, виїзд на роботи і т. д. (Щоби не дати себе знищити німцям як і більшовикам, що почали на нашу землю посилати свої чергові парт[ійні] банди ми створили зав'язок власної конкретної сили, що не тільки бере в охорону життя і майно укр. громадян, але являється рівночасно зав'язком Укр. Рев. Армії). В цьому викладі використати матеріально: – “На шляхах нашої збройної боротьби”, “Час не жде” чи л[и]стівки УПА та УНС-у.

3. Як УПА розправляєється із наїздниками та яку роль відіграє зараз і в майбутньому.

Тут подати інформації і матеріали на підставі наших видань, [пр]о дії УПА на ПЗУЗ, ЗУЗ і ОСУЗ. Особливо присвятити більше уваги пропагандивним рейдам УПА на Схід, та звернути увагу на роботу, яку вони там зробили. УПА, яка зараз являється завязком

Укр. Рев. Армії підчас Укр. Нац. Революції (зриву) об'єднає біля себе весь український народ і здобуде УССД.

4. Що таке Укр. Національна Революція і як вона проявляється.

Революція, – це не якісь філософічні виводи теоретиків (Перманентна рев. і ін.). Укр. Н[аціональна] Рев. – це збройний зрив цілого укр. народу. Вона буде проявлятися не одного дня, бо на це не дозволить час, різниця терену, ворожа сила, і т.п. лише поступенно укр. нарід буде об'єднуватися в боротьбі і це буде послабляти ворожу владу. В кінці укр. нарід наносить остаточний удар, ламає ворожу владу, а на її місце заводить свою. Запорукою переведення революції є добре поставлена пропаганда і збройна сила.

5. З ким ми йдемо та проти кого воюємо.

В нашій визвольній боротьбі спираємось на наші власні сили. Нашими союзниками являються поневолені народи. Їх об'єднуємо в єдиний фронт революційної боротьби поневолених народів. Початки цієї співпраці, це збройні відділи поневолених народів в УПА, що вже стоять в боротьбі з наїздником і політична співпраця, це створення Комітету Поневолених Народів на Конференції 21-22 листопада 1943 (вичерпати матеріал конференції). Полишаючи навіть пригожу конюктуру, якої не відкидаємо, можемо власними і силами поневолених народів розбити нашого ворога. Воюємо засадничо проти нашого історичного ворога Москви, а інших наших сусідів – ворогів, стараємося не[й] тралізувати. Німеччина є переходовим нашим ворогом і вона вже паде. Тому ми німцям відплачуємо лише за злочини, а не розпочинаємо з ними боротьби на більшу міру. В боротьбі з Москвою виступаємо в першу чергу проти партії НКВД – ЧА. Пробуємо розкласти. Поляків трактуємо як другорядний фронт і б'ємо їх за вислужницьку роботу. Нашим союзником є той, хто дає нам поміч, а не поневолення.

6. Боротьба за Українську Державу – боротьба за власне життя.

Імперіялісти прийшли на нашу землю, щоби зробити тут свою колонію, базу сирівців, а нас поневолити і обернути в своїх рабів. Крім того одні й другі стараються нас нищити. Щоби могли жити, треба боротися. Слабим сьогодні на світі місця не має. Війна проводиться найжорстокішими методами. Окупант змагає до цілковитого використання свого раба і не дбає про життя. Щоби не бути рабом й могли жити, треба мати свою державу (Всюди наводити конкретні приміри політики окупанта).

7. Боротьба за хліб – боротьба за владу.

Сучасна імперіялістична війна ведеться за володіння над світом. Щоби її виграти, треба мати подостатком хліба та сировини.

Найкращею такою базою є Україна (Навести широко багатства України і для чого вони є потрібні окупантові). Тому так твердо вороги б'ються за нашу землю бо знають, що коли її одержуть то мають над світом владу в своїх руках. Ми одвічні господарі нашої землі, не повинні дати хліба і багатства в ворожі руки.

8. За що ми боремось.

Боремось за УССД, за владу українського народу на українській землі. За вільне щасливе життя українських громадян у власній державі, за могутню і сильну владу, армію, та добробіт в тій державі (Тут треба насвітлити побудову Української Держави, на підставі II ВЗОУН, II і III Конференції, та III НВЗОУН, насвітлити рівнож спроможності України, як самостійної держави).

9. Хто нас веде і очолює нашу боротьбу.

Веде нас ОУН під проводом Бандери, яка є самотнім політ[ичним] – керівником укр. народу. Вона перейшла тяжкий шлях боротьби, видержала всі удари і сьогодні є самотньою організацією, що може взяти політ. керівництво в свої руки (Тут надати широко історію УВО і ОУН та сьогоднішню нашу роботу). Другі партійки, що бралися рівнож до політ. керівництва виказалися нездійнятими і тому [вивільнилися]. Сьогодні тільки ОУН очолює і веде український народ.

10. Як жив в давнину й громив ворогів наш народ.

Вказати на славні часи величі й розквіту Української Держави. Володіння над Сходом, вирішальний голос в Європі, Київ політичний і торговельний центр і т.д. Вказати рівнож на рейди княжих дружинників на Царгород, Персію, Закавказзя, Волгу, Дунай, Польщу і т. д. На підставі історії зобразити моменти нашої слави, величі й героїзму.

11. Революційна боротьба українського народу.

На підставі історії насвітлити збройний зрив Хмельницького. В легкій формі дати образ цілості Хмельниччини, її підготовку, зрив, ролю мас, козацьких провідників і т. д. Відтак спинитися на революції 1917 р. Революція в Петрограді, (Волинський полк) і на Україні та стихійне відродження солдатських мас. Ці історичні насвітчення нав'язувати в примірах до сучасної хвилини.

12. Як Москва поневолювала Україну і як це намагається зараз робити.

Вказати на це, що Москва завсіди старалася взяти нас підступом (Навести приклади з історії від переяславського договору до сьогодні. Всі облесливі слова царів, Леніна, і сьогоднішні Сталіна, православіє, царославіє, самовизначення, братерство і т. д. Все це є розчислюване на те, щоби нас зломити. Рівночасно

треба насвітлювати й методи винищування. Висилення на Сибір царським урядом, сталінськими розстрілами, голод і т.д. сьогодні є важким не те що говорять, лише хто говорить). Тему цю треба вичерпати і широко навести всюди факти.

13. Українці – народ козаків.

Нам закидують, що ми є хліборобським народом, а не воїнами. Це твердять наші вороги, що нас бояться і стараються приспати нашу вояцьку “вдачу”, однак ми є люди боротьби. Наші предки в степу відкроїли собі мечем і плугом шматок степу і відразу провадили боротьбу за кращу землю. Ціла наша історія це боротьба (Подати нашу боротьбу зі степом – з ордами), зхарактеризувати княжих дружинників, їх вдачу, боротьбу та відвагу (користуватись “Словом о полку Ігоря”, описати походи Святослава, життя Мономаха і інші). Відтак насвітлити героїство і боротьбу козаків. Їх походи на найсильнішу під ту пору державу Туреччину, Польщу, Москву, та героїчні подвиги в зах. Європі (Богдан Хмельницький, та боротьба під Віднем – Кульчицький, боротьба з Москвою, Виговський, Мазепа, Коліївщина, 1917-21 р., Крути, Базар, і т.д.). Відтак боротьбу УВО і ОУН та наша збройна сила УПА. Всюди підчеркувати героїв Байд, що на гаку сміялися, козаків, що на палях сиділи і пісні співали, про Данилишина, що петлі цілували і самі на шию закладали. Український народ, це народ царів і він завсіди повставав в обороні свого поневолення.

14. Шевченко пробудитель України.

Тому що в березні припадає свято Шевченка Тараса, його треба з бійцями відсвяткувати. Дати реферат про життя і творчість Шевченка та на гутірці того дня відчитати одну з поем, напр. Гайдамаки.

15. Що це таке нарід, нація, держава.

Перевести гутірку вишкільну на підставі конспекту вишколу першого ступня.

Крім цього відсвяткувати свято в честь сл. п. др. Бориса (24. III.44) відчитати комунікат, наказ та насвітлити по можливості життя і боротьбу борця провідника. Крім цього можна перевести ще дві-три інформаційні гутірки про міжнародне положення. Томи подані визще розвивати широко так, щоби кожна можна було викладати около двох годин. Викладати в легкій популярній формі, при чому більше вдаряти на [пат...] чим на холодний розум.

Загальна програма політ.-вишколу буде окремо подана.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 1, арк. 342-344. Копія.

№ 28
ІНСТРУКЦІЯ ПО РОБОТІ ПОЛІТВІХОВНИКІВ
У ВІДДІЛАХ УПА

3 червня 1946 р.

“Лисоня”

М. п., 3.6.1946 р.

ІНСТРУКЦІЯ
по роботі пвх. у відділах УПА

Командирам і пвх. до виконання!

Беручи під увагу низький рівень знання повстанців і нижчих командирів, пвх. апарат обов'язаний проводити вишкіл і виховування повстанців, та вести пропагандивну роботу серед населення. Це все є конечне для успішного ведення революційної боротьби зі сталінським імперіялізмом, за побудову УССД. В тій цілі пвх. обов'язані проводити кожного дня годину заняття в СПГ із всіма повстанцями дотичного підвідділу.

І. Вишкільна робота у відділах

а) Українознавство

1. Потрібно дати повстанцям в доступній формі короткий виклад історії України. В тягу викладів звернути увагу на княжу добу, підчеркуючи в тому, що це є твір українського державницького духа, а не зліпок “трьох братніх народів”, як це стараються твердити в своїй пропаганді більшовики.

У визвольно революційній боротьбі і побудові козацької держави гет. Б. Хмельницького, звернути увагу на Переяславську Угоду, як на акт договору двох рівнорядних народів, а не підчинення українського народу московському цареві, під опіку “старшого брата”, як це вияснюють більшовики.

Гетьманування гет. І. Мазепи висвітлити, як великий державницький чин, ціллю якого було вибороти цілковиту незалежність України і з'єднати всі українські землі в одну державу, а перехід Мазепи на сторону шведського короля Карла XII, як самотньо доцільний і корисний в той час для українського народу акт, а не “зрада” цареві Петрові І, який жорстоко експлуатував і поневолював український нарід.

Визвольно-революційну боротьбу українського народу 1918-20 рр. висвітлити як відновлення УССД, а вторгнення російських

військ на Україну, як ворожу окупацію, а не визволення українського народу від української буржуазії (якої на Україні зовсім не було), як це намагаються вбити в свідомість українського народу більшовики своєю пропагандою.

2. В коротких викладах географії України, звернути [увагу] на границі і положення українських земель, та оточуючих їх сусідів. Довше потрібно задержатися на економічній географії, вичислюючи наземні і підземні багатства України, та їх експлуатацію. Тут циферно треба доказати про це, як всі багатства України загарбує ненажерлива сталінська кліка і обертає їх на шкоду українському народові – колоніяльне відношення України до Росії, як метрополії.

3. Більшовики в своїй пропаганді висвітлюючи твори Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки і ін. українських письменників, стараються доказати, що всі вони стояли за з'єднання українського народу з російським народом і підчинення йому, як "старшому братові" з вищою культурою і цивілізацією. Всю ту більшовицьку брехню треба опрокинути і доказати, якраз навпаки, що Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка в своїх творах закликали український нарід до героїчної боротьби проти всіх окупантів за побудову УССД.

б) Внутрішня структура СРСР

Для успішного ведення революційної боротьби зі сталінським імперіялізмом, кожний український революціонер-повстанець повинен основно вивчати внутрішню структуру СРСР. Для вивчення внутрішньої структури СРСР потрібно давати повстанцям виклади на такі теми:

1. Конституція СРСР і УРСР.

В цих викладах при допомозі вишкільних матеріалів доказати, яка існує велика різниця між теорією і практикою в більшовицькій дійсності. Дальше порівнюючи конституцію СРСР і УРСР викрити цілковиту підлеглість УРСР урядові в Москві. Як висновок того треба підчеркнути, що жодної Радянської України немає, є лиш звичайна губернія з фальшивою назвою, із сталінським соратником Хрущовим на чолі.

2. Суспільний устрій СРСР.

Вивчаючи суспільний устрій СРСР, треба звернути увагу на два суспільні середовища, які є найбільше визискувані і гноблені в СРСР – колгоспне селянство і фабричне робітництво.

Теоретично більшовики віддали всю землю селянам, але плоди цієї землі і праці селян забирає ненажерлива сталінська

кліка, яка очолює державну адміністрацію. Так, що практично колгоспники одержують нужденну плату, яка не вистарчає їм на прожиток, і тому вони часто стають перед маревом голоду.

Тяжка і легка промисловість СРСР є власністю держави. Жовтнева революція не принесла для робітників жодних полекш[ень]. Вона лише змінила власників-працедавців. Замість приватних власників-буржуазії, прийшов новий власник партійна кліка – новітня буржуазія, яка ще гірше висосує в робітників останні сили за нужденну зарплату, що не вистарчає на прожиток робітникам.

В суспільному устрою СРСР треба доказати, що коштом визиску робітників і селян, сталінська партійна кліка живе заможним життям, удержує величезні поліційні органи НКВД і НКГБ, які служать для придушення народніх рухів внарі СРСР та розбудовує армію для поневолення других народів і розширення границь сталінської імперії.

3. Для основнішого вивчення СРСР треба провести ряд докладів про закордонну політику СРСР. В цих докладах треба доказати, як більшовики, прикриваючись ширмою “всесвітньої пролетарської революції”, на ділі викликають заворушення в других державах, щоби ослабити їх, лекше могли розширювати границі своєї імперії.

в) Цілі нашої революційної боротьби

Поборюючи більшовицьки[й] політично-суспільний устрій ми мусимо основоположно вивчити заложення нашого політично-суспільного устрою за яким має бути побудована УССД. Для основного вивчення залогень нашого політично-суспільного устрою потрібно провести з повстанцями доклади на такі теми:

1. За що бореться УПА?
2. Постанови III ВЗ ОУН.
3. Платформа УГВР.

Для вивчення нашої революційної тактики треба провести виклади на такі теми:

1. Проблеми нашого визволення.
2. Декларація Проводу ОУН.

II. Виховна робота у відділах УПА

Завданням пвх. апарату є виховати повстанців на ідейних і відважних повстанців-революціонерів. Виховувати повстанців треба на прикладах героїчної боротьби УПА і упавших друзів-

повстанців. На виховні теми треба відводити дві години в тиждень і проводити виклади на такі теми:

1. Декалог з поясненнями.

2. 12 прикмет українського революціонера.

3. 44 правила життя українського революціонера.

4. Вибирати героїчні моменти з княжої і козацької доби, та найновіших визвольних змагань 1918–20 рр.

5. Повстанці мусять придержуватися основних засад конспірації і бути познайомлені з діянням ворожої агентури та бути на неї чуйними. В тій цілі треба проробити з повстанцями: “Про агентурну роботу НКВД і НКГБ” і “Більше революційної пильності” (вишкільні матеріали). На конспірацію і агентуру треба звернути особливу увагу у відділах. Досі на ці справи у відділах звертали замало уваги, і як наслідок того впало багато людей.

6. Повстанці мусять добре поводитися в оточенні населення. Вони своєю поведінкою мусять викликати симпатії населення до себе і по своєму відході залишити добрий спомин. Для того пвх. повинні підготувати повстанців і сказати їм, що вони є носіями нової революційної ідеї і тими, що для визискуваних і гноблених народів СРСР несуть визволення. Повстанцям невільно самим забирати чого небудь в населення без його згоди. Населення саме радо допоможе своїм оборонцям і визволителям, чим тільки може. Воно добре знає, що більшовицькі грабіжники все пограбують не лишаючи йому навіть на прожиток.

III. Методи вишкільно-виховної роботи

а) Методи вишкільної роботи

Політвиховники підвідділів проводячи вишкільну роботу в Самоосвітних Повстанчих Гуртках, повинні проводити її так, щоби повстанці могли легко засвоїти собі вишкільний матеріал. Свої виклади пвх. повинні проводити шляхом гутірок, даючи вичерпні відповіді на питання повстанців. Для кращого засвоєння матеріалу, пвх. повинні шляхом питань закріпити пройдений матеріал.

Вишкільний матеріал повинен бути виложений в доступній і [зрозумілій] для повстанців формі, без вислову і незрозумілих слів (нпр. викладаючи про колгоспи пвх. повинен докладно розповісти про колгоспний лад опираючись на відомих повстанцям фактах з колгоспного життя).

Вишкільний матеріал повинен бути дібраний так, щоби давав повстанцям найнеобхідніше знання, потрібне їм для розв'язання практичних питань, зв'язаних з нашою боротьбою і більшовиць-

кою системою. Не обтяжувати вишкільної програми зайвим матеріалом.

б) Методи виховної роботи

Завданням пвх. є виховати повстанців на ідейних, відважних і витривалих вояків української національної революції. Виховувати повстанців треба на свіжих прикладах героїчної боротьби УПА – докладно розповідаючи про героїчні подвиги цілих пвд. і поодиноких повстанців, побуджувати тим самим у повстанців бажання до героїських вчинків. Виховувати треба не лише в часі виховних занять, але кожночасно. Тому, пвх. повинен бути всюди, там, де є його підвідділ і відразу реагувати на добрі і злі потягнення повстанців, відповідно їх висвітлюючи. Приклади:

– Пвх. повинен бути прикладом для повстанців в бою і змістя реагувати на прояви паніки, чи самовільного відступу.

– Пвх. квартируючи разом з повстанцями в лісі, полі, чи селі обов'язаний кожночасно звернути увагу на: розконспірування місця постою заголосним говоренням, розконспірування назви відділу, командира, чи напряду дальшого маршу, відповідне поведення повстанців серед населення.

– Пвх. допомагає в праці командира і піддержує його авторитет серед повстанців, допильновуючи, щоби кожний наказ був в час виконаний.

– Після кожного бою, засідки, чи сутички з окупантом, пвх. повинен обговорити з повстанцями цілий перебіг акції і відмітити злі і добрі сторінки проведеної акції, та підчеркнути героїчність і відвагу тих повстанців, які відзначилися з проти[...], які виявили себе боягузами, чи панікерами.

IV. Пропагандивна робота серед населення

Пвх. рейдуючи з підвідділами в терені обов'язані проводити по селах збори з населенням під охороною підвідділів. Скликати населення на збори повинні самі повстанці, без участі станичних і інш. теренових членів, щоби їх не розконспірували. Збори з населенням треба проводити в порозумінню з тереновими пропагандистами, які краще знають потреби терену. На зборах треба порушувати такі питання:

1. Колгоспний лад в СРСР – новітня панщина.
2. Сталінська “найдемократичніша” конституція, як підлий обман більшовиків. В тому довести різницю, яка існує між теорією і практикою в більшовицькій дійсності.

3. Нащо потрібна Сталіну позика. В тому потрібно доказати, що Сталін стягаючи величезні суми грошей обертає їх на проти-народні цілі. Розбудовує НКВД і НКГБ, які знущаються над мирним населенням, озброює армію, яка має поневолювати другі народи і розширювати границі сталінської імперії.

4. Голод в СРСР, як наслідок режиму Сталіна. Тут на прикладах доказати, в яких умовах живе населення СРСР і хто є причиною того. Населенню треба доказати, що колгоспний лад, це новітня панщина. На зборах треба порушувати питання про тих людей із СУЗ, які приходять сюди за допомогою і переконати населення, щоби воно поставилося прихильно до них.

Самі повстанці в зустрічі з людьми із СУЗ повинні проводити з ними гутірки і роз'яснювати їм грабіжницьку політику Сталіна і його кліки та доказувати їм, що вони є тою силою, яка зможе повалити ненависний режим Сталіна. СУЗ треба роз'яснити хто ми? За що бореться ОУН і УПА, дати програму і т. д.

5. На зборах треба населенню коротко зреферувати міжнародне положення. Висвітлюючи протиріччя, які існують між союзниками і безперечно приведуть до війни, – довше зупинитись на внутрішньому стані СРСР, підкреслюючи зростання революційних настроїв, орієнтуючи населення, що справа визволення в першу чергу в їх власних руках.

6. Роз'яснити населенню про творення більшовиками агентури і сексотів, їх шкідливість для народу і боротьбу з ними.

7. Пояснити населенню, що український народ переживає зараз жахливу окупацію і зможе її перетривати лише тоді, коли всі будуть солідаризуватися і взаємно собі допомагати.

8. Порушити також справу стрибків, в тому доказати, що стрибки це допоміжна поліційна служба при НКВД, яку більшовики використовуватимуть в боротьбі з українським революційним рухом і до гноблення мирного населення. Нап'ятнувати участь в стрибках, як найганебніше вислужництво більшовицьким окупантам, закликати населення, щоби воно не дозволяло своїм синам йти на протинародну роботу.

Слава Україні!

Богданович

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 103-104. Копія.

РОЗДІЛ II

ЗВІТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ КОМАНДУВАННЯ

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ
ВШВО "ЛИСОНЯ"
КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Для 17 червня 1947 року, на полях біля с. Шайоє, Козьцького р-ну, Тернопільської області, згинув героїчної смертю у бій з більшовицькими окупантами - майор УПА сл.п. **Друг**

ЯКУБОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР
/Бондаренко є Стрийський/
Шеф Штабу Групи "Лисоня".

Сл.п. Друг Бондаренко поляг разом із сл.п. Дружинами: "Яшею" /Кралець Михайло/ - окружним референтом Служби Безпеки, Рясом /Кичиць Станіслав/ - надрайонним референтом Служби Безпеки, "Мостом" /Маразів Іван/ - "Лядином" /Бернатович Федір/ - бойовиками СБ. Вони перебували в крихітці на полі біля відсадженого села. Коли стійкий повітряний напір, що в їхньому напрямі надлихається більшовики, - сл.п. Друг і залишили крихітку і прийняли неврівноважений бій з ростою війською мід. На льотинній обороні згинув бій, крім сл.п. Друга Бондаренка, який пробився з оточення і відступав у напрямі с. Шайоє. Недалеко села наткнувся він на ворожу розстрілюючу, вистрілявши всі набої, останній покичив з себе.

Сл.п. Друг Бондаренко народився 1916 року в м. Залізці, Тернопільської області, в родині вчителів-зарплатників. На чужині в підпільній школі в рідній місцевості поживши, учився до польської школи кадєтсь у Варшаві, яку закінчив з 4-м ступенем підручняка. Далше вчився у латвійській школі, по відбутті якої був предписаний як підпорушник-підлет до латвійського полку у Львові. По односторонній службі його усунуто з військової служби, де не хотів, миме категоричних доглядів польського військового командування, звинити української національності.

Активну участь у визвольно-революційній боротьбі українського народу почав приїзти сл.п. Друг Бондаренко в час німецької окупації. Спочатку, в 1942 році, був назначений членом НК Збрунського повіту, у 1943 році, - окружним військовою референтом Бережанської округи, а після, у грудні 1943 року, - шефом штабу ВО-III. У лютий 1944 року він керував епікопальні підстаринської школи ВО-III, яка випустила сотню підстаринців, що ними очолює кілька сотень УПА. Протягом 1944 року сл.п. Друг Бондаренко, в німецькій і більшовицькій діяльності, крім обов'язків шефа штабу ВО-III, керував тактичний кузен УПА і керував боєм з елементами окупантами України. Від 1945 року до кінця свого життя безперервно виконував обов'язки шефа Штабу Групи "Лисоня".

Протягом своєї діяльності в лавах УПА сл.п. Друг Бондаренко зорганізував, виховав і вивчив десятки старшин і підстаринців - кілька сотень повстанців. Першочисні бій сотень УПА у Львові, біля с. Слово, Ятин, Підгайцького р-ну, біля с. Норучин, Бережанського р-ну, біля с. Лопушна, Почапського р-ну, біля с. Альбінці, Збрунського р-ну, на завжди учиняють в історію української визвольно-революційної боротьби з намірами командира Бондаренка.

Повстанці і знають його як вільного і товариського Командира, який навіть у критичних хвилиниках уміє виступити і загравати до буну.

Пам'ять про сл.п. Друга Бондаренка, як про ідейного, відданого і життєрадісного командира життя в історію революційно-повстанців і взяття до нових перемог за здобуття української держави.

ВІЧНА СЛАВА ГЕРОЄВІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ!

КОМАНДУВАННЯ УПА
Групи "Лисоня"

КРАЙОВИЙ ПРОВІД СУН
на Поділлі

Серпень, 1946 р.

Повідомлення ВШВО "Лисоня" про смерть Володимира Якубовського - "Бондаренка"

№ 29-47
КОМАНДИР І ВІЙСЬКОВИЙ ШТАБ

3 травня 1944 р. – Не раніше 1950 р.

№ 29
ЗВІТ ПРО ПЕРЕГОВОРИ
НІМЕЦЬКОГО КОМАНДУВАННЯ
З ПОВСТАНЦЯМИ

3 травня 1944 р.

До Провідника Організації
до якої належав Палавага* Василь

Дня 3.4.1944 р. впав жертвою нещасливого випадку в с. Тростянець член Вашої Організації Палавага Василь.

Щоб такі нещасливі випадки в будучині більше не повторялися перек[ла]даємо Вам вільну і свобідну виміну думок межі визначним провідником Вашої Організації і нашим делегатом-офіцером, що вміють говорити німецькою або російською мовою.

Вашу пропозицію що до місця, часу і других умовин виміни думок, передайте жінці тимчасово арештованого Халупи Василя, який мешкав в Тростянці дім НР 174. Це письмо вона має віддати в уряді в яким вона була в справі свого чоловіка.

Щоб запевнити всі можливости переговорів, мусіли б заперестатися всі німецько ворожі [кроки].

Відповідь на це письмо ожидаємо до 3.5.1944 р. 12 год. пополудні.

Коли це письмо зістане без відповіді ми будемо уважати це як відмову нашого предложення, а нашого спільного ворога, як совітів, як такого, що з того користає.

Німецьке командування

* *Імовірно, правильне написання прізвища повинно бути: Паливага*

(Відповідь Округи на письмо німців в Тростянці)

В[исокоповажному]
командиру німецьких воєнних частин
с. Божиків – Волощина

Переїзджаючи через с. Тростянець Бережанського пов., наша стежа дня – 2.5.1944 р. завважила на придорожному березі* Ваше письмо, яким Ви звертаєтесь до Провідника Організації до якої належав Сл. п. Друг Паливага.

Як нам відомо, Сл. п. Друг Паливага належав до Організації Українських націоналістів під проводом Степана Бандери і був ранений в бою з більшовицькими партизанськими бандами, дня 11.4.1944 р. Від цього часу він лічився в селі Тростянець, де став вбитий Вашими вояками дня 28.IV.1944 р.

Як зверхник Сл. п. Паливага, хочу подати Вам відповідь на Вашу пропозицію переговорів, щоб сим самим висказати нашу думку, яка Вас заінтересувала. Нашою ціллю є Українська Самостійна Соборна Держава і за неї ми проводимо нашу боротьбу. Від своєї цілі не відступимо ніколи, хоча б нашій політичній ситуації для нас заіснували найкращі обставини. Боримось проти кожного ворога, що поборює наші змагання і спинює нашу боротьбу за Українську Державу. Зараз провадимо боротьбу з найбільшим нашим ворогом – більшовицькою Москвою і не бажаємо собі воєнних дій з Вермахтом, проти якого не провадимо жодних виступів, що вважаємо недоцільним після нашої політичної лінії. Оскільки б Ви хотіли перевести ліквідацію наших відділів (які, як Вас мильно інформують знаходяться в селі Тростянці, де їх доречі немає) чи нищити наші села, ми були б змушені Вами вести оборону, що очевидно є недоцільним ні для одної ні для другої сторони.

Про переговори ширшого масштабу я рішити не можу тому, що такі справи рішає Провід Організації Українських Націоналістів, якому ми підпорядковані і він лише в цьому компетентний. В справі спільного порозуміння між ОУН [т]а Проводом Німеччини, чи українським і німецьким народом, найкраще звернутись Вашому Урядові до Провідника ОУН Степана Бандери і Українського Уряду, заарештован[ого] німецькими властями 1941 р.

Я зі своєї сторони ще раз заявляю, що ми не бажаємо собі воєнних дій з німецькими військами і всі свої сили мобілізуємо для боротьби з Москвою. Про правдивість наших слів свідчить

* У іншому варіанті переговорів: дереві

хоч би це, що ми вже ліквідували десятки більшовицьких парашутистів і партизан, не ліквідуючи ні одного нім. вояка, яких є багато по селах і не раз маємо відповідну нагоду їх знищити.

Оскільки між нашими військами дійде до боротьби, то не спричинимо її ми, хіба Ваші вояки чи старшини.

Постій, дня 3.5.1944 р.

Командир Групи
Української Повстанчої Армії
Вихор Омелян

Постій, дня 5.V.1944 р.

В[исокоповажний]
Провідник Групи “Богун”*.
Пану Вихорові Омеляну
або його заступникові

Ми дякуємо Вам за Вашу відповідь з 3.V.1944 р. а особливо за Ваш вартісний розвідчий матеріал.

Тому, що ми також не можемо рішити про цілковите межі нами порозуміння, предкладаємо, щоб Ваша група і наша військова частина погодилися, щоб нашому спільному ворогові більшовицькій Москві, заподіяти можливо як найбільше шкоди. Ми є цієї думки, що цей спільний виступ проти більшовиків є для обох сторін, принайменше в цій хвилині корисний.

Подрібно предкладаємо слідууючу співпрацю:

а) Спільне поборювання більшовицьких і жидівських банд, як також обабічну виміну розвідчого матеріалу, щодо цього відноситься.

б) Передача нам Вами забраних в полон совітських агентів і летунів, по їх переслуханні Вашими розвідчими органами.

в) Видача нім. дезертирів і советами скинених нім. полонених (агентів).

г) Постійна передача Вашої розвідки у військовім і політичнім положенню по тамтім боці фронту.

Ми думаємо, що як раз на цім відтинку можна б було розгорнути тісну обосторонно корисну співпрацю тому, що ми могли б Вам дати деякі вказівки (напр. дані про більшовицькі частини). І уможливити перехід Ваших людей через наші лінії без і зі зброєю.

* Імовірно, німецьке командування не володіло інформацією про військовий поділ УПА в регіоні

д) Щоб уникнути нехотячих сутичок межі нашими для поборювання більшовицьких банд висланими відділами і Вашими людьми, ми б радо прийняли до цього, торкаючися пропозиції.

Межі іншими ті пропозиції можна б було тільки тоді здійснити, коли з Вашої сторони і на будуче не зайде місця роззброювання поодиноким нім. вояків і нищення для провадження війни кінцевих господарчих забігів. Ми не будемо в тім випадку зі своєї сторони приймати жодних ворожих кроків проти Вашої Організації.

На коли б Ви мали погодитися на наші пропозиції, ми вважаємо вказаним їх практичне перепровадження вчинити в переговорах межі Вашим провідником розвідки і нім. до цього делегованим Офіцером.

Як знак нашої доброї волі до нав'язання для обох сторін доцільної спільної праці в поборюванні всякого покрою більшовиків, ми сповняємо нашу просьбу щодо арештованих громадян села Тростянець.

Ваш ранений Друг напевно у Вас вже зголосився (два другі арештовані ми привеземо дня 7.5.1944 р. о 15-й год. по пол[удні] на віддаль 500 м від східного виходу села Тростянець (в напрямі на село Божиків)). Наша сторожа буде числити: один офіцер і 9 озброєних підофіцерів та рядовиків. Ми предкладаємо, щоб така сама численна Ваша група прийшла на подане місце і заопікувалася випущеними, тому, що нім. сторожу провадитиме офіцер, який має право переговорювати про вище подані пропозиції, ми вважаємо за вказане, щоб відділ УПА провадив Ваш Провідник Відділу Розвідки. Таким чином буде дана найскоріша можливість впровадити спільне поборювання наших ворогів більшовиків.

Відповідь на це письмо очікуємо до дня 7.5.1944 р. год. 12-та по пол[удні] через жінку, що передавала Вашого листа з 3.5.1944 р. в її знанім вже місці.

Німецьке Командування
(печатка)

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 95а, арк. 2-4. Копія.¹

¹ Подібний текст: ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 61, арк. 402.

№ 30
ЗВІТИ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛІВ УПА
У СЕРПНІ-ЖОВТНІ 1944 р.

29 жовтня 1944 р.

28.X.1944 р.

ОПИСИ БОЇВ

відділів УПА з військами нквд на терені Тернопільщини
від 1.IX-[...]X.44

Відбувши короткий рейд по терені Рогатинщини, відділ “Лісовиків” опинився в лісі б. с. Липиця Горішня на довший відпочинок. Біля нього примістилась підстаршинська школа і відділ “Чорноморці”, який щойно поповнено і переорганізовано. Всі відділи щоденно проводили вишкіл і поновлювали всі браки та недомагання.

Вже на два дні перед боєм можна було помітити в терені пожвавлений рух большевицьких розвідників, з яких декілька стрільні зловили і зліквідували. Одначе більшої акції в таборі не сподівались, бо поблизу не було нігде більшої сили большевиків. Всеж таки ще вечером 4.IX.44 розвідка донесла, до с. Липиця Горішня прибула більша кількість большевиків, в силі півтора сотні. Відділи прийняли всі міри забезпечення і були приготовані до оборони. Ранком, як лише засіріло з відділу “Чорноморців” вислано заставу (засідку) на присілок Цюцьків, кудю мали переїздити большевики, коли б захотіли їхати на облаву.

Наші припущення не завели. Ранком 5.IX около 7 год. надїхали шляхом на присілок Цюцьків автомашини большевиків. Наша засідка відкрила по них вогонь, однак скоростріл затявся і большевики, користаючи з цього успіли вискочити з автомашин. Заки наладно скоростріла, большевики успіли втекти між хати і звідтам почали стріляти. Прострілили авто і кілька вбитих енкаведистів осталося на дорозі. Зорганізувавшись в закритому терені, большевики почали наступ на нашу засідку, яка відступила на край лісу. На підмогу тим двом роям прийшла решта відділу “Чорноморців”, які розложились краєм ліса, щоб не пустити до нього большевиків. Большевики, одержавши підмогу почали наступати на ліс, з північно-західної сторони. Щоб унеможливити большевикам вдертись в ліс вислано на підмогу підстаршинську школу, яка заняла становища з західної сторони лісу. Відділ

“Лісовиків” забезпечив південний і східний край та частину [відділу] задержав в резерві, щоб кинути в разі небезпеки в допомогу. Большевики, пострілявши з годину з крісів і скорострілів пішли до наступу. Наші стріл[ьці] відкрили по них сильний вогонь і большевики мусіли залягти. Все ж таки вдалося їм дещо вигнути лінію оборони “Чорноморців”, які були ще слабо вишколені, і вдерлись до лісу. Там залягли в гущавнику і почали окопуватись, стріляючи часто-густо по нашій лінії.

Щоб зорієнтуватись в положенні, сідаємо з командиром Остапом на коні і об’їздимо оба лінію кругової оборони. В тому саме часі большевикам вдається вигнути лінію оборони “Чорноморців”, про що ми не знаємо.

Їдемо певно понад край лісу і, не знаючи, що там нема наших, наїжджаємо майже на ворожі позиції. На щастя заїжджаємо в гущавину там, що не можливо конем продертися і мусимо завертати вглиб лісу. Це дає нам можливість зорієнтуватись, що ми зайшли поза нашу лінію майже на самі позиції ворога. Об’їжджаємо дальше лінію аж до кінця. Хлопці тримаються можливо.

За хвилину большевики знову починають наступ. Стрільці починають вогонь і большевики протиняють. Запалили присілок Цюцьків і пускають кілька стрілів з гранатомета в ліс. Однак нецільно. Наші гранатометчики витягають на позицію свого гранатомета і пускають теж ворогові кілька “гостинців”. Що певний протяг часу большевики підриваються до наступу, однак під сильним нашим вогнем завжди змушені залягти. Стрільці вже освоїлись трохи з боєм (багато з них вперше в бою) і краще себе почувають. Стріляють більш влучно і слідкують пильно за рухом большевиків. Ті починають практикувати славнозвісні фінські “кокушки”. Вилазять на дерева (з автомашини) і починають звідтам стріляти. Стрілець, підглянувши на дереві одного такого бойця, збиває його стрілом з кріса (що характерно – кріс без мушки), підходить до нього і забирає автомата. Це моментально розходить по цілій лінії і всі дуже задоволені з цього. Доходить до інших веселих моментів.

Сот. Жук підсувається з кулеметом далеко на перід і бачить трьох большевиків, які підлазять до нього. “Ей, ти, хто такой?” – кричить до большевика сот. Жук. “Свой” – відказу большевик. Которий – питає дальше сот. Жук. “Одинадцятий” – відказує большевик, думаючи, що це є свій. “Давай сюди” – кричить до большевиків сот. Жук і вони встають і ідуть до нього. Він, припустивши їх близько пускає серію з кулемета і вони падають. Хлопці це бачать і дуже задоволені зі свого командира. В другому місці

сотенний політвиховник Лев пробує підсунутись під ворожі позиції. Підлізши, потрапив на двох большевиків, які починають на нього стріляти. Лев починає стріляти до них, однак крім запинається і він не може ним нічого зробити. Розлючений кидає кріса і хапає свою машинову пістоль (французька довга сімка) до якої мав лише 20 набоїв і пускає по ворогові серію. У висліді большевик паде вбитий, а другий тікає. Політвиховник Лев стверджує, що в магазинку лишилось 10 набоїв.

Бій затягався, стрільці відбивають наступ за наступом, ошаджуючи муніцію. Врешті коло год. 4-тої сот. Кок бере одну свою чоту і йде обходити большевиків ззаду. Тому, що большевики засіли в дуже густих кущах, він доходить до них на відстань 8 метрів ззаду. Большевики, побачивши за собою озброєних людей, думали, що це свої. Один з них підвівся і питає: “Кто это?”. “Свой” – відповідає сот. Кок і сипнув по большевиках з фінки. Рівночасно обі сторони посипали по собі вогнем так, що недопалений порох засипав очі стрільцям. Коли большевицький старшина зорієнтувався, кинув на сотника гранату, яка зачіпила загиляку і вибухла в половині дороги, не поранивши нікого. Врешті большевики не видержують, починають з цього місця тікати з великим криком. Гнати за ними неможливо, бо густі кущі і відділ відходить в зад. Над лісом появляється больш[евицький] літак, який кружляє кілька разів над лісом. Стрільці сподіюються бомбардування, однак розвідчик, який розглянувши терен відлітає. Вечером стягаємо оборонну лінію і вицофуємося в більші комплекси лісів біля с. Слав’ятина. Там перебуває відділ ком. Бондаренка, ми нав’язуємо з ним зв’язок і стаємо тут на нічліг. Большевики за нами не посуваються. Втрати в них великі: коло 70 вбитих і ранених. Наші втрати: 4 вбитих і 3 ранених.

На другий день большевики стягнули більші сили і почали обережно промірювати ліс, місце попереднього постою наших відділів. По полудні дійшли до лісу Козакова, де їх привітала вогнем наша застава. Большевики розкинулись в розстрільну і почали в іншому місці вдиратись в ліс. Тут знову стрінули нашу заставу. Почалась перестрілка. Обі застави відступили, а большевики далі в ліс вже не пішли, бо западав вечір.

Щойно на третій день – 7 вересня [19]44 р. Почалась генеральна облава на Слав’ятинські ліси. Участь в облаві брало два стрілецькі баталіони, група на автомашинах в силі одного баталіона. Акцією проводив підполковник військ нквд.

Около год. 7 розпочали большевики наступ на ліс. На протилежних до лісу горбах вставили максима і під їх охороною

почали підступатись до лісу. Тут були розложені сотні Лісовиків, Рубачів та підстаршинська школа. Наші стрільці відкрили вогонь по ворогові, який заляг і почав вкопуватися. Рівночасно по наших становищах ворог почав бити з гранатометів, маючи обсерваційний пункт з телефону. По гранатометній підготовці большевики рушили знов до наступу на ліс. Силу свого наступу спрямували зі сторони Діброви. Там лінію держала 1 чота підстаршинської школи і 1 чота сотні Лісовиків. Большевики розпочали наступи роями один за другим, стріляли з автоматів на ліво і на право та пробирались в ліс. Середина нашої лінії дещо цофнулась в зад і пропустили большевиків в ліс. Праве крило осталося на місці майже під самими хатками присілка Діброви. До хат цього присілка під'їхало панцирне авто і з нього висів капітан НКВД з кількома бійцями. Ставши за ріг хати, почав далековидом розглядати положення. Один з наших стрільців підсунувся близько хати і цільним стрілом з кріса вбив його. Большевики нарobili крику "Капітан убит" і повтікали з цього місця. Заохочені тим стрільці почали підсуватись ближче хат, де були большевики. В одному місці стояв ворожий скоростріл, який стріляв густо, хоч нецільно по нашій лінії. Стрілець підстаршинської школи Андрій рішився його знищити. Підсунувшись близько, кинув на нього гранату, яка одначе нажаль не вибухла. Одначе Андрій не дає за виграну. Йому подають на лінії другу гранату і він знову кидає на ворога. Тим разом щасливо. Большевицький скоростріл з обслугою вилітає вгору і змовкає. Большевикам цілий час приходить підмога. Розпочинається бій на добре. По обох сторонах грають всі кулемети та б'ють три ворожі і два наші гранатомети. Большевики стріляють переважно розривними набоями і це викликає великий стріскіт в лісі. Стрільна ворожого гранатомета почала влучно падати по наших становищах. Є вже кількох ранених. Стрільці поволі цафаються до заду, а большевики вдираються чим далше в ліс.

Коло год. 13-тої попадає в наші руки наказ підполковника [адресований] командирам поодиноких відділів. З нього довідуємося, що большевики хочуть нас оточити і замкнути нам вихід з лісу. Щоб запобігти цьому, вицофуємо табор, а опісля відділи назади противника в ліс під присілок Молохів і там скриваємось в кущах.

Большовики до вечора шукають за нами по лісі, одначе без успіху. Вечером виїжджають на с. Липицю. Втрати мають великі. Наша застава, сидючи в кущах при дорозі ствердила наочно, як большевики возили своїх вбитих і ранених, 4 грузовики трупів і

6 грузовиків ранених. З нашої сторони 5 вбитих, 12 ранених. Під прикриттям ночі висуваємось з лісу і переходимо в невеликий лісок біля с. Вільхівця, Бережанщина. Тут полагаджуємо справу з раненими і відходимо в рейд на північ.

Архип

По довшому рейді на захід і переході фронту відділ “Сіроманців” прибув на колишнє місце свого постою, а саме в лісі між Дібриновом, [т]а селами Стратином і Кліщівною. Тут відділ остався на кількадекденний відпочинок. Однак відпочивати довго не довелося.

Дня 14.IX.44 до сс. Стратин і Дібринів прибуло около півтора сотні большевиків з гранатометами і розпочали акцію на село. В часі акції дізнались про перебування відділу поблизу села і рушили прямо на табір. В таборі нічого ще про те не знали і це дозволило большевикам підсунутись майже на висоту наших стійок. На щастя стійкам прийшло підкріплення, а саме ройовий Ярій, почувши в напрямі села стріли, йшов на стежу і наткнувся на большевиків, які підсунулись розстрільною на самі стійки. Большевики, побачивши стрільців, відкрили по них сильний вогонь, від чого впав ройовий Ярій і кулеметчик Шуц. Наші стрільці відповіли також сильним вогнем і під натиском почали відступати в сторону табору. На близькі стріли, які лунали під самим табором, вибігла на становище ціла сотня і сипнула по ворогові сильним вогнем. Большевики, певні своєї перемоги, сунули нестримно вперед, однак все ж таки не могли видержати сильного вогню нашої розстрільної і на лівому крилі відступили, лишаючи цілу купу вбитих. На середньому відтинку ворог заняв добрі становища, звідки обстрілював сильним вогнем наші становища. Рівночасно по стрілецькій лінії почали бити ворожі гранатомети, які були далеко позаду. Командир відділу остаточно кидає до протинаступу цілу сотню і большевики не видержали напору, починають панічно тікати. На полі бою лишається 40 трупів босяків, а решта разом з раненими вспіла втекти. Наші втрати: 7 вбитих, 7 ранених. Помимо цього, що в большевиків не було великої сили (около півтора сотні) бій був доволі важкий, хоч не тривав довго (від год. 9,30 до 11,30). Непомітний підхід большевиків під табір давав їм великі шанси і лише скоре та свіже рішення к-ра Яструба та відданість і відвага стрільців врятували ситуацію і завдали ворогові важких втрат.

16.IX.44 рейдуючий загін зупинився на короткий відпочинок на невеликому присілку біля с. Поручин. На другий день, т.зв. 17.IX ранком ок. год. 8-мої наскочили большевики на наші застави зі сторони с. Волиця. Припадок хотів, що[б] большевики наскочили на один з найслабших відділів і застави не видержали наступу та пустили большевиків до табору. На відгук стрілів вибігли негайно на становища інші відділи і розпочато наступ на большевиків. Сотня “Холодноряців” і “Рубачів” розпочала по большевиках вогонь і ті почали частинно відступати. Щоби оточити наші відділи большевики вислали в “обход” около 50 чоловік, які підсувалися до нас від сторони с. Поручина. Однак тут натрапили на сотню “Буйних”, яка їх негайно відбила і пішла до наступу. Большевики в паніці втекли і злучившись зі своїми розпочати знову наступ – звідкіля вдарили перший раз. Все ж таки і тут їм не пощастило. На них знову потиснули “Холодноряці” і “Чорноморці” та вигнали з ліса на чисте поле. Тут большевики попали під влучний обстріл нашого гранатомета і почали в паніці бігати по полі. Остаточного окрилення dokonали “Рубачі” і большевики розбіглись, лишаючи на полі бою 52 вбитих. В наші руки попало 3 скоростріли, дещо [з] амуніції, аптики і зброї (фінки і кріси).

Несповна через годину після бою прийшла большевикам поміч в числі 150 чол. яка, очевидно, спізналась. Вставивши 3 гранатомети і одну зенітку, почали густо обстрілювати ліс, в якому ми перебували, а відтак розпочали наступ зі сторони с. Біще. Дійшовши до перших хат хутора, почали їх палити. Сотня “Буйних” бачучи це, помимо густих стрілів зі сторони противника, пішла до наступу. Рівночасно наш гранатомет розпочав цільно бити по лінії ворога, що викликало між большевиками замішання. Наступ був настільки сильний, що большевики захитались. Також побачили [більшовки], що в оточення пішла також сотня “Лісовиків” не видержали і пішли навтіч. Стрільці переслідували їх аж до с. Біща, де відбили 150 арештованих людей, яких большевики зловили по селах. Більше вже атакувати того дня большевики не наважилися. Не мали коли підібрати своїх трупів, яких осталося ок[оло] двадцять кілька чоловік. Обидва наступаючі відділи, які числили до 150 чоловік розпорошені. Наші втрати 3 вбитих, 7 ранених. На другий день при допомозі розвідки устійнено 105 вбитих большевиків.

24.9.44 вдалось большевицькому відділові, що йшов за нами в погоню, нав’язати бій з нашими відділами на хуторі Іванці біля с. Лопшна (Зборівщина). Бій розпочався біля год. 14-тої попо-

людні. Большевики підтягнули сили: около трьох сотень піхоти, півсотні кавалерії, один танк (великий) і три танкетки та розпочали нагальний наступ. Ворожа піхота вдарила несподівано на наші застави і почала сильно натискати. До бою стали негайно відділ “Лісовиків”, “Чорноморців” і “Холодноярців”. Інші відділи зайняли кругову оборону. Від запальних куль запалили хати. Рівночасно по наших позиціях почали бити ворожі гранатомети, танкова гарматка і зенітка, яку мали зі собою большевики. Тому, що большевики наступали сильно на наш табір (обоз) його відтягнуто окружною дорогою в інше місце. Одначе, коли табір виїхав з 500 метрів від відділу, на нього наскочили ворожі танкетки, які хотіли вдертись на наші зади. Стріча з нашим обозом не дозволила їм виконати їхнього пляну і вони почали вогонь по таборах. Це очевидно причинилося до втрати кільканадцять фір, одначе врятувало від оточення наші відділи. Помимо сильного і несподіваного наступу, переваги в технічній зброї, наші відділи вдержались до вечора і вечером відступили. З нашої сторони було 5 вбитих, 7 ранених. Ворог мав великі втрати, яких точного числа не устійнено.

27.IX.44 біля год 10-тої наблизились большевики фірами до наших застав на хутор Альбанівки. Вони їхали в погоню за нашим відділом зі сторони с. Нетерпинці. Застава сотні “Лісовиків” підпустила їх близько і на невеликій віддалі відкрила по них вогонь. Большевики були в силі одної сотні. Перші фіри, діставши вогонь моментально здержались і з них мало хто врятувався. З інших фір, що їхали позаду, большевики позіскакували та почали стріляти. На становища негайно вийшла сотня “Лісовиків” і “Холодноярців” і розпочали бій з большевиками. Большевики зорієнтувалися в ситуації і вицофалися в окопи, які були покопані і звідтам почали стріляти. Також пустили в рух три гранатомети, які били по наших резерва. Наші відділи зайняли також становища в інших окопах і розпочався фронтовий бій. Большевики пробували наступати, однак це їм не вдалося і по втратах засіли знову в окопах. Бій затягнувся. Большевики освоїлися з положенням і почали готувитися до наступу. Щоб не допустити до цього, сотня “Лісовиків” і “Холодноярців” рушили до наступу. Наступ був сильний і рішучий і ворога відкинено зі становища. Однак частина большевиків, що не могли втекти, залягла в окопах і невпинно звідти стріляла. Це спричинило деякі наші втрати. Під вечір прийшла большевикам допомога в силі одної сотні. Зі собою привезла гарматку (зенітку), яка прямою наводкою почала бити по нашій лінії. Одержавши

підмогу, большевики пішли до наступу, однак були змушені відступати назад на свої позиції. Під прикриттям ночі наші відділи відступили, забравши вбитих і ранених. Большевики теж стягнулись і відступили в сторону на с. Нетерпинці. З нашої сторони впало 11 вбитих і 18 ранених. Большевики мали великі втрати, які точно годі устільнити. За твердженням місцевої розвідки мали около 40 вбитих і ранених. В бою найкраще описався стрілець Пушкін (східняк), який зі своїм кулеметом dokonував героїства. Однак на превеликий жаль був ранений і в дорозі помер. Ранені в бою під с. Альбанівкою к-р Остап і сот. Крук.

Вже в п'ятницю, 29.IX.44 увечір наша розвідка донесла, що большевики концентрують свої сили в Перемишлянах. На ранок 30.IX.44. курінний Яструб зарядив поготівля. Досвітком в год. 4 рано вислано стежі на всі напрямки. Вони донесли, що до Унева і до монастиря приїхало коло 2 сотні большевиків. В тому напрямі вислано дві засідки по дві чоти, які мали за завдання розбити большевиків, вигнати їх з Унева та визволити арештованих (було припущення, що большевики роблять акцію на село). Одна засідка, що пішла в напрямі північно-західному від с. Унева, направила на більшу силу большевиків, що йшла розстрільною на ліс, пірвала зв'язок з другою засідкою та була відрізана цілковито від табору і долучила пізно вночі, не беручи участі в бою. Друга засідка йшла в південно-схід. напрямі від с. Унева і натрапила на большевицьку розстрільну, яка наступала на ліс. Наші зайняли бойові становища і почали обстрілювати большевицьку розстрільну. Цєю засідкою командував сотенний Чорний. Бій почався в год. 9-тій. Під натиском двох большевицьких наступів сот. Чорний відступив на лінію наших застав і зажадав помочі.

В год. 10-тій кур. Яструб кидає туди дві [чоти] сотні "Сіроманців" під командуванням сот. Косача, які спільно з двома чотами Чорного спиняють больш[евицький] наступ. Останні розвідчики, які повернулися зі сс.. Лонів, Словіти і Якторова донесли, що большевики зробили застави по всіх дорогах, що виходять з Унівського лісу та беруть нас в оточення. Ще перед боєм кур. Яструб визначив всім відділам становища так, що всі разом брали табор в колову оборону, маючи тісний зв'язок із собою. Відділ Максима тримав оборонні становища в напрямі від Лонів та тримав зв'язок на правому крилі з Чорним, на лівому з відділом Коса.

Відділ Коса тримав оборонні становища в напрямі від Словіти і тримав зв'язок на правому крилі з Максимом, на лівому з

Довбнею. Відділ Довбні тримав оборонне становище в напрямі від Якторова і тримав зв'язок на правому крилі з відділом Коса, на лівому з відділом "Сіроманців". Найбільший натиск повели большевики від Унева і тут наступали все новими резервами, які падали від вогню наших кулеметів. На інших відтинках чути було час від часу стріли, а це свідчило, що там тримають лише застави. В год. 10.30 з бойової лінії привезено перших ранених, між ними сот. виховника Чорного, Олімпа, який був тяжко ранений розривною кулею в груди. В 10.45 в наслідок упливу крови помер. Большевики почали довозити свіжі сили з Перемишлян, а навіть приїхало кілька танків, які посувались лінією в наш табір.

На цій лінії, котрою їхав танк, стояв "Кольт", яким обстрілював ворожі розстрільні прославлений в багатьох боях ройовий Вовк. Коли на лінії показався танк, тоді большевики з криком "Ура!" кинулися в наступ. Наш Вовк пустив кілька серій по розстрільній і примусив її залягти, а тоді протипанцирними кулями ушкодив танк і примусив його спинитися, а обслугу розбитися. Після ушкодження першого танка, большевики не посилали більше танків до наступу, лише почали обстрілювати наш табір гранатометами досить цільно. Одне стрільне попало близько нашого гранатомета і зранило кількох [стрільців] з обслуги та примусило замовкнути наш гранатомет, бо не було де вибрати в лісі нового поля обстрілу. Кілька стрілен з больш[евецького] гранатомета, які попали в середину нашого табору, не вибухли. Пізніше їх оглядачі побачили, що в них не було "взривателя". Чи це припадок, чи саботаж – не знати. Наші відділи били з трьох сот[енних] гранатометів, які цільно падали на ворожі становища і робили паніку серед большевиків та проріджували їх становища.

Продовж цілоденного бою, який тривав від год. 9-тої до 23-тої, большевики провели 22 наступи, котрі розбивалися об нашу оборонну лінію і не давали ворогові жодного успіху, лише втрати. Було припущено, що большевики будуть наступати лише до вечора, але увечері виявилось, що вони хочуть тримати нас в окруженні цілу ніч, а на другий день знову продовжити бій, одержавши допомогу. Кур. Яструб видав наказ від'язатись від бою і видістатись з окруження. Під накривом ночі фіри з раненими і наш табір почали від'їздити окружною дорогою в південно-східному напрямі, а наші розстрільні дальше тримали оборонні становища. Коли табір і ранені опустили місце нашого постою, тоді дано наказ опускати наші становища. В год. 24-тій наші відділи нечутно для вуха ворога покинули становища й рушили за табором в тому самому напрямі. Наші втрати в тому бою 17

вбитих і 25 ранених. Ворог втратив: самі большевики казали, що 105 вбитих, в тому 8 старшин. Наша розвідка доносить, що вбитих мали около 200 – 250, кількість ранених важко устійнити.

Відв'язавшись від большевиків, 30 вересня 44 в год. 24-тій цілий курінь форсовним маршем пішов лісами поміж Липівцями [Т]а Боршевом і в год. 10-тій дня 1 жовтня 44 став на короткий відпочинок в лісі коло с. Пнятина. Стрільці змучені цілоденним боєм і десятигодинним маршем положилися відпочивати, а кухарі варити обід.

В часі обіду в год. 16 розвідка донесла, що до с. Пнятина приїхали танки. Курінний Яструб, не чекаючи кінця обіду дав наказ готувитися до відходу і виїздити таборами в напрямі Полюхова. Коли передне забезпечення вийшло з лісу і доходило до залізничного тору, то побачили три танки, які перетинали куреневі дорогу відступу. Побачивши танки, передне забезпечення і табор повернули до лісу. На наказ курінного всі відділи зайняли становища і мали завдання не пустити ворога до лісу. Курінний Яструб, взявши зі собою протитанковий кріс, пішов у бойову лінію і особисто одним вистрілом в танк збив його зі шляху та унешкідливив, чим примусив інші танки перестати під'їздити до лісу. Большевики, догонивши нас танком коло с. Пнятина мали завдання зв'язати нас зі собою боєм, притримати в лісі до другого дня і підтягнути більші сили, щоб нас зліквідувати. Ворог обставив всі лісові дороги, щоби нам віддати відступ до більших комплексів лісу, але ми, дочекавши вечора, тихо вийшли з лісу, не натрапивши на жодну ворожу заставу і пішли в південно-східному напрямі.

Як оказалось пізніше большевики про наш відхід не знали, бо на другий день почали наступати на ліс з кількох сторін і натрапивши на других розпочали сильну стрілянину між собою.

Бій між ними тривав досить довго і як орієнтуватися на розмові цивільного населення, мали великі втрати вбитими і раненими. Остаточно по кількогодінному бою якимось порозумілися і втративши по "бандіровцах" слід, завернули до Перемишлян.

В бою під с. Пнятином впало з нашої сторони сімох стрільців вбитими і 3 ранених які поранені виключно стрілами танкових гармат.

В бою під с. Уневом і в облаві під с. Пнятином брало участь 1000 большевиків, які маючи до помочі танки не могли розбити нашого відділу. Загальні втрати большевиків ствержені остаточно нашою розвідкою виносять 353 вбитих і ранених.

29.X.1944 р.

Виймок із звіту

Відділи “Сірі Вовки” та “Орли” вирушили з Рогатинщини, перейшли через Підгаєччину, Бучаччину, Чортківщину, Заліщеччину аж в Скалатщину, звідки завернули назад в терен Підгаєччини. Рейд цей тривав від 10 серпня до 30 вересня.

Ці відділи пічас свого рейду мали кілька стрічних боїв з військами нквд:

IX.10.44* сотня “Орлів” мала короткий бій з військами нквд коло с. Тростянець в Бережанщині. Большевики приїхали на трьох автах в силі 75 чол. до с. Тростянця. Наші зробили засідку, де вбито 6 большевиків і 10 ранено. З нашої сторони не було жодних втрат.

16.10.44** сотня “Сірих Вовків” і одна чота “Орлів” робила акцію на польське село Пановичі. У висліді було спалено половину села і зліквідовано около 60 мужчин. З нашої сторони не було жодних втрат.

26.10.44*** сотня “Сірих Вовків” стояла табором в лісі біля с. Ягольниці. До с. Ягольниця приїхало 2 авта большевиків, які висіли з авт і розстрільною почали підходити до села, де стояв наш табір. Їх зустріла вогнем наша застава. Вони завернули назад і почали тікати. В цій сутичці було вбито 2 большевиків і кілька ранено. З нашої сторони був один вбитий.

8.9.44. відділ “Сірих Вовків” стояв табором в лісі біля с. Роковий Кут. Розвідка донесла, що до сіл: Грима[й]лова, Саджавок, Сатанова і Рокового Кута приїхало багато військ нквд, які начислювали около трьох сотень. Було видно, що будуть окружувати ліс, в якому стояв наш відділ. В год. 14-ій. Почали большевики підхолити розстрільною до лісу з усіх сторін. Діставши відсіч з нашої сторони, вони залягли і чекали на підкріплення. Наш відділ, користаючи з сумерку вечора, пробоем видістався з окруження і відійшов в західному напрямі без жодних втрат. Ворог втратив 5 вбитими і кілька раненими.

Відділи “Бурлаки” і “Полтавці” вирушили також 10.8.44 в рейд під ком. Романа.

Цей рейд переходив через Перемишлянщину, Бережанщину, Зборівщину, край Тернопільщини, завернув через східну частину

* Імовірно, цей бій відбувся 2 серпня 1944 р.

** Імовірно, цей бій відбувся 16 серпня 1944 р.

*** Імовірно, цей бій відбувся 26 серпня 1944 р.

Зборівщини, Бережанщину в Рогатинщину. Рейд цей тривав від 10.8 до 1.9.44 Підчас цього рейду наші відділи мали кілька боїв з військами НКВД і з польською міліцією.

10.8.44 большевицька міліція в силі одної сотні вела около 1000 осіб наловлених українців до ЧА в напрямі Козова-Зборів. В тому напрямі вислано дві чоти, які мали зробити засідку, розігнати охорону і визволити налапаних людей. 11.8.44. в год. 5-тій зав'язався бій між нашою засідкою і больш[евицькою] міліцією коло с. Красна (Зборівщина), який тривав до год. 8-мої. У висліді бою було вбито около 30 большевиків, 47 ранено і 600 змобілізованих розбіглося. Наші втрати 3 вбитих і 6 ранених.

14.8.44 відділ УПА під командуванням к-ра Романа мав короткий бій з большевицькою міліцією і військами НКВД в силі одної сотні. Одна наша сотня квартирувала в с. Ценові. Вона пішла на оборону с. Олесина, друга через Козівку під Козову, щоби відтягти ворогові відступ до Козови з Олесина. Коли наша друга сотня дійшла під Козову, то большевики вернули вже з Олесина, зайняли становища та почали обстрілювати наші розстрільні.

Перша сотня, не заставши большевиків в Олесині, пішла за ними під Козову від сторони с. Геленкова. Обстріляла місто з гранатомета і пустила одну чотку на край міста. В той час з Бережан над'їхала большевикам поміч, яка почала обстрілювати наші становища з польових гармат. Наші відділи вицофалися з-під Козови. Ворог був в силі двох сотень та міліція з Козови. Бій почався в год. 11-тій і тривав до год. 13-тої. Ворог втратив 12 вбитих і кількох ранених. Наші втрати один вбитий і двох ранених.

[17].8.44 той сам[ий] відділ квартирував на присілку с. Конюх. Того ж дня в год. 6-тій війська НКВД і міліції з Бережан в силі трьох сотень заатакували наші становища від сторони с. Конюх і с. Дрищів. Наша застава на шляху Дрищів-Конюхи не видержала напору ворога і почала відступати. Тоді цілий відділ був змушений відступити в ліс. При відступі ворожий гранатомет вбив одного нашого стрільця і двох ранив. Ворог втратив 8 вбитих і кількох ранених.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 74-80. Копія.

№ 31
СХЕМА ПОДІЛУ ВО “ЛИСОНЯ”
ТА РОЗТАШУВАННЯ ВІДДІЛІВ УПА

[Не пізніше листопада 1944 р.]

V* - ВО

V/I - [Бережанська округа]

- I/1 – Бер[ежанщина],
- I/2 – Ро[гатинщина],
- I/3 – Пі[дгаєччина],
- I/4 – Зб[орівщина],
- I/5 – Пе[ремишлянщина].

V/II - [Тернопільська округа]

- II/6 – Т[ернопільщина],
- II/7 – Т[еребовлянщина],
- II/8 – Ск[алатщина],
- II/9 – Ко[пичинеччина].

V/III - [Чортківська округа]

- III/10 – Чо[ртківщина],
- III/11 – Бу[чаччина],
- III/12 – За[ліщаччина],
- III/13 – Бо[рщівщина].

Міста – число араб[ське] через а. Прим. I 1/a

Відділи:

1.	“Сірі Вовки”	сот. Бистрий	терен V/III
2.	“Чорноморці”	сот. Жук	
3.	“Орли”	сот. Коц	терен V/II
4.	“Бурлаки”	сот. Чорний	
5.	“Лісовики”	сот. Кок	терен V/I
6.	“Рубачі”	сот. Ворон	
7.	“Холодноярці”	сот. Рен	

* Імовірно, числовий номер Тернопільської області ОУН у поділі ЗУЗ ОУН

8.	“Верховинці”	сот. Косач	курінний Лютий терен V/I
9.	“Полтавці”	сот. Максим	
10.	“Риболовці”	сот. Меч	

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 113. Оригінал. Рукопис.

№ 32
ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛІВ УПА
У ЛИПНІ–ГРУДНІ 1944 р.

5 січня 1945 р.

УПА – Зах[ід]
Лисоня

Постій, дня 20.X.1944.

ЗВІТ
за час від 20.VII до 20.X.1944

I. Положення ворога

Наслідком большевицької офензиви від дня 14.VII.44 цілість ВО опинилась в дні 27.VII у большевицькій дійсності. Большевики, знаючи про те, що існують на тих теренах “бандерівці”, не здавали собі справи скільки їх і числили, що це малі групи. Тому й не перешукували основно лісів й в поспіху йшли на захід. Нквд підчас переходу фронту не було і справи рішали особові отдели, які десь-недесь стріляли підозрілих людей з цивільного населення.

По переході фронту майже місяць не було на терені закріпленої адміністрації, не було рівнож військ нквд. Натомість военкомати розпочали свою роботу майже від 10.VIII. Населення поставилося негативно і на мобілізацію не пішло. Було й так, що знищено деякі военкомати, як Рогатинський, де згинув один капітан, двох лейтенантів і кількох працівників. У зв'язку з тим, в тому районі большевики відложили мобілізацію на певний протяг часу.

Щойно при кінці серпня прибули більші відділи військ нквд і розпочали облави на села й ліси. Водночас мобілізували в ЧА та закріпили владу по р-нах. Це дало їм деякі успіхи, одначе народ

всєж таки в армію не йшов. Нагінка пішла дальше, підозрілих розстрілювано.

Всєж таки сили, якими ворог розпоряжає в запіллю не є вистарчаючі, на опанованій цілості терену. По районах більших залог немає й вони зосереджені лише в більших містах: Рогатин, Бережани, Тернопіль, Чортків, Бучач, Копичинці, Перемишляни, де стоїть по півтора до двох сотень внутр[ішніх] військ нквд, призначених для боротьби з “бандитизмом”. На облави їздять силою 150–300 чоловік, добре озброєних. Звичайно везуть із собою 3 гранатомети 82 мм., 4-5 важких кулеметів, легкі кулемети, автомати та кріси. Деколи, до облав лісів беруть 2-3 арматки 45 мм. і обстрілюють ними ліси.

По районах творять т. зв. “істребітельні баталіони”, що складаються переважно з допризовників та місцевих елементів. Їх вишколюють працівники военкоматів і вживають до повнення служби в р-нах і до облав. В склад команди їх входять: нач. нквд, нач. военкомату, секретар райпарткому, і т.д. Рай. відділ нквд й нкгб числить переважно кожне від 7-10 осіб, міліція 15-24 особи. Крім того озброєні всі працівники р-ну і вони теж деколи виїжджають в терен.

Запасних полків на терені ВО немає. В Підволочиськах стоїть [д]ивізія протизенітної артилерії, в Тернополі зенітно-артилерійський полк. Здовж ріки Стрипи відділи мінерів розмінують терен. Їх около 1000 чоловік. Військ нквд по охороні залізних доріг є около 3 баталіони. Залізний міст в Жониці по лінії Тернопіль-Бережани сторожить 16 зен[ітних] гармат і кілька кулеметів.

В Чорткові є школа молодших старшин в силі одної чоти. В с. Лука Микулинецького р-ну є школа псів, що їх школить нквд.

Майже всі бійці кожного з больш[евицьких] відділів мають великий страх перед бандерівцями. До бою йдуть під наганом нквд. Старшинський склад, як можна це ствердити в боях - є слабо вишколений. Краще стоїть вишкіл поодиноких бійців, які вміють битися індивідуально і маневрово. Старшини не мають практики і в бою крім наступу мало вживають маневрування. Бойова вартість бійців середня. На терені ВО військових магазинів немає.

Сітка донощиків на терені є зорганізована. В теренах до Стрипи, де большевики були скорше, вона досить густа, в теренах де були пізніше, слаба, але діє. На сексотів вербують всіх, переважно звільнених арештованих. Арештованим українцям дають часом польські документи і пускають в терен до роботи. Все організують виключно терором і шантажем.

Контррозвідка ЧА працює досить поставлено. Її схема: в баталіоні є начальник, звичайно капітан, або лейтенант, який має в роті своїх резидентів, про яких ніхто не знає. Ті мають в свою чергу між бійцями від 1-2 освідомителів на "отделеніє". Всі працюють по псевдах і щоденно стрічаються зі своїми зверхниками. Матеріали подають письмово, пильно слідкуючи за всіма бійцями і командирами. В терені діє слабо.

Всю працю по боротьбі з підпіллям взяло на себе НКВД й НКГБ. Обла[ви] на села проводять незалежно від часу і пори. Останньо занотовано кілька ворожих засідок, які роблять на переїздах через залізницю і гостинці.

II. Положення власне

1. Орг[анізаційно-]персональні справи

Загальний стан відділів, як відручний звіт. Відділ "Буйних" перестав існувати. Вибув відділ Ясьміна без зголошення, а прибав "Горлорізів" у числі 75 чоловік. Їх розподілено і такий відділ не існує. До переходу фронту існувала Підстаршинська Школа. Відділу "Сіроманці" на терені ВО не було. Не було рівнож куріня Бондаренка. Були в рейдах на зовні. Перехід фронту в дечому відділі зрізничкував. Багато людей згубилось і розбіглося, наприм.: зі стану "Чорноморців" 180 остало 65, зі стану "Полтавців" 165 остало 80 чол. Одна чота Підстаршинської Школи розбіглася, або долучила до інших відділів.

В загальному помічається брак старшин і підстаршин, які в критичних моментах не вміють собі дати ради з людьми. Пороблено деякі персональні зміни. 25.VIII вернув курінь "Бондаренка", а в початках вересня "Сіроманці" Ятруба. Після цього стан відділів поповнено і упорядковано. Вони вирушили в рейди.

Підчас рейдів відділів впало 97 вбитих стрільців, підстаршин і старшин і 113 ранених. Між вбитими: чотовий Гордій, ч[отовий] Вірний, с[отенні] пвх. Олімп, Лев, Сидір, 10 роєвих і один ч[отовий] й пвх. Між раненими к-р Остап, с[отенні] Крук і Жук, ч[отовий] Сокіл і 8 роєвих. Числа тих, що розбіглися і дезертирували, ще не устійнено. Крім "Буйних", розбіглась і частина "Холодноярців". В больш[евий] дійсності створено 5 нових відділів, з яких 4 розбиті (Крилатий, Голка, Рен, Козак). Відділ "Риболовців" існує до сьогодні. "Гайдамаки" Ясьміна прибувши з Карпат силою 2-ох роїв тут таки поповнилися.

Дня 3.X. відділи "Орли", "Бурлаки", "Гайдамаки", "Полтавці", "Сіроманці", "Риболовці", "Рубачі" та частина "Сірих вов-

ків” прийняли присягу на вірність Україні. Інші ще досі не заприсяжені.

2. Тактичні справи

а) Перехід фронту, який тривав від 23.VII до 27.VII відбуто пляново способом куренів в лісах між Мелною і Ферлеєвом, Курінь Бондаренка в Долинщині, а курінь Яструба у Львівщині. Лише “Лісовики” та “Сірі вовки” перейшли фронт в цілості, інші розчленувались на чоти і рої та опісля подолували.

б) По переході фронту, доповненні і впорядкованні відділів вислано негайно в рейд. “Сірі вовки” та “Орли” вирушили з Рогатинщини через Підгаєччину, Бучаччину, Чортківщину, Заліщеччину, Борщівщину, аж у Скалатщину, звідкіля і повернули в Підгаєччину. Рейд цей тривав від 10.VIII до 30.IX В тому часі мали ряд стрічних боїв з військами нквд.

2.VIII.44 бій “Орлів” коло с. Тростянець (Бережанщина). Це була засідка на 3 ворожі авта в силі 75 чол.. Вбито 6, поранено 10 без власних втрат.

16.VIII.44 “Сірі вовки” стояли табором у лісі біля с. Ягольниця. Приїхало 2 авта большевиків, які висіли та розстрільною почали підходити до ліса, де був табор. Їх стрінув вогонь нашої застави. Звернули назад і почали втікати. Вбито 2-ох і кількох ранено. З нашої сторони 1 вбитий.

8.IX.44* “Сірі Вовки” таборували біля с. Роковий Кут. Розвідка донесла, що до сіл Грима[й]лова, Саджавок, Рокового Кута і Сатанова приїхали війська нквд в силі около трьох рот. Було видно, що будуть окружувати ліс. В год. 14 почали больш[евки] підходити розстрільною до лісу з усіх сторін. Діставши відсіч залягли і ждали на підкріплення. Наш відділ користаючи зі сумерку вечора пробоем вийшов з окруження і подався в західному напрямі без втрат. Ворог мав 5 вбитих і кількох ранених.

10.VIII.44 вирушили в рейд “Б[у]рлаки” та “Полтавці” під командою Романа. Рейд проходив через Перемишлянщину, Бережанщину, Зборівщину, край Тернопільщини, завернув через східну частину Зборівщини, Бережанщину в Рогатинщину. Рейд тривав від 10.VIII. до 1.IX. Відділи ці мали кілька боїв з військами нквд та польською міліцією.

10.VIII рота больш[евиків] вела ок[оло] 1.000 людей, українців налапаних до [ЧА в н]апрямі Козова-Зборів. Вислано 2 чоти

* За іншими документами цей бій відбувся 26 серпня 1944 р.

і дня 11.VIII в год. 5. [за]в'язався бій між нашою засідкою та ворогом коло с. Красне (Зборівщина). В тригодинному бою було вбито около 30 большевиків, 47 ранено. 600 наловлених – розбіглося. Власні втрати: 3 вбиті, 6 ранених.

14.VIII ворог напав на с. Олесин в силі роти. Один наш відділ пішов в оборону через Козівку під Козову, щоб відтягти ворогові відступ. Другий відділ не заставши ворога в Олесині – пішов за ним під Козову від сторони с. Геленків. Обстріляв місто з гранатомета та пустив одну чоту на його край. В той же час відділ перший бився з ворогом. Большевикам прийшла поміч з Бережан, яка почала обстрілювати наші становища з польових гармат. Відділи вицофалися. В тригодиннім бою ворог втратив 12 вбитих і кількох ранених.

17.VIII год. 6. війська нквд і міліція з Бережан заатакували наші становища на присілку с. Конюхи від сторони Конюхів і с. Дрищів. Власна застава на шляху Дрищів-Конюхи не видержала напору ворога і почала відступати. Відступив так цілий відділ в ліс. При відступі від ворожого гранатомета впав один стр. і 2 було ранено. Ворог втратив 6 вбитими і кілька раненими.

Відділи “Лісовики”, “Чорноморці” та Підстаршинська Школа під ком. к-ра Остапа перейшли через терен Рогатинщини і опинилися в Підгаєччині, де продовжувано вишкіл. Це були найслабше вишколені відділи. Тут стояли до 7.IX, коли то долучив курінь К-ра Бондаренка. Вечером 7.IX по бою під с. Слав'ятин, цілість вирушила в рейд. Порейдовано в Підгаєччину, куток Бережанщини, Рогатинщини, Перемишлянщину, край Золочівщини, Зборівщину, до Волинської межі, звідки завернуто через Зборівщину, на терен Бережанщини. В часі рейду зведено 4 бої з військами нквд.

4.IX “Лісовики”, “Чорноморці” і Підстаршинська Школа кватирували в лісах Липиця Горішня, Слав'ятин. 5.IX до с. Липиця Гор. приїхало півтора роти больш[евиків] з Рогатина. В напрямі с. Липиця Гор. на присілок Цюцьків вислано засідку в силі чоти на яку наїхало 3 роти больш[евиків]. Оставивши 7 вбитих та кількох ранених – вони завернули. Одержавши поміч – пішли в наступ. Наступали кілька разів аж до вечора, але всі їхні наступи було відбито. Під прикриттям ночі відділи відв'язалися в більші комплекси лісів. Ворог втратив 70 вбитими і раненими.

6.IX большевики стягнули більші сили і пробували під вечір наступати на ліс, але діставши в двох місцях сильний вогонь – відступили.

7.IX Ворог розпочав генеральну облаву на Слав'ятинські ліси, силою двох стрілкових баталіонів і групи на автомашинах в

силі одного баталіону. З нашої сторони брали участь в бою 3 відділи. Больш[евицькою] акцією командував п.полк. військ нквд. В год. 7 по сильному обстрілі наших становищ гранатометами й кулеметами – большевики рушили до наступу. Найсильніший напір повели від сторони присілка Діброва. Всі наступи ворога відбито і під вечір наші відділи вицофалися в ліси с. Молохів, а ніччю в ліси с. Вільховець. В бою втратив ок. 100 вбитими і стільки раненими.

16.IX рейдуючий загін заквартирував на присілку Залуже коло с. Поручин.

17.IX год. 8 больш[евики] почали наступати від сторони с. Волиця в силі одної роти військ нквд., яку наші підкріплені застави відперли і пішли в наступ за ними. Большевиків розбито. Здобуто 3 кулемети, аптеку, багато автоматів і крісів. Ворог залишив на полі бою 62 убитих і багато ранених. Через годину, друга ворожа рота, яка спізнала в допомозі першій, почала наступ з поміччю вогню 3-ох гранатометів від сторони с. Біще. “Буйні” пішли в протинаступ і вигнали ворога за с. Біще. В бою большевики залишили 24 вбитих, ранених забрали за собою. Визволено 150 налапаних большевиками селян. Власні втрати 3 вбиті, 7 ранених.

24.IX ворог в силі одного баталіона піхоти, півсотні кінноти, одного танка і 3-ох танкеток почав о год. 16. загальний наступ на становища загону від с. Лопушна, коло Почаєва. Проти них кинуті 3 наші відділи. Решта відділів заняли кругову оборону. Тому, що по наших становищах били большевики з гранатометів, гарматок і зеніток і почали наступати на наш табір – табір вицофано поза лінію боїв на зади.

Коли табір від’їхав 500 метрів, на нього наїхали ворожі танки, що зміряли на наші тили. Внаслідок того табори втрачено, але недозволено нас окружити. Мимо сильного наступу і переваги ворога в технічній зброї, відділи видержали до вечора і відступили в південному напрямі. Наші втрати 5 вбитих і 7 ранених. Втрат ворожих устійнити не вдалося.

27.IX загін квартирував на присілку Альбанівка коло с.Несторовиць. Зі сторони Несторовиць їхали фірами большевики в силі роти. Діставши вогонь наших застав, вони залягли в старих окопах і почали бити по наших запасних частинах з трьох гранатометів, після чого рушили в наступ. В протинаступі викинуто ворога з його становища. Після одержання підкріплення ворог знову рушив до наступу, але і цим разом його відбито. Під прикриттям ночі відділи відв’язалися в південному напрямі з

втратами 11 вбитих і 18 ранених. Ворог мав около 60 вбитими і невідому кількість ранених.

11.IX відділи “Бурлаки” і “Полтавці” передано під команду Курінного Яструба, к-ра “Сіроманців”, що вернув з рейду в часі від травня 44 по північній Львівщині і Холмщині. Курінь пішов рейдом дня 15.IX краєм Перемишлянщини і Бібреччини та став на кількаденний достій в лісах біля с. Унів (Перемишлянщина). В цьому рейді курінь мав 3 бої з військами нквд.

14.IX відділ “Сіроманців” ква[r]тирував в лісі Бібринів-Кліщівна. Того ж дня рота нквд, яка їхала на облаву в с. Стратин, довідавшись про постій відділу пішла туди. Несподіваним наскоком в год. 9.30 большевики дійшли до наших застав. Скорий і рішучий протинаступ відділу “Сіроманців” примусив ворога тікати, залишивши на полі бою 60 вбитих і стільки ж ранених. Власні втрати: 7 вбитих і 7 ранених. Здобуто 3 кулемети, 25 крісів і багато іншого військового майна. Бій тривав до год. 11.30

30.IX цей сам відділ ква[r]тирував в лісі біля с. Унів. 2 роти військ нквд почали наступ на ліс унівського монастиря. Проти них було вислано 2 відділи по 2 чоти, які мали здержати большевиків. Один відділ пішов лісом задалеко на захід, відбився від своїх і знайшовся поза нашим табором. Цей відділ участі в бою не брав і долучив аж у вечір. Другий відділ, стрівшись о год. 9, з большевиками заняв становища і відбивав ворожі наступи. Інші відділи заняли кругову оборону, бо ворог окружив ліс. Найсильніше напирив від сторони Унева. Туди кинуте других дві чоті, які разом з першими двома відбили всі большевицькі атаки в сумі 22. З нашої сторони вжито 5 гранатометів 82мм., з ворожої 4 і 1 танкетну арматку. Танк, який під'їздив до наших позицій, зістав ушкоджений з ПТР. Під прикриттям ночі відділи відісталися з оточення і на год. 10 (22) 1.X.44 стали на відпочинок в лісі біля с. Пнятин. В тому бою після ворожих заподань, ворог втратив 185 вбитими, в т.ч. 8 старшин. За власними розвідочними даними, ворог втратив 353 вбитими, кількість ранених невідома. Власні втрати: 17 вбитих і 25 ранених.

Большевики, не знайшовши нас в цих лісах, пустились слідом і дігнали танками 1.X год. 16 К-р Яструб бою приймати не хотів і наказав відхід в напрямі с. Полюхів. Наша похідна кольона розвинулася в розстрільну і заняла оборону. Ворожі танки почали обстріл становищ прямою наводкою. Стрілом з птр знищено 1 танк, 2 другі від'їхали. Ворог мав завдання придержати нас танками і заставити через ніч, а на другий день вдарити. Вночі відділи без стрілу вийшли з оточення, втративши 4 вбитими і

5 раненими. Ворог втратив 5 вбитими, 1 танк знищений і 1 ушкоджений.

в) Теперішнє положення.

По відбутих рейдах, відділи розчленовано і призначено тактичні відтинки діяння, в якому то порядку перебувається до сьогодні. Під час рейдів, дій та акцій, нищено всяких сексотів та працівників НКВД. Після переходу фронту відбуто одну відплатну акцію на поляках в с. Пановичі. В рейд з кожним відділом ходили по двох відноручників Штабу [УПА-Захід] і ВО.

III. Розвідчі справи

а) Відділи

У всіх відділах працює військова розвідка. Вона ділово залежна від розвідчих штабу ВО, однак діє стисло в засягу сотні і підпорядкована с[отенн]ому. Стан її у відділі звичайно 1 рій. Розвідує на терені ста[ці]онування відділу. Крім боевої розвідки, є ще в кожному відділі Військо[во]-Полева Жандармерія (ВПЖ) в числі 1-2 чоловік. Вони теж підлягають ШВО ([...] йо]му звітують зі своєї роботи.

б) Терен

Розвідчий апарат розподілений, як орг. щаблі. Найкраще діє Б[ережанська] Округа. [...] є у всіх повітах. Кожний повітовий має своїх помічників, які працюють в терені зі своїми інформаторами. В Т[ернопільській] Окрузі апарат порваний. Зараз в терен вислано д. К., для наладження праці. В Ч[ортківській] Окрузі це саме. Окр. [роз]в. Г. впав у бою під Затушном*.

Крім цього в терені працює теж ВПЖ в числі 1-4 на кожний повіт. [Жандармерія] або ВПЖ не представляється краще, як попередня. В загальному відчувається брак командних людей.

в) Вишкільні справи

Вишкіл вояцтва в загальному посередній. Старші відділи мали змогу ви[школ]итись і боево заправитись, нові слабші. Командний склад теж не має доброго знання, бо до відділів давали що найгірших людей. При мобілізації до Підстаршинської Школи брали під увагу освіту, що згодом в більшості виказувалося непрактичним, бо ці люди не відповідали своїм завданням. В останньому часі, під больш[евицькою] дійсністю випущено одну

* Так у тексті

Підст[аршинську] Школу, якою доповнено брак підстаршин у всіх відділах. Вишкіл не був задовільний, бо важко було його вести систематично. Курсантів випущено без надання їм будь яких степенів, бо умовини не дозволили перевести іспит, а конечність і [бр]ак підстаршин спонукали порозділювати їх по відділам і надати певні [фун]кції. При вишколах звернуто увагу на Полеву Службу, вартову і зброєзнання. Коли взяти під увагу картознання, вміння командувати то [є] солідні недоліки.

[г]) Іntenдантура

Зроблено замовлення для відділів на взуття, одержу і ліки. В рейдах розв'язувано справу харчів в той спосіб, що інтенданти відділів лучи[ли]ся з господарниками. Коли йде про вимінування в одержу і взуття, то відділи є дуже погано заосмотрені, серед стрілецтва до певної міри з цієї причини стрічаються випадки дезерції.

[д]) Політвиховні справи

В давнійшій дійсності по всіх відділах були сотенні й чотові політ[вих]овники. В переході фронту ч[отови]й політвих[овник] "Лісовиків" впав убитий від на[пад]у літаків, а другий ранений. По всіх селах, кудю проходили наші від[діл]и, політвих[овники] робили збори населення і вияснювали їм боротьбу УПА, за[кли]каючи до участі в цій боротьбі. На постоях вели щоденну політ-годину, [по]яснюючи стрілецтву ціль і методи нашої боротьби в умовах сучасної політ. [сит]уації. Однак завжди відчувалося брак відповідної кількості політвих[овників], [а т]акож часто-густо бракувало позитивного ставлення до політвих[овни]ків і [їх] роботи командирами відділів. Роблено всі старання, щоби цю роботу по[ста]вити на належному рівні, але умовини больш[евицької] окупації, рейди і часті [бої] не все дозволяли на це. В останньому часі в боях з військами нквд [впа]ло 3-ох кращих політвих[овни]ків. 23.IX.44 був вбитий під с. Батьковом [сот.] політвих[овн]ик "Чорноморців" Лев. 30.IX під с. Уневом вмер від тяжкого [пора]нення с[отенни]й пвх. "Бурлаків" Олімп. 10.X вбитий під с. Генрихівкою с[отенни]й [пвх.] "Полтавців" – Сидір. – На їх місце назначено нових.

З днем 3.X.44.* пвх. відділ при ШВО перебрав від д. Архипа, д. Крига [та по]чав свою роботу.

Постій, дня 5.1.1945

* Дата у документі не чітка, імовірно, повинно бути 26 жовтня 1944 р.

Тактичне зведення
за час від 20.X до 31.XII.1944 р.

1. Відділ “Лісовиків” (Кок)

27.X.44. наїхали на с.Слав’ятин 17 больш[евиків] (3 енкаведисти, а решта поляки) Провели ревізії в кількох хатах, застрілили одного юнака і розпитуючи за “бандерівцями”, кількох побили. Дві їхні фіри від’їхали в напрямку Залісся. З відділу і з відділу Бистрого вислано кілька роїв на засідку. Одначе це був тільки ворожий маневр. Тактично від’їхали в напрямку с. Боків, де й заночували. 28.X та сама група в’їхала в с. Славятин. Переводили ревізії, забрали орг. літературу та 1 дівчину. Спільно з відділом с-го Бистрого вислано 6 роїв і зроблено в 4 місцях засідку. В цей спосіб замкнено всі виїзди зі села. Після акції ворог виїхав в напрямку Шумлянської Діброви. Відкрито вогонь і поляки та енкаведисти не пробували навіть ставити опору, зразу ж почали тікати. Добігли 2 рої додатково. Ворожа група була скоро зліквідована. На полі бою знайдено 6 вбитих, одного взято в полон. Згодом зловлено ще двох в селі Шумляни (ВПЖ “Лісовиків”). Решта, між ними трьох ранених втекла. Один з полонених виявився командиром групи. Його передано органам СБ для переслухання. Здобуто 7 крісів, 2 ППШ, кулемет Дехтярів, та [до нього] повних 5 кружків.

30.XI рій “Бульби” ліквідував в с. Б. поліційну станицю порозумівшись перед тим з місцевими українцями. Одного енкаведиста та сексота і його наречену відставлено в незагрожений терен для переслухання, решта поліцистів, зложені з місцевих – покинули станицю. Здобуто 2 ППШ, 4 кріси та 1 пістоль.

2. Відділ “Сіроманці” (Косач)

23.X год. 10.10 ок[оло] трьох рот большевиків з гранатометами і двома гарматками окружили с. М. і подались в напрямку табору “Сіроманців”/“Верховинців”. Год 10.30 москалі найшли на оборонну лінію “Сіроманців”. Зав’язався бій. Ворог, під прикриттям гранатометного вогню наступав 6 разів, одначе за кожним разом відступав з втратами. Бій тривав до год. 20.30 ночі, по чім відділ від ворога відв’язався. Наші втрати: 3 убитих, 6 ранених. Ворожі втрати: на підставі твердження цивільних людей, яких взято ховати трупи – було округло 60 вбитих і стільки ж ранених.

Нічю з 16 на 17.XII зроблено наскок на рай[онний] осередок Стрілиська Нові. В акції, що тривала від 1 до 4 год. брала участь ціла сотня і курінний почот, разом в силі 208 чоловік. Одна

чота тримала застави при входах до містечка. Рівночасно відділ "Полтавців" засів на дорозі зі сторони Бібрки. Спалено враз з урядженням будинки: нквд, нкгб, райпартком, райвиконком, военкомат, тюрму, мешкання прокурора, магазин і кооперативу. При тому згоріли чотири селянські будинки, заняті більшовиками. Випущено на волю всіх в'язнів, в ч. 40 осіб, вбито 35 больш[евиків] в тому чільніші: нач. нкгб – капітан і трьох його співробітників, службовців. Здобуто: 1 ППШ, кріс, 2 нагани, 5 плащів, 6 сподень, 40 кг. чаю, 30 кг. кави, 50 кгр. сірників, декілька кожухів, 5 п. взуття, дещо мила, ниток, пів сотнара юхтової шкіри, золівки. Власні втрати: 5 вбитих і 2 легкоранені. Між вбитими курінний к-р хор. Яструб зі сх[ідних] укр. земель.

3. Відділ "Бурлаків" (Чорний)

31.X до с. Корчунок Дібринівський прибуло 4-ох больш[евецьких] розвідчиків. Вислано рій на засідку, на дорогу, котрою вони мали б вертати. Завданням було зловити розвідчиків живими. Це одначе не вдалося. Треба було їх повбивати. Здобуто 1 новий кулемет Дехтяров, ППШ, та кріс. По книжках і уніформах розпізнано 1 лейтенанта, 2-ох сержантів і 1 рядового.

4. Відділ "Орли" (Коц)

Рейдуючи, зайшов відділ вночі проти 31.X на Славятинський присілок Оринин-Жолоб. Другого дня вечером почули від сторони села стріли. Вислано стежу, яку ворожа застава розстріляла. Стежа, втративши одного вбитим, вицофалась до табору. Під ніч розставлено застави в двох місцях: на дорозі, від сторони села і під лісом. Большевики тимчасом обставили село та зловили кілька дівчат. Біля 15 години ворог, по двох білих ракетах, почав наступ від села на нашу заставу. Відділ вицофав табор до поблизького ліса. Наша застава, втративши з нами зв'язок, відстрілюючись, відступала в напрямі Липиця Горішня. Підчас відступу відділу попало під больш[евецький] обстріл задне обезпечення. Втрати: 7 вбитими і 4 раненими. Втрати ворога: за донесенням селян з Липиці Гор. мав ворог вбитими і раненими ок[оло] 70.

5. Відділ "Полтавці" (Максим)

Вночі проти 24.XI.44 обстріляв відділ в м. Стрілиська Нові з гранатомета будинки нквд і военкомату. Розвідка доносила, що ворог мав втрати.

25.XI год. 15 чота Бородача в с. Осталовичі була обскочена більшовиками. В сутичці згинув чотовий Бородач і 4 стр. Нічю

проти 17.XII підчас наскоку “Сіроманців” на Стрілиська Нові, “Полтавці” засідали на дорозі Стрілиська – Бібрка. Вислід: 20 больш[евиків] убитими, в т. ч. 4 старшин і 2 підстар[шин] та більше ранених. Знищено 1 авто та здержано допомогу в силі приблизно 250 чол. Власних втрат в людях не було.

6. Відділ “Риболовці” (Меч)

3.XII чота Байденка наскочила на польську [м]іліцію і на осередок польської підп[ільної] організації в с. Чемеринці. Бій тривав від год. 21 до 3. Згорів польський присілок (70 хат), згинуло 45 погромщиків (в тому 30 міліціонерів), 3 большевиків і 12 членів польської самооборони. Підчас пожежі довго вибухали магазини амуніції польської організації. Здобуто 2 кулемети, 1 кріс, амуніцію і 5 коней. Власних втрат не було. Після акції в Стрілиських большевики негайно приступили до окруження і облав у суміжних лісах. Наші відділи з цих теренів вийшли.

7. Відділ “Сірі Вовки” (Бистрий)

Рейд в Буковину. Вночі проти 28.XI відділ перейшов Дністер через с. Самошити і заквартирував в с. Онут. О год. 11. до села прийшла більша кільк[ість] большевиків. Наша застава, по короткій перестрілці, вбивши 5-ох звідунів – вицофалася за Дністер. Рішено в селі бою не приймати і відділ організовано в год. 13 опустив село та подався на південь в напрямі лісів, через с. Чорний Потік, попри с. Яковинці. Сумерком відділ осягнув с. Добринівці. Там ворог поробив на гостинці застави, тому відділ завернув до с. Горашівці. Одначе там ква[р]тирували большевики і відділ був змушений [повернути] до с. Добринівці. Не зважаючи на близьке сусідство ворога відділ в тім на селі заква[р]тирував. У зв’язку з переповненням терену “отрядами нквд” відділ був змушений завернути з траси рейду, маючи на п’ятах постійно большевиків.

За с. Чорний Потік відділ заняв окопи і приготував до оборони, одначе ворог не наступа[в]. До того часті втрати, 1 стр. вбитий і 2 легко-ранені.

29.XI год. 6 відділ вирушив зі села в ліс в напрямі с. Чорнявка і біля с. Топорівці заняв оборону. Вночі падав сніг, ворог слідом п[і]д[і]йшов недалеко нашого розположення. Застава зліквідувала передову больш[евичьку] розвідку і вицофалася на лінію оборони. Ворог, не знаючи нашого розположення, просуваючись попав під флан[г]овий вогонь наших кулеметів. Відділ відкрив вогонь та кинувся в атаку. Від перших наших стрілів впав к-р цієї частини,

оден з начальників Чернівецького нквд, капітан Мороз, а большевики пішли в розтіч. Все ж таки вони повторили кількакратно атаки. Одначе, ні атаки, ні флан[г]ові обходи не дали їм жодних успіхів. Від год. 13 до 16 большевики вели мінометну стрілянину, одначе не цільно. Год. 15.30 відділ відступив лісом в напрямі [на] схід, бо ворог підходив з півдня і заходу.

Лісами відділ перейшов на Бесарабі[ю] через села: Ржавиці, Балашівку, Онут, Самушин і далі в Галичину. В селах розкинуто листівки. За 2 дні й 3 ночі пройдено понад 100 км. В бою 29.XI ворог мав втрати, у нас їх не було. Стрілецьтво рейдом виснажене, одначе морально задоволене. Побачено нові терени.

Слава Україні!

в.о. Шеф Штабу

в.о. К-р ВО

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 106-112. Копія.

№ 33
ЗВІТ ПРО ОПЕРАТИВНІ, ПОЛІТИЧНІ,
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МОБІЛІЗАЦІЙНІ ТА САНІТАРНІ
СПРАВИ ВІД 31 ГРУДНЯ ДО 31 СІЧНЯ 1945 р.

8 лютого 1945 р.

а-УПА-Зах[ід]-а
“Лисоня”

8.2.45 р.

ЗВІТ ВО “Лисоня”
від 31.12. [-] 31.1.45

Оперативні справи

Відділ “Бурлаки”

Дня 20.12.44. кількох стрільців зліквідувало двох стрибків і старшого лейтенанта. Дня 28.12.44. відділ робить акцію на польське село Лозова [Т]ерн[опільщина], де зав'язується бій з більшовиками які прибули зі Збаража. Командир дає наказ відступити. Більшовики стріляють по селі з панцерки і спалено село до решти. Відділ без великих втрат відходить в західному напрямі.

Відділ “Полтавці”

Бій з дня 29.12.44 р. коло присілка Кам’янка, село Мелна пов. Рогатин. Дня 29.12.44 р. стійка завважує в ліску від сторони села Корелич ворожу розвідку. Година 8-ма чути з того напрямку стріли. Чот. Семен наказав збірку і відділ стрілецьким рядом відходить в напрямі присілка Кам’янка де квартирувала, решта відділу під командою ком. Максима. Розвідка донесла що в селі Мелна більшовики зробили заставу від лісу і йдуть в напрямі присілка Кам’янка. Ком. Максим дає наказ машерувати в напрямі присілка де повинна бути решта відділу “Верховинці”. Зі села Мелна чути стрілянину до Кам’янки підходять більшовики. За донесенням розвідки зі села Корелич більшовики зробили застави від сторони сіл Кореличі, Добряничі і Ферлеїв. Орієнтуючись по стрілах більшовики мусять знаходитися в селах Яглуш, Виспа і Дички. Цим самим ліс став окружений – облава. Гостинець обставлений танками так що перейти не можна. Змінюємо напрям на прис. Митці та на село Кореличі. На краю ліса ком. Максим наказує зайняти колову оборону та приготувитися до бою. Ворог окружив відділ зі всіх сторін і в годині 12-тій почав наступ яром з півночі. По короткім часі мусів ворог припинити наступ котрий по короткій передишці продовжує і підходить до наших становищ від 50-30 мет. більшовики однак втративши свого командира знову припинюють атаку. Бій затягується до вечора. Більшовики підсилюють наступ трьома танками які з віддалі 200-250 м. почали обстрілювати з гарматок і танкових кулеметів наші становища. Залога одного танка готовилась до обстрілювання наших становищ була знищена вогнем нашого кулимета – танк ушкоджено. Два другі танки завернули назад і припинили стрілянину. По якімсь часі танки почали знова наступ але з іншого напрямку. Приготовивши гранати відділ з могутними окликами слава виривається з окруження. Підчас прориву паде ком. відділу Максим. По лісі більшовики робили ще кілька засідок котрий відділ легко зліквідував і перейшов на другий бік річки Свірж в лісі Бібреччини.

Наші втрати 21 вбитих і 11 ранених між ними ком. Максим і 4-х роєвих. Втрати ворога, за донесенням розвідки около 200 вбитих і 80 ранених.

Відділ “Лісовиків”

Дня 31.12.44р. перед полуднем повідомлено ком. відділу ком. Кока, що до села Шумлян приїхало біля 40 поляків які наловили багато цивільних осіб. Сот. Кок згідно з наказом хотів

зробити засідку. Він розділив відділ на три групи. Перша група мала засісти над гостинцем Шумляни – Лози, друга група мала розложитися на Шумлянських дібровах, а третя мала засісти на Боківській дорозі. Кожна з груп не начислювала більш двадцяти чоловіка.

Група якою командував сот. Кок не дійшовши на місце призначення завважила що гостинцем Шумляни – Лози посуваються підводи а по їх боках йдуть більшовики чи поляки. Група разом з половленими людьми числила до 100 чол. Сподіючись, що чот. Чорнота звяжеться з більшовиками боєм наказав йти йому на поміч. Рівнож післав кіннотника до чот. Медведя. Одначе чот. Чорнота спізнився на місце призначення, тому більшовики свобідно поїхали даліше.

Сот. Кок нагримавши на чот. Чорноту дав приказ дігнати більшовиків і відбити половлених людей. Цей рушив за більшовиками в напрямі гостинця. В цей момент на тилах відділу почалась стрілянина і було чути крики ура! Це друга група більшовиків багато численніша від першої натрапивши на сліди відділу почала наступ. Несподіваний удар більшовиків так спанікував стрільців, що ніхто не був в силі вдержати їх. Впав бунчужний та кількох стрільців було ранених, сот. Кок пропав без вістки.

В справі цієї невдалої засідки ведеться слідство вислід якого буде подано в слідуючій звіті.

Відділ “Рубачі”

На терені 3-го району Зборівського повіту знаходилося 7 східняків з відділу ком. Ворона, яких ми дістали ⁶наказ⁶ зліквідувати. Наказ виконано. З числа 7-х східняків одного взялося на короткий допит, на якому признався, що він є лейтенант НКГБ. (Знайдено при йому також пагони). Їхнім завданням було перевірити район Залозецький і провести там роботу по своїх спеціальностях. Після цього вони мали дістатися до села Конюх, Бережанського повіту де мали звязатися з жєнщиною котра їм все мала доносити і мала заразом контакт з Козівським НКГБ. Ця справа зістала заздєлєгїть перевірена, показалося що це є дійсно провокатори.

Відділ “Холодноярці”

Дня 13.1.45 р. около год. 10.15 вїхало до села Вибудів одно авто більшовиків в силі 20-ти чол. Вони нїде не задержуючись, підїхали під хату в якїй кватирувало 4-х стрільців і обскочили її. Трьом стрільцям вдалося вирватись з окруження, четвертий зги-

нув прошитий кількома кулями (Сак) вбивши перед тим одного лейтенанта та одного босяка та трьох ранив. Більшовики забравши вбитих і раних в машину відїхали до Козови. З наших крім згаданого стрільця Сака, ранено стрільця Месника та ще одну дівчину. Ком. Овоч заалармований стрілами дав приказ одному роєві, що квартирував в Ценеві перетяти більшовикам дорогу, одначе було вже запізно.

Дня 19.1.45 р. о третій годині по полудні, около 50-ть більшовиків приїхали одним автом та двома фірами під село Глинну, та намагалися добутися до криївок на полі під цим же селом в котрих містилося 16-х хлопців. В цей час квартирував в селі чот. Клим з роєм роєв. Руха. Чот. Клим дїбравши хлопців з місцевої самооборони, пішов з роєм рой. Руха на поміч обскоченим. Більшовики почувши вогонь з двох кулеметів не ставлячи навіть опору почали панічно втікати. Згідно зі зізнаннями чот. Кліма 15-ть більшовиків вбито а 20-х ранено а решта в паніці втікла. Між іншим ранено також тяжко в живіт Рудольфа німця, який був перед тим у відділі а пізніше в боївці Руха. (Зловлений більшовиками сипав все, що знав сипав більшовикам та став більшовикам на услугах, є вістка що умер в шпиталі.) Здобуто одне МГ, один дехтяр з трьома кружками та 2500 набоїв до кріса. Знищено авто. По нашій стороні втрат не було жодних.

Відділ "Бурлаки" в місяці січні зліквідував райцентр Глубичок В., однак звіт буде поданий про це, та про багато інших акцій в звіті наступного місяця.

Політична ситуація в терені

Полоса від Стрипи до Збруча. В наслідок задержання фронту над Стрипою, а тим самим пересиченням терену Червоною Армією з якою ішли численні когорти НКВД та НКГБ, розвідчі органи на цілу Галиччину, які з фронтом здержалися українське населення сильно тереризували, організаційне життя припинилось майже до мінімум. Наступили масові арешти та розстріли, а решту забрано в ЧА. Переховатись було дуже важко, впало дуже багато організованих людей, та магазинованого майна. Населення цим дуже деморалізувалось тратило віру в нашу перемогу і в звязку з цим майже всі фізично здорові муштини пішли в ЧА. Організація не мала сили цьому зарадити. Людей які ще залишились дуже мало. Приблизно від 200-500 людей на повіт. До цього можна ще додати 50-100 чол., які працюють легально на не заступимих становищах в адміністрації. Зараз це

число дещо збільшується в зв'язку з масовою дезерцією з ЧА. Повіти які знаходились в безпосередній полосі фронту потерпіли найбільше, в Тербовельському повіті не осталося більше як 200 здорових людей. Подібне становище є в Чортківському і в Заліщицькому повітах. В повітах розположених подальше від фронтової полоси понад Збруч, де було менше війська і догідніший терен до переховання (ліси) осталося більше підпільників та муштин (400-500 чол. на повіт). До таких повітів належить Скалат, Копичинці та Борщів. Після пересунення фронту більшовики перевели мобілізацію 27-го річника, однак зголосилось дуже мало. Люди які переховались це елемент добрий – боевий. Однак не всюди вміють їх вжити до праці що в більшості залежить від теренового проводу. Населення яке переважно складається з стариків, жінок і дітей ставиться до нашої боротьби дуже прихильно та помагає на кожному кроці. Багато роблять наші відділи які рейдують по селах і дають доказ українському населенню, що наша справа зростає в силі. Населення вірить в нашу перемогу. Людей байдужих дуже мало, їх не буде більше як 10 %. Дуже часті випадки де наші жінки не жаліють ні хати ні себе, на те щоб бити більшовиків та їх вислужників поляків. Все населення настроєне скрайно ворожо до червоних, з окрема до НКВД та поляків. Ненависть з кожним днем зростає з причини вивозу на Сибір (яке в останньому часі припинено), ловлення жінок на Донбас, арештування та палення сіл.

Ворожі чинники

Сили якими більшовики піддержують своє існування на тих теренах, складаються з НКВД, НКГБ, залізнодорожного НКВД, польської міліції, т. зв. усмірительної рубахи, залоги військ НКВД для охорони важних пунктів і т. п.

Адміністраційно терен поділений на райони, які безпосередньо підпорядковуються області. На кожній повіт припадає приблизно 3 райони. В кожному районі міститься НКВД та НКГБ в силі від 8-12 людей. Всі важніші справи НКВД передає до НКГБ. При НКВД є зорганізована міліція (переважно з поляків) в якій начальником є НКВД-ист, в силі 10-20 чол. Крім цього є ще т. з. "Стрибки", які рекрутується в т. зв. з 1927-1928 рр. Червоні старались зорганізувати в поодиноких селах станиці стрибків. Одначе в українських селах їм цього не вдалось зробити, їх станиці є майже в чисто польських селах. Стан станиці є ріжний від 12-50 чол. Кількість станиць залежить від кількості польських

сіл. В Тернопільському повіті 5 станиць, в Тербовельському 7, в Скалатському 4, а Копичинецькому повіті взагалі нема. Для охорони залізної дороги є залізнодорожне НКВД. Вони в важніших пунктах мають свої станиці в силі 15-20 їх є дуже мало. В Ходачкові і Марянці знаходиться школа летунів і охорона леґіона в силі около 500 чол. В Мишковичах є около 770 чол., це є частина вишколу псів на спецрозвідчі цілі зі штабом (як доносять вони вже виїхали). В Тернополі знаходиться також залага в якій силі невідомо. Залага в місті Чорткові (обл. центр) хитається від 250-300 чол. не вчисляючи міліції і стрибків. В Бучачі стаціонує відділ НКВД в силі 80-150 чол. Також стаціонують часово військові частини. В Переволоці стаціонує спецвідділ по розмінованні терену. Вони рівночасно провадять розвідчу роботу. В Лазарівці (Бучач) є радіостанція зі слабою охороною. На терені Тернопільської області оперує відділ "Рубахи". Всі переважно добрі вояки, на конях. Це бувші совітські партизани. Оперують в день і в ночі і сильно рабують населення. Населення їх дуже боїться. З частинами УПА оминають вони всякої зустрічі, наші частини роблять на них наскоки та засідки та вже добре їх прочистили. Вони своїми акціями нанесли багато втрат серед нашого населення та організованих людей. Між іншим впав командир Бистрий (Сумний), зі східних теренів. Більшовики докладають всіх старань, щоб взяти в терені перевагу в свої руки, та охопити терен сіткою сексотів.

З Козови частина війська вибралася лишилося тільки 50-ть жовнірів. В Рибниках кватирувало довший час 20-ть більшовиків. Тепер 16-ть переїхало на Мечищів, коло стації а 4-х остало. В Підгайцях начисляється около 80 НКВД-истів та 50-ть "Стрибків". В Рогатині начисляється около 200 чол. залог. В Зборові около 200 чол. + стація, около 70 чол. Поморяни 40 чол. Перемишляни 100 чол., Бережани 100 чол.

НКВД та НКГБ поширює перш за все найбільш розвідку по своїх районах, ця розвідка підлягає безпосередньо центрові. Крім того є також фронтова розвідка.

Наші сили

Для охорони укр. населення перед більшовиками та поляками існують відділи та самооборонні кущі яких на повіт припадає 3-5 кущ. Люди які входять в склад боївок, є звичайно в більшості не військові, одначе добрі боєвики. Вони виправдали себе в численних боях та акціях, в яких вони набирають досвіду та

гарту. В теренах де добре оперують боївки, поляки мають страх та вибираються до райцентрів або на Захід. Найкраще вивязуються боївки в Теревовельщині, Борщівщині. Сітка Оргмобу в останньому часі повела сильну працю над вишколом боївок та скріплення військової дисципліни. Відділи які перебувають на тих теренах застосовують добру тактику, маневруючи та змінюючи місце постою. Є часті стрічі з “Рубахою” з яких переважно виходять побідно. Погане вражіння і деморалізіцію роблять в теренах понад Збруч східні відділи які дуже часто оперують в Борщівщині, Копичинеччині та Скалатщині. Своїми рейдами розконспірують терени, роблять різні бешкети здирають одержу і бють. Цим наражують цивільне населення на знищення. Всякі заходи зі сторони теренового проводу безуспішні, вони нікого не слухають. В загальному сотні УПА існують всі, стан декотрих сотень відносно осіннього стану дуже мало зменшився, стан моральний стрілецтва задовільний.

Праця Оргмобів

Праця Оргмобів в терені ще до сьогодні не поладнана як слід. Відчувається великий брак відповідних людей, при окрузі, повітах, районах а також труднощі порушування в терені. Одначе основою недотягнення в роботі це брак власної ініціятиви в людей на відповідальних постах. Недотягнення спричинене ще і тим що на всіх постах окружних Оргмобів зайшли персональні зміни і люди які прибули на нові пости не знають терену і ділянок своєї праці та людей. З праці Оргмобів доложено максимум старань відносно перебування відділів і їх забезпечення в терені. Це відноситься до терену Тернопільщини і Чортківщини.

Проваджено роботу при участі Оргмобів у вишколі самооборонних боївок. Проводиться їх вишкіл по доповненні військового знання та операцій, в тому напрямі видано відповідні накази та напрямні.

Подані відповідні напрямні про спеціальну опіку над зброєю та вирядом. Виготовлено на підставі інструкції ряд списків мобілізаційного характеру. З деяких теренів вони вже в повні опрацьовані:

- а) кількість людей в самооборонних боївках,
- б) стан здорових муштин в терені, в) стан ворожих сил в терені.

В загальному праця найкраще представляється в Тернопільській окрузі і треба сподіватися, що вона ще тут підне-

сється з огляду на безпосередню контролю. Гірше справа представляється з Нач. Оргмоб. відділами в Бережанській окрузі, а найслабше в Чортківській окрузі.

В Тернопільській окрузі функцію окружного Оргмоба виконує ком. Бурлака, а йому до помочі взято ком. Супа. Функцію повіт. Оргмоба в Тернопільському повіті займає ком. Заренко, в Теревовельському повіті ком. Бар, в Скалатському пов. ком. Дмитренко, в Копичинецькому повіті ком. Лесь, в Чортківській окрузі функцію окружного Оргмоба виконує ком. Сосновий, його помічник є ком. Яскравий, повітовий Оргмобу Чортківського повіту ком. Орест, Буцацького ком. Горліс, Борщівського ком. Калина, Заліщицького ком. Пугач.

В Бережанській окрузі функцію окружного Оргмоба виконує ком. Човен, йому до помочі є командир Шах. Функцію повітового Оргмоба в Рогатинському повіті займає ком. Вівчар, в Перемишлянському повіті ком. Довбня, в Підгаєцькому повіті ком. Нечай, в Бережанському повіті ком. Чар, в Зборівському повіті ком. Кармелюк.

Санітарні справи

В відділах ВО за місяць грудень було: 2 лікарі, 4 медик-фельчери, 8 сот. санітарів, 16 сот. санітарів, та 38 рой. санітарів. Захворінь було поверх 1075, з того 26 захворінь інфекційних (грипа, червінка). 11 ранених (з того 5 важко, 3 переломи). 16 вбитих, около 680 вушивих. Гігенічний стан достаточний.

Від 25.II.44 р. ур[у]хомлено санітарний курс для курія Лютого. Вів фельчер Дорошенко. На курсі 20 осіб з 3-х сотень. Підготовлено акцію відкорошування і відвушевлення. Для кожного відділу зроблено і висилається книги: "Книга стану ліків" та "Книга хворих".

в.о. Шеф штабу ВО
(Ком. Стрийський)

в.о. Командир ВО
(Ком. Степанівський)

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, стр. 14, арк. 50-53. Копія.

№ 34
СХЕМА РОЗТАШУВАННЯ ВІДДІЛІВ УПА
В ЧЕРВНІ-ЛИПНІ 1945 р.

[Не пізніше липня 1945 р.]

Береж[анська] окр. Левко

1) Береж[ани]	2* [чоти з сот.] Холодноярці
2) Підгайці	2 [чоти з сот.] Лісовики
3) Бучач	2 [чоти з сот.] Гайдамаки
4) Заліщики	2 [чоти з сот.] Чорноморці
5) Чортків	1 [чота з сот.] Гайдамаки
6) Борщів	1 [чота к-р] Андрій [з сот.] Сірі Вовки + 1 [чота з сот.] Чорноморці
7) Копичинці	2 [чоти з сот.] Орли

Терноп[ілька] окр. Чорний

1) Тернопіль	1** [чота з сот.] Бурлаки
2) Зборів	2 [чоти з сот.] Рубачі
3) Збараж	2*** [чоти з сот.] Полтавці
4) Терехівля	1 [чота з сот.] Риболовці + 1 [чота] (чотовий Бурлака) [з сот.] Сірі Вовки
5) Скалат	2 [чоти з сот. Риболовці]
6) Крем'янець	2 [чоти з сот.] Сіроманці + 1 чота [з сот.] Бурлаки

Полуд[нева] Кам[’янець]-Под[одільщина]

1) [чотовий] Карась	[сот.] Кий
2) [чотовий] Голуб	
<3) [чотовий] Бурлака – [к-р кур.] Бистрий>	[сот.] Сірі Вовки
4) [чотовий] Вихор – [к-р сот.] Хмель	

Північ[на] Кам[’янець]-Под[ільщина]

<1 [чота]	[з сот.] Бурлаки>
1 чота	[з сот.] Сіроманці

* Тут і далі в колонці цифри обведені колом

** Цифра один написана поверх цифри 2

*** Цифра два написана поверх цифри 1

I. Береж[анська] окр.

- 1) Бережани
- 2) Козова
- 3) Підгайці
- 4) Золотники
- 5) Золот[ий] Потік
- 6) Монастириська
- 7) Бучач
- 8) Коропець
- 9) Тлусте
- 10) Заліщики
- 11) Чортків
- 12) Ягольниця
- 13) Білобожниця
- 14) Борщів
- 15) Мельниця[-Подільська]
- 16) Гусятин
- 17) Скала[-Подільська]
- 18) Пробіжна
- 19) Копичинці
- 20) Теремб[ов]ля
- 21) Будзанів

[К-р куреня] Бистрий

1) Сірі Вовки	Хмель - сот.
3 [чоти]	Бурлака
	Вихор
	Андрій

Чорноморці	Рубач
3 [чоти]	-
	-
	-

Гайдамаки	Ясьмін
3 [чоти]	-
	-
	-

[К-р куреня] Ворон

1) Рубачі -	Гамалія
2 [чоти]	Крутий
	Тарас

Холодноярці -	Овоч
2 [чоти]	Чай
	Клим

Лісовики -	Крук
2 [чоти]	Чайка
	Когут

[К-р куреня] Левко

1) Сіроманці -	Косач
3 [чоти]	Сокира
	Соловейко
	-

Полтавці -	Батурин
3 [чоти]	Калина
	-
	-

Риболовці -	Меч
3 [чоти]	Залізник
	Зір
	-

[К-р куреня] Чорний

1) Бурлаки -	Чалий
2 [чоти]	Жар
	-

Орли -	Корінь
2 [чоти]*	Зенко
	Левко
	Сокіл

Кий -	Кий
2 [чоти]	Голуб
	Карась

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 81. Оригінал. Рукопис.

№ 35
ЗВІТ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ
ТА СТАН ВІДДІЛІВ УПА
В СЕРПНІ–ВЕРЕСНІ 1945 р.

[Не пізніше вересня 1945 р.]

1. Вислав 16.7.45 повідомлення до всіх сотенних.
2. Відбув відправу 19.7.45 зі сот. Корінем, Круком, сот. Києм - дав зарядження
3. Відбув відправу 27.7.45 зі сот. Овоч, сот. Гамалія, чот. Карась
4. Відправа з Бистрим і сотен[ними] 11.8.45

1) Сірі Вовки - сот. Зрив

чот. 3	1 [чота к-р] Гарт + [к-р] Зрив	Борщів, Золоте Більче, Жиленці
	2 [чота к-р] Кармелюк	
	3 [чота к-р] Ліщина	Теребовля – Кобиловолоки

Стан 115 [вояків]

* Так у тексті, імовірно повинно бути число: 3

2) Чорноморці - <сот. Рубач> до терену

2 чоті	1 чота [к-р] Марцигель*	Заліщики, Садки, Семків
	2 [чота к-р] Ростислав	Борщів - Жиленці

Стан 70 [вояків]

3) Гайдамаки - сот. Ясьмін

[2 чоти]	чота 1- Сіроманець	Яргорів, Задарів
	чота 2 - Смерека	Сосулівка, Улашківці

Стан 92 [вояків]

Нема[є] 2-ох політв[иховників]
-»- 1-го сот. [...]

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 89. Оригінал. Рукопис.

№ 36

**СХЕМА СТАНУ ТА РОЗТАШУВАННЯ ВІДДІЛІВ УПА
У СЕРПНІ-ВЕРЕСНІ 1945 р.**

[Не пізніше вересня 1945 р.]

I. Береж[анська] окр. - Яр, хор. Левко

1) Бере- ж[ани]	2 чоті Холодноярці	1 чота [к-р] Клим	- Ценів, Козова
		чота [к-ра] Чая + [сот.] Овоч	- Береж[ани], [Молох], Мечищів
2) Підгайці	2 чоті Лісовики	1 чота [к-р] Когут	- Підгайці, Слов'ятин
		[2 чота к-р] Чайка і сот. Крук	- [...] Голгоче
3) Бучач	1** -»- Гайдамаки	1 чот. [к-р] Сіроманець	

* У тексті закреслено псевдо к-ра чоти: Лиман

** Цифра "1" поставлена олівцем поряд із перекресленою цифрою 2

4) Залішки	1* -»- Чорноморці	[чотовий] Марцигель	
5) Чортків	1 [чо]та Гайдамаки	1 чот. [к-р] Смерека	
6) Борщів	1 чота Сірі Вовки [к-р] Зрив	+ 1 чота Чорноморці [Ростислав]	
7) Копичинці	1* чота Орли	[к-р] Корінь	через Кобиліволоки
8) Терехівля	<1 чота Риболовці>	+1 чота Сірі Вовки [к-р] Ліщина	

II. Терноп[ільська] окр. - Шах, хор. Чорний

1) Тернопіль	1 чота Бурлаки		
2) Зборів	2 чоті Рубачі	1 чота [к-р] Зміюка чот. [к-р] Найда	Залізці, Перепельники Зборів, Мшана
3) Збараж	2 чоті Полтавці		
4) Скалат	2 чоті Риболовці		
5) Крем'янець	2 чоті Сіроманці + 1 чота Бурлаки		

В рейд:

1) північ[на] Кам[’янець]- Под[ільщина]/ Крем’янець	1 чота Сіроманці		
2) пол[уднева] Кам[’янець]- Под[ільщина]	1 чота Сірі Вовки	2 чота [к-р] Кармелюк [села] Іванків - Цигани	
	2 чоті [з сот.] Кия	1 чота [к-р] Карась чота [к-ра] Чайки	

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 88. Оригінал. Рукопис.

* Цифра "1" поставлена олівцем поряд із перекресленою цифрою 2

№ 37
ЛИСТ-НАПРАВЛЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА
ХОР. “АРПАДА”

[Не раніше липня 1945 р.]

С[лава] У[країні]

ВО 3

Друже к-р Грім!

1. Відсилаю на терен Вашого діяння хор. Арпада на його власне бажання. Хор. Арпад хоче працювати у своїм терені по СБ. Прошу хор. Арпадові уможливити зв'язок з тереновим проводом.

2. Хор. Арпад як вояк і старшина на пості курінного бунчужного вив'язувався <зі своєї праці> задовільно.

3. Зазначую, що хор. Арпад надальше залишається до розпорядимості штабу ВО 3, якщо військова конюктура покращає [і] зайде потреба.

/Гордієнко/

в.о. орг. персон. та к-р відтинка південь

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 87. Оригінал. Рукопис.

№ 38
ОПИСИ БОЇВ ВІДДІЛІВ УПА
ЗА КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ 1945 р.

3 серпня 1945 р.

ВГ - 5

Постій, 3.VIII.1945

ОПИСИ БОЇВ
(за травень–червень–липень 1945 рік)

1 квітня 1945 відділ “Полтавці” за квартирував на хуторах Пасіки коло с. Новосілка, Поморянський р-н. В год. 3-ій стійковий зауважив 8 фір большевиків, які підїздили до тих хуторів, де квартирували повстанці, за повідають алярем і стрільці спішно

відходять в ліс. В лісі відділ розтаборився, поставив застави, стійки і вислав стежі в напрямі ворога. Год. 9 почулися стріли, це рій роєвого Зеленого на заставі кулеметним вогнем спинював ворога, який окружував ліс. Після короткої перестрільки рій долучив до відділу але вже без роєвого і одного стрільця, які впали в битві. Большевики окружили ліс, вицофувати не було куди і тому рішено прийняти бій. Відділ заняв становища і зробив круглу оборонну лінію та чекав ворога. Год. 2 большевики почали атакувати наші становища, повстанці сипнули вогнем і примусили ворога залягти. Після того ворог атакував зі всіх сторін, але безуспішно, повстанці сильно держалися на занятих становищах і не уступили ані на крок. Бій тривав до год. 16. В між часі бою [більшовики] били з важкого гранатомета, але стрільна падали на їхні становища і вбивали своїх. Після год. 16 больш[евики] не наступали, лише на занятих становищах чекали на допомогу.

Ком. відділу рішив прорватись з оточення і дав наказ вдарити в найслабшу ворожу заставу. Ворожа заставка не витримала нашого напору і розскачилася. Повстанці при втраті двох вийшли з оточення. Ворог, втратив 72 вбитих. З ворожого боку брало участь 4 сотні.

2 квітня 1945 р. сотня "Верховинців" зробила три засідки трьома чотами з таким розположенням:

2-а чота зробила засідку в с. Добряничах на гостинці від с. Утіхович.

1-а чота зробила засідку в с. Короличах на шляху Перемишляни–Рогатин.

Рівночасно 3-а чота мала зробити засідку в с. Остаповичах. Спецвідділ вже в 3-ій годині попав під Остаповичами на большевиків не встигнувши навіть зайняти становищ. По короткій перестрільці чота відступила маючи двох ранених, де один з них помер (стр. Рожевий). Большевикам знищено кулемет з обслугою. Большевики думали, що чота відступила в напрямі Добрянниць і подалися туди, попали в засідку другої чоти. Роєвий Месник відкрив по большевиках вогонь і знищив 14 большевиків, решта відступила. Через 15 хв[илин] большевики за горою переорганізувалися і почали наступ на наші становища. В тому часі ком. відділу, котрий був при першій чоті висилає на поміч 2-ій чоті два рої під командою чот. Соловейка, які обійшли большевиків зі заходу і вдарили на них кулеметним вогнем, після того большевики втекли до району.

Коло год. 10 від сторони с. Брюхович показала більша сила большевиків з гарматкою і танкеткою, наші чоти на наказ ком.

відділу відступили до лісу. Більшовики відкрили до опущених становищ сильний вогонь з гарматки і кулеметів. У висліді бою більшовики втратили 26 вбитих і 9 ранених, наші втрати двох вбитих (заст. чот. Муреска і кулем. Гад*), та один легко ранений.

2 квітня 1945 чота відділу “Полтавців” зробила засідку в с. Камир при шляху Бібрка-Перемишляни. Рівночасно чота відділу “Риболовців” забезпечувал[а] засідку від сторони [райцентру] Перемишляни. Засідка розмістилась в кількох на [...] у віддалі 20 мет[рів] від шляху. В засідку попало дві підводи які зліквідовано і 12 стрибків, які йшли на допомогу тим большевикам, що їхали підводами.

У висліді засідки зліквідовано 9 больш[евиків] в тому стар. лейтенанта НКВД Малишкіна, 6 зловлено живими в тому воєнрук і кількох поранено. Здобуто: 5 кулеметів, 2 автомати, 2 самозарядки, 8 крісів і 3 пістолі.

Успішному проведенні засідки допоміг ст. віст. Орел, який получився телефоном з сільради Кимера (представившись як голова сільради) із Сві[р]жем і Перемишлянами. Довідавшись про малі сили большевиків і повідомив про “великі сили повстанців”, цим дезорентував большевиків.

Чота відділу “Риболовців”, яка тримала заставу на шляху Кимир–Уськоничі задержала большевиків, які їхали на допомогу до Кимера, вбиваючи 7 больш[евиків], з нашої [сторони] не було втрат.

19 квітня чота “Верховинців” зробила засідку на Вороневі при шляху Перемишляни–Рогатин. В засідку попало два авта большевиків в числі 15 осіб. У висліді засідки вбито 2 большевиків, одного зловлено живим, решта відстрілюючись втекла до району. З нашої сторони впав один стрілець. Знищено два авта і вибрано з низ багато майна.

24 квітня 1945 чота “Бурлаків” кватирувала на хуторах Альбанівці, Зборівський р-н. До села приїхала одна фіра большевиків в числі 5 осіб за позикою. Кількох стрільців зробили за селом засідку і зліквідували всіх большевиків здобуваючи 1 ППШ, 4 кріси, 200 набоїв, 4 гранати і 1 наган.

4 травня 1945 кількох стрільців з відділу “Бурлаків” зробили скок на хату в якій забавлялися НКВД-исти з польськими вислужниками в с. [Ц]енів, Залозецький р-н. У висліді наскоку зліквідовано 8 большевиків. Власних страт не було.

* Згідно “Хроніки [сотні] Сіроманців” у цьому бою загинули рой. Мурашка і кул. Гонта.

6 травня 1945 підвідділ “Бурлаків” мав сутичку з большевиками в числі 15 осіб, в лісі між селами Сприлівці–Доброводи, Збаражчина. У висліді сутички трох НКВД-истів вбито, здобуто три кріси. Власних втрат не було.

7 травня 1945 відділи “Сірі Вовки” і “Чорноморці” квартирували в лісі біля с. Сосулівка, р-н Ягольниця, на т. зв. Качуровій Горі. О год. 17 кінні стежі, які находилися кругом лісу донесли, що на північній стороні лісу висіло з чотирьох автомашин, на східній стороні вісьмох автомашин большевиків. Рівночасно зірці донесли, що на південній і західній частині поробили застави. На півночі і сході роздалися кулеметні серії (сигнали), большевики входили в ліс. В таборі заряджено алярм і оба наші відділи почали посуватись в бойовому порядку на південь.

В тому часі над табором появились два літаки – розвідчики, які почали кидати легкі бомби і обстрілювати з кулеметів. Ліс був рідкий і тому літаки мали можливість обсервувати рухи наших відділів. Відділи дійшовши до середини лісу найшли кругову оборону і ожидали ворога на становищах. Літаки увесь час кружляли над розположенням відділів і керували наступом ворога. Підчас другого лету кулеметним вогнем збито одного літака, другий втік. Ворог підійшовши на близьку віддаль кинувся до наступу на становища від[ділу] (Сірих Вовків) і підст[аршинської] школа, яка була зорганізована при відділі. Від[діл] “Сірих Вовків” сильним вогнем відкинув ворога, підст[аршинська] школа не видержала наступу і подалася взад, чим пустила ворога в середину табору. Кур. Бистрий кидає до протинаступу запасову чоту, яка при [допомозі] двох роїв відділу “Сірих Вовків” викинули ворога із табору і почала випирати з лісу. Принагальному наступі наших підвідділів ворог збився в купи і почав панічно втікати, при чому був переслідований кулеметним вогнем і ручними гранатами, які нанесли йому великих втрат. Під покривом ночі відділи вийшли з окруженого лісу і подалися на південь.

Ворог робив облаву силами 281 полку військ НКВД і районними стрибками в силі 150 чоловік Ягольницького р-ну, при допомозі важкої зброї, двох танків і двох літаків. Втрати ворога коло 100 вбитих і ранених, та один збитий літак з екіпажем. Наші втрати: впав ком. відтинка хор. Крук, чот. Муха, (від[діл] “Сірих Вовків”) роевий Рибка, стр. Чорнота, Смілий* та кілька ранених. (До того опису долучується шкіц бою під Сосулівкою**).

* У тексті двічі записане псевдо Смілий

** Картосхеми бою не виявлено

8 травня 1945 рій Сокола від[діл] “Бурлаків” вертався з лісу до с. Городища, Тернопільщина. По дорозі стрінувся з більшовиками в силі 26 чоловік. Почалася перестрілка, у висліді якої вбито 4 більшовики, наші втрати двох вбитих.

8 травня 1945 підвідділ “Бурлаки” зробив засідку в с. Остальці, Микулинський р-н. На засідку попала одна фіра стрибків, які вертали до району. У висліді засідки вбито 4 стрибки. Здобуто 4 кріси, 150 штук набоїв. Власник втрат не було.

10 травня 1945 підчас облави на ліс коло Микулинець силами 5 сотень військ НКВД відділ “Бурлаки” попав в оточення. Завдяки концентричному вогневі скерованому в одно місце, підвідділ вирвався з оточення залишаючи на полі бою 10 вбитих і 8 ранених більшовиків. Власні втрати один легко ранений.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 127-128. Копія.

№ 39 **ДОДАТКОВИЙ ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ** **ПРО БОЇ ВІДДІЛІВ УПА**

15 серпня 1945 р.

ВГ – 3

Постій 15.VIII.45.

ДОДАТКОВИЙ ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Дня 16.XII.44. сотня “Гайдамаків” під командою сот. Ясьміна звела бій з баталіоном більшовиків в с. Тростянець, район Долина. Вислід бою за даними розвідки виносить 98 вбитих і ранених. З нашої сторони 7 вбитих і 4 ранених.

Дня 23.XII.44 чота відділу “Гайдамаків” під командою сот. Ясьміна зробила наскок на район Волківці*. З початку вороги ставили сильний опір, але під натиском нашого відділу втекли до костела, якого тяжко було здобути, бо треба було понести багато втрат. В часі наступу більшовики стратили 8 вбитих і 4 тяжко ранених. З нашої сторони не було жодних втрат. Здобуто

* Так у тексті, імовірно тут і далі по тексту повинно бути: Більшівці

5 машин до шиття, певну скількість умундування, 3 сідел і кілька телефонічних апаратів.

Дня 2.II.45 той самий відділ робить знову наскок на район Волківці, де по заскоченому бою з большевиками звільнено арештованих і призначених на вивіз людей. В тому наскоку вбито 22 большевики і ранений нач. НКВД, який по трох днях вмер. З нашої сторони не було жодних втрат.

Дня 1.III.45 чота відділу "Гайдамаків" зробила засідку на большевиків, які приїхали до села Зеленів, Бережанського р-ну. У висліді засідки вбито 14 большевиків і двох зловлено живими, які дали певні матеріяли для нашої розвідки. З нашої сторони не було жодних втрат.

Дня 17.III.45 відділ "Гайдамаків" звів бій з большевиками в селі Бокові, Підгаєцький р-н. У висліді бою вбито 7 большевиків. Наші втрати один вбитий і один ранений.

Дня 4.IV.45 відділ "Гайдамаків" зробив скок на район Волківці. У висліді бою вбито 4 большевики. Знищено районні установи і зловлено одного живого агента. З нашої сторони впав вбитий Певний і трох ранених.

Дня 17.IV.45 відділ "Гайдамаків" мав зустрічний бій з большевиками в селі Яблонів, Волківського району. У висліді бою вбито 18 большевиків і кільканадцять ранених. З нашої сторони, один легко ранений.

Дня 30.V.45. чота відділу "Гайдамаків" робила бойові вправи в лісі коло с. Бокова, Підгаєччина. В тому дні на цей комплекс лісу робили большевики облаву в силі 800 чол. Чота з боем відступила. В часі бою большевики втратили 17 вбитих і 34 ранених. Наші втрати 4 вбитих.

Дня 20.VI.45 18 большевиків приїхало до с. Новосілки, Підгаєцький р-н, вивозити там родини. В тому часі, в тому селі квартирував рій сотні "Лісовиків" під командою рой. Дана. Рой. Дан повів розвідку про силу большевиків і зробив на них засідку. Коло год. 14-ої рой. Дан довідався, що большевики зігнали родини до одної хати, наскочив на цю хату. Вислід наскоку: звільнено три родини, вбито двох і ранено трох большевиків, між ними старший сержант. З нашої сторони один вбитий.

Дня 2.VI.45 5 стрільців з відділу "Гайдамаків" зробили засідку на начальника НКГБ і ОББ. У висліді засідки вбито начальника НКГБ і ОББ та одного бойца. Наших втрат не було жодних.

3.V.45 відділ большевиків зробив наскок на с. Настасів, Тернопільщина, де квартирував рій відділу "Бурлаки". Рій при-

няв большевиків вогнем. У висліді вбито стар[шого] лейтенанта НКВД і трох нквд-истів, та трох стрибків. Здобуто скоростріл “Дігтяров”. З нашої сторони втрат не було жодних.

Слава Україні!

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 174. Копія.¹

¹ Подібний текст: IPN BU 1552/8, к. 258.

№ 40
КОРОТКІ ОПИСИ БОЇВ УПА
ВІД 16 ГРУДНЯ 1943 Р. ДО 2 СЕРПНЯ 1945 Р.

[Не пізніше вересня 1945 р.]

Лисоня

КОРОТКІ ОПИСИ БОЇВ УПА
(від 16.XII.1943 – 2.8.1945 р.)

Перший бій “Сірих Вовків” під командою ком. Бистрого
з німцями коло с. Коростятин

Осінь і зима 1943 р., це час початків творення відділів УПА на терені “Лисоня”. В селі творяться рої і виходять в ліс, де з роїв повстають чоти і сотні. Одною з перших сотень, які повстали на терені “Лисоня” були сотня “Сірі Вовки” під командуванням ком. Бистрого. На початку грудня звела успішний бій з німцями. Дня 16.12.1943 р. сотня кватирувала в лісі коло с. Коростятин Коропецького р-ну. Того ж дня о год. 9-ій німці напали на табор – молоді, добре ще не вишколені і не доозброєні сотні. Здавалось, що молоді повстанці-рекрути під напором добре озброєних і вишколених німців розбіжаться. Але молоді повстанці заняли оборону [та] планово з боєм опустили табор. На полі бою лишилося трьох тяжко ранених повстанців, яких німці відшукали в корчах і постріляли. Цим боєм командував чотовий Довбуш. Сотенний Бистрий, який [не] брав участь в бою, прибувши до табору, повів сотню в наступ. Німці не сподівались наступу, панічно втекли з лісу. Повстанці по вояцьки похоронили розстріляних

німцями повстанців: Шума, Максима, Знахора*. Німці залишили на полі бою кількох вбитих і ранених.

Бій двох сотень під командою к[омандирів] Лева і Черника з большевиками коло с. Дуплиська

Німецько-большевицький фронт посуваючись із сходу на захід задержався на Стрипі і тут при кінці березня 1944 р. устабілізувався. По лівім боці Стрипи большевики почали силою мобілізувати всіх муштин від 18-51 літ до ЧА. Ніхто з українців не хотів добровільно йти до ЧА, всі втікли в ліси і там творилися сотні УПА. З таких втікачів 13 травня 1944 р., в лісі біля с. Дуплинська, Чернівецького р-н[у]**, повстало дві сотні УПА під командою к[омандир]ів Лева і Черника. Повстанці були невишколені, не всі мали зброю, а вже в два дні після створення прийшлося приймати бій з большевиками, які робили на цей ліс облаву. Большевики обкружили ліс залізним перстеном, який почали поступенно звукувати. Повстанці сконцентрували удар в одно місце, засипали ворожі застави скорострільним вогнем, ручними гранатами, та з боєм прорвалися з ворожого оточення і пробілися до другого лісу біля с. Блищанка того ж р-н[у], втративши трьох повстанців вбитих і двох ранених. Ворог втратив 43 вбитими і 14 ранених.

Бій сотні УПА Кам'янець-Подільщини під командуванням сотні*** Голуба з большевиками коло с. Голігради

Зорганізована в час стабілізації фронту на Стрипі в квітні 1944 р. сотня УПА з Кам'янець-Подільщини під командуванням к[омандира] Голуба, квартирувала в лісі біля с. Голігради Заліщицького р-н[у.] 14 травня 1944 р. большевики в силі отколо 1,000 чоловіків робили облаву на цей ліс. В 10 год. рано почався наступ большевиків зі сторони Глещанки^{4*} і Покастирського ліса^{5*}. Сотня сильним вогнем спинила їх і примусила відступити на чисте поле. В міжчасі повідомлено, що большевики наступають зі сторони присілка Миколаївка. Проти них пішла одна чота.

* У інших варіантах документа, подано псевдо: Знахар

** Так у тексті, імовірно повинно бути: с. Дуплиська Заліщицького р-ну

*** Так у тексті, імовірно мається на увазі функційна посада або старшинський ступень: сотенного чи сотника відповідно

^{4*} Так у тексті, імовірно повинно бути: с. Блищанка

^{5*} Так у тексті, імовірно мається на увазі ліс між селами Блищанка та Манастирок

Рівночасно большевики почали напирати [від] потічка Вовчків, однак їхні трикратні атаки були відбиті, при допомозі “максима”. В бою відзначився сотник Голуб, який кілька разів підсувався зі скорострілом під ворожі становища і примушував їх відступити. Около год. 10-ої розгорівся найзавзятіший бій. Большевики кинули в атаку всі свої сили. Около год. 20 сотник Голуб дав наказ відступати. Відступ був плановий, дорогою попід скали в напрямі Вовчкова, понад Серет, попри Миколаївку, в напрямі Дуплинського лісу. Наші втрати - було трьох вбитих, двох ранених, ворожі втрати – 195 вбитих та 64 ранених.

Найбільший бій [сотні] “Сірі Вовки” під командуванням к[омандира] Бистрого з німцями коло с. Батурина*

В час стабілізації німецько-большевицького фронту на Стрипі сотня “Сірі Вовки” спинилася в прифронтовій полосі в Бучаччині. Змушена обставинами сотня демобілізувалась. В такому стані вона була [з] 10 березня до травня 1944 р. В травні до сотні прибув сотник Бистрий і вона при кінці травня відійшла в ліс та рейдувала понад Золоту Липу. До відділу було змобілізовано багато новобранців, з яких майже 10% було без зброї, багато стрільців мало лихий виряд та були погано взуті. У підфронтових околицях особливо важко приходилось з прохарчуванням. На 20.6. відділ начисляв 300 стрільців, з яких 60 було без зброї. В той час відділ квартирував в лісі біля Батурина, Підгаєцького р-н[у]. Того ж дня німці роблять наскок на ві[дділ.] Німці старались оточити наш табір, на відтинку чоти Сича німецькі ви[від]чки помітили полеву стійку і закидали її гранатами, на правому крилі лінії, підстрілили санітаря. Яром до табору посувалась стежа – одна сері[я] з кулемета нашої застави і усі німці побиті. Із криком німці почали наступати на табір. Підпустивши їх на близьку віддаль, стрільці дали сальву. В[пали] трупи, а решта втекло. Стрільці кинулись в погоню, стріляли в упор, кололи штиками. До полудня атаки на різних відтинках кількакратно повторялись, але їх кожноразово відбито. Після полудня довкруги лісу чути було великий клекіт та шум моторів – німці стягали на відділ великі сили. В год. 14-ій почалась мінометна підготовка; на табір стріляла артилерія. Декого із стрільців ранили осколки. Німці новими силами почали поновляти атаки. Під сильними ударами захиталась лінія нашої

* Так у тексті. Тут і далі по тексту повинно бути: Затурин

оборони. В год. 16-ій на відтинку чоти Макаря** почали наступати танки “тигри”. Вогнем з гарматок наносили втрат та ширили паніку. Відділ почав відступати. В год. 17-ій цілковито опущено табір, пробиваючись через ворожі застави на кожній лінії, сотня [поча] ла відступати на південь. Частина відділу була вийшла на поле, та звела короткий бій з танками і завернула назад в ліс. О год. 19-ій відділ опинився перед селом Нова-Гута, Монастирський р-н, там натрапив на мадярські частини. По лісі шум моторів, стріли, вибухи та крики німців. Занявши вогневі становища, відділ законспірувався в кущах, однак німці його віднайшли та почали бити з мінометів і скорострільів. Заховавши ранених і розділились на дві частини, одна частина під командою сотника Бистрого, друга під командою сотника Сича, відділ пішов на прорив. Першою прорвалась частина Сича. Друга частина залягла в малому квадраті кущів. Її перша спроба прорватися не вдалась, тому, що на її шляху були сильні німецькі застави. Підпустили ворога на 20 метрів, стрільці сипнули вогнем і кинулись до прориву в північному напрямі. Німці кинулись в розтіч, просили “пан не стріляй”, благали пощади, падали наємники: “товариш ми ваші”. Вертаючись на поле, відділ звів ще короткий бій з танками, після якого перейшов в другий ліс. Батуринський бій один з найбільших, що їх зводили “Сірі Вовки”. В облаві на ліс брало участь около 3,000 німців, в тому числі мадяри та дві сотні Власовців. Бій відбувся при участі всіх родів легкої та важкої зброї (гранатомети, артилерія, танки, та розвідчі літаки). Невеликий ліс довжиною 5 км., шириною 4 км. був густо оточений німцями, довкруги лісу були вкопані скорострільи, артилерія. Кругом по полях та лініями в лісі ганялись контрольні танкетки. Це було перше серйозне бойове хрещення “Сірих Вовків”, яке закінчилося повною перемогою молоді УПА. Бій був ведений по всім правилам партизанської боротьби, вміло і класично 12 годин у формі кругової оборони, 5 годин у формі маневрових боїв. В обороні особливу роль віді[грали] зручно порозкидані частини інших відтинків де[вони були] більш загрожені. **В цьому бою ворог втратив около 200 вбитими і багато раненими.** Наші втрати – 4 вбитих, 12 ранених.

Засідка двох чот [...] в курені під командуванням к[омандира]
Романа на большевиків під Козовою

На початку серпня 1944 р. курінь УПА під командуванням к[омандира] Романа квартирував в с. Конюхах, Козівського р-н[у]

* У інших варіантах документа, подано псевдо: Макар

(В склад куріня входила сотня “Полтавців” під командуванням к[омандира] Максима і сотня “Бурлаків” під командуванням к[омандира] Чорного). 10 серпня 1944 р. розвідка донесла, що большевицька міліція в силі одної сотні провадить із Козови до Зборова, силою змобілізованих мужчин в числі 1 000 осіб. Командир Роман висилає дві чоти під командуванням чотового Калини із сотні “Полтавців”, які мають завдання зробити засідку на шляху Козова – Зборів і визволити налапаних мужчин. 11 серпня відділ під командуванням чотового Калини зробив засідку на большевиків під с. Красне, Зборовського р-н[у], де в годині 6-ій зав’язався бій з большевицькою міліцією і тривав до год. 8-ї. У висліді бою вбито 30 большевиків, 47 ранено і 600 мобілізованих розбіглося. Наші втрати є – вбитих 3 і 1 ранений. Всіх визволити не вдалося тому, що большевики залягли за поскладаних живих людей і звідти відстрілювалися, а хто втівав із мобілізованих, [того] стріляли на місці. Стрільці не хотіли стріляти по своїх змобілізованих сил[ою] і тому відступили, залишаючи решту в большевицьких руках.

Засідка на большевиків сотні “Орли”
під командуванням хорунжого Коца

2 серпня 1944 р. сотня “Орлів” мала короткий бій з військами НКВД коло с. Тростянця, Бережанський р-н. Большевики приїхали на трьох автах в силі 75-ох чоловік до с. Тростянця. Наші зробили засідку, де вбито 6 большевиків і 10 ранено, з нашої сторони не було жодних втрат.

Короткий бій куреня під командуванням к[омандира]
Романа під містом Козовою

13.8.1944 р. курінь УПА під командуванням к. Романа квартирував в с. Ценів, Козівського р-н[у]. Розвідка донесла, що до с. Олесин того ж р-н[у], приїхала сотня большевиків рабувати селян. 14.8.1944 р. командир Роман дає наказ, щоб сотня “Бурлаків” під командуванням сотника Чорного пішли до Олесина і вигнали звідтам грабіжників – большевиків, а сотня “Полтавців” під командуванням хорунжого Максима мала завдання йти під Козову і відтяти большевикам відступ з Олесина до Козови. В часі, коли сотня “Полтавців” підходили під село Козову большевики з Олесина вже втікали до Козови і заняли оборону, а з Бережан приїхала допомога з грузовими автами і почали обстрі-

лювати нашу розстрільну кулеметним і гранатометним вогнем. Сотня “Бурлаків” не заставши большевиків в Олесині пішла їхнім слідом під Козову, й одна чота під командуванням чотового Чайки обстріляла Козову гранатометом і увійшла в місто. Тому, що на місто треба було наступати відкритим [терено]м, що потягнуло б за собою великі втрати, командир Роман дав наказ припинити наступ і відійти на місце свого постю. В тому бою ворог втратив 12 вбитих і кількох ранених. Наші втрати один вбитий і два ранених, в тому ранений командир Роман.

Наскок сотні “Сірі Вовки”
на польсько-большевицький осередок в с. Пановичі

Польське с. Пановичі, Підгаєцького р-н[у] з приходом большевиків в липні 1944 р. стало польсько-большевицьким центром, з якого робилися часті наскоки на українські села в ціллі грабунку і вивозу українського населення на Сибір. По переході фронту сотня “Сірі Вовки” і одна чота із сотні “Орли” під об’єднаним командуванням Бистрого дістали наказ йти на Пановичі і розігнати “Истребительний баталіон”. 16 серпня 1944 р. зведено бій із стрелками в с. Пановичах, у висліді якого вбито 60 стрелків, з нашої сторони не було жодних втрат.

Бій куреня УПА під командуванням Романа
з большевиками на присілку біля с. Конюх

17 серпня 1944 р. курінь УПА під командуванням к[омандира] Романа квартирував на присілку с. Конюх, Козівського р-н[у]. Того ж дня о год. 6-ій війська НКВД і міліції з Бережан в силі 3 сотень заатакували наші становища від сторони с. Конюх і с. Дрищева, Бережанського р-н[у]. Наша застава на шляху Дрищів – Конюхи не видержала напору ворога і почала відступати, тоді цілий курінь був змушений відступити в ліс. При відступі ворожий гранатомет вбив одного нашого стрільця і двох ранив. Ворог втратив 6 вбитих і кількох ранених.

Сутичка сотні “Сірі Вовки” з большевиками

26 серпня 1944 р. сотня “Сірих Вовків” під командуванням Бистрого стояла табором в лісі біля с. Ягольниця, Чортківського р-н[у]. До с. Ягольниця приїхало два авта большевиків, які висіли з авта і розстрільною почали підходити до ліса, де стояв

наш табір. Підходячи до лісу вони були зустрінуті вогнем нашої застави, завернули назад і почали втікати. В тій сутичці було вбито 2 большевики і кількох ранено. З нашої сторони був один вбитий.

Бій куреня УПА під командуванням поручника Остапа
коло с. Липиця Горішня

Відбувши короткий рейд по терені Рогатинщини, відділ “Лісовиків” спинився в лісі біля с. Липиця Горішня, Волшивоцький* р-н на довший відпочинок. Біля нього примістилась підстаршинська школа під командуванням к[омандира] Чоса і відділ “Чорноморців” під командуванням хорунжого Жука, який щойно поповнено і переорганізовано. Всі відділи щоденно продовжали вишкіл і поповнювали всі браки і недомагання.

Вже два дні перед боєм можна було помітити в терені похвалений рух большевицьких розвідників, з яких декілька стрільці зловили і зліквідували. Одначе більшої акції в таборі не сподівались, бо поблизу не було більшої сили большевиків. Все ж таки вже вечером 4.9.1944 р. розвідка донесла, що до с. Липиця Горішня прибуває більша кількість большевиків, в силі півтори сотні. Відділи прийняли всі міри забезпечення і були приготовані до оборони. Ранком як лише засіріло з відділу “Чорноморців” [під] командуванням хорунжого Жука вислано заставу (засідку) на присілок Цюцьків коло с. Липиця кудю мали переїжджати большевики, коли б захотіли їхати на облаву.

Наші припущення не завели. Ранком 5.9.1944 р. около год. 7-ї надіхали шляхом на присілок Цюцьків автомашини большевиків. Наша засідка відкрила по них вогонь, однак скоростріл затявся і большевики користаючи з цього вспіли втекти між хати і звідтам почали стріляти. Прострілено авто і кілька вбитих НКВД-истів осталося на дорозі. Зорганізувавшись в закритому терені большевики розпочали наступ на нашу засідку, яка відступила на край лісу. На підмогу тим двом роям прийшла решта відділу “Чорноморців”, які розложились крайом лісу, щоб не пустити до нього большевиків. Большевики одержавши підмогу почали наступати на ліс з північно-західної сторони. Щоб [уне]можливити большевикам вдертись в ліс вислано на підмогу підстаршинську школу під командуванням к[омандира] Чоса, яка зайняла становище зі західної сторони лісу. Відділ

* Так у тексті, тут і дальше по тексту повинно бути: Болшовецький

“Лісовиків” під командуванням к[омандира] Козака* забезпечив південний і східний край, та частину задержав в резерві, щоб звернути в разі небезпеки в допомогу. Большевики пострілявши з годину з крісів і скорострілів пішли до наступу. Наші стрільці відкрили по них густий вогонь і большевики мусіли залягти. Все ж таки вдалось їм дещо вигнути лінію оборони “Чорноморців”, які були ще слабо вишколені, і вдерлись до лісу. Там залягли в гущавнику, почали окопуватись, стріляючи часто-густо по нашій лінії.

Щоб зорієнтуватись в положенні ком. Остап із повстанцем Архипом сідають на коні і обїздять оба лінію кругової оборони. В тому саме часі большевикам вдається вигнути лінію оборони “Чорноморців” про що к[омандир] Остап не знав. Оба йдуть певно понад край лісу і не знають, що там немає наших, та вїжджають майже на ворожі позиції, на щастя заїжджають в гущавину так, що неможливо конем продертись і мусять завертати в гллуб лісу. Це дає їм можливість зорієнтуватись, що вони зайшли поза свою лінію майже на самі позиції ворога. Обїжджають дальше лінію аж до кінця. Хлопці тримаються можливо.

За хвилию большевики знова починають наступ. Стрільці починають вогонь і большевики притихають. Від запальних куль горить присілок Цюцьків, а большевики пускають кілька стрілів з гранатомета на ліс. Одначе не цільно. Наші гранатометчики витягають на позицію свого гранатомета і пускають ворогові кілька “гостинців”. Що певний протяг [часу] большевики підриваються до наступу, однак під сильним нашим вогнем завжди примушені залягти. Стрільці вже освоїлись трохи з боєм (багато з них вперше в бою) і краще себе почувають. Стріляють більш влучно і слідкують пильно за рухом большевиків. Тоді [большевики] починають практикувати славнозвісні фінські “кокушки”. Вилазять з автомашин на дерева і починають звідтам стріляти. Стрілець – підглянув на дереві одного такого бійця, вбиває його стрілом з кріса, (що характерно кріс без мушки) підлазить до нього і забирає автомат. Це моментально розходитьсь по цілій лінії і всі з цього дуже задоволені. Доходить до інших веселих моментів. Хорунжий Жук пісується з кулеметом далеко [...] побачив трьох большевиків, які підлазять до нього. “Ей ти хто такой?” – кричав до большевика хорунжий Жук, “Свой” – відказує большевик. “Которий” – питає дальше хорунжий Жук. Одинадцятий – відказує большевик, думає що свій. Давай

* Так у тексті, імовірно повинно бути: Кока

сюди – кричить хорунжий Жук, і ті всі стають і ідуть до нього. Тоді він припустивши їх близько пускає в них серію скоростріла і вони падають. Хлопці це бачать і дуже задоволені зі свого командира. Рівно ж в другому місці сотенний політвиховник пробує підсунутись під ворожі позиції. Підлізши натрапляє на двох большевиків, які починають на нього стріляти. Лев починає стріляти до них – однак кріс затинається і він не може з ним нічого зробити. Розлючений кидає кріса і хапає свою машиную пістолю (французька довга сімка) до якої має лише 20 штук набоїв і пускає по ворогові серію. У висліді [один] большевик паде вбитий, а другий втікає, одначе політвихов[ник] Лев стверджує, що в магазинку лишилось 10 набоїв. Бій затягся, стрільці відбивають наступ за наступом, ощаджують муніцію.

Вранці коло год. 4-ї хорунжий Козак бере одну свою чоту і йде обходити большевиків з заду. Тому, що большевики засіли в дуже густих корчах, він доходить до них на 8 метрів зі заду. Большевики побачили за собою озброєних людей, думали що це свої. Один з них підвівся і питає: Кто это? – свой, – відповідає хорунжий Кок. Він сипнув по большевиках з фінки. Рівночасно обі сторони по собі посипали огнем так, що недопалений порох засипав очі стрільцям. Коли большевицький старшина зорієнтувався, викинув на хор. гранату, яка зачіпивши гиляку в половині дороги вибухає не поранивши нікого. Врешті большевики не видержують, з цього місця тікають з великим криком, гнати за ними є неможливо, бо густі кущі – і відділ відходить назад. Над лісом появляється большевицький літак, який кружляє кілька разів над лісом. Стрільці сподіваються бомбардування, одначе розвідчик, який розглянувши терен, відлітає. Вечером стягаємо оборонну лінію і вицофуємо в більші комплекси лісів біля с. Слов'ятина, Підгаєцький р-н. Там перебуває курінь під командуванням пор. Боднаренка, – ми нав'язуємо з ним зв'язок і стаємо тут на нічліг. Большевики за нами не посуваються. Підбирають вбитих і ранених і вертаються до села. Втрати в них великі: около 70 вбитих і ранених. Наші втрати 4 вбитих і 3 ранених.

На другий день большевики стягнули більші сили і почали обережно провірювати ліс, місце попереднього постою наших відділів. По полудню дійшли до лісу Козакова, коло с. Мечищова, Бережанський р-н, де привитала їх огнем наша застава. Большевики розгорнулись в розстрільну і почали в іншому місці вдиратись в ліс. Тут знова стрінули нашу заставу – почалась перестрілка. Обі застави відступали, а большевики дальше в ліс не пішли, бо западав вечір.

Щойно на третій день 7 вересня 1944 р. розпочалась генеральна облава на Слав'янські ліси*, Підгаєцького р-ну. Участь в облаві брало два стрілецькі баталіони і група на автомашинах в силі одного баталіона. Акцією провадив підполковник військ НКВД.

Около год. 7-ї розпочали большевики наступ на ліс. На протилежних до лісу горбах вставили “максими” і під їх охороною почали підсуватись до лісу. Там були розложені сотні “Лісовиків” під командуванням хор. Кока та підстаршинська школа під командуванням хор. Ворона**. Наші стрільці [під командуванням Чоса] відкрили [по] ворогові вогонь, – який заляг і почав окопуватись. Рівночасно по наших становищах ворог почав бити з гранатометів, маючи обсерваційний пункт з телефону. По гранатометній підготовці большевики рушили знова до наступу на ліс. Силу свого наступу спрямували зі сторони присілка Діброви коло с. Слов'ятин. Там лінію держали 1 чота підстаршинської школи і перша чота сотні “Лісовиків”. Большевики розпочали наступ роями, йшли стрілецькими рядами один за другим і стріляли з автоматів на ліво і на право і продирались в ліс. Середина нашої лінії дещо цофнулась взад і пустила большевиків в ліс. Праве крило осталось на місці майже під самими хатками Діброви. До хат цього присілка приїхало панцирне авто і з нього висів капітан НКВД з кількома бійцями. Ставши на ріг хати і почав далековидом розглядати положення. Один з наших стрільців підсунувся близько хати і цільним стрілом з кріса вбив його. Большевики нарobili крику “Капітан убит” і повтікали з цього місця. Заохочені тим стрільці почали підсуватись ближче до хат де були большевики. В одному місці стояв ворожий скоростріл, який стріляв густо хоч не цільно по нашій лінії. Стрелець підстаршинської школи Андрій рішив його знищити. Підсунувшись близько кинув на нього гранату, яка однак не вибухла. Однак Андрій не дає це за виграшку. Йому подають по лінії другу гранату, і він знова кидає на ворога. Тим разом щасливо. Большевицький скоростріл з обслугою підлітає вгору і замовкає. Большевикам цілий час підходить допомога. Розпочинається бій на добре. По обох сторонах грають всі кулемети і б'ють три ворожі та два наші гранатомети. Большевики стріляють переважно розривними набоями і це викликає великий тряскіт по лісі. Стріли ворожого гранатомета почали влучно пада-

* Так у тексті, імовірно мається на увазі Слов'ятинські ліси

** Так у тексті, згідно інших відомих документів, підстаршинською школою командував к-р “Чос”, а хор. “Ворон” командував сотнею “Рубачі”

ти по наших становищах. Є вже кілька ранених. Стрільці поволи подаються до заду, а большевики вдираються чим даліше в ліс.

Коло год. 16-ї попадає в наші руки наказ підпол[ковника], командирам поодиноких відділів. З нього довідуємось, що большевики хочуть нас оточити і замкнути нам вихід з ліса. Щоб запобігти цьому, вицофуємо табор, а опісля [відходять і] відділи на зади противника в ліс під присілок Молохів коло с. Мечишова і там скриваємось в кущах. Большевики до вечора шукають за нами в лісі. Одначе без успіху. Вечером відіжджають на с. Липицю. Втрати мають великі. Наша застава сидючи в кущах при дорозі ствердила наочно, як большевики вивозили своїх вбитих і ранених, 5 грузовиків трупів і 6 грузовиків ранених. З нашої сторони 5 вбитих, 12 ранених. Під прикриттям ночі висуваємось з лісу і переходимо в невеликий лісок біля с. Вільхівця, Бережанський р-н. Тут полагаджуємо справу з раненими і відходимо в рейд на північ.

Сутичка сотні “Сірі Вовки” з большевиками

8 березня 1944 р. сотня “Сірих Вовків” під командуванням к[омандира] Бистрого стояла табором в лісі біля с. Раковий Кут, Грималівський р-н. Розвідка донесла, що до міста Грималова і с. Саджавок, Сатанова і Ракового Кута приїхало багато військ НКВД, які начислювали около 3 сотень. Було видно, що будуть оточувати ліс, в якому стояв наш відділ. В год. 14-й почали большевики переходити розстрільною до лісу з усіх сторін. Діставши відсіч нашої оборони, вони залягли і почали [стріляти] і чекали на підкріплення. Наш відділ користуючи з сумерку вечера пробоем видістався з оточення і відійшов в західному напрямі без жодних втрат, ворог втратив 3 вбитих і кількох ранених.

Бій загону УПА під командуванням пор. Остапа з большевиками коло с. Поручина

В склад загону входило два злучені курені під командуванням пор. Остапа і пор. Боднарченка*. В склад куреня під командуванням пор. Остапа входили сотні: “Лісовиків”, під командуванням хор. Кока, “Чорноморців” під командуванням хор. Жука, “Риболовців”, під командуванням хор. Меча і підстаршинська школа під командуванням Чоса. В склад куреня під командуван-

* Так у тексті, повинно бути: Бондаренка

ням пор. Боднарєнка входили сотні: “Холодноярці”, під командуванням хор. Крука, “Буйних”, під командуванням хор. Овоча, “Рубачів”, під командуванням хор. “Ворона”.

Дня 16.9.1944 р. рейдуючий загін спинився на короткий відпочинок на невеликому присілку біля с. Поручин, Ловорянський* р-н. На другий день з 17.9.1944 р. ранком около год. 8 наскочили большевики на наші застави зі сторони с. Волиця. Припадок хотів, що большевики наскочили на один із найслабших відділів, а застави не видержали наступу большевиків, пустили їх до табору. На відгук стрілів вибігли негайно на становища інші відділи і розпочато наступ на большевиків. Сотня “Холодноярців” під командуванням хор. Крука та “Рубачів” під командуванням хор. Ворона розпочали по большевиках вогонь і ті почали частинно відступати. Щоби окружити наші відділи, большевики вислали в обход около 60 чоловік, які підсувалися до нас. Від сторони с. Поручина, однак тут вони натрапили на сотню “Буйних” під ком. Овоча, яка їх негайно відбила і пішла до наступу. Большевики в паніці втекли і злучились зі своїми, розпочали знову наступ – звідкіля вдарили перший раз. Все ж таки тут їм не пощастило теж. На них знова потиснули “Холодноярці” і “Чорноморці” і вигнали з ліса на чисте поле. Тут большевики попали під влучний обстріл нашого гранатомета і почали в паніці бігати по полі. Остаточного окрилення доконали “Рубачі” і большевики розбіглися, лишаючи на полі бою 52 вбитих. В наші руки попало 3 скоростріли, дещо амуніції, аптеки і зброї (фінки і кріси).

Несповна через годину після бою прийшла большевикам поміч в числі 150 чоловіків, яка очевидно спізнилась. Вставивши три гранатомети і одну зенітку почали густо обстрілювати ліс в якому ми перебували, а відтак почали наступ зі сторони с. Біще, Бережанський р-н. Дійшовши до перших [хат] хутора почали їх палити. Сотня “Буйних” бачучи це, помімо густих стрілів зі сторони противника пішла в наступ. Рівночасно наш гранатомет розпочав цільно бити по лінії ворога, що викликало між большевиками замішання. Наступ був настільки сильний, що большевики захитались. Рівно ж побачивши, що в оклинення пішла сотня “Лісовиків” не видержали і пішли в розтіч. Стрільці переслідували їх аж до села Біще, де відбили 150 арештованих людей, яких большевики наловили по селах. Більше вже атакувати того дня большевики не відважились. Не мали коли підібрати своїх трупів,

* Так у тексті, повинно бути: Бережанський

яких осталося около двадцять кілька чоловік... Обидва наступаючі відділи, які числили по 150 чоловік, розпорошені. Наші втрати три вбитих, сім ранених. На другий день при помочі розвідки устійнено 165 большевиків вбитих.

Бій загону УПА під командуванням пор. Остапа
з большевиками біля с. Лопушна

Дня 14.9.1944 р. вдалось большевицькому відділові, що йшов за відділами в погоні, нав'язати бій з нашими відділами на хуторі Іванців біля с. Лопушна, Почаєвський р-н. Бій розпочався коло год. 14 по полудне. Большевики підтягнули сили: около трьох сотень піхоти, пів сотні кавалерії, один танок (великий) і три танкетки та розпочали нагальний наступ. Оборонна піхота вдерлася несподівано на наші застави і почала сильно натискати. До бою стали негайно сотні "Лісовиків" під командуванням хор. к[омандира] Кока, "Чорноморців" під командуванням хорунжого Жука, "Холоднорців" під ком. хор. Крука, інші відділи зайняли кругову оборону. Від запальних куль запалилися хати. Рівночасно по наших позиціях почали бити гранатомети, танкова гарматка і зенітка, яку мали зі собою большевики. Тому, що большевики наступали сильно на наш табор (обоз), його підтягнуто окружною дорогою в інше місце. Одначе коли табор виїхав з 50 метрів від відділу його наскочили ворожі танкетки, які хотіли вдертись на наші зади. Стріча з нашим обозом не дозволила їм виконати їхнього плану і вони почали вогонь по таборах. Це очевидно причинилося до втрати кільканадцять фір, одначе врятовано від окруження наші відділи. Помимо сильного і несподіваного наступу, переваги в технічній зброї, наші відділи вдержались до вечера, вечером відступили. З нашої сторони було 5 вбитих, 7 ранених. Ворог мав великі втрати, яких точного числа не устійнено.

Бій загону УПА під командуванням пор. Остапа
з большевиками коло с. Альбанівка

Дня 27.9.1944 р. біля год. 10 наблизились большевики фірами до наших застав на хутір Альбанівки, Зборівський р-н. Вони їхали в погоню за нашим відділом зі сторони с. Нетерцинці Золочівський р-н*. Застава з "Лісовиків" підпустила їх близько і

* Так у тексті, повинно бути: с. Нетерпинці, Заложцівський р-н

на невеликій віддалі відкрила по них вогонь. Большевики були в числі одної сотні. Перші дві фірі діставши вогонь моментально здержались і з них мало хто врятувався, з інших фір, що їхали по заду, большевики наскочили і почали стріляти. На становище негайно вийшла сотня “Лісовиків” і “Холодноярців”, рушили до наступу і оточили ворога. Наступ був сильний і рішучий і ворога відігнано зі становищ. Однак частина большевиків, що не могла втекти, залягла в окопах і безвпинно звідтіля стріляла. Це спричинило деякі нові втрати. Під вечір прийшла большевикам допомога в силі одної сотні. Зі собою привезли гарматку (зенітку), яка прямою наводкою почала бити по нашій лінії. Одержавши підмогу більшовики пішли до наступу, однак були змушені відступити назад на свої становища. Під прикриттям ночі наші відділи відступили, забрали вбитих і ранених. Большевики теж стягнулись і відступили в сторону на с. Нетерпинець. З нашої сторони впало 11 вбитих і 13 ранених. Большевики мали великі втрати, які точно годі устійнити. За твердження[м] місцевої розвідки мали около 40 вбитих і ранених. В бою найкраще пописався стрілець Пушкін (східняк), який пописався зі своїм кулеметом dokonував героїства. Однак на превеликий жаль був ранений і в дорозі помер. Ранені в бою під с. Альбанівкою пор. Остап і хор. Крук.

Найбільший бій УПА – Лисоня під командуванням сотника Яструба з большевиками під с. Уневом

(В бою під с. Уневом під командуванням сотника Яструба брав участь загін, в склад якого входять такі сотні: “Сіроманців”, під ком. хор. Косача, “Бурлаків”, під командуванням хор. Чорного, “Полтавців” під командуванням хор. Максима, сотня під командуванням к[омандира] Коса і сотня під командуванням ком. Довбні).

Вже в п’ятницю дня 29.11.1944 р.* увечері наша розвідка донесла, що большевики концентрують свої сили в Перемишлянах. На ранок з 30 вересня 1944 р. сотник Яструб зарядив поготівля, досвітком о год. 4 вислано стежі на всі напрями, які донесли, що до с. Унева, Перемишлянський р-н і до монастиря приїхало около дві сотні большевиків, в тому напрямі вислано дві засідки по дві чоті, які мали за завдання розбити большевиків, вигнати їх з Унева та визволити арештованих (було припущено, що

* Так у тексті, повинно бути: 29 вересня 1944 р.

большевики роблять акцію на село). Одна засідка, котра пішла в напрямі північно-західному від с. Унева, натрапила на більшу силу большевиків, які ішли розстрільною на село, не чіпали їх, пірвали зв'язок з другою засідкою та була відрізана цілковито від табору і долучила пізно в ночі, не беручи участі в бою, нею командував ст. бул. Голка. Друга засідка йшла в південно-східний напрям від с. Унева і натрапила на большевицьку розстрільну, яка наступала на ліс. Наші зайняли боеві становища і почали обстрілювати большевицьку розстрільну. Цею засідкою командував хор. Чорний. Бій почався о год. 9-й. Під наступом двох большевицьких наступів хор. Чорний відступив на лінію наших застав і зажадав помочі.

О год. 10 сотник Яструб кидає туди дві [чоти] сотні "Сіроманців" під командуванням хор. Косача, які спільно з двома чотами Чорного спиняють большевицький наступ. Останні розвідчики, які повернули з с. Лонів, Словіти і Якторова донесли, що большевики зробили застави на всіх дорогах, що виходять з Унівського лісу та беруть нас в оточення. Ще перед боєм сотник Яструб визначив всім сотням становища так, що всі разом брали табор у колову оборону, маючи тісний зв'язок із собою. Сотня "Полтавців" під командою хор. Максима тримала оборонні становища в напрямі від Лонів та тримала зв'язок на правому крилі із сотні "Бурлаків", на лівому з сотні під командуванням ком. Коса.

Сотня під командою ком. Коса тримала оборонні становища в напрямі від Словіти і тримала зв'язок на правому крилі з сотнею "Полтавців", на лівому з сотнею під команд[ою] Довбні. [Сотня під ком. Довбні] тримала оборонні становища в напрямі від Якторова і тримала зв'язок на правому крилі зі сотнею під командою Коса, а на лівому зі сотнею "Сіроманців". Найбільший натиск провели большевики від Унева і тут наступали все новими резервами, які падали від вогню наших кулеметів. На інших відтинках чути було час від часу стріли, а це свідчило, що там тримають лише застави. Година 10.30 з боєвої лінії привезено перших ранених, між ними сотника вих. сотні "Бурлаків" Олімпа, який був тяжко ранений розривною кулею в груді. В 10.45 наслідком впливу крові [він] помер. Большевики почали довозити свіжі сили з Перемишлян, а навіть приїхало кілька танків, які посувалися лінією в наш табор.

На цій лінії, котрою їхав танк, стояв "кольт", яким обстрілював ворожі розстрільні прославлений в багатьох боях роевий вояк із сотні "Сіроманців". Коли на лінії показався танк, тоді большевики з криком "Ура" кинулися в наступ, роевий Вовк пустив кілька серій по розстрільній і примусив її залягти, а тоді проти-

панцирними кулями ушкодив танк і примусив його спинитися, а услужі розбитися. Після ушкодження першого танка большевики не посилали більше танків до наступу, лише почали обстрілювати наш табор гранатометами досить цільно.

Одно стрільно попало близько гранатомета і зранило кількох з обслуги та примусило замовкнути нашому гранатометові, бо не було де вибрати в лісі нового становища. Кілька стрілів з большевицького гранатомета, які попали в середину нашого табору, не вибухли, як пізніше їх оглядали – в них не було зривателя, чи це припадок, чи саботаж – не відомо. Наші відділи били з трьох 82 мм. гранатометів, які цільно падали на ворожі становища і робили паніку серед большевиків, та проріджували їхні ряди.

Продовж цілоденного бою, який тривав від год. 8-ї до 23-ї большевики провели 22 наступи, котрі заломилися об нашу оборонну лінію і не дали ворогові жодного успіху, лише втрати. Було припущення, що будуть наступати тільки до вечера, але у вечір виявилось, що вони хочуть тримати табор в окруженні цілу ніч, а на другий день знову продовжувати бій свіжими силами.

Сотник Яструб дав наказ відв'язатись від бою і видістатись з окруження. Під покривом ночі фіри з раненими і табор наш почали відїздити окружною дорогою в південно-східному напрямі, а наші розстрільні даліше тримали становища. Коли табор і ранені опустили місце нашого постою, тоді дано наказ опустити становища. О год. 24 наші відділи нечутно для вуха ворога покинули становище і рушили за табором в тому напрямі. Наші втрати в тому бою 17 вбитих і 25 ранених. Ворог втратив (самі большевики казали), що[сь] 165 вбитих, в тому числі 8 старшин, наша розвідка доносить, що вбитих мали около 200-250, кількості ранених тяжко устійнити.

Відв'язавшись від большевиків дня 30 вересня 1944 р. о год. 24 цілий курінь форсовим маршом пішов лісами поміж Липівцями [т]а Борщевом і о [год.] 10 дня 1 жовтня 1944 р. стали на короткий відпочинок в лісі коло с. Пнятина, Перемишлянський р-н. Стрільці змучені цілоденним боем і 10 годинним маршом положилися відпочивати, а кухарі варили обід.

В часі обіду о год. 16 розвідка донесла, що до с. Пнятина приїхали танки. Сотник Яструб не чекаючи закінчення обіду дав наказ готуватися до відходу і виїздити табором в напрямі Полюхова. Коли передне обезпечення в якому йшла сотня "Бурлаків" вийшло з лісу і доходило до залізничного тору, то побачили три танки, які перетинали загонові дорогу. Побачивши танки передне обезпечення і табор завернули до лісу. На наказ

командира всі відділи зайняли становища і мали завдання не пустити ворога до лісу. Сотник Яструб взявши зі собою проти-танковий кріс, пішов у боєву лінію і особисто одним вистрілом в танк збив його зі шляху та унешкідливив, чим примусив інші танки перестати під'їздити до лісу. Большевики догонивши нас танком коло с. Пнятина мали завдання зв'язати нас зі собою боєм, при-тримати в лісі до другого дня і підтягнути більші сили, зліквідувати нас. Ворог обставив всі лісові дороги, щоби нам відтяти доступ до більших комплексів лісу, але ми дочекалися до вечора, тихо вийшли з лісу, не натрапили на жодну ворожу заставу і пішли в південно-східному напрямі.

Як сказалось пізніше, большевики про наш відділ не знали, бо на другий день почали наступати на ліс з кількох сторін і натра-фили одні на других – розпочали сильну стрілянину між собою.

Бій між ними тривав досить довго і як зорієнтувалися по говоренні цивільного населення, мали досить великі втрати вби-тими і раненими. Остаточо по кількогодинному бою якомсь між собою порозумілись і стративши по “бандеровцях” слід заверну-ли до Перемишлян.

В бою під с. Пнятином впало з нашої сторони 7 стрільців вби-тими і трьох ранених, які поранені виключно стрілами танкових гармат.

В бою під с. Уневом і в облаві під с. Пнятином брало участь 1 000 большевиків, які маючи по дорозі танки не могли розбити нашого загону. Загальні втрати большевиків, стверджено оста-точно нашою розвідкою, виносять 355 вбитих і ранених.

Бій куреня УПА Кам'янець-Подільщини під команд[уванням] ком. Бистрого з большевиками

22.10.1944 р. курінь Бистрого закватував на хуто-рах Заболота Гусятинського р-ну. До год. 15 військо відпочи-вало, чистили зброю та перепроваджувало полеві зайняття. Год. 15 алярмує отаман Грім ком. Бистрого, що стійка завва-жила кілька гуртків людей, які просувалися від Городниці та Самолусковець того ж району в напрямку нашого постю. Це була большевицька розвідка, за якою на певній віддалі посува-лася розстрільна. Відділи заняли оборону. Коли ворожа розвідка підійшла на близьку віддаль відкрито вогонь. Розвідку знищено, а розстрільна рушила втікати після кількахвилинної перестрілки. Відділи під команд[уванням] Вознесенка, Могили та Смерти пішли в наступ. Та дігнати вже розстрільної не вдалося, бо боль-

шевики вміли добре втікати. Взято двох полонених і чотирьох большевиків впало трупами. Були також ранені, які втекли разом з розстрільною, залишивши за собою червоні сліди крові. Між побитими були: перший: голова Райкомунгоспу; 2[-ий:] робітник Райпарткому – завідуючий військовими справами; 3[-ій:] начальник телефонічної летунської станиці в Гусятині. З нашої сторони втрат не було. Всіх большевиків було біля 30 чоловік, збиранина з району Гусятин. Здобуто дві фінки, чотири кріси, пістолі та одну диску до кулемета (діхтяря). О год. 17, 30 хв. появилася знову большевицька розстрільна від сторони Самолусковець. Її підпущено близько і засипано стрілами. Після короткої перестрілки розстрільна зникла.

Бій куреня УПА Кам'янець-Подільщини під команд[уванням] ком. Бистрого з большевиками в с. Сорока

Курінь під командуванням Бистрого УПА – Кам'янець-Под[ільщини] квартирував в с. Сорока, Копиченського р-н[у]. 25.10.1944 р. раненько большевики почали окружувати те село. Ком. Бистрий дав приказ пробиватися в північному напрямку. Большевики почали обстрілювати село та нашу розстрільну, яка відступала зі села. На роздоріжжі на північний схід від села большевики устали максима. Його треба було за всяку ціну знищити, щоб прорвати ворожу лінію. На цьому відтинку наступав відділ Спартак. Та сильний вогонь максима паралізує нашу розстрільну. Наступ все ж таки не припиняється, хоч гине Сурмач, дострілюється ранений Вознесенко, ранений Спартак. Як виявилось пізніше, большевики мали багато снайперів, якими знімали наших командирів. Під село заїхало 17 грузових машин большевиків. Ком. дає наказ прискішити наступ. Нашим максимумом нищиться першу обслугу біля ворожого максима і проривається ворожу розстрільну. В той час гине ранений Костенко. Відділ поволі доходить до лісу і там займає становища. В той час появляються ворожі літаки, які бомбардують село і ліс. Большевики на ліс не наступали. Наші втрати: згнули – ком[анди]ри: Сурмач, Вознесенко, Смерть, та сім стрільців, між ними ком. Костенко і Спартак*. Здобуто кулемет максимум, три кріси снайпери, кільканадцять крісів, кільканадцять уніформів та кілька пістолів. Ворожі втрати: понад 80 вбитих та стільки [ж] ранених.

* Так у тексті, ком. Спартак та Костенко, отримавши у бою поранення вижили

Сутичка з большевиками куреня
під команд[уванням] – ком. Бистрий

26.11.1944р.* частина куреня ком. Бистрого (УПА–Кам'янець-Под[ільщини]) квартирувала в с. Крутилів, Гримайлівський р-н. Перед вечером відділ збирався до вимаршу, коли надлетів літак та почав обстрілювати село. Рівночасно з-за Збруча почали наступати большевики. Відділ заняв становища, відкрив по большевиках вогонь і примусив їх до втечі. Відділ втрат не мав, лише від бомбардування згоріла частина села і згинуло кілька цивільних осіб.

Засідка, зроблена на большевиків сотнею “Лісовиків”
і “Сірих Вовків”

28.10.1944 р. в с. Слов'ятин, Підгаєцького р-н[у], приїхало до 17 большевиків разом з поляками на грабунок. Пограбувавши наших селян застрілили одного юнака і наладувавши фіри українським добром почали виїздити із села. Недалеко в лісі квартирували сотні “Лісовиків” під команд[уванням] ком. Кока, “Сірих Вовків” під команд[уванням] ком. Бистрого. Почули про грабунок селян большевицькими бандами, вислали засідки по всіх дорогах, які ведуть з с. Слов'ятина. На одну із засідок наїхали большевики, наші зустріли їх густим вогнем в наслідок чого 8 бандитів вбито, злапано живими 3, решта ранені користаючи із сумерку вечера втекли. Власних втрат не було жодних. В висліді здобуто 7 крисів, 2 ППШ, 1 кулемет (дехтярова).

Бій сотні “Сіроманців” під команд[уванням] хор. Косача
з большевиками коло с. Мелна

Дня 27.10.1944 р. год. 10,15 около трьох сотень війська НКВД, з гранатометами і двома гарматками окружили с. Мелну, Рогатинський р-н, і подались в напрямі табору сотні “Сіроманців” під команд[уванням] ком. Косача. Год. 10,40 большевики зіткнулися з оборонною лінією “Сіроманців” і зав'язали бій. Під обстрілом гранатометного вогню большевики наступали 6 разів і все відходили з втратами. Бій тривав до год. 20,30 після чого сотня “Сіроманців” відв'язалася від ворога. Наші втрати 3 вбитих, 6 ранених, втрати ворога 50 вбитих і стільки

* Так у тексті, згідно інших документів, цей бій відбувся 25 жовтня 1944 р.

ж ранених (Подано за відомостями цивільного населення, яке хоронило побитих).

Засідка на большевиків проведена одним роєм
з сотні “Бурлаків”

Дня 31.10.1944 р. до Корчунку Дібринівського, Рогатинського р-ну, прибуло 4 большевицьких розвідників. В лісі квартирувала сотня “Бурлаків”. Вислано негайно один рій з першої чоти на засідку на дорогу, по котрій вони мали б вертати. Ціллю засідки було половити большевицьких розвідників живими. Задум цей одначе не вдався. Стрільці мусіли їх повбивати. Здобуто один скоростріл (дихтярова), ППШ та один кріс. По книжках та уніформах розпізнано слідуючі степені: один лейтенант, два сержанти і один рядовий.

Бій сотні “Орли” під команд[уванням]
хор. Коца біля с. Слов’ятин

Дня 1.11.1944 р. на сотню “Орлів” під командуванням хор. Коца, який квартирував на присілку Жолоби коло с. Слов’ятин, Підгаєцький р-н, напали большевики і почали окружувати. Відділ почав відходити в напрямі с. Левиці Горішньої, Волковецький р-н*, напір большевиків здержала застава зложена з одної чоти під команд[уванням] чотового Сокола. Застава билась мужньо з кількакратно сильнішим ворогом, чим вирятувала відділ від окруження. У висліді бою упало наших 6 вбитих і 3 ранених. Ворог втратив 35 вбитих і около 20 ранених.

Рейд на Буковину сотні “Орли” під команд[уванням]
хор. Коца і сотні “Сірі Вовки” під команд[уванням] ком. Бистрого

Сотні “Орли” і “Сірих Вовків” відійшли з с. Тростянця, Бережанського району в рейд. Дорога тяжка, падав сніг, під ногами болото. Проїшли 17 [км.] та заквартирували на хуторі Старий Литвинів, Підгаєцький р-н. Населення хотя й вбоге, однак ставиться дуже прихильно, перебуваємо тут до 2.11.1944 р. і вечером відходимо до с. Кримки. 15.11.1944 р. відходимо з цього села і задержуємось на довший відпочинок в Затуринському лісі. Холодно і мокро, вечером мандруємо дальше і 17.11.1944 р. по

* Так у тексті, повинно бути: с. Липиця Горішня Більшівцівського р-ну

23-ох км. задержуємось в лісі над Яргоровом, Монастирський р-н. По селах гуляють большевики, вечером горить запалене ними село Красів* того ж району. Ночувати йдемо в село, просушуємо мокрий одяг і ранком відходимо знова в ліс. [Марше] руємо даліше і вечером 19.11.1944 р. задержуємося по довгім марші біля с. Стінки над Дністром. Вечером входимо в с. Стінка, Золотий Потік р-н. Вечеряємо і машеруємо даліше. Переходимо коло с. [Хмелева] того ж району, перебуваємо день в лісі без харчів і вечером 22.11 кватируємо в селі, проходимо через сс. Садки, Тлустянський р-н, Гомщанки**, і задержуємось в с. Синків Мельницький р-н. Населення тут свідоме і дуже прихильне. В неділю 26.11.1944 р. ідемо до церкви, по закінченню Богослуження робимо збори з місцевим населенням. 28.11.1944 р. кватируємо цілу ніч і переходимо Дністер коло с. Колодрібка того ж району та задержуємось в с. Онут на Буковині. Населення спочатку боїться, опісля щиро висловлює свої думки. Ранком наскакують на нас большевики (понад 80), щоби не вести в селі бою відступаємо. Ворог йде за нами і цільно обстрілює дорогу відступу. Вечером підходимо під село Орхівці***. Розвідка доносить, що в селі большевики, машеруємо даліше і коло півночі заходимо в село Добромірка^{4*}. Люди спочатку боялися, а опісля довідавшись хто ми були дуже прихильні. Відпочивши відходим над ранком до ліса. 29.11.1944 р. після полудня повідомляють нас, що підходять большевики. Зводимо бій з ними, який триває дві години. В цьому [бою ми] завдали ворогові кривавих втрат, без власних і машеруємо лісом відв'язавшись від ворога. Цеї ночі переходим Дністер, в кількох селах робимо збори і згідно з наказом розкватировуємось на призначених місцях.

Політика румунів відносно українського населення Буковини znana. Після її заняття румунами по світовій війні повели вони там жорстоку політику проти всего, що українське. Змінено всі українські школи і усунено з урядів українську мову. Словом старалися накинати Буковинцям свою культуру. Молоде покоління за виїмком тих, які могли вчитися вдома, не знає української мови навіть в слові. Старше покоління в більшості задовольняється матеріальним добром, яке давали румуни на це, щоби вбити

* Так у тексті, повинно бути: с. Красіїв Монастирського р-ну

** Так у тексті, імовірно, повинно бути: с. Блищанка

*** Так у тексті, у інших варіантах документа подано с. Ольхівці, імовірно тут і даліше у тексті повинно бути: с. Горошівці

^{4*} Так у тексті, у інших варіантах документа подано с. Добринівка, імовірно тут і даліше у тексті повинно бути: с. Добринівці

в них національну свідомість та зденаціоналізувати. Свідомий елемент ворог старався знищити, так, що його лишилося дуже мало, і проявляє слабу політичну діяльність. Тепер під большевицькою дійсністю справа стоїть не краще. Народ застрашений, матеріально знищений, до окупантів ставиться ворожо; сітка сексотів досить діяльна. Всі чоловіки в ЧА, багато жінок і дівчат вивезено на Донбас, організаційна сітка діє слабо. В селі працює около 3-1 людей дуже законспіровано. Зараз на Буковині повіяло новим духом від відомостей про бої УПА проти большевиків. А також боеві рухи, які перейшли з Галичини, своєю роботою зрушують населення з оспалості і піднімають на боротьбу проти окупантів.

Наш рейд, пропагандивні збори серед місцевого населення та дводенні бої з большевиками додали віри населенню про успіх нашої боротьби. Населення спочатку ставиться до нас недовірко, але після бою це все круто змінилось і населення почало вважати нас за своїх оборонців. В буковинцях дається завважити, мимо малої національної свідомості, великі почуття національної окремішності і це дає підставу під творення рев. кадрів. Дається відчувати на Буковині [брак] писаного і живого слова – а це змінило б обличчя Буковини. Конечні нові рейди відділів УПА, які приспішили б цю зміну.

Холодно-дощова ніч 28.11.1944 р. Після тяжкого маршу закватировуємо над ранком в селі Онут на Буковині. Перемокли та змучені цілоденним маршем сушимося і відпочиваємо. Ще добре не заснули, як вже зриває нас стрілянина і вибухи гранат, довідуємося, що це большевики приїхали в село і вже зав'язався бій з нашою заставою. Їхня сила проти нас понад 80 НКВД-истів. Швидко робимо збірку та займаємо становища за хатами. Стріли втихають... Бачимо, як большевики входять розстрільною з горбка в село, що розложене в долині. Щоб не наразити села на знищення, командир відділу дав наказ відступати. Дорога відступу дуже погана – відкритий терен і ще болото.

Відділ "Сірих Вовків" йде вперед, "Орли" прикривають відступ. Большевики обстрілюють кулеметами дорогу відступу. Залягаємо, тоді наш кулеметчик Мур вогнем примушує ворога замовкнути. Тут паде старшина Скорий. Вийшовши на горб, відступаємо в напрямі лісу, який віддалений на 16 км. Ворог наступає за нами. Подорозі маємо втрати. Легко ранений ройовий Сич та стрільці: Богун, Хмара, і з сотні "Орли" Дорошенко, Крига. Тяжче ранених беремо на коні. Підбираючи ранених стає тажко ранений кіннотчик і щоб не попасти живим в руки ворога вбиває

себе пістолем. Рій Горячого, друга чота і кілька стрільців [з] роевим Бадьорим [із сотні “Сірі Вовки” та] перша чота з сотні “Орли” відбилися від відділу в право. В їх сторону большевики спрямували весь вогонь. Тут паде один з кращих повстанців стрілець Крах із 2-ї чоти, решта стрільців виходить ціло. Большевики припиняють свій наступ, ми підходимо до с. Ольхівці. Розвідка доносить, що в селі є понад 100 большевиків, минаємо село і входимо до другого села Добринівки, де довідуємося, що перед нашим приходом якраз відіхали большевики шукати за [...]* місці для оборони. Розставивши застави і виславши розвідку розкладаємо вогні, щоби погрітись. Біля год. 13 розвідка доносить, що большевики ідуть нашим слідом в напрямі нашого табору. Паде наказ гасити вогні та займатися колову оборону. Відділ в кількох хвилях лежить на становищах і [чекає] на ворога. Паде кілька стрілів, а далі сильна стрілянина на правому крилі, яка скоро втихає. Большевики завернули, лишилось кілька вбитих і ранених. Чуємо рух возів, якими підвозять максима і гранатомета. Падуть перші гранати, які нам зовсім не шкодять, бо ворог не бачить наших замаскованих становищ. Ворог підноситься до атаки – знова грають наші кулемети. Лунає глумно “Слава” і ворог відступає. Враз з лівого крила чуємо гримку пісню “Гей браття до бою за волю і честь” – ця пісня всіх підбадьорює і рве стрільців до бою. Ворог атакуючи нас залишає на полі бою багато ранених, яких не дають йому підібрати наші кулемети. Стрілець зі сотні “Сірих Вовків” (східняк) влучним пострілом вбиває капітана, начальника спецвідділу з Чернівців. Підповзує до нього, тягне да наших становищ, забирає документи, а його ставить коло горба підперши патином. Дано наказ дати сильний вогонь, зходити зі становищ і мандрувати лісом, відходимо без втрат. Ворог має напевно кільканадцять вбитих і ранених. Машируючи лісом натрапляємо на большевицьку заставу, яку по короткій перестрілці ліквідуємо. Під вечір виходимо з ліса і прямуємо в напрямі Дністра.

Ліквідація “Истребительного баталіону” в с. Чемеринцях

Дня 3.12.1944 чота із сотні “Риболовці” під команд[уванням] чотового Байденка на наказ ком. куреня Левка мала завдання розбити “Истребительний баталіон”, який складався із польсько-

* У тексті, фрагмент пошкоджений, у інших варіантах документа подано: ...нами. Перебувши ніч у селі, курінь над ранком 29.11.1944 р. вийшов у ліс, де став табором у догідному...

большевицьких вислужників в с. Чемеринцях, Перемишлянського району. Бій тривав з 3.12 – 4.12.1944 р. від год. 23, до ранку. У висліді бою вбито 45 стрибків. Під час пожару, викликаного запальними кулями, вибухали магазини зброї і амуніції. Здобуто 2 кулемети, 1 кріс, амуніцію і 5 коней. Власних втрат не було жодних.

Бій сотні “Гайдамаків” під командуванням
хор. Ясміна з большевиками

Дня 10.12.1944 р. сотня “Гайдамаків” під команд[уванням] хор. Ясміна звела бій з баталіоном большевиків в с. Тростянець, Долина р-н. Вислід бою за даними розвідки виносить 98 вбитих і ранених. З нашої сторони впало 7 вбитих і 6 ранених.

Ліквідація району Стрілиськ Нових двома сотнями УПА
під команд[уванням] сот. Яструба

Нічю з 16-17 грудня 1944 р. зроблено акцію на районний осередок Стрілиська Нові. В акції, що тривала від 1-4 години, брали участь сотня “Сіроманців” під команд[уванням] хор. Косача і курінний почот в силі 281 чоловік, з того 45 чоловік тримало застави при входах до містечка. Рівночасно сотня “Полтавців” під команд[уванням] хор. Максима уладила засідку на дорозі від сторони Бібрки.

Вислід акції: спалено враз з уладженням НКВД, НКГБ, Р[П] К, РВК, воєнкомату, тюрму, мешкання прокурора, магазини і кооперативу (при тому згоріли 4 селянські будинки зайняті більшовиками). Випущено на волю всіх в’язнів в числі 40 осіб, вбито 35 большевиків в тому: начальник НКГБ капітан і трьох його співробітників – службовців. Здобуто: 1 ППШ з набоями, 1 кріс, 2 нагани, 5 плащів і 6 сподень, 40 кг. чаю, 20 кг. кави, 50 кг. сярнику, декілька кожухів, 5 пар взуття, дещо мила, мисок, ниток, 1/5 шкіри, золівки. Всі ці речі розподілено між стрільців. Наші втрати: 5 вбитих і 2 легко ранених. Між вбитими впав від заблуканої кулі сотник Яструб.

Наскок чоти із сотні “Гайдамаків”
під командуванням хор. Ясміна на Болшивці

Дня 23.12.1944 р. чота сотні “Гайдамаків” під команд[уванням] хор. Ясміна зробила наскок на район Болшивці. Спочатку вороги

ставили сильний опір, але під натиском нашого відділу втікали до костела, якого тяжко було здобути, бо треба було понести багаті втрати.

В часі наскоку большевики втратили 8 вбитими і 4 тяжко раненими. З нашої сторони не було жодних втрат. Здобуто 5 машин до шиття, певну кількість омундування, 5 сідел і кілька телефонічних апаратів.

Бій сотні “Полтавців” під команд[уванням] хор. Максима
дня 29.12.1944 р. коло присілка Кам’янка біля с. Мелна,
Рогатинський р-н

Мрячний ранок. “Рання Зоря”. Заповідає службовий старшина. “Вислати стійку в напрямі села Корелич і дати заставу на краю ліса”. Наказує сотник Семен. “Заряджую поготівля, – бо не знати що сьогодні буде”, каже службовий підстаршина [...] жартують, оповідають свої сни, обідають, а деяка частина повнить стійки та веде в терені розвідку. Ранок проходить спокійно звичайним повстанчим життям в таборі.

Алярм! Стійка завважує в лісі від села Корелич, Перемишлянського району ворожу розвідку, год. З чути в тому напрямку стріли. Чотовий Семен наказує збірку, стягання стійок, затирання слідів постою і відділ стрілецьким рядом [відходить] в напрямі присілка Кам’янка, де кватирує решта сотні під команд[уванням] хор. Максима. По дорозі розвідка доносить, що в с. Мелна, р-н Рогатин большевики зробили заставу від лісу і йдуть в напрямі присілка Кам’янки і Стириська. Ком. Максим дає наказ машерувати в напрямі присілка Пилипівки, коло с. Мелна, де повинна бути решта сотні “Сіроманців” під командуванням хор. Косача. В с. Мелна чути стрілянину, до Кам’янки підходять большевики. По дорозі долучає розвідка з с. Крелич і повідає, що большевики зробили заставу від села Крелич, Добрянч і Ферлеєва, Перемишлянський р-н. По стрілах орієнтуємось, що большевики є в с. Яглуш, Виспа і Дички, Рогатинський р-н. Ліс окружений – облава, гостинця перетяти тяжко, бо стоять танки. Окружуємо стрілецьким рядом в напрямі присілка Шитці* на с. Корелич [та] ідемо на північний схід. Доходимо до краю ліса, до узбіччя гори – чуємо крики... Ком. Максим наказує стати, зайняти колову оборону і приготуватись до бою. Чути виразні слова ворожої команди, большевики близько підходять до нас

* Так у тексті, імовірно, повинно бути: присілка Метці

розстрільною. “Без наказу не стріляти!” – іде по лінії наказ від ком. Максима. По замерзлій дорозі чути таракіт возів, якими підвозять большевики тяжкі кулемети і гранатомети ближче до наших становищ. З північної сторони понад дуброю показується (в напрямі наших становищ) ворожа розстрільна. Год. 12 розпочинається бій. Ми з усіх сторін окружені ворогом.

“Стріляти до ціли!” – наказує чотовий Калина, – “Держіться добре хлопці, не відступайте, тут виходу немає, тільки сильний вогонь і прорив!” Большевики наступають прямо з півночі, по них заграли кулемети першої чоти та примусили їх до відступу. По короткій передишці ворог знову поновлює наступ і підходить до наших становищ на 50-80 метрів. Стрільці держаться добре, не відступають ані на крок. Сильний перехресний вогонь і ворог втікає до закритих становищ, робить маневр і заходить нас з північного заходу. Знова сильний перехресний вогонь, але ворог вперто атакує дальше. Серед ворожої розстрільної завважують стрільці їхнього командира, який безустанно кричить “вперед, вперед”. “Ціляй ось тут!” кричить чотовий Семен і взявши від вбитого стрільця кріса, його МП затялося – ціляє в командуючого большевицького старшину, який паде на місці вбитий, решта втікає до заду, залишивши на полі бою кільканадцять вбитих і ранених, бій затягається. Чути густу стрілянину з кулеметів і гранатометів, по нашій стороні є вбиті і ранені, які готують гранати для розривання себе, щоб не попасти живим в руки ворога. Ворожий перстень навколо нас звужується. В північному напрямі видно ворожі червоні ракети, які сигналізують по підмогу, а рівночасно показують напрям своїм гранатометам. Серед густої стрілянини нечутно підїздять три тяжкі танки у віддалі від нас 200-230 метрів. Починають обстрілювати наші становища з легких гарматок і з танкових кулеметів. Залога одного танка, яка вилізла з нього і готувалась до обстрілювання наших становищ була знищена нашим вогнем кулемета – танк ушкоджено, два другі танки завертають назад і перестають бути для нас шкідливими своїм нецільним вогнем. Змінивши напрям танки знова появляються недалеко наших становищ. Серед розгару бою паде наказ: “Приготовити гранати і йти на пролом!” По лісі розлягся вибух кільканадцятьох ручних гранат і могутнє “Слава!” з грудей сотні українських повстанців і ми пішли на пролом ворожого перстень. Ворог не сподівався нашого нагального наступу, почав цофатись до заду, але опам'ятавшись від першого вибуху старається нас вдержати в окруженню. Сильний вибух гранат і могутнє “Слава!” і вдруге ми починаємо виходи[ти] з ворожого окруження. В часі

прориву паде смертельно ранений ком. сотні Максим, говорячи останні слова “Хочу бачити Україну вільною, а Київ столицею Сходу!” І на все прощається з близькими стрільцями. Ком. першої чоти Семен перебирає команду над сотнею і виводить її з ворожого оточення. По лісі большевики ще роблять кілька засідок, які ми ліквідуємо і переходимо на другий бік річки Свірж в лісі Бібреччини, тут залишаємо ранених і йдемо на відпочинок. В цьому бою наші втрати виносять 21 вбитих і 11 ранених, між ними хор. Максим і чотири ройових. Ворог втратив: як донесла розвідка, коло 200 вбитих [і] 80 ранених.

Ліквідація польсько-большевицького осередка сотнею під команд[уванням] хору. Чорного

28.12.1944 сотня “Бурлаків” під команд[уванням] Чорного робить наскок на активний осередок польсько-большевицьких виступників в с. Лозова, Великобірківського району. В селі нав’язується бій з більшовиками, які прибули зі Зборова. В той час приїжджає на станцію панцирка та починає обстрілювати село. Сотня відступає. Запалене стрілами з панцирки село згоріло майже цілком.

Бій сотні “Лісовиків” в лісі коло с. Шумлян з большевиками

Дня 31.12.1944 р. перед полуднем повідомлено ком. сотні хор. Кока, що до с. Шумлян, Підгаєцький р-н приїхало около ^{a-70}-а поляків, які наловили багато цивільних осіб. Хор. Кок згідно з наказом хотів зробити засідку. Він розділив відділ на три групи. Перша група мала засісти на гостинці Шумляни – Лози, друга група мала розложитися в Шумлянських дібровах, а третя мала засісти на Боківській дорозі. Кожна з груп начислювала більше 20 чоловіка.

Група, якою командував хор. Кок дійшла на місце призначення, завважила, що гостинцем Шумляни – Лози посуваються підводи, а по боках йдуть большевики чи поляки. Група разом з полоненими людьми числила 100 чоловік. Сподіючись, що чотовий Чорнота зав’яжеться з большевиками боєм хор. Кок наказав йти йому на поміч. Рівнож післав кіннотчика до чот. Медведя, одначе чотовий Чорнота спізнився на місце призначення, тому большевики поїхали далше.

Командир сотні Кок нагримавши на чотового Чорноту, дав приказ доганяти большевиків і відбити полонених людей. Цей

рушив за більшовиками в напрямі гостинця. В цей момент на тилах відділу почалась стрілянина і було чути крики “Ура!”. Це друга група більшовиків багато численніша від першої, натрапивши на сліди відділу почала наступ. Несподіваний удар більшовиків так спанікував стрільців, що ніхто не був в силі вдержати їх. Впав бунчужний та кількох стрільців було ранених, та хор. Кок пропав без вісти.

Сутичка сотні “Холодноярців” з більшовиками

Дня 13.1.1945 р. в с. Вибудів, Козівського р-ну квартирувала сотня “Холодноярців” під командуванням хор. Овоча. Коло год. 10,15 віхало до села Вибудів одно авто більшовиків в силі 20 чоловіків. Вони ніде не здержуючись підїхали під хату де квартирувало 4-ох стрільців і обскочили її. Трьом стрільцям вдалось вирватися з окруження, четвертий згинув перешитий кулями (Сак), вбивши перед тим одного лейтенанта та одного більшовика та трьох ранив. Більшовики зібравши вбитих і ранених на автомашину поїхали до Козови. З наших крім згаданого стрільця Сака, ранено стрільця “Месника” та ще одну дівчину. Командир сотні Овоч заалармований стрілами дав приказ одному ройові, що квартирував в Ценеві перетяти більшовикам дорогу, одначе було вже запізно.

Короткий бій чоти “Холодноярців” під команд[уванням] чот. Клима

Дня 19.1.1945 р. в 3 годині пополудню, около 50 більшовиків приїхало одним авт[ом] і двома фірами під село Глинну, Козівського р-ну та намагались добути до криївок на полі під цим селом, в котрих містилося 18 стрільців. В цей час квартирував в селі чотовий Клим з роєм роєвого Руха. Чотовий Клим, зібравши хлопців з місцевої самооборони, пішов з роєм роєвого Руха на поміч обскоченим. Більшовики почувши вогонь з двох кулеметів не ставлячи навіть опору почали панічно втікати. Згідно зі ззнаннями чот. Клима 15 більшовиків вбито, а 20 ранено, а решта в паніці втікала. Між іншим ранено також тяжко в живіт Рудольфа німця, який був перед тим у відділі, а пізніше в боївці “Слуха” (Зловлений більшовиками всипав все, що знав та став їм на услугах, є вістка, що умер в шпиталю). Здобуто 1 МГ, 1 дїхтяр з трьома кружками та 2,500 набоїв до крісів. Знищено авто. По нашій стороні втрат не було жодних.

Наскок сотні “Бурлаків” під команд[уванням]
ком. Чорного на район Голубічок Великий

Дня 21.1.1945 р. сотня “Бурлаків” зробила наскок на районний центр Голубічок Великий. У висліді наскоку зліквідовано НКГБ, Воєнкомат і РВК. Большевики втратили 10 вбитих, кілька ранених, в тому нач. НКГБ і нач. воєнкомату. Власні втрати один вбитий [і] три легко ранених.

Наскок куреня УПА під команд[уванням] курін[ного]
Бистрого на Червоногород

2.2.1945 р. сотні “Сірі Вовки” під команд[уванням] ком. Хмеля і “Чорноморці” під команд[уванням] Сича, під об’єднаним команд[уванням] курінного Бистрого зробили наскок на польсько-большевицький осередок агресії – Червоногород, Тлустянський район. Цілу ніч тривав запеклий бій. Із-за кожного угла сипались на повстанців стріли. За цілу ніч завязаного вуличного бою знищено багато большевицьких вислужників, погоріло багато забудівель. Втрати відділу – два вбитих і 4 ранених. В цьому бою відзначилась чота “Сірих Вовків” під команд[уванням] Бурлаки. Чота здобула старинну твердиню, з якої боронились польсько-большевицькі прихвостні.

Наскок куреня УПА під команд[уванням] ком. Бистрого на польсько-большевицький осередок міста Бариш*, Бучацький р-н, в якому знаходилось понад 200 “бойцов истребительного батальону”, які постійно тероризували села Бучаччини

Бій почався в год. 22 і тривав цілу ніч. Стрелки ставили рішучий опір [і] з криком “на багнети” рвалися на прорив. В бою знищено багато большевицьких вислужників. В наслідок викликаної большевиками пожежі згоріло багато забудівель.

Засідка двох роїв сотні “Бурлаків”

Дня 8.2.1945 р. сотня “Бурлаків” в силі двох роїв зробила засідку на шляху Трембовля – Будзанів, в засідці знищено

* Так у тексті, повинно бути с. Бариш. Наступ на село Бариш відбувся 6 лютого 1945 р.

18 большевиків, між ними вбитий заступник голови району. Здобуто 15 крісів, 2 ППШ та багато іншого військового майна. З нашої сторони не було жодних втрат.

Наскок куреня під команд[уванням]
ком. Бистрого на Пужники

12.2.1945 р. курінь [у складі сотень] “Сірі Вовки” і “Чорноморців” під команд[уванням] ком. Бистрого зруйновано польсько-большевицький осередок Пужники, Коропецький р-н. Знищено кільканадцять большевицьких вислужників та спалено їхні забудування.

Бій куреня УПА під команд[уванням] ком. Бистрого
з большевиками

Дня 13.2.1945 р. курінь [у складі сотень] “Сірі Вовки” і “Чорморці” квартирували в с. Стінка, Зелото-Потіцького р-ну. О год. 10 на село почали наступати большевики. Повстанці їх відбили. В полудне наступили большевики другий раз. Тим разом їх відбито. Чотири стрільці із роевим Бугом гналися за ними аж під район. За цілий день вбито около 30 большевиків. З нашої сторони нема жодних втрат.

Засідка одного роя із сотні “Лісовиків”
на большевиків

Дня 20.2.1945 р. рій з сотні “Лісовиків” зробив засідку біля села Заставці, Монастирський р-н. У висліді засідки вбито голову району, начальника НКГБ, і 5 рядових НКГБ-истів. Здобуто 1 ППШ, 2 кріси, 1 пістоль і багато військового майна, власних втрат не було жодних.

Засідка чоти з сотні “Гайдамаків” на большевиків

Дня 1.3.1945 р. чота сотні “Гайдамаків” під командуванням хор. Ясмiна зробила засідку на большевиків, які приїхали до села Зеленів, Бережанського району. В висліді засідки вбито 14 большевиків і два зловлено живими, які дали повні матеріали для нашої розвідки. З нашої сторони не було жодних втрат.

Бій сотні “Бурлаків” з большевиками коло с. Настасова

Дня 9.3. 1945 р. частина сотні “Бурлаки” звела бій з большевиками в силі 80 чоловіків коло села Настасова, Микулинський р-н. У висліді бою вбито 2 сталінських бандитів і кількох ранено, власних втрат не було жодних.

Ліквідація станиці стрелків чоною сотні “Бурлаків”

Дня 10.3.1945 р. год. 13 чота сотні “Бурлаків” звела бій з стрелками в селі Настасові, Микулинського р-н[у]. У висліді бою вбито 11 сталінських вислужників. З нашої сторони не було жодних втрат.

Бій почоту ком. сотні хор. Коца з большевиками

12.3.1945 р. командир сотні “Орли” хор. Коц окружений із своїм почотом в лісничівці коло с. Кобиловолок, Будзанівського р-ну, бився в горючій лісничівці цілу годину. Окружений ворогом, із 20 стрільцями вбив 45 сталінських бандитів і сам згинув із своїми вірними жовнірами.

Бій куреня УПА під команд[уванням] ком. Бистрого в Худіївцях

4.3.1945 р.* досвідком відділ військ НКВД під селом Худіївці, Мельницький р-н приїхав, щоб зробити облаву. В той час в селі квартирував курінь [у складі сотень] “Сірі Вовки” і “Чорноморці” під команд[уванням] ком. Бистрого. На бажання мешканців села група кинулась на зустріч грабіжникам і спинала їх на підступах до села. Від досвідку до полудня повстанці громили большевиків перед селом, а коли ворогові прибула підмога, боєвим порядком відступили в ліс. Большевики, кидаючи щораз то нові сили в бій, старалися вдертись до лісу, але кожна спроба наступу їм дорого обійшлась.

Бій в Худіївцях був запеклий і безперервний. Скоростріли не вмовкали через [...] Втрати ворога – 80 убитими, між ними 16 старшин. Наші втрати – 5 вбитими, 3 важко [і] 5 легко ранених.

* Цей бій відбувся: 14 березня 1945 р.

Бій сотні “Гайдамаків” під команд[уванням] хор. Ясміна
з большевиками в с. Бокові

Дня 17.3.1945 р. сотня “Гайдамаків” квартирувала в селі Бокові, Підгаєцький р-н. Коло год. 13 до села приїхало коло 70 большевиків в цілі вивозу і грабунку укр. населення. Негайно на наказ ком. сотні хор. Ясміна вислано одну чоту, яка вигнала большевиків із села, вбивши при тому 7 большевиків і кількох ранили. Власних втрат не було.

Бій куреня під командуванням ком. Бистрого
з большевиками в селі Гермаківка

Курінь [у складі сотень] “Сірих Вовків” і “Чорноморців” квартирували в селі Гермаківка, р-н Мельниця-Подільська. Досвітком 18.3.1945 р.* большевики підїхали залізницею і висіли в селі, де була застава роевого Дуба. Застава не видержала наступу большевиків і відступила до села. Большевики почали атакувати село. Сотня “Сірих Вовків” під команд[уванням] ком. Хмеля виперла їх зі села, вбивши понад 20 большевиків. Курінь виступив зі села і рушив шосою на північ. Перейшовши днем сс. Нивра, Мельницький р-н, Турильче і Іванків (Скала-Подільського району) та скрився в лісок біля Циган.

Бій сотні “Рубачів” під с. Городище з большевиками

25.3.1945 р. сотня “Рубачі” під команд[уванням] ком. Гамалії квартирувала в с. Городищі, Великого Голубічанського району. Большевики довідавшись про постій сотні, стягнули велику частину ОББ (коло двох боєвих сотень) і рушили на с. Городище. Зі собою мали тяжкі кулемети і гранатомети. Того ж дня о год. 11-ій почався наступ большевиків на становища нашого відділу. Большевики за всяку ціну намагалися оточити наш відділ, але стрільці цільним вогнем до того недопустили і не цофнулися зі своїх становищ. Ройовий Жук був прикладом для своїх стрільців, як нищити сталінських бандитів, бо сам цільними стрілами з кріса знищив 5 большевиків. Большевики обстріляли відділ тяжкими кулеметами і гранатометами, але стрільна не завдала жодних втрат, лише спалили кілька селянських хат. Стрільці завзято від-

* За іншими варіантами документа цей бій відбувся: 15 березня 1945 р.

бивали атаки ворога, а місцеве українське населення додавало їм завзяття до боротьби з окупантом своєю веселою поведінкою, mimo того, що горіли їхні господарства. Відділ продержався на становищах до вечора. У вечір коли ворог почав підтягати свіжі сили для оточення – зручним маневром вицофався, пустивши два ворожі відділи на себе. Впродовж 15 хвилин чути було густу стрілянину між двома ворожими відділами. У висліді бою ворог втратив 50 вбитих і 43 ранених. З нашої сторони один ранений.

Сутичка з ворогом чоти кінноти
під команд[уванням] курін[ного] Бистрого

21.3.1945 р. чота кінноти “Сірих Вовків” під командуванням хор. Бистрого квартирувала в с. Чернихівці Великі*, Пробіжнянського району. Сексоти донесли большевикам, що в селі квартирує 6 сотень кавалерії. Над вечір большевики в силі полка оточили село. Чота прорвалася з оточення без жодних втрат.

Бій чоти кінноти
під команд[уванням] кур[інного] Бистрого з большевиками

27.3.1945 р. чота кінноти “Сірих Вовків” під команд[уванням] хор. Бистрого звела бій з большевиками в лісі села Циган, р-н Скала-Подільська. Большевики атакували в силі сотні при піддержці гранатомета. Наступ відбито без втрат. Вечором около год. 21 ця чота, спішившись, перегородила большевикам шлях до району, зробили засідку на шосі Чортків – Скала[-Подільська] біля с. Гуштин. Ворожу сотню розбито цілком, вбитих понад 30 та кількох зловлено живими, а решта панічно розлетілася.

Сутичка сотні “Рубачів” з большевиками в селі Покропивна

Дня 29.3.1945 р. на заставу сотні “Рубачів” підкоманд[уванням] ком. Гамалії о год. 5-ій наскочили районні стрелки на хутора[х] біля с. Покропивна, Кізілівського р-ну. Застава посилена двома роями розігнала районних стрелків в силі 80 чоловіка. В тій сутичці ворог втратив 5 вбитих і кілька ранених. Наші втрати 2 вбиті і 2 ранені.

* Так у тексті, імовірно повинно бути: с. Чорнокінці Великі

Засідка сотні “Сіроманців” на большевиків

Дня 22.4.1945 р.* сотня “Сіроманців” під команд[уванням] хор. Косача зробила засідки трьома чотами в таких розположеннях: друга чота зробила засідку в с. Добряничах на гостинці від с. Утіхович, Перемишлянський р-н. Перша чота зробила засідку в с. Кореличах на шляху Перемишляни – Рогатин. Рівночасно третя чота зробила засідку в с. Осталовичах. Цей відділ в третій годині попав під Осталовичами на большевиків, не вспівши зайняти навіть становища. По короткій перестрілці чота відступила маючи 2 ранених [...] (старший Рожевий). Большевикам знищено кулемет з обслугою. Большевики думали, що чота відступила в сторону Добрянич і подалися туди, де попали в засідку другої чоти. Роевий Месник відкрив по большевиках вогонь і знищив 14 большевиків, решта відступила. Через 15 хв. большевики за горою переорганізувались і повели наступ на наші становища. В [тому] часі ком. відділу, який був при першій чоті, висилає на поміч другий чоті 2 рій під команд[уванням] роевого Соловейка, які обійшли большевиків зі заходу і вдарили на них фланковим вогнем, після того большевики втекли до району. Коло год. 10 від сторони с. Брюхович показала більша сила большевиків з гарматою і танкеткою, наші чоти на наказ ком. відділу відступили до лісу. Большевики відкрили по опущених становищах сильний вогонь з гарматок і кулеметів. У висліді бою большевики втратили 20 вбитими і 9 раненими, наші втрати 2 вбиті (заст. чот. Мурашка і кулемет[ник] Гад**) та один легко ранений.

Засідка чоти “Полтавців” в с. Кимир
під команд[ою] ком. куреня хор. Левка***

Чота сотні “Полтавців” зробила засідку в с. Кимир, Перемишлянський р-н на шляху Бібрка – Перемишляни. Рівночасно чота відділу “Риболовців” забезпечувала засідку від сторони Перемишлян. Засідка розмістилась в кількох напівзруйнованих хатах у віддалі 30 метрів від шляху. У засідку попали 2 підводи, які зліквідовано і 12 стрибків, які ішли на допомогу тим большевикам, що їхали підводами. У висліді засідки зліквідовано 10 большевиків, в тому стар. лейтенанта НКВД Малишкіна,

* Цей бій відбувся: 2 квітня 1945 р.

** За іншими даними, у бою загинув: кулеметник Гонта

*** Ця засідка відбулась: 15 квітня 1945 р.

6 зловлено живими, в тому воєнрук і кількох поранено. Здобуто: 5 кулеметів, 2 автомати, 2 самозарядки, 6 крісів і 3 пістолі. В успішному проведенні засідки поміг стрілець, вистун Орел, який получився телефоном із сільради Кимира (представившись як голова сільради) із Свіржом і Перемишлянами, довідавшись про малі сили большевиків і повідомив про великі сили повстанців, цим дезорієнтував большевиків. Чота відділу “Риболовців”, яка тримала заставу на шляху Кимир – Ушковичі, здержала большевиків, які їхали на допомогу в Кимир, вбиваючи 7 большевиків, з нашої сторони не було втрат.

Наскок сотні “Гайдамаків” під команд[уванням] хор. Ясмiна
на міс[течко] Волнівці*

Дня 4.4.1945 р. сотня “Гайдамаків” зробила наскок на район Волнівці. У висліді наскоку вбито 4 большевики. Знищено районні установи і зловлено одного живого агента. З нашої сторони впав вбитий ройовий Певний і три ранених.

Бій сотні “Лісовиків” коло с. Сільця під команд[уванням]
ст. бул. Крука

Дня 5.4.1945 р. сотня “Лісовиків” кватирувала на хуторах Морги коло с. Сільце, Підгаєцького р-ну. Минулого дня вечером всі довколишні села були звільнені від большевиків. Ранком 5.4.1945 р. біля год. 7-ої почулися стріли в напрямі с. Слов’ятина, Підгаєцький р[айон]. Рій який держав заставу над селом повідомив, що [до] с. Слов’ятина приїхали большевики. Командир сотні ст. бул. Крук зарядив алярм і наказав відступати до ліса. В тому часі прибув розвідчик із с. Божиків того ж району і повідомив, що там рівнож приїхали большевики. В лісі сотня зустріла дроворубів, від яких довідалася, що до с. Тростянець, Бережанський р-н, прибули також большевики. З того виходило, що большевики окружили цілий комплекс лісу, в якому знаходиться сотня. Командир сотні дав наказ зайняти становище між Сільцем та Дібровою і приготувитися до бою. Коло год. 11-ї від сторони Діброви почулися перші стріли, а вслід за ними показалися сталінські бандити, які тихо підсувалися до наших становищ. По перших стрілах сотню охопила нагінка, але [вляглася] завдяки ком. сотні, який вдержав стрільців і захотив до бою. Почався завзятий бій, в якому

* Тут і далі по тексту повинно бути: Більшівці

большевики зачали окружувати наш відділ і замикати залізним перстеном. Бій тривав цілу годину, большевики наступали зі всіх сторін з великою настирливістю. Стрільці мужньо відбивали атаки ворога. В боротьбі з окупантами вславився ройовий Бір зі своїм роєм, який ні на крок не відступив і майже стоячи стріляв до ворога. В ході бою большевики окружили сотню і тому ком. сотні дав наказ до пролomu, стрільці закидавши ворога гранатами кинулись до пролomu, а ворожі бандити пішли в розтіч.

Сотня прориваючись з оточення забрала ранених і відістала[ся] із ворожої матні. В наслідок короткого, але завзятого бою ворог втратив около 170 вбитих і стільки ж ранених. Власні втрати виносять[ь] 13 вбитих і кількох ранених. Большевики забрали наших і своїх вбитих і нічю перевезли до району.

Розігнання большевицької міліції в с. Велика Плавуча

Дня 2.4.1945 р. * один рій "Рубачів" розігнав міліцію в с. Велика Плавуча, Козівського р-ну. Зліквідовано к[омандан]та станиці і забрано 1 ППШ і 3 кріси.

Розігнання большевицької міліції в с. Ценів

[...]під команд[уванням] ком. Калини заквартирувала на хуторах Пасіки коло с. Новосілки, Поморянський р-н. О год. 8 стійковий завважив три фірі большевиків, які підїздили до тих хуторів, де квартирували повстанці. Заповіджено алярм і стрільці спішно відійшли в ліс. В лісі сотня розтаборувалася і виставила заставу, стійки вислали стежі в напрямі ворога, год. 9 почувлися стріли, це рій ройо[вого] Зеленого на заставі кулеметним вогнем спиняють ворога, який окружував ліс. Після короткої перестрелки рій долучив до сотні, але вже без роєвого і першого стрільця, які впали вбиті. Большевики окружили ліс, вицофувати не було куди і тому рішено прийняти бій. Сотня зайняла становища і зробила оборонну лінію, та чекала ворога. Год. 11 большевики почали атакувати на наші становища. Повстанці сипнули вогнем і примусили ворога залягти. Після того ворог атакував зі всіх сторін, але не [у]спішно, повстанці сильно держалися на зайнятих становищах і не уступили ані на крок. Бій тривав до год. 16-ї, в між часі большевики били з тяжкого гранатомета, але стрільна падали

* У інших варіантах документа, подано, що цей бій відбувся: 11 квітня 1945 р.

на їхні становища і вбивали своїх. Після год. 16-ї большевики не наступали, лише на зайнятих становищах чекали на допомогу. Ком. сотні рішив прорватись з оточення і дав наказ вдарити на найслабшу ворожу заставу. Ворожа заставка не витримала нашого напору і розскачлась. Повстанці при втраті 2 вийшли з оточення. Ворог втратив 52 вбитими. З ворожого боку брало участь 4 сотні*.

Бій сотні “Чорноморці” під команд[уванням]
ком. Сича з большевиками

12.4.1945 р. сотня “Чорноморців” звела бій з большевиками в лісі Гали[лея] біля с. Сосулівка, Чортківського р-ну. На сотню наступало около 2 сотень большевиків. Бій був дуже завзятий. По наказу і за прикладом [ком.] сотні Сича, сотня кидалась до протинаступу, штиковим ударом та гранатами ворога було відкинуто взад, а сотня подалась лісом на південь. В цьому короткому бою вбито понад 30 большевиків і багато ранено. Власні втрати 6 повстанців загинуло, 6 ранених. В бою відзначились: сотник Сич, старшина Грива, який оточений розірвав гранатою 5 большевиків і сам відступив, старшина Корчук та роевий Воля.

Засідка чоти із сотні “Сіроманців”
під команд[уванням] хор. Косача

Дня 19.4.1945 р. чота “Сіроманців” зробила засідку на Вороневі при [шляху] Перемишляни – Рогатин. В засідку попало 2 авта большевиків в числі 15. У висліді засідки вбито 9 большевиків, одного зловлено живим, решта відстрілюючись втікала до району. З нашої сторони впав один стрілець. Знищено авта і забрано з них багато майна.

Сутичка чоти сотні “Сірі Вовки” з большевиками

21.4.1945 р. чота “Сірих Вовків” під команд[уванням] ком. Бурлаки мала завдання зробити засідку на большевиків, що грабували населення на присілку Вербова, Заліщицький район. Чотовий Бурлака, залишивши стрільців у ліску, вийшов із двома стрільцями на оцінку поземелля. Під час обсервації був заскоче-

* Цей бій відбувся 12 січня 1945 р.

ний більшовиками, відступаючи в ліс згинув чотовий Бурлака та чотовий Май[дан.]*

Короткий бій сотні “Чорноморців”
під команд[уванням] ком. Сича

24.4.1945 р. тому, що була погана погода, падав сніг з дощем, сотня “Чорноморців” заквартирувала в с. Садки, Тлустянського р-ну. Досвітком більшовики в силі куреня почали наступати на село з трьох сторін. Після короткого вуличного бою, вбивши понад 10 більшовиків, сотня виступила зі села та зайшла в ліс біля с. Шутроминці. Около 10 год. більшовики почали наступати на цей ліс. Сотенний Сич з криком – “Бий голоту” – кинувся на більшовиків. Ті спрямували на нього вогонь з двох скорострілів, від яких по героїськи згинув сотник Сич. Після смерті ком. сотня відступила лісами на схід.

Сутичка одного роя сотні “Бурлаки”
із сотнею більшовиків

3.5.1945 р. сотня більшовиків зробила наскок на село Настасів, Тарнопільщина, де квартирував рій з сотні “Бурлаків”. Рій прийняв більшовиків вогнем. У висліді вбито старшого лейтенанта НКВД і 3 НКВД-истів і 3 стрелків. Здобуто скоростріл (дехтярова). З нашої сторони не було жодних втрат.

Сутички сотні “Бурлаки” з більшовиками

6.5.1945 р. відділ “Бурлаків” мав сутичку з більшовиками в числі 15 осіб, в лісі між селами Оприлівці – Доброводи, Збаражський р-н. У висліді сутички 3 НКВД-истів вбито, здобуто 3 кріси, власних втрат не було.

Бій куреня УПА під команд[уванням] ком. Бистрого
з більшовиками під с. Сусулі[вкою]**

7.5.1945 р. сотні “Сірі Вовки” і “Чорноморці” під команд[уванням] ком. Бистрого квартирували в лісі біля с. Сусулівка, Чортківський район на т. зв. Качоровій Горі. В год. 17-ій кінні

* У інших варіантах документа, подано, що загинув: стрілець Майдан

** Так у тексті, тут і далі по тексту повинно бути: с. Сосулівка

стежі, які находились кругом лісу, [...] стороні лісу висіли з 4 автомашин, на східній стороні [...] південній і західній частині поробили застави. На півночі і сході роздалися кулеметні серії (сигнали), большевики входили в ліс. В таборі заряджено алярм і обі наші сотні почали просуватися в боєвому порядку на південь. В тому часі над табором появилось два літаки-розвідчики, які почали кидати легкі бомби і обстрілювати з кулеметів. Ліс був рідкий і тому літаки мали можливість обсервувати рухи наших сотень. Сотні, дійшовши до середини лісу, зайняли кругову оборону і ожидали ворога на становищах. Літаки увесь час кружляли над розположенням сотні і керували наступом ворога. Після другого лету кулеметним вогнем збито одного літака, другий втік. Ворог підійшовши на близьку віддаль кинувся до наступу на становища сотні "Сірих Вовків" і підстаршинської школи, яка була зорганізована при відділі. Сотня "Сірих Вовків" сильним вогнем відкинула ворога, підстаршинська школа не витримала наступу і подалася взад, чим впустила ворога в середину табору. Курін[ний] Бистрий кидає до протинаступу запасову чоту, яка при допомозі двох роїв "Сірих Вовків" викинула ворога із табору і почала випирати з лісу. При загальному наступі наших відділів ворог збився в кути і почав панічно втікати, при чому був переслідуваний кулеметним вогнем і ручними гранатами, які наносили йому великих втрат. Під покривом ночі сотні вийшли з лісу і подалися на південь. Ворог робив облаву силами 281 полку військ НКВД і районними стрелками в силі 150 чоловік Чортківського р-ну, при допомозі тяжкої зброї, двох танків і двох літаків. Втрати ворога коло 100 вбитими і раненими та один збитий літак з екіпажем. Наші втрати: впав ком. відтинка пор. Крук, чотовий Муха (від "Сірих Вовків"), ройовий Рибка, стрілець Чорнота, Смілий, Смішний та кілька ранених.

Перестрілка одного роя із сотні "Бурлаки" з большевиками

8.5.1945 р. рій Сокола від сотні "Бурлаків" вертався з лісу до с. Городища, Козівський р-н. По дорозі стрінувся з большевиками в силі 26 чоловік. Зав'язалася перестрілка, у висліді якої вбито 4 большевики, наші втрати 2 вбитих.

Засідка підвідділу сотні "Бурлаки" на стрелків в с. Остальці

8.5.1945 р. підвідділ "Бурлаків" зробив засідку в с. Остальці, Микулинецький р-н. На заставу попала одна фіра стрелків, які

вертали до району. У висліді засідки вбито 4 стрелки, здобуто 4 кріси, 150 набоїв. Власних втрат не було.

Сутичка підвідділу сотні “Бурлаків”
з великими силами військ НКВД

10.5.1945 р. під час облави на ліс біля міста Микулинець силами 500 чоловік військ НКВД підвідділ “Бурлаків” попав в оточення. Завдяки концентричному вогневі скерованому в одне місце підвідділ вирвався з оточення, залишаючи на полі бою 10 вбитих і 8 ранених большевиків. Власні втрати – один легко ранений.

Запеклий бій двох роїв із сотні “Бурлаки”
з великими силами військ НКВД

В ніч з 12-13.5.1945 р. два рої з сотні “Бурлака” заквартирували в селі Остальці, Микулинський р-н*. Місцева сексотка, яка бачила, де заквартирували стрільці, негайно донесла на станицю стрелків до с. Лошнева про розквартирування повстанців. Начальник стрелків повідомив район Струсів, де в той час квартирувало 9 сотень військ НКВД. Тої ж ночі згадані частини військ НКВД оточили трьома перстнями с. Остальці і над ранком почали оточувати квартири, де квартирували повстанці, за вказівками тої ж сексотки. Підійшовши на віддаль стрілу большевики почали обстрілювати хати, в яких квартирували повстанці, запальними кулями. Заалармовані стрілами стрільці повисакакували з хат і почали відстрілюватись. Командувати стрільцями було неможливо, тому кожний стрілець воював на свою руку. Велика сила большевиків рушила до наступу, так, що на одного стрільця ішло 30 большевиків. Найкраще пописався вістун Крутий** із своїм кулеметом, який косив наступаючого ворога із словами “підходь голото ближче”. Вибиваючи останній набій дістає ворожою кулею в голову і замовкає разом із своїм кулеметом. Вістун Кий із східних областей (Вінничина) біжить з десятизарядкою в сторону ліса. По дорозі косить ворогів. Під лісом натрапляє на ворожу заставу, яка кричить “бандьора здайся”. Він підносить руки разом із десятизарядкою, большевики біжать до нього, щоби зловити його живим, в цій хвили

* Так у тексті, повинно бути: Микулинецький р-н

** У інших документах псевдо: Крутий

вістун Кий опускає руки і стріляє до ворогів, гине від ворожої кулі із словами “За Самостійну Україну”. Політвиховник Граніт бачить безвихідне положення, кидає свою торбу з хронікою і літературою до горючої хати, стріляє до ворогів і паде вбитий ворожою кулею. В тому бою впало 85 вбитих і 50 ранених [...] Власні втрати – 16 стрільців вбитих, які похоронені на кладовищі в с. Остальцях.

Геройська смерть двох стрільців із сотні “Бурлаки”

18.5.1945 р. один рій “Бурлаків” під команд[уванням] ройового Ліка заквартирував в с. Обариськах*, Тернопільщина. Тому, що терен був насичений військами НКВД, рій розквартирувався по двох на стрихах конспіративно. Того ж дня о год. 10-ій через село переїздило около 200 большевиків підводами. Завваживши, що хтось дивиться крізь стріху (це стрілець Вихор продер стріху і обсервував рух большевиків) завернули на це подвір’я, обскочили хату в якій квартирували згадані стрільці-повстанці і почали обстрілювати стрих. У відповідь на большевицькі стріли повстанці відповіли з кулемета крізь стріху по подвір’ю до большевиків. Большевики залягли на подвір’ю і через три рази пишуть листа до двох повстанців такого змісту: “Товариші бандьори война закончена і так пропадьош, здайтесь”. Повстанці відписують, що “Честь українських повстанців не дозволяє їм здатись в руки ворога” – і цільно відстрілюються. По одержанні такої відповіді большевики підпалили хату, з горючої хати вискакує двох повстанців із кулеметом [і] дальше косять большевиків та поцілені ворожими кулями падають вбиті на тому подвір’ї. Большевики втратили 7 вбитих і 4 ранених.

Сутичка одного роя сотні “Рубачів” із переважаючими силами большевиків

23.5.1945 р. один рій із сотні “Рубачів” квартирував в с. Яблоніві, Рогатинський р-н. В год. 17-ій на розквартирування роя наскочили большевики в силі 70 чоловік. Між роєм, а большевиками зав’язався бій, у висліді якого большевики втратили 7 вбитих (в тому лейтенант НКВД) і [...] ранених. Наші втрати – роєвий Жук і стрілець Діброва.

* Так у тексті, повинно бути: с. Обаринці

Сутички чоти із сотні “Сірі Вовки”
з великими силами большевиків

Відбулись великі облави на Скалатські і Желенецькі ліси*, Скала-Подільського і Борщівського районів. В той час в тих лісах перебувала чота сотні “Сірих Вовків”. Чота, переслідувана большевиками, цілий день маневрувала по лісі, вбила 15 большевиків і вечером без жодних втрат вирвалася з оточення.

Сутичка чоти із сотні “Гайдамаків” з великими силами ворогів

Дня 30.5.1945 р. чота сотні “Гайдамаків” робила боеві вправи в лісі коло с. Бокова, Підгаєцький р-н. В тому дні на цей комплекс лісу робили большевики облаву в силі 800 чоловіків. Чота з боєм відступила. В часі бою большевики втратили 17 вбитих і 34 раних. Наші втрати 4 вбитих.

Маневрові бої пвд. “Сірих Вовків” з большевиками

15.6.1945 р. сотенний Хмель із почотом вибився на поле та заквартирував в житі біля с. Козаччина, Борщів[ський] р-н. Розвідчий літак замітив стрільців в житі та викликав большевиків. Летун почав обстрілювати стрільців з кулемета і закидувати гранатами. Від гранат був важко ранений та забраний в полон сотник Хмель. В шпиталі він від ран помер.

Засідка чоти із сотні “Рубачів” на большевиків

22.6.1945 р. чота сотні “Рубачів” квартирувала в с. Скоморохи Старі, Болшовецький р-н. Вечером в год. 22 большевики в силі 80 чоловік їхали на облаву до сусіднього села Вибла. Чота зробила засідку, у висліді якого вбито начальника районого НКВД і начальника ОББ, та 6 НКВД-истів, решта сталінських бандитів розбіглася, так, що доперва на другий день зібрались в районі. З нашої сторони не було жодних втрат.

Один [рій] із сотні “Лісовиків” визволив три родини

20.6.1945 р. 12 большевиків приїхало до с. Новосілка, Підгаєцький р-н вивозити три родини. В тому часі в селі квартиру-

* Так у тексті, повинно бути: Скала-Подільські та Жабинецькі ліси

вав рій з сотні “Лісовиків” під команд[ування] рой. Дана*. Роевий Дан повів розвідку про силу большевиків, зробив на них засідку. Коло год. 14-ї ройовий Дан довідався, що большевики зігнали родини до одної хати, скочив на цю хату. У висліді наскоку звільнено всі три родин. Вбито 2 і ранено 3 большевиків, між вбитими старший сержант. З нашої сторони один вбитий.

Сутичка чоти “Чорноморців” з большевиками

[...]**8.7.1945 р. чота сотні “Рубачів” закватирував на хуторах с. Лучинець Букачівського р-ну. Того ж дня о год. 12 розвідка донесла, що в напрямі постою чоти ідуть большевики в силі 30 чоловік. Чотовий Байда з одним роєм з двома кулеметами зробив засідку на большевиків. У висліді засідки вбито 9 большевиків і 12 ранено, між вбитими 2 старшин. Решта розбіглось. З нашої сторони втрат не було. Того ж дня большевики стягнули більшу силу військ НКВД в силі 300 чоловік, почали окружувати вище згадану чоту. Чота відстрілюючись з боєм вийшла з окруження і маневруючи по лісі від-[...] і 6 легко ранених.

Кінний бій чоти кінноти під командуванням курінного Бистрого

2.8.1945 р. чота кавалерії під команд[уванням] ком. Бистрого в ліску біля Бариша, Буцацького р-ну розбила частину большевиків. В бою здобуто 30 [возів] табору, коні, упряж. На підмогу большевикам йшло 50 місцевих стрелків, яких теж розбито, не допустивши до лісу. Під вечір большевики підтягнули артилерію і окружили ліс та почали його обстрілювати з гармат. Чота, посідавши на добрі здобуті коні, вирвалися з окруженого лісу. Большевицька кавалерія при підтримці піхоти старалась її переслідувати. Підпустивши большевицьку кавалерію на близьку віддаль, зведено короткий кінний бій, в якому цілковито розбито большевиків. Здобуто кілька осідланих коней. З нашої сторони не було жодних втрат.

ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, спр. 34, арк. 1-12. Копія.

* Так у тексті, згідно хроніки сотні “Лісовики”, цю операцію проводив рій під командуванням “Дона”

** У тексті не розповідається про цю сутичку

№ 41 РЕЄСТР СТАРШИН ВОЄННОЇ ОКРУГИ

1 січня 1948 р.

[УПА]-Зах[ід]
[“Лис]оня”

Постій, 1 січня 1948 р.
Таємно!

ВИКАЗ СТАРШИН

А. З чужих армій і номінованих в УПА-Зах[ід]

[1.] [По]р.	др. Ярий (Олесницький)	Н. а.	лік[ар]	16	+	14.12.44	мір.		
[2.] “	Довбня	ЧСР	К-р В.	17		30.6.45	мір.	+	25.8.45
[3.] [Хо]р.	Остап (Польовий)	ДУН	К-р Г 3			15.4.45	пор.	х	1.46 здався
[4.] “	Яструб (Д. Карпенко)	Ч. а.	кур.	17	+	16.12.44	сотн.		1
[1.] [Хо]р.	Бондаренко	К-р Г 3		26.1.44		15.4.45	пор.		22.1.46 сотн.
[2.] “	Ворон	сот.	17	– “ –		15.4.45	пор.		5
[3.] “	Крук	Г 3 (Олені)		1.10.44					6
[4.] “	Гордієнко	ШГ 3/2		15.4.45	+	25.8.45	сотн.		6
[5.] “	Крук (Федик)	К-р В.	16	– “ –	+	7.5.45	пор.		4

[6.]	“	Левко	КВ	17	– “ –	1.1.46	пор.	х	10.2.46	здався
[7.]	“	[Чорний] (Шепета)	К-р В.	17	– “ –	22.1.46	пор.	+	12.8.46	сотн. 5
[8.]	“	Косач	сот.	17	– “ –	1.1.45	пор	+	46	5, 3
[9.]	“	Овоч	сот.	16	– “ –	22.1.46	пор.			
[10.]	“	Ясмин	сот.	16	– “ –	22.1.46	пор.	х	46	здався 5
[11.]	“	[Ме]ч	сот.	17	– “ –	+ 1.46	роз- стр[і- ляний]			
[12.]	“	Жук	сот.	16	– “ –					
[13.]	“	Крига	ШГ 3/6		– “ –					
[14.]	Пор.	Бистрий	К-р В.	16	22.1.46		пор.			6
[15.]	Хор.	Гамалія	сот.		1.11.46		сотн.			5, 3
[16.]	“	Дуб	чот.		– “ –					
[17.]	“	Грабко	чот.		– “ –					
[18.]	“	Козаченко	чот.		– “ –					
[19.]	“	Чайка 1	чот.		– “ –					
[20.]	“	Чайка 2	чот.		– “ –					
[21.]	“	Чалий	чот.		– “ –					
[22.]	“	Колос	чот.		– “ –					
[23.]	“	Зрив	чот.		– “ –					
[24.]	“	Ярема	Пвх. В.		– “ –					

Б. Номіновані по смерті

1.	Хор.	Лемко (Корнафель)	сот.	16	+	3.3.44
2.	Пор.	Кремінь	чот.	17	+	15.6.44
3	Хор.	Гай (Івахів)	пов. ом.	17		1.1.45
4.	“	Максим	сот.	17		1.1.45
5.	“	Семен	сот.	17		1.1.45
6.	“	Кок	сот.	16		1.1.45
7.	“	Чугайстир	ШГ 3/4			1.2.45
8.	“	Коц (Кіт)	сот.	16		13.3.45
9.	Пор.	Блакитний	с[от]. пвх.	17		13.8.46
10.	Хор.	Крук	чот.			1.11.46

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 273-273. Копія.

№ 42 ПРОПОЗИЦІЇ ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ВОЯКІВ УПА ТА ПІДПІЛЛЯ ОУН

17 червня 1948 р.

[“Ли]соня”

ДО ВІДЗНАЧЕННЯ

подається до відзначення слідуючих людей
з формацій УПА та організаційної сітки:

[А] За бойові заслуги:

1. Володимир (Кривоніс), член ОУН з 1936 р., підрайоновий ОУН (1936-39), політемігрант, легіоніст (Півн. Група), ПВК Чортківського пов. (1942-43), учасник УПА від 1943 р. (чотовий, шеф розвідки при штабі куріня, сотенний к-р від 1944). З початком квітня 1944 р. з наказу Верещаки-Олекси приділений з сотнею до з'єднання ім. Петлюри,

Групи ім. Тютюнника з завданням рейдувати на СУЗ (призначення в Чорнобиль, Київської обл.). Під час рейду в бою біля городка (шосе Овруч – Олевськ) поранений в очі. В серпні 1944 повертає домів. Номінований підхорунжим. Ідейний, революційно настроєний, своєю поставою впливає позитивно на оточення.

2. Кармелюк бойовик ОСБ, член ОУН з 1940 р., станичний, районний СБ (1943), командир районної боївки Буданівського р-ну (1944-45). Бойовими акціями виявив велику ідейність, відвагу й посвяту. З боївкою (7 чоловік) розбив тюрму в Буданові, звільняючи понад 120 в'язнів, робив засідки в райцентрі, вбиваючи другого секретаря партії й офіцера НКГБ, роззброїв кілька станиць стрибків, завдяки його холоднокривності й кермуванні вийшло ціло з великої облави 14 повстанців. Тішився популярністю й авторитетом серед народу. Згинув 26.09.46.

^а-ЗХБЗ – II, В.17^а

3. Карпо бойовик СБ Білобожнецького р-ну, кулеметчик. В боротьбі знищив до 90 большевиків. Мав ряд боїв і сутичок, в яких виказав мужність і безстрашність. Охороняючи відступ друзів з обложеного села, вбив сам із кулемета 22 [боль]шевиків. Щоб звільнити виселювану родину, біг самостійно за большевиками понад 4 км. Холоднокривністю вирят[ов]ував не раз друзів із критичного положення. Впав в липні 45 р.

^б-СХБЗ – I, В.17^б

Поданих під 1, 2, 3 пропонується відзначити <СХБЗ – I>

Б) За роботу:

1. Карат заступник ОСБ Чортків, за віддану працю в СБ. Згинув 1946.
^в-БХЗ, В.17^в
2. Сокіл рай. реф. СБ Козлівського р-ну – за бойові заслуги й працю в СБ. Згинув у боротьбі з большевиками.
^г-БХЗ, В.16^г

3. Глинка надр. пров. Бережанщини, за ідейну і успішну працю в Орг. Згинув 14.05.48.
Г-БХЗ-Г
4. Казка районова УЧХ, член надр. осер. проп. Копичинеччини. Ідейна, дуже працююва, моральна. Вела успішно працю серед молоді, виконуючи рівночасно ризиковні доручення (підкидання листівок, переїжджаючи частинами ЧА). Згинула 26.06.45 геройською смертю, боронячись зброєю перед большевиками.
Д-СХЗ, УЧХ В.17-Д
5. Місько зв'язковий Г З, за розкриття перед організацією агентури Жара і віддане їй поборюванн[я].
Е-БХЗ, Г З-Е
- [6] Е- Улас СХЗ, Г-З-Е
- [7] Ж-Модест БХЗ, Г-З-Ж

Постій, дня 17.06.48

/-/

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 274. Оригінал.

№ 43
ПРОПОЗИЦІЇ ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ У ЗВАННЯХ ВОЯКІВ УПА
ТА ПІДПІЛЛЯ ОУН

9 вересня 1948 р.

[ШГ]-З
[Орг.-п]ерс.

До
Головного Військового Штабу УПА

СПРАВА ВІДЗНАЧЕНЬ

[П]одаю до відзначення за працю і до підвищення в степені учасників визвольного-революційного підпілля. Пропоную:

[А] Відзначити за працю –

Бронзовим Хрестом Заслуги

1. Жвана - пров[ідни]ка В18, за пильну й успішну працю у своєму терені, виявлення особистої мужності й заповзятості в ній, за кількаразові рейди на СУЗ у 1946-48 рр.
2. Хора - надр[айон]ного референта пропаганди В17, за широку та взірцеву працю, зокрема серед східно-українського елементу й студ[енської] мол[оді]. При дуже поганому стані здоров'я, лише завдяки невсипущій праці досягнув показні успіхи.
3. Рубана - зв'язкового при надр[айон]ному пров. В17, за дуже чесну, совісну й повну пожертви працю на своєму пості. Згинув по-геройськи в боротьбі з большевиками 25.04.48.
4. Дуба - зв'язкового при Осередку пропаганди Г-3, за зразкову й умілу працю в осідку, за совісне й акуратне виконання всіх доручень, включно до дрібниць, на протязі трьох років.
5. Свіда - зв'язкового при КГ-3 від 1942 року, за ряд добре проведених технічно-організаційних робіт протягом шести років (зорганізування доставки харчових запасів, зброї й амуніції в Карпати, монтування зв'язкових ліній, важкі кур'єрські поїздки і т.п.).

[Б] Відзначити за бойові заслуги –

Срібним Хрестом Бойової Заслуги I кл.

1. Гая - бойовика Заліщ[ицького] р-ну В17. Визначався бойовістю в ряді сутичок. Окружений большевиками одинцем у хаті боронився по-геройськи цілий день: відстрілювався, відкинув біля 30 большевицьких гранат, вбив кількох сталінців, перекликався з ними. З піснею на вустах, останнім набоем покінчив життя. На стінах хати залишив революційні кличі, що їх писав в останні хвилини. Народ співає про нього пісні.

[В]) Підвищити до степеня:
хорунжого

бул. Чер- - Г-3, абсолювента школи “Олені” II [випуск] (10
ника льок[ата]). Командував I-ою чотою сотні Голки
(щойно сформована сотня в курені Рена, що в
першому бою біля Вульки була розбита), вивів-
ши свій пвд. з вищезгаданого бою цілим. Відтак
успішно кермував районовою боївкою.

[П]остій, 9 вересня 1948

/-/ Гулий
в.о. КГ-3

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 277. Копія.

№ 44
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАГОРОДЖЕННЯ
ОКРУЖНОГО ПРОВІДНИКА “ГОМОНА”

17 серпня 1949 р.

ШГ – “Лисоня”

Постій, 17.08.1949

Другові Жванові – КВ-18

Наказом Головного військового штабу (ГВШ) ч. 1/49 від 7 травня 1949 р. За підписом Головного командира УПА ген. Чупринки нагороджено Вас Бронзовим Хрестом заслуги.

Поздоровляю з нагородою
К. Гулий
в.о. КГ-3

Опубл.: Літопис УПА. Нова серія. – Т. 18: Діяльність ОУН та УПА на території Центрально-Східної та Південної України / упор. О. Пагіря, В. Іванченко. – Київ–Торонто, 2011. – С. 198-199.

№ 45
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО СТАРШИНСЬКІ НОМІНАЦІЇ
ВОЄННОЇ ОКРУГИ

[Не раніше 1950 р.]

[ШГ]-3

СТАРШИНСЬКІ НОМІНАЦІЇ ГРУПИ “ЛИСОНЯ”

На основі Наказів ГВШ за 1945–50 рр. признано слідуючим старшинам Групи “Лисоня” такі старшинські ступені:

ступінь майора

1.	Бондаренкові	- КГ - 3	- Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
з датою старшинства 22.01.47.
[2].	Довбні	- КВ	- Нак. ГВШ ч. 3/45 від 10.10.45.
з датою старшинства 30.06.45.

ступінь поручника

[1.]	Косачеві	- сот. “Сіроманці”	- Наказ ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
з датою старшинства 01.01.46.
[2].	Левкові	- КВ-17	- Наказ ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
з датою старшинства 01.01.46.
3.	Ясьмінові	- сот. “Гайдамаки”	- Нак. ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
з датою старшинства 22.01.46.
4.	Овочові	- сот. “Холодноярці”	-Нак. ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
з датою старшинства 22.01.46.
5.	Крукові	- кур. УПА	- Нак. ГВШ ч. 3/45 від 10.10.45.
з датою старшинства 07.05.45.
6.	Бояринові	- сот. “Лісовики”	- Нак. ГВШ ч. 2/50 від 30.07.50.
з датою старшинства 30.06.50.

ступінь хорунжого

1.	Коцові	- сот. “Орли”	- Нак. ГВШ ч. 3/45 від 10.10.45.
з датою старшинства 13.03.45.
2.	Черникові	- почот КГ - 3	- Нак. ГВШ ч. 1/49 від 07.05.49.
з датою старшинства 14.10.48.

Окрім вище згаданих старшин УПА мають ступінь:
сотника

1. Бистрий - кур. УПА - на основі заяви ГК УПА з 1947.

поручника – політвиховника

1. Крига - пвх. Г - 3

Можливо, що ці обі, а то ще й інші, про які тут не згадано, номінації були зафіксовані в Наказах ГВШ за 1945-50 рр., яких ШГ-3 не мав.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 548. Копія.

№ 46

СХЕМА ПОДІЛУ ВОЄННОЇ ОКРУГИ НА ВІДТИНКИ

[Не пізніше 1950 р.]

Г 3 – “Лисоня”

Відтинок	16	-	“Пшенишник”	-	Інгул
В.	17	-	“Стрипа”	-	Тиса
В.	18	-	“Дністер”	-	Дон
В.	19	-	“Славута”	-	Десна

ВО	I	-	Львів
ВО	II	-	Львівська обл.
ВО	III	-	Тернопільська обл.
ВО	IV	-	Станіславська обл.
ВО	V	-	Дрогобицька обл.
ВО	VI	-	Перемиська обл.

Перейменовано на групи:

Г	2	-	ЛК
Г	3	-	ПК
Г	4	-	КК
Г	6	-	Закерзоння

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 281. Оригінал. Рукопис.

№ 47
РЕЄСТР НАГОРОДЖЕНИХ І ВІДЗНАЧЕНИХ ВОЯКІВ
УПА ТА ЧЛЕНІВ ПІДПІЛЛЯ ОУН

[Не раніше 1950 р.]

ШГ – 3

ІНФОРМАЦІЯ
про нагороджених та відзначених Г-3

А) Нагороджені:

Срібним Хрестом Заслуги

1. Кузьменко - проп. Г-3 - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
2. Анна - УЧХ - Нак. ГВШ ч. 3/47 від 05.12.47.
3. Модест - ОР - Нак. ГВШ ч. 2/50 від 30.07.50.

Бронзовим Хрестом Заслуги

1. Мирон - тех. роб. - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
Г-3
2. Дарка - маш. - “ “ “
ШГ-3
3. Модест - ОР - Нак. ГВШ ч. 1/48 від 12.06.48.
4. Місько - зв. Г-3 - “ “ “
5. Дуб - зв. Г-3 - Нак. ГВШ ч. 1/49 від 07.05.49.
6. Свид - почот - “ “ “
(Циган) КГ-3
7. Черниш - почот - Нак. ч. 1/50 від 05.09.50.
КГ-3 ШГ 3

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Чайка - почот - Нак. ч. 2/47 від 01.03.47.
ШГ-3 ШГ 3
2. Рух - зв. Г-3 - “ “ “
3. Дон - зв. Г-3 - Нак. ч. 1/48 від 30.06.48.
ШГ 3
4. Степ - зв. Г-3 - “ “ “
5. Сірко - зв. Г-3 - “ “ “
6. Богдан - зв. Г-3 - Нак. ч. 2/49 від 31.08.49.
ШГ 3

7.	Славко	- зв. Г-3	- Нак. ШГ 3	ч. 1/50	від 05.09.50.
8.	Змій	- зв. Г-3	- Нак. ШГ 3	ч. 2/50	від 23.12.50.
9.	Тарас	- зв. Г-3	- “ Похвалою	“	“
1.	Черник	- почот КГ-3	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.
2.	Шлик (Черниш)	- почот КГ-3	- “	“	“
3.	Бурій	- почот КГ-3	- “	“	“
4.	Ігор	- зв. Г-3	- “	“	“

Медаллю “За боротьбу особливо важких умовах”

1.	Ярослав	- надр., роб. ОР	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.
2.	Ох	- зв. Г-3	- “	“	“
3.	Модест	- ОР	- Нак. ШГ 3	ч. 1/50	від 05.09.50.

Б) Відзначені:

Двома Срібними Зірками

1.	Дуб	- зв. Г-3	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.
2.	Липа	- зв. Г-3	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.

Одною Срібною Зіркою

1.	Мармаш (Яр)	- проп. Г-3	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.
2.	Миронко	- зв. Г-3	- “	“	“
3.	Двигун	- почот КГ-3	- “	“	“
4.	Свид	- почот КГ-3	- “	“	“
5.	В’юн	- зв. Г-3	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.
6.	Святослав	- зв. Г-3	- “	“	“

7. Касян - зв. Г-3 - Нак. ч. 1/50 від 05.09.50.
ШГ 3

Пропущено:

Срібним Хрестом Заслуги

4. Рух - зв. Г-3 - Нак. ГВШ ч. 1/50 від 05.09.50.

ШГ – 3

Інформація про нагороджених та відзначених
В-16

А) Нагороджені:

Срібним Хрестом Заслуги

1. Шах - пров. - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
В-16

Бронзовим Хрестом Заслуги

1. Олень - В-16 - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.

2. Мурашка - В-16/а, - Нак. ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
УЧХ

3. Сокіл - В-16/а, - Нак. ГВШ ч. 1/48 від 12.06.48.
СБ

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Марко - В-16/а, - Нак. ч. 1/49 від 22.01.49.
кущ. ШГ 3

2. Орлик - В-16/а, - “ “ “
рай. СБ

3. Шарий - В-16/а, - “ “ “
бой. СБ

4. Ярій - В-16/а, - Нак. ч. 1/48 від 30.06.48.
зв. ШГ 3

5. Шило - В-16/а, - “ “ “
бой. СБ

6. Орест - В-16/б, - Нак. ч. 2/48 від 10.10.48.
рай. ШГ 3

7. Славко - В-16/б, - “ “ “
рай. СБ

8. Маруся - В-16/б - Нак. ч. 2/49 від 31.08.49.
ШГ 3

9. Ясний	- В-16/б, СБ	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.
10. Гора	- В-16/б, стр.	- “	“	“
11. Кріт	- В-16/б	- “	“	“
12. Гонта	- В-16/б, СБ	- “	“	“
13. Залізняка	- В-16/в, кущ.	- Нак. ШГ 3	ч. 2/50	від 23.12.50.
14. Ром	- В-16/в, кущ.	- “	“	“

Похвалою

1. Ромко	- В-16 бой. ОСБ	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.
2. Вовк	- В-16/б	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.

Вирізненням

1. Юрій	- В-16/б	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
---------	----------	----------------	---------	---------------

Медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах”

1. Олесь	- В-16	- Нак. ШГ 3	ч. 1/49	від 22.01.49.
2. Оксана	- В-16, маш.	- “	“	“
3. Ніна	- В-16/а, маш.	- “	“	“
4. Христя	- В-16/а, маш. СБ	- “	“	“
5. Богдан	- В-16/а, бой. СБ	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
6. Дубовий	- В-16/а, СБ	- “	“	“
7. Зот	- В-16/а,	- “	“	“
8. Ігор	- В-16/а, бой. СБ	- “	“	“
9. Колос	- В-16/а, маш.	- “	“	“

10.	Лис	- В-16/а	- “	“	“
11.	Родюк	- В-16/а, бой. СБ	- “	“	“
12.	Яструб	- В-16/а	- “	“	“
13.	Бере- зовський	- В-16/а “Глуша”	- “	“	“
14.	Бойко	- “	- “	“	“
15.	Зелений	- “	- “	“	“
16.	Івасько	- “	- “	“	“
17.	Козаченко	- “	- “	“	“
18.	Микола	- “	- “	“	“
19.	Острий	- “	- “	“	“
20.	Хвиля	- “	- “	“	“
21.	Чубатий	- “	- “	“	“
22.	Бурлака	- В-16/а “Кобзар”	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
23.	Буря	- “	- “	“	“
24.	Залізник	- “	- “	“	“
25.	Максим	- “	- “	“	“
26.	Тарас	- “	- “	“	“
27.	Тятива	- “	- “	“	“
28.	Чорнота	- “	- “	“	“
29.	Ярий	- “	- “	“	“
30.	Борис	- В-16/а “Б і р”	- Нак. ШГ 3	ч. 1/49	від 11.01.49.
31.	Василь	- “	- “	“	“
32.	Дарій	- “	- “	“	“
33.	Залізник	- “	- “	“	“
34.	Крук	- “	- “	“	“
35.	Недо- битко	- “	- “	“	“
36.	Сірко	- “	- “	“	“
38.	Скорий	- “	- “	“	“
39.	Славко	- “	- “	“	“
40.	Сокіл	- “	- “	“	“
41.	Чумак	- “	- “	“	“
42.	Білий	- В-16/а “Збір”	- “	“	“

43. Дзвін	- “	- “	“	“
44. Зоря	- “	- “	“	“
45. Карпо	- “	- “	“	“
46. Крук	- “	- “	“	“
47. Лис	- “	- “	“	“
48. Май	- “	- “	“	“
49. Хмара	- “	- “	“	“
50. Чайка	- “	- “	“	“
51. Байда	- В-16/а “Митар”	- “	“	“
52. Зозулька	- “	- “	“	“
53. Зоренко	- “	- “	“	“
54. Крук	- “	- “	“	“
55. Мирон	- “	- “	“	“
56. Нещота	- “	- “	“	“
57. Тарас	- “	- “	“	“
58. Комар	- В-16/б “Підбій”	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.
59. Максим II	- “	- “	“	“
60. Чорний	- “	- “	“	“
61. Кобзар	- В-16/б, пров.	- “	“	“
62. Кріт	- В-16/б, бой.	- “	“	“
63. Крук	- В-16/б, маш.	- “	“	“
64. Вовк	- В-16/б “Скит”	- “	“	“
65. Наливай- ко	- “	- “	“	“
66. Орест I	- “	- “	“	“
67. Орест II	- “	- “	“	“
68. Юрій	- “	- “	“	“
69. Кайдаш	- В-16, б. КВ	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.

а-Разом 68^а

Б) Відзначені:

Трьома Срібними Зірками

1. Шлях - В-16/в, - Нак. ч. 2/49 від 31.08.49.
СБ ШГ 3

Двома Срібними Зірками

1. Брус - В-16/а - Нак. ч. 1/49 від 22.01.49.
ШГ 3

2. Залізняк - В-16/а - “ “ “

3. Вовк - В-16/б - Нак. ч. 2/49 від 31.08.49.
ШГ 3

Одною Срібною Зіркою

1. Аскольд - В-16, - Нак. ч. 1/49 від 22.01.49.
бой. ОСБ ШГ 3

2. Ромко - В-16, - “ “ “
бой. ОСБ

3. Тятива - В-16, - Нак. ч. 1/50 від 05.09.50.
поч. КВ ШГ 3

4. Лис - В-16/а - Нак. ч. 1/49 від 22.01.49.
ШГ 3

5. Мирон - В-16/а, - “ “ “
кущ.

6. Недобит-ко - В-16/а - “ “ “

7. Гач - В-16/б, - Нак. ч. 1/48 від 30.08.48.
кущ. ШГ 3

8. Стрілець - В-16/б - “ “ “

9. Орест - В-16/б, - Нак. ч. 2/48 від 10.10.48.
рай. ШГ 3

10. Zenko - В-16/б - Нак. ч. 2/49 від 31.08.49.
ШГ 3

11. Сулима - В-16/б - “ “ “

12. Юрій - В-16/б - “ “ “

14. Ясень - В-16/б - “ “ “

15. Рух - В-16/в, - Нак. ч. 2/48 від 10.10.49.
бой. СБ ШГ 3

16. Максим - В-16/в, - “ “ “
СБ

17. Берест - В-16/в, бойовик - “ “ “
18. Боз - В-16/в, рай. СБ - Нак. ШГ 3 ч. 1/49 від 22.01.49.

Додатково (з тер[иторії] В-16/в = В-17/а):
Бронзовим Хрестом Заслуги

1. (4). Глинка - В-16/в, надр. - Нак. ГВШ ч. 1/48 від 12.06.48.

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. (15). Марко - В-16/в, СБ - Нак. ШГ 3 ч. 2/47 від 01.03.47
2. (16). Дон - В-16/в, СБ - “ “ “
3. (17). Боз - В-16/в, рай. СБ - Нак. ШГ 3 ч. 1/48 від 30.06.48.
4. (18). Богдан - В-16/в, бой. СБ - “ “ “
5. (19). Сулима - В-16/в, рай. СБ - “ “ “

ШГ – 3

Інформація про нагороджених та відзначених
В-17

А) Нагороджені:

Золотим Хрестом Бойової Заслуги І кл.

1. Володимир - В-17/в, - на основі Нак. Ком. УПА-кур. УПА-Півн. П[івніч]

Золотим Хрестом Бойової Заслуги ІІ кл.

1. Кармелюк - В-17/г, ком. бой. СБ - Нак. ГВШ ч. 1/48 від 12.06. [48.]

Срібним Хрестом Заслуги

1. Сидір - В-17/в, надр. - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.

2. Казка - В-17/г, - Нак. ГВШ ч. 1/48 від 12.06.48.
надр. УЧХ

Срібним Хрестом Бойової Заслуги I кл.

1. Бистрий - В-17, - Нак. ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
кур. УПА,
КВ
2. Гай - В-17/в, - Нак. ГВШ ч. 1/49 від 07.05.49.
бой.
3. Карпо - В-17/г, - Нак. ГВШ ч. 1/48 від 12.06.48.
кул. СКВ

Бронзовим Хрестом Заслуги

1. Помста - В-17, УЧХ - Нак. ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
2. Міша - В-17, - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
ОСБ
3. Карат - В-17, - Нак. ГВШ ч. 1/48 від 12.06.48.
ОСБ
4. Крига - В-17, КВ - Нак. ч. 1/50 від 05.09.50.
ШГ 3
5. Ніна - В-17/в, - Нак. ГВШ ч. 2/46 від 10.10.46.
УЧХ
6. Зір - В-17/в, - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
н[адр.]
проп.
7. Хор - В-17/г, - Нак. ГВШ ч. 1/49 від 07.05.49.
н[адр.]
проп.
8. Рубан - В-17/г, - “ “ “
зв.

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Місяць - В-17, - Нак. ч. 2/48 від 10.10.48.
бой. ОСБ ШГ 3
2. Лісовник - В-17/в - Нак. ч. 2/49 від 31.08.49.
ШГ 3
3. Нечай - В-17/в, - Нак. ч. 1/50 від 05.09.50.
СБ ШГ 3
4. Дніпро - В-17/в, - Нак. ч. 2/50 від 23.12.50.
зв. ШГ 3

5. Миронко	- В-17/в,
зв.	- “	“	“
6. Пікун
(Зенко)	- В-17/г,
рай.	- Нак.
ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
7. Крук	- В-17/г,
бой. СБ	- Нак.
ШГ 3	ч. 1/49	від 22.01.49.

Похвалою

1. Зелений	- В-17/в,
кущ.	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
2. Вітер	- В-17/в,
бой.	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.
3. Тарас	- В-17/в,
зв.	- Нак. ШГ 3	ч. 1/50	від 05.09.50.

Вирізненням

1. Ох	- В-17/б,
зв.	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
2. Тополя	- В-17/в,
кущ.	- “	“	“

Медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах”

1. Володи-
мир	- В-17/в,
кур. УПА-
П[івн.]	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.
2. Топір	- В-17/г,
кущ.	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.

Б) Відзначені:

Одною Золотою Зіркою

1. Буря	- В-17/г	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.

Трьома Срібними Зірками

1. Ясень	- В-17/в,
т[е]х.
зв[ено]	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
2. Вітер	- В-17/в,
бой.	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.
3. Пікун
(Зенко)	- В-17/в,
рай.	- Нак. ШГ 3	ч. 1/49	від 22.01.49.

Двома Срібними Зірками

1. Дніпро - В-17/в, - Нак. ШГ 3 ч. 2/48 від 10.10.48.
зв.
2. Зелений - В-17/в, - “ “ “
кущ.
3. Крук - В-17/г, - Нак. ШГ 3 ч. 2/49 від 31.08.49.
бой. СБ

Одною Срібною Зіркою

1. Лютий - В-17, зв. - Нак. ШГ 3 ч. 2/48 від 10.10.48.
2. Подолян - В-17/б, - Нак. ШГ 3 ч. 1/48 від 30.06.48.
СБ
3. Андрій - В-17/б, - Нак. ШГ 3 ч. 2/48 від 10.10.48.
бой. СБ
4. Чумак - В-17/б - “ “ “
5. Корінь - В-17/в, - “ “ “
бой.
6. Орест - В-17/в - Нак. ШГ 3 ч. 2/49 від 31.08.49.
7. Дніпро II - В-17/г, - Нак. ШГ 3 ч. 2/48 від 10.10.48.
зв.
8. Жук - В-17/г, - “ “ “
рай.
9. Аркас - В-17/г, - “ “ “
кущ.
10. Левко - В-17/г, - “ “ “
СБ

ШГ – 3

Інформація про нагороджених та відзначених
В-18

А) Нагороджені:

Срібним Хрестом Заслуги

1. Волох - надр- - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
[айонн]
ий*
2. Ворон - сотенний - “ “ “
УПА**

* У наказі ГВШ УПА вказано функційну посаду: пропагандист

** У наказі ГВШ УПА вказано функційну посаду: пропагандист

Срібним Хрестом Бойової Заслуги II кл.

1. Бук - бойовик - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
2. Костенко - сотенний - “ “ “
3. Хвильовий - надр- [айонн]ий - “ “ “
4. Холодний - бойовик - “ “ “
5. Шурай* - бойовик - “ “ “

Бронзовим Хрестом Заслуги

1. Тарас - надр- [айонн]ий - Нак. ГВШ ч. 2/47 від 02.09.47.
2. Кобзар - бойовик - “ “ “
3. Цяпка (Серг) - бойовик - “ “ “
4. Борис - окр[ужн]ий - “ “ “
5. Боженко - надр- [айонн]ий - “ “ “
6. Жван (Гомін) - окр[ужн]ий - Нак. ГВШ ч. 1/49 від 07.05.49.

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Спартак - сотенний - Нак. ШГ 3 ч. 1/48 від 30.06.48.
2. Костенко - сотенний - “ “ “
3. Бук - чотовий - “ “ “
4. Осичка - стрілець - “ “ “
5. Тополя - кулеметчик УПА - “ “ “
6. Хвильовий - надр- [айонн]ий - “ “ “
7. Боян - бойовик, ст. бул. - Нак. ШГ 3 ч. 1/50 від 05.09.50.

Вирізненням

1. Цяпка II - зв'язковий КВ - Нак. ШГ 3 ч. 2/48 від 10.10.48.
2. Роман - зв'язковий КВ - “ “ “

* У наказі ГВШ УПА псевдо подано як: “Шугай”

Медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах”

1.	Тарас	- тех. звено	- Нак. ШГ 3 ч. 1/48	від 30.06.48.
2.	Кобзар	- бойовик	- “ “ “	
3.	Сергій
(Цяпка)	- бойовик	- “ “ “	
4.	Назар
(Кр-)*	- зв’язко-
вий Г-З	- “ “ “	
5.	Жван	- окр[ужн]
ий	- Нак. ШГ 3 ч. 2/48	від 10.10.48.
6.	Матю-
шенко	- надр-
[айнн]ий
В-18/а	- Нак. ШГ 3 ч. 1/50	від 05.09.50.
7.	Володи-
мирко	- бойовник	- “ “ “	
8.	Богдан	- надр-
[айонн]ий
В-18/в	- “ “ “	
9.	Алкид	- надр-
[айонн]ий
В-18/б	- Нак. ШГ 3 ч. 2/50	від 23.12.50.

Б) Відзначені:

Чотирма Срібними Зірками

1.	Воєвода	- бойовик	- Нак. ШГ 3 ч. 1/48	від 30.06.48.

Трьома Срібними Зірками

1.	Сливка	- стрілець	- Нак. ШГ 3 ч. 1/48	від 30.06.48.
УПА |
|----|--------|------------|---------------------|----------------------|

Одною Срібною Зірками

1.	Сурмач	- стрілець	- Нак. ШГ 3 ч. 1/48	від 30.06.48.
УПА
2.	Бурсак	- стрілець	- “ “ “	УПА
3.	Оріх	- стрілець	- “ “ “	УПА
4.	Байденко	- бойовик	- “ “ “	

* Так у тексті

Інформація про нагороджених та відзначених
В-19

А) Нагороджені:

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Клим - В-19/а, - Нак. ШГ 3 ч. 1/49 від 31.08.49.
рай. СБ

Медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах”

1. Титар	- В-19/а	- Нак. ШГ 3	ч. 2/48	від 10.10.48.
2. Арсен	- В-19,	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.
	маш.			
3. Артем	- В-19, зв.	- “	“	“
4. Боровик	- В-19,	- “	“	“
	проп.			
5. Вено	- В-19,	- “	“	“
	маш.			
6. Влодко	- В-19, зв.	- “	“	“
7. Корінь II	- В-19, зв.	- “	“	“
8. Новий	- В-19, зв.	- “	“	“
9. Ураган	- В-19	- “	“	“
10. Явний	- В-19, зв.	- “	“	“
11. Алас	- В-19/а,	- “	“	“
	пров.			
12. Гірняк II	- В-19/а	- “	“	“
13. Ігор	- В-19/а	- “	“	“
14. Недоля	- В-19/а	- “	“	“
15. Прокіп	- В-19/а,	- “	“	“
	СБ			
16. Гірняк I	- В-19/а	- “	“	“
	“Витязь”			
17. Мручко	- “	- “	“	“
18. Білоус	- В-19/а	- “	“	“
	“Дебра”			
19. Дем’ян	- “	- “	“	“
20. Корінь I	- “	- “	“	“
21. Леон	- “	- “	“	“
22. Лісовий	- “	- “	“	“
23. Максим I	- “	- “	“	“

24. Нагірний	- “	- “	“	“
25. Олекса	- “	- “	“	“
26. Руденко	- “	- “	“	“
27. Архип	- В-19/а “Збруч”	- “	“	“
28. Мирон	- “	- “	“	“
29. Орел	- “	- “	“	“
30. Перемо- жець	- “	- “	“	“
31. Листок	- В-19/а “Криця”	- “	“	“
32. Левко	- В-19/а “Наступ”	- “	“	“
33. Якір	- В-19/а “Почин”	- “	“	“

Б) Відзначені:

Одною Срібною Зіркою

1. Боровик	- В-19,
проп.	- Нак. ШГ 3	ч. 2/49	від 31.08.49.
2. Дух	- В-19/а	- “	“	“
3. Моро-
зенко	- В-19/а,
рай. СБ	- “	“	“
4. Прямий	- В-19/а,
рай. проп.	- “	“	“

ШГ – 3

Інформація про нагородження та відзначених
Інше

І. Нагороджені:

Бронзовим Хрестом Заслуги

1. Луговий	- В-18/г,
надр. | - Нак. ГВШ | ч. 2/47 | від 02.09.47. |
|------------|--------------------|------------|---------|---------------|

Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги

1. Сокіл	- ст. бул.
УПА | - Нак. ШГ 3 | ч. 1/47 | від
01.03.47.* |
|----------|-------------------|-------------|---------|-------------------|

* Наказ ВШВО ч. 1/47 вийшов 3 березня 1947 р.

2.	Клим	- ст. бул.
УПА	- “	“	“
3.	Свій	- стрілець
УПА	- “	“	“
4.	Яструб	- стрілець
УПА	- “	“	“
5.	Лесь	- ст. бул.
УПА	- Нак. ШГ 3	ч. 2/47	від 01.03.47.
6.	Зір	- ст. віст.
УПА	- “	“	“

Медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах”

1.	Луговий	- В - 18 / г,	- Нак. ШГ 3	ч. 1/48	від 30.06.48.
надр.
2.	Черник	- В-18/г	- Нак. ШГ 3	ч. 2/50	від 23.12.50.

II. В списках не подано –
А)

1.	Юрка	- окр. пров.	нагороджених, ще мабуть, в
2.	Анни	- УЧХ	- 1945 р. СХЗ, з браку дотичного
3.	Довбака	- пов.	Наказу ГВШ.

Б)

Мороза	- В-18	- нагородженого Наказом ШГ 3
ч. 2/48 медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” тому, що він взагалі не був повідомлений про це нагородження своїм зверхником і тому, помилково, нагороджений ще раз цією медаллю в Наказі ШГ 3 ч. 1/50 (під пс. Богдан). В зв’язку з цим нагородженням з Нак. ШГ 3 ч. 2/48 – зноситься. |
|--------|--------|---|

В)

1.	Дем’яна	- В-18	- нагороджених Нак. ГВШ ч. 2/47
2.	Любченка	- В-18	БХЗ тому, що за їх пізніші провини це нагородження знесено.

Загальне зіставлення

	Г-3	В16	В17	В18	В19	УПА	Разом
Золотий Хрест Бойової Заслуги I	-	-	1	-	-	-	1
Золотий Хрест Бойової Заслуги II	-	-	1	-	-	-	1
Срібний Хрест Заслуги	4	1	2	2	-	-	9
Срібний Хрест Бойової Заслуги I	-	-	3	-	-	-	3
Срібний Хрест Бойової Заслуги II	-	-	-	5	-	-	5
Бронзовий Хрест Заслуги	7	4	8	7	-	-	26
Бронзовий Хрест Бойової Заслуги	9	19	7	7	1	6	49
Похвала	4	2	3	-	-	-	9
Вирізнення	-	1	2	2	-	-	5
Медаля “За боротьбу в особливо важких умовах”	3	68	2	11	33	-	117
За рани:							
1 Золота Зірка	-	-	1	-	-	-	1
4 Срібні Зірки	-	-	-	1	-	-	1
3 Срібні Зірки	-	1	3	1	-	-	4*
2 Срібні Зірки	2	3	3	-	-	-	8
1 Срібна Зірка	7	18	10	4	4	-	43

Стан по 1950 рік включно.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 549-558. Копія.

* Так у тексті, імовірно, повинно бути: 5

№ 48-53
ПОЛІТВИХОВНИЙ ВІДДІЛ
18 липня 1944 р. – 8 серпня 1945 р.

№ 48
ЗВІТ ПРО СТАН ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПОЛІТВИХОВНОГО ВІДДІЛУ

18 липня 1944 р.

ВО III

Постій, 18.7.44 р.

ЗВІТ
по політвиховній роботі в групі УПА

1. Стан політвиховного апарату

До кінця місяця травня 1944 р. політвиховна робота в відділах УПА на терені ВО III не була зовсім налагоджена. Помимо цього, що в кількох відділах були політвиховники, справа не була як слід розв'язана, через те, що не було жодної інструкції проводу, яка регулювала б частинно це питання. Командири відділів дивились на політвиховників, як на "п'яте колесо до воза", і цей сам погляд уділявся стрільцям, які, взоруючись на своїх командирів, сприймали доклади політвиховників, як непотрібну балаканину. Беручи це під увагу, мусимо ствердити, що також і не всі політвиховники чулись виховниками та не всі відповідали своїм постам. В загальному брак всяких вказівок і інструкцій по політроботі не давали змоги досягнути хоч частинно належне місце, а деякі недобрі потягнення політвиховників, які діяли самочинно, поглибили ненависть між "військом, [т]а політикою". Вирішити цю справу на місці було годі, тому що політвиховників виділено з пропагандивного теренового апарату і тому, що пропаганда не мала голосу у військових справах, становище не могло урегулюватися.

Щойно зі створенням політвиховного відділу при ВШВО, який припоручено Архипові, приступлено до організації політвиховного апарату. В тій цілі пороблено заходи, щоби зорганізувати курс політ-виховників, на якому можна б було виробити хоч кількох здібних політвиховників. В зв'язку з тим припоручено тереновим провідникам і пропагандистам вислати на цей курс людей, які відповідали б вимогам, одначе, на жаль, вислано таких, що 8 осіб довелося зразу нагнати, щоби не деморалізували відділу.

Курс:

Впорядкувавши матеріал і відбувши стрічу з Пров. КОП, зачато 15.6.1944 курс. На курсі було присутних 23 курсантів, – викладав друг Архип. Курс цей тягнувся до 13.7, з тим, що мав 6 день перерви в політичних заняттях, що курсанти заступили військовим вишколом, який чергувався в парі з політичним щодня до год. 12 проводився політвишкіл, від 14 до вечора – військові вправи. В часі вищенаведеної перерви перероблювано лише військові вправи. Протягом означеного часу перероблено з політичного вишколу слідує матеріали:

I. Світ під знаком боротьби (вступ)

- 1) Загальна війна наймогутн[і]ших держав за володіння над світом.
- 2) Імперіалізм і поневолені народи.
- 3) Роля і становище України в цій війні.
- 4) Укр. Національна Революція на міжнародній арені.

II. Про міжнародне політичне положення.

(Матеріали з конференції КОП)

III. Вояцький стан і його обов'язки.

- 1) Прикмети вояка.
- 2) Його відношення до оточення.
- 3) Воєнні права і закони.
- 4) Побудова (орг.схема) сучасних армій.

IV. Світоглядіві означення.

- 1) Світогляд 1
- 2) Ідея 1 загальні поняття
- 3) Ідеологія 1
Християнський світогляд (примір)
Комуністичний світогляд (примір)

V. Теорія матеріалізму.

- 1) Походження матеріалізму.
- 2) Діалектичний матеріалізм.
- 3) Історичний матеріалізм.

VI. Теорія сусп[ільни] політичних рухів.

- 1) Органічна теорія.

- 2) Механічна теорія.
VII. Суспільно-політичні рухи і форми державного устрою.
- 1) Комунізм.
а) походження комунізму,
б) розвиток комунізму (Маркс Енгельс Ленін),
в) I, II, III Інтернаціонал,
г) комунізм в теорії і практиці (Критика).
- 2) Соціалізм.
а) походження,
б) теорія соціалізму,
в) поширення соціалізму і його діяльність в різних країнах.
- 3) Анархізм.
а) походження анархізму,
б) розвиток (Прудон, Годвін, Бакунін, Крапоткін),
в) теорія анархізму за Бакуніна і Крапоткіна,
г) критика анархізму.
- 4) Лібералізм.
а) доба лібералізму,
б) теорія лібералізму,
в) капіталізм наслідок лібералізму,
г) критика лібералізму.
- 5) Нац[і]онал-соціалізм.
а) походження націонал-соціалізму,
б) расизм,
в) нордизм,
г) теорія противеньств,
д) боротьба рас,
е) критика націонал-соціалізму.

VIII. Український нац[і]оналізм.

Ідеологія укр. нац[і]оналізму (широкий начерк)

IX. Теорія нації.

- 1) Атомістична теорія.
2) Органічна.
3) Нарід.

- 4) Нація – (на підставі П. Орлика).
- 5) Держава (розвиток і експан[s]ія).

X. Вплив природи і геогр[афічного] положення на вдачу націй.

- 1) Суворі умовини і лагідні.
- 2) Заняття і форми держ[авної] влади.
- 3) Українська вдача.

XI. ОУН, як політична організація (орг. вишкіл).

- 1) Історія і діяльність.
- 2) Основні принципи ОУН.
- 3) Вимоги до члена.
- 4) Роля ОУН в історично-політ[ичному] житті нації.
- 5) Цілі і методи ОУН.
- 6) Програма ОУН (Постанови II і III Збору і Конференція).

XII. Політика.

- 1) Політика – загальне поняття.
- 2) – “ – принципіяльна і опортоністична.
- 3) – “ – активна і пасивна.
- 4) – “ – закордонна і її способи діяння.
- 5) – “ – внутрішня і її способи діяння.
- 6) Справа нац[і]ональ[них] меншин в державі.

XIII. Політичні рухи і їх наростання.

- 1) П'ять етапів наростання політ. рухів.
- 2) Політ. рух і організація.
- 3) Проводження політичної роботи.

XIV. Політичний Провід.

- 1) Актив нації.
- 2) Завдання політичного проводу.
- 3) Вимоги до політичного проводу.

XV. Психологія маси.

- 1) Маса і її прикмети.
- 2) Психічне наставлення людини і групи.

- 3) Поодинокі типи людей.
- 4) Спосіб панування над масою.
- 5) Особливості вояцької групи.

XVI. Революція.

- 1) Поняття революції (реформа, аевольта, еволюція).
- 2) Революція стихійна і організована.
- 3) Концепція бланкізму, меншевізму і планової революції.
- 4) Способи організування і проведення революції.
- 5) Революційна тактика і стратегія.
- 6) Українська Національна Революція.

XVII. Пропаганда.

- 1) Історія пропаганди.
- 2) Завдання пропаганди.
- 3) Роди пропаганди і їх діяння.
- 4) Пропагандивні засоби.
- 5) Вимоги до пропаганди.

XVIII. Політвиховна робота в УПА.

- 1) Чому потрібно політвиховників в УПА.
- 2) Становище і праця політвиховника.
- 3) Праця між стрільцями і командирами.
- 4) Відношення до стрільців і командирів.
- 5) Як проводити політроботу і в відділі і між населенням.
- 6) Методи політвиховної роботи.
- 7) Ворожа пропаганда і наше протидіяння.
- 8) Рейди на СУЗ і ЗУЗ.
- 9) Мемуаристика.
- 10) Звітування.

XIX. Партизанка.

- 1) Роди партизанки.
- 2) [В]іхи партизанки.
- 3) Прикмети стрільця-партизана.
- 4) Наша партизанка - УПА.

XX.

Військова тайна та її збереження.
Ведення нашої роботи серед ЧА.
Що повинен знати укр. в німецькій армії.
Інструкції і останні накази проводу.

Крім цього, взято дещо з історії українського війська (частинно княжа доба). Більше з історії не взято з огляду на брак часу. Рівно ж майже кожного дня курсанти проводили дискусії на різні актуальні теми, серед яких найбільш пекучими були справи поставлення політвиховної роботи та обговорення морального, політичного, та духовного рівня нашого вояцтва, які є не зовсім добрі. З військового вишколу перероблено майже весь вишкіл бійця-рядовика.

Засвоювання матеріалу в курсантів було можливе, однак не у всіх. Заледво п'ять-шість курсантів вив'язались найкраще. Інші досить слабо. По закінченні курсу і короткому перепиті (іспиті) приділено курсантам звання сотенних і чотових політвиховників.

Вислід цього розподілу виглядав слідуюче:

Сотенні політвиховники:

- 1) Чад
- 2) Ілько
- 3) Остап
- 4) Олімп
- 5) Ігор
- 6) Род
- 7) Блакитний

Чотові з кандидатурою на сотенних:

- 1) Лев
- 2) Ярема
- 3) Сидір

Чотові політвиховники:

- 1) Богдан
- 2) Вихор
- 3) Орлич
- 4) Сич
- 5) Буг

- 6) Карпо
- 7) Буревій

Ройові:

- 1) Кинджал
 - 2) Мирон
 - 3) Крук
 - 4) Ганджа
- Карий – не здав.

При оцінці курсантів брано під увагу не лише саме знання і засвоєння матеріалу, але брано рівно ж військові прикмети та прикмети характеру даного курсанта. Через слабкі сторінки характеру треба було деяким курсантам дати менші пости, хоч їх знання [в] порівнанні з іншими було не найгірше.

Розподіл курсантів.

Після оцінки курсантів частину з них вже розподілено по відділах, а саме:

Чад – сот. політвих. “Холодноярців”, відійшов з сотнею в рейд 8.7., не закінчивши курсу.

Ілько – сот. політвих. “Рубачів”, відійшов 8.7.

Остап – сот. політвих. “Буйних”, відійшов 8.7.

З цими перероблено найважливіші матеріали окремо і дано відповідні вказівки.

“Орли”

Ігор - сот. пвх.

Вихор - сот. –”–

Богдан –”– –”–

“Бурлаки”

Олімп

Сич

Орлич

“Лісовики”

Блакитний

Ярема

Карпо

“Сірі Вовки”

Род

Решта людей осталась в запасі прикріплена до сотні “Лісовиків”, де проводився вишкіл, як резерв. В зв’язку з творенням нових відділів прикріплення до сотень буде ще дещо змінене, щоб дати всюди рівномірні сили.

В загальному помічається ще брак політвиховників і конечно ще потрібно один випуск політвиховної школи, щоб заспокоїти духові і політичні потреби відділів, які є так важні, а на жаль не знаходять повного розуміння, в багатьох командирів.

2. Моральний, духовий і політичний стан відділів

Очеркнути точно цю справу є доволі тяжко, тому що в відділах бувають різні тенденції і їх схопити суттєво є доволі трудно. Відмічуючи різко один напрямок, часто притуплюємо другий, з тим що вибрати саму середину теж не все вдасться. Одначе все ж таки побувши довший час між відділами можна висувати деякі висновки.

Дуже ярко впадає ввічі загумінковість поодиноких командирів, які багато справ оцінюють під кутом своїх теренів, з цього опісля виходять дуже небажані наслідки. Це доводить до ненависти між відділами і взаємного обривування себе та обманювання. Рівно ж майже кожний сотенний глядить на справу нашої революції так, що тільки його сотня є спроможна здобути Україну і поза нею не бачать світу. Це часто доводить до гонення за зброєю, боеприпасами і коштом одних, що ослаблюються, збагачуються другі, що можуть і мають змогу більше досягнути. Не зовсім позитивне є відношення до стрільців найгіршими словами, вживання висловів як “хам”, “жолоб” і тим подібних, якими нас обкидали в ворожих арміях. Бо беручи це під увагу, що ми маємо багато людей не вишколених, як тяжко іде вишкіл, то наша армія буде складатися в такому випадку з саме вищезгаданих людей, що очевидно компромітує гідність УПА. Неменше можна завважити теж, що деякі молодші командири не зовсім дбають про своє становище і всякими дурницями компромітують себе, що дуже погано впливає на стрільців. Коли доводиться говорити про політ. свідомість наших командирів молодшого стажу, то вона теж дуже мала. Майже загально дипломом політичної свідомості наших вояків є приналежність до легйону. Хто був в ньому, дивиться на багато кращих від себе з погордою хоч його товариші з інших армій можуть мати далеко більше знання військове. Саме його перебування в легйоні вже заступає все і на його думку всяка наука політична чи військова є зайва.

Помічається рівнож, що при вишколі найбільшу увагу звертається на так зване “підривання і шпанування”, себто на зовнішню форму стрільця, не звертаючи уваги на його вартість характеру та відданість Україні. Духово-морал[ьна] споєність відділу дасть далеко більше, чим зовнішня форма і цокання за-каблуками.

Настрої стрілецтва помимо того, що до відділів висилають що найгірший елемент, зле одітий і слабо озброєний є можлив[им]. Між стрілецтвом загально панує думка, що ми війну виграємо в 100 %, і ніхто зних навіть не сумнівається, що своїм старим крісом без мушки він здобуде ворожого танка.

Боевий запал у відділах є. Можна завважити, що коли стрільці дізнаються про це, що вони мають іти в рейд на ворога, то навіть хорі не хочуть остатися, лише біжуть за відділом (сотн[я] “Сірі Вовки”). Одначе щоб не зідеалізувати стрілецтва, мусимо признати, що бувають між ними випадки маркерації, а навіть дизерції (хоча й дуже рідко), одначе це типи, такі, що навчилися вже в сітці орг. маркерувати або зовсім темні, які собі не здають справи. Можна зустріти стрільців, що не знають вчислити місяців в році, а на запит про Петлюру відказують, що “його вбили жиди в коршмі” – (сотн[я] “Бурлаків”).

Розцінюючи наше вояцтво під всіми вимогами мусимо, на жаль, ствердити, що найгіршими стрільцями являються наші організовані люди. Вони часто стараються обманювати провід і пускаться на всякі комбінації, чого навчились в наших рядах, де їх не досягала рука справедливости. Натомість в людей неорганізованих помічається великий респект до проводу та віра в наші сили. Цей девіз можливо примініти до 50 % нашого членства.

Командирів своїх (чотових і сотенних) стрілецтво любить без огляду на їх відношення, одначе про всі їхні кроки майже всі стрільці знають. З усіх командирів найбільше нелюблені є роєві, але вже їхня така доля в кожній армії.

До політвиховників стрільці відносяться добре. Дуже радо слухають вісток зі світу, люблять поговорити, одначе, бачучи наставлення своїх командирів, стараються попасти в той самий тон, що “політвиховники гарні хлопці, але їх не треба”. Це вже є прикметним воякам, що кожний любить наслідувати свого командира. Для приміру наведу факт. Коли в сотн[і] “Сірих Вовків” командир любить ходити з палицею і кликати стрільця іменем “Міхал”, – так само стрільці кличуть себе “Міхал” і носять палиці. Коли на контролі відділу стрільці вчули від одного з

командирів “пане товаришу”, то почали залюбки вживати цих слів у відношенні між собою. Бо всі думки, висказані командиром, чи його діла стрільці вважають за аксіому, за найбільш правильні потягнення. І тому, коли ми шукаємо причини, чому політвиховна робота в відділі не найшла належного розуміння, мусимо ствердити, що корінь лиха лежить в командному складі, який, боючись своєї політ. неграмотності, боїться признати потребу політвиховника, який має дати політ. знання йому і стрільцеві.

Кінцеві завваги

Побажаним є, щоби міродайні чинники В[ійськового] Штабу вглядали більше в справу політвиховної роботи, яка має до поборовання багато перешкод, без яких можна б обійтися.

В загальному в відділі відчувається брак книжок до читання та брак орг. літератури.

Слава Україні!

/-/ Архип
ПВ ВО III

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 6-10. Копія.

№ 49 **ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСАНТІВ- ПОЛІТВИХОВНИКІВ**

[Липень 1944 р.]

Характеристика курсантів

1. Чад – рік нар. 1922, член ОУН від 1942 р. освіта середня, учитель. Бувший пропагандист ПОП*, в останньому часі політвиховник Холодноярців. Походить родом з Підгаєччини.

2. Олімп – рік нар. 1923, освіта 9 кл. середньої школи. Член ОУН від 1937 р. бувший районів пропагандист і політвиховник Бурлаків. Походить з Підгаєччини.

* *Імовірно, розшифровується як: повітовий осередок пропаганди.*

3. Остап – рік нар. 1921 освіта неповно-середня і рільнича школа. Член ОУН від 1939 бувший районів пропагандист і політвиховник Буйних, походить зі Зборівщини.

4. Лев – рік нар. 1923, освіта сім 7 клас і 2 роки учит[ельської] семінарії, учитель. Член ОУН від 1938 р. бувший пропагандист рай. осередка. Від 23. III по 10. VI. 44 р. політвиховник Орлів. Походить зі Зборів[щини].

5. Ігор – рік нар. 1920, освіта філософічний факультет 2 роки, член ОУН від 1940 р. районів пропагандист. Родом з Лемківщини, живе в Перемишлянщині.

6. Ілько – рік нар. 1922, освіта 8 кл. сер. і доповнюючий учительський курс. Учитель. В ОУН від 1941 р. Повітовий пропагандист терену Бережанського. Родом з Рогатинщини.

7. Сидір – рік нар. 1923, освіта 7 кл. і фахово торгівельна школа. В ОУН від 1941 р. районів пропагандист. Походить з Підгаєччини.

8. Ярема – рік нар. 1913, освіта 7 клас. В ОУН від 1932 р. рай. провідник терену. Походить зі Збаражщини.

9. Блакитний – рік нар. 1920, освіта середня в ОУН від 1939 р. був закордоном і пішов в СС 10 панцирної дивізії. Родом зі Станиславова.

10. Буг – рік нар. 1923, освіта серед. і три триместри мед[іституту]. Симпатик до 1943 року опісля член ОУН. Родом з Перемишлянщини.

11. Орлич – рік нар. 1909, освіта сер. і тримісячний адмін[істративний] курс. Член ОУН з 1938 р. провідник ІНО*. Походить з Перемишлянщини.

12. Вихор – рік нар. 1923, освіта 8 кл. член ОУН з 1938 р. рай. пропагандист. Походить з Підгаєччини.

13. Сич – рік нар. 1923, освіта народна і фахово торгівельна. В ОУН від 1940 підр[айонновий] Юнацтва, районів пропагандист. Походить з Рогатинщини.

14. Карпо: р. нар. 1921, освіта 7 кл. член ОУН від 1937 р. Рай. пропагандист. Походить з Рогатинщини.

15. Богдан: р. нар. 1924, освіта 7 кл. сер. школи, член ОУН від 1938 р. підр[айоновий] пропагандист. Походить з Бережанщини.

16. Зенон: р. нар. 1914, освіта 6 кл. нар.[школи]. В ОУН від 1932 р. районів пропагандист, Перемишлянщина.

17. Буревій: р. нар. 1921, освіта семенаріальна матура, учитель. В ОУН від 1941 р. підр[айоновий] пропагандист Рогатинщина.

* Організаційна сітка для української інтелігенці.

18. Кинджал: р. нар. 1925, освіта народна і дворічна торгівельна, в ОУН [від] 1942 підрай[оновий] пропагандист, походить з Рогатинщини.

19. Мирон: р. нар. 1923, освіта нар. і дворічна торгівельна, 5 місяців вищій торгівельний курс. В ОУН від 1941 р. районів проп. Перемишлянщина.

20. Крук: р. нар. 1923, освіта семен. матура, учитель. До ОУН належ[ить від] 1940 р., рай пропагандист. Родом з Перемишлянщини.

21. Карий: р. нар. 1924, освіта 7 кл. середні. В ОУН від 1943 р. (окружний інспектор УВМ*) Бережанщина.

22. Род: р. нар. 1915, освіта матура і рік теології, в ОУН від 1937 р. Бувший окр. пропагандист. Політвиховник Сірих Вовків від лютого 1944 р. Походить з Чортківщини.

23. Ганджа: р. нар. 1924, освіта, семенаріальна матура в ОУН від 1943 р. учитель, почав працювати в пропаганді. Рогатинщина.

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 31, арк. 23-24. Оригінал. Рукопис.¹

1 Значно скорочений та неправильно ідентифікований документ опубл.: Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали / Відповідальний редактор професор М. Кугутяк. – Том 2. – Книга 1 (1939-1945). – Івано-Франківськ, 2009. – С. 395-396.

* Так у тексті.

№ 50
ЗВІТ ПРО СТАН ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПОЛІТВІХОВНОГО ВІДДІЛУ

10 вересня 1944 р.

“Лисоня”
10.09.44

ЗВІТ
по політвиховній роботі в відділах УПА

Стан політвиховного апарату

Після переходу фронту та кількох боїв стан політвиховного апарату дещо змінився, як було подано в попередньому звіті. До праці взято др. Кригу (бувшого окружного пропагандиста терену “Сум”), якого приділено на курінного політвиховника, та др. Степа, якого поставлено на місце др. Рода, політвиховника відділу 685*. Др. Род в постатті політвиховника зовсім себе не виправдав і зміна була конечна. Рівно ж один з учасників політвиховного курсу др. Карпо, що був надійним, загинув при переході фронту, а Орлич і Луг відійшли в терен з причини слабого здоров'я.

Брак добрих політвиховників відчувається, а особливо при творенню нових відділів, яких немає ким обсадити. Як виказується в практиці, найважливішу роль відіграють сотенні політвиховники, бо чотові майже не мають змоги розвинути добре працю через брак відповідного знання та авторитету. Тому звертається головну увагу тільки на сотенних політвиховників, які себе менш-більш оправдують. По чотах політвиховників немає, лише в кожній сотні є один, який помагає сотенному політвиховникові. Це покищо себе оправдує. Робиться заходи вишукати нових, відповідних до цієї роботи людей та уладження дальшого вишколу, що очевидно досить тяжко зробити через боеві дії на нашому терені.

При ВШВО виховної групи не має з браку людей. Одначе помимо цього є тісний зв'язок з відділами, завдяки чому можна керувати політвиховниками і їхньою роботою. Праця політвиховників.

Праця політвиховників є звернена в напрямі морального і політичного вироблення бійців та внутрішнього споєння і відпо-

* *Імовірно, криптонім сотні “Сірі Вовки”*

рності відділів. Зараз вона є доволі тяжкою. Ситуація, витворена на наших теренах є досить прикрою і це прикро відбивається на настроях стрільців. Часті облави, нищення сіл, бої, хоч з одної сторони загартовують стрільців – з другої дещо зневіряють так, що політвиховник мусить вложити багато праці для створення відповідного наставлення.

Політвиховну роботу проводиться в формі одноденних щоденних гутірок, які однак не відбуваються правильно щодня, з тих причин, що часто певні випадки цього не дозволяють (поготівля, алярм, застави, бій і т. п.). Найцікавіше сприймає стрілецтво вісті зі світу, якими ще трохи цікавиться, а справи виховного характеру не дуже то добираються до душі стрільця, хоч частинно це має свої впливи. В загальному праця політвиховника і їх становище в відділах здобули собі деяку популярність і їх трактування зараз є далеко краще чим передне. Коли ходить про добір і тематику гутірок, то теж немає в цьому стислого плану. Часто обставини накидають самі тему і дотримуватись суворої плановості годі. Тому політвиховники проводять гутірки найбільше на ті теми, які наглядно впадають в очі (карність, відвага, військова таємниця, дизерції і другі) та засадничо підтримують стрільців на дусі в тяжких хвилинах. Найбільше праці можуть видати політвиховники на постоях, бо в рейді не раз не стає часу або нагоди, де потрібна завжди чуйність, а стрілецтво є часто перемучене.

До цього часу політвиховники проводили рівно ж роботу і поза відділом, а взглядно підчас рейду, проводячи збори (мітинги) по селах. Це давало великі успіхи і держало народ на дусі. Зараз з появою останньої інструкції Обласного Проводу зовнішньо пропаганда зовсім здержана. Самозрозумілим є, що представник відділу УПА не може пропагувати в терені, щоби люди йшли в Червону Армію, а пропаганда за вступання в ряди УПА, яку ми вели до сьогодні, є заборонена. В зв'язку з тим зовнішня праця відпадає і політвиховники працюють лиш в нутрі відділу.

Що місяця сотенних політвиховників стягається на одноденні відправи, на яких обговорюється точно всі справи, зв'язані з цілістю роботи. Від часу закінчення курсу і розподілу політвиховників по відділах, зроблено три одноденних відправи. Останньо відбулася 4.9.44 р. Крім цього відбуто кільканадцять індивідуальних стріч з поодинокими політвиховниками. На кожній з відправ обговорюється точно і широко міжнародн[у] ситуацію, та настрої і бажання стрілецтва, які нуртують у відділі.

Духовий і політичний стан стрілецтва

Коли приходиться зупинитись над цим питанням, то доводиться сказати багато деяких недомагань. В загальному стан як в одному, так і в другому випадках не є потішаючий. Коли зважимо обставини, в яких попали наші стрільці в ряди УПА, то мусимо сказати, що лише мала частина пішла з ідейності. Інші пішли з наказу, а останній наплив в УПА, це люди, які стратили свої доми і можливість перебувати в селах і сам страх перед знищенням загнав їх до наших лав. Звичайно, тому не позначаються вони ні великим запалом, ні відвагою, лише пасивно сприймають ситуацію і боротьбу, яку накинuli їм обставини, та тужать за своїми спаленими хатами і ріднею. Терор більшовиків, який шаленіє скрізь по селах, наводить на них страх і робить з них малоздібних до боротьби. Такий стан уділяється часто і т. зв. “старим воякам”, які вже по кілька і кільканадцять місяців в УПА, хоч ці є далеко кращі і більш боеві. Ці звичайно держаться трохи краще, однак теж думають про відпустки хоч на кілька днів в свої рідні сторони. Трапляється теж багато випадків дезерції і то найбільше між новозмобілізованими, які ще не втягнулися в тверді корби партизанського життя. Не краще представляється справа з підстаршинським і старшинським складом. З контингенту, висланого до того часу до УПА, не вдалося зробити добрих старшин і підстаршин і на тому зараз терплять відділи, яких не має кому очолити. Старшини часто не здають собі справи з своїх постів і компромітуються своїми вчинками, що доводить до занепаду боевої сили. Як факт, можна подати це, що сотенний новозмобілізованої сотні “Кубанців” виїжджав часто на дівчата до села, у висліді чого дійшло до цілковитого розбиття його сотні. Політична свідомість стрільців і молодших командирів зовсім мала. Є багато з них, які не були навіть людьми організованими і не мають найменшого поняття в наших політичних потягненнях. Не вміють рівно ж ні дійти до стрільця і часто зражують собі стрілецтво так, що деякі стрільці не то, що не люблять, але прямо ненавидять своїх командирів. Найбільш ділає на стрільців те, коли командир боїться йти в бою. Тому при доборі старшин треба завжди руководитись їхньою відвагою більше, ніж знанням.

Політвиховників стрільці і молодші командири трактують не погано. Однак до їхніх слів не привязують великої уваги. Трактують їх як звичайно всіх в УПА. В загальному найбільшою популярністю і авторитетом тішаються політвиховники, а це завдяки тому, що вони безпосередньо не командують стрільцями і не “дають їм в шкіру”. В політгупітках стрільці беруть малу участь.

Найбільше цікавляться питаннями сходу і відділами УПА, які там діють, однак, на жаль, не маємо в тому випадку жодних відомостей. Коли дошукуватись причин такого стану, то треба шукати їх в тому, що до УПА висилали до цього часу найгірший елемент, з якого є зараз підстаршинський і старшинський склад, який не відповідає своїм вимогам. По друге, до УПА поплило з приходом більшовиків багато цивільних невишколених людей, яких немає зараз змоги школити. По третє, те що ми проводимо завжди дифензивну боротьбу і вчимо вояка лише відступати, а не йти до переду, в зв'язку з цим вояк не вірить в свої сили. По четверте, що в терені творяться самооборонні відділи і боївки, тому кожний вояк волів би піти в свої сторони і бути там в боївці, замість сидіти в лісі далеко від дому. В тому випадку можна ствердити факт, що майже всі дезертири з відділів УПА є в теренових боївках і самооборонах.

Становище терену

Українське населення цікавиться дуже і помагає на кожному кроці нашим відділам. В заміну за це хоче допомоги УПА в обороні своїх сіл, які палять большевики. Відділи УПА, оскільки це можливо, йдуть у тому випадку населенню в поміч, однак не все є нагода помогти. Було багато випадків, що большевики спалили села, а поблизу не було відділів, які б дали поміч. Це очевидно річ самозрозуміла, що УПА не може оборонити кожного села. Тим більше, що НКВД нарочно вдаряє по наших селах, щоб залякати народ від помочі УПА. Це викликає в народі духову депресію і населення чується огірченим. Розв'язати цю проблему є досить тяжко, бо прямо годі охоронити все населення, ведучи дифензивну боротьбу. Багато людей хоче йти в УПА і дуже огірчені, що їх не беруть. Нарікають на ОУН і Провід, що мовляв "вели нас до цього часу, а зараз кидають на поталу." Дуже недобрим є те, що ми ведемо пропаганду за тим, щоби йти в Червону Армію і це нас зовсім компромітує. Вістки про успішні бої переведені нашими відділами дуже підносять на душі наше громадянство, однак невдачі, коли такі бувають, рівночасно засмучують. Народ вірить в УПА як в свого оборонця, дає все, що може. Погано однак те, що деякі організаційні чинники псують здорові відносини між УПА і нашим громадянством. Напр., зарядження Пров. Ярослава, щоби відділам не дати їсти, розійшлося моментально по цілому терені і викликало сумніви і огірчення між українським громадянством. Рівно ж другі накази, як не дати відділам поповнення зброї з терену, одягу, взуття, аптек впливає дуже погано на духовний

стан вояків і громадянства, часто можна вчути з тих причин голос між стрільцями “за що ми сидимо по рокові в лісі і зносимо всі незгоди, щоби нам забороняти їсти давати”, або в терені: “чому в нас нема єдності і згоди і видають такі зарядження в Проводі” (цю справу стрільцям вияснюємо як певного роду непорозуміння і зазначаємо, що чогось подібного не було, однак проситься вплинути на цю справу, щоби такі зарядження більш не появлялись. Примітка моя.).

Відносно подій в терені і терору НКВД – частину народу треба зберегти в рядах УПА обов’язково, бо це є резерв, яким можемо себе поповняти. Оскільки большевики заберуть всіх, не будемо мати поповнити страту тих людей, які впадуть в бою, і відділи будуть зменшуватися.

Кінцеві завваги

Відчувається великий брак літератури. Конечні листівки з підписом УПА, які матимуть великий вплив на червоноармійців. Брак рівно ж літератури для стрільців. В останньому часі місцевими силами зредаговано часопис для стрільців льокального значення “Голос УПА”, який висилаю до апробати. На стрільцях він робить досить добре вражіння.

Побажаним є рівно ж інструкції з політвиховного осередку КВШ бо я зовсім не маю в цьому випадку, від початку моєї роботи, зв’язку і проводжу роботу самочинно. В зв’язку з цим домагаюсь контакту, щоби не було в роботі непорозумінь або нетактів відносно політ. лінії УПА.

Слава Україні!

Постій, 10.9.44

/Архип/

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 22-24. Оригінал.¹

¹ Подібний документ: ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 9, 10, 11, 12.

№ 51
ОПИСИ БОЇВ ВІДДІЛІВ УПА З ВІЙСЬКАМИ НКВД
ВІД 1 ВЕРЕСНЯ ДО 1 ЖОВТНЯ 1944 р.

28 жовтня 1944 р.

УПА-Зах[ід]
“Лисоня”
VI

Постій, дня 28.X.44

ОПИСИ БОЇВ
відділів УПА з військами НКВД від 1.IX по 1.X.44

Відбувши короткий рейд по терені Рогатинщини відділ Лісовиків спинився в лісі біля с. Липиця Горішна на довший відпочинок. Біля нього примістилась підстаршинська школа і відділ Чорноморців, який щойно доповнено і переорганізовано. Всі відділи щоденно продовжали вишкіл і доповнювали всі браки і недомагання.

Вже два дні перед боєм можна було помітити похвавлений рух більшовицьких розвідників з яких декілька стрільці зловили і зліквідували. Одначе більшої акції в таборі не сподівались бо в поблизу не було ніде більшої сили більшов[иків]. Всеж таки вже вечером 4.IX.44 розвідка донесла що до с. Липиця Горішна прибула більша кількість більшовиків в силі півтора сотні. Відділи прийняли всі міри обезпечення і були приготовані до оборони. Ранком як лише засіріло, з відділу Чорноморців вислано заставу (засідку) на присілок Цюцьків, кудюю мали б переїжджати більшовики коли б хотіли їхати на облаву.

Наші припущення не завели. Ранком 5.IX.44 около год. 7-ої надіхали шляхом на присілок Цюцьків автомашини більшовиків. Наша засідка відкрила по них вогонь, однак скоростріл затявся і більшовики користаючи з цього вспіли вискочити з автомашин. Заки наладно скоростріл, більшовики втекли між хати і звідтам почали стріляти. Прострілили авто і кількох вбитих НКВД-истів осталось на дорозі. Зорганізувавшись в закритому терені більшовики розпочали наступ на засідку, яка відступила на край лісу. На підмогу тим двом роям прийшла решта відділу Чорноморців, які розложились краєм лісу щоб не пустити до нього більшовиків. Більшовики, одержавши підмогу почали наступати на ліс, з північно-західної сторони. Щоб унеможливити більшовикам вдертись в ліс, вислано на підмогу підстаршин[ську] школу, яка

заняла становища зі західної сторони лісу. Відділ Лісовиків забезпечив південний і східний край та частину задержав в резерві, щоб кинути в ра[зі] небезпеки в допомогу. Більшовики пострілявши з годину з крісів і скорострілів пішли до наступу. Наші відкрили по них густий вогонь і більшовики мусіли залягти. Всеж таки вдалось їм вигнути лінію оборони Чорноморців, які були ще слабо вишколені, і вдерлись до лісу. Там залягли в гущавнику і почали окопуватись густо стріляючи по нашій лінії.

Щоб зорієнтуватись в положенні сідаємо з ком. Остапом на коні і обїжджаємо оба лінію кругової оборони. Втому часі більшовикам вдається вигнути лінію Чорноморців про що ми не знаємо. Їдемо впевнено понад край лісу і не знаючи що там немає наших надїжджаємо майже на ворожі позиції. На щастя заїжджаємо в гущавину так, що неможливо конем продертись, і мусимо завертати в гллуб лісу. Це дає нам можливість зорієнтуватись, що ми зайшли поза нашу лінію майже на самі позиції ворога. Обїжджаємо дальше лінію аж до кінця. Хлопці тримаються можливо.

За хвилию більшовики знову починають наступ. Стрільці починають вогонь. Москалі запалили присілок Цюцьків і пускають кілька стрілів з гранатомета на ліс. Однак не цільно. Наші гранатометчики витягають на позицію свого гранатомета і пускають ворогові кілька “гостинців”. Що певний протяг часу більшовики підриваються до наступу, однак під сильним нашим вогнем завжди змушені лягти. Стрільці вже освоїлись трохи з боєм (багато з них вперше в бою) і краще себе почувають. Стріляють вже більш влучно і пильно слідкують за рухами більшовиків. Ті починають практикувати славнозвісні фінські “кокушки”. Вилазять з автоматами на дерева і починають звідтам стріляти. Один стрілець підглядівши на дереві одного такого бойца збиває його стрілом з кріса, (що характерне – кріс без мушки) підлазить до нього і забирає автомата. Це моментально розходиться по цілій лінії і всі з цього дуже задоволені. Доходить до інших веселих моментів. Сот. Жук підсувається з кулеметом далеко на перід і бачить трьох більшовиків як підлазять до нього. “Ей, ти хто такой” – кричав до більшовиків сот. Жук, “свой” – відказує більшовик. “Которой” – питає дальше сот. Жук. “Одинадцятий” – відказує більшовик, думаючи що це свій. “Давай сюди” – кричить до більшовиків сот. Жук і ті встають і йдуть до нього. Тоді він підпустивши їх близько пускає серію зі скоростріла. Вони падають. Хлопці це бачать і дуже задоволені зі свого командира. Рівнож у другому місці сотенний політвиховник Лев пробує підсунутись

під [воро]жі позиції. Підлізши, натрапляє на двох більшовиків, які починають на нього стріляти. Кріс Лева затинається і він не може з ним нічого зробити. Розлючений кидає кріса і хапає свою машинуву пістолю. (Французська довга сімка), до якої має лише 20 штук набоїв і пускає по ворогові серію. Увисліді більшовик паде вбитий, а другий тікає, одначе політвиховник Лев стверджує що в магазинку залишилось 10 набоїв.

Бій затягався, стрільці відбивають наступ за наступом ошаджуючи муніцію. Врешті коло год. 4-ої сот. Кок бере одну свою чоту і йде обходити більшовиків з заду. Тому, що більшовики засіли в дуже густих корчах він доходить до них на віддаль 8 м з заду. Більшовики побачивши за собою узброєних людей, думали що це свої. Один з них підвівся і питає: “Кто ето. – Свой.” відповідає сот. Кок і сипнув по більшовиках з фінки. Рівночасно обі сторони посипали по собі огнем так, що [...] палений порох засипав очі стрільцям. Коли більшовицький старшина зорієнтувався кидає на сот. гранату, яка зачіпивши за гіляку в половині дороги вибухає не поранивши нікого. Врешті більшовики не видержують, починають з того місця тікати з великим криком. Гнати за ними було неможливо бо густі кущі, і відділ відходив в зад. Над лісом появляється більшовицький літак, який кружляє кілька разів над лісом. Стрільці сподіються бомбардування, одначе то розвідчик, який розглянувши терен відлітає. Вечером стягаємо оборонну лінію і вицофуємося в більші комп[лекси] лісів біля с. Славятина. Там перебуває відділ ком. Бондаренка, ми наладуємо з [ними] зв'язки і стаємо тут на нічліг. Большевики за нами не посуваються, підбирають вбитих і ранених і вертають до села. Втрати в них великі, около 70 вбитих і ранених. Наші втрати 4 вбитих і 3 ранених.

На другий день більшовики стягнули більші сили і почали обережно провірювати ліс, місце попереднього постою наших відділів. По полудні дійшли до лісу Козакова, де привітала їх вогнем наша застава. Більшовики розгорнулись в розстрільну і почали в іншому місці вдиратись в ліс. Тут знову стрінули нашу заставу. Почалася перестрілка. Обі застави відступили, а більшовики дальше в ліс вже не йшли бо западав вечір.

Щойно на третій день 7 вересня 44. розпочалася генеральна облава на Славятинські ліси. Участь в облаві брало два стрілецькі батальйони і група на автомашині в силі одного батальйону. Акцію проводив підполковник військ НКВД.

Около год. 7 розпочали більшовики наступ на ліс. На протилежних від лісу горбах встановили максими і під їх охороною почали підсуватись до лісу. Тут були розложені сотні: Лісовиків,

Рубачів та підстаршинська школа. Наші стрільці відкрили [по] ворогові вогонь, який заляг і почав вкопуватись. Рівночасно по наших становищах ворог почав бити з гранатометів, маючи обсерваційний пункт з телефону. По гранатометній підготовці більшовики рушили знову до наступу на ліс. Силу свого нас[тупу] спрямували зі сторони Д[і]брови. Там лінію держала одна чота підстаршинської школи і одна чота зі сотні Лісовиків. Більшовики розпочали наступ роями, йшли стрілецькими рядами один за другим і стріляли з автоматів на ліво і на право і продирались в ліс. Середина нашої лінії дещо цофнулась в зад і впустила більшовиків в ліс. Праве крило осталося на місці майже під самими хатами присілка Д[і]брови. До хат цього присілка підїхало панцирне авто із нього висів капітан НКВД з кількома бійцями. Ставши на ріг хати почав далековидом розглядати положення. Один із наших стрільців підсунувся близько хати і цільним стрілом з кріса вбив його. Більшовики нарobili крику: “Капітан убіт”, і повтікали з цього місця. Заохочені стрільці почали підсуватись блище до хат де були більшовики. Водному місці стояв скоростріл, який стріляв густо хоч не цільно по нашій лінії. Стрілець підстаршинської школи Андрій рішив його знищити. Підсунувшись близько кинув на нього гранату, яка однак не вибухла. Однак Андрій не дає за виграну. Йому подають по лінії другу гранату і він знову кидає на ворога. Тим разом щасливо. Більшовицький скоростріл з обслугою підлітає в гору і замовкає. Більшовикам цілий час підходить допомога. Розпочинається бій на добре. По обох сторонах грають всі кулемети і бють три ворожі і два наші гранатомети. Большевики стріляють переважно розривними набоями і це викликає великий тріскіт по лісі. Стрільна ворожого гранатомета почала влучно падати по наших становищах. Є вже кількох ранених. Стрільці цофаються поволи до заду, більшовики вдираються чим дальше в ліс.

Коло год. 13 попадає в наші руки наказ підполковника, командирам поодиноких відділів. З нього довідуємось що більшовики хочуть нас окружити і зліквідувати. З другої сторони, а саме зі с. Сільце йде більша кількість більшовиків нас окружити і замкнути нам вихід з лісу. Щоб запобігти цьому, вицофуємо табір, а опісля віддійшли на зади противника в ліс під присілок Молохів і там скриваємось в кущах. Більшовики до вечера шукають за нами по лісі, однак без успіху. Вечером виїжджають на с. Липицю. Втрати мають великі. Наша застава сидючи в кущах при дорозі ствердила наочно як більшовики вивозили своїх вбитих і ранених, 4 грузовики трупів і 6 грузовиків ранених.

Під прикриттям ночі, висуваємось з лісу і переходимо в невеликий лісок біля с. Вільхівця (Бережанщина). Тут полагоджуємо справу з раненими і відходимо в ре[йд] на північ.

Архип

По довшому рейді на захід і переході фронту відділ Сіроманців прибув на колишнє місце свого постю, а саме між Дібриневом [т]а Стратином і Кліщівною. Тут відділ остався на кількаденний спочинок. Однак спочивати довго не довелося.

Дня 14.IX.44 до с. Стратин і Дібринів прибуло около півтора сотні більшовиків з гранатометами і розпочали акцію на село. Вчасі акції дізнались про перебування відділу в поблизу села і рушили прямо на табор. В таборі нічого ще не знали і це дозволило більшовикам підсунутись майже на висоту наших стійок. На щастя стійкам прийшло підкріплення, а саме роєвий Ярий вчувши в напрямку села стріли йшов на стежу і наткнувся на більшовиків, які підсунулись розстрільною під самі стійки. Більшовики побачивши стрільців відкрили по них сильний вогонь, від того впав вбитий роєвий Ярий, кулеметчик Шуц. Наші стрільці відповіли рівнож сильним вогнем і під натиском почали відступати в сторону табору. На близькі стріли які лунали під самим табором, вибігла на становища ціла сотня і сипнула по ворогові сильним вогнем. Більшовики певні своєї перемоги сунули нестримно вперед, однак все ж таки не могли видержати сильного вогню нашої розстрільної, і на лівому крилі відступили лишаючи цілу купу вбитих. На середньому відтинку ворог заняв добрі становища. Рівночасно по стрілецькій лінії почали бити ворожі гранатомети, які були далеко по заду. Командир відділу остаточно кидає до протинаступу цілу сотню і більшовики не видержавши напору починають панічно тікати. На полі бою лишається 40 більшовицьких трупів, решта з раненими всіла втечи. Наші втрати 7 вбитих і 7 ранених. Помимо цього що більшовиків не було великої сили (около півтора сотні) бій був доволі тяжкий хоч не тривав довго (від год. 9.30 до 11.30.). Непомітний підхід більшовиків під табор давав їм великі шанси і лише скорє і вмилє рішення ком. Яструба та відданість і відвага стрільців врятували ситуацію і завдали ворогові тяжких втрат.

Крига

Дня 16.IX.44 рейдуючий загін зупинився на короткий відпочинок на невеличкому присілку біля с. Поручин. На другий день то є 17.IX.44 ранком около год. 8 наскочили більшовики на наші

застави зі сторони с. Волиця. Припадок хотів що більшовики наскочили на один з найслабших відділів і застави не видержали наступу більшовиків, пустили їх до табору. На відгук стрілів вибігли негайно на становища інші відділи і розпочато наступ на більшовиків. Сотня Холодноярців і Рубачів розпочали по більшовиках вогонь, ті частинно почали відступати. Щоби окружити наші відділи більшовики вислали в “обход” около 50 чол., які почали підсуватися до нас від сторони села Поручина. Однак тут вони натрапили на сотню Буйних, яка їх негайно відбила і пішла до наступу. Більшовики в паніці втекли і злучившись зі своїми розпочали знову наступ звідкіля вдарили перший раз. Все ж таки і тут їм не пощастило. На них знову потиснули Холодноярці і Чорноморці і вигнали з ліса на чисте поле. Тут більшовики попали під влучний обстріл нашого гранатомета і почали в паніці бігати по полі. Остаточного окрилення доконали Рубачі і більшовики розбіглись лишаючи на полі бою 52 вбитих. В наші руки попало 3 скоростріли, дещо амуніції, аптики і зброї (фінки, кріси).

Несповна через годину прийшла більшовикам поміч в числі 150 чол., яка очевидно спізнилась. Вставивши три гранатомети і одну зенітку почали густо обстрілювати ліс в якому ми перебували, а відтак розпочали наступ від сторони с. Біще. Дійшовши до перших хат хутора почали їх палити. Сотня Буйних бачучи це, мимо густих стрілів зі сторони противника пішла до наступу. Рівночасно наш гранатомет почав цільно бити по лінії ворога, що викликало між більшовиками замішання. Наступ був настільки сильний, що більшовики захитались. Рівнож побачивши що в окрилення пішла сотня Лісовиків, не видержали і пішли в розтіч. Стрільці переслідували їх аж до с. Біще де відбила 150 арештованих людей, яких більшовики наловили по селах. Більше вже атакувати того дня більшовики не наважились. Не мали коли підібрати своїх трупів, яких осталося около двадцять кілька чол. Обидва наступаючі відділи, які числили по 150 чол. розпорошені. Наші втрати: 3 вбитих і 7 ранених. На другий день при помочі розвідки устійнено: 105 вбитих більшовиків.

Дня 24.IX.44 вдалось більшовицькому відділові що йшов за нами в погоню навязати бій з нашими відділами на хуторі Іванці біля с. Лопушна (Зборівщина). Бій розпочався коло год. 14. Більшовики підтягнули сили: около трьох сотень піхоти, пів сотні кавалерії, один танк (великий) і три танкетки та розпочали нагальний наступ. Ворожа піхота вдарила несподівано на наші застави і почала сильно натискати. До бою стали негайно відділ Лісовиків,

Чорноморців, Холодноярців, інші відділи заняли кругову оборону. Від запальних куль запалились хати. Рівночасно по наших позиціях почали бити ворожі гранатомети, танкова гарматка і зенітка, яку мали зі собою більшовики. Тому що більшовики наступали сильно на наш табір (обоз) його відтягнуто окружною дорогою в інше місце. Одначе коли табір виїхав з 500 м. від відділу на нього наскочили ворожі танкетки, які хотіли вдертись в наші зади. Стріча з нашим обозом не дозволила їм виконати їхнього плану і вони розпочали вогонь по таборах. Це очевидно причинилось до втрати кільканадцять фір, одначе врятувало від окруження наші відділи. Помимо сильного і несподіваного наступу, переваги в технічній зброї наші відділи вдержались до вечора і вечером відступили. Знашої сторони було 5 вбитих і 7 ранених. Ворог мав великі втрати яких точного числа не устійнено.

Дня 27.IX.44 біля год. 10-ої наблизились більшовики фірами до наших застав на хуторі Альбанівки. Вони їхали в погоню за нишим відділом зі сторони с. Нетерпинці. Застава з сот. Лісовиків підпустила їх близько і на невеликій віддалі відкрила по них вогонь. Більшовики були в силі одної сотні. Перші дві фіри діставши вогонь моментально здержались і з них мало хто врятувався, з інших фір, що їхали по заду більшовики поскакали і почали стріляти. На становища вийшла негайно сотня Лісовиків і Холодноярців та розпочали бій з більшовиками. Більшовики зорієнтувалися в ситуації і вицофали в окопи, які були викопані і звідтам почали стріляти. Рівно ж пустили в рух три гранатомети, які били по наших резервах. Наші [від]діли заняли рівнож становища в других окопах і розпочався фронтвий бій. Більшовики пробували наступати однак їм це не вдалось і по втратах засіли знова в окопах. Бій затягнувся. Большевики освоїлись з положенням, почали готувитись до наступу. Щоб не допустити до того, сотня Лісовиків і Холодноярців рушили до [насту]пу і окрилення ворога. Наступ був сильний і рішучий. Ворога відкинено зі ст[ано]вища. Однак частина більшовиків що не змогла втекти, залягла в окопах і безвпину звідти стріляла. Це спричинило деякі наші втрати. Під вечір прийшла більшовикам допомога в силі одної сотні. Зі собою привезли гарматку зенітку, яка прямою наводкою почала бити по нашій лінії. Одержавши підмогу більшовики пішли до наступу однак були змушені відступати назад на свої позиції. Під прикриттям ночі наші відділи відступили забравши вбитих і ранених. Більшовики теж стягнулись і відіхали в сторону с. Нетерп[и]нець. З нашої сторони впало 11 вбитих і 18 ранених. Більшовики мали

теж великі втрати які годі устійнити. За твердженням місцевої розвідки мали около 40 вбитих і ранених. Вбою найкраще пописався стрілець Пуш[кін] (східняк), який зі своїм кулеметом доконував героїства. Однак був ранений і в дорозі помер. Ранений в бою під с. Альбанівкою ком. Остап і сот. Крук.

Архип

Вже в п'ятницю дня 29 вересня 44 у вечір наша розвідка донесла що більшовики концентрують свої сили в Перемишлянах. На ранок з 30 вересня 44. кур. Яструб зарядив поготівля, досвідком о год. 4-ій вислано стежі на всі напрямки, які донесли що до с. Унева і до монастиря приїхало около дві сотні більшовиків. Втому напрямі вислано дві засідки по дві чоті, які мали за завдання розбити більшовиків вигнати з Унева та визволити арештованих (було припущено, що більшовики робитимуть акцію на село). Одна засідка яка пішла в напрямі північно-західному від с. Унева, натрапила на більшу силу більшовиків які йшли розстрільною на ліс, пірвала звязок з другою засідкою та була відірвана цілковито від табору і долучилась пізно в ночі, не беручи участі в бою. Друга засідка йшла в південно-східному напрямі від Унева і натрапила на більшовицьку розстрільну, яка наступала на ліс. Наші заняли бойові становища і почали обстрілювати большевицьку розстрільну. Цею засідкою командував сот. Чорний. Бій почався о год. 9-ій і під натиском двох большевицьких наступів, Чорний відступив на лінію наших застав і зажадав помочі.

О год. 10-ій кур. Яструб кидає туди дві чоті Сіроманців під ком. сот. Косача, які спільно з двома чотами Чорного спиняють більшовицький наступ. Останні розвідчики які повернули з сс. Лонів, Словіти, і Якторова, донесли що більшовики поробили застави по всіх дорогах які ведуть з Унівського лісу та беруть нас в окруження. Ще перед боем кур. Яструб визначив всім відділам становища так, що всі разом брали наш табор в колову оборону маючи тісний зв'язок із собою. Відділ Максима тримав оборонні становища в напрямі від Лонів та тримав зв'язок на правому крилі з Чорним, на лівому з відділом Коса.

Відділ Коса тримав оборонні становища в напрямі від Словіти і тримав зв'язок на правому крилі з Максимом на лівім з Довбні. Відділ Довбні тримав оборонні становища в напрямі від Якторова і тримав зв'язок на правому крилі з відділом Коса на лівому з відділом Сіроманців. Найбільший натиск повели більшовики від Унева і тут наступали все новими розстрільними, які падали від

вогню наших кулеметів. На інших відтинках чути було час від часу стріли, а це свідчило що там тримають лише застави. Год. 10.30 з боєвої лінії вивезено перших ранених між ними сот. в[ихо]вника Чорного Олімп[а], який був тяжко ранений розривною кулею в груди. В 10.45 в наслідок упливу крови помер. Більшовики почали довозити свіжі сили з Перемишлян, а навіть приїхало кілька танків, які посувались лінією в наш табор.

На цій лінії, якою їхав танк, стояв “Кольт”, яким обстрілював ворожі розстрільні прославлений в багатьох боях роєвий Вовк. Коли на лінії показався танк, тоді більшовики з криком “Ура” кинулися в наступ, наш Вовк пустив кілька серій по розстрільній і примусив їх залягти, а тоді протипанцирними кулями ушкодив танк і примусив його спинитися, а обслугу розбитися. Після ушкодження першого танка, більшовики не послали більше танків до наступу, лише почали обстрілювати наш табор гранатометами досить цільно.

Одно стрільно попало близько нашого гранатомета і зранило кількох з обслуги та примусило замовкнути нашому гранатометові, бо не було де вибрати в ліс нового обстрілу. Кілька стрілен з більшовицького гранатомета, які попали в середину нашого табору, не вибухли, як пізніш їх оглядали в них не було взривателя, чи це припадок чи саботаж не знати. Наші відділи били з трьох гранатометів які цільно падали на ворожі становища і робили паніку серед більшовиків, та проріджували їх становища.

Продовж цілоденного бою, який тривав від год. 9-ої до 23-ої більшовики провели 22 наступи, котрі залишили об нашу оборонну лінію і не дали ворогові жодного успіху лише втрати. Було припущення що більшовики будуть наступати тільки до вечера, але у вечір виявилось, що вони хочуть тримати в окруженні нас цілу ніч, а на другий день знову продовжувати бій діставши допомогу.

Кур. Яструб хотів відв'язатись від бою і видістатись з окруження.

Під накривом ночі фіри з раненими і табор наш почали відїздити окружною дорогою в південно-східному напрямі, а наші розстрільні дальше тримали оборону становища. Коли табор і ранені опустили місце нашого постою, тоді дано наказ опускати наші становища.

В год. 24-ій наші відділи нечутно для уха ворога, покинули становища і рушили за табором в тому самому напрямі. Наші втрати в тому бою: 17 вбитих і 25 ранених. Ворог втратив (самі більшовики признались що 105 вбитими, в тому числі 8 старш[ин], наша

розвідка доносить, що вбитих мали около 200 кількості ранених тяжко усті[йнити]).

Відв'язавшись від більшовиків дня 30 вересня 44 р. о год. 24-ій цілий курінь [ма]совим маршом пішов лісами поміж Липівцями [т]а Боршевом і о год. 10-ій 1-ого жовтня стали на короткий відпочинок в лісі коло с. Пнятина. Стрільці змучені цілоденним боєм та десятигодинним маршом, положилися відпочивати, а кухарі варили обід.

В часі обіду о год. 16-ій розвідка донесла, що до с. Пнятина приїхали танки. Кур. Яструб не чекаючи закінчення обіду дав наказ готуватися до відходу і виїзду таборами в напрямі Палюхова. Коли передне забезпечення вийшло з лісу і доходило залізничного тору, то побачило три танки. Які перетинали куреневі дорогу відсту[пу]. Побачивши танки, забезпечення і табор завернули до лісу. На наказ кур. відділи заняли становища і мали завдання не пустити ворога до лісу. Кур. Яструб взявши зі собою протитанковий кріс пішов у боеву лінію і особисто одним вистрілом в танк збив його зі шляху, та у[нешкід]ливив, чим примусив інші танки перестати підїздити до лісу. Більшовики догнавши нас танком коло с. Пнятина мали завдання зв'язати нас зі собою боєм, притримати в лісі до другого дня і підтягнути більші сили зліквідувати нас. Ворог обставив всі лісові дороги щоби не відтягнутися до більших комплексів лісів. Але ми почекавши до вечера, тихо вийшли з лісу не натрапивши на жадну ворожу заставу і пішли в південно-східному напрямку, як оказалось пізніше, більшовики про наш відхід не знали, бо на другий день почали наступати на ліс з кількох сторін і натрапивши одні на других розпочали сильну стрілянину між собою. Бій між ними тривав досить довго і як зорієнтувалися на розмові цивільного населення [мали] досить великі втрати вбитими і раненими. Остаточно по кількогодинному бою якомсь між собою порозумілись і стративши по "бандіровцях" слід, завернули до Пе[ремишлян].

В бою під с. Пнятином впало з нашої сторони сімох стрільців вбитими і трьох раненими, які поражені виключно стрілами танкових гармат.

В бою під с. Уневом і в облаві під Пнятином брало участь 1000 більшовиків, які маючи до помочі танки не змогли розбити нашого відділу. Загальні втрати більшовиків стверджено остаточно нашою розвідкою виносять 353 вбитих і ранених.

Крига

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, стр. 14, арк. 45-47. Копія.

№ 52
ОПИСИ РЕЙДІВ І БОЇВ,
ВІДБУТИХ У ГРУДНІ 1944 р.

10 січня 1945 р.

“Лисоня”

10.1.1945 р.

ОПИСИ
рейдів і боїв відбутих в м[ісяці] грудні 1944 р.

Рейд на Буковину

Дня 8.XI.44 р. відділ “Орлів” і “Сірих Вовків” відійшли з с. Тростянець Береж[анщина] в рейд. Дорога тяжка, падає сніг під ногами болото. Пройшли 17 км. та заквартирували в хуторі Старий Литвинів Підг[аєщина]. Населення хоч вбоге однак ставиться дуже прихильно, перебуваємо тут до 11.XI.44 р. і вечером відходимо до с. Кримки. 15.XI.44 р. відходимо з цього села і задержуємось на довший відпочинок в Затуринському лісі. Холодно і мокро, вечером машеруємо далше і 17.XI.44 р. по 23-км. маршру задержуємось в лісі під Яргоровом.

По селах гудять більшовики, вечером горить запалене ними село Краснів*. Ночувати йдемо в село, просушуємо мокрий одяг і ранком відходимо знову в ліс. Машеруємо далше і вечером 19.XI.44 р. задержуємось по довгим марші біля с. Стінки над Дністром. Вечером входимо в с. Стінка вечеряємо і машеруємо далше. Проходимо коло с. Хмелева перебуваємо день в лісі без харчів і вечером 22.XI.44 р. квартируємо в селі, проходимо через села: Садки, Гомшанки і здержуємось в с. Сеньків, населення тут свідоме і дуже прихильне. В неділю 26.XI.44 р. йдемо до церкви, по закінченню богослужіння робимо збори з місцевим населенням. 28.XI.44 р. машеруємо цілу ніч і проходимо Дністер коло села Колодрібка та задержуємось в с. Онута на Буковині. Населення з початку боїться, опісля щиро висловлює свої думки. Ранком наскакують на нас більшовики (понад 80), щоби не зводити в селі бою відступаємо. Ворог іде за нами і цільно обстрілює дорогу відступу. Є ранені. Вечером підходимо під с. Орхівці. Розвідка доносить, що в селі більшовики. Машеруємо далше і коло півночі заходимо в село Добринівка. Люди з початку боялись, а опісля довідавшись хто ми були – дуже прихильні. Відпочивши виходи-

* *Імовірно, повинно бути: с. Красіїв*

мо над ранком до лісу. 29.XI.44 після полудня повідомляють нас, що підходять більшовики. Зводимо з ними бій, який тривав дві години. В цьому завдали ворогови кривавих втрат, без власних і машеруємо лісом відв'язавшись від ворога. Цеї ночі переходимо Дністер, в кількох селах робимо збори і згідно з наказом розквартируємоь на призначених місцях.

Характеристика Буковини

Політика румунів відносно українського населення Буковини знане. Після її заняття румунами по світовій війні повели вони там жорстоку політику проти всего що українське. Замкнено всі українські школи і усунено з урядів українську мову. Словом старались накинути буковинцям свою культуру. Молоде покоління за виїмкою тих, які не могли вчитися вдома не знає української мови навіть в слові, старше покоління в більшості задовольняються матеріальним добром, яке давали ромуни на це, щоби вбити в них національну свідомість та зденаціоналізувати. Свідоміший елемент ворог старався фізично винищувати, так що його лишилось дуже мало, і проявляє слабу політичну діяльність. Тепер під більшовицькою дійсністю справа стоїть не краще. Народ застрашений, матеріально знищений, до окупанта ставиться ворожо. Сітка сексотів досить діяльна. Всі мужчини в ЧА, багато жінок і дівчат вивезено на Донбас, організаційна сітка діє слабо. В селі працює около 3-4 людей дуже законспіровано. Зараз на Буковині повіяло новим духом від відомості про бої УПА проти більшовиків. А також боеві групи, які перейшли з Галичини, своєю роботою зрушують населення з оспалості і піднімають на боротьбу проти окупанта.

Наш рейд, пропагандивні збори серед місцевого населення, та дводенні бої з більшовиками додали віри населенню [в] успіх нашої боротьби. Населення зпочатку ставилось до нас недовірливо, але після бою це все круто змінилось і населення почало вважати нас за своїх оборонців. В буковинцях дається завважити, мимо малої національної свідомості великі почуття національної [окре]мічності і це дає підставу під творення рев. кадрів. Дається відчути на Буковині писаного і живого слова – а це змінило б обличчя Буковини. Конечні нові рейди відділів УПА, які приспішили б цю зміну.

Описи боїв

Холодно – дощева ніч 28.XI.44 р. Після довгого тижневого маршу закватуємо над ранком в с. Онута на Буковині.

Перемоклі та змучені цілонічним маршем сушимося і відпочиваємо. Ще добре не заснули, як вже зриває нас стрілянина і вибухи гранат. Довідуємося, що це більшовики приїхали в село і вже зав'язався бій. Їхня сила проти нас понад 80 НКВД. Швидко робимо збірку та займаємо становища за хатами. Стріли втихають... Бачимо як більшовики сходять розстрільною з горбка в село, що розположене в долині. Щоб не наразити села на знищення, ком. відділу дає наказ відступати. Дорога відступу дуже погана – відкритий терен і ще болото.

Відділ “Сірих Вовків” йде вперед, наш прикриває відступ. Більшовики обстрілюють кулеметами дорогу відступу. Залягаємо, тоді наш кулеметник “Мур” вогнем примушує ворога замовкнути. Тут паде стр. “Скорий”. Вийшовши на горб, відступаємо в напрямі лісу, який віддалений на 15 км. Ворог наступає за нами. По дорозі маємо втрати. Легко ранений роєв[ий] “Сич” та стрільці: Богун, Хмара, Крига, Дорошенко. Тяжче ранених беремо на коней, підбираючи ранених став тяжко ранений кіннотчик і щоб не попасти живим в руки ворога вбиває себе пістолем. Рій “Горячого” 2-га чота і кілька стрільців з роєвим “Бадьорим” 1-ша чота відбилась від відділу в право. В їх сторону більшовики спрямували весь вогонь. Тут паде один з кращих повстанців стрілець “Крах” із II-ої чоти, решта стрільців виходять ціло. Більшовики припиняють свій наступ, ми підходимо до с. Ольхівці. Розвідка доносить, що в селі є понад 100 більшовиків, минаємо село і відходимо до другого села Добринівка, де довідуємося, що перед нашим приходом як раз відїхали більшовики шукаючи за нами. Над ранком відходимо в ліс і розтаборовуємося та займаємо місце для оборони. Розставивши застави і виславши розвідку розкладаємо вогні, щоби погрітися. Біля год. 13-ої розвідка доносить, що більшовики їдуть нашим слідом в напрямі нашого табору. Паде наказ гасити вогні та займатися колову оборону. Відділ в кількох хвилинах лежить на становищах і жде на ворога. Паде кілька стрілів, а далі сильна стрілянина на правому крилі, яка скоро втихає. Більшовики завернули лишивши кілька вбитих і ранених. Чуємо рух возів, якими підвозять “максими” та гранатомети. Падуть перші гранати, які нам зовсім не шкодять, бо ворог не бачить наших замаскованих становищ. Ворог підноситься до атаки – знову грають наші кулемети, лунає грімко “Слава” і ворог відступає. Враз з лівого крила чуємо грімку пісню “Гей браття до бою за волю і честь”, – ця пісня всіх підбадьорує і рве стрільців до бою. Ворог атакуючи нас залишає на полі бою багато ранених, яких не дають йому підібрати наші кулемети. Стрільці з відділу “Сірих

Вовків” (східняк) влучним пострілом вбиває капітана, начальника спецвідділу з Чернівець. Підповзує до нього тягне до наших становищ, забирає документи, а його ставить коло горба підперши патином. Паде наказ дати сильний вогонь, сходити зі становищ і маневрувати лісом, відходимо без втрат. Ворог мав напевно кільканадцять вбитих і ранених. Маневруючи лісом натрапляємо на більшовицьку заставу, яку по короткій перестрілці ліквідуємо. Під вечір виходимо з ліса і прямуємо в напрямі Дністра.

20.XII.44 р. кількох стрільців зліквідували двох стрибків і злапали живого лейтенанта, якого по переслуханні зліквідувано. 28.XII.44 р. відділ Б[урлаки] робить акцію на польське село Лозова Терн[опільщина], де зав’язується бій з більшовиками які приїхали зі Збаража. Командир дає наказ відступати. Більшовики стріляють по с. Лозова з панцерки, запалюють село і знищують його до решти. Ми відходимо без великих втрат в зах. напрямі.

Бій відділу “Полтавців”

Дня 29.XII.44 р. колоприсілка Кам’янка с. Мелна Рогат[инщина] мрачний ранок. Ранна зоря заповідає службовий підстаршина. Вислати стежу в напрямі села Корелич і дати заставу на краю ліса наказує чот. Семен. Заряджує поготівля, – бо не знати що сьогодні буде, каже службовий підстаршина. Хлопці готові, жартують, оповідають свої сни, обідають, а частина поміж стійки та веде в терені розвідку. Ранок проходить спокійно звичайним повстанським життям в таборі.

Алярм! Сійка завважує в ліску від с. Кор[е]лич ворожу розвідку, година 8-м[а] чути з того напрямку стріли. Чотовий Семен наказує збірку, стягання стійок, затирання слідів постою і відхід стрілецьким рейдом в напрямі присілка Кам’янка, де кватиреує решта відділу під командою ком. Максима. По дорозі розвідка доносить, що в с. Мелні більшовики зробили заставу від лісу і йдуть в напрямі присілка Кам’янки і Стириська. Ком. Максим дає наказ машерувати в напрямі присілка Пилипівка, де повинна бути решта відділу “Верховинці”, в с. Мелні чути стрілянину. До Кам’янки підходять більшовики. По дорозі получує розвідка з с. Корелич і оповідає, що більшовики зробили заставу від сс.. Корелич, Добрянч і Ферлеєва. По стрілам орієнтуємось, що більшовики є в с. Яглуш, Виспа і Дички. Ліс окружений – облава, гостинця перейти неможливо бо стоять танки. Скручуємо стрілецьким рядок в напрямі присілка Митці на с. Кореличі і йдемо пів. схід. Доходимо до краю ліса на узбіччя гори – чуємо крики... Ком. Максим наказує стати зайняти колову оборону і приготови-

тись до бою. Чути виразні слова ворожої команди, більшовики близько підходять розстрільною до нас. Без наказу не стріляти! – іде по лінії наказ від ком. Максима. По замерзлій дорозі чути таракіт возів, якими підвозять більшовики тяжкі кулемети і гранатомети ближче наших становищ. З північної сторони понад Дebroю в напрямі наших становищ посувається ворожа розстрільна: год 12-та розпочинається бій ми з усіх сторін окружені ворогом.

Стріляти до цілі! – наказує чот. Калина, – держіться добре хлопці не відступайте, тут виходу немає, тільки сильний вогонь і прорив! Більшовики наступають яром з півночі по них заграли кулемети І-ої чоти та примусили їх до відступу. По короткій перестрілці ворог знову поновлює наступ і підходить до наших становищ на 50-30 м. Хлопці держаться добре не відступаючи ані на крок. Сильний перехресний вогонь і ворог утікає до закритих становищ, робить маневр і заходить нас з півн. заходу. Знову сильний перехресний вогонь але ворог вперто атакує дальше. Серед ворожої розстрільної завважують стрільці їхнього командира, який без-устанно кричить “Вперед! Вперед!”

Ціляй ось тут! – кричить чот. Семен і взяв від вбитого стрільця кріса, – його ППШ затялося ціляє в командуючого більшовицького старшину, який паде на місці вбитий, решта втікає до заду залишивши на полі бою кільканадцять вбитих і ранених. Бій затягається, чути густу стрілянину з кулеметів і гранатометів, по нашій стороні є вбиті і ранені, які готовлять гранати для розірвання себе щоб не попасти живим в руки ворога. Ворожий перстень навколо нас звужується. В півн. напрямі видно червоні ворожі ракети, які сигналізують про підмогу і рівночасно показують напрям своїм гранатометам. Серед густої стрілянини нечутно під’їздять 3-ри тяжкі танки у віддалі від нас на 200-300 м. починають острілювати наші становища з легких гарматок і з танкових кулеметів. Залога одного танка, яка вилізла з нього і готовилась до обстрілювання наших становищ, була знищена вогнем нашого кулемета, – танк ушкоджено, 2-а другі танки завертають назад і перестають бути для нас шкідливі своїм нецільним вогнем. Змінивши напрям танки знову появляються недалеко наших становищ. Серед розгару бою паде наказ приготувати гранати і йти на пролом! По лісі розлягся вибух кільканадцятьох ручних гранат і могутнє “Слава”! з сотні грудей українських повстанців і ми пішли на пролом ворожого перстня. Ворог несподівався нашого нагального наступу і почав цофатися до заду, але опам’ятавшись від перших вибухів старається нас здержати в окруженні. Сильний вибух гранат і

могутнє “Слава”! вдруге, і ми починаєм виходити з ворожого оточення. В часі прориву паде смертельно ранений ком. відділу Максим говорячи останні слова: “Хочу бачити Україну вільною, а Київ столицею сходу”! і на все пращається з близькими стрільцями командир і чот. Семен перебирає команду над відділом і виводить його з ворожого оточення. По лісі ще більшовики роблять кілька засідок, які ми ліквідуємо і переходимо на другий бік річки Свірж, в лісі Бібреччини. Тут залишаємо ранених і ідемо далше на відпочинок. В цьому бою наші втрати виносять: 21 вбитий і 11-ть ранених між ними ком. Максим і 4-ох роевих. Ворог втрапив: як донесла розвідка коло 200 вбитих і 180 ранених.

Подали політвиховники відділів, учасники рейдів і боїв.

/-/ Крига

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 113-114. Копія.

№ 53

ЗВІТ З ПРОВЕДЕНОЇ ПОЛІТВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗА ТРАВЕНЬ-ЛИПЕНЬ 1945 Р.

8 серпня 1945 р.

ВГ-[3]

Постій, 8.8.45

ЗВІТ

Політ. виховної роботи за травень–червень–липень 1945 р.

I. Стан політ-виховного апарату

Стан політвиховного апарату по відділах за звітний час змінився. У відділі “Бурлаків” в другій половині травня впало 2-х чотових політвиховників: дд. Богдан і Граніт, остався лише політвиховник [у] відділі д-г Ярема.

У відділі “Орлів” впав політвиховник д-г Андрій, а на його місце не назначено нікого. Дня 2.4.45 в сутичці з червоними поляг політвиховник відділу “Риболовців” д-г Сергій, на його місці лишився чотовий політвиховник д-г Зенон, який погано вив’язується зі своїх завдань!

20.5.45 згинув політвиховник відділу “Сірі Вовки” д-г Ярема. На його місце політвиховником відділу назначений чотовий політ-

виховник д. Берест – політично слабо вироблений і роботу проводить погано.

До відділу “Холодноярців” на пост [політ. вих.] вд. д. Грек не долучив з терену і залишився надальше в праці в терені. [Політ. вих.] вд. є призначений чот. [політ. вих.] д. Прут.

Стан політвиховного апарату за звітний час у всіх інших відділах не змінився.

II. Праця політ. вих. апарату

Праця політвиховного апарату за звітний час через брак відповідної кількості політвиховників у відділах і розчленування чот на рої, а той по кілька стрільців ([з] огляду на масові облави і бльокади лісів) не проходили систематично і не виконала наміченого плану.

Політвиховники просуваючись по терені нашої ВГ разом з відд[ілами] проводиои мітінги по селах з населенням. На мітінгах обговорювано теми згадані в попередніх звітах як: Вияснення, що таке позика, хлібоздавки, м’ясоздавки і інші грабуй-здавки державні і як до них ставитися. Як поборювати агентурну роботу і сексотів. Що таке соцзмагання і стахановщина в СССР! Обговорення “[З]вернення до населення У” наше, хто наш ворог, хто союзник. Обговорювано сучасне політичне міжнародне становище. При обговорюванні міжнародного політичного положення слухачі задавали ряд питань: “чи дійсно настав мир?” і “що буде коли теперішнє положення устabilізується?”

На мітінгах пояснювано становище “визволених” червоноармійцями країн – (Фінляндії, Румунії, Болгарії, Угорщини, Польщі і др.), та їх відношення до сталінського імперіялізму.

Таких мітінгів всі політвиховники в цілому терені за звітний час провели около 150.

Повище вичислені теми проводились п[о]л[ітичними] в[и]х[овниками] по вділам. Крім того політвиховники проводили 3-4 пол[ітвиховні] заняття в тиждень на такі теми:

1. Поведінка повстанця серед цивільного населення.
2. Чому большевицька пропаганда називає нас “українсько-німецькими націоналістами”?
3. В чому заключається завдання УПА під сучасну пору?
4. Соціальна структура СССР (гутірка).
5. Сталінський імперіялізм в світлі закордонної політики (гутірка).
6. Становище України у відношені до СССР (гутірка).
7. Адміністративна структура СССР (гутірка).

III. Стан відділів

Ідейно-моральний стан відділів в часі передишки дещо послабився. [Во]рог перекидаючи із заходу на схід цілі армії вживав цілі дивізії для [об]лав на ліси і села. Відділи мусіли розчленовуватись на маленькі групи [а] навіть одинцем перебувати облави. Закінчення війни на заході, на думку стрілецтва зменшило наші перспективи. Перед нами стоїть питання, що буде, коли настане мир? В зв'язку з тим слабший морально елемент дезерти[рує] з відділів, а навіть голоситься до большевиків.

[У] відділах лишається дійсно революційний елемент, все морально-[слаб]ке відлетить, лишаться ті, з якими можна буде дальше працювати, проводити революційну боротьбу. Сама політична обстановка допоможе [с]амо [зделімінувати] слабкий елемент і тим самим провести "чистку". Не враховувати заломання в тих двох відділах ("Полтавці" і "Риболовці"), яке є спричинене новомобілізованим елементом (змобілізовано частину на весну), всі інші відділи проводять дальше по геройськи революційну боротьбу і або розбивають ворога, або самі падають на полі бою, а не здаються живими у руки ворога. Про це свідчать описи боїв і сутичок відділу "Бурлаків" [з] дня – 13 травня в с. Остальці, Тернопільщина.

Між старшинами відділів були й такі, які негідні були носити ім'я старшини УПА, напр[иклад] чот. Сокіл із "Орлів", який грабував особисто майно селян – і міняв за самогон. Це мало місце тому, що зверхники не контролювали своїх підчине[н]них, або толерують ці злочини із різних причин.

Коли говорити про політичну свідомість, так стрілецтва, як і командного складу, то вона далеко більша чим була приміром осінню 1944 р. Тоді відділи уважали, що вони мають лише воювати, а теренові "хай роблять політику". Зараз це змінилось на краще. Командир[и] і стрільці більше цікавляться політ. проблемами, вивчають наші постанови і ведуть політ. пропагандивну роботу серед населення. Для піднесення політ. свідомости у відділах треба постійно провадити політ. роботу по всіх актуальних темах і тим поглиблювати політ. свідомість відділів. Для проведення такої роботи треба мати в кожній чоті політично-виробленого політ. виховника, а якраз таких бракує.

Слава Україні!

/-/ Богданович

Марш сотні “Орли”

Без рідної буди
Мов звірі не люди
Бо з лісом збраталися ми
Зтоптали кордони
Фронти і закони
Завз'яті повстанці Орли.
 По світі мандруєм
 Хоч ніг вже нечуєм
 Бо вжилах бурлацька кров
 Де станем, ночуєм
 Не спим а вартуєм
 Щоб ворог на карк не найшов.

Не знаєш де згинеш
Де друзів покинеш
А йдеш і смієшся і б'єш
В кровавому танці
Гуляють повстанці
За ними заграва пожеш.

 Як полем так лісом
 З наїженим крісом
 Мандруєм по ріднім краю
 Літають орлята
 Додзьобують ката
 Будують державу свою

Склав п[вх]. вд. Ігор

Україно моя, наша рідна мати
Ми для тебе життя не шкодуєм
На руїнах в огні у кровавії дні
Ми державу свою побудуєм.
 Україно моя. Твої вірні сини
 [В] криміналах терплять страшні муки
 Їх вогнями печуть, їх нажами січуть
 Їм виломлюють ноги та руки.
[...] червоні кати, вам ніде не втекти
Ми готовим вам гідну заплату
За Соловки, Сибір, за голодні роки
Ми очистим від вас нашу хату.

Як вступимо у бій, проти сотні один рій.
Проти танка ручная граната
Скорострілом МГ поливаєм нкгб
Грізно кропим червоного ката
 А Бандера Степан має всіх партизан
 В бій за волю усіх нас веде
 Нас не спинить ніхто ні кати з гестапо
 Ні червоні жиди нкгб
Бачить сталі тепер, весь жидівський СССР
Що в московському ярмі ми не будем
Що ми своїми силами від Кавказу до Сяну
Самостійну країну здобудем.
 Ми вмираєм за те, за життя золоте
 І за волю правдиву людині
 Щоб ні в Києві, ні Львові не сиділи Хрущови
 [З]а тризуб, за стяг жовтосиній.

[З]ложив Грицько
(На мєльодію: “Якщо завтра війна”)

ГДА СБ України, ф. 62, оп. 4, спр. 4, т. 80, арк. 185-187. Копія.¹

¹ Подібний документ: IPN BU 1552/18, к. 24-26.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Дня 3 серпня 1947 р. у с. Телячє, Підгацького району Тернопільської області в бою з більшовицькими окупантами поляг героїською смертю сл. ч. Друг

Осиц Безпалко

(ОСТАП — АНДРИЙ — ЗАДОРЖНИЙ)

Красвий Провідник ОУН на Поділлі, поручник УПА.

Поляг сл. ч. друг Остап разом з друзями зв'язковими сл. ч. "Лисом, (Хома Федірі, сл. ч. "Пачю, (Григіншин Федір) і сл. ч. "Зенком, (Погорілий Михайло) по одному в бою з більшовицькими поліційними військами у підпільній країці. У безвигідному положенні сл. ч. друг Остап з друзями, зі співом революційних пісень, відбивався до останніх набоїв. По відсіванні гину "Ще не вмерла Україна, друг Остап і додуз останніми кулями з власних пістолів закінчили своє славне героїчне життя.

Сл. ч. друг Остап народився у 1914 р. в селянській родині, в селі Бенів, Золочівського повіту, Львівської області. Своєю революційною діяльністю почав вже з юнацьких днів у лавах підпільного юнацтва ОУН Золочівської гімназії.

По закінченні гімназії розпочав друг Остап широкую масову національно-виховну і освітлюючу роботу між молоддю на посту секретаря "Рідної Школи", свою легальну працю вмідр поєднував із революційним організуванням нових клітин ОУН на терені Золочівського повіту.

За революційну роботу часто був арештований польською поліцією, а у 1934 р. засуджений польським судом до 5-літньої тюрми. У 1937 р. по виході з в'язниці обіймає пост заступника Золочівського Окружного Провідника ОУН. У 1939 р. з наказу Організації їде закордон, а вже у м. лютому 1940 р. повертає на рідні землі і на посту Окружного Провідника ОУН продовжує дальше свою революційну працю.

На терені Золочівської округи друг Остап бере активну участь у організації ряду організаційних і військових вишкільних курсів, які підготували добре вишколених організаторів і військовиків майже для всіх ПЗУЗ.

З 1942 р. друг Остап на посту Областного Провідника ОУН на терені Кіровоградської області, в Чигиринщині (Холодноярщині) і Уманщині організує революційну боротьбу українського народу проти німецьких окупантів. На цих теренах створює добре вишколену революційну мережу ОУН, яка керує усіма протинімецькими виступами і акціями, а у 1943 р. створює перші бойові загони УПА. У 1943 р. друг Остап викликаний у члени Краєвого Проводу Південно-Східних Українських Земель. У 1944 р. внаслідок поранення у Кіровоградщині повертає на ЗУЗ, де опрацюює для вишколу революційних кадрів вишкільно-виховні реферати і пропагандистські статті.

У 1946 р. обіймає пост Краєвого Провідника ОУН на Поділлі. На цьому посту неждано обривається його дальший життєвий і революційний шлях росту.

Ся, ч. друг Остап віддає великій справі Визволення Українського Народу усі сили свого твердого характеру і волі, непересічні здібности глибокого ума і впресті саме життя.

Як здібний революційний керівник-організатор, виховник, вишкільник і пропагандист своєю послідовною і впертою революційною діяльністю набагато скріпив сили Української Революції, виховав і вишколив численні кадри підпільно-революційних працівників, широко посяг по всі українських землях революційні ідеї визвольної боротьби і приєднав для них многих діячів в боротьбі.

Життя сл. ч. друга Остапа, його безмежна відданість і любов до українського народу, велика віра в перемогу. — Його висока ідейно-моральна якість, особиста відданість і працьовитість в парі зі скромністю, дружелюбністю і життєрадістю будуть незабутнім прикладом на якому виховуватимуться чергові лави революціонерів.

Світлий образ життя сл. ч. друга Остапа вично життєво у наших серцях і надалше одшлягатиме усіх українців у їх боротьбі за здобуття суверенної Української Держави.

Вічна Слава Героєві Української Національної Революції!

КРАЄВИЙ ПРОВІД ОУН
на ПОДІЛЛІ

КОМАНДУВАННЯ УПА
ГРУПА — 111

Постій, серпень 1947 р.

Повідомлення ВШВО "Лисоня" про смерть Осипа Безпалка — "Остапа"

РОЗДІЛ III

ОКРЕМІ ПІДРОЗДІЛИ

Жовтня 1945 р.

166

р. 1921
сорт/.

ні проповідні правила

не без милости, а козак

вже переможем.

це гірше ніж тобі; лише
ночі у нього також в.

лишій і шпартій.

лишій спосіб оборони - с

лишій; ворог теж був

і за три рази, тоді в

обулен.

всь осягнення мети з м

її лише той, хто звяз

кажає.

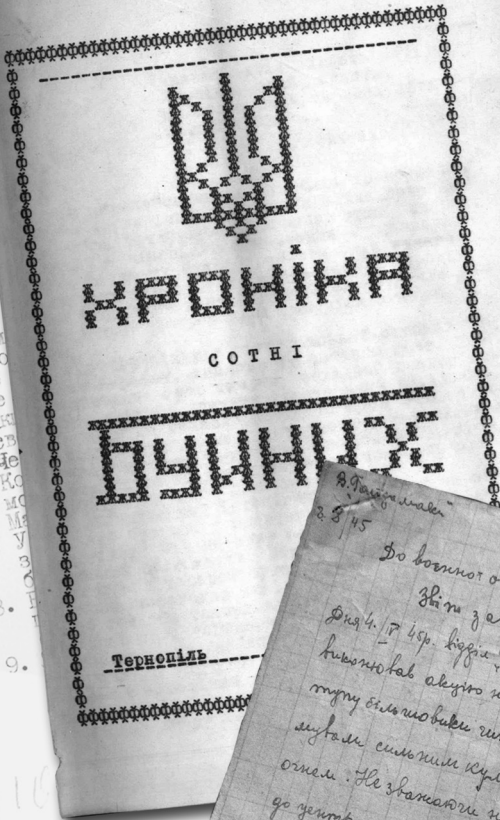
лиш по мети, то треба

стоїть але.

зв'язки вор

кого: що

карнет

В. Г. Гайдамаки
8. 9. 1945

До воєнного округу Калаш. Подкарпатськ
Злеті з авіації на Буковині

Дня 4. 17 45р. Водя Раїса Гайдамаки в складі д-р хот
вирішав авіацію на фр. центр Буковини. Власі кас-

тупу авіацію вилетіти силішній опір, який під турч
лишави силішній Курмилішній та лікалішній

огоні. Не зважаючи на це, вдалося повстанцям дійти
до центру міста де мешкав батуми. Гайдамаки

залиши стовпівца біля братушк, які мали задрезати пе-
мірготовани, те за часом горішній ратушк, в який часті.

накорисней стріляти люди. Подорожники далекий
бого з притримі тійот порі/те, те з притримі стілкої
опору, який ставили біля мововки не вдалося стріляти
вони стріли. Успішно уради в залізній повстанцк, ми на по-

лишави, те упритимі центр в авіаціїшій висирішній
Знищено. Потім, Злі. Водя, Раїса Гайдамаки, авіаціїшій
Гайдамаки, авіаціїшій, авіаціїшій, авіаціїшій, авіаціїшій
Ділиши бачк втративши авіаціїшій, авіаціїшій, авіаціїшій
Власі втрати: Раїсовий втративши авіаціїшій, авіаціїшій, авіаціїшій
лишави, авіаціїшій, авіаціїшій, авіаціїшій, авіаціїшій, авіаціїшій
Лікалішній, убитих не було
Старішній Сетні, Раї Гайдамаки, Власі
агент, який та інші інквал-сти, інквал-сти, інквал-сти
лення проліжної говорить, що зникли

Дня 13 листопада
звів ліквідацію б
Окружили місто
заздалегідь роб
вати силою. Під
мішень: турму,
спілка, Почти,
тримі вимушено
вільнення їх в
ни на Сибір,
г і повізлу
ів, а решта
т.д. на приг
т всі докуме
тів більшен
сторони бол
Між вбитий
ч. ОБВ, секретар
агент, який та інші інквал-сти, інквал-сти, інквал-сти
лення проліжної говорить, що зникли

№ 54-55

КУРІНЬ “БИСТРОГО”

22 грудня 1944 р. – Серпень 1945 р.

№ 54

ЗВІТ ПРО РЕЙД ПО БУКОВИНІ

22 грудня 1944 р.

ЗВІТ З РЕЙДУ НА БУКОВИНУ

Оминаючи можливостей небажаних зустрічей з більшовиками (Усмерительною рубахою, Істребительними отрядами), відділ вперто посувався вперед, до місця переправи. Із залищицького району відділ, звівши малий бій з більшовиками, прибув у борщівські ліси, з яких ніччю 28.XI о год. 2 переправився біля Б. Устя через* на Буковину. Відділ втомлений, обмоклий станув на відпочинок у с. Салушин. Перелякані селяни не хотіли зараз нікого впустити до мешкань, не знаючи чиє це військо. Але не[за]баром все було наладане. Стрільці примістились у теплих хатах, а люде радувались “Українським воськом” варили стрільцям теплу страву, а два добряги дять[ки] дали для відділу два веприки. Та на жаль не було часу їх поїсти. Бо відділ звівши невеликий бій з наступаючими більшовиками, вийшов з села.

Погана погода, ранені, лихий стан взуття, що рвалось в болоті спричинили повільні[сть] у марші відділу. Під с. Добринівці наша розвідка запримітила більшовицькі застави і ми спрямували свій марш на Горошівці, де більшовицький пост, запримітивши нас, дав свист і залярмував стаціонуєчих у цьому ж селі більшовиків. Орієнтуючись на компас, ми завернули у ліс і прийшли знова в с. Добринівці. 28.XI в цьому ж селі більшовики робили акцію і перелякане населення не хотіло нас впустити до хат. Прийшлось тим “румунештам” прямо двері ламати, щоб у хату зайти. Не обійшлось ту[т] і без веселого моменту: одна тітка жахаючись, кричала: “усе вам дам лиш не ріжете мене”. Та зараз селяне пізнали, що ми “українське восько” і прихильно віднеслись до нас. Жінки наварили мамалиги, покраляли її ниткою на порції і таким чином стрільці “підкрепили душу”. Деякі селяне гостили стрільців качкою та чаркою.

* Так у тексті.

Ніччю сексоти не забарились донести більшовикам дещо про наш відділ.

29.ХІ залишивши ранених у добрих людей, ми вийшли у ліс, недалеко районного осередка Топорівці. Дорогу нам вказував лісник, якого ми забрали зі села. Чорна стежка, що ми її залишили на незамерзлому, вкритому снігом болоті, привела більшовиків аж під наші становища. Розпочався бій що тривав від год. 12 до 18. Лінію нашої оборони було зроблено так, що більшовики попали під фланговий вогонь поносячи великі втрати. Ми хотіли відплатитись за вчораше, тому стрільці бились як ніколи до тепер. Під звук кулеметів співали бойову пісню. Більшовицька голота шаліла але присіла [на] хвіст. Стрільці рвались розбирати убитих, але годі було, більшовики обстрілювали бойовище. “Оголений” із вороння остав тільки вбитий більшовицький командир. Його документи, що у нього найдено ми забрали.

Відділ відійшов на Бессарабію. Тут у всіх прилісних селах стаціонували більшовики, приготовані до боротьби з нами. Не було де відпочити ані прохарчуватись. Лишитись дальше у тих лісах, означало вести безперервні бої із переважаючими силами більшовиків, що в консеквенції принесли б погані для нас результати. Вертатись на захід на безлісисти терени, щоб дальше продовжувати рейдування, було б теж не-доцільно. Бо тут крім важких боїв, що їх треба було б зводити, грози[ла] небезпека оточення. До того треба ще додати брак зв'язку (два мушкетери, Павленко і ще один, яких припоручено нам для зв'язку, під час першого бою залишили нас. А зв'язковими, яких ми силою брали, годі було доробитись), теренової розвідки (була лише розвідка військова) і велике число сексотів. Перешкодою тут було теж і те, що багато рейдуючих стрільців було півбосі. А на терені Ч[ортківської] округи вдалось роздобути тільки 11 пар шкрабів, 2 парі валінків, та дещо з виряду. Для нашого відділу це було рішучо мало.

Наш супутник Гриць, В. Б. округи СБ* змаркерував і без відома к-ра залишився ще в Бучаччині. Представник з КП Руслан, долучив до в[ідділу] вже після рейду.

Населення сіл через які ми переходили симпатизує з УПА. Вертаючись ми переходили через те село, де відділ 28.ХІ зводив з більшовиками бій. Стрільці заходили до хат. Їх господарі дуже радо вітали, запрошували лишитись у них на постій. Говорили, що треба було минулого разу прийняти бій з більшовиками у селі та вибити їх.

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: з Бережанської округи СБ

Зараз на Б[уковині] більшовики посилали акції на села, тероризують, грабують, арештують та вивозять людей на Сибір. Це являється, немов, реакцією на кампанію нищення сексотів на Б[уковині]. Зогляду на низький рівень національної свідомості, матеріальні труднощі та велике число сексотів більшим відділам на Б[уковині] вдержатись є не можливо. Для цього треба насамперед підготувати терен, а саме: знищити сексотів, поширити орг. сітку та зечерпнути із Б[уковини] новобранців до УПА.

Зараз на Б[уковину] вислано військову розвідку, яка вирушила разом із Русланом. Ми дальше студіюємо Б[уковину] та мамалігу. В скорому майбутньому Б[уковина] буде наша.

22.XII.44

/[...]/

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 100. Оригінал.

№ 55

ДОРУЧЕННЯ КУРІННОМУ К-РУ “БИСТРОМУ”

[Серпень 1945 р.]

Бистрий

1. звіти (особисто і поч.[...])
2. до авансу (Г[...] це другі)
3. Рубач – до Гомона
4. гроші – віддати (хто ?)
5. чотами
6. 1 чота в Кам[’янець]-Под[ільщину]
7. карай разом з Рубачем
8. визначити 3 чотам маршрут та пунк[ти] зв’язку – [...]
9. Острий, К[індрат], Мотря
10. Бистрий, Сулима – [...]
11. які має чотові – тепер
12. [гармати до чоти], за невиконання наказу знищити район!
13. тетрадь до Криги – [...]
14. зв’язок до мене
15. 2 коні і сідла

16. до Гомона [...] що 3 чоти є для [...]
17. записка до Корнієнк[а]
18. [де Кльовий]
19. як вижив Крук?
20. -»- Гриць? Як [...]
21. один зв'язковий ([...], [...])
22. Острий до мене, дати колись криївку
23. Вітер [жандармерія] і до Бистр[ого]. Хай напише звідомлення до мене як знищив звіт за 1945 р.
24. Небога – де перс[...]
25. наказ про аванси !.
26. Бистрий – Протокол про Бариш!
27. Вітер, протокол у справі загину звітів від Кам[’янець-Подільщини] [...] за 1945 р.
28. Острий, протокол, як від мене відійшов [і] по нині
29. Зет або Ю – про Острога, що всипала сексотка про [...] для Ву[...] в Ліщ[...]
30. Бистрий вишле в рейд на Кам[’янець-]Под[ільщину] 1 чоту Сірих [Вовків], 2 чоти Кия, забере чоту Карася. З контактується з Гомоном і назначить маршрут рейду. - Зараз сам Бистрий назначує маршрут.

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 88 а. Оригінал. Рукопис.

№ 56
СОТНЯ “БУЙНІ”
1948 р.

№ 56
ХРОНІКА СОТНІ “БУЙНІ”

1948 р.

ХРОНІКА СОТНІ БУЙНИХ

“Минають дні, минають ночі,
Україна, знай, горить,
По селах плачуть голі діти -
Батьків немає...”

(Шевченко)

По європейському континенті прокотилась бурю друга імперіалістична війна. Вона називалась тотальною. Змагалися два фашизми: чорний – німецький і червоний – московський. Ціллю тих було перемогти один одного і панувати над світом. Плила кров з народів, а в тому найбільше з українського, якого земля стала театром двох імперіалістичних орд.

Третій рік уже гітлерівський окупант топтав Україну, висисав її останню кров. Передбачуючи свою смерть, західний варвар хотів, вкінці, знищити український нарід. Ще не висохла недавно пролята з-під окупації большевицької, як знову в льохах Кракова, Львова, Чорткова, Станіслава, Бірок Великих та на полях Струсова полилась свіжа. Горіли хати й цілі села.

Український інтелігент, робітник чи селянин був все у смертельному страсі і поготівлі. Він не знав же від кого має боронити своє життя. Західний окупант своїм страшним терором супроти українського населення переходив межі людськості. Він був не сам. Як топорища до своєї сокири, він добирав собі дегенератів з деяких азійських народів, як калмиків, туркменів, узбеків та навіть з українського народу, які заради свого животіння вступали на службу до окупанта. І ці викидки різних народів вив'язувались добре із своїх підлих завдань. Сформовані в озброєні бойові відділи, вони плундрували й грабили українські села, мордували мужчин та знасилювали жінок.

Крім цього, були ще польські банди, які замість виступати проти свого дійсного ворога – німця, вони чогось спрямували

своє вістря проти українців і до того ще невинного безборонного населення. Безглузда польська шовіністична маса стала на вислужницьку роботу гітлерівської Німеччини.

І большевицька Москва не спала. Хоч не мала тут ґрунту під ногами, то висилала своїх платних агентів, які в порозумінні з гестапом нищили український нарід.

Найкращий доказ маємо при появі большевицької банди псевдопартизан Ковпака, які навіть не думали зустрічатися з німцями, а лише вміли мордувати та грабити мирних жителів України.

Український нарід зрозумів, що мусить кинути плуг чи молот, а також і перо, взяти в руки зброю та захищати себе сам.

Перед кожным українцем виринула одна думка – війська нам треба. Тим – то зайшла конечність творити збройні відділи Української Народної Самооборони (УНС).

Революційний Провід українського народу – Організація Українських Націоналістів, розуміючи вагу хвилини, організує перші збройні відділи на Волині, а звідтам повіяв вітер волі, доходила пісня:

“Там, десь далеко на Волині,
Там, де зродилася УПА,
Там вже воскресла Україна
І завітала свобода...”

Організування української народної самооборони в Тернопільщині

Про самооборонні відділи почала робити заходи і Тернопільщина. Літом 1943 року окружний провідник ОУН Січовик скликає всіх своїх референтів та повітових провідників на конференцію. Коротко представив їм дійсну ситуацію на українських землях та міжнародне політичне положення. В результаті наради рішено створити збройний відділ для самооборони.

Зараз – таки усі повітові провідники одержали наказ дати найкращий кадр, мобілізований з охотників. Тодішньому окружному господарчо-фінансовому референтові Бурі припоручено зайнятися постачанням харчів та забезпечити в повний бойовий виряд прийдешній відділ.

Дальший тяг організації відділу окружний провідник Січовик передав тодішньому провідникові оргрефсїтки “Богданові”. Роман Дяченко, як військовий референт, мав оформити відділ у військову одиницю та подбати про його вишкіл.

Вістка про організацію українського війська розійшлася блискавкою по цілому терені округи. Вона запалила в кожного молодого українця хотіння взяти в руки зброю та стати на захист своїх рідних.

Хоч ворожа пропаганда почала діяти проти організування таких відділів, однак вона не мала жодного успіху. Не минуло й кілька днів, як з'являлися у своїх провідників молоді юнаки і заявляли, що вони хочуть бути учасниками новозорганізованого українського війська (Так бодай виглядала організація відділу в Тернопільському повіті. Щодо інших – важко сказати з браку ближчих інформацій).

I Зав'язок відділу

Була осінь, але не та золота осінь Подільщини, коли діти вганяються за “бабиним літом”, а земля вкрита різнокольоровим листям, що при світлі ясного сонця виглядає наче килим. Це була похмура, холодна осінь. Надворі падав дощ із мокрим снігом, а болото так і хляскало під ногами.

У таку негодю, дня 7 листопада 1943 р., прийняли перші групи добровольців з повітів: Збаразького, Скалатського і Тернопільського на збірний пункт в с. Лука Велика, Микулинецького р-ну. Пригадують собі мої друзі, перші учасники відділу, що неповний стан прийшов зі Збаразького повіту, бо бракувало кілька людей. Разом всіх буде небагато, около сорока чоловік.

Усіх новобранців на цьому пункті перебирав провідник Олесь. Він перевіряв кожного бойовика окремо, доповняв їх виряд, а після цього відсилав на квартири.

Населення ставилось дуже прихильно до наших друзів, бо воно бачило в них свою оборону перед зненавидженим ворогом – гітлерівською Німеччиною та іншими бандами різної наволочі, для яких закони людства були перекреслені. Люди цікавились нашим революційним рухом, а деякі господарі оповідали молодим повстанцям і свої пригоди з першої світової війни.

Тут подам те, що розказали мені повстанці, які були у відділі від початку:

...“Другого дня ввечір усі ми повичишувані і відпочаті зібрались недалеко за селом у глибокому ярі, в якому поміщався невеличкий закрут, прозваний Вапняркою. Там чекав на нас рай. пров. Тирса, якого завданням було дати нам зв'язкових та відіслати до

дальшого місця призначення. Звідси стрілецьким рядом рушили ми в дорогу. Усі думали, що дорога буде далека, а тут за якої півгодини підходимо до села, а радше сходимо у село, бо воно ціле розволожене в скалистому проваллі.

І назву має страшну – Чорторія. Люди тут свідомі і не такі-то злі як деякі осуджували з його назви.

Ми зібрались в одній селянській стодолі і чекали на провідника Олеся. Незабаром він прийшов і сказав згуртуватись біля нього. Повстанці зробили півколо і стало тихо, немов в церкві. Чогось пригадались тоді початки християнства та його переслідування, як то перші визнавці віри Христа сходились потайки у підземні льохи, т. зв. катакомби, а між ними пастир голосить слово Боже – про любов ближнього.

Провідник Олесь говорить: “Друзі, Україна спливає кров’ю. Вона, наша мати дивиться на нас, своїх синів і взиває до боротьби. Ми зійшлися тут, покликані духом наших поляглих дідів, батьків та братів, щоб спинити кров, розкувати кайдани і розвіяти тьму неволі...”

Короткими словами представив нам тодішню ситуацію, яка заіснувала на українських землях, ціль і завдання збройних відділів та наші обов’язки в них.

...Сумно виглядає – сказав він, – що ми мусимо збиратися і організуватися по стодолах, лісах і полях, не так, як другі, вільні народи, що мають змогу свобідно – розвиватись. Але що ж, інакше не може бути, бо це початки рідного війська, революція.

Дальше представив нам усі труди й невгоди, які в майбутньому чекатимуть нас та які треба буде поборювати.

...Боротьба не легка, вона тяжка, бо проти нас є дві найбільші потуги світу: гітлерівська Німеччина і большевицька Росія, яка у висліді відворотного фронту наближалась до нас що раз-то ближче і з якою треба буде боротись не на життя, а на смерть. Треба пам’ятати, що пощади нам у ворога немає, і було б зрадою української революції та всього народу взагалі здатись ворогові живим у руки. [Втіхою] кожного вояка – революціонера повинна бути тверда воля і віра в перемогу та видержати в боротьбі, поки не здобудемо собі належних нам прав. Воля народам, воля людині, а такі права можуть здійснитися тільки в Українській Самостійній Соборній Державі”.

При кінці побажав нам добрих успіхів і відійшов.

Цього ж вечора ми відійшли дальше – в Теробовельщину. Дня 10 листопада 1943 р. ми прибули до с. Кобиловолок, де застали ком. Романа Дяченка і всіх добровольців з Теробовельщини.

Вони зараз долучили до нашого відділу, і нас вже було тоді понад 50 чоловік. Зі с. Кобиловолок цього дня ми ніде не йшли, а за квартирували на місці, розділившись на групи, по 10 чоловік на кожну квартиру. Ком. Роман ходив по квартирах і перевіряв, чи всі мають повний виряд.

В тербовельському лісі

Около 12 години вночі ми опустили село і відійшли в ліс, який був недалеко. Йдучи лісом, ми відчули гострий запах повітря холодної осені. Кожному стало ясно, що починається життя вояцьке, тверде, повне трудів, невигод та небезпек. Але рівночасно в кожного виступив дух гордості, що він не йде сюди на забаву, ані на якісь відпочинкові екскурсії, він іде захищати свій нарід та та боронити свою батьківщину перед новітніми ордами “цивілізованого Сходу і Заходу”.

По годині ходу ми спинились. Ком. Роман оглянув місце і по хвилині сказав: “Так, тут буде табір. Вигідне положення і добре місце, бо ось тут маємо яр, що тягнеться в глиб лісу”.

Повстанці поскидали наплечники і посідали собі як кому було вигідніше. Вільно було курити. Пускаючи з насолодою сині клубки диму, повстанці відпочивали.

По короткій перерві ком. Роман сказав: “Заки приступити до будування колиб, я переведу з вами показову лекцію військовості. Багато з вас є таких, що не знає навіть як обходитися зі зброєю, а про практичний бій в терені, хоч би тут, в лісі, немає що й згадувати. Це є найголовніше й невідкладне завдання бо в кожній хвилині може наскочити на нас ворог”.

Перед цим наступила організація відділу. Командиром групи став д-г Гроза (пізніше Сад, Охрим), чоловік старший вище середнього росту, волосся дерешувате, на лиці помітні перші сліди старості – зморшки. Хто він такий – нам було мало відомо. Знаємо лише те, що походив зі Скалатщини і до цього особисто знайомий з ком. Романом. Назагал визначався тим, що знав військову штуку, бо був в польській армії підстаршиною і добре орієнтувався в терені.

В командний склад ввійшли: д-г Максим (був чужний), східняк Жук (чотовий), ройові: Орленко, Боженко (східняк), Хмара (східняк), Кардинюк. Зв’язковими між групою та округою (Романом) був назначений д-г Рекс з Тербовельщини.

Під час організування відділу ком. Роман дав заклик: хто хоче йти на Схід? Виступили майже всі, бо в кожного було бажання

побачити Велику Україну, про яку він читав тільки з історії або з повістей. Та, на жаль, потрібно було тільки 10 чоловік, і їх назначив сам ком. Роман. Зв'язковий Рекс зараз забрав їх і відправив до округи.

Після цього групу поділено на 4 рої. В такому складі ком. Роман приступив до показової лекції військовості. Він запізнав нас в загальному, як розчленовуватись в розстрільну, наступати, відступати, використовувати терен під час бою і ін. Це був щойно вступ, така заправа до воєннопартизанського життя. Друзі помучились, бо ком. Роман гонив, як капраль: Не давав віддиху, зміняв раз у раз позиції, поправляв, навертав назад на вихідні місця, так що кожному лаявся піт з чола. Деякі залишились уже позаду, а інші, що ще держались трохи, кепкували з відсталих. Однак, ніхто не нарікав, бо якось стидно було. Вони ж охотники. Їх ніхто сюди силою не вербував. Вони свідомі того, що з власної охоти беруть на себе великий обов'язок супроти нації – першу заповідь Українського Націоналіста: “Здобудеш Українську Державу, або загинеш в боротьбі за неї”.

Около 12 години вполудне закінчилась муштра. Рівною алеєю лісу вертаємо до табору, хоч помучені були друзі, але на згадку, що вони стали воїнами української армії, яка бореться за свій рідний край, були скріплені на душі й горді. Це був перший день партизанського життя в лісі. Від цього часу життя оживилось в таборі. Одні будували колиби, а другі ходили на вишкіл. Вишколом провадив інструктор Залізник, наданий з Української Повстанчої Армії (УПА). Під час свого десятиденного перебування з нами він перепровадив ряд тереотичних викладів на теми: Теренознавство, Картознавство, Зброєзнавство, Орієнтація в терені вдень, вночі і ознайомлення з компасом та на бойово-вишкільні теми, як розстрільна, наступ, відступ і ін. Рівночасно теорію примінювалось на практиці.

Друга група на зміну будували колиби. До будування колиб по спеціальності був наданий з відділу ^aСіроманці^a таборовий Крук. То був старший чоловік, бувший учасник УГА, мав уже життєвий досвід на війні. Його молоді друзі поважали, а навіть залюбки називали батьком. Він цим дуже тішився і був тоді в доброму гуморі: давав зараз покурити, жартував, а як всі сміялися, то й він сміявся, неначе радів, що ми веселі.

З хвилию переорганізовки відділу настала в таборі військова дисципліна. Невільно було самовільно віддалятися з табору, як також було заборонено відвідувати повстанців цивільними особами. Довкруги табору виставлялось стійки приблизно на

500 м. Вони мали завдання нікого не впускати до табору, ані випускати, хіба за дозволом командира групи.

Незабаром ми були змушені змінити своє місце постою. Причиною було те, що деякі прохожі люди нас бачили. Хоч ці особи були провірені, все ж таки ми не могли залишатись на старому місці. Так наказувала чуйність і обережність партизан.

Наскок ворога на табір

Неминуло кілька днів від зміни місця постою, коли на стійкового найшов гаєвий і до цього ще поляк. На заклик стійкового – стій – гаєвий почав утікати. Заалармовані одним вистрілом повстанці пустились в погоню за гаєвим, але надаремно. Гаєвий щез, немов під землю сховався. Це сталося дня 22 листопада 1943 р. Ком. групи Гроза повинен був зараз знову змінити місце постою, але він злегковажив собі це. Ми занепокоїлись трохи, бо якби відчували, що цей гаєвий наробить нам лиха. Так і сталось. Як опісля ми довідались, задиханий гаєвий прибіг відразу до німецької команди в м. Теремовлі і зголосив, що в лісі є партизани. Німці зробили алярм. До помочі прибуло їм ще військо з Тернополя, і в числі около 100 чоловік почали блокувати ліс. Дня 23.XI.43 р. обложили села: Кобиловолоки, Яблунів і Папірню. Вечером ходили краєм лісу, вистрілювали та освічували ракетами.

Ще тоді можна було вийти, бо німці не заходили вглиб лісу. Д-г Гроза категорично твердив, що то нічого не буде: Вони постріляють – каже – та й підуть. Якщо б вони хотіли вдарити по нас, то не страшили б наперед”. Його переконувало те, і він жодного наказу відносно зміни місця не дав. Заряджено тільки гостре поготівля і скріплено варту, там, де стояв один стійковий, поставлено трьох стійкових. Цілу ніч ми були насторожені, ніхто не розбирався. Врешті приходить ранок. Надворі стало холодніше, земля стужавіла, ніби замерзала, а листя дерев були накрите легким інеєм. Повстанці заворушились в таборі. Ще не було пори на вставання, а кожний вже не спав. Один встав закурити собі, другий – розігрітись, а інші збирались на зміну стійки. Розмова пішла на тему погоди.

На стійку в ярі пішли: д-г Марко, Стріла і ще один стрілець. Д-г Гроза встав, зібрався, взяв собі одного бойовика і відходить до села. Перед відходом запевняв нас, що можемо бути спокійні. Те саме зробив чотовий Жук, який разом з бунчужним Максимом пішли собі в ліс. Відділ лишився без командирів. Одиноким ще

чоловіком, на якого повстанці дивились як на такого, що він в разі нападу ворога на табір зможе обняти над ними ^бкоманду^б був д-г Крук.

Около 9 години ранку стійковий Марко завважив німецьку розстрілну, що посувалася від сторони с. Кобиловолок в напрямі табору. Їх трьох позаягали в ярі і відкрили по ворогові вогонь. У відповідь посипався на них град куль з кулеметів та крісів. Зараз далися чути гранатомети, які обстрілювали табір. Німці почали наступ.

Наші стійкові прибігли яром до табору, але тут уже не застали нікого. Вештався ще жид – лікар, який трясучись збирав свої приватні речі та ліки. Всі чотири подались до другого лісу, де перебули до вечора.

В таборі, знову на відгук стрілів та на заклик таборового Крука “до зброї” всі кинулись в замішанні по зброю і в безладді розсипались по лісі. Дехто не успів навіть забрати свого кріса. Не орієнтуючись в ситуації, стрільці бігли прямо на одно крило німецької розстрілної, яка ішла від Яблонова і Папірні.

Значить, ми окружені – гукнув хтось – і мимоволі зродилось серед повстанців завзяття – не завертати, а продиратися крізь лінію. Почався бій, але не такий навчений, під проводом командира бій, а індивідуальний. Кожний відбивався особисто, незважаючи на співдіяння з іншими друзями. В цьому бою визначився своєю завзятістю і відвагою кулеметчик Береза з Теробовельщини. Він однією серією вбиває 4 німців, продирається крізь лінію і втікає. В селі Яблунові, в stodолі одного господаря, його і ще одного стрільця німці окружили, де вони, бачачи безвихідне положення, пострілялись. Це були перші жертви нашого відділу. На стороні німців згинувло 6 чоловік. Як бачимо, ворог поніс більші втрати, але з моральної сторінки цей бій був поразкою для нас.

Пізніше довго згадувал повстанці цей розгром. Кожний оповідав свої переживання, а навіть повстала пісня на цю тему в гумористичному тоні, якої автором був бунчужний Максим.

В дорозі до Козівки

Вечером на станиці зв'язку командир групи Гроза нетерпеливо очікував недобитків. Мабуть прочував, що це безкарно йому не піде. Усі зв'язкові бігали по терені, відшукували заблуканих повстанців і спроваджували на збірний пункт. Поволі відділ приходив до себе і почав знову оживати. Зголосилося заледве

20 повстанців. Майже половина відділу не прибула на місце збірки. Деякі, може, не знали терену, а потрапивши на труднощі по зв'язках, не могли долучити мимо доброї волі. Але багато було таких, що прямо пішли собі домів, думаючи, що вже скінчилась для них війна, і що вони сповнили свою місію. Так думали слабо-духи, що при першій поразці спроневірилися.

Один день ми перебували в с. Хоросткові, а відтак пішли далше. Нас відсилали в інший терен. В дорозі трапився ще такий випадок, що їдучи фірами, кілька підвод згубилося. Це вже було забагато, і провідник оргрефсітки "Богдан", який тоді був з нами, з місця усунув д-г Грозу з поста командира групи, бо виказався нездібним до цієї функції. Він заявив, що робить це з konieczності, щоб рятувати цілість відділу, а як розсудить військова команда – це буде не його справа. На місце Грози призначено тимчасово д-г Крука. У відшукуванні відбившихся повстанців справляло багато клопоту. Цим найбільше журився провідник оргрефсітки Богдан, бо він знав, що неприсутні повстанці з чужих теренів і не будуть знати, куди вдатися і де за квартирувати. Тут багато є польських сіл, можуть впасти, і що тоді скаже йому Провіді. Він також відповідальний за долю відділу як провідник оргсітки. Алярмово висилає зв'язкових в різні сторони. Три дні не було чутки, де властиво вони поділися. Аж третього дня припадково довідались від селян, що на хуторі с. Лозівки перебувають озброєні люди. Не було жодних сумнівів, що то наші. Провідник Богдан дуже втішився і похвалив їх, що вміли собі зарадити в чужому терені.

Кілька днів ми квартирували в с. Глещевій, відтак в Ілавчі, Сороцьку, а прикінці грудня прибули до с. Козівки, Тернопільського повіту. Тут ми одержали нового командира – Гордія. Він походив із с. Довжанки, Козловського р-ну. З вигляду симпатичний, літ около 35, середнього росту; довголітній член ОУН, а останньо, перед приходом до нас сповняв функцію повітового військовика. Він привітався з нами чемно та випитував, як нам живеться. Від першої хвилини він здобув собі серед повстанців пошану і любов. Надзвичайно був добрий та справедливий, але замало рішучий й енергійний, як виказалось опісля. В критичних випадках, де треба було бути строгим і рішучим, він був за м'який. Перебравши відділ, він ознайомлювався зі всіма поодинокі, неначе хотів довідатись, яка в нас постава до революційної боротьби, який ідейно-політичний рівень та як ми є вишколені під оглядом військовим.

Незабаром відділ доповнився, бо всіх тих, які відлучилися, стягнуено.

В селі ми квартирували по роям. Ком. Гордій приходив до кожної групи окремо, перепроваджував виклади на різні теми, а часом так прийшов, щоб поговорити. При тім завжди звертав увагу, щоб ми були обережні, додержували засад конспірації та примірно поводитись між населенням.

Припадок із стрільцем Качором

Одного вечора, коли надворі, під ногами, скрипів mocno мороз, повстанці зайшли до хати. Стійку держав д-г Качор. Вже було досить пізно, як він завважив одного чоловіка, який ідучи вулицею, приближався до нього. По нерівномірному ході цього чоловіка він пізнав, що це п'яний. На заклик його “стій, хто йде?” – незнайомий ішов даліше вперед ніби не чує. Стрілець Качор збентежився і не знав, що робити. Стріляти не хотів, бо думав, що то якийсь наш чоловік. Тимчасом незнайомий, користаючи з вагання стійкового, прискочив до нього, зляпав за кріс, а другою рукою під горло і звалив його на землю. Хтозна, що було б сталося з д-гом Качором, коли б йому не вдалося під час брикання вистрілити і ранили напасника в рам'я. Інші друзі, почувши стріл повибігали з хати і зловили підозрілого типа. Другого дня його віддали в руки наших органів безпеки. Як опісля виказалось, зловлений був місцевим селянином, по національності поляк. Які були його заміри – нам ближче невідомо.

Після цього випадку кожний стрілець без вагання стріляв, коли хто не повинувався його наказам під час виконування служби вартового.

Прийшов новий рік – 1944. На всіх фронтах большевики йшли вперед. Як колись дехто думав, що німецька армія є непобідима, так зараз переконався, що німці війну програють. Але чи нам від цього накроще? Хто не знає большевецької держави, може, повірить в те, що другий імперіаліст несе Україні визволення. Однак ті, що в 1940 р. мали нагоду не тільки приглянутися большевикам, але й пізнати їх наскрізь в нерівній з ними боротьбі, скажуть інакше: новий окупант в золотих пагонах несе в Україну нові розстріли, тюрми, заслання на Сибір, Соловки. Це було одне, що з ним мав стрінутися український нарід в цьому році.

Тому не дуже дивним було те, що фронт ще був на Дніпрі, а багато українців зі СУЗ прямувало на захід. Як хто запитав їх: куди – втікач не відповідав, тільки видно було з його очей, що він готовий іти далеко-далеко, на край світу, хоч би скочити в море, щоб тільки як найдаліше від ненависної Москви та не бачити

“визволителів”. Український нарід знайшовся між молотом і ковалом. Однак, він зумів з цього безвиходу вийти. А дорога була одна – здобути собі права, або з честю згинутися на полі бою.

Центром тодішнього життя в Україні була УПА, в якій сходилися брат Сходу й Заходу, щоб спільними силами дати відсіч ворогові та піднести високо прапор революції, на якому було написано: За свободу народу і людини, За Українську Самостійну Соборну Державу. Революційна УПА стала також центром для всіх поневолених народів східної Європи й Азії, в якій єдналися під її бойовий прапор.

Провід українського народу – ОУН вже наперед підготовляв український нарід до нової дійсності, і завдяки мудрій його політиці український нарід, ідучи по його вказівкам, вмів себе вдержати в прикрій для нього хвилині та піти до наступу на всіх фронтах проти двох переважаючих ворогів: гітлерівської Німеччини і большевицької Москви.

Нова політична обстановка застає нас ще в с. Козівці. Там відсвяткували ми Різдвяні свята, під час яких відвідали нас: пров. Олень, ком. Роман, п[одруга] Лискавка і Зот. Приємну хвилину переживали стрільці тоді, коли кожний повстанець одержав святочний подарунок в формі пакуночка. Як діти, тишилися повстанці цим скромним дарунком, з якого витягали: то гребінець, то дзеркальце, скарпети, мило, папироси та різні солодощі.

Дехто з друзів скучав за ріднею в цей час, бо, може, йому вперше прийшлося святкувати поза домом. Та це пройшло скоро. На згадку, що сьогодні мільйони караються по концентраційних таборах, тюрмах, далеких засланнях, - він чувся щасливим, що живе на волі та зі зброєю в руках причиняється до загального добра.

Зараз після свят ми вирушили в терен. Рейдуючи по терені Тернопільського повіту, ми пізнали багато сіл і хуторів. Около 10 лютого ц[ього] р[оку] приходимо до с. Настасова. Два рої відійшло за кілька днів на хутори Доли (с. Купчинці), а решта осталося в селі. Незабаром ми мали алярм, і заряджено гостре поготівля. В зв'язку з чим було це поготівля – не сказав ніхто, однак дехто довідався, що в Драгоманівці відбувається конференція наших провідників, а ми є тут охороною. Над чим радили провідники – також не було сказано, але не трудно було догадатись, що темою конференції була нова політична обстановка, бо німецький фронт був проломаний, а большевики були вже під Збаражем. Не було жодних сумнівів, що Провід підготовляється до нової дійсності.

В половині місяця лютого прибуло з терену більше людей. Вони долучили до нашого відділу, і разом з ними ми відійшли до села Брикулі Нової, Тербовельського повіту. Вишколу вже не було, а весь час відділ доповнювався новими людьми. Тут, між іншим, відбувся вибір до підстаршинської школи. Вибрано і відіслано до школи 5 чоловік.

II В складі УПА

За три дні ми відійшли в Рогатинщину, до табору Сіроманців, який поміщався в лісі, біля села Дички. Наш відділ збільшився, він числив уже до 100 чоловік і увійшов в склад УПА-армії, до куреня Романа Дяченка. До його куреня належали сотні: Сіроманців (сотенний Яструб), Рубачів (сот. Ворон) і наша сотня, яка відтепер стала називатись сотнею Буйних. Сотенним був дальше ком. Гордій.

Ми за квартирували в колибах. Ідучи лісом, їх не можна було запримітити, бо вони скривались в берегах яру, а груба верства снігу була доброю маскировкою. Щойно як входилось в яр, тут уже можна було запримітити добре втопану стежку, якою повстанці заходили до своїх хат. Сам табір виглядав як селище, але з таких часів, коли люди жили ще племенами над якоюсь річкою чи потоком і будували собі житла, добрі до оборони перед нападами інших ворожих племен.

Здовж яру виставали з берега малі хатки з невеликими віддаленнями одна від одної, збудовані напів в землі. В одній такій колибі поміщалося найменше 10 людей, тобто один рій. При кінці яру була одна велика колиба, в якій легко вмістилася ціла сотня. Тут відбувалися виклади, грали різні вистави, - одним словом – це був наш клуб, де повстанці заходили в часі слоти на спів, на різні [і]гри і т. п.

В таборі Сіроманців ми перебували майже два місяці, до половини квітня. За той час сотня вишколювалась. Прибувало щораз більше людей, переважно з Тернопільщини. Велику частину чисельного складу становили українські поліцейсти, які з відступом німців не хотіли йти за ними, а радо вступали до своєї рідної армії.

Кожний з Тернопільщини чогось хотів належати до Буйних. А коли кого приділили до цієї сотні, то був задоволений і гордий з цього. Задоволення проявлялось в тому, що відчував щось рідне, близьке, а гордий був тому, що належатиме до тієї братії, яка скоро до жартів, збитків і до боротьби з ворогом. Сотня Буйних поза тере-

ном Тернопільщини стала неначе одною родиною. Як хтось був в іншій сотні, то він у вільних хвилинах приходив до нас і тут разом ділилися відомостями про те, що діється за Стрипою, в околицях Тернопільщини, і взагалі по цілій Україні, де були большевики.

Польські напади та наші протидії

Настала весна. Ми стояли далше в таборі Сіроманців. В противенстві до дійсності, до того, що діялось, повстанці чогось зраділи. Тішились теплим повітрям, сонцем, природою, яка почала оживати – здавалось, що разом з природою відроджуються стрільці, набирають енергію і силу до життя.

В цей час і вороги не спали. Озброєні польські банди спільно з большевицькими агентами та жидами тривожили мирне населення українських сіл. Час від часу вони робили наскоки на українське село, мордували мужчин, жінок, дітей, грабили майно, а все те, що осталося запалювали. При цьому допускалися нелюдських злочинів: зловлених дітей кидали за ноги в огонь. Ці польські панки показували світові своє звіряче обличчя. Десь затратилась в них давня шляхетська рицарність – воювати тільки з озброєним противником. Навчені новітніми душогубами Гітлера і Сталіна, вони кидали під ноги всяку етику, мораль і взагалі людяність, щоб тільки дійти до своєї цілі. Але якби хтось запитав його, до якої цілі – він не скаже, бо не знає. Знає тільки-то, що героєм його назвуть, якщо він замордує невинних людей.

Ми не могли спокійно дивитись, коли побачили картину: замордовану жінку-матір, а біля неї лазить мале дитя, яке не здаючи собі справи зі страшної дійсності, своїми невинними очима споглядає на свою мертву маму і тулиться до неї. Тоді “рицар” зі заченними рукавами підходить до немовляти і одним ударом приклада розчереплює маленьку головку.

Опісля цей сам розбійник чваниться перед своїми товаришами вдалим погромом. З тріумфом розповідає, що він був невмолимий для всіх. Але на момент задумався. Йому привиджається маленька дитина з широко отвореними очима, яка простягає до нього свої рученята, неначе проситься на руки...а він...також був невмолимий. Трохи защеміло в серці “героя”, але це пройде – додає собі розради злочинець – треба гартуватись.

Українське населення затривожилось. До відділу щораз прибігали посланці з вісткою, що на село напали поляки. За три дні прибігають інші і знову те саме. Настав час, то треба було дати відсіч цим бандам і опам’ятати.

Сотенний Яструб зі сотні Сіроманців бере одну чоту і робить наскок на село Ханачів, звідки поляки робили напади. Він покарав смертю кількох польських верховодів і відійшов. Це була перша пересторога для поляків, щоб опам'ятались. Однак, це не допомогло. Напади повторялись даліше. Тоді цей сам[ий] сотенний взяв дві чоти, але самих охотників з трьох сотень і повторяє знову наскок на це село. Тим разом він поступив уже строгіше – знищив около 12 “відважних героїв” та спалив кілька хат. Здавалось, що поляки занехають свою ганебну роботу, яка не принесе їм жодної користі, ні слави. Та, на жаль, так не було. Ці наші маленькі відплати їх ще більше заохотили до продовження свого діла. В додатку, вони напали на одну нашу боївку, яка квартирувала в лісі, недалеко цього ж села.

Перед самими Великодніми святами на площу збірки вийшло три сотні: Сіроманці, Рубачі і Буйні. Напроти виступив сотенний Яструб (це був східняк, дуже добрий бойовик і командир, пізніше став курінним). Він коротко представив усі польські злочини, які вони дотепер накоїли, і при кінці каже: “Друзі! Те, що ми так легко поступили з поляками, їх тільки роздрочило, і вони сміються з нас; думають, що ми неспроможні на щось більше. Сьогодні ми мусимо помстити за всі кривди, які вони заподіяли українському населенню, і то так помстити, щоб вони запам'ятали назавжди і другим переказували. Іншої ради немає, як знищити цю польську твердиню, яка є розсадником зла”.

Перед акцією було сказано жінок і дітей не вбивати, хіба у випадку збройного опору.

О 9 вечора відійшли з табору: Сіроманці, Рубачі і одна чота Буйних під командою сот. Яструба. Переквартирувавши в лісі, другого дня вечером підійшли ближче села Ханачів; оточили його і на знак червоної ракети почали наступ. Поляки, видно, були приготувані на це, бо, коли наша розстрільня показала під селом, відкрили по ній сильний вогонь. Незважаючи на те, наші чоти атакували зі всіх сторін. Вкоротці поляки побачили, що не встояться, почали розбігатись, одні до костела, а інші до льохів. Щойно тоді почалась погоня за ними і чистка. У висліді цієї акції спалене майже ціле село. Залишилася тільки мала частина. Усіх бандитів стрінула заслужена кара. Хто пробував утікати з села, йому загороджували дорогу наші застави. Не здобутий залишився костел, в якому частина поляків забарикадувалась і відстрілювалась.

Наші повстанці вернулися з повною перемогою. Втратили тільки одного стрільця зі сотні Сіроманців, а один був легко ранений з Буйних.

Після повернення повстанців з акції запроваджено стислішу охорону лісів, щоб часом ворогові не захотілося вдарити по нас на самі свята, знаючи, що ми цей день будемо святкувати.

На поляні, серед лісу, споряджено престіл для полевого Богослужіння. Прибуло двох священників, щоб спільно з нами відбутися це традиційне свято Пасхи. Перед Богослужінням із сотень грудей поплило могутнє “Христос Воскрес”. Відголос пісні, відбиваючись об голі ще дерева десь вдалині зникав і линув далеко, ген там... в рідні сторони з привітом “Христос Воскрес”. Після Богослужіння відбувся спільний обід. Повстанці мали, що їсти і пити подостатком. По обіді відіграно комедійку, витворену власними силами з внутрішнього життя. Головну роль в цій комедійці відігравали: ройовий Пугач і Фукс. Веселились повстанці.

Тим часом без настанні гуркоти тяжких бомбардувальників давали знати, що недалеко від нас фронт. В цей день Воскресення на вид отих літаючих машин, на відгук розриву бомб всі серця наші і думки були спрямовані на схід – за фронт, там, де залишили ми своїх рідних.

Кажуть: Тернопіль руїна; в Брикулі Новій большевики розстріляли 150 мужчин; в сс.: Ігровиці, Прошова, Лука Велика, Мишковичі – там кров, кров, і кров. І, здавалось, чути було голос: – Прийдіть до нас, поставте греблю і спиніть кров!

Всупереч думанням залунала нова пісня, наша власна пісня – Марш Буйних. Навколо бунчужного Максима, який був автором цієї пісні, згуртувались повстанці нашої сотні і, порушуючись в такт, співали:

“Полум’я волі загоріло,
у грудях серце молодих.
Вперед іде відважно, сміло
Сотня Буйних, сотня Буйних.
Вітер колише нам прапори,
І повна радості земля,
Вперед іде крізь гори, доли
Буйних сотня, Буйних сотня.
Ми знищим ворога навалу,
Не треба зайдів нам чужих,
І підніmemo рідну славу –
Сотня Буйних, сотня Буйних.
Ми бережемо рідну хату,
Наших батьків старих, сумних,
А ворогам несем відплату –
Сотня Буйних, сотня Буйних.

Зі сну Україну ми розбудим.
І не забудем днів оцих,
Народу волю ми здобудем –
Сотня Буйних, сотня Буйних.”

Коли скінчили, починали співати другий раз, доки це вивчили напам'ять. Вже смерклося, а друзі ще співали. Співали вже різних: веселих і сумних, бо це ж сьогодні Великдень. На закінчення відспівали “Христос Воскрес”. І розійшлися до своїх колиб.

На Камінці*

Около 15 квітня 1944 р. сотня Сіроманців відходить в рейд на Холмщину. До нашого куреня приходить сотня Холодноярців (сот. Крук), і разом переходимо на Камінку”. Тут я долучив до відділу, і дальший тяг історії його я пригадую собі сам.

Камінка – це присілок села Мелни, Рогатинського повіту. Він розположений в лісі, а частинно в ярі, який закриває ліс. Рідко порозкидувані хати нагадують підгірську оселю. Населення бідне. Не було там школи, ні церкви. Однак, ці бідні хатини були для нас, як рідні, як і інші багаті українські села. Населення прийняло нас радо й гостинно. Ми заквартирували по ролям, де тільки було можливо: в хаті, стодолі чи під якою-небудь кришою. Тут ми чулися свobodно й добре, не так, як в колибах.

Вслід за тим наступила реорганізація сотні. Закінчилась підстаршинська школа і нам призначено нового сотенного – “Вовка”. Гарний був з лица чоловік, молодий, поставний.

Ком. Гордій одержав I-у чоту, Максим – II-у, а Жук – третю.

Ройові:

1-ша чота:	1.	Цех (зі шк.)
	2.	Охрим
	3.	Жук (Довбуш)
	4.	Назар (зі шк.)
2-а чота:	5.	Фукс (зі шк.)
	6.	Пугач
	7.	Лис
	8.	Соловій

* Тут і дальше в тексті повинно бути: Кам'янка

- 3-я чота:
9. Вихор (зі шк.)
 10. Беркут
 11. Горішний
 12. Мороз

Бунчужним став Голота, інтендантом – Кос, а політвиховником – Остап. Кухарі осталися ці самі: Заєць, Лис і Хитрий. Що до стрільців, то багато найкращих відійшло знову до підстаршинської школи а на їх місця прибули з терену свіжі, переважно з Рогатинщини. Це були молоді хлопці, майже всі з юнацтва. Були також і з інших теренів.

Внутрішнє життя

Ліс оживав і почав вбиратись у нову шату, як лицює йому в цій порі року. Земля завітчалась пролісками, фіялками та іншими ранніми цвітами, немов та дівчина, що збиралась до шлюбу. Ранні лучі сонця продиралися крізь галуззя дерев, моргали і заглядали до табору повстанців.

Контрольний підстаршина, сповняючи свою службу, ходив по таборі. Точно о годині 6 рано він проголошує ранню зорю. В таборі пожвавився рух. Повстанці стають, миються і поспішають на молитву. Відтак снідання і о годині 8 відхід в ліс на заняття. Заняття відбувались згідно з розкладом учбового матеріалу: одна година муштри, одна – виклади, а решта часу була присвячена бойовим справам. Це вже залежило від того, що було в програмі на даний день.

Повстанців найбільше цікавили бойові вправи. Це їх захоплювало і запалювало. Коли командир цілого відділу розділював повстанців на дві групи, назначуючи одну з них імітувати ворога, то кожний стрілець своєї групи старався, щоб виграна була за ними. Наприклад: раз було так, що під час таких вправ одна сторона як ворожа, яка робила засідку в означеному напрямі, так добре замаскувалась, що стежа противної сторони, ідучи мимо, нічого й нікого не завважила. Щойно як надійшла головна сила, несподівано заскочили з боків і ззаду і тим самим бій виграли. Після такої вправи командир занять обговорював зі всіма добрі і злі сторінки бою. Виграній групі давав признання побіди. На цім кінчилось заняття.

В 12 годині вполудне верталась сотня до табору. Повстанці скоренько розходились вибренькуючи їдунками, ставали воче-

редь на кухні. Кухарі Заєць і Хитрий видавали обід. Вони наклали кожному по повній їдунці бараболь і гуляшу, і задоволені стрільці відходили. Були й такі, що з'ївши одну порцію, ішли по другу. Кухарі вже знали добре своїх клієнтів, тому завжди їм лишали. До таких славних репетярів на цілу сотню належав стрілець Швейк.

Обідова пора тривала 2 години – від 12 до 2 пополудні. В цей час повстанці уладжували різні [і]гри, забави, спів. Пізніше, як ліс добре розвинувся, і показалися перші суніці, ройовий Пугач часто виходив на зруб лісу, пригравав на гармонії, а за ним тягнулась горма повстанців. Розсіявшись розстрільною по лісі, повстанці заглядали по під корчі та збирали червоні суніці. Гарно було тоді і весело.

Раз в таборі, коли д-г Пугач вигравав на гармонії різні мельодії вальсів і підскачних, приступає до нього курінний Остап і каже: “О, той чоловік то все веселий. Як там ваша жінка, друже Пугач? – Не знаю за котру питаєте, бо я одну лишив вдома – відповідає Пугач. Курінний розсміявся і пішов далі в напрямі алярмової площі, де стояла готова до відправи варта (Служба вартівника змінювала щодня в 1 годині пополудні, тобто в час обідової пори).

Від 2 до 4 год. – пополудневі заняття. Тоді часто відбувались різні виклади та політзаняття, в яких політвиховник Остап подавав відомості з закордону і українських земель, окупованих більшовиками.

О 4 год. кінчились всякі денні заняття, а починався вільний час, використовуваний стрільцями по своїй волі і подобі. Ліс гудів від різних українських пісень і на переміні переходив в інший тон: чути було веселі вигуки – слава, це так доказували наші коміки: Блуд і Смерека, які своїми багатими анегдотами і штуками розсмішували повстанців. За хвилину роздався голос д-га Черешнянка, який вдалим наслідуванням більшовицького мітингу подає вірний образ з життя Радянського союзу, а вірніше його демократію.

Як тільки закінчився мітинг, відізналась гармонія. Д-г Пугач сидів під деревом і тужно грав. Тут відігравав він роль бандуриста-козака, який ходив по Україні і розповідав народові про славу давню, незабутню, блеск наших князів, гетьманів і в кінці, неволю. Захарактеризований – як співець – бандурист: старий, сліпий козак, він похилився над своїм інструментом і немов думу гадає, грає мовчки. Опісля набирає віддиху і в супроводі видаваних акордів співає:

Гетьмани, гетьмани, якби-то ви встали,
Встали, подивились на той Чигирин,
Заплакали б тяжко, бо ви б не пізнали
Козацької слави убогих руїн...

Настрій зробився дійсно поважний. Здавалось, що прийшов до нас старець-кобзар, який був свідком колишньої слави, і хоче розказати нам, що:

Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу, і волю;
Минулося – осталися
Могили на полі...

В перериві повстанець Смерека звернув увагу на себе. Він, вдаючи каліку-жебрака без ніг, сів на роздоріжжі і крикнув: “Дайте, не минайте”. При цьому так тряс головою і рукою, також ненормальною, що виглядав на справжнього діда-жебрака на відпусці. Повстанці зацікавились вже ним та й кобзар засміявся, побачивши несподіванку.

Стрільці кидали йому в шапку папірчики, нібито гроші, а він ще гірше тряс рукою і кричав: “Брате, сестро! Не опускайте нещасного каліку”. За кожним разом, як хтось вкинув щось, виповідав цілу “літанию” подяки.

В таборі кипіло життя. Щодня все було щось нове, цікаве.

Не можна сказати, що якраз все так було. Вільний час повстанці використовували різно. Часом направляли собі мундир, взуття, або чистили зброю, читали книжки, а дехто нічого не робив, оттак сидючи на зрізаному пні дерева, прислухувався мелодії пісень і любувався красою природи, яка нагадувала йому тихий український вечір Т. Шевченка:

“Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть...”

О 9 годині ввечір залунала молитва – це вечірня зоря. Відспівавши “Боже Великий Єдиний”, повстанці розходились на свої квартири і лягали спати. Кожний рій виставляв біля себе одну стійку. Контрольний підстаршина заходив на кожну квартиру і справджував стан людей та переглядав чистоту ніг. Це останнє не дуже-то було приємне, коли кому прийшлося вставати і йти мити ноги.

В таборі втихло. Час від часу чути було “Стій, хто йде?”, “кличка” - це наші вартові спинювали переходячу стежу.

Засідка на німців

Життя на Камінці плило спокійно, час від часу поодинокі рої виходили у відкритий терен як охорона доставки для відділу зброї, мундиру чи харчів. Боїв з німцями майже не було, за виїмком деяких сутичок в терені. За весь час постою на Камінці відбувся один бій з німцями около 24 черевня. Це було так: німці напали на село Ферлеїв і почали рабувати худобу. Для швидкого виконання свого діла вони прибули автомашинами під охороною одної танкетки. Вони знали, що тут можуть стрінутися з повстанцями, тому відповідно приготувались.

В неділю рано прибігають до відділу післанці з цього села і голосять про напад. Курінний Роман дає наказ відбити худобу від напасників і прогнати їх. Зараз вирушило з Буйних дві чоти і дві з Рубачів та зробили засідку біля шляху, що веде з Ферлеїва на Рогатин. До села вислали розвідку.

Тимчасом німці заладували худобу на авта і з поспіхом вицфували іншою дорогою. Про це повідомили наші розвідчики. Тоді цілий план змінюється. Повстанці скоро перебігають їх і від сторони лісу відкривають вогонь по автах і мотоциклах. Бій тривав дві години. У висліді вдалось німцям під охороною танкетки забрати вбитих і ранених на авта і разом з худобою відступити. Залишилося на місці бою одно знищене авто, один мотоцикль, мішок бандажу, один кулемет, пачка амуніції та інші військові речі. Як опісля розвідка донесла, вбитих німців було около 20 чоловік. Були й ранені, але скільки – невідомо. По стороні нашої був тяжко поранений один стрілець з Рубачів, з Буйних легко ранений був д-г Пугач.

В цьому бою брало участь около 100 німців, 5 мотоциклістів – автоматників і одна танкетка.

Населення тішилось нашою побідою, хоч не вернулась йому худоба. Воно задовольалось тим, що наші німців побили і дали їм добру науку, щоб другий раз не важились нападати.

За кілька днів ми вибрались з Камінки на Плоску, 4 – 5 км. дальше. Д-г Максим відійшов з нашої сотні на сотенного Полтавців, а на його місце приходить Фукс.

Облава на парашутистів

Одного дня прибігає з Камінки Місько (син того господаря, де ми квартирували) і зголосив, що він бачив в лісі большевиків – парашутистів. За його оповіданням ми довідались, що минулої

ночі большевики скинули з парашута групу людей в ліс, недалеко Березівок. Зараз вони скриваються в ярах та перебрані підходять до цього села. Місько стрічав кількох большевиків в лісі, які випитували його про людей, про німців, про партизан, відтак відійшли в напрямі ярів.

Не гаючи часу, сотня Буйних і Рубачів перевели облаву в цій частині лісу, де згадані большевики мали перебувати. Дві сотні розчленувались в розстрільну та почали перевіряти кожний корч. Незабаром ми почули на лівому крилі автоматний стріл, що впевнило нас про правдивість вістки. З уст до уст перейшов по лінії наказ, що наша сотня окружувала з правого крила. Повстанці заходили обережно, щораз більше стіснювали кільце та випихали большевиків на край лісу. В між часі один стрілець нашої сотні вистрілив і крикнув “більшовик”, показуючи при цьому напрям найближчого корча. Ми обскочили це місце і побачили жінку – парашутистку, яка з пістолетом в руці кінчила життя. Жінка ця мала переломану ногу і, правдоподібно, побачивши нашу розстрільну, підсувалась далше в корчі. Її запримітив наш стрілець і одним вистрілом з кріса пробив її груди. Облава тривала далше. В результаті зловлено двох, а 6 було вбитих включно з цією жінкою. Від зловлених ми довідались, що всіх парашутистів було 8 чоловік. Один із них назвав себе кримським українцем і був лейтенантом, а другий руский, молодий комсомолец. На запитання не відповідав нічого, кажучи: “не нада говорить”. Опісля вони ходили з нами по лісі і шукали за тими речами, які вони мали зі собою, а в лісі їх поховали. Згадані парашутисти мали багато сухарів, грошей (німецьких і большевицьких), консерви та інші речі. Здобуто тоді вперше ППС.

Рейд на Карпати

На початку липня відбувся алярм. Заповіджено забирати з собою все, що хто має. На алярмовій площі вже чекали курінні: Остап, Боднаренко і Роман. Почався перегляд зброї, амуніції і речей. Кожний стрілець мав задержати при собі: один коц або шинелю, 2 пари білля, 180 шт. набоїв до кріса, 600 шт. до кулемета, взуття тільки те, що на собі. Хто мав чогось більше мусив здати, щоб не обтяжувати себе надмірним тягарем в рейді. З цією хвилиною командир Боднаренко перебрав наш курінь і заповів готуватись до рейду.

На другий день рано стало на збірку готових до походу три сотні: Холодноярці, Рубачі та Буйні. Цього ж дня ми попроща-

ли свої ліси та села та відійшли. Ішли ми лісом. Спинились на короткий відпочинок в давньому таборі Сіроманців, де на поляні зроблено ще спільну знімку, а відтак пішли далі аж до вихідного пункту з лісів. Тут заждали аж до вечора. Як тільки стемніло наша сотня пішла на поле і через село Дички помандрувала на Карпати. Холоднорярці і Рубачі пішли іншими дорогами. Курінний Боднарєнко пішов з Холодноряцями.

Ішли ми дорогами, стежками, сіножатями переходили торколієвий, над ранком прийшли до одного села, подібно на хутори, які ще належали до Рогатинського повіту. Тут ми зустрілися з другими сотнями. Помучені форсованим маршем стрільці відпочивали.

День був гарний. На небі не видно було ні хмарки, тільки яскраве осліплююче сонце підносилось зараз щораз вище й щораз більше пригрівало землю. Надворі ставало душно. Повстанці ще спали, тільки деякі ранні пташки ходили вже по садку і заглядали догори на червоні ягоди. Однак не рвали самі, бо було заборонено. Нараз спокій й тишу заколюче вистріл один, другий..., а далі помітний був рух стрілецтва, що означав алярм. Всі кинулись без замішання до зброї, але зараз виказалось, що нічого великого не сталось. До села в'їхало легким військовим повозом двох німців з одним військовополоненим українцем з СУЗ. Вони то були причиною стрілів. Я зобачив тільки те, як вже провадили до курінного двох грубих німців, білих як стіна. Незабаром стрілець В'юн і Чорний повели їх кудись в поле., а фірмана оставили. Цей бідолаха чогось злякався, зірвався з місця і давай втікати через городи. Може було б трохи клопоту, якби не ви боровий стрілець Мадяр, який одним вистрілом з кріса в бігу повалив його на землю. Оттак згинув несвідомий українець. Він думав, що ми його розстріляємо; він не знав про те, що страшні партизани, такі ж українці, як і він, сини одної матери – України, хотіли його звільнити, але аж ввечір і далі від місця випадку. Так що ж, втікав до ворога, тому знайшов собі смерть.

Розбуджені стрільці вже не лягали спати. Вони чистили зброю, мили ноги, а інші насолоджувались холодом в садку під вишнями.

Населення любило нас. Побачивши, що ніхто не зриває ягід, припрошували повстанців, а навіть самі приносили в кошиках готових вже, нарваних.

Перед вечером, як трошки похолодніло, село неначе збудилось зі сну. Загомоніли українські пісні своєю мовою і розказували людям, чому ми покинули рідні стріхи, за що ми б'ємось. Із

грудей селян виривались зітханьня, з очей капали сльози. Плакали жінки-матері, плакали і дівчата. Може не одна з них в той час пригадала собі свого мужа чи сина, про якого не має вістки.

Такими поглядами материнської любові населення відпроводжувало нас в дальшу путь.

Звідси ми йшли вже цілим курінем. Довгим шнурком, немов вуз покручений, ішла сотня за сотнею на Карпати.

Ех, ті Карпати!

Чогось тягнуло там послухати шуму гірських потоків, подивитись на ті полонини, “де гуцул Ксеню кохав скрито”. Якусь магічну силу мали, і ця сила передавалась нам. Колись там Довбуш ходив своїми ногами, Стефаник жив, Федькович їх славив, а зараз наша УПА діє, про яку лунає слава по цей і той бік Карпат.

На постій ми стали в с. Журавенко над Дністром. З півночі село ховається під невеликою горою, на південь – очерети, а далі ріка Дністер. Зі західної сторони притихає малий лісок, попри який іде пільна дорога з м. Журавна. З цієї сторони заквартирувала наша сотня, виставляючи один рій на варту. З прибуттям відділів пішов по селі наказ, що ніхто з селян не сміє віддалятися з села, а прибувших задержувати на час постою. В клопоті був тоді солтис. Він сьогодні має вести худобу на контингент. Що скажуть німці, як він не приведе. Буде біда – думає собі війт. Пішов він радитися до станичного (якось жили в згоді) і станичний разом з війтом пішли до ком. Боднаренка. По дорозі станичний укладає план, як титулуватися та й що говорити, бо він знав тільки те, що то якесь вище старшинство. Прийшли вони на квартиру командира, застукали і входять. Станичний випрямувався, підніс руки догори і крикнув: Слава Україні! Пане полковнику, шаную наших братів і ваше старшинство, чи можна вести корови на контингент німцям? Командирові стало смішно з такої делегації, але здержався від сміху. Чейже він мусив довго думати, щоб таке сказати, отже, як сміятись. Треба задержати повагу.

А чому ви так спішитесь з контингентом, пане, - питає командир. Може німці не мають що їсти?. Вони й так все лишуть. Та ж бачите, що вони збирають втікати, а ви ще хочете їм дати дорогу? Ні, не позволяю вести худоби, поки ми тут квартируємо, а дальше зробите, як будете уважати за добре.

Наказ, пане полковник! Обидва стукнули обцасами і відійшли. Щойно тоді, як ці вийшли, курінний розсміявся. Він ще раз повторяв собі: пане полковнику, шаную наших братів і ваше старшинство... Командир був в доброму гуморі. Видно, розвеселили його делегати.

Втрата кулемета

Около 1 години пополудні дорогою попри ліс їхало 50 кіннотчиків до села. Це була одна з тих наємних кочуючи банд, що напали на українські села і грабили майно. Між ними було кілька німців, а решта – запродавці різних народів. Стейнові: один кулеметник і стрілець, побачивши озброєний відділ в німецьких уніформах, позалягали. Стрілець непомітно висунувся і побіг повідомити варту, що поміщалася в першій скрайній хаті, а кулеметник, тимчасом, підпустив ворога зовсім близько і в тому моменті сталося таке, що були б вкрали нам кулеметника з кулеметом. Йому затявся скоростріл і цей момент використали грабіжники. Двоє зіскочило з коня, кинулися на повстанця і хотіли його зв'язати та забрати живим. Кулеметник боронився з ними, кусав зубами і хто зна, що було б з ним сталося, коли б не вистріл другого стійкового на алярм. Це його врятувало, бо зараз друга чота відкрила вогонь, а третя почала окружувати лісом. Переполохані наймити повтікали, забираючи кулемета. Кулеметчик, користаючи з замішання, вирвався з рук напасників.

За цей скоростріл сотня наша дістала нагану, а найбільше дісталось ройовому Беркутові, який мав тоді варту. Він тут найбільше завинив, бо занедбав свій службовий обов'язок. Під час вартівничої служби він самовільно віддалився і пішов собі в село на розмову з дівчатами. Його зараз таки усунено з цієї функції, а на його місце призначено Колоса, тобто мене.

Переправа через Дністер

До вечора усі відділи були в поготівлі, бо сподівалися проти-заходів німців. До найближчих околиць розіслано розвідників, які мали за завдання повідомляти командира про все, що діється в терені. Однак, всюди було спокійно, не помічено жодних підозрілих рухів ворога.

Як стемніло, ми рушили через сіножаті і очерети до Дністра. Тут уже чекали на нас три веслярі з чайками. До берега підходили тільки, ті сотні, які мали переправлятися. Найскорше переправилась сотня Холодноярців, зробила на другому боці ріки заставу, а відтак перепливали інші. Наша сотня була другою в черзі. Це відбувалось тихо, чути було лише шепіт командирів, що подавали накази.

Чайки вганяли то в одну сторону, то в другу, заколючуючи нічну тишу плюскотом весел. На двох чайках сідало по 10 чоло-

вік, а на одній меншій гумовій – 5 чоловік. Деякі повстанці чулися непевно, бо човен погойдувався, неначе колиска.

В такий самий спосіб перетранспортовано табори. Вози зтягали на чайку, а коні держав один стрілець за поводи, і вони пливли з чайкою, форкаючи весь час носами.

За Дністром дорога вела на Которини, куди ми й подались. В цьому селі ми стояли три дні. Тут ми помітили надзвичайний рух німецьких автоколон з військом, які прямували на захід. Це означало, що фронт на Стрипі був проломаний, і німці відступають. Горою з несамовитим зойком машин літали большевицькі винищувачі і, немов навіжені оси, опускались раптово в долину, то знову підлітали і навертали. Тріумфували шакалі, що гієни втікають.

Під час постою в Которинах створено в нашій сотні четверту чоту, яка складалась переважно з розбитків СС-дивізій та інших втікачів. Її командиром призначено д-г Лиса.

Останнього дня відступаючі частини нім. армії пробували ограбити це село, однак завдяки нашим відділам то це не вдалось. Сотня Холодноярців прогнала їх скоро, не допускаючи навіть до села. Бій цей тривав коротко, так що заки наша сотня вспіла дійти на поміч, вже було по “войні”. Скільки було вбитих по ворожій стороні – невідомо, тому що ворог забрав своїх трупів і ранених. З нашої сторони був тяжко ранений кіннотчик Голка і легко ранений один стрілець. Обидва зі сотні Буйних. Кіннотчик Голка припадково попав в скрутне положення. Він сам поїхав в другий кінець села до крайньої хати, де була кузня. Там він хотів кувати коня і направити кулемета. В той час над їхали німці, а побачивши кулемета, що лежав біля кузні, всі звернули туди. Голка побачив їх вже на подвір'ї та не надумуючись довго, почав утікати. Тяжко раненого знайшли його самі повстанці на полі, в житі.

Стрілець (прізвище чи псевдо не пам'ятаю) дістав кулю в рам'я під час переходу нашої чоти зі села до яру.

Курінний Боднарєнко дав наказ виступити з села до лісу, що лучився зараз зі селом.

Вечером ми відійшли далі в ліс около 4 км. і за квартирували на хуторах, які ще належали також до Которин.

Фронт зближався щораз ближче, чути було артилерійську канонаду, а навіть час від часу падали артилерійські стрільна недалеко нас. Це прискорило наш відхід. Не чекаючи вечора, ми пополудні відійшли. Дорога провадила цілий час лісом, отже, ми були криті перед ворожими літаками.

Перед собою ми мали головний шлях Станиславів – Стрий, що перетинав ліс. До нього ми зближались. Тут треба було використати момент перериву відступаючих німецьких автоколон, а також і піших частин. В тій цілі курінний вислав наперед розвідку, а ми підсунулись ближче. Табори вислано іншою дорогою. На даний знак усі сотні скоро рушили до гостинця, нижче закруту. Повстанці перебігали його блискавично, а на скруті стояв з далековидом чотовий з Холодноряців і уважав.

Маючи за собою цю перепону, ми вже не посувалися свобідно, поступаючи все далі й далі вперед на Карпати. Смерклося, і ліс закінчився. Ми вийшли на поля – у відкритий терен. До цього погода змінилась: дощ, болото. Дорога ставала тяжча, помітно перемучення повстанців. Ком. Боднарєнко не зважав на те. Їздив конем то в один, то в другий кінець курєня, заохочуючи і підганяючи повстанців до дальшого ходу. Надворі стало так темно, що один другого не бачив на кілька кроків. Куди пішли перші, - задні орієнтувалися більш зі слуху. На ще більше обтяження пустився зливний дощ. Здавалось, що кінця цій дорозі не буде. Хоч би відпочати де, то легше стало б. Ноги вгиналися під колінами, очі замикалися самі, а голова крутилась. На слизькій дорозі ще треба було триматись, щоб не впасти, бо тоді не встав би, а якщо б встав, то вже не знав би, куди йти за відділом.

Опівночі ми увійшли у якесь велике село. Кожний перемок до нитки і ледве ноги тягнув. Ощасливлені повстанці позаходили до стодолів, посідали на сіно, де буде їм добре, розкішно. Не хотіли навіть їсти, щоб не рухатись з місця. Але цієї приємності було дуже мало – тільки одна година. Як дощ трохи перестав падати, курінь знов рушив далі. Вже був ранок, коли ми доходили до ріки Свічі. За квартирували за рікою, кожна сотня окремо: Холодноряці на яких[о]сь хуторах, наша сотня в селі, за рікою, а Рубачі трохи далі. Цілий курінь був розташований в трикутник, не далеко сотня від сотні.

Почавши від Которин, до нашої сотні долучили дівчата – підпільниці, які втікали перед большевиками і шукали захисту у відділі. Між ними навіть було якесь молоде подружжя. Усі вони з тлумочками на плечах тягнулись за відділом. Це було трохи обтяжуюче для відділу, тому ком. Боднарєнко не хотів їх спочатку прийняти. Він представив їм, що це військо, в кожній хвилині може бути бій, отже небезпечно. Але вони розплакались, жаліючись, що в лиху годину їх лишать на поталу большевикам. Тоді курінний сказав їм звернутися до сотєнних. Якщо хто з них згодиться опікуватись ними, то можуть остатись.

Притулок знайшли в нашій сотні. А було їх щось з десятеро. Крім цього, тут на місці сотенний Вовк прийняв двох маленьких хлопчиків, які одержали назви: Вовчик і Тарасик. Це були шкільні діти 4 класу, умово дуже добре розвинені. Вони опісля прекрасно вели розвідку.

Під час постою друга чота Жука зробила засідку на німців по другій стороні ріки, при гостинці. Тоді впало 8 німців, а інші розбіглися на поля, звідки весь час відстрілювались. На поміч прийшла наша третя чота і дорешти порозганяли обороняючих вантажного авта, яке стояло серед дороги нечинне. Повстанці здобули багато консерви, амуніції, три автомати ЕМП-і, двоколесницю з конем та багато інших речей, як шинелі, коци, цельти.

В полон здалося два рускі, яких запроваджено до штабу.

З нашої сторони втрат не було, за виїмком легко раненого ройового Буйного, якому куля прошила праве вухо і зробила тільки дірку.

Усі повстанці одержали одну консерву на двох зараз з'їсти, а по одній на залізну порцію Крім нашої сотні, скористалися й інші, бо певну кількість відіслано до Холодноярців і Рубачів.

Коник з тачанкою нам в дорозі придався. В дальній дорозі на Карпати ми стрінули в лісі одну чоту з СС-дивізії з цілим колишнім складом. Вони йшли по зв'язку також в Карпати. В розмові з командиром групи, молодим лейтенантом, ми довідалися, що вони хочуть долучитися до куреня Байди в горах.

Їм було легко просуватись в терені, бо від сторони німців вони не мали жодних перешкод. Розказували, що раз потрапили на німецьку військову частину, злучились разом і за квартирували в одному селі. Ніччю роззброїли всіх німців, забрали від них зброю і пішли далше у свій напрям.

Ком. Бондаренко не задержував їх, бо він і так не дуже радо приймав з деморалізованих есесів. В лісі ми розійшлися, вони пішли в свою сторону, а ми в свою.

Почавши від ріки Свічі, ми йшли вдень. Одна частина денного походу відбулась відкритим тереном, переходячи через три села від одного лісу до другого, в половині дороги [під] лісами завважили нас німці, що зараз після нашого відходу прибули до села. Вони відкрили по нас вогонь з танкеток, але їх вогонь нас не разив, тому що якраз ми увійшли у глибокі суголовки. Гірше ми чулися тоді, коли в той час надлетіла ескадра большевицьких літаків. Мов громовиця, з ревом пролетіла низько над нами. Ми лежали непорушно, тільки коні при возах нервово драпали

землю, намагаючись скубнути зеленої трави. Було б нам тоді горячо, коли б були завважили!

Щасливо добилися ми до лісу і заквартирували на лісничівці. З нашої сотні пропав тоді стрілець Чайка з СС-дивізії, його неприсутність розкрилася при обіді. Не було його цілий день, щойно над ранком другого дня прийшов. Сказав, що зблудив в лісі і не міг віднайти відділу. За самовільне віддалення його покарано 25-ма буками. З відходом сотні він знову щез і більше не вернувся. Шукати за ним по лісі не було часу, бо курінь збирався відходити. Коли ми вийшли, почули за собою три стріли з кріса: як опісля ми довідались, на цій лісничівці перебував большевицький розвідчик, скинений з парашута. На час постою наших відділів він скривався в лісі. Чи стрілець Чайка мав щось спільного з ним – невідомо. Так само невідомо хто стріляв за нами – Чайка чи розвідчик. Пізніше місцева боївка накрила їх в лісі. Большевика зловила, а Чайку застрілила, тому що не хотів здатися.

Ми зайшли, врешті в Болехівський ліс. То вже були глибокі ліси, які тягнулися аж до Карпат. Наше положення було досить скрутним, бо опинились між двома фронтами: большевицьким і німецьким. Недалеко нас, три до чотири кілометри, знаходився ще один курінь, однак, він про нас, а ми про нього не знали. В той час, як ми сюда прийшли він провадив бій з німцями. Чути було густу стрілянину і безпереривне освічування ракетами. Ми спочатку думали, що то вже большевики б'ються з німцями, але опісля довідались, що бій був з куренем якогось Романа, який пробивався в гори.

Ми залишилися на місці. Видно командир Боднаренко рішився переходити фронт в цих лісах.

Другого дня Холодноярці заатакували три авта німців, які їхали алеєю лісу. На автах було більшість емгістів, майже що другий німець мав кулемета. Заскочені німці поскакали з авт, обсипуючи Холодноярців густим вогнем. На поміч їм пішла наша сотня, яка перетинаючи відступ німців вдарила збоку. Німці розсипались по лісі. Здобули тоді 4 кулемети "МГ" і 3 авта. Холодноярці забрали три кулемети, а Буйні – один. Авта залишилися в лісі.

По окінченні бою, заким повстанці стягнулись до табору, вже почало смеркати. Вечеря протягнулась допізна і ще всі не скінчили їсти, як наша застава відкриває знову вогонь. Це вже були большевики. В наслідку двох здалось, а решта повтікали. Ці, що здалися, були старші українські дядьки з Вінницької області. Заявивши, що вони проти колгоспу, тому воювати не хочуть. Від них ми довідались, що ззаду іде полк війська, а вони були пере-

днім забезпеченням. Командир Боднарєнко казав приділити їх до табору. Ми зараз відступили з цього місця, і маневруючи півколом взад, стали на краю лісу. Збоку чути було таракотіння большевицького табору, який, скручуючи від нас наліво, віддалявся щораз даліше на захід.

Перебувши день в густих корчах, вечером курінний Боднарєнко дав наказ: повипрягати коні, забрати з возів амуніцію і харчові продукти, а вози позатягати в яр і замаскувати. Деякі речі, яких повстанці не могли забрати залишились на возах, але повідомлено людей з найближчого села, щоб це все забрали. З тяжких речей кожна сотня забрала зі собою один котел.

Курінь розчленувався по сотням. Наша сотня перейшовши ще один гостинець, зайшла аж під т. зв. Чорний ліс. Мимо цього, це було літо, всередині лісом проймало холодом. Скрізь лежали повалені від старості грубі дерева, які вказували на те, що тут мало хто заходить. Земля вогка, покрита глиняками, де-неде зеленілась трава. Горю над нами верхівіття дерев творили, ніби величезне шатро, зроблене рукою природи. Було враження, що ми находимося в дикому пралісі.

Над невеличким потоком у глибокому відлюдному лісі розложився табір Буйних. Повстанці швидко почали будувати шатра, бо став накрапляти дощ. Заповідалося на слоту. Друзі сплітали докупі тонкі дерева, а зверху накривали корою, здертою з грубих соснових дерев.

Незадовго харчі минулися, і поволеньки почав заглядати до нас голод. В додатку докучало нам безперервне цяпання з дерев, а оставатись не було де, бо шатра також позападали. Хто прийшов з варті, ставав біля розложеного вогнища, сушив свою одіж і при цьому сам грівся. Розпалити вогонь справляло також багато труднощів, бо все було мокре. Брак харчів і студень сильно гнобили повстанців. Кожний зчорнів, змінився до невпізнання. Ми ходили по лісі, як ті духи, і тільки заглядали, чи немає чого пригожого до їдження. Але надаремно. Навіть доброї трави не було.

В таборі другий день нічого не їдять Положення таке, що ні вертатися, ні йти вперед, бо ми окружені двома ворожими фронтами. Та все ж таки треба було щось зарадити. Радяться всі, дивляться на карту і знаходять маленьке село, що лежить при гостинці, віддалене від нас на 7 км. Але заходить питання, чи там є хтось з населення, бо недавно переходили там бої. Вкінці бунчужний Голота рішився піти з кількома повстанцями. Беруть компас, карту і пішли у визначений напрям.

Від тоді погляди повстанців весь час були звернені все в одну сторону – туди, куди пішли наші. Ожидали їх, наче спасителів. Минула ціла доба, а їх не видно.

– Вони пішли ще зранку, повинні вже бути – відіззався один з повстанців.

– А, може, не вернуться... може... може лежать десь постріляні? Всіляко роздумують і хвилюються повстанці. Огортає всіх сум і безнадійність, але хтось з гурту згадав про коні, і тут промайнула іскра надії – ми ще не пропали. Відрухово всі звернули погляди на коні і вже вибирають, котрий кінь товстіший. Коли Холодноярці так зробили, Рубачі, то чому б нам так не зробити – підбадьорювали одні других. Перейняті проблемою їсти, зарізали одного коня та й з'їли. Хоч не солоне було, але смачне.

Четвертого дня голодівки настала радість в таборі – прийшли ті, яких ожидали. Привезли трохи хліба, масла, мішок зеленого тютюну і одну корову. Для дальшого зв'язку з селом прибув разом з ними гайовий. Настрій зовсім змінився. Повстанці одержали по малій кромці хліба й масла і цю порцію відразу з'їли. Потішало їх те, що ще є корова і якісь крупи – отже, буде, що їсти. Опісля присмажили собі при вогнищі зеленого тютюну і з насолодою покурювали. Це була справжня розкіш!

Зв'язок з селом тривав даліше через гайового, який доставляв їм харчів. Хоч не багато їх було, все-таки голод перестав існувати для нас. Пізніше загостила до нас місцева боївка, розуміється, також з харчами.

Фронт посунувся, падали ще по лісі артилерійські стрільна, але большевики були вже впереді. Останній стріл поза нами сповіщав нам большевицьку дійсність. Яка ця дійсність – то ми були поінформовані скорше, а по-друге, ми мали можливість пізнати її під час першої окупації ЗУЗ.

Мимо цього, що фронт був поза нами, наказу про поворот ще не було. Ми стояли даліше на цьому місці.

В той час серед повстанців зродився неприхильний настрій супроти сотенного Вовка. Причиною цього був несправедливий поділ харчів. Сотенний Вовк мав тоді великий штаб, в склад якого входили дівчата – підпільниці, про них я згадав скорше, двоє дітей, плюс він сам. Разом 13 осіб. На цей штаб завжди видавалося два рази більше харчів, чим на один рій. Доходило до того, що під час розподілу харчів повстанці почали ясно нарікати на цей штаб і на його адресу виговорювати зневажливі слова. Сотенний Вовк знав про це, однак зарадити не міг. Задоволений тим, що сам наївся та його оточення, він занедбав свій служ-

бовий обов'язок супроти сотні: не контролював кухні, де розкрадання порцій було нормальним явищем; не запитався нікого чи всі з'їли обід, чи, може, хто його не одержав. Тим-то не дивно було, що повстанці з'ївши свій пайок хліба кружляли навколо штабу, неначе ті голодні птахи, які бачать на тоці зерно, а бояться приступити. Це дратувало сотенного, і він заборонив ходити біля його штабу. Щоправда повстанці не ходили більше, але здалека дивились. Виддно, що сотенний не знав тої істини, що голодний чоловік завжди дивиться басом на того, хто їсть.

Коли сотенному було вже забагато цього, він скликав цілу сотню і почав промову. Старався представити стан в такому світлі, щоб його оправдало. “Я знаю – говорив він, – що харчів мало є, друзі не доїдають, але не виходить з того, що зараз повинен створитися бунт. Хто справжній патріот – цей ніколи не бунтується. Цих всіх незадоволених я каратиму в майбутньому по-революційному. Я не можу погодитись з тим, щоб я їв, а жінці не дав. Вона також українка і співробітниця. Волю я не їсти, а їй дати. Тільки грубі й без виховання одиниці можуть собі на таке дозволити”.

Як правдивий і чесний націоналіст повинен був згадати і про те, що ці дівчата мали трошки забагато, бо поза плечі роздавали хліб своїм симпатіям. Про це сотенний не згадав, хоч знав все дуже добре. Не згадав також, що малі діти ходили поміж повстанців і міняли хліб за ремінчики та інші речі. Це вказувало на те, що дехто мав по достатком хліба, а інші його не мали. В очах повстанців сотенний був неоправданий. Своєю промовою становища не поправив і нікого не переконав, бо що ж допоможе переконувати кого про добре виховання, ідейність, карність і послух революціонера-повстанця, коли цих прикмет не мав він сам.

Все це використали справжні бунтівники, які вступили до відділу на те, щоб тільки пережити та перейти фронт. Це були переважно есеси. Своє незадоволення виявили і втому напрямі, що, мовляв, задовго тут сидимо. “Ми хочемо бити енкаведистів, які розстрілюють наші родини, а не сидіти в лісі” – говорили між собою. Так заразили вони і деяких наших старих упістів, як Чайку, Беркута та Кардинюка і ще одного стрільця. Вищезгадані змовились конспіративно вкрасти кожний для себе пістоль і непомітно втекти з відділу. Однак план їх провалився, бо сам організатор цієї зради зголосив про це сотенному. В ніч, коли вони мали опустити відділ, сотенний Вовк, чот. Гордій, чот. Жук і політвиховник Остап їх накривають і пов'язаних держать під вартою до ранку.

Другого дня відбувся суд, на якому рішено розстріляти перед цілою сотнею бувшого ройового Беркута, а двом останнім дати

по 50 буків. Сумно було дивитись, як розстрілюють свою людину, але іншого виходу не було. Раз зрадили революцію, так мусили понести заслужену кару. Та тут прийшло на думку повстанцям, хто є стрілець Чайка. Він же сам намовив їх до цього і опісля видав. Його, вправді, сотенний похвалив перед цілою сотнею, однак всі повстанці бачили в нім хитрого провокатора, який коштом життя свого брата здобуває собі довір'я у зверхників. Під допитливими поглядами друзів він дивився своїми зизоокими очима в землю. Мабуть відчув, що свіжополлята кров – це овоч його праці. Як опісля ми довідались, стрілець Чайка був перед приходом до відділу засуджений нашими органами безпеки до страти за якісь провини, але помилуваний зі застереженням, що за найменшу провину його розстріляють. І от наказалось, що цей тип добре поправляється.

Поворот

Вже був місяць вересень, коли ми опустили підкарпатські ліси. Вийшовши з цих глибоких і холодних лісів, стало усім веселіше. Здавалось, що переступили границю з одного краю в інший. Перше, з чого ми були раді, то було те, що всі вийшли ціло, з-під ворожих фронтів, а друге – тут побачили зелені поляни, копиці сіна, тут було тепло, привітно.

Те, що зародилось внутрі сотні на місці постою, в поворотній дорозі видавало свій плід. Почалися дезерції есесів та інших втікачів, що в дорозі до нас долучили. Хоч це не заломало наших повстанців, все ж таки витворився поганий настрій.

В лісі перед Которинами, в одному колишньому таборі інших відділів, ми зійшлися з Холодноярцями і Рубачами. Курінний Боднаренко, довідавшись, що заіснувало в нашій сотні, зробив збірку цілого куреня і звернувся спеціально до есесів з такими словами: “Друзі есеси, я вас не хотів приймати до наших відділів хоч би з тої причини, що ви вже раз зрадили український нарід, вступаючи на службу німцям. Однак, я прийняв вас, прийняв як українців на те, щоб ви мали можливість затерти пляму зради і в боротьбі себе оправдати. Зараз я переконався, що такої постанови у вас не було, а виждавши догідної хвилини, починаєте дезертирувати. Цим ви компрометуєте нашу визвольну боротьбу і деморалізуєте наші ряди. Для того звертаюсь до вас із закликом: хто чується, що не може видержати в наших рядах, хай виступить, а я його звільню без жодної кари”. Всі стояли мовчки. Командир по хвилині відзиваєсь: “Ну, нема нікого?” З рядів не

виступив ніхто. “В такому разі – продовжає далі командир – я заявляю всім: якщо повториться ще раз одна дезерція з есесів, то постріляю всіх”. Командир сказав ще кілька слів на тему большевицької армії, з’ясував політичну ситуацію і сказав розійтись.

Курінний знав, правдоподібно, і про все інше, бо зараз наш персональний склад штабу помандрував домів з клучочками на плечах.

Дальша дорога відбувалась знову по окремим сотням. Наперед відійшли Холодноярці з курінним, друга з черги – сотня Буйних, а останні Рубачі.

Пам’ятний день в поворотній дорозі був в Підмихайлівці, родинному селі нашого інтенданта Коса. Тоді повстанці мали справжній пир. Страви, які приносили до нас люди, рівнялись стравам, що подають їх в празник і то не бідних, а багатих людей. Перед нами виросла гора наскладаного хліба, купи сирих і варених яєць, сир, масло, баньки з горячим молоком і два мішки найдобріших яблук. Це все було тільки на снідання. На обід приїжджала фіра за фірою з різнорідними стравами. Повстанці не знали, що скорше їсти. Були пироги зі сметаною, налисники з сиром, макарон з росолом, печене м’ясо, сіканці, карманадлі, варені й печені кури, бараболі з сосом та різнорідні супи. До цього компот з яблук і сливок. Це був той день, в якому повстанці надолужили за всі голодні дні. Наш інтендант тільки походжав собі від сотні до села і від села до сотні, ніби гордий був з того, що його село так гарно поставилось. Він певно розповів своїм людям, як то повстанці голодували, і вони старались нам догодити. За це їм щира подяка і думаю, що ніхто з нашої сотні не забуде цього празника, який справили нам селяни села Підмихайлівки. Коли ми відходили, багато з цього лишили на місці, бо неможливо було все забрати, ані з’їсти.

Обладовані всяким добром ми вернулися в Рогатинщину. Тут щойно розкрилась перед нами большевицька дійсність. Маса солдатні гонить по селах за людьми, люди втікають в ліси, ховаються по дірах, а в крайніх випадках ставлять спротив. Ось в с. Дички застали ми кілька погорених хат. Це була робота сталінських поліцаїв, щоб зломити опір народу та підкорити собі його. Вслід за тим ішли арештування, розстріли, грабежі, насилування жінок. Дорогою женуть під автоматами товпи мужчин – це називалось вербовка в ЧА. Куди не глянь – всюди чути стріли як вдень так і вночі, хоч фронт далеко на заході. Ось правдиве обличчя большевицької держави. Цей терор, шантаж і страх – це доказ, з якою любов’ю народи відносяться до партії Леніна – Сталіна.

Ми стояли в с. Яглуші. Населення, побачивши нас, втішилось і немов дивувалось, що ми ще живі і здорові та як ми сюди прийшли, коли всюди повно війська.

Московські орди шаліли, знущаючись над невинним населенням. Всупереч своїй брехливій пропаганді, яку пускали в світ, вони не розбирали, чи то був робітник, селянин, бідний чи багатий, чи інтелігент – всіх били по голові, бо в їх очах нові українці “бандити”, вони хочуть самостійної України, їх треба знищити. А тих, що боролися проти того самого ворога, проти якого червона Москва кинула всі народи в кривавий бій, назвали перед світом і народом зрадниками і завзялись їх знищити. Найславніші кати, вишколені злим духом Сталіна, змагалися між собою в розбоях. Неописана лють і ненависть була спрямована проти українських повстанців. Безчисленні полчища, немов ті голодні вовки в погоні за жертвою, бродили по лісах і селах.

По кількох зустрічах вони вже пізнали, що повстанці не думають їм уступати, а противно, ставлять завзятий спротив і перемагають.

Тут ми довідались, що Холодноярці в Підгаєцькому лісі застукали один батальйон війська, який під їх ударами розсипався, а багато здалось в полон.

Наша сотня кілька днів перебувала в селі, лісі, а відтак перейшла на Камінку. Большевики не слідкували за нами. Около п'ять сотень оперувало в сс.: Дички, Яглуш, Мелна.

Під Березівкою ми попали на засідку. Впав тоді ройовий Цех і один стрілець тяжко ранений. З розположення большевицьких військ видно було, що одна частина мала нас здеорієнтувати, відкриваючи вогонь ззаду, а друга - загородити відступ. Це їм не вдалось, бо ми відступили, але не так, як хотів ворог. Перша чота зайняла становища, відкрила вогонь по ворогові, а третя чота в той час відступила і зайшла збоку. Большевики думали, що ми окружуємо їх, почали з яру відступати. Так було в їх плані. Однак, ми в цей час відв'язались від бою і відступили попри Камінку вглиб лісу. Вечером злучились з Рубачами на Плоскій.

Другого дня рано розвідка донесла, що нас оточують. Рубачі окопались з одної сторони села, займаючи становища у відкритому терені, а Буйні разом з місцевою боївкою – в лісі, злучуючись з Рубачами від сторони Камінки. При дорозі, що вела лісом до села, на заставі тоді було два рої: Мороза і мій. Около 11 години стійковий повідомив мене, що ідуть большевики. Я подав по лінії, що перший стріляє кулеметчик Дорош і Черешняк з 12 роя (Так ми порозумілися з Морозом). Я був коло Дороша,

при дорозі. Большевики ішли поволі, один за другим, оглядаючись на всі сторони. По боках посувалися бічні убезпечення, але їх не було видно. Вони давали про себе чути тріскотом сухих гілляк. Поле обстрілу було дуже добре, бо там, де ми мали заставу, був зруб лісу і трошки похило догори.

Підпустивши большевиків на 50 метрів, Дорош дає довгу серію з МГ, а вслід за ним відкриває вогонь ціла заставка. По противній стороні зчинився крик і переполох. Ззаду повстало замішання, а одна пара коней з возом з шаленим розгоном прилетіла на нашу сторону.

По нас відкрили вогонь щойно, пізніше з боків. В той час друга чота Жука займає відтинок направо від нас, а ми відступаємо взад, доповнюючи люку лінії оборони.

Якийсь час було тихо, відтак почався наступ на ліве крило. Чота Гордія їх атаки відбила. Большевики пробували ще раз атакувати, кликали на поміч третій батальйон, але без успіху. Якийсь большевик захриплим голосом безнастанно кричав: “вперед”, чути було крик “гура”, але це “гура” було розбите, вриване, і ніхто не рушився з місця. Щойно тоді, як відізвався наш гранатомет, большевики відступили взад і окопалися.

Сотня Рубачів завзято відбивала ворожий наступ з поля. Маючи добре поле обстрілу і добрі оборонні становища, вони не допустили большевиків, завдаючи їм за кожним разом великих втрат.

Такий стан тривав до вечора. Вечором большевики забрали своїх вбитих і відійшли до іншого села по другій стороні лісу, де й поховали їх. Від населення ми довідались, що большевики мали 17 вбитих, в тому одного командира. Які втрати понесли большевики від Рубачів – невідомо.

З нашої сотні був легко ранений ройовий Охрим.

Як тільки стемніло ми опустили свої становища і, не гаючи часу, відійшли полями на Подусів, а відтак в Тростянецький ліс, де застали Холодноярців з командиром Боднаренком. Тут рівно ж був курінь Остапа. Це було прикінці серпня.

Реорганізація сотні

В Тростянецькому лісі відбулася реорганізація нашої сотні. Сотенний Вовк відійшов, а на його місце призначено нового командира – Овоча, бувшого чотового Холодноярців. Так само наступила переміна чотових. Чотовий Жук одержує сотню Чорноморців, на його місце приходять Лис, а третю чоту пере-

бирає бунчужний Голота. Чотовий Фукс остався тільки чотовим без чоти, бо четверту чоту зліквідовано, розміщуючи повстанців по інших чотам. На бунчужного призначено мене.

Новий сотенний Овоч зовсім відрізнявся від попереднього як характером, так і поведінкою. Як тільки перебрав сотню, він переглянув усі рої, сконструював застави, пізнався з розположенням їх в терені та давав практичні поради, як мають поступати в разі наскоку ворога. Це піднесло всіх на душі, бо знали від Холодноярців, що Овоч відважний бойовик і добрий командир.

Бій з большевиками

Большевики орієнтувалися, що наші відділи знаходяться в цьому лісі. На це вказували численні розвідчики, які шлялися по лісі під маскою дезертирів з ЧА. З цього можна було догадатись, що большевики не забувають за нас і розробляють план наступу. Хоч в поближких околицях непомітно було більших з'єднань большевицьких військ, все ж таки зі сторони наших відділів пороблено заходи чуйності і убезпечення. Кожна сотня виставляла на своєму визначеному відтинкові застави, а ці стійки. В разі ворожого наступу мали приймати бій і повідомляти інші сотні. Крім цього в передпіллі діяла наша розвідка. 5 вересня рано повідомлено нас, що до с. Липиці Горішньої прибув батальйон військ. В 7 годині ранку застава Чорноморців в складі двох роїв уже відкриває вогонь по автомашинах під присілком Цюціків. Большевики розвивають бойову лінію і атакують заставу. На допомогу прийшли інші чоти цієї сотні, однак під сильним обстрілом з максимів і гранатометів молода новозорганізована сотня не видержує наступу у відкритому терені і відступає на край лісу. В цей час большевикам вдається вдертися в одному місці до лісу, де вони закріпились. Большевики пробували дальше атакувати, але стрінувши сильний опір куреня Остапа та понісши великі втрати, були змушені відступити. Вечером втишилось. Большевикам прибували автами щораз свіжі сили, і вони другого дня рано почали наступати на ліс біля с. Мечишова. Два рази атакували і два рази були відкинуті сотнею Холодноярців. Бій був нелегкий, бо ворог чисельністю переважав. Третього дня большевики розпочали генеральну офензиву на Тростянецький ліс. Наступ почався рано від сторони Липиці Горішньої, на відтинку Слав'ятин – Діброва. В цій офензиві брало участь два стрілецьких батальйони, а третій був в резерві. З нашої сотні пішла до бою друга чота Лиса, а решта осталась для охорони всіх таборів, які були сконцентровані в одному місці.

Большевики спрямували найбільшу силу на один відтинок з ціллю проламати нашу лінію, розбити її на дві часті, а відтак вда- рити з боків і ззаду. Весь тягар цей впав на сотню Лісовиків, якою командував сот. Кок. Повстанці бились мужньо, не відступали. Большевики кидали до бою все свіжі сили, і наступ не перери- вався. Здавалось, що не вистарчить куль для такої навали. Це почало денервувати стрільців. Сотенний Ворон, бачачи тяжке положення Лісовиків, і щоб від тяжити їх почав протинаступ. І це йому «вдалось, але» зараз мусив відступати, бо Лісовики не видержали і подались взад, що грозило окруженням.

Тут змінився план бою. Одна чота з куреня Остапа продо- вжувала бій і все відступала, а всі інші сотні відступили в інший комплекс лісу, де були наші табори.

До наших рук попав наказ з підписом полковника, який знайшов ройовий з нашої сотні Назар при вбитому капітанові Мартінові. Наказ звучав: “Тов. Мартінов! Преследовать проти- вника, не дать им оддыхания! Банди направляются в южно- восточное направление”. Що дальше було – не пригадую собі. Правдоподібно, цей наказ причинився до згаданого маневру наших відділів. Врадувані большевики нашим відступом, пере- слідували одну чоту згідно з наказом, але дальше й “преследо- вать” не було кого, бо й ця чота їм зникла.

Вечером зайшли большевики до с. Тростянця, де зробили з населенням мітинг. На мітингу проголосили, що вони знищи- ли 300 партизанів. Цю легенду деякі селяни мусили ствердити своїми підписами, щоб опісля пустити в рух свою брехливу про- паганду.

Тим часом, не дуже далеко від села ми були всі здорові і живі. Щодо втрат, то певно могло бути противне, бо з першого дня бою було около 50 большевиків вбитих і ранених, не згадуючи вже за два останні дні, в яких большевицькі втрати були великі, тому, що весь час атакували, а наші били. З нашої сторони було 5 вбитих і 12 ранених. З Буйних пропав тоді безвісти Кардинюк і один стрі- лець (ці самі, що в підкарпатських лісах дістали по 50 буків).

Рейд на Волинь

Дня 10 вересня ц. р. у невеличкому лісі Вільховець відді- ли почали готуватись в рейд на Волинь. Кожна сотня одержала наказ зменшити свій табір відповідно до стану людей. Наша сотня залишила для себе три вози, а три оставила. Пополудні ми зібралися на поляні, де відбувся перегляд сотень і возів. Ще

сонце світило, як ми рушили з місця постою. Табори від'їхали дорогою під охороною одної сотні. Перед головним шляхом Бережани-Тернопіль ми спинилися, чекаючи на долучення таборів. На знак чотового, який стояв на заставі, усі відділи перебігали скоро гостинець і зникали в корчах по другій стороні шляху. При кінці переїхали табори. Найгірше було задньому забезпеченню, яке мусило весь час бігти за возами. Непомічені ворогом, ми зайшли в Стрятинський ліс. Тут вдарив по нас непривітний сопух трупів. Це були свіжі сліди недавнього бою. Тому три дні – оповідали люди – велика сила большевиків напала в цьому лісі на молоду новозорганізовану сотню під командуванням сот. Рена. Молоді і недосвідчені патріоти ставили завзятий спротив, але ворог переважаючи силами задавив їх. Сотня розлетілась, а озвірілі московські наїзники з неописаною ненавистю мстились на трупах поляглих, проколюючи їх багнетами та приговорюючи: "От тебе самостоятельная Украина". Впало тоді багато большевиків і наших.

Сталінські варвари хотіли цим застрашити населення та повстанців. Але сьогодні українські повстанці вже не ті, не бояться смерті. Ця нелюдська жорстокість нас не застрашила, а противно, зродила бунт проти насильства та жадобу пімсти.

Ми квартирували тут кілька днів. Старанно обшукали цю частину лісу і знайшли ще один кулемет, а біля нього вбитого незнайомого повстанця. Його зараз похоронено з належними йому почестями.

Бій під Поручином

В Стрятинському лісі ми не задержувалися довго, тому що большевики знали про наші відділи і тільки слідкували та концентрували свої сили, щоб у відповідний момент вдарити по нас.

Щоб ворог не нав'язав нам боїв там, де він хотів, ми затримувались на місці постою коротко, найбільше два дні.

Около 14 вересня 1944 р. ми прибули на хутори, що тягнулись на північ від с. Поручина, Бережанського району. Це була заглибина, оточена з трьох боків лісом, а серединою плив потік. Зі східної сторони врізувались в заглибину великі яри, порослі терням, бур'янами, полином та іншим хабуззям. Дальше на схід було вже рівне поле, також заросле бур'янами, і щойно тоді притикав ліс.

Сотня Буйних зайняла перші крайні хати, а дальше – інші сотні. Табори заїхали в ліс, за винятком кухонь, які були коло кож-

ної сотні. Як настав ранок, усі були вже на своїх місцях. Дорогою вешталися ще поодинокі повстанці переходячи з табору до сотні, чи з сотні до табору. По сніданні кожна сотня виставила заставу на призначеному відтинку й готовилась відпочивати. Все було пояснено. Наша сотня в разі ворожого нападу мала обороняти частину відтинка зі східної сторони і з полудневої, перед селом Поручином. Там, власне, пішов чот. Гордій на заставу. Його завданням було забезпечити відділи від сторони Бережан.

В 9 годині ранку, коли всі приготовляли собі місця для відпочинку, ми почули стріли в середині відділів, недалеко сотні Холодноярців. Це трохи здивувало нас, але сотенний Овоч, не чекаючи безпосереднього наказу, зарядив алярм, і вся сотня як стій була на своїх місцях, призначених попередньо. Тим часом справа виявилася. Одним із ярів, де держала заставу чота молоді, ще й не вишколеної сотні Чорноморців, більшовики вдерлися до середини, майже під сам табір Холодноярців. Побачивши більшовиків, Холодноярці вхопили за зброю і так як хто був вбраний, не займаючи навіть становища, відкрили вогонь по більшовиках. Більшовики відступили зараз назад в яр, там закріпилися і звідси обстрілювали наші табори. Хоч більшовиків не було багато, бо вего около півтора сотні, але тяжко було їх вигнати з яру. Вони поховалися в ями, так що наш вогонь їх не разив. Більшовики почали тоді маневрувати. Одна частина залишилися в ярах, а друга зайшла в другий кінець хуторів. Тут наша сотня вже була в поготивлі і тільки ждала на зближуючуся ворожу рострільну. Повстанці нетерпеливились, хотіли вже стріляти, але не було наказу. Ще хвилина... і раптом залопотіли кулемети, скошуючи в передпіллі все будяччя та інші високі бур'яни. Передсмертний крик більшовиків заохотив повстанців до бою, і кожний в цей час пригадав собі недавню картину в Стратинському лісі, де більшовицькі виродки в жорстокий спосіб мстилися на поляглих повстанцях. Це розбудило жадобу пімсти, і не треба було навіть нікого закривати до бою. Повстанці за вигуком "Слава" кинулися вперед. Ми тоді побачили, що ці колишні чекісти, славні із своєї нелюдської жорстокості, не є такі страшні. Вони герої тоді, як є сто на одного або безборонні.

Більшовики не видержали наступу нашої сотні. Не помогли безнастанні крики їх командирів – "Вперед". Замість вперед, вони як на команду втікали взад. Зазнавши невдачі, усі більшовики зійшлися до ярів і тут думали держатися доти, поки не прийде їм поміч. Та, нажаль, і тут не повелось. Холодноярці і Чорноморці, підготовившись добре, почали наступати на яр.

Кілька гранатометних цільних стрілен доказали більшовикам, що вони із своїх природних бункерів мусять вийти, якщо всі не схочуть згинути. Під тиском двох сотень виступили більшовики на поле. В додатку з лівого боку, від лісу, заатакували Рубачі, і це перерішило їх долю.

Зближалася одинадцята година перед полуднем, як ми почули гуркіт моторів автомашин від сторони Бережан. Це була підмога для тих, яких вже не було. Їхало троє авт грузовиків з військом спецвідділу. Перед селом Поручином більшовики спинилися і позлізали з авт. Спочатку йшли групами, а відтак почали розсипуватись в розстрільну на боки і посуватись до села. Наша сотня була на тих самих становищах, що попередньо, з тою тільки різницею, що фронтом обернулась до свіжого ворога, обсервуючи за його рухами. Дійшовши до крайніх хат, першим вогнем привітала їх наша застава в селі. Незабаром показалися великі клуби диму, а опісля вогонь. Від запальних куль спалахнула пожежа. Горіли хати. Вибухи гранат та клекіт кулеметів не втихали. За хвилину почали бити ворожі гранатомети, обстрілюючи ліс та хутори. Сотенний Овоч дав наказ наступати, щоб відтяжити чотового Гордія. Наступ почався. Повстанці злітали в долину, як птахи, незважаючи на град куль, який посипався на них. В повітрі, над головами, чути було тільки свист і шум куль, а гранатометні стрільна раз у раз тріскали зариваючись в землю. Врешті, виходить з лави повстанець Долішний – ранений в руку, тяжко ранений в живіт паде на землю повстанець...(не пригадую собі псевдо, юнак, стрункий, високий походить зі села Слав'ятин). Сотенний Овоч, побачивши, що весь вогонь ворога спрямований на нашу сотню, крикнув: "Хлопці, вперед, ані хвилини на місці, бо всі загинемо!", і стрільці бігли немов на перегони. Це рятувало ситуацію, бо більшовицькі гранатометники не могли так скоро наставляти на ціль. Їх стрільна розривалися все поза нами. В долині задержалися трохи, віддихнули і знову вперед. Більшовики почали денервуватись, внаслідок чого послаб їх вогонь. З середини наших відділів відізався наш гранатомет. Одно стрільно попало прямо у ворожий гранатомет. Серед більшовиків повстало замішання. Але ситуація зовсім змінилася, коли з другого боку, від лісу, пішли в наступ Лісовики. Більшовиків взято в перехресний вогонь, і вони кинулися врозтіч. На авта встигли забрати лише свої гранатомети, а решту, як амуніцію, аптеку та інше залишили. Повстанці впустилися в погоню за ними, і ніхто вже навіть не залягав, а так на стоячки стріляв, як за зайцями. Щоб скорше втікати, більшовики скидали із себе шинелі, а навіть взуття. Це все повстанці тільки збирали за ними.

Дальше їх переслідувало тільки два рої з нашої сотні і загнали їх аж на третє село Віще, де ще відбили около 150 людей, арештованих з до околичних сіл. Люди тішилися, давали повстанцям масла, хліба, тютюну, так що не могли навіть всего забрати. І хоч горіли їм хати, але вони не плакали за ними, а противно, раділи тим, що большевики втікають від українських повстанців.

В бою здобуто тоді три кулемети, кілька папашок, багато крісів, амуніції і одну пачку з аптекою. Число вбитих не можу устільнити. Знаю лише те, що всюди по полі лежали трупи, як снопи під час жнив. З нашої сторони було трьох вбитих і сім ранених в тому один тяжко ранений з Буйних, який опісля помер, [т]а двох ранених: стр. Долішний і десятник Дубина (таборовий), який під час першого нападу на табір дістав кулю в груди.

Вечером усі сотні зібралися в лісі, спільно поділилися обідом, бо не кожна сотня мала можливість зготовити, і лісом відійшли.

Бій під Лопушною

Дня 23 вересня 1944 р. ми стали на постій на хуторах Іванці, біля с. Лопушна, Почаївського р-ну. День перебули спокійно, і курінний Остап рішився квартирувати ще один день, то є неділю. Заповідалось, що так само буде спокійно, тим більше, що вже було сполудня, а большевики в той час ніколи не починали битв. Як звичайно, в такій порі повстанці чулися свобідно, тому відвідували один другого й гутори[ли] про людей, які-то вони злі. А люди дійсно були тут не добрі. До нас наставлені були з підозрою, мало говорили, а ніччю вслід – вслід ходили за повстанцями, щоб часом чого не вкрали. Видно, що ці люди взагалі не знали українських повстанців, а всіх озброєних людей уважали за бандитів, які б'ють, грабують майно і тільки всего. Коли прийшлося нам організувати вівці (а там було їх багато), то з кожним треба було добре наговоритись, щоб він, вкінці, згодився добровільно віддати вівцю для повстанців на обід. В крайності, коли в злагоді не можна було договоритись, то таким людям ми заявляли, що “ми є військо і маємо право забрати навіть силою те, що необхідне для його вдержання”. Щоправда, такий скнара опісля дав вівцю, але весь час дивився басом на повстанців, думаючи, що йому заповідялась найбільша кривда на світі. В зв'язку з цим протягнулося варення обіду, бо вже була третя година пополудні, а його ще не було. Цього обіду нам таки не судилося з'їсти, бо в цій годині большевики нас окружили з трьох сторін, а на заставах спалахнув вогонь. До бою вийшли Лісовики і Чорноморці з куреня Остапа, а з

нашого куреня Холодноярці. Становище було критичне, бо терен рівний як стіл, а хутори і лісок, що знаходився недалеко, большевики обстрілювали з гранатометів, танкової гарматки і трьох легких танкеток, які щораз під'їжджали до позиції повстанців. Ззаду наступала піхота в силі одного батальйону, збоку об'їжджав відділ кінноти, а для більшого ефекту безнастанно кружляли над нами два літаки. Від запальних бомб загорілися хутори, щинився крик і плач цивільного населення, а один хлоп, той, що забрали в нього вівцю, кинувся на одного повстанця з сокирою. На щастя, другий повстанець витягнув пистоль і з місця застрілив. Що то був за чоловік ми не розпитували нікого, бо всюди горіло, а ми мусили рятувати табір. Здавалось спочатку, що виходу звідси не буде, бо не досить, що зі всіх боків наступають большевики, то в середині ще дядько з сокирою лізе. В коротці ми освоїлись з положенням. Три сотні здержували наступаючого ворога, а решта з таборами виступила до невеличкого ліска і тут зайняла кругову оборону. В ході боротьби курінний Остап дає наказ виїжджати таборам в напрямі Підкаміння без жодного забезпечення. Ще один цей відтинок був вільний від большевиків, бо від сторони Почаєва було також військо, яке в той час не наступало, тільки стояла на заставах для евантувального шахування нас ззаду в разі відступу.

Долиною-яром, попри якісь хатини, вирушили табори в означеному напрямі. Виїхавши на чисте поле дорога вела під гору. Звідси на овиді, як на долоні, було видне ціле містечко Підкаміння з його славним колись монастирем, заміненим большевиками на кошари для кінноти. З цієї сторони большевикам непотрібно було навіть держати застави. З цього монастиря вони мали дуже добре поле зорення і певно мусили завважити довгий шнур наших таборів, бо зараз напроти виїхало дві танкетки. За кілька хвилин вони появились недалеко перед таборами і почали бити з арматок. Усі вози, так як їхали один за одним, скрутили в бік наліво і розстрільною добивались до лісу. Встигли тільки доїхати на край лісу, а дальше вся обслуга залишила вози в корчах і долучила до відділів.

Смерком наша сотня пробувала відбити їх. Незамітно, без найменшого шелесту, повстанці підсунулись аж до самих таборів. Кругом було спокійно. Коні, як їх залишено, так стояли дальше не рухані, хіба те, що самі розпрягалися, і позаплутувались посторонки. З возів також ніхто нічого не рухав. Виглядало, що не були тут большевики і не знають про залишений табір. Повстанці миттю поладнали упряж, позавертали вози, а як тільки рушили з місця, з поля посипався на них сильний вогонь з кулеметів і кри-

сів. Багато коней впало зараз під дишель, зробилося замішання. Перекликуване стогоном ранених коней, і повстанці так і залишили їх, врятувавши заледве один віз Холодноярців. В цій виправі пропало двох повстанців.

Як виказалось, большевики не рухали коней, ні возів тому, бо сподівалися, що хтось по них ще прийде. В цій цілі вони зробили сильну засідку в окопах, близько лісу. Наші повстанці перевірили тільки ліс, а на поле не йшли, бо не сподівалися, що большевики робили засідку на чистому полі, маючи під боком ліс.

Тепер зайшло питання, як ми вийдемо з оточення. Вже було досить темно, як командири розійшлися з наради. Негайно стягнуто всі інші сотні, що були дотепер на оборонних становищах, і почали виходити на поле між Почаєвом і Підкамінням. За кожним разом, як тільки засвітила ракета, ми падали на землю і так посувались. Опісля перейшли кладкою через якийсь потічок і завернули назад попри ці самі хутори, тримаючись невеликого віддалення позаду облогової большевицької лінії. Большевики безперервно стріляли на ліс і освічували ракетами. Видно, не знали, що нас вже там нема, а тиша їх непокоїла.

Загально, в бою ми не мали великих втрат в людях, помимо переважаючої сили в технічній зброї по стороні большевиків. З нашої сотні впало двох повстанців, з Чорноморців – кількох, і Лісовики мали правдоподібно якісь незначні жертви. За інші не знаю. Ранених з цілого загону було 7 чоловік, яких ми забрали. Щодо втрат ворога – невідомо.

З цю хвилиною розпочався наш відворот. Щоб змити слід, ми цілу ніч машерували в різні сторони, а одне село переходили два рази і все виходили в сторону Чорного лісу. За селом ми скручували, куди нам було треба. Рано заквартирували в якомусь ліску, де було кількадесять хуторів, рідко порозкидуваних по лісі. Тут долучив до нас курінний Боднарєнко, який виїхав був десь в терен, а повернувшись, застав тільки згарища на цьому місці, де нас оставив. Ми всі дивувалися, як він міг так скоро впасти на наш слід, бо від згаданих погорених хуторів прямо приїхав до нас. Мені здається, що він скорше відгадав, де ми можемо знаходитись, або в противному разі сам хотів тут заквартирувати і випадково нас знайшов, тим більше, що тут найближче, бо всього 8 км. і добре місце для захисту. Але менше з тим, як-то було добре, що ми разом.

В дальшій дорозі ми довідались, що большевики не зорієнтувалися, куди ми пішли, бо від місця бою всі подалися в напрямі Чорного лісу, думаючи, що ми продовжуватимемо свій рейд на

Волинь. Та всеж таки двом куреням тяжко було так посуватись, щоб ніхто не запримітив. Хоч би самі харчі змушували зайти в село і наробити галасу. А знаємо, що по селах є різні люди: добрі і злі, а найважливіше поляки, які в той час всеціло віддалися большевикам. Тим-то большевики скоро розвідали про нас, і почалося знову переслідування. Ніччю ідемо, а вдень стрілянина. Хоч це не було поважною загрозою, бо большевицькі відділи були менші, але безнастанно непокоїли і перемучували повстанців. До цього брак харчів, одягу, холод і болота та форсовні марші так виснажували повстанців, що силою факту вони ставали менш здібними до боротьби.

Бій на Альбанівці

Великого удару завдали нам большевики на хуторах Альбанівка, Заложцівського р-ну, дня 27 вересня 1944 р. Наша сотня не брала тоді участі в бою, бо була в резерві. Бій цей характеристичний тим, що большевики, закріпившись в окопах цілий день стріляли по наших відділах зрідка але цілно й систематично. Пізніше большевикам прийшла ще одна сотня на допомогу і бій затягнувся. Гуркіт гранатометів як з нашої, так і з ворожої сторони не втихав, але позитивного вислідку не мали ні большевики, ні ми. Нашим тяжко було вибити большевиків з окопів, бо при спробі наступу падало багато людей, а большевики, знову, не наступали. З нашої сторони впало тоді 11 чоловік, а 18 було ранених. Найважливіше те, що між раненими був курінний Остап і сотенний Холодноярців Крук. Хоч большевики мали два рази стільки жертв, що ми, але нас це не задовольало. Відпочинок і заосмотрення для повстанців були конечними, та нажаль, здійснити це не давали большевики.

КомандунаддвомакуренямиперебравкомандирБоднаренко. Ніччю ми вийшли з оточення через заміновані поля, де була недавно фронтова полоса. Нас перевів один місцевий чоловік, який знав дуже добре стежку, якою можна було пройти.

Почався знову форсований марш. Перемучені повстанці теліпалися один за другим, з безсилля падали в болото і так відставали. Заки ми прибули до ліска, біля с. Золочівки, Козівського р-ну, половина стрільців нашої сотні не дотягнула. Пізніше частина з них долучила, а про інших не було вістки.

Тут відбулося розчленування куренів по окремим сотням, і всі сотні розійшлися в призначений терен. Наша сотня відійшла до села Ценева, а відтак до лісу, біля с. Бишки. Сотенний Овоч

відійшов від нас на лікування, бо по дорозі впав з коня і звихнув собі ногу. В с. Ценеві ще був з нами, полагоджував з місцевою тереновою сіткою всякі справи відносно забезпечення повстанців харчами, взуттям і одягом, а потім передав сотню Гордієві. Перед відходом сказав, що він далше буде опікуватися сотнею, але особисто бути разом не може, поки не вилікується на ногу. Зв'язку до себе не дав, кажучи, що час від часу навідається сам.

Другого дня після відходу сотенного ми перебували в лісі. До села невільно було заходити, як рівно ж заборонено було організувати що-небудь на власну руку. Цього вечора ми мали одержати харчі, та нажаль, на визначеному пункті не було нікого. Надворі холод і слота, повстанці перемокли до нитки, перемерзли, бо багато, майже на половину було босих і слабо одітих. Серед повстанців запанував понурий настрій. Ком. Гордій старався підбадьорити стрільців, але це йому якось не повезло, бо й він сам був в не кращому настрої. Мабуть зміркував, що коли б застукали тепер большевики, то прямо катастрофа. Він подумав хвилюк й сказав: "Треба заждати до другого вечора, могли зайти якісь перешкоди, а нам ще нічого не станесь".

Як прикре і пригноблююче враження зробило на всіх, коли й цим разом не з'явився ніхто.

Ком. Гордій рішив вислати когось до села, зорганізувати харчів і евентуально з кимсь зв'язатися. Як бунчужний я пішов з трьома повстанцями до с. Бишок, віддаленого приблизно на 2 км. від лісу. В селі було спокійно. Не було ні большевиків, ні своїх. В кількох хатах ми попросили господарів зготовити що-небудь на вечерю, а самі пішли в село шукати когось з теренової сітки. Справа не була легка, навіть досить тяжка, бо ніхто вам не скаже до кого вдатися, щоб мати бодай зачіпний пункт. Місцевим друзям певно було відомо про те, що ми шукаємо їх, а однак, чогось не пішли нам на зустріч. Припадково вдалось нам впасти на слід зв'язкових дівчат, але ці, не знаючи нас, відповіли, що не знають де хто є. Тоді ми домовились з ними, щоб нам назбирали на завтра трохи харчів і зварили вечерю. На цьому закінчилися наші розвідини, і з цим ми відійшли до сотні. Тут, на місці, моральний стан піднепав і вже бракувало 7 повстанців. Сумно якось стало, але ще не втратили надії на покращення ситуації. Поки що друзі зайшли в село до 8 хат, попоїли теплої страви, нагрілись трохи та, взявши дещо зі собою, відійшли знову до лісу.

Ком. Гордій був неспокійний. Він сказав, що за всяку ціну треба злапати когось з місцевих, пов'язатись зі сотенним та поладнати справу, бо інакше всі порозходяться.

Вдень прийшла до нас дівчина-зв'язкова і подала Гордієві записку. Блиснула іскра надії, що вже буде все в порядку, але ком. Гордій, читаючи її, почав знервуватись і ходити по лісі. По цім я пізнав, що записка не принесла жодної полегші, а протилежно, вона Гордія ще більше пригнобила. Коли я приступив до нього, щоб дещо поговорити в так пекучій і необхідній справі, як одяг і взуття, то він вийняв записку і казав: "Послухайте, що до мене пишуть:

Друже сотенний!

...Не будьте страхопудом і не робіть галасу в терені. Пам'ятайте, що большевики роблять всюди великі облави, отже, треба бути обережним..."

Це не є ідентичний відпис записки, бо слово в слово я не пам'ятаю. Однак, ці вислови я собі запам'ятав, тому що вони вплинули на багатьох дуже від'ємно. Не знаю, хто це писав – районний, підрайонний господарчий, чи може, якийсь інший, уповноважений в цих справах, – в кожному разі хто б він не був, я мушу сказати, що він неправильно осудив Гордія. Як можна сказати, що відділ робить галас, коли причиною цього галасу були ті люди, які не хотіли допомогти повстанцям, або ще гірше – увірвати зовсім зв'язок з ними і навіть не показатись. Мені здається, що осуд вийшов би протилежний: не Гордій був страхопудом, а той, який боявся вийти на зв'язок.

А до речі, який-то, властиво, був галас? Ніхто по селі не шлявся, не організував самовільно жодних речей, хіба те, що повстанці зайшли наїстися до 8 хат. Якщо, на думку того чоловіка, і це було галасом, то хай би був прийшов і порадив, що зробити, а не схватись і носа не показати, мовляв, як є відділ, то виривай, бо в кожній хвилині можна сподіватися большевиків. Зрештою, всім відомо було, що повстанці зайшли тільки раз до села, а опісля їм підносили харчі. А друге – добре говорити комусь і дивитись збоку, як щось валиться, а не р'ятувати. Я пригадую тільки, що як ми були ще в с. Ценеві, то вже тоді переводилось збірку сорочок, вбрання, взуття для нашої сотні, а чомусь цих речей ніхто не зволив доставити для повстанців. Як же ж можна було це все пояснити? Поважної загрози поки що не було, нічого надзвичайного в терені не сталося – виходить з того, що всім було байдуже про інших людей. А тут тобі ще й несправедлива образа – страхопуд. Цим обидилися і інші, бо всі знали, що Гордій таким не був.

Справа погіршилася, бо не було вигляду на краще. В записці цей чоловік навіть не згадав про те, що він має також якісь зобов'язання супроти відділу, але їх не виконує. Таким чином ми

лишилися даліше без зв'язку і силою факту мусили знову робити галас. Не помогла тут жодна пропаганда.

Найближчої ночі ми віднайшли сотенного Овоча через одну дівчину. Загалом, ми знали, що сотенний походить з поблиських сіл, але невідомо було з котрого. Дівчина відгадала і сказала, щоб з нею пішов один повстанець, то вона віднайде його в селі Конюхах. Сотенний приїхав на коні, бо ще куляв на ногу. Гордій розповів йому все і сказав, що нехай сотенний робить щось, бо він відповідати за сотню не хоче. Сотенний не хотів оправдати Гордія. Він витягнув пістоль і сказав: "Я вас з місця застрілю! Як-то, ви, старий революціонер, не можете собі дати ради без мене?" Розуміється Гордій також обурився, і повстала між ними гостра суперечка. Зазначую, що це діялося в окремій хаті, де були тільки: сотенний, Гордій і я. Однак, всі знали про це, бо в хаті був такий крик, що чути було на подвір'я і на дорогу. Потім ми всі відійшли зі села до лісу. Тут сотенний зібрав сотню і перед всіма схотів розстріляти стрільця Їжака (стрілець цей дійсно був поганій тип. Вічно був незадоволений і нікого не слухав), але здержався і не застрілив. Тоді посипалися скарги на різні недомагання. Здавалось, що як твердим був сотенний Овоч, а все ж таки закрутилось йому в голові від цього сего. Він подивився на всіх і сказав: "Друзі, я з бачу, які ви нужденні, але чи це залежить від мене? Як би я був здоровий, то цього не було б. Тримайтеся, друзі, а я постараюся наладнати цю справу..."

Від'їжджаючи, лишив до себе зв'язок. До нас даліше ніхто не [на]відався. В кінці прийшла ніч, яка потрясла цілою сотнею. Чотовий Голота, порадившись з кількома [ройовими], зібрав усіх з Рогатинщини і Перемишлянщини, в цьому майже всіх ройових, і без нічийого відома опустив відділ. Це так подіяло на решту повстанців, що вони ходили, немов сполохані птахи. Не хотілось вірити, що нема вже чотового, нема ройових, нема цілої чоти.

Ком. Гордій заалармував негайно сотенного. Я списав разом з ним протокол і записку до командира Боднарєнка, після чого сотенний від'їхав, а ми пішли до цього ж лісу. В цьому лісі ми чулися теж зле, що немовби тут якийсь злочин стався. Розклад сотні даліше тривав. Незамітно зникали повстанці, залишаючи тільки місце по собі. Гордій виставив стійки довкруги, але яке то вже військо, коли треба його берегти. Страх запанував тоді, коли почали зникати стійки. Ніхто вже не був певний, що завтра з ним буде, бо звідки можна було знати. Чи хто з дезертирів не пішов до большевиків. На місці залишилися тільки повстанці з Тернопільщини. Ці вже трималися разом, але тут не хотіли

бути. Дня 4 жовтня 1944 р. ком. Гордій опустив ліс і відійшов в Тернопільщину, де зголосився в провідника Олеса. Сотня Буйних перестала існувати.

Куди пішли?

Дня 7 жовтня 1944 р. на зв'язковому пункті Прошова ми стрінулися з провідником Олесем. Стріча наша була досить прикра. Ми привіталися, і між нами повстала хвилина мовчання, в якій можна було тільки відчутти взаємні, глибокі душевні переживання. Ми відчували біль тому, що ціль, з якою вислав нас народ, не була здійсненна, а провідник, мабуть переживав те саме, бо сказав до нас: “Друзі, боротьбу з окупантом будем продовжувати де б то не було аж до переможного кінця”.

Ми опісля розказали йому про перебіг нашого життя і приходу сюди та звернулися з проханням включити нас в ряди революційних кадрів на цьому терені. Так і сталося нас приділено в терені до революційної роботи в більшості як командирів по самооборонних куцях. При цьому провідник сказав, що це тільки тимчасово, тому що він не є компетентним розпоряджатися нами без відома військової команди.

Таким чином ми перейшли до нової праці, вранці в терені. Тяжко було переключити себе до нової боротьби, яка вимагала зовсім іншої тактики – робота політично-пропагандивна в першу чергу, а тоді бойова та інші. Це може зрозуміти тільки той, який перебував довше і злився з друзями в більших військових з'єднаннях, а тоді прийшлося йому з ними розлучатись. Так було майже кожному з нас.

Тут в терені кожен із нас вив'язувався із своїх завдань добре. Найбільше користі давали військові вишколи, що в той час були для куцевих та інших боївок конечні.

Дещо про сотню

Сотня Буйних, яка перейшла бойовий шлях, а прапор слави її досягав найбільших вершин, видала ряд визначних людей, тобто добрих командирів, політично вироблених і загартованих в боях. Вона, ця сотня, в наших очах вже не існувала. Не можна було собі пояснити цього, а ще більше прийняти таку не славу, яка в той час розійшлася по терені. Ясна справа, що ніхто не дошукувався глибоких причин і вся неправильна вина впала на командира Гордія та остатків друзів, які його не залишили. Я не міг з цим

погодитися, бо бачив, як Гордій мучився, а ніхто йому не допоміг. Як опісля стало мені відомо справа виявилася. Винним проголошено чотового Голоту як першого спричинника розкладу сотні і його розстріляно. Від себе я додам, що винні в цьому ще й інші люди, не відомі мені ближче, які створили таку кризу.

Що до повстанців, то їх також не можна скрайньо осуджувати чи обвиняти. Знаємо, що вони перейшли тверду школу життя, віддавали всі свої сили і вміння для України і були її вірними синами. Це можна підтвердити хоча б тим, що з бувшої сотні сьогодні залишились кілька людей - всі інші загинули по-геройськи в боротьбі з большевиками. Тут, на нашому терені, не було випадку, щоб котрийсь повстанець із Буйних здався живим в руки ворога, як і також не було такого, щоб пішов на шлях зради своїх друзів.

Ось для прикладу заподам список впавших повстанців нашої сотні, про яких я тільки знаю. За інших, може, хтось, якщо ще де й живе згадає.

1.	сот. Овоч	Про нього я тільки чув, що впав десь в Козівщині чи в Бережанщині.
2.	б[увший] сот. Вовк	(усунений з цієї функції, пізніше Бурлака) згинув в боротьбі з большевиками на терені В. Глибочоцького р-ну в 1945 р. Разом з ним впало тоді трьох інших друзів нашої сотні, як:
3.	чот. Фукс	(з с. Ігровиці)
4.	сан. Клименко	-"-
5.	гран[ато-метник] Ігор	-"-
6.	чот. Гордій	згинув у своєму селі Довжанці. Застуканий большевиками в криївці застрілився (1945 р.).
7.	чот. Максим	(пізніше сотенний Полтавців) впав в Рогатинщині, оточений большевиками в лісах біля присілка Камінки в 1944 р.
8.	рой. Вихор	(пізніше провідник лінії зв'язку при окрузі) оточений большевиками в с. Козівці Великобірківського р-ну, в 1945 р. згинув по-геройськи.
9.	рой. Рекс	(есбіст) – впав в Теробовельщині. Походить із с. Семенова цього р-ну.

10.	чот. Лис	(був командиром групи) в 1945 р. рейдував десь на Сході і там згинув.
11.	рой. Пугач	(з с. Острова Микул[инецького] р-ну) впав на полях с. Петрикова в 1945 р.
12.	рой. Хмара	(східняк) замордований більшовиками в Чорткові 1944 р.
13.	кулем[ет- ник] Дорош	(з с. Березовиці В.) впав в селі Буцневі, окру- жений більшовиками в (1944 р.)
14.	стр. Морозен- ко	(брат Дороша) в 1944 р. оточений більшови- ками у своєму селі, розірвався гранатою.
15.	стр. В'юн	(брат Дороша і Морозенка), провідник рай. безпеки, впав на Лучанських полях в 1947 р.
16.	стр. Джміль	(з с. Березовиці В., Микул[инецького] р-ну). Згинув на Ігровецьких полях В[елико] глиб[очецького] р-ну в 1945 р.
17.	стр. Блуд	(з с. Березовиці В.) впав десь в Теребовельщині в 1946 р.
18.	стр. Гладкий	(з с. Петрикова біля Тернополя). Згинув в с. Козівці, В[елико]бір[ковецького] р[ну], 1945 р.
19.	кул. Черешняк	(походив зі Скалатщини) впав в с. Козівці 1945 р.
20.	стр. Стріла	(з с. Волі Мазовецької, к[оло] Микулинець), згинув в 1947 р. в Мишковецькому лісі.
21.	пол[ітви- ховник] Остап	(з с. Кабаровець, Збор[івського] р-ну). Про нього я довідався, що він випадком попав живим у руки ворога, але, щоб не сплямити честі революціонера кинувся голіруч на боль- шевика, а відтак вскочив із поверха і згинув.
22.	сан. Сокіл	(з с. Серединок, Микул[инецького] р-ну) про- відник рай. безпеки, по-геройськи згинув в Козлівщині, застуканий більшовиками в країв- ці 1945 р.
23.	сан. Ніякий	(з с. Настасова, Микул[инецького] р-ну) впав на засідці у своєму селі 1946 р.
24.	стр. Кривоніс	впав на засідці в своєму селі Конопківці, Микул[инецького] р-ну, 1945 р.

25.	стр. Качор	(зв'язковий окр. провідника Шаха) згинув разом з провідником в 1947 р. на хуторах с. Купчинці.
26.	стр. Дуб	(з с. Слобідки Струсівської, Теревовл[янського] р-ну) згинув у своєму терені.
27.	стр. Сірко	(з с. Шляхтинець, В. Бірк[івського] р-ну) зв'язковий при окрузі, згинув в акції над Стрипою 1947 р.
28.	стр. Чайка	цей, що організував втечу з відділу в підкарпатських лісах, опісля сам видав тих, яких звербував, розстріляний нашими органами безпеки, як агент десь в Теревовельщині.

Від автора

Хроніка моя не є, властиво, хронікою в повному значенні цього слова. Вона написана в формі оповідання, або, краще, спомену. Щоб написати правильну хроніку, треба було мати відповідні матеріали, як щоденник чи якийсь записник, де є точно означені дні, місцевості псевда поодиноких стрільців і т. п. Такі матеріали були в політвиховника Остапа, але вони всі впали. З часом мені припоручено написати таку хроніку. Це справляло для мене деякі труднощі, тому що я не був учасником відділу від початку, а друге – не провадив щоденника. Про початок я мусив розпитувати інших друзів, а далі писав уже сам, але також з пам'яті. При цьому зазначаю, що я старався віддати всі події вірно й об'єктивно. В деяких випадках я висказав тільки свій особистий погляд, але він спертий на фактах. Якщо друзі-учасники чи, може, хто інший, завважить якісь не докладності, або буде мати деякі доповнення, то прошу вислати на адресу: Тернопільщина – Ост 22.

Бувший бунчужний
/–/ Колос

ДАТО, ф. Р-3432, оп. 1, стр. 204, арк. 3-41. Копія.

№ 57-58
СОТНЯ “БУРЛАКИ”
7 серпня 1944 р. – 1946 р.

№ 57
ЗВІТ ПРО ПЕРЕХІД ФРОНТУ

7 серпня 1944 р.

ЗВІТ
про перехід фронту сотні “Бурлаків”

Останнім місцем постою перед переходом фронту був ліс над присілкою Кам’янюку.

Гарматні, скорострільні та крісові стріли ставали чимраз ближчими, фронт скорим темпом наближався. Ми мали змогу обсервувати плановий відступ німців, які відбиваються від більшовиків поспішно тікали на захід. Вони маючи відомості про наші загоны не дуже то до лісу пхалися. Та все ж таки дня 23.7 німецькі відділи рішили перейти через ліс, де очевидно натрапили на нашу [з]асідку. Бій який тривав около години скінчився для нашого відділу щасливо. Німці нащерблені в людськiм таборовiм матерiялi втiкли, пiдiбравши ранених i вбитих. Ми здобули кiлька нiмецьких возiв i багато виряду. Того ж самого дня ми перейшли в iнше мiсце. Слiдуючий день променув зовсiм спокiйно, нiмцi дiставши доброго прочухана бiльше в лiс не пхалися. Одначе день 25.7 був дещо гарячiший. Хоч боiв ми не зводили, то довелось нам бути цiлий день пiд обстрілом гранатометiв i артилерiї. Спочатку ми думали, що це нiмцi стрiляють нарощно, щоби очистити лiс вiд повстанцiв, одначе ми переконалися, що находимося в серединi фронту. В зв’язку з цим ми нiчу старалися перейти в iнше мiсце, одначе i там повторилося то саме. Щоб могли краще перейти фронт роздiлюємо сотню по чотам i 27.7 нiччю [п]iдходимо пiд шлях Ферлеiв – Мелна, звiдкиля мусимо завернути. На шосi великий рух вiйськ, так що прорватися годi. Сидимо ще один день в куцах. Роздобули в селi трохи хлiба та молока i пiдкрiпились. Стрiльцi огiршенi i незадоволенi, нiхто н[е] знає, що довкруги нас дiється. Нарештi вечером переходимо намічений шлях i 30.7. щасливо переходимо гостинець Рогатин – Перемишляни. Заходимо в село де вiдпочиваємо, стрiльцi чуються голоднi i перемученi, однак нариканы менше, бо вийшли з най-

гіршого і можемо по тижні напитися чистої води та підкріпитися. Відпочиваємо цілу добу. Тут до нас долучує друга чота, стрільці задоволені і веселі. Чути вже жарти і спів місто пригноблення, як[е] бул[о] перед тим. Щойно аж 6.8 долучує до нас трета чота, яка по терені нашого маршу загналась аж в Бережанщину, де перебувала ввесь час очищає терен від решток німців та організує зброю.

Фронт за нами. Втрат в людях немає. Втрачено верхові коні і табір, який неможливо було перетягнути через фронт.

Постій, 7.8.44

/-/ Олімп

Політвиховник сотні “Бурлаків”

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 19. Копія.

№ 58

ОПИС НАСТУПУ НА РАЙЦЕНТР ВЕЛИКИЙ ГЛИБОЧОК

1946 р.

В[ірлинів] К.

НАРОДНІ МЕСНИКИ

Багате, безлісне Поділля, покрите білим покривалом снігу, мовчить. Мовчить теж у цей спокійний зимовий день (21 січня 1945 року) і село Івачів Долішний. Мовчить, таїться, бо не хоче зрадити ворогові своєї радісної події. Мовчить, бо скриває у себе бравих хлопців, повстанців завзятих. Не знає село, що задумують вони, але відчуває, що буде бенкет, що знову покарають окупанта за злочини його, за кривди і насилля. А завзяті хлопці відпочивають у теплих селянських хатах. Чекають вечора. Це дві чоти УПА з відділу “Бурлаки” готуються до нічного наскоку на большевицький райцентр Глибичок Великий.

На квартирі сотенного командира друга Чорного йдуть приготування. Приготовляються повстанці тихо, по-партизанськи. Три кілометри тільки до Глибичка. Туди переходить залізнична магістраль Львів-Тернопіль, а й до самого Тернополя недалеко, бо тільки кілометрів з один десяток. Не сподівається проклятий ворог, що так близько йому пімсту готувлять.

А повстанський командир накази видає. Старшини та підстаршини уважно слухають його вказівок. Цілий повстанський відділ поділено на маленькі, бойові, ударні групи. Кожна групка дістала свої завдання, терен операцій, час самої акції, наступу, відступу та збірне місце вразі розпорошення ворогом відділу.

Вечір. Повстанці вирушають у бій. Радісні обличчя селян самовпевнено та довірливо приглядаються рідному війську. Спогади снуються їм по головах. П'яний вісімнадцятий рік... І повстанці теж...

Година 21. Окремі повстанські групи вже на місцях розположення своїх застав під райцентром. На залізничну станцію в'їздить поїзд. Це ройовий Степ не вспів зірвати залізничного шляху. Але це не применшить успіхів самого наскоку. Наказ дальшого наступу вже командиром підтверджено.

Коротко й вміло проведено діло. Швидко обставлено будинки райвідділів НКГБ, воєнкомату й т. зв. "наросвіти". Перестрілка й падають та нищаться середовища большевицької окупації. Нехай знають вороги, що народ вміє оборонитися, що народ знищить окупантів.

Тільки в приміщення відділу НКВД не вдалося вдертися повстанцям.

Десять вбитих і десять ранених большевиків. Не так уже сміло буде знущатися над трудовим народом НКГБ-ист. Кари не мине з них жоден. Остаточний день розплати скоро надійде.

Не легка була повстанська перемога. Були теж власні втрати. Один вбитий і трьох легко ранених. Про те жертви не лякають повстанців; їм смерть у боротьбі за волю не страшна. Проллята кров борців дасть велике жниво.

Командир дає ще наказ розкинути листівки. Нехай знає народ, і ворог, хто ми й за що боремось.

Опісля збірка й відмарш. Зникають в теміні ночі народні месники. Ніч ласкаво скриває своїх любимців, провадить десь на відпочинок. А відтак по свіжу славу...

Опубл.: У боротьбі за волю – під бойовими прапорами УПА. Передрук крайового видання 1946 р. – Авсбург, 1949. – с. 50-52.

№ 59-60
СОТНЯ “ГАЙДАМАКИ”

10 квітня 1945 р. – Не раніше 29 червня 1945 р.

№ 59
ЗВІТ ПРО НАСТУП НА РАЙЦЕНТР БІЛЬШІВЦІ

№ 8/45

10 квітня 1945 р.

В[ідділ] “Гайдамаки”
ч. 8/45

Постій, 10.IV.45 р.

До воєнної округи коман[дира] Бондаренка

ЗВІТ
з акції на Болшівці

Дня 4. IV.45 р. відділ “Гайдамаки” в складі 2 чот виконував акцію на рай-центр Болшівці. В часі наступу більшовики чинили сильний опір, який підтримували сильним кулеметним та мінометним огнем. Не зважаючи на це вдалось повстанцям дійти до центра міста де містився ратуш. Більшовики заняли становище біля ратуша, які мали заздалегіть підготовані та запекло боронили ратуша, в яким находилися арештовані люди. По двогодиннім запеклім бою, з причин пізної пори (год[ини]) та з причин сильного опору, який ставили більшовики не вдалось арештованих людей [визволити]. Знищено уряди в занятій повстанцями дільниці та упущено центр зі слідуочим вислідом.

Знищено: пошту, земвідділ, райфінвідділ, комунгосп, райкомісаріат, амбуляторію.

Більшовицькі втрати в людях: 4 вбитих, невідоме число ранени[х].

Власні втрати: Ройовий Певний тяжко ранений, 3 стрільці легко ранених, убитих не було.

Командир сотні “Гайдамаки”
Ст. бул., сотенний /Ясьмін/

*Архів УСБУ в Тернопільській обл. ф. 6 а.к.с. №5194 ОФ (пакет2).
Оригінал. Рукопис.*

№ 60
МІСЯЧНИЙ ЗВІТ СОТНІ “ГАЙДАМАКИ”

[Не раніше 29 червня 1945 р.]

12.VI.45 В с. Підшумлянцях забрали стр. Махорку.

17.VI.45 В лісі коло Підшумлянець через необережність застр[ілився] жан[дарм] Міцний

22.VI.45 зустр[ілися] з більшовиками в с. Скоморохи де під час перестр[ілки] впала коб. “Еріка”^{*} разом з нею нач. НКГБ і ОББ та один армієць.

29.VI.45 Наша спец група в складі 15 людей обстр[іляла] з тяжкої зброї мітків^{**}, які затаборилися в с. Шумлянах.

*Архів УСБУ в Тернопільській обл. ф. 6 а. к. с. №5194 ОФ (пакет2). Оригінал.
Рукопис.*

^{*} Так у тексті. Повинно бути: колабораціоністка “Еріка”

^{**} Ймовірно, глузливе прізвисько більшовиків

№ 61
СОТНЯ “КУБАНЦІ”

4 вересня 1944 р.

№ 61
ЗВІТ ПРО РОЗГРОМ ВІДДІЛУ “КУБАНЦІ”

4 вересня 1944 р.

4.IX.44. р.

ЗВІТ
Розгром відділу Кубанців

Дня 25/VIII.44 коло села Коржеличі* стояв відділ Кубанців на постою. Того дня вечером сотенний з одним чотовим від'їхали кінно не повідомляючи нікого куди їдуть. У вечорі по вечірній зорі один стрілець [п]овідомив мені, щоби повідомити стрільців, що у вечір має їхати наша моторизація і щоби вони спокійно мали, не роблячи жодної паніки.

Над ран[к]ом 26/VIII околo 3 год. збудив мене ком. варти і [п]овідомив, що їдуть авта. Знаючи, що мала їхати наша моторизація не роблю жодної збірки, тільки наказав зміцнити стійки і вислав 5 стеж, тобто на кожне сусідуючи нам село. Коли відійшла остання стежа на с. Мелну, за яку ½ год. почалася стрілянина. Прибігши зв'язковий з тої стежі [п]овідомив мені, що більшовики нас окружили. З тої стежі [і] прийшло двох ранених. Даю наказ зробити оборону краєм ліса і чекати на дальший наказ, почім всьо військо почало утікати в ліс. Коли зробив збірку, пішли без жодного провідника, [...] лісі. Вийшовши на другий бік краю ліса, почали знова на нас стріляти зі скоростріла, де упало від гранати двох стрільців.

Пішли ми більше на право до хат, ми [могли] прорватися у другий ліс, котрий не був обложений більшовиками. Висилаю двох розвідників без зброї на край села, де стали [вони] злапані. Коли військо побачило більшовиків почали утікати в глиб лісу, де також я був змушений піти з ними.

Даю наказ робити розстрільну і помало посуватися на старе місце таборування. Наказів не хотіли виповнювати, так що я мусів

* Так у тексті. Тут і далі повинно бути: Кореличі

кожному показати його місце і куди має посуватися, коли відійшов від них знова збилися в купу і так машерували.

Прийшовши на старе місце таборування, висилаю стежу в село Петра. По повороті звідомила [стежа], що у селі нема нікого. Розчленовую сотню по роям і кажу, щоби посувалися на право кущами, [рої] не послухавши пішли в ліво де зараз утворили огонь більшовики. В часі того стріляння ціла сотня розлетілася не знаю кудя. Я з одним роєм пересидів цілий день у лісі. У вечір вислав одну розвідницю у село, котра повернувшись [п]овідомила, що в селі нікого нема. На другий день пішов я у село, стягати відділ, де довідався, що стрільці просили місцевих, щоби їх відтам вивели, тільки казали не туди вести їх де є ком., бо він їх стягне.

З Коржеличів пішов я без зв'язку аж до [с.] Чесник.

Причиною розгрому відділу є:

- 1) Неприятність сотенного коло відділу
- 2) Не сидіння з відділом і часті не службові поїздки на село
- 3) Не опікувався і не інтересувався своєю сотнею
- 4) Брак зв'язку і[з] іншими відділами, які стояли близько відділу "Кубанців"
- 5) Фальшиві і неро[...] селян
- 6) [Цей] відділ не вишколений і не виконував наказів.

Чотовий сот. "Кубанців"
/Причепя/

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 2. Оригінал. Рукопис.

№ 62-66
СОТНЯ “ЛІСОВИКИ”

6 серпня 1944 р. – Грудень 1947 р.

№ 62
ЗВІТ ПРО ПЕРЕХІД ФРОНТУ СОТНІ “ЛІСОВИКИ”

6 серпня 1944 р.

Постій, 6.8.44

ЗВІТ
про перехід сотні “Лісовиків” через фронт

Дня 23.7. 44. квартирує сотня “Лісовиків” в лісі біля Кам’янки. Заходять обставини, що німецько-більшовицький фронт вже недалеко. Перехід через фронт це досить поважна справа, тому що ми могли б опинитися між молотом а ковадлом в наслідок чого сотня була би розпорошилась, або й зовсім знищилась. Тому ми мусимо зручно маневрувати і переходячи через лінію фронту оминати сутички з ворогом і не входити в бій, як з німцями так і з більшовиками.

Через фронт маємо проходити куренем. До сотні “Лісовиків” приділено ще дві сотні, а саме: “Орлів” та “Чорноморців”. Днем сотні відпочивають та приготовляються до походу. Помічається сильну летунську діяльність. Особливо сильно діє летунство більшовицьке. Більшовицькі літаки безнастанно обстрілюють дороги, по яких поспішно відступають німці. На дорогах панує дуже оживлений рух. Більшовицькі літаки не тільки обстрілюють, але також скидають на німців маси малих бомб.

Для охорони від літаків вишуковують німці також лісні дороги. Завважили це літаки й пролітають теж понад лісами і пильно стежать. Кілька советських літаків пролітає над нами; один з них, пролітаючи понад поляною, обстрілює край лісу та кидає кілька легких бомб. Якраз на цьому місці була розташована наша сотня. Ми маємо деякі втрати: зразу двох вбитих, трьох тяжко ранених (кілька годин пізніше вони повмирили) та трьох легко ранених.

Як ми пізніше довідались, німці, з якими один з наших відділів мав сутичку, розлютились і після нашого відходу ввійшли в село та постріляли всіх ранених. Між тяжко раненими був також Карпо, політвиховник 3 чоти. Втрата товаришів ще до того без

бою справила на решті гнітуче вражіння. Нам дорогий кожний один стрілець, бо перед нами поважні завдання.

Як повище згадано сотні приготовляються до походу. Щоб сотні могли легко і без ніяких перешкод посуватись з місця на місце, рішає штаб, щоб стрільці викинули всі лишні речі (пр[иклад:] брати плащ або коц). Рішено також залишити обоз який задержував би наші рухи. Вечером о 21 год. – збірка. Командир ще раз пригадує про порядок та держання похідної дисципліни. Після цього рушаємо в дорогу і йдемо таким порядком: 1 - сотн[я] “Лісовиків”, 2 - “Чорноморців”, 3 - “Орлів” і відділ шкільний. Йдемо помалу, бо ніч темна, а до того ще й починає падати дощ. Недалеко від гостинця в с. Мелній подають, що частина сотні “Чорноморців” та ціла сотня “Орлів” відбилася. Посилаємо за ними кіннотчика. В міжчасі зближаємося до гостинця в Мелній. На дорозі тишина. Розшуки не завважають нічого. На дорогу в одну і другу сторону висилаємо застави, щоб забезпечити перехід відділів. На дорозі стоять німецькі авта. Коли початок колони перейшов вже дорогу, німці, що спали на авті, пробудились. Ми звертаємо їм увагу, що вони окружені й щоб не рухалися, бо їх знищимо. Вони бояться і заховуються спокійно. На запитання пояснюємо їм, що це проходить УПА, яка бореться проти Німеччини і СССР за Самостійну Україну. Вони побренькують про можливість співпраці Німеччини з Україною, однак ми заявляємо, що на це вже запізно.

Вміжчасі пройшла сотня “Лісовиків” та частини “Чорноморців”. Решта ще не долучила. Зачинає світати, ми не можемо довше чекати і командир наказує відходити, з тим, що залишаємо частину “Чорноморців” і сотню “Орлів”.

Ми йдемо даліше лісом і ранком 24.7 приходимо до бувшого табору “Сіроманців”. Хлопці розташовуються в таборі, щоб дещо відпочити. Після 2-3 год. відпочинку хлопці варять собі каву в їдунках. В пулудневих годинах повідомляє нас радист Андрій, що в лісі вже є більшовицька стежа. Вислані наші стежі доносять, що більшовики, протягають телефон біля бувшого табору “Орлів”. В нас наказано поготівля. Ми відходимо в гущавник на склоні гори і творимо чотирикутник оборони. Слід зазначити, що чота “Чорноморців” пішла в інший напрямок. Нам стало ясним, що безпосередній віддалі перед нами знаходиться фронт. Ми знаходимося в боєвому поготівлі, однак маємо наказ тільки в крайньому випадкові ужити зброю.

Дорогою віддаленою, яких 200 м. від нас ідуть більшовики (правдоподібно тягнуть артилерію). Виразно чути їхні голоси.

Вечором проходять мимо нас більшовицькі стежі, однак не завважують нічого. Ми сидимо і не зраджуємо себе. Вечором всі йдуть спати. Тільки зміцнені стійки сторожать пильно за найменшим шелестом. До ранку 25.7.44 без змін. Завважуємо, що більшовики таборують не далеко від нас і що на горбі устали гармати то час від часу віддають стріли на німців. Рух на дорозі не вгаває. Позатим день проходить спокійно і ми знову йдемо спати. В ночі падає дощ. Хлопці помокли. Хлопці може вперше зустрічаються з невигодами партизанського життя. За виїмком одиниць всі держаться зрівноважено. В середу 26.7.44 завважується брак харчів, однак, ті що ще мають з залізної резерви дещо діляться з другими. Зростає напруження з хвилиною, коли над нами свистять німецькі стрільна. Вони попадають недалеко від нас, одна розривається прямо в середині нашого табору, однак на щастя не ранив нікого. За виїмком хлопці держаться спокійно із власної ініціативи копають ровики для охорони від відламок. Рух по дорозі вгаває, в напрямку Мелна чути ще крісовий та скорострільний вогонь.

Висланий розвідчик ще не вернувся. Вечером та нічю ще раз відзивається артилерія, а згодом все затихло.

Ранком 27.7 зовсім спокійно. Чути артилерійські стріли однак далеко. Нечути також кулеметного вогню. Рух на дорозі припинився, тільки час від часу проїзджають поодинокі групи більшовиків. Повертається висланий вчора розвідчик і звітує про положення в терені. Найважніше, що фронт вже пройшов і ми опинились під більшовицькою дійсністю. Командир висилає по харчі. Приносять хліб і масло. Командир розділяє все, як також решту харчів (сухарів).

Вечером йдемо в похід, щоб вийти з фронтової полоси. Перед нами великий шлях, шлях збройної боротьби з найгрізнішим ворогом України.

/—/ Блакитний
Сот. політвиховник “Лісовиків”

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, стр. 14, арк. 13-14. Копія.

№ 63
ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ СОТНІ “ЛІСОВИКИ”
ЗА ЧАС ВІД 24.07 ДО 25.08.1944 р.

25 серпня 1944 р.

Постій, 25.8.44

ЗВІТ
про боеві дії сотні “Лісовиків”
за час від переходу через німецько-більш[овицький] фронт
(24-27.VII) – 25.08.1944

Від часу переходу сотні “Лісовиків” через нім.-більш. фронт до сьогодні дійшло до слідуєчих сутичок і боїв з більшовиками:

11.8.44. Під час перемаршу сотні через село Пуків, дійшло до стрілянини з більшовиками. В наслідок короткої перестрілки вбито двох більшовиків, а решта розбіглося. По нашій стороні не було ніяких втрат. Тої самої ночі під час переходу через с. Данильче взято 10 більш. в полон. Всі вони були не українцями, деякі з них комсомольцями. Полонених зліквідовано. Здобуто кілька крісів і ППШ.

14.8.44. Роевий Гор з групою стрільців зустрівся під час стежі з більшовиками конвоєнтами, що гнали 61 шт. рог[атої] худоби з с. Мечищів в напр[ямі] [на] Цюцьків. Конвой в силі 4 чол. роззброєно і відставлено в табор. Худобу розділено поміж селян в Липиці Долішній.

17.8.44. Біля 20 год. вечером приїхала в село Свистільники наша стежа в силі двох роїв. На місці довідалася стежа про присутність більшовиків в селі. Біля сільради зловлено двох більш. старшин. Один з них українець – майор, другий москаль – лейтенант. Обидва здалися без бою. Годину пізніше надїхало авто з 10 червоноармійцями. По них відкрито вогонь. Цілковито знищено авто, вбито двох більшовиків, а один з них втік до сел[янської] хати та зі страху повісився. Помимо закликів, більшовики відстрілювалися і не хотіли піддатися. Наша стежа не маючи заміру продовжати бій в селі, пішла в напрямок табору, забираючи зі собою двох полонених старшин. По нашій стороні не було ніяких втрат.

18.8.44. Розвідка доносить, лісною дорогою в напрям села Слов'ятин переходить відділ більшовиків в силі до 300 чол. Командир підозріваючи, що вони мають замір перевести

акцію проти укр. повстанців, наказав зробити засідку. В засідці і пізнішим бою з нашої сторони брали участь: 1 чота “Лісовиків”, 1 чота “Сірих Вовків” тимчасово прикріплених до нашої сотні та 2 чоти “Холодноряців” із сотні Крука, що таборував недалеко від нас. Засідка розмістилася по обох сторонах дороги на закруті. Більшовиків підпущено на віддаль 5 [м] і на команду стали грати всі скоростріли. Удар був несподіваний, так що більшовики були змушені лягати там де стояли і не змогли розвинутися. Після одногодинного бою більшовики стали відступати. Наш гранатомет успішно обстрілював дорого відступу. Більшовики втратили до 80 чол. вбитими та стільки ж раненими. З нашої сторони було 4 вбитих, 1 важко ранений та 3 легко ранених (всі з чоти “Сір[их] Вовків”). Добичу, 15 кулеметів Д[ехтяров Піхотний], 25 фінок та кріси забрали “Холодноряці”. В бою відзначилися особливо “Сірі Вовки”. Слід зазначити, що стрільці, які згинули в бою, билися дуже хоробро, та кожний з них знищив кількох ворогів. Вечером при співучасті цілої сотні відбулися похорони героїв, померлих за волю України. Над братньою могилою виголошено промову, а сотня віддала їм послідню пошану.

22.8.44. Командир сотні вислав 6 стрільців під командою “Змія” в околицю Стратина по гранатомет і амуніцію. По дорозі в с. Липиця Горішня зустріли 7 більшовиків, що робили підозріле вражіння, помимо цього, що мали тільки 1 кріс. Їх всіх зліквідовано. Стрільці пішли дальше своєю дорогою і виконавши наказ повернулися до своєї частини.

/Блакитний/
сот. пол[ітвиховник]

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 6-7. Оригінал. Рукопис.

№ 64
ЗВІТ ПРО БІЙ СОТНІ “ЛІСОВИКИ”
З ВІДДІЛОМ НКВД 5.09.1944 р.

9 вересня 1944 р.

ЗВІТ

із бою сотні “Лісовиків” з відділом НКВД в дні 5.9.1944

В лісі між с. Слов'ятином, Ліщиною Долішньою, [т]а прис. Цюцьковом стоять три сотні УПА, а саме “Лісовики”, “Чорноморці” і “Вишкільна” сотня. Дня 4.9.44 доносить розвідка про появу більшого відділу військ НКВД (правдоподібно один курінь) в Липиці Дол[ішній] і Цюцькові. Ранком 5.9.44 розпочали більшовики акцію. Слід згадати, що враз з більшовиками були теж поляки. Головний удар був спрямований на позиції “Чорноморців”, які вже досвіта вислали застави.

“Вишкільна” сотня забезпечувала праве крило а с[отня] “Лісовиків” ліве крило і тил. Із сотні “Лісовиків” на позиціях були чоти: Ясеня, Бая, Когута і Чорноти, однак на тих відтинках до сутички не дійшло. Пополудні около 2 год. пішла чота Бая під проводом самого ко[манди]ра сот. Кока, щоби обійти праве крило ворога і зайти його з заду. Чота наладнала зв'язок з лівим крилом “Чорноморців” і посунулася розстрільною на гору висоти. Осягнувши гору чота стала заходити в право. Густими корчами дійшла чота в тил більшовиків на віддаль 5-10 метрів. Більшовики не сподівалися за скочення. Після окликів, які вони видавали, почувши шелест можна було зрозуміти, що вони сподівалися підмоги. Характерним є, що більшовики не мали жадного убезпечення з заду.

Між ними почулося крики: “Ворог з заду! бий!”

Вони стріляли довгими серіями і нецільно. В наслідок заскочення більшовики панічно відступили. З огляду на це, що між чотою [т]а “Чорноморцями” був перерваний зв'язок, ком. наказав відійти в табір.

З нашої сторони втрат ніяких.

Вечером сотня “Лісовиків” перейшла разом зі сотнею “Вишкільною” і “Чорноморців” в ліс між села Слов'ятином [т]а прис. Діброву.

Постій, 9.9.1944.

сот. пол[ітвиховник]
/Блакитний/

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 3. Оригінал. Рукопис.

№ 65
ЗВІТ ПРО БІЙ СОТНІ “ЛІСОВИКИ” З ВІДДІЛОМ
НКВД 7.09.1944 р.

11 вересня 1944 р.

ЗВІТ

із бою сотні “Лісовиків” з відділами НКВД в дні 7.9.1944

В бою з більшовиками дня 7.9.44 брали участь із сотні “Лісовиків” чоти: чот. Ясеня, Бая і Медведя. Бій розпочала “Вишкільна” сотня. На правому крилі “Вишкільної” сотні билися чоти чот. Бая і Медведя, який ще від досвіта був на заставі. Чота чот. Ясеня билася на лівому крилі “Вишкільної” сотні. Найкраще вив’язалася “Вишкільна” сотня, особливо чота чот. Залізняка, на яку був спрямований головний удар. Бій тривав від ранку до год. 2 попол[удні]. Більшовики понесли поважні втрати в людях. Число вбитих годі устій нити. Між вбитими було двох більшовицьких старшин. Наші втрати: в чоті Бая 3 легко ранених, 1 пропавший без вістки, в чоті Ясеня: 1 легко ранений і 1 тяжко ранений. З тяжко раненим осталося трьох стрільців, що мали ним заопікуватися. Що з ними сталося досі невідомо. В чоті Залізняка (Вишк[ільної] сотні) було: 1 вбитий і 4 ранених.

З огляду на це, що бій заносився на довший час а це зовім не підходило до нашої воєнної тактики, командир наказав відступити. Два рої прикривали відхід, а решта відсту[пили] в повнім порядку не залишаючи нічого.

Постій, 11.9.44

/Блакитний/
Сот. пол[ітвиховник]

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 4. Оригінал. Рукопис.

№ 66

ХРОНІКА СОТНІ “ЛІСОВИКИ”

Грудень 1947 р.

ХРОНІКА СОТНІ “ЛІСОВИКИ”

В березні 1944 року заходами окружного провідника Бережанської округи Юрка, була зорганізована при окрузі боївка під к[омандува]нням Кока. Боївка ця квартирувала в с. Тростянець Бережанського р-ну й переводила військовий вишкіл в недалекому лісі. Завданням цієї боївки було проводити ліквідацію німецьких лігеншафтів, та охороняти окружний осередок.

На початку квітня 1944 року чисельний стан боївки дійшов до 50 чоловік і тоді окр. пров. Юрко передав її до розпорядимости Штабу ВО. К-р Бондаренко перевів реорганізацію боївки, доповнив її командний і чисельний стан, та створив з неї сотню, яка дістала назву “Лісовики”. Перший ком[андний] склад сотні був слідуєчий: Командир сотні Кок, бунч. Месник, інтенд[ант] Влодко, к-р ВПЖ Орлик. Чотовими були: I-ї чоти чот. Богданко, II-ї чоти чот. Чарнота*, III-ї чоти чот. Бай. Роевими 1-ї чоти були: Гор, Дніпро і Дон; роевими 2-ї чоти були: Корінь, Яр і Ріг; роевими 3-ї чоти були: Волощук Зелений і Гриць. Стан сотні числив до 120 чоловік. До кінця квітня сотня квартирувала в лісі к[оло] с. Слов’ятин Підгаєцького р-ну і проводила військовий вишкіл. На початку травня із сотень “Лісовики”, “Холодноярці” і “Бурлаки” утворено під к[омандува]нням к-ра Бондаренка курінь, який перейшов квартирувати в ліс к[оло] с. Вільхivecь Бережанського р-ну. З огляду на те, що 8 травня сотенні Кок і Крук стрінулися в тому лісі з німцями-залізнодорожниками, з якими зав’язалася перестрілка, курінь покинув цей постій і перейшов квартирувати в ліс недалеко присілка Молохів к[оло] с. Мечищів тогож р-ну, де проводив далше військовий вишкіл.

При кінці травня курінь залишив цей постій і перейшов квартирувати в ліс к[оло] с. Вулька тогож р-ну. На тому постой курінь квартирував до кінця червня [19]44 року. Впродовж цього часу сотні переводили військовий вишкіл. На початку липня сотня перейшла квартирувати на присілок Кам’янки к[оло] с. Мелна Рогатинського р-ну. Курінь як такий розв’язано і кожній

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: Чорнота

сотні з окрема призначено ліси на вишкіл і кватирування. В лісі к[оло] присілка сотня кватирувала до переходу німецько-большевицького фронту.

27 липня сотня готовилася до переходу фронту в лісах к[оло] сс. Мелна, Дички, Яглуш, Рогатинського р-ну. Того дня на розположення сотні в лісі к[оло] присілка Кам'янки налетіли німецькі літаки й почали скидати бомби. Підчас налету були вбиті чот. пвх. Карпо і стр. Луг, Дунай, і Ворон та ранені рой. Зелений і стр. Липа. Вбитих повстанців похоронено на кладовищі присілка Кам'янки. В днях 28, 29 і 30 [липня] сотня у вище зазначених лісах перейшла фронт і подалася в південно-східному напрямі та за кватирувала в лісі к[оло] с. Слов'ятин Підгаєцького р-ну.

По переході фронту дещо змінено ком[андний] склад сотні. Він був слідуєчий: К-р сотні Кок, пвх. Блакитний, бунч. Месник, інтенд[ант] Влодко, к-р ВПЖ О[р]лик. Чотовими були: 1-ої чоти Бай, 2-ї чоти Чарнота, 3-ї чоти Когут. Роевими 1-ї чоти були: Дон, Гор, Бір і Волощук; роевими 2-ї чоти були: Яр, Явір, Гриць і Ріг; роевими третьої чоти були: Щука, Муха, Богун і Сосна. Стан сотні числив 180 чоловік.

7 серпня чота під к[омандува]нням чот. Бая без стрілів розброїла 35-х залізнодорожників в с. Пуків Рогатинського р-ну. 18 серпня рій під к[омандуванням]нням рой. Гора зловив в с. Свистільники Большевецького р-ну капітана і майора ЧА. Майор займав пост дивізійного політрука. Він на слідстві зізнав, що того дня перед полуднем буде переходити большевицька колона дорогою зі Сільця на Слов'ятин Підгаєцького р-ну. На підставі повижших даних було рішено зробити засідку в лісі недалеко с. Слов'ятин.

Того дня в год. 11 одна чота сотні "Лісовики" під к[омандува]нням чот. Бая і дві чоти зі сотні "Холодноярці" зробили засідку на закруті дороги в лісі між вище згаданими селами. На засідку наїхала большевицька колона і була зустрінута сильним кулеметним і автоматним вогнем повстанців. В засідці большевики втратили 80 вбитих і коло 100 ранених. Чота сотні "Лісовики" в тій засідці втратила 4-х вбитих стрільців: Зеленого, Гамалію, Марка, і Романа. Впавших похоронено на кладовищу в с. Слов'ятин. В таборі в лісі к[оло] с. Слав'ятин сотня кватирувала до 5 вересня.

Вже 4 вересня розвідка донесла, що в селах Липиця Гор[ішня] і Липиця Дол[ішня] Большевецького р-ну большевики концентрують більші сили. Дві сотні "Лісовики" і "Чорноморці" (сот. Клим) і підстаршинська школа під к[омандува]нням к-ра Чоса творили курінь під к[омандува]нням к-ра Остапа. 5 вересня на ліс,

де кватирував згаданий курінь, від сторони присілка Цюцьків к[оло] с. Липиця Гор[ішня] почали наступати большевики. Сотня “Чорноморці” заняла становища в лісі к[оло] присілка Цюцьків на горбі. Коло год. 10 вантажні машини підвозили ворожу піхоту до краю ліса, звідки вона почала наступати. Одну таку вантажну машину переповнену большевицькою піхотою сотня “Чорноморці” припустила на досить близьку віддаль і сипнула по ній вогнем. У висліді того майже всі большевики на авті були вбиті, лише деякі ранені врятувалися в густих кущах. Большевики наступали найсильніше від сторони присілка Цюцькова. Від сторони сс. Липиця Дол[ішня] і Слов’ятин поробили застави, а в глибину лісу пускали стежі. Курінь заняв кругову оборону. Большевики вперто наступали і намагалися прорвати оборонну лінію повстанців. Бій затягався. Повстанці відбивали наступ за наступом, ощаджуючи амуніцію. Коло год. 16 с[отенн]ий Кок взяв одну чоту і почав обходити большевиків з заду. Завдяки тому, що большевики засіли в дуже густих корчах чота наблизилась до них на віддаль 5 метрів з заду. Большевики, побачивши за собою вояків, думали що це свої. Один з них піднявся і спитав: “Кто это? – Свой!” відповів йому с[отенн]ий Кок і сипнув по большевиках з фінки. Після цього з обох сторін посипалися густі стріли з так близької віддалі, що недопалений порох засипав повстанцям очі. Врешті большевики не видержали, зірвалися зі землі, та почали з криком втікати. Гнати за ними було неможливо, бо густі кущі не дозволяли бачити передпілля. Чота повернулася на свої становища. В той час над лісом появився большевицький літак і почав кружляти. Всі сподівалися, що він буде бомбардувати, але літак розглянувши терен, відлетів. На становищах курінь лежав до вечора. Вечером, стягнувши оборонну лінію, курінь вицофався в більші комплекси лісів к[оло] с. Слов’ятин Підгаєцького р-ну, де в той час кватирував другий курінь УПА під к[омандува]нням к-ра Бондаренка.

На другий день 6 вересня 1944 року большевики підтягнувши більші сили, почали обережно провірювати ліс – місце попереднього бою. По полудні дійшли до лісу т. зв. Козакова к[оло] с. Мечищів Бережанського р-ну, де їх привитала одна чота сотні “Холодноярці” сильним вогнем. Большевики розгорнулись в розстрільну і почали в другому місці продиратися в ліс, але і тут були відбиті. Настав вечір і большевики більше не наступали. Щойно 7 вересня [19]44 року на лісі від с. Слов’ятин Підгаєцького р-ну до с. Мечищів Бережанського р-ну большевики ранком почали робити генеральну облаву. Облаву робили силами двох

батальонів піхоти і одного батальону моторизованого. Облавою командував підполк. військ НКВД.

Того дня коло год. 7 під прикриттям вогню гранатометів і “максимів” большевики повели на ліс наступ. Проти них були кинуті сотня “Лісовики”, сотня “Рубачі” (с[отенн]ий Ворон), і підстаршинська школа (к-р Чос), які спинили ворожий наступ. Большевики залягли та почали вкопуватись. Після гранатометної підготовки рушили до наступу на ново. Найсильніше атакували від сторони присілка Діброви к[оло] с. Слов’ятин, де лінію оборони держали одна чота підстаршинської школи і одна чота сотні “Лісовики”. На тому відтинку большевики наступали стрілецькими рядами, стріляючи з автоматів на право і ліво. Середина оборонної лінії повстанців дещо вгнулась і впустила большевиків в ліс. Праве крило оборонної лінії держало становища під самими хатами присілка Діброви. До хат цього присілка приїхав панцирним автом капітан НКВД і далековидом почав розглядати положення. Один із стрільців підсунувся близько хати і цільним стрілом вбив його. Большевики нарobili крику: “Капітан убит!” і самі з того місця втекли. Заохочені тим повстанці почали підсуватись ближче до хат. Їх досить сильно обстрілював ворожий кулемет. Стрілець підстаршинської школи Андрій рішив його знищити. Підсунувшись близько кулемета, кинув туди гранату, яка однак не вибухла. Стрілець Андрій-Карат не дає за програму. Йому по лінії подають другу гратату і він знову кидає на ворожу кулеметну ланку. Тим разом граната вибухла. Большевицький кулемет з обслугою знищено і він замовк. Большевикам цілий час підходить допомога. Бій розгоряється на добре. По обох сторонах тарахкотять кулемети і б’ють три ворожі і два повстанські гранатомети. Большевики стріляють розривними набоями і вони потрапляючи в гілля дерев рвуться і це викликає великий тріскіт в лісі. Ворожі гранатометні стрільна досить влучно падали на становища повстанців і вже було ранених кількох стрільців. Лінія оборони кільканадцять метрів посувається до заду, а большевики вдираються чим раз далше в ліс.

Около год. 15 в руки повстанців попадає наказ командуючого облавою підполк. НКВД, к[оманди]рам поодиноких большевицьких відділів. З нього довідуються, що большевики мають завдання цілковито оточити ліс. Щоби запобігти цьому, обози, а опісля і самі повстанці вицофуються на зади противника і переходять в ліс недалеко присілка Молохів і там спиняються в гущавнику. Большевики до вечора ходять по тому лісі, де був бій, а вечером від’їздять до с. Липиця Горішна. 5 вересня большевики втратили

76 вбитих і ранених. Втрати куреня 4-х вбитих і двох ранених. 7 вересня большевики вивезли з ліса до села 4 вантажних авта вбитих (кількості тяжко було усталити) і 56-х ранених. Повстанці втратили 15 вбитих і 12 ранених. Сотня “Лісовики” втрат не мала жодних.

Під покровом ночі оба курені відійшли в ліс к[оло] с. Вільхівець Бережанського р-ну. Перебувши день оба курені, які тепер творили загін під к[омандува]нням к-ра Остапа, відійшли в ліс к[оло] с. Вулька тогож р-ну. На тому постой загін кватирував кілька днів. Вечером 15 вересня загін покинув цей ліс і перейшов кватирувати на присілок Залуже к[оло] с. Поручин тогож р-ну.

Перший день перейшов спокійно. 17 вересня коло год. 8 ранком на повстанчі застави від сторони с. Волиця наскочили большевики. Розпочався бій. Сотня “Лісовики” в тому бою участі не брала, лише тримала застави в лісі на захід від присілка Залуже. Вечером того дня загін покинув місце бою і перейшов кватирувати на присілок к[оло] с. Віцинь Поморянського р-ну. Вечером 18 вересня загін перейшов полями і закватирував в маленькому ліску к[оло] с. Пресівці Зборівського р-ну. 19 вересня вечером загін перейшов шосе і залізничний шлях Львів – Тернопіль і ранком 20 вересня закватирував на хуторах к[оло] с. Ніще Залозецького р-ну. Того дня вечером загін подався далше на північ і закватирував в с. Звижинь тогож р-ну. 22 вересня вечером загін залишив с. Звижинь і ранком 23 вересня закватирував на хуторах Іванці к[оло] с. Лопушна Почаївського р-ну. На цих хуторах загін кватирував два дні. Ранком 24 вересня розвідка донесла, що в поблизу розташування куріня большевики концентрують більші сили війська. Заповіджено боєве поготівля. Коло год. 14 большевики почали наступати на повстанські становища. К[омандува]ння загону дало наказ заняти кругову оборону. Большевики обстрілювали повстанські становища з гранатометів, зенітки і танкових гармат. Повстанці держали становища до вечора, а вечером відійшли в південному напрямі. В тому бою повстанці втратили свої обози. Сотня “Лісовики” втрат не мала жодних.

Ранком 25 вересня загін закватирував на хуторах Ліщина к[оло] с. Загір'я тогож р-ну. Залишивши хутори Ліщина, загін 26 вересня закватирував в лісі к[оло] с. Вертелки тогож р-ну. Ранком 27 вересня загін дійшов до с. Альбанівка Зборівського р-ну і тут закватирував.

Того дня коло год. 10 большевики фірами в силі одної роти наблизились до с. Альбанівка від сторони с. Нетерпинці

Залозецького р-ну. Застава сотні “Лісовики” підпустивши їх на досить близьку віддаль відкрила по них вогонь. З двох перших фір мало хто вийшов живий. Зі задних фір большевики поскакали, залягли і почали стріляти. На становища негайно було кинута сотню “Лісовики” і “Холоднярці”. Розпочався бій. Большевики зорієнтувавшись в ситуації, заняли становища у фронтових окопах і відкрили вогонь. Повстанські сотні заняли становища в другій лінії фронтових окопів. Большевики пробували наступати, але під сильним вогнем повстанців завернули назад в окопи. Бій затягався. Через деякий час большевики почали знову готуватися до наступу. Щоби не допустити до цього, сотні “Лісовики” і “Холоднярці” з окликом: “Слава!” підірвалися зі землі і пішли до наступу, та почали окрилювати противника. В наслідок сильного наступу большевики покинули окопи і цофнулися до заду. Кілька большевиків не встигли вискочити з окопів, залишилися в них і безупинно почали відстрілюватися. Це спричинило деякі втрати для повстанців. Під вечір прийшла большевикам допомога в силі одної роти із зенітною гарматою. Під прикриттям вогню з зенітки і гранатометів, большевики пішли знову до наступу, але понісши великі втрати, завернули. Під прикриттям ночі ворог відступив в напрямі с. Нетерпинець. Загін підібравши вбитих і ранених подався на південь.

В бою противник втратив 40 вбитих і ранених (за даними місцевого населення). Загін втратив 11 вбитих і 13 ранених. Найкраще відзначився в бою стр. Пушкін (східняк), який зі своїм кулеметом dokonував героїства, він на бігу стріляв з кулемета, не звертаючи уваги на ворожі кулі, які вже кілька разів його поранили. На останку одержавши тяжку рану в живіт, він впав і далі стріляв з кулемета. Дперва коли стратив притомність випустив кулемета з рук. Внаслідок тяжкої рани – помер.

Сотня “Лісовики” в цьому бою втратила 4 вбитих стрільців: Чугай, Хмара, Ліс і Пушкін. Вбитих похоронено в с. Сервири Зборівського р-ну.

Загін пройшовши сс. Сервири, Яцківці, Мшана, Волосівка, Ярчівці Зборівського р-ну і заквартирував в маленькому ліску Нетреби к[оло] с. Плавуча Мала Козівського р-ну. 30 вересня загін розчленовано по сотням і призначено терени операцій. Сотня “Лісовики” відійшла в терен Підгаєцького р-ну і заквартирувала на хуторах к[оло] с. Литвинів.

Після довгих маршів і тяжких боїв з військами НКВД, повстанці відпочивали. В першу чергу занялися хорими і раненими, яких було немало. Наближалася зима і треба було забезпечити сотню

взуттям і одягом. В тій цілі к-р Кок розіслав інтендантів по терені, щоби це все zorganizували. Через тиждень все було zorganizовано, та поділено поміж повстанцями. Після кількох днів відпочинку сотня відпочила і була здібна до дальших боєвих завдань.

Настали осінні слоти. Поля опустіли і виглядали сумно. В лісі листя з дерев позлітало і вони стояли понурі, та вже не могли скрити повстанців від ворожого ока. Над землею повисли густі-чорні хмари, з яких починав падати деколи сніг. Незабаром надійшла зима – перша зима большевицької дійсності. Треба було до неї приготувитися. Кожний, чито командир чи стрілець старався відгадати майбутнє і роз'яснити собі, як прийдеться перебувати цю зиму. Інтендантура дістала завдання заготовити на зиму харчі, а кожний рій вислав в села по кількох стрільців, копати на зиму криївки. Рій під к[омандува]нням рой. Дона, дістав наказ будувати криївки для ранених.

Десять коло 14 листопада впавав перший-білий сніг. Земля ще була не замерзла, тому він зразу почав топитися, з чого повстало болото. В той час сотня кватирувала на хуторах Морги к[оло] с. Сільце Божиківське Підгаєцького р-ну. Ранком 14 листопада розвідка донесла, що в довколишніх селах большевики концентрують більші сили військ НКВД. Було ясным, що большевики думають робити більшу облаву на ліс. Не бажаючи приймати бою, к-р Кок дав наказ чотам вийти в ліс і зайняти становища. Першого дня облави большевики робили труси по селах і на лісі не звертали більшої уваги. Ліс перейшли лініями, посилаючи на боки невеликі стежі. На другий день большевики вже були всюди по лісах. Деякі частини лісу проходили розстрільною і густо прочісували з автоматів. Сотня з переважаючими силами ворога бою не приймала. Вечером 15 листопада сотня відійшла в південну Підгаєччину і ранком 16 листопада закватирувала на хуторах Кримки к[оло] с. Лиса. Тут облава вже перейшла й було спокійно, лише здалека було чути гранатометні стріли. Це большевики обстрілювали ліс, думаючи що в ньому є повстанці.

На початку грудня 1944 року до сотні дійшли відомості, що в селах Затурин, Середнє Підгаєцького р-ну і Гута, Товстобаби Монастирського р-ну, польсько-большевицькі стрибки тероризують місцеве населення. Мужчин ловлять на фронт, а жінок арештують і вивозять на каторжні роботи. Тих які намагались схоронитися, на місці вбивали. Ночами було видно заграви пожеж, це палали, запалені большевицькими бандами, вище згадані села.

15 грудня к-р Кок дав наказ першій чоті під к[омандува]нням чот. Бая вирушити на оборону цивільного населення. Чотовий

Бай получився з місцевими самооборонними відділами і почав успішну акцію ліквідації станиць стрибків по селах. За кілька днів всі станиці стрибків були порозбивані. Чота повернувшись з акції закватувала на хуторах Лози к[оло] с. Божикова Підгай[єцького] р-ну. 30 грудня перша чота і два рої другої чоти під к[омандува]нням чот. Бая відійшли на ліквідацію станиць “Істребітельного батальону” в східну Підгаєччину. Розганяючи станиці стрибків чота дійшла аж по річку Стрипу. С[отенн]ий Кок лишився з неповними двома чотами квартирувати на хуторах к[оло] с. Литвинів.

31 грудня повідомлено к-ра Кока, що до с. Шумлян приїхало около 40 бійців “Істреб[ітельного] батальону” та наловили багато цивільних людей. К-р Кок рішив зробити на них засідку і розділив відділ на три групи. Перша група мала зробити засідку на гостинці Шумляни-Лози, друга група мала розложитися в Шумлянських дібровах, а третя мала засісти на дорозі Шумляни-Боків. Кожна з груп начисляла около 20 чоловік.

Друга група, якою командував к-р Кок, дійшовши на призначене місце завважила, що гостинцем Шумляни-Лози посуваються підводи, а боками йдуть большевики. Їх було около 100 чоловік. Сподіючись, що чот. Чорнота, який командував одною групою, зв'яжеться з большевиками боєм, к-р Кок наказав йти йому на поміч. Рівночасно вислав кінного зв'язкового до к-ра третьої групи чот. Медведя, з приказом прийти на поміч. Однак чот. Чорнота на призначене місце спізнився і большевики поїхали спокійно дальше. К-р Кок стрінувшись з чот. Чорнотою наказав йому дігнати большевиків і відбити арештованих людей. Коли чот. Чорнота рушив доганяти большевиків, в цей час на задах повстанців почулися вигуки: “Ура! Вперьод!” Це друга група большевиків, далеко численніша від першої, натрапивши на сліди відділу, почала наступ. Большевицький удар з заду спанікував стрільців так, що тяжко було їх вдержати. Відділ почав панічно відступати. В тому часі впав вбитий к-р Кок і бунч. Месник, та кількох стрільців. Брак к-ра ще більше спричинився до неладу і відділ відступав не разом а в різні сторони розсіяно. По лісі повстанці стрічали ворожі застави і засідки з якими зводили нерівний бій. Відступати не було куди, бо ліс був большевиками заблокований. Вийти з положення можна було тільки маневруючи в лісі. Продержавшись до вечора в лісі, відділ відійшов на безлісні села.

Як пізніше виявилось 31 грудня большевики робили облаву великими силами військ НКВД. Лише мильні дані розвідки причинилися до того, що відділ поніс такі болючі втрати. В тому

бою впали: с[отенн]ий Кок, бунч. Месник, стр. Меч, стр. Мак, і стр. Рін.

Ранком 1 січня [19]45 року чота під к[омандува]нням чот. Чорноти закватуриувала в с. Серники Большевецького р-ну. В тому терені було спокійно. Кватуруючи кілька днів, повстанці відпочали, але ходили сумні і похнюплені. Всі відчували втрату к-ра сотні. Не було вже того, який їх зорганізував, виховав і вишколив, та був за рідного батька.

Збірним пунктом сотні після бою було назначено хутори Морги к[оло] с. Сільце Божиківське. Тут зібралися друга і третя чоти під к[омандува]нням чотових Чорноти і Медведя. Прибув також с[отенн]ий пвх. Блакитний і чот. пвх. Ярема. Першої чоти під к[омандува]нням чот. Бая не було. Вона в той час перебувала над Стрипою. На місце впавшого бунч. Месника, бунч. сотні призначено рой. 1-ї чоти Степа. На місце Степа роєвим призначено Соловея.

Надходили Різдвяні свята. Фронт вже далеко відсунувся на захід. Але по селах дальше було чути кулеметні стріли і вибухи гранат. Населення ще більше терпіло від большевицького терору, як в час переходу фронту. Не було [ні] одного села, щоби в ньому большевики не вбили, або не арештували кільканадцять, а то і кількадесять людей. Ночами палали заграви, і це свідчило, що большевицький терор шаліє дальше.

Різдвяні свята сотня проводила в с. Свистільники Большевецького р-ну. Населення дуже радо прийняло повстанців і ділилося з ними чим мало. Кожна хата бажала мати в себе таких гостей. В другій половині січня Штаб ВО призначив к-ром сотні "Лісовики" ст. бул. Крука. С[отенн]ий Крук зразу перевів реорганізацію сотні і стягнув стрільців з відпусток. В тому часі до сотні зголосилося кількох добровольців. Чотовий 2-ї чоти Чорнота захворів і відійшов на санпункт до с. Липиця Дол[олішня] Большевецького р-ну. На його місце чотовим призначено рой. Гора. Решта лишилося по старому.

Зима 1945 року була малосніжна, але повстанцям не раз приходилося важко її перебувати. Большевики не переставали робити облав, наскоків і засідок. На одному постою не можна було довше бути, як один-два дні. Сотня, щоби не зводити зтяжних боїв з переважаючими силами ворога часто зміняла місця постою. При кінці січня розчленовано сотню на чоти і призначено кожній терен кватирувати. Меншими відділами звичайно було лекше посуватися в терені гублячи за собою сліди. Перша чота під к[омандува]нням чот. Бая відійшла в сс. Мужилів, Юстинівка,

Мозолівка і Новосілка, та тут розквартирувалася. Населення ставилося добре, допомагало харчами і провадило розвідку. Всі з захопленням слухали повстанських пісень, та оповідань про бої з німцями і більшовиками.

20 лютого [19]45 року рій першої чоти зробив засідку на більшовиків к[оло] с. Заставці Монастирського р-ну. На засідці вбито голову району, нач. НКГБ, і трьох рядових НКГБ-ів. Здобуто одно ППШ, п'ять крісів, один пістоль і багато іншого військового майна. 27 лютого впав заскочений більшовиками в с. Липиця Дол[ішня] хот. Чорнота, який там лічився.

Друга чота була розквартирована в сс. Лиса, Носів, і Слов'ятин. В половині березня перша чота під к[омандува]нням хот. Бая квартирувала на хуторах Кримки к[оло] с. Носів. 14 березня досвітком чота закватувала в с. Боків Підгаєцького р-ну. Повстанці розмістилися по хатах. Навколо було спокійно. Коли ранком вислано в ліс стежу, то вона стрінулася з більшовиками, які окружали село. Заалармована стрілами чота почала відступати в сторону ліса. На повстанців з ліса посипався град куль. Чота заняла становища і почала відбиватися. Нечайно почулися стріли і крики зі заду. Більшовики наступали з противної сторони і брали повстанців в окруження. З такого положення ніхто не думав вийти живим. Кожний думав про те, щоби дорого продати своє життя і не здатися живим в руки ворога. Чота заняла оборону і почала вести оборонний бій. Бій був нерівний. Ворог наступав силами 250 чоловік проти тридцятьох повстанців. Деякий час повстанці завзято відбивалися, але довше вдержатись не було сили. Більшовики щораз ближче підходили сіючи по повстанцях сильним вогнем. Тільки частині повстанців вдалось вирватися з окруження живими, решта впали на полі бою. Ранені не стрілялися за скоро, вони спокійно чекали, коли до них підйдуть більшовики і тоді зривали гранату, забираючи на той світ ще кількох ворогів. В тому окруженні чота втратила 23-х вбитими. Впали стрільці: Лис, Нечай, Прут, Верховинець, Новак, Лоза, Черемха, Птах, Zenko (хот. санітар), Семен, Тіс, Гриник, Омилян, Сон, Куций, Сич, і роєві: Щука, Бір, Павленко, Бас, і Соловій, та с[отенн]ий санітар Дубок і хот. санітар Байда. Частину вбитих повстанців похоронено в Бокові, решту похоронено в с. Дитятин Большовецького р-ну. В тому бою більшовики втратили 30 вбитими.

День 14 березня приніс для сотні великий удар. В тому бою впав найкращий елемент сотні і вона вже ніколи не могла дійти до такої сили як передтим. Хоча голосилися нові добровольці, але в умовах більшовицької дійсності, не було часу і можливос-

тей їх добре вишколити. Геройство поляглих повстанців к[оло] с. Бокова викликувало пошану навіть серед деяких більшовиків. Коли деякі з них хотіли стягати з вбитих повстанців чоботи і вбрання, то больш. майор не дозволив і сказав: “Вони герої, які вміли по вояцьки вмирати і їм належалабся честь, а не наруга”. Прикликавши місцевого голову с. ради припоручив похоронити повстанців на місцевому кладовищі.

При кінці березня 1945 року с[отенн]ий Крук зібрав сотню в цілість і закватував на хуторах Кобилячий Кут к[оло] с. Волиця Підгаєцького р-ну. За кілька днів більшовики довідавшись про постій сотні, почали збирати більші сили війська на облаву. Довідавшись про це, сотня 26 березня рушила в дорогу і за дві ночі маршу весняним болотом прибула до с. Сільце Божиківське і закватувала по хатах.

Ранком 28 березня повстанці не встигли ще поснідати, як розвідка донесла, що в сс. Тростянець і Котів Бережанського р-ну, концентруються більшовики, а зі сторони Божиків Підгаєцького р-ну посуваються в напрямі с. Сільце Божиківське. Зар’яджено поготівля і сотня вийшла в ліс. З ліса с[отенн]ий Крук розіслав розвідку по довколишніх селах, щоби довідатися про рухи більшовицьких військ. Перед вечером розвідка донесла, що більшовики роблять велику облаву на терені Бережанського р-ну. Було рішено перейти в Рогатинщину. Треба було перейти попри сс. Слов’ятин, Липиця Дол[ішня], а звідси далше на північний захід. Вечером сотня рушила в дорогу і на краю ліса натрапила на більшовицьку заставу. Сотня завершила на південь і закватувала в с. Підшумлянці Большевецького р-ну. Тут сотня перебула спокійно день, а вечером рушила далше в дорогу. Переходячи попри сс. Свистільники, Липиця Дол[ішня] тогож р-ну і ранком закватувала на краю с. Чесники Рогатинського р-ну. В тому селі сотня кватирувала кілька днів. Покинувши Чесники сотня закватувала на хуторах поблизу м. Рогатин. Звідси перейшла кватирувати на хутори к[оло] с. Стратин Рогатинського р-ну. З того постю був висланий с[отенн]ий інтендант Байда до с. Стратин по харчі. Вертаючи до табору попав на більшовицьку засідку і вбив двох більшовиків, та сам ранений розірвався гранатою. Вбитого похоронено з початку в Стратині, а опісля рідня забрала до родинного села.

З квітня вечером сотня покинула Рогатинщину і ранком 4 квітня закватувала на присілку Діброва к[оло] с. Слов’ятин Підгаєцького р-ну. По облаві більшовики залишили руїну. Багато людей було арештованих а іншим пограбували майно і спалили

будинки. Навіть могили порозривали на кладовищі надаючи спокою покійникам. Вечером 4 квітня сотня пересунулася на хутори Морги к[оло] с. Сільце Божиківське тогож р-ну.

Попереднього дня в довколишніх селах було спокійно. В ночі коло 1 год. 5 квітня прибіг розвідчик і повідомив к-ра сотні, що до с. Слов'ятин прибуло около трьох сотень большевиків. Зар'яджено поготівля. Над ранком прибіг другий зв'язковий і повідомив, що до с. Тростянець рівнож прибули большевики. Сотня вирушила в ліс. В лісі від дроворубів довідалася, що в с. Божиків в ночі закватирувала більша скількість большевиків. Видно було, що большевики стараються окружити цілий комплекс лісу. К-ри і стрільці не думали дальше відступати. Кожний казав, що треба вже раз зміряться з ворогом, бо годі цілий час уникати боїв. С[отенн]ий Крук наказав заняти становища і приготувитись до бою.

В той час сотня начислювала 90 чоловік і була поділена на три чоти. Чотовими були: Бай, Когут і Гор. На становищах, в лісі між сс. Сільце Божиківське – Діброви Слов'ятинські, сотня лежала до год. 11. В год. 11, коли вже ніхто не мав надії на бій, нечаяно надбіг стійковий і повідомив про наступ большевиків. Від сторони присілка Діброва почулися стріли, а вслід за тим показалися большевики. Вони тихо без криків підсувалися до повстанчих становищ. Ворог наступав цілими купами. В перших хвилинах стрільців опанувала паніка, але к-р сотні привів все до порядку і закликав стрільців до бою. Підпустивши ворога на близьку віддаль, повстанці засипали його вогнем. Большевики заметушилися, а деякі з них почали втікати. В тій хвилині з другої сторони на повстанські становища большевики повели ще сильніший наступ. Почався запеклий бій. Большевики не зважаючи на великі втрати навальним наступом перлися вперед. Серед гуку стрілів не було чути жодного слова. Большевики окружили сотню залізним перстеном і почали його звужувати. За певний час повстанські ряди зрідли. Впав чот. Гор і ще кількох роєвих, це викликало замішання серед повстанців. С[отенн]ий Крук дав наказ прориватися. Повстанці проривалися малими групами в різні сторони і це спричинювало втрати. Останньою на полі бою залишилася чота під к-нням чот. Когута. Вона була зі всіх сторін окружена і здавалося що ніхто не вийде звідси живим. Бачучи безвиглядність оборони чот. Когут дає наказ: “до прориву!”. Повстанці закидавши ручними гранатами большевиків, прорвали окруження в кількох місцях і вийшли на зади ворога. В бою 5 квітня [19]45 року брало участь коло сім сотень большевиків. На

полі бою большевики залишили 80 вбитими і невідому скількість ранених. Сотня втратила 18 вбитими і 7-х ранених. Між вбитими було двох чотових Бай і Гор, та двох роєвих Бір і Сосна.

Після цього бою переведено нову реорганізацію сотні і створено дві чоти. Перша під к[омандува]нням чот. Когута і друга під к[омандува]нням чот. Чайки. Від того часу чоти діяли окремо. Чота під к[омандува]нням чот. Когута залишилася в Підгаєччині, а чота під к[омандува]нням чот. Чайки відійшла в Рогатинщину.

Весну і літо [19]45 року чоти провели окремо у вище зазначених теренах. На початку червня чота під командуванням чот. Когута квартирувала в лісі к[оло] с. Мужилів Підгаєцького р-ну. На цей ліс большевики робили облаву й найшли на повстанців. Повстанці привитали ворога вогнем, від якого впало трьох большевиків, і відступили. В тій сутичці був лише ранений чот. Когут. Після того чоту розділено на два рої, під к[омандува]нням роєвих Кузьми і Пікуна, а чотовий Когут відійшов на лікування.

Другу чоту рівнож розчленовано на рої. Цілий час вона перебувала в лісах к[оло] сс. Дібринів, Стратин Рогатинського р-ну, лише на короткий час переходила в терени Підгаєцького р-ну.

20 червня рій другої чоти під к[омандува]нням рой. Дона квартирував в с. Новосілка Підгаєцького р-ну. Того дня до с. приїхало 18 большевиків і арештували три родини. Згаданий рій зробив за селом на большевиків засідку. Коли розвідка донесла, що большевики зігнали родини до одної хати, а самі грабують їхнє майно, рій повстанців непомітно городами підійшов під цю хату, розбив охорону і визволив родини. У висліді наскоку вбито двох большевиків і трьох ранено. Рій мав одного вбитого.

Короткі біографічні дані про с[отенно]го Кока

С[отенн]ий Кок – Юхнович Іван, уроджений 1908 року в селі Слов'ятин Підгаєцького р-ну Тернопільської області. В родинному селі с[отенн]ий Кок закінчив 4-ри класи народної школи і працював на господарстві. В часі польської окупації Кок працював в культурно-освітніх товариствах свого села і там виховував молодь – майбутніх повстанців. В 1932 році Кок – Юхнович Іван вступив в ряди ОУН, де працював до кінця польської окупації. В часі розвалу Польщі очолював групу революціонерів, яка ліквідувала польську адміністрацію в Підгаєччині.

Після окупації большевиками ЗУЗ Кок покинув батьківщину і відійшов на еміграцію. На еміграції був учасником ідеологічно-політичних і військових вишколів, де здобув політичне і військове

знання. В 1941-му році повернув у родинні сторони і проводив
дальше революційну роботу проти нового окупанта України.

В березні 1944 року окружний пров. Юрко назначив Кока
к[оманди]ром окружної боївки, з якої опісля створено сотню
“Лісовики”. Як командир сотні був відважний і загально люблений
стрільцями. Стрільцями опікувався немов батько і за це всі були
до нього щиро прив’язані. В бою к[оло] с. Шумляни Підгаєцького
р-ну 31 грудня [19]44 року був ранений і застрілився. Похоронено
його в с. Боків Підгаєцького р-ну.

Грудень [19]47 року

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 203-210. Копія.

№ 67
СОТНЯ “ОРЛИ”
10 серпня 1944 р.

№ 67
ЗВІТ ПРО ПЕРЕХІД ФРОНТУ СОТНІ “ОРЛИ”

10 серпня 1944 р.

ЗВІТ
про перехід через нім[ецько]-більш[овицького] фронт
сотні “Орлів”

Кожний думав, що перехід фронту коштуватиме [в] нас чимало зусиль, а то й жертв. В котрому саме місці маємо переходити фронт – ми не знали. Перед переходом мали ми виконати два важливі завдання: знищити велике польське містечко Сверж*, щоб після приходу більшовиків ляхи не карали українське населення. Друге завдання було: здобути від тікаючих німців як найбільше зброї. Перше завдання виконано, але німецькими руками. За те, що ляхи з більшовицькими парашутистами обстрілювали німецькі авта на шляху – німецькі літаки й піхота знищили Сверж майже зовсім. Щоб здобути зброю, наш відділ (не цілий) збройним ударом наскочив на німецьку валку, що їхала шляхом на Мелну. Здобуто 7 великих фір, але зброї на них було не багато.

Після цього, вечером 24.7 ми вибрались з ліса біля Камінки й перейшли в більший ліс Мелна-Дички. В цьому лісі судилось нам переходити залізний перстень фронту, щоб в більшовицькому запіллі продовжувати визвольну боротьбу, як колись повстанці Тютюнника. В цьому лісі ми мали пережити все, що такий перехід за собою несе, та видержати дводенний вогонь більшовицьких фінок. До нас прилучились інші повстанські відділи: сотня “Чорноморців”, старшинська школа**, Грекова боївка, члени районної і повітової ексекутиви з Перемишлянщини – всіх понад 400 людей. Очолював це з'єднання провідник з КП “Вадим”.

По цілоденному марші стали ми ранком на відпочинок в таборі Сіроманців (за Мелною). Хлопці змучені, тільки що розсілись на сухому листі в ярі, як недалеко зацокотіли кулемети й

* Тут і далі у тексті повинно бути: Свірж

** Так у тексті. Повинно бути: підстаршинська школа

фінки. Це наша стежа (рй Тихого) кропила більшовицьку стежу. Одного більшовика взято в полон. Здобуто гарматку, але затяжка була, щоб нести. Це була перша наша стріча з більшовиками. Дійсного більшовицького обличчя ми тепер не знали, не мали розвідки. Тому на вістку, що в лісі є більшовики, всім зробилось моторошно. Наказано алярм. Ми пішли в напрямі табору Орлів (в Дичківському лісі). Друга наша чота (Коріня) з командиром сот. Коцом на чолі – залишилась як задне забезпечення від сторони табору Сіроманців. Інші частини заняли становище кругом табору, бо стріли було чути довкола. Кіннотники розмістились в бічному ярі праворуч табору. Раптом стріли і крик “Галльо” підняв усіх на ноги, бо змучені хлопці зачали вже дрімати. Перша наша чота (Змія) дістала наказ іти на поміч другій хоті, на задне забезпечення. Друга чота була вже відтята від нас більшовицькою стежею. Тільки вечером, коли більшовики поїхали дальше, злучились з нею. Довкола нас весь час чути було стріли. Найбільше всіх непокоїло те, що ми не знали, де більшовики в лісі розміщені, яка їхня сила, як вони тепер трактують українців, як трактують людей, зловлених в лісі. Не сумнівалися, що зловлених зі зброєю, а навіть без зброї, розстрілюють. До того ми воліли перейти фронт нишком, щоб безслідно поринути в більшовицьке запілля, не розконспірувавшись. Також вступати в позиційний бій з ними ми вважали за непотрібне. Обезпечившись зі всіх сторін розстрільною ждали ночі, щоб під її заслоною перекратись дальше на схід. Та це вдалось зробити аж на другу ніч, коли більшовики пішли дальше на захід. Крім кільк[ох] дрібних сутичок, боїв не було. Вийшовши прямо Кліщівної з ліса, переходимо шосе Перемишляни-Рогатин і Гнилу Липу і заходимо в ліс за Кліщівною. Тут в запіллі трохи відпочили, налаждали зв’язки з тереновою орг. сіткою. Більшовиків по селах майже не було. Хлопці були задоволені, що завдячуючи доброму ком. Коцові, щасливо без втрат перебились в запілля ворога.

По трьох днях долучили до двох вищезгаданих хот 3-та чота, яка була відбилась підчас сутички з більшовиками. Прибув з нею і сот. Чос, який був відлучився від своєї сотні. В загальному сотня перейшла фронт без поважніших втрат, за виїмком верхових коней і кількох стрільців, які, користаючи з нагоди, розбіглись по домах.

Постій, 10.8.44

/-/ Ігор

Політвих[овник] сотн[і] “Орлів”

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, стр. 14, арк. 16. Копія.

№ 68

КУРІНЬ “ОСТАПА”

Не раніше 7 вересня 1944 р.

№ 68

ЗВІТ ПРО БОЇ ВІДДІЛІВ УПА ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1944 р.

[Не раніше 7 вересня 1944 р.]

ЗВІТ

з бою відділів УПА з військами НКВД
в днях 5,6,7.IX.44 р.

Дня 4.IX.44 наша розвідка донесла, що до с. Липиця Горішня (Рогатинщина) прибула більша скількість війська НКВД і польської поліції. В зв'язку з цим ніччю вислано з відділу 345* дві застави, які мали завдання зробити засідку біля присілка Цюцьків і забезпечити скрай ліса від сторони с. Липиця Горішня.

О год. 8³⁰ над'їхали большевики з Липиці Гор[ішньої] в сімох автомашинах на присілок Цюцьків. Наша засідка пустила на них серію з кулемета, однак він затявся і це влекшило втрати большевиків. Вони почали вискакувати з автомашин і розвиватися в розстрільну. Стрільці почали огонь з крісів і заки поладнало кулемети большевики здержалися. По короткому часі другий відділ большевиків почав атакувати ліве крило, вдираючись в ліс. Большевики піднялися до загального наступу і по сильній стріляннині вдерлися на скрай лісу. На підмогу відділові 345 кинено підстаршинську школу і наступи большевиків відбито. Однак большевики надавали це за виграшну і підтягнувши більші сили і гранатомет почали знова атакувати. Все ж таки всі їхні спроби прорватися були паралі[з]овані огнем наших скорострілів, які примушували їх залягати. Бачучи даремні зусил[л]я большевики окопалися і сильнем огнем фінок і скорострілів пробували паралі[з]увати нашу оборону. Кількох большевиків пробувало вилазити на дерева, однак наші стрільці знімали їх влучними пострілами з відтам.

Коло год. 4 по полудні, одна чота відділу 430** під командою ком. відділу прорвалася на зади противника підійшовши на від-

* Цифронім сотні “Чорноморці”

** Цифронім сотні “Лісовики”

даль 5-10 метрів на його становища зі заду. Большевики не сподівалися такого наскоку і коли це побачили почали в переполоху сильну стрілянину. Били довгі серії зі скоростріла, які однак не були цільні і большевики почали відступати. Відступивши з 200 м. большевики знову почали вкопуватись і стріляли звідтам до вечора. Вечером большевики забравши своїх ранених і вбитих відступили до с. Липиці Гор[ішньої]. Мали їх немало, 80 чол. вбитими і 45 раненими. З нашої сторони 5 вбитих і 2 ранені.

В зв'язку з цим, що ліс в якому провадися бій був не відповідний до оборони, а большевики підтягнули більші сили, наші відділи відступили до більшого комплексу лісів між сс. Тростянець, Мечищів, Слов'ятин.

Другого дня большевики перешукавши ліс в якому поміщався наш табор, почали обережно підходити до ліса з північно західної сторони. В полудневих година[х] натрапили на заставу відділу 940*, який вдарив по них огнем зі скорострілів [...]**

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 12-13. Оригінал. Рукопис.

* Цифронім сотні "Холодноярці"

** Документ без закінчення.

№ 69
ПІДСТАРШИНСЬКА ШКОЛА
Не раніше 7 вересня 1944 р.

№ 69
ЗВІТ ПРО БІЙ ВИШКІЛЬНОЇ СОТНІ
З ВІДДІЛОМ НКВД

[Не раніше 7 вересня 1944 р.]

ЗВІТ
з бою з військами НКВД вишкільної сотні

Наша сотня в силі 2 чот, дістала наказ розложити заставу над дорогою яка веде з Діброви до Слов'ятина. Дня 6-7.IX.44 р. під командуванням Чоса ми добилися до вищезгаданого пункту. Ту I-наша чота розкладає свої сили на лівому крилі коло присілка Чортолом, а II чота займає позиції на окраїнах ліса, над дорогою яка веде з присілка Діброва до Слов'ятина. Ту 1 [і] 3 рій займає позиції, а 2-ий лишаються як [з]апас. Коло год. 6 ранку ми запримітили більшу скількість більшовиків, які сунули в нашому напрямку. Стрільці з напруженими нервами вижидають слова "огонь", більшовики самопевно підходять близько нас, які падають під обстрілом наших стрільців а деякі від гранат. Починається боротьба, більшовики сильно натискають на наш лівий фланг, де падає двох наших ранених. Тоді ці два рої виступають з своїх позицій і займають нові, розложені на висоті II запасного роя., звідтам нищучи підсуваючогося ворога. Час до часу чути гук автомашин, які довозять ворожі резерви, ворог в додатку застоковує гранатомети, які б'ють сильним огнем. Приходить критичне положення, конечність вимагає закріпити свій правий фланг, де стягає ком. Чос чоту "Лісовиків", яка цей фланг забезпечує. Десь около год. 9 постає тиша, яку перерізають поодинокі крісові стріли. Кожний стрілець [в]важає тишу, як маневр більшовиків, ведучи обсервацію свого передпілля. Більшовики починають сильний огонь з скорострелів і гранатометів по нашій лінії і стараються криком "Ура", "Слава" нас деморалізувати, але це [без успішне], наші стрільці цільним стрілом наносять великих втрат ворогові. Год. 10 атака більшовицька повторюється і сильним криком кидаються на лівий фланг де проривають нам розложені

сили “Лісовиків”, оточуючи нас з двох боків. Ми змушені були відступити на нові позиції, але ту кидається хаос серед відділів, які були на наших крилах, так що наші стрільці змушені були тримати бій з чола і здержувати утікаючих стрільців. Ту на том[у] бою гине стр. Сокіл і 2 ранених. В час сильного огню більшовики почали нас окружати з двох сторін, на наказ ком. Остапа ми почали відступ.

Під час бою треба відмітити геройські подвиги нашого сотенного Чоса, а особливо чотового Залізняка, що їхня присутність і орієнтованість на позиціях давала боевого гарту стрільцям. [Рівнож] відзначились в бою стр. Граб – Чорний, які найпершими поцілами вбили двох ком. військ НКВД, а стр. Андрій гранатою зліквідував кулеметну ланку.

/Сергій/

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 5, 8. Оригінал. Рукопис.

№ 70-71
СОТНЯ “ПОЛТАВЦІ”

4 серпня 1944 р. – Грудень 1947 р.

№ 70
ЗВІТ ПРО ПЕРЕХІД ФРОНТУ
СОТНІ “ПОЛТАВЦІ”

4 серпня 1944 р.

ЗВІТ
про перехід фронту сотні “Полтавців”

Дня 22.7.44 сотня наша стояла в боєвому порядку у лісі між селами Мелна-Прибин. 23.7 маємо малу сутичку з німцями, при чому захоплюємо частинку їхнього табору. Маємо кількох німців полонених, яких пускаємо. Другого дня попадає до нас 6 СС-ів з дивізії “Галичина”, які розказують про погром біля Бродів. Приймаємо їх до себе, однаке користі вони нам не приносять, бо на другий день тікають. 26.7 о год 5 пробуємо перейти гостинець Мелна-Стрільчі, де попадаємо під більшовицький огонь. Більшовики окопались в лісі і стріляють по гостинці. Відповідаємо стрілами і відступаємо на старе становище, без жодних втрат, хоч сотня була налізла на більшовицькі окопи. Табор, що був з нами підчас перестрелки розбігся. Замаскуємось в кущах і стараємося вдержати якнайбільшу тишу. По нас починає бити німецька артилерія. Одна граната паде між нас від чого є легко ранені 5 стрільців, між ними і я. 27.7 сидимо спокійно. Настрій в хлопців поганий. Під вечір дезертирує 12 стрільців. Проводжу із цеї нагоди політзаняття, при чому сильно вдаряю на дизерцію, та п’ятную втікачів. 28.7 рухаємося дальше, переходимо шосу Рогатин-Перемишляни і доходимо до прис. Погрибиска. Стан сотні зовсім поганий, багато стрільців (новозобілізованих), зовсім не проявляють найменшої охоти воювати. Сотенний провводить реорганізацію відділу. Хорих, боягузів та зневірених звільняє. Число кольосальне, 53 чоловік. Відбираємо від них зброю та виряд, повчивши їх, що мають говорити при стрічі з більшовиками відпускаємо.

Другого дня відшукує нас зв’язок ком. Остапа. Порозуміваємося і долучуємо до других відділів. Організуємось поповня-

ємо браки і готуємось до дальшого рейду. Обговорюю з стрільцями всі їхні похибки підчас переходу фронту, та підготвую їх на будуче.

Сотня, хоч дуже зменшена, починає жити нормальним життям.

Постій, 4.8.44

/-/ Сидір
Політвиховник сот. “Полтавців”

ЦДАВО, Ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 21. Копія.

№ 71 **ХРОНІКА СОТНІ “ПОЛТАВЦІ”**

[Грудень 1947 р.]

ХРОНІКА СОТНІ “ПОЛТАВЦІ”

На початку липня 1944 року за дорученням Штабу ВО к-р Роман з добровольців, які зголосилися до УПА зорганізував сотню під назвою “Полтавці”. Чисельний стан сотні числив понад 90 чоловік. Перший командний склад сотні був слідуєчий: К-р сотні Максим, пх. Сидір, бунч. Нитка. Чотовий 1-ї чоти Семен, чотовий 2-ї чоти Калина, чотивий 3-ї чоти Листок.

Сотня розквартирувалася на присілку Плоска і тут проводила військовий вишкіл, аж до переходу німецько-більшевицького фронту. Присілок Плоска к[оло] с. Любешка Новострілиського р-ну, положений над річкою Свірж, що є немов границею в тому місці між Бібреччиною та Перемишлянщиною. Сам присілок положений в глухій закутині далеко від всяких комунікаційних шляхів, навколо окружений лісами, був найкращим місцем для вишколу повстанських сотень. Тут вишколювалося кілька сотень і підстаршинська школа, яку очолював пор. по національності Чех, що перейшов з німецької армії до УПА. В той час коли проводила вишкіл сотня “Полтавці”, рівночасно на присілку переводили також вишкіл сотні “Буйні” (с[отенн]ий Вовк) і “Рубачі” (с[отенн]ий Ворон).

Вишкіл відбувався на лісовій поляні недалеко присілка, а ночувати стрільці приходили на присілок, де зайняли майже всі стодоли. Тому, що наближався німецько-більшевицький фронт

вишкіл сотні проводився прискішеним темпом. Завданням ком[андного] складу сотні, було навчити елементарних підстав з військового вишколу повстанців. Від ранньої зорі до вечора сотня перебувала в лісі на вправах. За не цілий місяць сотня була вже дещо вишколена. Саме якраз під кінець липня почав наближатися фронт і треба було готуватися до його переходу.

26 липня зі сотень “Полтавці” і “Бурлаки” створено курінь під к[омандува]нням к-ра Романа, до якого прилучено одну чоту підстаршинської школи. Згаданий курінь перейшов з таборами в ліс к[оло] присілка Кам’янки недалеко с. Мелна Рогатинського р-ну. Звідси курінь пересунувся в ліс к[оло] с. Прибин, де квартирував два дні. Фронт наблизився недалеко села Прибин, так що курінь знаходився під обстрілом фронтової артилерії. Щоби не наражувати повстанців на зайві жертви, курінь залишив всі табори, коні і сідла, та ніччю 29 липня пересунувся поміж відступаючі колони німців в ліс к[оло] присілка Пилипці не далеко с. Мелна Рогатинського р-ну. Щоби легше перейти першу фронтову лінію большевиків, курінь розділено на сотні, а той чоти. Збірним пунктом назначено лісничівку на просілку Голодівка к[оло] с. Підгороді тогож р-ну, яка носила назву “Швайцарія”. 2 серпня курінь злучився разом на згаданій лісничівці, а чота підстаршинської школи відійшла продовжувати вишкіл.

Досвітком 3 серпня курінь лісами перейшов недалеко с. Дібринів і тут заквартирував. Вечером 3 серпня курінь перейшов попри с. Стратин Рогатинського р-ну і ранком 4 серпня заквартирував на присілку Колеби к[оло] с. Нараїв Бережанського р-ну. Вечером того дня курінь покинув присілок і перейшов квартирувати до с. Подусів Поморянського р-ну. В тому селі курінь квартирував два дні. На другий день в селі проведено збори на яких пвх. Сидір закликав місцеве населення вступати в ряди УПА. Того дня в пополудневих годинах на площі коло народного дому зібралось около 50 мужчин-добровольців, які побажали вступити в лави УПА. По перегляді комісії, яка складалася з команди куріня і лікаря, хорих завернуто до дому, а решту розділено поміж обі сотні.

6 серпня вечером курінь покинув с. Подусів і ранком 7 серпня заквартирував в с. Рекшин Бережанського р-ну. Залишивши вечером і це село курінь ранком 8 серпня заквартирував в с. Поточани тогож р-ну. 9 і 10 серпня курінь квартирував в господарських будинках Монастиря в с. Краснопуца тогож р-ну. По всіх селах, через які переходили повстанці перепроваджувано збори з місцевим населенням, на яких пвх. Сидір і пвх. сотні “Бурлаки”

Олімп реферували про політичне положення, та закликали населення не йти в ЧА, де їх без вишколу “заград[ительни] отряди” поженуть на передову.

Постої по селах курінь забезпечував сильними заставами і стежами, які висилано в усі напрями. Звичайно курінь заквартирував в селі досвітком, а застави і стійки дістали острій наказ нікого не випускати зі села і тим самим не допустити до можливого повідомлення району, про постій куріня. Щоденно на всі сторони в промірі 10 – 15 кілометрів розсилано розвідку, яка заходила навіть до райцентру і повідомляла про рухи і про силу большевиків. При куріні була полева жандармерія під к[омандува]нням рой. Вихора, яка мала завдання перевірювати і переслухувати всіх підозрілих типів, що крутилися вблизи розквартирування куріня. Часто бувало так, що вислані агенти НКГБ вешталися по селах і розвідували про рухи повстанців.

11 серпня курінь заквартирував в с. Храбузна Зборівського р-ну. Того дня вечером курінь виминаючи села дійшов до шосе і перейшов залізничний шлях Львів – Тернопіль, та ранком 12 серпня заквартирував в с. Ярославичі Залозецького р-ну. Село Ярославичі фронтовими діями було цілковито знищене. Населення мешкало в землянках, але повстанців приняло радо. З того села, як і з інших сіл голосилося багато добровольців до УПА, але з огляду на брак командного складу, не всіх можна було прийняти. Залишивши село курінь перейшов квартирувати до с. Носівці В[елико] Глубочівського р-ну.

Завданням куріня було йти через Поділля аж над [річку] Збруч, а звідти південним краєм Тернопільської області завернути в Підгаєччину. Такий пропагандивний рейд мав завдання доказати населенню, що УПА без огляду на зміну окупанта, визвольнореволюційну боротьбу продовжує далі. Але тому, що подільський терен безлісний, а райцентри вже були доволі сильні (вони скріпились в часі задержки фронту на Стрипі, від березня до липня) курінь завернув на південь і 13 серпня заквартирував в с. Мшана Зборівського р-ну. Село було положене заледви два кілометри від бувшої фронтової лінії і тому цілковито було спалене, та зруйноване. Населення не переймалося своїм зубожінням, а вибирувало в прифронтовій лінії і в окопах залишену німцями, та большевиками зброю і амуніцію, та передавало повстанцям. Табор куріня вже був вкрай перевантажений запасною зброєю і амуніцією. Було рішено в першому стрічному лісі її замагазинувати.

Вечером 13 серпня курінь покинув с. Мшана і ранком 14 серпня заквартирував в с. Глинна Козівського р-ну. Покинувши це село

курінь перейшов кватирувати до с. Конюхи тогож р-ну. Спочатку курень кватирував в кінці села від напряду с. Августівка, а опісля перейшов кватирувати в другий кінець села від напряду с. Бишки.

20 серпня розвідка донесла, що большевики налапали в Козівському районі коло 600-т чоловік до ЧА і під ескортою женуть їх з Козови через с. Красна до Зборова. Чота сотні “Полтавці” під к[омандува]нням чот. Калини і чота сотні “Бурлаки” дістали наказ зробити засідку к[оло] с. Красна, розбити большевицьку охорону і визволити арештованих людей. Коли повстанці дійшли на призначене місце і заняли становища, на обрїю показалися цілі купи людей окружених большевицькими штиками. Припустивши на близьку віддаль большевиків, повстанці пустили кілька кулеметних серій понад голови, щоби не вбивати цивільних людей. Большевики відразу змішалися з цивільними людьми, наказали всім лягати і зробивши собі в такий спосіб живі окопи почали відстрілюватися. Повстанцям тяжко було вести вогонь і вони почали кричати, щоби арештовані втікали. Половина арештованих втекла. Решта боячись погроз большевиків, лежали на землі далше. Повстанці побачивши таке положення, відступили. В тій засідці впало 8-м большевиків і двох цивільних. Повстанці втратили 2-х вбитих і трьох ранених.

Намагаючись виконати своє завдання курінь пускається в рейд, бажаючи дійти до Збруча. 22 серпня курінь закватирував в с. Олесин тогож р-ну. Вислана розвідка над Стрипу, вернувшись повідомила, що перехід через Стрипу к[оло] сс. Ішків – Богатківці Золотниківського р-ну є хоронений большевиками, а інші дороги є заміновані з часів фронту. Курінь покинув с. Олесин і завернув кватирувати до с. Цнів тогож р-ну. Досвітком 23 вересня* розвідка повідомила, що до с. Олесин приїхала сотня большевиків і грабує населення. К[омандува]ння куріня рішило їх розбити. В тій цілі було вислано сотню “Бурлаки” під к[омандува]нням с[отенно]го Чорного на Олесин, яка мала вигнати звідтам большевиків.

Сотня “Полтавці” під к[омандува]нням с[отенно]го Максима і к-ра Романа вирушила підводами під Козову. Її завданням було, поробити застави і перетяти телефонічне сполучення Козова – Бережани і Козова – Тернопіль. Залишивши підводи в с. Козівка сотня “Полтавці” почала підсуватися під Козову. Наперед був

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: серпня

висланий рій на заставу на шляху Козова – Бережани. Не доходячи до гостинця рій зустрів большевиків, які стрілецькими рядами ровом посувалися до Козови, а в певній віддалі за ними їхали авта. Зав'язалася коротка перестрілка, в якій впав роевий, а всі інші завернули. Сотня “Полтавці” вийшовши на рівнину розвинулась в розстрільну і почала наступати на Козову. Проїшовши кількадесят метрів, була обстріляна цільним вогнем большевиків. Від перших стрілів був легко ранений в ногу к-р Роман і тяжко ранений один стрілець. Тому, що наступати відкритим тереном було доволі тяжко, а большевикам приїхала допомога з Бережан і почала обстрілювати сотню легкою артилерією – сотня цофнула до с. Козівки.

Зв'язковий від с[отенно]го Чорного повідомив, що сотня “Бурлаки” не заставши большевиків в с. Олесин (вони втекли до району і покликали допомогу з Бережан) пігналася за ними до Козови. Але побачивши, що з Бережан іде большевикам допомога – завернула. В такій ситуації сотні завернули до Ценева. В тій сутичці сотня “Полтавці” мала двох вбитих і був ранений к-р Роман. Большевики втратили п'ять вбитих.

Вечером 23 серпня похоронивши вбитих курінь залишив с. Ценів і перейшов кватирувати на крайні хати с. Конюх від ліса. День 24 серпня перейшов спокійно. Того дня з добровольців, які зголосилися до УПА зорганізовано дві нових сотні, під к[омандува]нням с[отенн]их Рена і Крилатого. Обі новозорганізовані сотні закватирували в лісі к[оло] присілка Геленки і почали проводити вишкіл.

25 серпня розвідка донесла, що большевики в Бережанах концентрують більші сили. Вечером сотня одержала наказ скріпити застави. Досвітком 26 серпня від напряду дороги Дрищів – Конюхи почулися стріли. Це большевики приїхавши гостинцем через Дрищів в ліс під Конюхи, наступали на повстанчу заставу. Застава не видержала большевицького наступу і відступила, відкриваючи тим самим прямиий наступ на курінь. В той сам час большевицькі гранатомети, які стояли на горбі по другому боці с. Конюх коло могили, обстрілювали сотню. Обі сотні вицофали в ліс. Большевики спалили і пограбували кільканадцять хат та від'їхали до району. Сотня “Полтавці” мала двох ранених.

Перекуватирувавши ще оден день на присілку Геленки к[оло] с. Конюхи, курінь (він складався тепер з чотирьох сотень) перейшов кватирувати на присілок Залуже к[оло] с. Поручин Бережанського р-ну. Залишивши присілок курінь 29 серпня закватирував в с. Вербів тогож р-ну. Зі села Вербова курінь

перейшов до с. Вулька тогож р-ну. В тому селі із новозголошених добровольців зорганізовано ще одну сотню і передано під к[омандува]ння курінного бунч. Голки. Всі три новозорганізовані сотні перейшли кватирувати в ліс до старого повстанчого табору недалеко цього села. Сотні “Полтавці” і “Бурлаки” покинули с. Вульку і закватирували на хуторах Пилипці к[оло] с. Стратин Рогатинського р-ну. На тому постю курінь кватирував кілька днів.

6 вересня розвідка донесла, що в сс. Нараїв, Рогачин большевики концентрують більші сили. Курінь залишив хутори і перейшов в ліс на другу сторону с. Стратин недалеко присілка Погребиська. Було вислано зв'язкового з наказом до с[отенно]го Рена (він в той час був відповідальний за три новозорганізовані сотні), щоби він перевів новозорганізовані сотні з огляду на можливу облаву в другий ліс. Однак с[отенн]ий Рен чомусь злегковажив большевицьку загрозу і залишився далше на тому місці кватирувати.

7 вересня коло год. 12 на три новозорганізовані сотні зі всіх сторін почали наступати большевики. Зав'язався бій. Повстанці на становищах держалися до вечора. Нічю прориваючись через большевицькі застави в другий ліс, нездисципліновані і невишколені сотні почали розлітатись. З решти, яка залишилась, кращик приділено до сотень “Полтавці” і “Бурлаки”, інших відпущено до дому. Три новозорганізованих сотні перестали існувати.

8 вересня курінь пересунувся лісами і закватирував недалеко с. Кліщівни над яром в лісі. 12 вересня к-ра Романа, з огляду на поранення звільнено з обов'язків курінного, а к-ром куріня призначено Яструба.

14 вересня, сотня “Сіроманці”, яка була третою сотнею в курени [звела кроткий бій...] [...] [...] “Полтавці”, “Бурлаки”, “Сіроманці” – к-р Косач, сотні самооборони Перемишлянського – к-р Довбня – і Рогатинського – к-р Кос, повітів), покинув цей ліс і перейшов кватирувати до старого табору “Орлів” в ліс недалеко с. Дички тогож р-ну. В тому таборі курінь кватирував два дні. 17 вересня курінь залишив табор сотні “Орли” і перейшов кватирувати на присілок Кам'янки. 19 вересня чота сотні “Полтавці” під к[омандува]нням чот. Листка зробила засідку на гостинці Перемишляни – Рогатин недалеко присілка Воронів. У висліді засідки знищено таксівку й поранено пасажирів, які під прикриттям ночі втекли в ліс. Вечером того дня курінь залишив присілок Кам'янки і ранком 20 вересня закватирував в лісі к[оло] с. Романів Бібрківського р-ну. Через два дні курінь залишив цей постій і

перейшов кватирувати в ліс к[оло] с. Унів Перемишлянського р-ну. На цьому постю курінь кватирував цілий тиждень. На свято Чесного Хреста монахи з Унівського Монастиря відправили в таборі повстанців полеве Богослуження. 29 вересня розвідка донесла, що большевики в Перемишлянах збирають більші сили війська. На ранок 30 вересня заряджено боєве поготівля.

30 вересня коло год. 10 большевики почали наступати на ліс. До бою були кинуті сотні “Сіроманців” і “Бурлаки”. Бій тривав цілий день. Большевики наступали 22-ва рази, і все були відбиті. Сотня “Полтавці” безпосередньої участі в бою не брала, лише держала застави беручи табор в кругову оборону. Коло 1 год. 1 жовтня повстанці залишили поле бою і перейшли кватирувати в ліс к[оло] с. Пнятин тогож р-ну.

До год. 16 того дня було спокійно. Повстанці відпочивши ставали в ряди брати обід. В той час над повстанським табором появилсь ворожий літак, який пустивши кілька кулеметних серій – відлетів. Незадовго розвідка донесла, що до с. Пнятина приїхали большевицькі танки. К-р Яструб дав наказ готувитися до відмаршу. Першою сотнею йшла сотня “Бурлаки”. Сотня “Полтавці” йшли в задному забезпеченні. Завданням куріня було перейти залізничний шлях Львів – Бережани і дістатися в більшій ліси. Коли передне обезпечення сотні “Бурлаки” опинилося на поляні – під лісом появилися три ворожі танки, які почали обстрілювати повстанчу колону з танкових гармат. Всі сотні, крім передного обезпечення, яке вспіло прорватись вже за з[алізною] дор[орожною] лінію – завернули назад в ліс. В перших хвилинах виникла паніка, але її скоро було опановано і курінь знова лежав на становищах, творячи кругову оборону. К-р Яструб цільними стрілами з ПТР-а знищив одного ворожого танка, два інші завернули. Повстанці на становищах лежали до вечора. Ніччю коло год. 22 курінь прорвався без одного стрілу з окруження і зробивши кількадесят кілометровий перемарш закватирував в лісі к[оло] с. Стратин Рогатинського р-ну. В бою під Пнятином сотня мала одного раненого.

2 жовтня курінь (сотні “Сіроманці”, “Бурлаки” і “Полтавці”) під командою к-ра Яструба зложив присягу вірності українському народові на руки к-ра Шелеста. 3 жовтня курінь покинув цей табор і перейшов кватирувати до старого табору сотні “Орли” к[оло] с. Дички. 7 жовтня курінь розчленовано по сотням і призначено терени на зимове кватирування.

Сотня “Полтавці” тимчасово дістала завдання відійти в Бібреччину, а на зимове кватирування її призначено терен

Перемишлянського р-ну. По виконанню завдання в Бібреччині, сотня повернула в Перемишлянщину і заквартирувала на хуторах Березівки к[оло] с. Коржиличі Перемишлянського р-ну. В цьому терені сотня квартирувала до кінця грудня 1944 року.

17 грудня сотня “Полтавці” дістала наказ від к-ра куріня Яструба бути готовою до бойових завдань і відійти в ліс к[оло] с. Мелна Рогатинського р-ну. Тут к-р Яструб дав завдання сотні, і вислав її на заставу на гостинець Бібрка – Стрілиська Нові. Вечером, 18 грудня сотня заняла становища по обох боках гостинця Бібрка – Стрілиська Нові. В той сам вечір сотня “Сіроманці” провела акцію на райцентр Стрілиська Нові і зліквідувала його. За деякий час після того, як в райцентрі почалася акція, на становища сотні “Полтавці” наїхала вантажними машинами большевицька допомога з Бібрки.

Автомашини їхали при малому світлі і повстанців не бачили. Підпустивши авта на близьку віддаль, сотня привитала їх сильним вогнем. Большевики поскакали з авт, заняли становища і лежали до ранку, не наслідуючись ані разу наступати. По закінченні акції в райцентрі сотня на знак ракети залишила становища, і відійшла, в ліс к[оло] с. Мелна.

Сотня “Сіроманці” зліквідувала райцентр цілковито. Ворог втратив сорок вбитими. Випущено також 60 в’язнів з тюрми. Повстанці мали 5-х вбитих між якими впав і к-р Яструб. Сотня “Полтавці” не мала жодних втрат.

Після цієї акції сотня “Полтавці” в третій декаді грудня квартирувала на хуторах Березівки к[оло] с. Коржиличі Перемишлянського р-ну.

28 грудня сотня “Полтавці” розділившись на дві частини, одна під к[омандува]нням с[отенно]го Максима, а друга – чотого Семена, квартирували в лісі недалеко присілка Кам’янки к[оло] с. Мелна Рогатинського р-ну, кожна частина окремо. Рано 29 грудня стійка донесла чотовому Семенові, що в лісі від с. Коржиличі Перемишлянського р-ну появилася большевицька розвідка. Незабаром в тому напрямі почувлися стріли. Чота замаскувавши сліди постою долучує до другої частини сотні. В міжчасі розвідка донесла, що на краю ліса від с. Мелна большевики зробили заставу і посуваються в напрямі присілка Кам’янки і Стиртиська. С[отенн]ий Максим дає наказ машерувати в напрямі присілка Пилипівки, де повинна була квартирувати чота сотні “Сіроманці” під к[омандува]нням сотенного Косача. В с. Мелна почувлися стріли, а передні стежі большевиків вже підходили до присілка Кам’янки. По дорозі до сотні

долучилась розвідка з Коржелич і повідомила, що большевики поробили застави на краю ліса від сс. Коржилічі, Добрянчі і Фірлієва. Чути було стріли також в сс. Дички, Яглуш і Виспа Рогатинського р-ну. Було видно, що ліс заблокований і буде облава. Гостинця Перемишляни – Рогатин перейти було неможливо, бо там стояли танкетки. Не заставши чоти “Сіроманців” на Пилипівках, сотня скручує в ліво і йде в напрямі присілка Житці к[оло] с. Коржеличі. Доходячи до краю ліса на узбіччя гори, повстанці почули крики... С[отенн]ий Максим наказує стати, зайняти кругову оборону і приготувитись до бою. Чути виразно слова ворожої команди. Большевики підходять розстрільною до становищ повстанців.

– Без наказу не стріляти! – йде по лінії наказ с[отенно]го Максима. Десь недалеко на замерзлій дорозі чути таракхит возів, якими большевики підвозять гранатомети і тяжкі кулемети. З північної сторони понад деброю на становищах сотні наступає перша ворожа розстрільна. Сотня окружена ворожим перстеном, була год. 12-та, коли впали перші стріли.

– Стріляти до цілі – наказує чотовий Калина, – “держіться добре хлопці. Тут іншого виходу немає, тільки сильний вогонь і прорив.” По ворожій розстрільній заграли кулемети першої чоти і примусили її відступити. За кілька хвилин ворог знову поновлює наступ і підходить на п'ятьдесят мт. до становищ сотні. Сильний перехресний вогонь і ворог цофається до заду, робить маневр і заходить з північного заходу. Знову сильний вогонь повстанців, але ворог по власних трупах атакує дальше. Серед ворожої розстрільної стрільці завважають їхнього командира, який вимахуючи наганом кричить: “Вперьод! Вперьод!” – Ціляй ось тут – говорить чот. Семен і взявши від вбитого стрільця кіса – його МП-і затялося, – стріляє в большевицького командира і кладе його на місці. Ворожа розстрільна панічно втікає, залишаючи на полі бою вбитих і ранених. Бій затягнувся, навколо чути тріскіт кулеметів і розриви гранатометних стрілен. Сотня має вбитих і ранених, які готувлять для себе вже гранати, чекаючи останньої хвилини. Ворожий перстень звужується. В північному напрямі видно ворожі червоні ракети, які сигналізують по допомогу, а рівночасно показують напрям гранатометам. Серед оглушливої стрілянини ледви чути звуки моторів тяжких танків. Вони з віддалі 200-250 мт. починають обстрілювати становища сотні з гарматок і танкових кулеметів. Пострілом з ПТР-а один танк був ушкоджений, його екіпаж знищений, два інші від'їздять в зад і перестають шкодити своїм нецільним вогнем повстан-

цям. Змінивши напрям, вони знову під'їжджають до становищ сотні. Серед розгару бою паде наказ с[отенно]го Максима: "Приготовити гранати і приготовитися до прориву!" Могутнє "Слава" і по лісі розлягається вибух кількадесяти ручних гранат. Від несподіванки ворог цофається до заду, але опам'ятавшись старається далше тримати повстанців в окруженні. Сильний вибух гранат і могутнє "Слава" вдруге і сотня прориває ворожий перстень і виходить з окруження. В часі прориву паде смертельно ранений с[отенн]ий Максим говорячи: "Хочу бачити Україну вільною, а Київ столицею сходу" – і сконав. Чотовий 1-ї чоти подає команду: "Сотня на мій наказ! За мною!" і виводить повстанців з окруження. По лісі повстанці стрічають ще кілька ворожих застав, які ліквідують і перед вечером переходять річку Свірж, та входять в ліси Бібреччини. В цьому бою сотня втратила 21-н вбитих (між ними с[отенн]ий Максим і 4-х роєвих) та 11 ранених. Ворог втратив за відомостями розвідки коло 200 вбитих і ранених.

Після того бою переведено реорганізацію сотні і створено дві чоти. Командиром сотні призначено чот. Семена. С[отнн]ого Максима похоронено в с. Яглуш ^аРогатинського р-ну.^а

Сотня "Полтавці" в січні 1945 року кватирувала в терені Поморянського р-ну. 12 січня сотня кватирувала на хуторах Пасіки к[оло] с. Новосілка тогож р-ну. В год. 8 стійковий завважив підводи, якими большевики під'їжджали до хуторів. Сотня відійшла в ліс, виставила застави і стійки, та вислала стежу в напрямі хуторів. В год. 9 повстанська застава під к[омандува]нням рой. Зеленого почала бій з большевиками, які окружали ліс. За деякий час застава долучила до сотні, вже без роєвого і одного стрільця, які згинули. Большевики окружили ліс і вицофувати не було куди, та треба було прийняти бій. Сотня заняла кругову оборону і чекала на ворога. Коло год. 11 большевики в силі 4 рот повели наступ з двох сторін. Наткнувшись на сильний вогонь повстанців, большевики залягли. За деякий час вони почали наступати в іншому місці, але і тут залишивши вбитих, завернули на попередні становища. Після кількох безуспішних наступів, большевики заняли становища і взяли сотню в окруження. За цей час повстанські становища були обстрілювані з кількох ворожих гранатометів. Після год. 16 к-р сотні Семен дав наказ до прориву. Сотня вдаривши ручними гранатами в найслабшу заставу ворога прорвала її і вийшла з окруження. Сотня втратила 4-х вбитих і кількох ранених. Большевики втратили 32-х вбитих і ранених.

В лютому, березні і квітні 1945 року сотня квартирувала в теренах Перемишлянського і Поморянського р-нів.

15 квітня одна чота сотні “Полтавці” зробила засідку в селі Кимир Перемишлянського р-ну. Чота заняла становища в зруйнованих хатах 20 метрів від шляху Бібрка – Перемишляни. Вістун Орел пішов до телефону і приставившись як місцевий голова с. ради, повідомив большевиків, що в селі є “бандьори” і просив приїхати. Нач. НКГБ відповів йому, що висилає туди около 25 НКВД-ів і стрибків. Через годину над’їхали большевики і попали на засідку. У висліді засідки вбито 9-х большевиків, в тому старшого л[ейтенан]та НКГБ, 6-х зловлено живими і кількох поранено. Здобуто: 5 кулеметів, 2 автомати, дві СВТ, 6 крісів і три пістолі. В той час одна чота сотні “Риболовці” держала заставу від сторони Перемишлян. На цю заставу наїхали большевики з Перемишлян і тут впало їх сімох вбитих. Обі чоти не мали жодних втрат.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 217-222. Копія.

№ 72-77
СОТНЯ “РИБОЛОВЦІ”

10 вересня 1944 р. – Грудень 1947 р.

№ 72
ДЕННИЙ НАКАЗ
ДЛЯ СОТНІ “РИБОЛОВЦІ”

№ 1

10 вересня 1944 р.

Сотня Риболовців

Постій, 10.IX.1944

ДЕННИЙ НАКАЗ ч. 1

Сьогодні, тоє 10.IX.44 створено нову сотню, яка дістала назву “Риболовці”.

Порядок денних занять:

1. Рання зоря о год 6
2. Миття, сніданок, порядкування району до години 7.30
3. Ранній звіт о годині 8
4. Заняття від 8-12 і 14-18
5. Обід від години 12-14
6. Вільні заняття від год. 18 -
7. Наказ о год. 18¹⁵
8. Вечірня зоря о год. 8

Забороняється стільцям без відома назначених роевих відходити від колиб. Придержуватися і виконувати накази роевих, чотових і вищих ваших зверхників.

Ваші зверхники є:

1.	чот.	I-шої	чоти:	чот.	Мороз
2.	-”-	II-гої	-”-	-”-	Байденко
3.	роевий	1-го	роя [I чоти]:	р[ой.]	Кармель
4.	-”-	2-го	-”-	р[ой.]	Зір
5.	-”-	3-го	-”-	р[ой.]	Лемко
6.	-”-	4-го	-”-	[рой.]	Зуб
7.	-”-	1-го	роя II чоти:	р[ой.]	Гроза
8.	-”-	2-го	-”-	р[ой.]	Голуб

9. -"- 3-го -"- р[ой.] Летун
10. -"- 4-го -"- р[ой.] Дем'ян*

Стрільці полагоджують справи лише службовою дорогою.
Забороняється включно з найвищою карою писання різних штахеток додому, дезерію.

Зі зброєю обходитись обережно, щоб не стрілити, бо цим зраджуємо свій постій.

Назначується службовим підстаршиною р[ой.] Кармеля, який відповідає за точність переведення всіх збірок і за тишу в таборі.

Підписав командир
відділу
Сот. /Меч/

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 3, арк. 17-18. Оригінал. Рукопис.

№ 73 ДЕННИЙ НАКАЗ ДЛЯ СОТНІ “РИБОЛОВЦІ”

№ 2

11 вересня 1944 р.

Сотня Риболовців

Постій, 11.IX.1944

ДЕННИЙ НАКАЗ ч. 2
Службовий підстаршина: роєвий Зір

Кличка бойова: Медвідь – Бурмило
-"- вартова: Сцена – Степ

В час алярму чи яких небудь стрілів в таборі, або поза ним не робити жодного руху, в ночі вставати аж на наказ службового [підстаршини] чи роєвих. Роєві подбають про порядок в часі алярмів.

Підписав командир
відділу
Сот. /Меч/

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 3, арк. 18. Оригінал. Рукопис.

* Можливий варіант прочитання: Дамен

№ 74

ДЕННИЙ НАКАЗ ДЛЯ СОТНІ “РИБОЛОВЦІ”

№ 3

12 вересня 1944 р.

Сотня Риболовців

Постій, 12.IX.1944

ДЕННИЙ НАКАЗ ч. 3

Служба на день 13.IX.1944:

Службовий підстаршина р[ой.] Стяг

Обслугу кухні виставляє рій службового підстаршини

Прийнято до сотні: чот. Залізняка, роевих Корнія, Меча, Стяга, інструктора Бродягу, політвиховників Сергія і Зенона. Звільнено р[ойових] Кармел[я] і Грозу.

Підписав командир
відділу
Сот. /Меч/

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 63, арк. 114. Оригінал. Рукопис.

№ 75

ДЕННИЙ НАКАЗ ДЛЯ СОТНІ “РИБОЛОВЦІ”

№ 4

13 вересня 1944 р.

Сотня Риболовців

Постій, 13.IX.1944

ДЕННИЙ НАКАЗ ч. 4

Служба на день 14.IX.1944:

Службовий підстаршина р[ой.] Лісовий

До сотні прийнято: р[ой.] Славка, інтенданта Білого, стрільців Кочовика і Гайка.

Підписав командир
відділу
Сот. /Меч/

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 63, арк. 114. Оригінал. Рукопис.

№ 76
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ДЕЗЕРТИРІВ
З СОТНІ “РИБОЛОВЦІ”

[Вересень 1944 р.]

ДЕЗЕРТИРИ
сотні “Риболовців”

1.	Соловій	Пархуць Іван	1923	Юнашків
2.	Сич	Медвідь Іван	1913	-”-
3.	Воробець	Білоус Теодор	1912	-”-
4.	Терен	Панахида Теодор		
5.	Смерека	Кліщ Стефан	1924	-”-
6.	Дятель	Чарівний Михайло	1921	Лучинці
7.	Крук	Гутила Андрій	1921	-”-

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 63, арк. 113. Оригінал. Рукопис.

№ 77
ХРОНІКА СОТНІ “РИБОЛОВЦІ”

Грудень 1947 р.

ХРОНІКА СОТНІ “РИБОЛОВЦІ”

День 10 вересня 1944 р. був хмарний і холодний. В повстанському таборі в лісі недалеко с. Вулька Бережанського р-ну, чути було веселі перекикування стрільців. В тому таборі розквартирувався загін УПА під к[омандува]нням к-рів Остапа і Бондаренка.

Вже з ранку серед повстанців ходили чутки, що буде зорганізована нова сотня. Перед полуднем дві новозорганізовані чоти, що були до цього часу при сотні “Лісовики”, стали в лаву. Їх переглянув к-р Остап. Хорих відпустив додому, а симулянтів “вилікував на місці”. З цих власне двох чот зорганізовано сотню, яка одержала назву “Риболовці”. Перший командний склад сотні був слідуєчий: к-р сотні Меч, пвх. Сергій, бунч. Водопад, інтенд[ант] Гайок; Чотовими були: 1-ої чоти Байденко, 2-ої чоти Залізник, 3-ої чоти Славко.

До вечора тогож дня новозорганізована сотня збудувала собі колиби. На вечірньому наказі відчитано денний порядок на слідуючий день. Ранком другого дня по сніданню новозорганізована сотня під проводом своїх старшин і підстаршин почала військовий вишкіл. Зранку 11 вересня сів дрібний дощ. Сотня на військові заняття не виходила, лише в колибах пвх. Сергій проводив політзаняття. Він простими, але зрозумілими словами пояснював повстанцям чому і для якої цілі створена УПА. По полудні випогодилося і сотня вийшла на військові вправи. Вправи відбувалися під керівництвом с[отенно]го вишкільника Бродяги.

Тому, що к[омандува]ння загону запланувало зробити рейд на Волинь, сотня почала прискішеним темпом проводити вишкіл. Завданням ком[андного] складу було навчити повстанців елементарних засад з військового вишколу, як обезпечений марш, обезпечення постою, вартівнича служба і розстрільна.

14 вересня від самого ранку в таборі великий рух. Чути голосні накази службових старшин і підстаршин. Господарчі рої готують обози, направляють упряж та ладують на вози запасну амуніцію. По полудні загін одержав наказ готуватися до відходу. Повстанці чистили зброю, направляли одяг і приготовлялися до від маршу. Перед вечером того дня цілий загін покинув табор і подався в північному напрямі. Над ранком загін спинився на денний відпочинок в лісі к[оло] с. Вербів Бережанського р-ну. Вечером 15 вересня загін покинув цей ліс і перейшов кватирувати на присілок Залуже к[оло] с. Поручина тогож р-ну. На тому присілку загін кватирував два дні.

17 вересня [19]44 року около год. 8 на повстанські становища наскочили большевики від сторони с. Волиця. Припадок хотів, що большевики наскочили на один із найслабших відділів, який не видержавши напору большевиків, впустив їх до табору. На відгук стрілів на становища вибігли негайно інші сотні і повели наступ проти большевиків. Сотня “Риболовці” цофнулася до заду і занявши нові становища, держала їх до вечора. В тому бою відзначилися роевий Зір і інтенд[ант] Гайок.

Коли ворожа кулеметна ланка підсунулася недалеко становищ сотні, тоді рой. Зір і інтенд[ант] Гайок підповзли ближче до ворожого кулемета і одною ручною гранатою знищили його обслугу. Забравши кулемета, вони вернули на попередні становища і почали обстрілювати большевиків. На відтинку становищ сотні наступало около 60 большевиків. Вони були відбиті. 15 з них вдерлися між становища сотень “Холодноярці” і “Риболовці”, але цільний вогонь кулемета чот. Залізняка, примусив їх відступити.

Перед вечором під напором повстанського наступу, большевики втекли до району. В тому бою загін втратив трьох вбитих і сімох ранених. Сотня "Риболовці" мала в тому бою двох вбитих і трьох ранених. Ворог втратив за даними розвідки 165 вбитими.

Поляглих повстанців похоронено на побоевищі. На невисокому березі яру, над потічком присілка Залуже, видніє невисока могила з березовим хрестом. Вона буде пригадувати майбутнім поколінням про героїчну боротьбу УПА.

Вечером після бою загін покинув присілок Залуже і перейшов на постій в ліс к[оло] с. Віцинь Поморянського р-ну. Вечером 18 вересня виминаючи села загін за квартирував в маленькому ліску к[оло] с. Присівці Зборівського р-ну. З цього постою відпущено ранених на лічення, на пункти УЧХ. 19 вересня ще сонце не сховалося за обрій, як загін рушив далі. Підійшовши під шосе Львів-Тернопіль, загін виждав аж стемніло, тоді перейшов шосе і залізничний шлях і подався на північ. Ранком 20 вересня за квартирував на хуторах к[оло] с. Ніще Заложецького р-ну.

На цих хуторах населення було дуже бідне, все його майно було пограбоване і знищене в часі переходу фронту. Все поле було зоране гарматними стільнами, та перетинане фронтовими окопами. Всюди було видно понижені танки, авта, гармати, цілі купи лежали різнорідної амуніції. Поля були заміновані. Можна було проводити лише розмінованими стежками і дорогами. Хоча населення мешкало в землянках і само не мало що їсти, але повстанців прийняло дуже радо.

Вечером загін залишив хутори і подався на північ, та за квартирував в с. Звижень тогож р-ну. Сотні роз таборилися в селі, а обози виїхали до ліса. Перемучені довгим маршем повстанці відпочивали. Лише стійки і застави берегли від важливого наскоку большевиків.

Село Звижень положене в долині, між двома горбами вкритими лісами. Населення доволі заможне. Фронтовими діями знищене мало. До повстанців ставилося прихильно. Місцеві дівчата допомагали в організуванні харчів, одягу і інших потрібних річей. На тому постою загін квартирував два дні. На другий день коло год. 10 заповіджено поготів ля. Це розвідка донесла, що до сусіднього села приїхали большевики, але довідавшись про силу повстанців, відїхали. Поготівля відкликано.

22 вересня перед вечором відбувся перегляд загону. На сільському майдані довгими лавами шість сотень витягнулись до перегляду. К-р Бондаренко здав звіт про стан загону к[омандир] ові Остапові. Місцеве населення зі захопленням оглядало довгі

лави повстанців і було горде, що й воно має своїх оборонців. Вечером загін відійшов. Зі сльозами на очах прощало населення повстанців. Вже давно передне убезпечення покинуло село, а вигуки прощання ще не затихли.

Ранком 23 червня загін за квартирував на хуторах Іванці к[оло] с. Лопушна Почаївського р-ну. Село Лопушна належить вже до краєвиду Волині. Як краєвид, так і населення, дещо відрізняється від Поділля. Люди Волині низькі ростом, барчисті, ситі, мовчазні і недовірчиві. На запити відповідають коротко і двозначно. Але, коли пізнають з ким мають до діла, стають щиріші. Серед населення пізнати вже Волинський говір.

На цих хуторах загін квартирував два дні. Перший день пройшов спокійно. На другий день досвітком 24 вересня о год. 3 нічну тишу прорізала кулеметна черга. Заповіджено боеве поготівля. Це застава сотні “Риболовці” стріляла до якихось тіней. Коли к-р Остап надійшов і освітив терен ракетною, то виявилось, що це були кущі. Але все одно поготівля не відкликано, бо розвідка донесла, що большевики концентрують більші сили недалеко постою загону. В год. 10 поготівля відкликано, бо прийшли суперечні відомості.

В год. 16 на заставу повстанців посипалися кулеметні і автоматні черги. Повітря прошили гарматні і гранатометні стрільна. Земля задрожала від розривів. Від запальних куль загорілися хати і бухнули чорними клубами диму. В таборі настав оживлений рух. Сотні займали оборонні становища, а обози виїздили в ліс.

Сотня “Риболовці” була кинута до наступу. Пройшовши 150 метрів, наступаюча розстрільна під сильним обстрілом ворога, мусіла залягти. Коли большевикам не вдалось проломити оборонної лінії повстанців, сильним вогнем своїх гранатометів і кулеметів, тоді вони пустили до наступу танкетку. Під обстрілом танкетки, сотня цофнулася до заду і заняла становища в рові, які держала до вечора.

Весь табір загону, відступаючи натрапив на большевицькі танки і був захоплений ворогом. В тому бою сотня втратила 1 вбитого і двох ранених. Втрати цілого загону виносили п'ять вбитих і сімох ранених. Втрат ворога тяжко було устійнити, бо загін рушив з того постою на південь.

На поле Волині запала темна ніч, як загін залишив поле бою. Лише блідий місяць і большевицькі ракети присвічували повстанцям дорогу. Ранком 25 вересня загін за квартирував на хуторах Ліщина к[оло] с. Загір'я Залозецького р-ну. На тому постою помер тяжко ранений стр. Змій. Там його і похоронено. Залишивши

хутори, загін 26 вересня за квартирував в лісі к[оло] с. Вертелка тогож р-ну. Зі села Вертелки загін подався далше на південь і 27 вересня за квартирував в с. Альбанівка Зборівського р-ну.

По тяжкому марші, перемоклі і перемучені повстанці відпочивали. Але ворог довго відпочивати не дав. Вже коло полудня повітрям потрясли гранатометні вибухи. Почулися також кулеметні черги. Це застава сотні “Лісовики” зводила бій з наступаючими большевиками. Бій тривав до вечора. Сотня “Риболовці” участі в бою не брала, а тримала лише заставу від сторони с. Сервири* тогож р-ну.

Вечером загін подався далше на південь. Падав густий, зимний, осінний дощ. Повстанці голодні і вимучені, ледви тягли ноги в густому, подільському болоті. Переходячи через сс.. Сервири, Яцківці, Мшану, Волосівку, Ярчівці Зборівського р-ну, повстанці на ходу одержували від населення харчі, які воно тримало вже заздалегідь приготовані. В селах Сервири, Яцківці, Мшана, на пунктах УЧХ залишено ранених. Ранком 28 вересня загін за квартирував на хуторах Нетреби к[оло] с. Плавуча Мала Рогатинського р-ну.

30 вересня загін розчленовано по сотням і призначено терени операцій. Сотня “Риболовці” перейшла в лісі к[оло] с. Нараїв Бережанського р-ну. Звідти подалася в лісі к[оло] с. Стратин Рогатинського р-ну.

2 жовтня сотня зложила присягу на вірність Українському народові. Присягу приймав к-р Шелест. Того дня перед полуднем відбулася відправа старшин, на якій к-р Шелест говорив, як приготувати сотні до присяги.

До присяги повстанці пригтовлялися як на велике свято. Всі чистили взуття, одіж і зброю. В пополудневих годинах відбулася присяга. Присягу складали курінями. Курінь вставлявся в каре (чотирикутник відкритий з одної сторони). Сотенні здавали звіти курінному, а цей звітував к[омандир]ові Шелестові. Перевівши перегляд куреня, к-р Шелест проводив слова присяги, за ним повторяв цілий курінь. Кожна сотня висилала двох відпоручників, які зложивши руки на Тризуб, зроблений зі смерекового чатиння, присягали від імені цілої сотні. Після присяги відбулася відправа сотенних пвх., на якій к-р Волянський і Крига реферували про напрям дальшої політ виховної роботи у відділах.

Вечером тогож дня сотню розчленовано на чоти і висла-но в терен Поморянського р-ну організувати взуття і одіж на

* Так у тексті. Ймовірно, тут і далі повинно бути: Сировари

зиму. 12 жовтня чоти вернули з терену вповні забезпечені взуттям і одягом. 13 жовтня сотня покинула ліс к[оло] с. Дусанів Поморянського р-ну і перейшла в лісі к[оло] с. Болотня тогож р-ну. На тому постю сотня кватирувала до 15 жовтня. Того дня вечером сотня перейшла кватирувати на хутори к[оло] с. Бачів тогож р-ну. Днем сотня стояла в лісі і проводила військові вправи, а вечером заходила на хутори вечеряти. Змінюючи часто постій, сотня кватирувала в лісах к[оло] сс. Бачів і Болотня до 26 жовтня.

Того дня на терені Поморянського р-ну большевики робили облогу великими силами військ НКВД. Цілий день сотня перебувала в боєвому поготівлю. Вечером того дня сотню розчленовано по чотам. Чота під к[омандува]нням чот. Байденка відійшла в терен Перемишлянського р-ну, і за кватирувала в лісі к[оло] с. Жашків Глинянського р-ну. Змінюючи постій чота перейшла кватирувати до с. Гологірки тогож р-ну.

По селах Глинянського р-ну чота кватирувала до 6 листопада. Під охороною чоти пвх. Сергій проводив в селах Жашків, Гологірки, Жуків, Шпиколоси масові збори з місцевим населенням. Крім вияснення про міжнародне політичне положення, пвх. Сергій вияснив населенню характер другої імперіалістичної війни і роль ССРСР в ній, як найбільшого агресора.

Покинувши терен Глинянського р-ну, чота перейшла в терен Перемишлянського р-ну і за кватирувала в лісі к[оло] с. Пленікова. 10 листопада чота долучила до сотні в лісі к[оло] с. Болотня Поморянського р-ну.

Друга і третя чоти в часі від 26 жовтня до 10 листопада кватирували по лісах і хуторах, між сс.. Новосілка Поморянського р-ну і Нараїв Бережанського р-ну. 11 і 12 листопада сотня кватирувала к[оло] с. Болотні. 13 листопада сотня перейшла кватирувати на хутори к[оло] с. Бачева. На тому постю сотня кватирувала два дні. На другий день з північного напрямку почулися стріли. Коло год. 8 із села Бачева почали тікати селяни, які скривалися від мобілізації в ча. Вони повідомили сотню, що в напрямі ліса посувається большевицька розстрільна в силі около 100 чоловік. Майже рівночасно повернула розвідка зі сс.. Подусільна і Дусанів, яка рівнож повідомила про наступ большевиків на ліси, де кватирувала сотня.

Сотня разом зі самообороною з с. Бачева лісами подалася на присілок Погребиська к[оло] с. Стратин Рогатинського р-ну. Тому, що впав сніг сотня залишала за собою виразний слід. На присілку Погребиська були сотні "Бурлаки" і "Чорноморці". Сотня

“Риболовці” відійшла даліше в ліс, а сотня “Бурлаки” заняла становища при слідах, сподіваючись большевицької погоні. Ліс, в якому кватирували згадані сотні, большевики заблокували. По селах Стратин, Дібринів, Підгородя і Кліщівна Рогатинського р-ну, а також в с. Дусанів Поморянського р-ну кватирували большевики. В той час відбувалися великі облави на теренах Поморянського, Перемишлянського і Рогатинського р-нів.

Сотня “Риболовці” заняла становища в лісі на горбі, виславши рой. Лісового з трьома стрільцями в бойову розвідку, в напрямі с. Дібринів. За кілька хвилин почулися густі стріли з напряму становищ сотні “Бурлаки”. Повернув також рой. Лісовий і зголосив, що в лісі стрінувся з большевиками, мав з ними перестрілку, в якій втратив одного вбитого і одного раненого. К-ри сотень Меч і Жук (сотенний сотні “Чорноморці”) разом з тереновими провідниками обговорювали боеве положення, як нечаяно посипалися густі кулеметні стріли. Теренові боївки пішли в розтіч, потягаючи за собою частину повстанців. Лише чота під к[омандува]нням чот. Байденка здержала сильним кулеметним вогнем большевиків і дала можливість решті сотні впорядкуватися.

Впорядкувавшись, сотні “Риболовці” і “Чорноморці” обійшли становища большевиків і зайшли на їхні сліди та подалися в напрям с. Болотні. Перед вечером того дня обі сотні перейшли на присілок Черемшина к[оло] с. Нараїв Бережанського р-ну. На тому постую сотню розділено на дві групи. Одна група під командою с[отенно]го Меча відійшла на хутори Запусти к[оло] с. Подусільна, друга частина залишилася на присілку Черемшина. 15 листопада вечером большевики залишили села і виїхали до району.

17 листопада сотню розчленовано на чоти. Чота під к[омандува]нням чот. Залізняка відійшла в терен Підгаєцького р-ну. Чота під к[омандуванням]нням чот. Байденка залишилася в терені Поморянського р-ну. Чота під к[омандува]нням чот. Кармелюка залишилася в терені Рогатинського р-ну.

В такому стані сотня перебула цілу зиму 1945 року. 21 грудня 1944 р. в селі Литвинові Підгаєцького р-ну, ідучи на зв’язок впав чот. Кармелюк. На його місце чотовим призначено рой. Зіра.

6 грудня чота під к[омандува]нням чот. Байденка кватирувала в с. Дусанів Поморянського р-ну. Того дня до чоти прибув сот. Меч і його заст. Шугай. На збірці чоти сотенний Меч і пвх. Сергій, з’ясували ганебну роль польських стрибків, які стоять на службі НКГБ і тероризують мирне населення. Після того сот. Меч дав наказ чоті зліквідувати станицю стрибків в с. Чемеринці

Поморянського р-ну. Ця акція мала відбутися при співучасті чоти самооборони Перемишлянського р-ну під к[омандува]нням сот. Довбні. По одержанні наказу чота вирушила разом з чотою самооборони ближче с. Чемеринець і за квартирувала на хуторах к[оло] м. Дунаєва Поморянського р-ну.

7 грудня к-ри обох згаданих чот, обговорили план акції, визначили для кожної групи відтинки операції, умовили кличку і ракетні сигнали, та ждали вечора. Вечером обі чоти поділено на три групи. Один рій вислано на заставу від с. Віциня, яка мала унеможливити втечу стрибкам до Віциня. Друга група під к[омандува]нням с[отенно]го Довбні мала проводити акцію на лівому боці річки Золотої Липи. Трета група під к[омандува]нням чот. Байденка мала проводити акцію на правому березі річки.

На умовлений знак – вистріл зеленої ракети – десь коло год. 22 почався зі всіх сторін рівночасно наступ на станицю стрибків, яка поміщувалася по обох боках річки. Станиця стрибків начисляла понад 100 чоловік. Всі три групи повстанців начисляли около 70 чоловік. Коли чота під к[омандува]нням чот. Байденка [ско]рою розстрільною почала підсуватися до будинку стрибків, почувся оклик стійкового: - “Стой! Кто йдють! – Свой!” – відповідають йому повстанці. Сійковий вдруге крикнув і почав стріляти з криса. В той час чота залягла і відкрила [во]гонь.

В наказі було сказано, що станицю стрибків треба роззброїти і розігнати, коли ставилиб опір – знищити. Стрибки навіть не думали складати зброї, а почали крізь вікна і двері відстрілюватися. Повстанці запалили будинки і таким [спо]собом до решти зліквідували станицю. Частина стрибків почала втікати до Віциня, але тут їх привитала застава.

У висліді акції знищено майже всіх польсько-большевицьких прислужників, здобуто багато зброї та амуніції. Повстанці втрат не мали жодних. Знак білої ракети зібрав всіх на збірний пункт і вони відійшли в південно-східному напрямі.

В одній з облав в м[ісяці] січні попав живим в руки большевиків санітар Доля, який всипав назву сотні і псевдо с[отенно]го Меча. З огляду на це змінено назву сотні “Тигри”, а псевдо к-ра на Богун.

14 березня злучено чоти в сотню, яка подалася в напрямі с. Болотня. Входячи до села сотня зустріла гінця Орлика, який повідомив, що до с. Болотні приїхали большевики вивозити родини на Сибір. Большевики в селі закватували. Було рішено заскочити їх сплячих і роззброїти.

Намітивши план акції і розділивши сотню на кілька оперативних груп – увійшли в село. Село спало. Повстанці окружили хати,

в яких ночували большевики. 4 жандармеристів в большевицьких уніформах підійшли під хати, де квартирували большевики. Коли жандармерист Лебідь, побачивши перед хатою постать закликав: "Пане господар ходіть сюди! Йому у відповідь впало кілька стрілів з пістоля. Це стріляв большевицький стійковий, який потім скрився до кімнати. Почалася стрілянина. Стрибки, які були разом з большевиками, зложили зброю. Обложені большевики вискакують з горючих хат і падають від повстанських куль. В часі акції був ранений чот. Зір і бунч. Славко.

Здобуто 11 крісів, два кулемети і одно ППШ-а. Скількість ворожих втрат тяжко було устійнити, бо кілька втекло, а решта в огні погоріли.

Після цієї акції сотня відійшла в південному напрямі. На місце чот. Зіра, чотовим назначено рой. Лісового. В той час, друга половина березня, відбувалися великі облави на теренах: Поморянського, Перемишлянського, Рогатинського, Бережанського і Козівського р-нів. Сотня маневрувала і старалася боїв не приймати. Перебула два дні в Чесниках і Липиці Гор[ішній] Болшовецького р-ну, та на наказ курінного Левка завершила в Рогатинщину. На відправі сотенних к-р Меч дістав наказ доповнити сотню і приготувитися до рейду. Чотові Байденко, Чумак і Лісовий, лишилися зі своїми чотами в терені Перемишлянського і Поморянського р-нів. Сотенний Меч поїхав в Підгаєччину, приготувити до відходу третю чоту, яка перебувала в с. Шумляни. Чоти, які залишилися на терені Поморянського р-ну перейшли під безпосереднє к[омандува]ння курінного Левка.

15 квітня чота під к[омандува]нням чот. Чумака на наказ курінного Левка зробила засідку на шляху між сс.. Утіховичі-Мерищів Перемишлянського р-ну. Завданням засідки було розбити частину військ НКВД, яка посувалася з Перемишлян. Большевиків сподівалися з напрямку Перемишлян і туди були звернені становища повстанців. Десь коло год. 13 ворог нечайно появився з протилежної сторони. Це повстанців заскочило. Чотовий Чумак наказав обернути кулемети і стріляти по большевиках. Сильний кулеметний вогонь здержав наступаючого ворога, але не на довго. Мимо великих втрат большевики вперто наступали дальше. В часі бою між поодинокими роями пірвався зв'язок. Один рій, який залишився коло чот. Чумака сильним вогнем примусив большевиків відступити і користаючи з хвиливого замішання ворога, сам відступив. В тій засідці впало сімох большевиків. Чота не мала жодних втрат. Був лише легко ранений чот. Чумак.

На вечір сотня перейшла до с. Прибина тогож р-ну. В тому селі повечеряла і відійшла кватирувати в ліс к[оло] с. Дусанів. Чот. Чумак відійшов на лікування, а чоту перебрав рой. Лемко.

16 квітня три сотні “Сіроманці”, “Полтавці” і “Риболовці” вирушили рейдом в північні райони Тернопільської області. Одною з перших чот, що вирушила в згаданому напрямі, була чота сотні “Риболовці” під к[омандува]нням чот. Лемка. Разом з цею чотою відійшов пвх. Сергій. Чота разом з двома чотами сотні “Сіроманці” перейшла через сс.. Подусільна, і Болотня, в яких пвх. Сергій переводив масові збори з населенням. Переходячи через терен Бережанського р-ну, чота перевела збори в с. Краснопуща і за кватирувала на присілку Залуже к[оло] с. Поручин. Тут повстанці висипали поляглим товаришам [по] зброї могилу і рушили дальше в північно-східному напрямі.

Досвітком 21 квітня промоклі і перемучені повстанці закватирували в с. Конюхи Козівського р-ну. Не вспіли виставити застави, як на село з двох сторін почали наступати большевики. Перші стріли викликали замішання. Повстанці під сильним обстрілом ворога почали відступати до ліса. В тому заскоченні впало 6 вбитими (між ними пвх. Сергій) і сімох пропавши безвісті. Причиною за скочення було це, що повстанці залишили за собою на болоті виразний слід, за яким йшли большевики, аж на місце розкватирування.

Після цієї поразки чота завершила на збірний пункт до с. Болотні, де зустрілася з іншими чотами сотні “Риболовці”.

Великодні свята сотня проводила на присілку Колеби к[оло] с. Нараїв Бережанського р-ну. До кінця червня 1945 р. сотня поділена на чоти, кватирувала на теренах: Поморянського, Рогатинського і Болшовецького р-нів.

5 червня був заскочений на хуторах Черемшина к[оло] с. Нараїв рій під к[омандува]нням рой. Голуба. В часі заскочення був вбитий стр. Лютий, та ранений і забраний большевиками до Бережан стр. Морозенко. Також пропав без вісті стр. Гайворонок.

15 червня рій під к[омандува]нням рой. Повстанця, зробив засідку на шляху Рогатин-Бурштин. На засідці вбито нач. Міліції і одного міліціонера.

24 липня трьох повстанців із чоти чот. Лісового попали на большевицьку засідку в с. Путятинці Рогатинського р-ну. На засідці вбито одного большевика, а одного поранено. Повстанці відступили без втрат.

29 липня чот. Лемко був заскочений облавою в с. Лучинці Рогатинського р-ну, відстрілюючись вбив трьох большевиків і сам впав від ворожих куль.

В серпні і вересні перша і друга чоти кватирувала в лісі к[оло] присілка Черемшина Бережанського р-ну. Прицих чотах перебував с[отенн]ий Меч.

26 вересня повстанчий трибунал засудив до розстрілу рой. Богдана і стр. Лена за самовільне залишення рядів УПА.

30 жовтня переведено реорганізацію сотні. Із трьох чот створено дві, під к[омандува]нням чотових Залізняка і Славка. Чотового Байденка назначено заступником к-ра сотні.

На початку листопада сотня одержала наказ відійти в терени Скалатського і Гримайлівського р-нів. В цей терен відійшла чота під к[омандува]нням чот. Славка а з нею заступник с[отенно]го Байденко. Чота під к[омандува]нням чот. Залізняка залишилася, поки що на терені Поморянського р-ну.

21 листопада впав вбитий на засідці в с. Болотня пвх. Зуб. Він по смерті сл. п. пвх. Сергія виконував обов'язки сотенного політвиховника.

Грудень 1947 рік.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 211-216. Копія.

№ 78-80
КУРІНЬ “РОМАНА”

23 серпня 1944 р. – 8 вересень 1944 р.

№ 78
ЗВІТ ПРО РЕЙД КУРЕНЯ
ВІД 7 ДО 21 СЕРПНЯ 1944 р.

23 серпня 1944 р.

ЗВІТ

[про] рейдування відділу Р[омана] від 7.VIII до 21.VIII.44

Дня 7.VIII.44 р. наш відділ в числі 263 людей вирушив в рейд з над Діброви. Рейд переходив слідуєчі місцевості: Вулька, Подусів, Рекшин, Поточани, Краснопуща, Храбусна, Ярославичі, Носівці, Мшана, Глинна, Конюхи.

В часі рейду переведено слідуєчу працю

1. Зорганізовано нову сотню [...] в силі [...] людей, командиром якої назначено сот. Рена.

2. Сот. Максима і Чорного начисляє [...] людей разом з членами штабу.

3. Зорганізовано 15 кулеметів, 20 фінок (МП), 32000 набоїв, з того замагазиновано 62000, 450 ручних гранат, 42 гранати протитанкові, 1 протитанковий кріс і 320 шт. набоїв до того кріса.

В часі бою з більшовиками здобуто: 1 гранатомет сотенний, 40 шт. набоїв, 7 кулеметів і кружки, 20 крісів і багато іншого.

В часі боїв і облав зловлено 77 більшовиків, з того 59 червоноармійців звільнено, а 12 НКВД-истів зліквідовано, 6 прийнято в відділ.

Крім того зліквідовано 35 польських активістів.

Постій, дня 23.VIII.44 р.

/-/ Р[оман]

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 112, арк. 32. Копія.

№ 79
ЗВІТ ПРО БІЙ З БІЛЬШОВИКАМИ
22 СЕРПНЯ 1944 Р.

23 серпня 1944 р.

Звіт з бою відділу Р[омана] з більшовиками дня 22.VIII.44 р.

Дня 21.VII.44 р. розвідка донесла, що через Красну в напрямі Зборова більшовики везуть ок. 1200 змобілізованих українців.

В ночі 21.VIII.44 р. вислано дві чоти, які загородили дорогу на Зборів і над ранком 22.VIII. 44 р. почали бій з більшовиками.

Плян був такий: дати кілька серій з кулеметів горою щоби змобілізовані мали можливість порозбігатись.

Змобілізованих охороняло ок. 100 більшовиків. Після говоріння цивільних людей там мав бути старшинський і підстаршинський склад, тих відділів, що мали зформувати з мобілізованих.

В часі бою кожний більшовик зробив собі з цивільних людей охорону, зховався за них від куль і звітдам стріляв до наших стрільців. Наша розстрільна підступила на 50 м. під табор більшовиків, стріляючи горою, кричали до людей щоби втікали. Цивільні люди втікати не хотіли, а більшовики цільно били по нашій розстрільні, тоді дано наказ бити по більшовиках.

У висліді бою впало 4 наших вбитих і 12 ранених. Більшовиків після говоріння цивільних впало 30 вбитих і стільки ж ранених та 15 вбитих цивільних ново мобілізованих. Втекло половина решта втікати не хотіла, чи боялася.

Наш відділ відступив бо не хотіли стріляти по цивільних людях, а від сторони Зборова грозило окруження, яке прибуло по відступі нашого відділу.

Більшовики були озброєні в кулемети, фінки і кріси.

Постій, дня 23.VIII.44 р.

/—/ К[рига]

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, стр. 112, арк. 32. Копія.

№ 80

ЗВІТ ПРО РЕЙД ВІДДІЛІВ

8 вересня 1944 р.

Звіт
з рейду відділів 1122 і 1010*

Дня 8 серпня 1944 р. вирушили наші відділи в рейд з села Колеби Рогатинського району в північно-східньому напрямку. Нашим завданням було доказати народови, що наші відділи, помимо всіх зусиль більшовиків нас знищити, живуть і діють далі. Стрільці очевидно задоволені і чуються досить добре, хоч не відпочили ще добре по переході фронту, де недоводилось їсти по три чотири дні. Без перешкод переходимо шосе Березжани-Львів і на ранок 8.7** зупиняємось в с. Подусів. Цілий день відпочиваємо спокійно і стрільці розказують про свої переживання. Роевий Дуб розказує, між іншим, про свого стрільця, який сам здобув магазин боєприпасів від більшовиків. Подія досить цікава. Стрелець підходить до більшовика що стоїть на варті і цей його здержує та питає куди він йде. Стрелець у цивільному спокійно відповідає, що йде купатися й вартовий заспокоюється. Тоді стрелець скорим рухом винімає пістоля, розброює більшовика і одягшись [в] його одягу стає сам біля магазину. Зробив спис зброї і вечером віддав її місцевим чинникам для збереження.

Другого дня вранці підривають нас на ноги нагальні стріли. Приймаємо оборонні міри і довідуємось що це відділ більшовиків наткнувся на нашу заставу, яка провітала їх стрілами. Більшовики в паніці втекли лишаючи одного вбитого та раненого. До вечора знов спокійно. Робимо в селі мітинг при участі всього населення і поповнюємо свої ряди новими людьми, які до нас зголосилися.

Ніччю вирушаємо далі. Доходимо до с. Рекшин де розквартируємо. Тут випадково переловлюємо 9 поляків-шовіністів, які йшли голоситись до більшовицької поліції. Робимо знову в селі мітинг що лишає на місцевому населенню велике вражіння, і вирушаємо далі. По дорозі ловимо кількох червоноармійців з автомашиною, і доходимо до Поточан. Відпочивши

* Ймовірно, це цифроніми відділів "Полтавці" та "Бурлаки"

** Так у тексті. Ймовірно повинно бути: 9.08

двигаемось дальше по лінії маршу. Доходимо до Краснопуці. Стрільці захоплено оглядають монастир і по відпочинку рушаємо дальше. По дорозі стрільці приводять 3 більшовиків, які проводили мітинг в селі Розгадові. Всі руски, є між ними партійці. Ніччю доходимо до села Хробузна де розквартируємоось. Тут наші інтенданти виїхавши на село зловили енкаведиста-жида “Левона”, знаного ще з попередньої діяльності за більшовицької окупації 40-41 років. Робимо знов в селі мітинг і ніччю пускаємоось дальше. Переходимо село Млинівці і доходимо до села Ярославичі. Шосе Тернопіль-Львів за нами. Маємо нагоду бачити сліди фронту. Село Кобарівці, Мисона і другі цілком знищені. Однак населення добре і примещає нас як може.

15.8 кватеруємо в селі Носівці. Це село дає зразу до зрозуміння, що більшовицька влада діяла тут від кількох місяців “від березня”. Входячи в село, ми бачимо заляканих жінок, дівчат і дітей та задуманих стариків. Муштин середнього і молодшого віку зовсім не видно. Їх більшовики вже давно змобілізували в армію. Населення скоро пізнає що це прийшли свої і розказують про своє життя та терор більшовиків який панував тут.

В очі падає нам могила героїв перелицьована більшовиками. Замість христа червоний тригранний стовп із п'ятираменною зіркою на горі. На місці напису “Борцям за волю України”, видніе незугорний напис “Вичная память борцям Красної Армії впавшим в борбе за совецку Україну з німецько-вашискими захватчиками”. По середині фронтової стіни вилочені з цегляних камінчиків великий серп і молот. Вигляд такої могили, переробленої з нашої, викликав велику лють і обурення серед стрільців, які не могли спокійно дивитись на образу національних святощів. В цьому ж селі маємо сутичку з більшовиками і в наші руки попадає 12 червоноармійців і 2 поляків агентів НКВД. Вісім червоноармійців пускаємо, роз'яснивши їм нашу боротьбу і політику. Відпочивши вирушаємо до села Волосівка. По дорозі стрічаємо групу червоноармійців, які були в німецькому полоні і їх більшовики у Львові відбили. Їх вели тепер (1 озброений червоноармієць) [в] східньому напрямку. Забравши від них кріси відпускаємо їх дальше, роз'яснивши їм нашу боротьбу. Вони дуже задоволені і хочуть приєднуватись до нас. Однак ми пускаємо їх дальше в східному напрямку.

В селі Золозівка* наша жандармерія повісила голову сільради донощика на прилюдному місці.

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: Волосівка

18.8 переходимо село Глинна і стаємо на постою в селі Конюхи. 19.8 неділя. Після богослуження робимо під церквою мітинг при численній участі народу. Того самого дня повідомляють нас, що більшовики [в] околиці ловлять людей. Висилаємо відділ в силі двох чот однак без успіху. Більшовики вже відіхали. В ночі 21.8 повідомляють нас знову, що більшовики провадять зловлених людей [в] напрямі Зборова через село Красну. Негайно висилаємо дві чоти з завданням загородити їм дорогу на Зборів. Ранком 22.8 о годині 4 почався бій. Більшовики були отаборені [в] старих окопах, що давало їм добру охорону. Підчас бою почали засланятись цивільними людьми бо знали, що повстанці не будуть по своїх стріляти. Наші стрільці дійсно спочатку стріляли горою, одначе коли більшовики розпочали по нас сильний огонь, а зовлені селяни замість тікати заслоняли собою більшовиків ми були змушені вести прямий огонь. Бій тривав кілька годин і наші стрільці, завдавши сильний удар більшовикам, відступили. Зі сторони більшовиків впало 30 вбитих і 50 ранених, та біля 20 цивільних які нехотіли втікати. З нашої сторони впало 4 вбитих і 12 ранених. Всіх більшовиків як виявилось було 120 чоловік і вели 900 цивільних людей. Під час бою багато людей розбіглося, а однак коло 300 чоловік не хотіло втікати їх більшовики повели дальше. Дуже негативно діяло на стрільців, що селяни були такі пасивні, що доводилося їх розганяти гранатами. Майже в годину після бою прийшла більшовикам підмога, одначе воювати не було з ким, бо наші відділи відступили на місце старого постою. Після цього бою більшовики почали приготовляти до оборони міста Зборова бо думали, що буде наскок на місто.

24.8 вирушаємо дальше в східному напрямку і на другий день кватеруємо в селі Олесин. На шляху наша розвідка зловила більшовицьке авто, вбито і зовлено кількох більшовиків. Здобуте авто знищено. Через дві години під село Олесин відступило около 30 більшовиків, які по короткі перестрілці відступили. Вечером того дня переходимо до села Ценів де впоготівліждемо на більшовиків. 26.8 нас повідомляють, що більшовики разом з поляками напали на село Олесин. На Олесин висилаємо відділ в силі одної сотні, а другим відділом машеруємо на районний центр Козову. В Олесині наш відділ більшовиків не застав і вирушив рівнож через кольонію Геленків на Козову. Підтягнувшись під місто оба відділи почали наступ. Наступ спочатку був успішний і по годинному бою зайнято більшу частину міста. В тому часі успіла прийти большевикам підмога

з Бережан і Тернополя, яка наперла сильно на наші застави. Застави не видержали натиску большевиків і почали відступати. Большевики розвинулись і б'ючи по нас з гармат, почали наступ. Бачучи чисельну перевагу ворога, ми по двогодинному бою відступаємо. Наші втрати в порівнянні з ворожими є зовсім малі. Маємо двох убитих і трьох ранених (між ними відпоручник ВШВО Роман). З ворожої сторони 12 вбитих і 15 ранених. При зайнятті міста знищено 25 поляків і 2 жінки, що працювали в НКВД.

Після бою завертаємо знова на місце старого постою (Конюські ліси) і приготовляємося до нового рейду. Стрільці помимо не успішного наступу чуються бадьоро і весело. Розказують свої переживання і пригоди з бою та зі смаком заїдають вечерю.

Слава Україні!

Постій, 8.9.44

/-/ Крига
Кур. політвих[овник]

ЦДАВО, Ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 11-12. Копія.

№ 81-92
СОТНЯ “РУБАЧІ”

Не пізніше вересня 1944 р. – Грудень 1947 р.

№ 81
СПИСОК ВБИТИХ, РАНЕНИХ
ТА ЗАЛИШЕНИХ З ВІДДІЛУ “РУБАЧІ”

[Не пізніше вересня 1944 р.]

СПИСОК

вбитих, ранених та залишених з відділу “Рубачів”
(з бою 7.IX.55* р. біля с. С[лов’ятин])

Вбиті:

1.	Голуб	Василь Пастернак	[с. Ут]іховичі	п[ов.] Перемишляни
2.	Горкий	Гричух	с. Плетеничі	п[ов.] Перемишляни
3.	Бух	Довгополий Зенко	с. Малашівці	п[ов.] Тернопіль
4.	Олесь	Кіценюк Микола	с. Білка	пов. Перемишляни

Ранені:

1.	Зенко	Петро Онуфрик	с. Пуків	пов. Рогатин
2.	Марко		с. Новосілка	п[ов.] Підгайці
3.	Каня		с. Осталовичі	[пов.] Перемишляни
4.	Монька		с. Біле	пов. Перемишляни
5.	Луг			пов. Золочів
6.	Клен	Кубринович Іван	с. Неділіска	пов. Перемишляни

* Так у тексті. Повинно бути: 44 або 45

Залишені:

1.	Звідун	Василь Бандура	с. Мартинів нові	п[ов.] Рогатин
2.	Запорожець			
3.	Лис	Ільчишин	с. Ладанці	п[ов.] Перемишл[яни]
4.	Бистрий	Петро Трофим'як	м. Перемишляни	
5.	Кожем'яка		с. Осталовичі	[пов.] Перемишляни
[6.	Сивий			пов. Перемишляни]*

Загальний стан: 153 чол. з того вбитих 4 чол.
 Ранених 6 чол. залишених 6 чол.
 Осталось: 137 чол.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 63, арк. 74. Оригінал. Рукопис.¹

¹ Подібний текст: ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 10, арк. 2.

* Позицію під ч. 6 та підрозділ "Загальний стан" додано із подібного варіанту списку вбитих ранених та залишених з відділу "Рубачі".

№ 82
**МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ІІ ЧОТИ В ОПЕРАТИВНИХ,
ВИШКІЛЬНИХ ТА ПЕРСОНАЛЬНИХ СПРАВАХ**

УПА-З[ахід]
Сот. “Рубачі”
ІІ чота

2 серпня 1946 р.
Постій, 2.VIII.1946 р.

МІСЯЧНИЙ ЗВІТ
від 1.VII-31.VII.1946 р.

Оперативне зведення

За місяць липень ІІ чота не зводила жодних боїв. Рої пригорталися до курсу мінерів. На доручення район[ного] пров[ідника] Зборівщини знищено двох сексотів, які на явно видавали наших людей, шукали по полях за їхніми криївками, вказували більшовикам родини в яких перебували наші люди. Ці сексоти були в сталому контакті з НКГБ. По короткім переслуханню 23.VII.1946 р. [їх знищено], за що місцеве населення дуже вдячне, як висловлюється “чому скорше тих сексотів не знищено”. Сексоти були з с. Хоробрів Зборівського р-ну.

Контррозвідка

В роях перероблено “Як слідкувати за агентурною роботою” у відділі та поза відділом на підставі підручника “Більше революційної пильності”. В частині проявів агентурної роботи не помічається.

Вишкільна робота

1. Переведено дводенний вишкіл з: Впоряду, Бойового вишколу, Внутрішньої служби.

2. Крім дводенного вишколу відбувся “курс мінерів” від 15-21.VII.1946 р., який охоплює 70 годин науки. Мінерський курс перейшла ціла друга чота і один рій із першої чоти сот. “Рубачі”. Разом курсантів було 18 [осіб]. Курс переведено в теорії і в практиці включно з практичним підриванням (спроба на дереві). Головніші предмети науки конспектовано. Інструктором курсу є чотовий “Дорошенко” (“Крутий”).

3. З політвиховницької ділянки: повторено “Історію України”, “Укр. нарід в боротьбі з російським імперіалізмом”, “Географія України”, “Історію Укр. національної революції”. Вивчення “Пропо-відних правил в бою”.

4. В чоті засновано “Самоосвітні повстанськ[і] гуртки” (СПГ) в кожному рою.

Персональні справи		
Стан чоти:	чотових	1
	ройових	3
	політвих[овників]	1
	ВПЖ	1
	санітарі[в]	1
	стрільців	7
	разом	14

27.VII.1946 р. до чоти долучив чотовий політвиховник “Помста”, який є подан[ий] через ком. сотні “Гамалію”.

Бойовий стан: добрий, роям подано напрямну в який спосіб виконувати бойові акції та маневрування.

Моральний стан: стрілецьтво морально держиться дуже добре. Не викликає в тім якомсь незадовілля, чи то з браку (винятково) харчів чи умундирування. Стрілецьтво є вже загартоване на всіх ділянках життя і [наше становище] не викликає в них зневіри. Стрілецьтво є карне, виконує всі свої обов’язки.

Узброєння: відповідне, бракує гранат, [тре] до кулеметів набоїв.

Санітарний стан: всі здорові, брак ліків

Виряд: посередній, доповняється.

Підписав
ком. підв[іددілу] /Дорошенко/ (Крутий)

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 83

ЗВІТ ПРО ПРОВЕДЕНУ РОБОТУ В ТЕРЕНІ

22 грудня 1946 р.

Друже Провідник

Записку і матеріали про “Нову Зброю” я одержав, за що дякую.

1. Поправка деяких точок в листівці “Вказівки для Укр. молоді” буде зроблена (§ 21-22-23)

2. Повідомлення про агентуру в мене нема, хіба скорше одержав “Семен”.

3. Повідомляю, що бувший к[ом.] “Чайченко” оженився. Нехотів підпорядкуватися “Семенови”, на свою руку для жінки ходить по селах та організовує убрання, взуття та збирає гроші (навіть, що були задекляровані на “День Зброї”) з думкою виїжджати до Львова та злегалізуватись. Цю справу перебрав [...] Зараз “Чайченкови” “Семен” за моїми вказівками, заборонив йому цю гулятику та дав мильні накази з ціллю придержати його до вирішення справи. При перебранню людей “Чайченко” став залишений. За поданими вказівками з гори як рівнож “Богданко”.

4. Робота в терені іде за попередніми наказами з гори. Відбулася 4-ро денна [...] Р[айонна] Е[кзекутива], на якій обговорено всі справи в терені, як рівнож [...] Подано літературу [...] введено в життя.

5. Вказівки “До відома всім членам і орг. клітинам” пояснено і введено.

6. Зараз переводиться збірка грошей на “Укр Зброю” до чого заставлено відділ.

7. Коляд[ники] організуються по селах через уповноважених.

8. На зиму [...] закріплять як Р[...] та будуть по святах.

9. Пропаг[андивний] Референт приготується д[о] кількадечного курсу “Ідеологічно-Політичного” по всіх орг. клітинах включно з відділом, який буде [проводитися] з початком 1947 р.

10. Про деякі справи передаю дані по черзі “П[ровідни]ку”

11. Ново подані вказівки прийнято.

Здоровлю Всіх!

Бажаю щасливих свят, Р[іздва] Х[ристового]

Слава Україні!

22.XII.46 р.

/Дорошенко/

Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 84
ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ІІ ЧОТИ
У ЗБОРІВСЬКОМУ РАЙОНІ

31 січня 1947 р.

Район Зборів

Січень 1947 р.

ВІСТІ З ТЕРЕНУ

3.І.1947 р. в селах Жуківці, Мшана 30 більшовиків робили стислу ревізію в родин підпільників і рівнож в підозрілих хатах шукали за криївками. [...] лишилися на другий день, де знова робили ревізії, та нічого там не знайшли і від'їхали до Зборова.

6.І.1947 р. в Козові відбулась нарада МВД і МГБ трох районів Зборівського, Козівського і Кізловецького в справі зимової акції проти укр. Рев. руху. Зараз після наради почалас[ь] акція сильна на терені Зборів. До акції були заангажовані всі війська МВД, істребки і майже всі урядники з району. Ця акція спералася на більшов[ицькій] агентурі, яка давала готові матеріали більшовикам.

4.І.47 р. МГБист Фунтяров зі Зборова в с. Осташівцях покликав до с/ради 8 осіб цього села в яких справах невідомо. 1. Шафранеку Леонтину (яка скорше була арештована) 2. Попович Марту 3. Ницоту Михайла 4. Шафранську Анну 5. Софіян Анну доч[ку] Івана 6. Середу Данила (вернув з роботи) 7. Поповича Андрія (вернув з ЧА) 8. Мілька Петра (вернув з Німеччини). З них останніх трох [...]вилися в с/раді, а перших п'ятьох ні.

9.І.47 р. в цьому ж селі 12 більшовиків на чолі з МВДистом Уржуйовим і Якушовим знова покликали слідуючих осіб. 1. Кремінь Франко (поляк, вернув з Німеччини) 2. Заля Степана (вернув з Нім.) 4. Середу Данила (вернув з роботи) 5. Середу Теклю (жінка Данила) 6. Мазур Антона (вернув з ЧА) 7. Приймак Катерину. З них перших трох в с/раді неявились. Цих осіб покликувано в не урядових справах по адміністрації. Перед вечером ці більшовики замовили вечерю і квартири. В 7 год вечером відійшли в сторону Озерни.

13.І.47 р. в с. Осташівці МВДист Якумов збирав по селі бараболі для себе на прожиток, при тому спеціально заходив до бувших арештованих, спекулянтів, крамара і т. п. У вечір переодівся в кожух, вдаючи селянина, ходив по дорозі очікуючи більшовиків, які прийшли до Осташів[ців] вечером. Ці 12 більшовиків захвати-

рували в хаті Приймака Івана, стійку лишили на дворі, двох чоловік. Около 9 год. стійковий завважив когось на подвір'ї в сусідній хаті [та] почав стріляти. На стріл більшовики вибігли з хати та заняли огневе становище, по 15 хвилиночок пустили одну ракету та перебралися на другу квартиру до Шоюна Михайла. Ранком 14.І більше питалися цього господаря де помістили когось хто був у нього вечером, господар нічого не признавався, тоді більшовики обшукали цього господаря і в сусідів, а вдень ходили по селі, городах і полях шукаючи за слідами. Ті самі більшовики пішли до гром[адянина] Балка Стефана в тому селі, побачивши вишитий рушник з тризубом. Тризуб вирізали і забрали. Опісля 2 більшовиків пішли до Шафранської Анни, побачили, що на лавці сидить мужщина зібраний, оглянули його і в кишеню йому встромили цей тризуб і збурили, відтак почали в него робити ревізії і питали що він має в кишені. Мужщина виганьбив більшовиків за [...], ці забралися з хати. В полудне всі виїхали до с. Даниловець.

Вечером 18.І.47 р. істрибки з Богданівки разом з начальником більшовиком ходили по дорозі с. Осташ[івці]. Кого стрінули на дорозі били, та наганяли домів. Опісля ходили по хатах вдаючи "своїх", вимагали в людей давати собі їсти. Люди відказували давати їсти їм і взагалі не хотіли розмовляти [...] погрожували людям, сказали, що повідомлять "сот. Тигра" (Тигр впав 17.І.47 в с. Пресівці р-н Зборів), то він покарає за таке ставлення до них. І ще на[...] ці самі стрибки зараз зробити засідку в тому селі.

9.І.47 р. Нач. МВД Авраменко арештувавув Любачівську Євдокію з Озірни, ул[иці] Зарудка. Її забрав до с/ради і того дня звільнив.

10.І більш. арештували Костецького Володимира з Озірни, [та] 11.І звільнили.

15.І. більш. арештували Бенедигу Стефана і Данилишин Горпину з с. Жуковець і забрали до Зборова.

3-4.І.47 в с. Мшана і Жуківцях більшовики по родинах підпільників робили ревізії за криївками. Ця акція в с. Жуківцях продовжувалась аж до 8.І.47.

4.І. Зборівське МВД і Кізілівський гарнізон робили перевірку на хут[орі] Озірни (Заруддя).

З 7-8.І. 20 більш. під проводом МВД Сіненка і Уржуйова робили засідку в с. Яцківці і Сирвири*. Вран[ці] не їхали до с. Нестеровець, де рівнож робили засідку 8-9.І відтак пішли до Осташовець.

* Так у тексті. Ймовірно, тут і далі повинно бути: Сировари

15.І з Озерянського ліса до Осташ[овець] прийшло 20 більшовиків, з якими був Уржуйов і Якушов. Зайшли до хати Попович Анастасії, обшукали всюди, заслонили вікна і в хаті робили засідку (стійку лишили на дворі). В 10 год. відійшли до Даниловець, там робили засідку. Другого дня в тої самої господині і Поповича Стефана робили ревізію і в Побережника Василя.

15.І Сененко з 20-ма більшовиками контролював села Яцківці, Сирвири, Мшана, Білківці і Богданівка.

17 [січня] МВДист Галка (Галкін) зі зборівськими і ярчівецькими стрибками робив ревізію в Дацка Михайла і Трембача на хуторах Вільшанки.

18-19 [січня] більшовики робили засідку в с. Данилівка. 19 ранком по дорозі зловили Тотоська Івана, що крився і забрали до Озірни

19-20-21-22 в с. Осташівцях відбувалися провірки і засідки.

В селі Ярчівці є колгосп зорганізований попереднього року, з цього колгоспу більшовки намагаються [загнати] всіх селя[н] цього села і хурорянів Вільшанки, де населення негативно ставилося до цієї справи.

20.І.47 на хут[ір] Озірни (Марущани) кізлівській гарнізон робив перевірку цих хуторів. Шукали за підпільниками і за салом, горілкою і сухарями. Де не було нічого печеного зривали підлогу зі словами “до чорта, всюда напечено і наварено, а у вас нічого” і з тим відходили (ревізії переважно робили по [...]). Люди, висміюючи більшовиків, сказали “Не зривайте нам підлоги і не спросите нас ми вам напечемо і наваримо”. Більшови[ки] чим скоріш втікали кожній зігнувши голову.

В перших днях січня в с. Цицори Козівського району (сусідне село Зборівщини) представник з району Шадуро переводив мітинг в с/раді в спарві організації колгоспу. На цю тему з селянами розвів ширшу бесіду, захвалюючи колгоспи та життя в них. В цей час війшло трьох людей із схід[их] обл. – голодуючі зайшли на мітинг і слухали розмови. Представник Шадуро помітивши цих людей перервав бесіду і спитав цих людей чого вони сюди зайшли і чи давно вже тут з'явилися. Ці люди відповіли, що прийшли до голови сільради за карткою на нічліг і рівнож послухати мітингу. Представник накинувсь на цих голодуючих з криком “геть мені звідси, ви мені на заваді...” і сказав голові с/ради скоро цих людей відправити. Ці люди обурено сказали до людей: “Не слухайте брехні, ми вже її знаєм двадцять років” і вийшли з с/ради. Місцеве населення побачивши таку картину почали півголос говорити між собою. “Представник боїться, щоби ті старі

колгоспники не взяли слова на мітингу” та почали розходитись. По дорозі розказували стрічним про цю подію.

22.1.47 вечером в с. Цицори (Козівського р-ну) МГБ і МВД, цивільна районова адміністрація (зі зброєю), навіть голова райвиконкому Крутевич разом з гарнізоном “войск НКВД” разом 30 чоловік напали на криївку, де були повстанці. Разом з вечером більшовики прийшли до цього села, зробили збірку в гром[адянина] Петруцького Матвія. З точними даними про криївку виготовили план наскоку і год 19 обскочили хату Матушинець Василини в якій була криївка. Там жили два повстанці: чотовий пвх. вістун “Помста” і заступник чот[ового] пвх. ст. стр. “Муха”. Більшовики ввійшли в хату, почали мильно шукати в хаті. Господиня намагалась заговорити більшовиків, поставила їм їсти, але більш. стружили все зі стола, сказали де є тих два “Бандьори”, що в тебе кватирують. Провірили більшовики що на верха нема нікого, полізли на стрих, віднайшли вічко входу, але там ніхто не був (криївка була за перемурованою стіною в хаті, відтак [...] в низ). Опісля розвалили стіну, почали шукати за вічком входу до тайної криївки. Коли віднайшли вхід кричали до повстанців: “Здайсь бандьоро, за що воюєш”, “Вилози” і т. ін. Повстанці відповіли: “Ми воюем за вільні права України. Ми хочем скинути ярмо з укр. народу. Б’єм сталінсько-більшовицьку банду ганебну. Здобуваєм Українську Самостійну Соборну Державу”. Тоді повст[анець] Муха спитав більшовиків, за що вони воюють і сказав: “Воюєте за то, що ваші батьки, брати, сестри з голоду гинуть, ходять по світі за прошенням хлібом. Воюєте за медалі [...]шні і похвалу від ката сталіна. Ганьба Вам!” Більшовики бачать, що повстанці на ї[х] визов не здаються, післали до криївки 18-літню дівчину з теї хати. “Скажи їм, щоб здались. Їм нічого не буде”. Дівчина це сказала повстанцям. Повстанці відповіли: “Іди скажи голоті, що такі як ми не здаються нікому і стануть хоч би проти світа”. Дівчина це сказала більшовикам. Лютуючи більшовики почали стріляти до входу, а повстанці відстрілювались. Тоді більшовики до криївки [вкинули] ракету (газову гранату) і заткали вхід. Газ придушив повст[анців] і вони втратили притомність. Ст. стр. Муха ще застрілився, а віст. Помста був напівмертвий. Більшовики, почувши хропіння в криївці, скоро скочили до криївки та витягнули обох повстанців. Ст. стр. Муха був неживий, а Помсту почала відрожувати лікарка, що була при більшовиках. По якомусь часі Помста віджив і більшовики почали допити, але цей їм конкретного нічого не відповів і взагалі не хотів ні до чого признаватися. Тільки сказав, що якби був притомний, то живим був би не дався.

В той сам час, як напали на криївку, більш. ще обскочили хату в другому кінці села в гром[адянина] Матушинця Петра, зробили стислу ревізію, але нічого там не було. Господаря Матуш[инця] П. арештували. Родину де була криївка також арештували. Ранком 23.І ограбили цю хату де була криївка і зліквідували все майно (збіжжя, корову, коня, усе знаряддя і хатні речі). Господиню Матушинець Василю літ 50 і її дочку Марію літ 18 (такий склад родини) роздягнули і розули і майже цілий день держали на дворі, на морозі, так що ноги [...] відмерати. Населення почало кричати: “Що робите з цими людьми, бійтеся Бога”, та хотіли цим жінкам подати щось взутися та одітись, але більшовики прикладами крісів порозганяли людей і не дозволили взутись та одітись цим жінкам. Господарі хати під якою були ці арештовані підкинули арештованим жінкам [...], щоб обвилились [...] Конвоїр, що сидів коло арештованих (більшовик) відвернувся і цим завивали ноги. Бачив це і нач. МГБ, крикнув на конвоїра, нащо дає завивати ноги. Конвоїр м'явся і несміло відповів: “Та ж це людина”. Начальник погрозив йому і не дав завивати ніг. Населення обурливо кричало: “А що буде, як ви ще довше будете”, більшовики увідповідь давали людям погрози, та показували на [...]”. Люди гнівно і вперто протиставились більшовикам. Цього дня більшовики зробили перевірку села і хуторів. Арештували чоловіка, що верну[в] з заслання з Сталінграду Барана Василя, літ 27, що перебував у цьому селі в родини без документів. Сам походив з Великої Плавучі Коз[івського] р-ну. Сігнали [...] з села, забрали награване майно і арештованих. Матушинець Василю і дочку Марію, [...] Петра, Барана Василя, пвх. Помсту і мертвого ст. стр. Муху 15 більшовиків відвезли до району, а других 15 остались на засідці, яку робили ще два дні. [...] криївка була висліджена агентурою.

18.І.47 в с. Плавуча Велика більшовицький спецвідділ разом з МГБ і МВД до 40 осіб, на всипу сексота робили ревізії по господарствах де заходили наші повстанці. При цьому вимагали у людей сала і горілки. Де побачили сало, а люди не схотіли дати, затримували людей тим, що вони знають “що ти даєш сало Бандьорам”, а за це підеш до тюрми і могли [...].

Жінка Катерина Д. в якій більшовики знайшли свинячу ногу в комині і забирали відповіла більшовикам: “Повстанці в нас варта, а вам не дамо” і почала видирати з рук більшовикові свинячу ногу. Більшовики стали з розбоєм до жінки, але і діти зачали кричати і не дали бити мами. Малий хлопчина 8-ми літній відказав більшовикам: “То ви бандити, злодії. Ви ходите, крадете, поб'єте наших

людей. Наше військо нам нічого не робило, казали вам не дати нічого, бо ви бандити”, видираючи свинну ногу від більшовика. Більшовики хотіли зловити хлопчика, але цей зручно відерся з рук і втік. Жінку цю забрали з собою і в дорозі пустили, наказували, щоб нічого про це не говорила нікому.

19-20-21-22 в селі Озерянка більшовики робили засідку, засідку населення викрило і питались люди нащо вони роблять засідки, більшовики мотивувались, що вони ніби то охорона депутата до ВР УРСР Боруховича, що мав приїхати до цього села.

16-17.І в с. Жабиня були засідки та дне[м] протоколювали людей де заходили повстанці. Питали, що відбувалось в цих людей.

В селі Цицора майже щодня є засідки та ревізії по хатах за підпільниками.

17.І.47 год. 23 в с. Пресівці МГБ зі Зборова зробило засідку за селом. На засідку найшли наших трох повстанців з рой. “Тигром” з сот. “Руб[ачі]”. Більшовики були добре замасковані, підпустили повстанців на близьку віддаль, раптом здержали і посипались стріли. Звівсь бій. Повстанці залягли, почали відстрілюватись, обороняючись. Але що більшовиків була значна більшість. Повстанці мусіли вицофувати, бо від перших стрілів більшовицьких став тяжко ранений в бік (корпус) їхній командир, командир роя Тигр. Більшовики почали натискати на повст[анців] роблячи погоню, що розсвічували ракетами. Повстанці ведучи раненого командира відбивалися і що раз відступали. Більшовики обкружили їх. Вістун Тигр бачить своє безвихідне положення, велить стрільцям залишити його самого і друзям сказав прорватися з оточення та відв’язатись від більшовиків. Повстанці виконали останній наказ свого командира, прорвавшись подалися до села. Відтак більшовики обскочили віст. Тигра, що залишився сам з ППШ. Вістун Тигр відбивався до останнього набоя, нищить усі папери, що мав з собою, підкладає гранату. Коли більшовики наскакую[ть] на него, звільняє ложку гранати, розриває себе де більшовики зазнали ще поразки. ППШ рівночасно було поломане. Мертвого віст. Тигра більш. залишили на полі бою через ніч, а ранком 18.І забрали до району незадоволені, що нічого не скористали.

Населення, вчувши таку подію і бачило як через село везли упавшого повстанця, молилось за покійного і з сумом відпроваджали його через село і неповинно дивилось на сталінських опричників, які затіпившись мандрували через село. “Так, це

наші герої, правдиві сини України вмирають” висловлювалось населення.

14-15-16.І. на хуторах Озірни (Неміряни) МВДист Галка (Галкін - жид) почали роби[...] засідку, довідавшись про це, що повстанці ходили збирати коляди.

Цього місяця у Львові розп[устили] більшовики т. зв. “спец.-відділ” Чортківської* і Львівської областей. Про це оповідають учасники цього спецвідділу з яких майже всі місцеві “яничари” вже є вдома. [...] говорять до населення, що вони “ніхто невинні” і “нікого не замордували”. Вони хочуть надаліше бути добрими, в людей шукають якоїсть [...] чи читання “Євангелія” над головою, але населення відвертаючись плює на них.

22.І.47 до с. Заруддя приїхав поіменований кандидат в депутати ВР УРСР Борухович, з Зборівської рай[онної] управи Харченко в тому їх оборона. Приїхали робити мітінг. На мітінг назганяли людей з сіл як: Заруддя, Лавраківці, Травотолоки, Озерянка, Жабиня. Людей було більше число. Мітінг відкрив голова Харченко. Опісля виступив сам Борухович, представивсь українцем з роду бідняків і буде боронити прав бідних селян та робітників, крім того [...]

В цьому, [...] виступили двох громадян з с. Заруддя і Жабиння і подали до відома населенню, що це є [...] депутатом ВР УРСР на якого можна голосувати 9.ІІ.47 р. Населення зараз з мітінгу розходилося, а деп[утат] Борухович із своїм військом від'їхав до Зборова.

Вертаючи селяни домів сміялися з говорення депутата, додаючи: “Ви добрі українці куплені сталіном здираєте останню шкіру з нас, довели Україну до жахливих злиднів і терором нас підкорюєте. Ми знаєм, чи ми будем голосувати, чи ні, той “обранець” буде обраний. То вже не першина”.

5.І в с. Жабиння МВДисти арештували голову с/ради і секретаря внаслідок переведених зборів повстанцями в тому селі.

При кінці січня МГБ, МВД, гарнізони і стрибки переводили сильні перевірки сіл, а потому засідки, які приготувала агентура.

Постій 31.І.1947 р.

Слава Україні! Героям Слава!
/“Дорошенко”/

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

* Повинно бути: Тернопільської

№ 85
ЗВІТ ТА ЛИСТ ДО К-РА ІІ ЧОТИ ПРО ПОДІЇ
В ТЕРЕНІ ВІД 19.І.47 ДО 14.ІІ.47 Р.

14 лютого 1947 р.

ЗВІТ
від 19.І.47 до 14.ІІ.47 р.

Операція Більшовиків 20.І.47 р.: в терені Оз[ерянки] від сходу було 3 рази засідка і від полудня 1 раз. Нібито в тому, що мав приїхати Н. Борохович, той, що по нього голосували. Це діялося в 19-22.І.47 р. Також ходили по селі з приводу нашої появи в Ж[абині], також роблять засідки і ходять по селі, протокували одного господаря з приводу нашого [перебування], що ми були в нього. Питалися, що було в його хаті. В селі Ц[ецова], дуже багато діють, роблять засідки, за нами підпільниками. Далше довкруги невідомо.

Про вибори в селах Заруддя, Равликівці, Озерянка, Прата*, Жабини. В дні 22.І був приїхав до Заруддя Борохович і робить мітинг. Із усіх селів зганяли на мітинг, людей було дуже багато. Збори відкривав Районовий голова Харченко. На зборах виступав сам Борохович, сам приставлявся [як] Українець. [...]ть раду бідняків, щоби всі [...] в день 9.ІІ.47 голосували на ди[...] [Верхо]вній Раді УРСР. Він також говорив, що [...] буде боронити усі права бідних селян. Виступали також двох громадян з [сіл] Заруддя та Жабиня. Говорили [...] на кого мають голосувати, і в день 9.ІІ.47 р. щоби усі проголосували на Бороховича, котрий прибув і є перед вами.

Зараз по мітингу ці [...] Борохович від[їхав] у [Райосередок] Зборів.

Ве[рт]аючи селяне з зборів [смія]лися з [їхнього] [говорення] за це, що ви всі добрі Українці, здир[аєте] останну шкіру з нас. Довели, що східні Українці вже ходять за куском хліба і гинуть з голоду і ще хочять нас до цього довести. І [...] розуміли ще, що радянська вл[ада] раз поставила і мусить бути, чи б[удуть] голосувати чи ні. Після мітингів в на[шому] терені нкбуло більше зборів, тільки [...] переходило військо, тайно і відходили.

Більше по нашому терені небуло нічого, тільки приготовлялися до виборів.

* Так у тексті.

Друже Командир!

Згідно з подаванням наказів від Вас я суворістю, оглядою і виконю, але Ви вимагаєте більшості виконання, а може Вам здається, що я собі нехтую накази.

Не провірений собою всякі вісті і всякий рух то не подаю. Згідно з цим, що Вам звітують, як д. Мирон, або зімною згаданий Семен. Мирон говорив, що в Ж[абині] було велике арештування рівнож неправда, особисто провірив сам. Подаю також, що і мені плутаються деякі діла і від Вас накази. Не зроблю також точних даних про вибори. З Семеном я не був бо запізно. Я бажав собі стрічі з Вами, може чого научите.

14.II.47

З поважанням
/Май/

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 86
ЗВІТИ ІІІ РОЮ ПРО ПОДІЇ В ТЕРЕНІ
ВІД 29.І ДО 20.ІІ. 1947 Р.

20 лютого 1947 р.

“УПА-З[ахід]”
Ч[ота] ІІ
Р[ій] ІІІ

Дня 16.II.47 р.

До Командира Д[орошенка]
Звіт від 29.I.47 р. до 16.II.47 р.

В день 29.I. одержав від Вас наказ через П[ровідни]ка, якого згідно з П[ровідни]ком я [в]повні виконав в своїх 5 селах. На день 2.II ми поширили літературну провокацію проти виборів, розповсюдження перед тим усної провокації було мало (Опісля наш застій, з кошароване життя до 10.II.47 р. з тим, що на Ю. Вже була залага від 10.I.47 р.).

Суть наших кличів повним бойкотом проти [виборів].

В селі Тр[авотолоки], кличі були, як мені відомо, що в кожній говорив, а про листівки не було і село законспірувало себе від ворога.

В селі Ж[абиня], розкинення кличів і листівок також було, про яке було відомо цілому селі і так[ож] рознеслося по других селах. Рівнож знали більшовики.

В селі Р[авликівцяx], ці також розповсюджено кличі, було відомо всім, також дано до рук “листівки”. Не відомо чи читало багато населення. Рівнож переходив начальник стрибків і бачив.

В селі Зару[ддя], де кличі було відомо усім, також більшовикам, “листівки” негодин було дати до рук, то ми розліпили на хатах.

В селі Озерянка розповсюдження кличів [проведено] тільки в одному кінці тому, що вже небуло а листівки по цілому [селі]. Листівок читало майже одно, кожна хата. Про кличі не було шуму так як більшовики не знали.

Приготовання до Виборів

Більшовицька дійсність плянувала вибори на день 9.II.47 р. в готові більшовицької зручності. В час грудня приїхав до села Оз[ерянка], з району Харченко і говорив, що будуть вибори до В[ерховної] Р[ади].

Наказано, щоби приготовляли населення до виборів за кра-щих синів, котрі будуть постоювати за наші справи.

В селі населення повсюднювала, що вже вже її чорти знова хочуть від нас голосів, інші кажуть, що то буде тайне голосування, говоримо, що вже недавно їм проголосували і вже знов хочуть голосів. Зарядження в селі, сільська [у]права сповняє, пере-проводжує перепис людей котрі мають іти голосувати, рівнож роблять виборчі дільниці.

Також приїхав з району прикріплений так з[ваний] Пригода і ще строгіше приказав порядкувати до виборів. Розповсюджено по цілім селі кличі до виборів на кого мають голосувати. Повибивано плякати по сільських хатах та різних багато будинків. Заряджено також, щоби в кожній дільниці в одному десяткові була відповід-на хата, де будуть підготовлятися до виборів. І там також мають читати та научати населення до чого веде радянська влада, що кожний мусить знати Конституцію Сталіна.

В селі Оз[ерянка], були приготовані дільниці, в вечір мали читати та ні[хто] не ішов читати бо не було їх кому змушувати, в вечір прикріпленого [...] небуло.

Тільки в клубі сходилися господарі, ніби на науку, то вони читали пресу [наспіх виготовлену], не було таких чинників, [щ]

об вмiли провадити науку до виборiв. На день бiльше приїжав Пригода i бiльше вже порядкував.

Населення попростому смiялося з їх дiї до виборiв, говорили, що все роблять нiбито пiд маскою добровiльною а то що схотять то зроблять самi без населення. На день 22.II.47 р. через села [...] приїхало три авта. На третому з заду їхав сам Борохович до Заруддя.

В селi по наказу уряду приказано всiм десятникам, щоби усi люди зараз iшли усi до Заруддя на мiтинг. Такий рух посилили немовби горiло. Усiх змушували йти на мiтинг, подивитися на кого мають голосувати. Також сам прикрiплений виганяв iти. Населення говорило, що треба йти подивитися на того чорта на якого треба голосувати. Вертаючи з мiтингу говорили, що тi всi добрi наші, якi сьогоднi правлять нами i що вже ходять з торбинками по наших селах. Люди дають проти ворожих дiй стiльки, що [...] задивляються на них ворожо, бо дочого уряд довiв.

В днях нашого розповсюдження 2.II.47 р. малий вiдгiмiн нашого противу проти виборiв засiяв людей неодномiрно [...] як бiльшовики будуть дiяти i чи можна буде що зробити задивляючись на рухи [...] i в селi щоби нiхто непiшов голосувати.

То бiльшовики нiчого не зробили би населенню.

На день 3.II.47 р. до села приїхало вiйсько, яке буде проводити далше вибори в оборонi голосiв. Закватирувало бiля дiльниці виборчої.

Вiйшовши мiж населення вiйсько питалося людей чи не приходять до села нiчнi гостi. Вони вiдповiдали, якi то гостi, що за однi. Вони мовчали. Зараз в вечiр робили по селi стежi. На охорону дiльниці та вигоняння людей прибуло їх до села 6 людей. Котрих люди в селi змушенi ними були їх харчувати, також i розводили тих з торбинками на квартири. Люди не хотiли їх приймати то вони їм [...] вiдповiдало, що вони на морозi небудуть спати, приказувано їм вiйськовим наказом, що мусиш, говорячи, як би ти спала на снiгу. Говорячи мiж населенню всюди про голосування, також, що казали чи то немуси[...] i ти до гардероб[у] тiльки вiдразу кинути бiлютеня по що [iти там].

На 5 уладжували виборчу дiльницю, ходили по селi за [веретами]. Уладжено виборчу дiльницю у той спосiб, що управа виборчої комiсії було в однiй кiмнатi (зараз сидiло вiйсько) i до кидання голосiв була скринька, а опiсля зi заду були критi гардероби в котрих був оливець. Це була друга кiмната.

Виборчої дiльниці бiльшовики берегли. Населення затихло i про говорення, щоби протиставилося виборам самi не знали як

станеся. Говорили і звідси нема чого голосувати, а протів хіба як усі встануть. Більшовики так як здусили і змусили їх голосувати, лагідно і добре ставилися до населення. Оперували в ночі по селі.

На 8.II. 47 р. приказали приготувати стійки, які будуть вести звідомлення до району і також стійки до хорих, щоб було все приготовлене.

В ночі 8.II на 9.II. 47 р. приказали усім десятникам, щоби були всі коло дільниць і мають неспати, щоби не заспали бо підуть людей будити, щоби ішли голосувати.

В ночі від 3 год. будили населення, щоби ішло голосувати. В ночі зчинився рух, будили людей сплячих, пукаючи в вікна.

Вибори переходили добре на їх руку, з тим що виборча комісія перглядала голосуючих, рівнож дивлячись який отримує білженть і його число, рівнож [з]аписували того голосуючого і його число. Дальше при комісії було скринька, коло неї сидів пр[икріплений] Пригода. Де хто заходив до гардероби то вони опісля взяли олівець і його сховали.

Хто зіпзнявся зараз висилали арміїців, щоб ішов голосувати скоро.

Населення говорить загально, що змусили проголосувати. Повним бойкотом в селі було тільки 4 голоси скреслені. На це більшовики нічого неговорили. В вечір разом з голосами вибралися до Зборова, вийхали. Були приїхали з Кременця.

Село Тр[аво]толоки!

В селі Тр[аво]толоках не було виборчої дільниці. Підготовка до виборів дуже мала. Підготовляли так, що небуло уряджених виборчих дільниць. Населення в цілому селі майже добре [...] до нашого настрою. Слухаючи відгомін більшовицької дійсності підпорядковується на руку добре до виборів. Населення в собі криє якусь чутливість, як рівнож наша поява в селі і поширення [кличів] проти виборів, законспірувало себе. Але говорить, що під натиском чужинців є змушене голосувати.

Дільниця виборів в Лаврівцях. Наша діяльність, поширення проти виборів була для них зацікавлена, [деш твориться якое і сила]. По обох селах також більшовики розписали великі плакати на різних будинках, на кого мають йти голосувати і коли. Більшовицька дійсність виробляє собі там в населенню більший [підприємства], що населення ставиться до них добре.

Саме населення говорило, що вже ми не діємо партизанським рухом а скоріше говори[ло], що нас вже нема.

Говорили в селі, коли ми були пішли до кожної хати і приказали усім з осібна то не ішли би голосувати. Оден на другого дивився. Про підготовку до виборів і мітингів небуло, приказували десятникам, щоби вони зробили, рівнож [вони] не робили нічого.

Чинник до обсервації, що діється у селі є по вияві, тому що [...] за добрі діла для людей проти удару.

На день 22.І зганяли усіх людей до Заруддя на мітинг, коли приїхав депутат, з обох сіл щоби подивитися на нього. Залого більшовиків також була. Було призначено 10 чоловік, було 6 армійців. В селі поводитися добре, також харчували люди їх, також попало їм в руки летючка, на це неговорили нічого.

Прибули з Кременця, 3.ІІ.47 р. приготували дільницю, ходили по хатах за [верстами]. На вибори приготували десятників, щоби будили людей. В год. 3 рано вже був післанець в Тра[во] толоках.

Вибори переходили в цей спосіб, що коло гардероб[у] було два армійці, стояли. Було лише скреслених 1 голос. Село в районі зайняло 2 місце по голосуванню. В вечір вибралися разом з голосами до Зборова.

(Примітка ще також вони робили, котрих людей не було то вони сами покладали голоси за голосуючих)

Заруддя

Село Заруддя слабо за ін[...] з браку сільського знайомого. А рівнож наша поява, а саме розповсюдження летючок і ставлення населення до нас незмірковане. Вибори були підряджені, що в кожній на деся[...], дільниці були призначені учителі котрі мали поучати людей на тиждень 2 рази. Рівнож мали переробляти з ними в вечір вчителі. По хатах були розписані широко плякати до голосування, за що будуть голосувати і коли.

В селі на 22.І були великі збори з усіх селів на зборах був сам [депутат]. Загально населення до нас [ставить] майже як [...], починає вірити тільки в більшовицьке ярмо. До виборів залога також прибула, дня 3.ІІ.47 р. 6 чоловік (армійців).

Виборча дільниця була зле уряджена так, що її гардероби зле були криті, майже до нічого. Вибори перепроводжувала виборча комісія, прикріплений села і стрібки. Військо стояло собі окремо дальше від дільниці, не займаючися в голосуванні. Голосів було лише 3 скреслених. Також в вечір військо вийхало до Зборова.

Жабиня

Село Жабиня мною також слабо охарактеризоване, з браку в селі в котрих людей я був слабо себе чують, чи може незнають з ким говорять, незнаю

До нас говорять, що ми всі зраджуем своїх людей і за про нас їдуть на сибір, рівнож до хатів дуже тяжко увійти, населення неумірковане. Більшовики [го]ворять, що нас вже нема нікого. До виборів село підготовило дільниці, був мітинг за голосування. В день 21.I. приказали людям, щоби усі шли до Заруддя на мітинг, дивитися на депутата на котрого будуть голосувати. Один господар із села Жабиння виступив промовою в Заруддю про депутата, щоби усі ішли на него голосувати.

На 23.I.47 р. була вже приготована виборча дільниця котру берегли сільські люди. В селі більшовики робили засідки та перебували в селі в ночі. Залога війська була з Годова, було 10 армійців. Проголосували а повній 100%. Рагом з голосами виїжали до Годова.

Звіт від 10.II.47 р. до 20.II. 47 р.

Рій розчленований по приміщенням в цілости. Операція Більшо[виків] на 14.II і 15.II.47 р. переходили у вечір на 15-того, на села Вірлів, там були цілу ніч, також до Храбусної. Дія роя розвідуючи, як [посилилися] вибори. Дія більшовиків, [реакція], має перепроводження виборів по селах.

Прочитано слідуючий “Наказ” від Командира в рою. Взято зі села Тр[авотолоки], 300 крб. з календ[...].

Друже Командир! Дозволимо собі на деякі недотягнення, рівнож подавання наказів. Чи можна дати Вам вісті з терену, як я сиджу [н]а одному місті і нічого не знаю? Так що Пе-ка дуже критикує, мені це нешкодить, а рівнож ким Ви послуговуєтесь, якими людьми. Двох тяжко розуміти, а в мене [...] мало, або в терені тяжко. Відкриваю думку [Мирона], що Він говорив, що нас населення в коротці викине. Таке існувати не може. Ви рівнож говорите в собі, ці Вам звітування, не роблять вияву. Тому я вимагав від Вас стрічі, його треба навести на правильну дорогу або змести зі шляху.

До [...]

20.II.47 р.

Здоровлю Вас
/Май/

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 87
ПОВІДОМЛЕННЯ
ПРО БІЛЬШОВИЦЬКУ СПЕЦГРУПУ

[Не раніше 22 лютого 1947 р.]

Справджено

Дня 21.II через село Озерянку проходил[и] більшов[ики], які вдавали повстанців. Були на засідці у с. Годові, а вертаючись дня 22 рано поперебирались за т. зв. американців [та] ішли через села Травотолоки, Заруддя, Озерянку, Присівці до Зборова.

/Мирон/

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 88
ЛИСТ ДО КОМАНДИРА ІІ ЧОТИ У СПРАВІ
ДІЯЛЬНОСТІ БІЛЬШОВИКІВ ПРОТЯГОМ
ЛЮТОГО 1947 Р.

10 березня 1947 р.

10.III.47 р.

Друже Командир!

Записку я від Вас одержав дня 10 III від П[ровідни]ка.

Операція більшовиків на 21. II. в селі Озерянка була в годині 8, вечір підібрали партизанську тактику, входили до хатів і питалися чи до села приходять більшовики і чи є в селі.

Казали, чи вони їх не пізнали, що вони є Українські партизани, далі пішли в сторону до Годова, де іде дорога і там сиділи.

До села приїхав з гарнізону ¹Ванька¹, то він говорив, що будуть змінювати гарнізони стрибків, так що в Вірливі має бути цілий штаб, до 10.III іще нічого нема.

На 8.III зі села Заруддя приїхали з Райо[ну], більшовики і заарештували одного підпі[ль]ника.

До села приїжали НКВД також [вони] в селі Озерянка пита-
лися за фінагентом, також багато говорили з головою Клубу, про
що невідомо.

До села також приїжав Качуровські і також багато говорив,
щоби населення неслухало [...] нової політики бо [стефанова]
політика в дірі сидить і вона нічого не варта.

Друже Командир я чогось про[...] мені ваші слова [...] не
виразне деяких речей мені тяжко зрозуміти.

Також подайте, як тісно ми маємо бути зв'язані [з тереном],
бо я зі зв'язком до П[ровідни]ка нема[ю] до примінчення [...] ро-
сла на умовлення.

Група в цілості.

Здоровлю!

10.III.47 р.

/Май/

*Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1,
с. 168 а. Оригінал. Рукопис.*

№ 89 **ЛИСТ-ЗВІТ У ПЕРСОНАЛЬНИХ СПРАВАХ** **РОЙОВОГО ІІ ЧОТИ**

15 березня 1947 р.

В селі Гл[инна], зараз ховається вже від листопада Ів[ан]
Гитиркун, який був у сотні “Максима” роєвим, опісля захворів і
був звільнений додому. В дома проживав легально 10 місяців,
сам має 20 років, скінчив 7 клас, є досить свідомий, підприєм-
чивий і ідейний, який зараз ховається в селі без криївки, за ним
сильно товчуться більшов. Він вже від двох місяців просить при-
йняти його до праці, тому я запитую Вас чи можна його прийня-
ти. По моїй думці і моїх хлопців а також всіх місцевих, свідомих
людей, серед яких він є популярний можна його прийняти. Тому
прошу скоро відповісти, бо він далі у своєму селі не може
ховатися і щоб його не зловили.

[...] але незнаю чи вдасться мені їх точно передати бо зараз
виляла Стрипа.

Не знаю друже Командир, чи Ви даєте раду в моїх звітах, мусите мати багато терпеливості.

Здоровлю щиро!

Дня 15.III.1947

/Мирон/

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 90
ЗВІТ ПРО СЕКСОТІВ НА ТЕРЕНІ
ЗБОРІВСЬКОГО РАЙОНУ

[не пізніше 26 березня 1947 р.]

С[лава] У[країні]! Г[ероям] С[лава]!

Друже Командир: В звітах, себто вістях з терену, які є написані дуже слабо будуть деякі недомагання з цієї причини, що події у селах за місяць лютий вже позатиралися в пам'яті. На будучі місяці думаю вже будуть точні а також ще тому, що я від 4 був у рейді у західню Зборівщину, бо у селі Глинній була [...] і то сильна.

В селі Равликівці є якийсь Чорнотенний, що у минулому всипав криївку у якій впало трьох хлопців, також був у спец-групі, зараз говорить, що він небоїться бо вже нікого з повстанців нема, тому зараз [списав] всіх свідомих дятьків, тому що населення сіл Озер[янка], Заруддя, Травот[олоки] і також Равликовець його вважає за сексота. Думаю я і також рой. Май його знищити. Це може зробити сам Май, а [акт] може доручити, бо я йому сказав написати.

2. В селі Глинній є точний сексот М. Гураль, він був засуджений до страти ще сл. п. Мечем за це, що всипав сл.п. Чорного ще у 1945 р. Зараз при перевірці-облаві дня 7.III. виявився вже точно, є на це факти, що більшовики рахували хати, де шукали від його хати і раз-по-раз до него заходили. Тому я вважаю його знищити бо він через [...]мілію знає все інакше до села неможливо буде зайти.

3. В селі В[елика] Плав[уча] є також сексот [Дан], якого також треба знищити. Акти на всіх трьох я буду мати на пункті

дня 26, але булоб краще ще скорше їх знищити. На це прошу дозволу. Також все населення сіл засуджує тих сексотів і дивується, що ми, маючи на них стільки [...] не нищимо. Якщо їх не знищиться то незадовго до сіл nebude вже можливо зайти.

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 91
ПРОТОКОЛ
ОБВИНУВАЧЕННЯ СТРІЛЬЦЯ О.М.

[Не пізніше березня 1947 р.]

Точки закиду с[тр.] О.М.

1) Говорить, що повстанці не мають рації в ост[анній] боротьбі проти більшовизму, бо Рад[янська] Україна дає повне забезпечення і ніхто незаступить її влади.

2) Повстанці це не є військо а діють на свою руку. Їх ніхто не визнає. Вони обдурюють людей та наживаються.

3) Має наївні претензії до ком. УПА, хоче підірвати населення довір'я до повстанців.

4) Розговорює між населенням де заходять повстанці та де квартирують.

5) Говорить наскільки б його хто чіпав з Повстанців, то невкаже що в[...] терен.

6) Говорить, як щоб його більшовики стали [...] [...]тували то він все [...]криє перед більшовиками, щоб [...]

7) З ким має зв'язки

Протокулувати з [допи]тами.

1) Заборона ходити [...]ами

2) 25 буків за кару

3) На кожне УПА звернення Повстанців до О.М. в кожній справі має ставитися безоглядно

4) Покарання гривкою.

Застереження

Якщо О.М. не закине своєї провокативної роботи по вище згаданих точках [...]*

Архів УСБУ в Тернопільській обл., Ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Оригінал. Рукопис.

№ 92 ХРОНІКА СОТНІ “РУБАЧІ”

Грудень 1947 р.

ПРОДОВЖЕННЯ ХРОНІКИ” СОТНІ “РУБАЧІ”

Чота перша

1946 рік, це третій з черги рік боротьби українського народу і відділів УПА з большевицькими наїздниками. На початку 1946 року большевики посилюють ще більший терор супроти повстанчих відділів і населення, бажаючи примусити їх до капітуляції. Мимо жахливого терору повстанчі відділи продовжували далі вести боротьбу одержуючи матеріальну і моральну піддержку в населення.

При кінці грудня 1945 року перша чота сотні “Рубачі” поробивши криївки по селах Залозецького р-ну, залишилася там зимувати. Чоту розчленовано на рої, а навіть на ланки. Разом з чотою перебували чот. Копчик, бунч. сотні Мручко і к-р сотні Гамалія. Чисельний стан чоти в січні 1946 р. числив 31-н чоловік.

1 січня 1946 року перший рій під к[оманду]ванням рой. Сокола був розквартирований в с. Перепельники Залозецького р-ну. Того дня коло год. 15 на хати де квартирували повстанці почали наступати большевики в силі 40 чоловік. Роєвий Сокол дав наказ відступати до недалекого ліса. Большевики відкрили по відступаючих повстанцях сильний кулеметний вогонь. Прикриваючи відступ роя, безфункційний рой. Крук займає становище і вогнем з автомата спиняє большевицьку розстрільну. За цей час рій досягнув краю ліса, заняв становища і відкрив по большевиках вогонь. Роєвий Крук ранений в ногу дострілився. Большевики втратили 4-х вбитих і 5-х ранених.

2 січня з чоти відійшли на санітарний курс стр. Чуйкевич, Вірний, Каня і Зуб. Тогож дня відійшли на курс виховників пвх.

* Документ без закінчення.

** Попередньої хроніки відділу не виявлено.

Камінь і стр. Помста. Різдвяні свята чота святкувала роями. Свята пройшли спокійно.

14 січня по селах Залозецького р-ну закватували большевицькі гарнізони. Ціллю цих гарнізонів було, використовуючи зиму цілковито знищити революційний елемент українського народу. Населенню говорено, що гарнізони мають підготувати вибори до верховної ради, на 10 лютого [19]46 року. По всіх селах почалися стислі ревізії, облави і засідки. Чота перебувала розчленовано по криївках. 16 січня пвх. Камінь вертаючи з політ[ичного] вишколу стрінувся з большевиками. По короткій перестрілці став ранений в ногу і дострілився. Вбитого забрали до р-ну Великий Глубічок. 19 січня до чоти долучили сотенний пвх. Грім і Помста.

По всіх гарнізонах були прикріплені оперативні працівники мвд і мgb, які арештували масово людей по селах і терором змушували їх до підписання заяв та донощицтва. Вести будь яку роботу, або хоч порушатися по терені було доволі тяжко. 10 лютого відбувалися вибори до верховної ради СССР. Гарнізони в цей день штиками зганяли населення до виборчих урн. Старенького батька б[увшого] Повітового пропагандиста сл. п. "Журавля" – Дідушка з с. Нетерпинці Залозецького р-ну терором примусили ставати до фотографії і першому йти голосувати. 22 лютого большевики по слідах зайшли на поле к[оло] с. Носівці Велико-Глубочівського р-ну і знайшли криївку, де кватирували чотовий санітар Зуб і вістун Чайка. Обскочивши криївку, большевики закликали повстанців здатися. Коли з криївки відповіли стрілами їх закидали гранатами. Санітар Зуб був вбитий, а віст. Чайку тяжко раненого витягнули з криївки. Обіцянками і побоями большевики намагалися витягнути від раненого деякі відомості, але він не сказав ані слова. По цілоденному перебуванні на морозі ранений помер.

В наслідок великих арештувань цивільного населення с[отенн]ий Гамалія, бунч. Копчик і рой. ВПЖ Бучок* від лютого кватирували по стрихах. 27 березня [19]46 року на донесення агента большевики знайшли в с. Чернихів Велико-Глубочівського р-ну криївку де кватирувало 8-х повстанців між ними був с[отенн]ий пвх. Грім. В безвихідному положенні всі пострілялися.

5 квітня [19]46 року частина сіл Залозецького р-ну була гарнізонам опущена. Лише в деяких селах залишилися спец-відділи. Вийшовши з криївок весною 1946 року повстанці були фізично ослаблені і до бойових дій мало спосібними. Населення в

* *Варіант відчитання псевда може бути: Гучок або Сучок*

наслідок большевицького терору було пригнобл[ене], в додатку большевики говорили, що вже всіх “бандьорів винищили”. Чота дістала наказ перейти всі села Залозецького р-ну і переконати населення про брехливість большевицької пропаганди.

10 квітня рій під к[омандува]нням рой. Ігоря закватував на полі в окопах к[оло] с. Бзовиця Залозецького р-ну. Того дня перед полуднем на рій найшли большевицькі мінери, які розмінували заміновані поля. Зав'язалася коротка перестрілка. Рій був так фізично ослаблений, що не міг маневрувати і сорок мінерів оточили його. В безвихідному положенні кількох стрільців пострілялися. Стрільці Булава і Крук тяжко ранені попали в руки большевиків. Лише рой. Ігор вивтався з оточення. 16 квітня до чоти долучив рой. Калинович і стр. Завз'ятий. 10 травня в наслідок сильної облави четвертий рій був розчленований по хатах в с. Перепельники Залозецького р-ну. Того дня перед вечером стр. Бульба виліз з криївки до хати оголитися. В то[й] час до хати зайшло трьох большевиків і зловили його живим. 27 травня чот. Копчик попав на засідку під с. Оліїв Залозецького р-ну разом зі стр. Завз'ятим. На засідці був ранений чот. Копчик, а стрільця Завз'ятого зловлено живим. Під кінець травня стан чоти виносив 23 чоловік[а].

Друга чота

В грудні 1945 року під к[омандува]нням чот. Найді поробила криївки по селах південної Зборівщини. На початку січня 1946 року чоту розчленовано на рої і вона закватувала на хуторах містечка Озірна Зборівського р-ну. На цих хуторах повстанці святкували разом з місцевим населенням Різдвяні свята. Родинам, яких сини впали в боротьбі з наїздником роздано на свята подарунки.

По святах прибули зв'язкові від с[отенно]го Гамалії з наказом проводити про[ти] виборчу кампанію. В цілі виконання цього наказу повстанці відвідали всі села Зборівського р-ну і проводили противиборчу кампанію. Збираючи місцеве населення по хатах, повстанці вияснювали, що таке вибори до верховної ради ССРСР і кому вони потрібні. 9 [січня] на рій під к[омандува]нням рой. Мирона, який кватував на хуторах коло м. Озірна наскочило 12 большевиків. Зав'язався короткий бій, в якому большевики втратили трьох вбитими і втекли до району. Повстанці втрат не мали жодних.

10 січня по селах Зборівського району закватували гарнізони. Вони почали робити облави і засідки. Чота розчленувалася

на ланки і заквартирувала по криївках. 11 січня чотовий Найда разом з роєм під к[омандува]нням рой. Бір[а] пішли на зв'язок до с[отенно]го Гамалії. Перейшовши залізничний шлях Львів – Тернопіль коло м. Озірни, вони заквартирували в с. Нестерівці Зборівського р-ну. В тому селі повстанці получилися з першим роєм першої чоти і заквартирували в їхніх криївках. В часі перебування в криївках чотовий Найда проводив політзаняття і теоретично-військовий вишкіл. На сусідньому господарстві заквартирував большевицький гарнізон, стійка якого стояла недалеко входу до криївки. Господарі, в яких квартирували повстанці були досить зрівноважені і все таки знаходили час, – в часі зміни большевицької стійки – , щоби подати до криївки харчі. 28 січня господарі повідомили, що криївка всипана. Вечером того дня повстанці вийшли з криївки і пішли в поле. В полі перебували одну добу, звідки подалися на хутори коло Озірни. 5 лютого в с. Жуківці тогож р-ну попали живими в руки большевиків стрільці Роман і Тихий. Мимо тортур не всипали нічого.

15 лютого стрільці Рись, Андрій і Чумак квартирували в криївці в батьків Рися в с. Цецори Зборівського р-ну. В год. 15 того дня стрільці повилазили з криївки до хати. Батько Рися побачивши большевиків прибіг до хати повідомити про це повстанців. Большевики завважили рух батька і негайно обскочили хату. Стрільці Андрій і Чумак скрилися до криївки. Рись вискочив через вікно і почав відстрілюватися з пістоля. Будучи раненим в ногу – застрілився. Большевики запалили хату і від'їхали. Оба стрільці в криївці думаючи, що їх відкопують пострілялися.

При кінці лютого большевики маючи дані про квартирування чоти по селах Зборівського р-ну почали робити щоденні ревізії. Чотовий Найда дав наказ в інших селах копати криївки.

[13] березня трьох повстанців з другої чоти квартирували в криївці в лісі к[оло] с. Розгадів тогож р-ну. Того дня ранком 150 большевиків окружили ліс і розстрільною почали підходити до криївки. Стр. Тигр стояв у вхо[ді] [...] становища, та почав стріляти по большевиках. За цей час з криївки вискочили двох інших стрільців і рівнож почали стріляти. Большевики відкрили сильний вогонь і кричали: “здайся бандьоро! Кудя вдіраєш!” Повстанці сипнули вогнем з автоматів і почали відступати. Відступаючи натрапили ще на три застави від яких відбилися і маневруючи поміж большевиків, в год. 12 вирвалися з окруження і перейшли в другий ліс. У висліді цієї сутички було вбито капітана, ст. л[ейтенан]та і ще 5-х рядових большевиків. Повстанці вийшли з окруження без втрат. Хоронячи вбитих большевики говорили:

“Капітан п’ять літ воював на фронті [т]а не згинув, аж тут, – жалу-ючи за ним казали – як хто більше буде говорити проте, що в лісі є бандьори, того вб’ють. Бандьорів не так легко зловити”.

23 березня рой. Бор zorganizувавши харчів в с. Білківці тогоч р-ну вертав до криївки на поле недалеко того села. Було мокро і повстанці лишали за собою виразні сліди. Цими слідами зайшли большевики до криївки і обскочили її. Криївку закидали гранатами, від розриву яких згинув 4-х стрільців. Вбитих забрали до Тернополя. При кінці березня большевики пустили вістку, що чотовий Найда вбитий, а решта здалися живими. Частина населення повірила в це, але коли повстанці появилися знову по селах, воно переконалося в ще одній брехні большевиків.

5 квітня гарнізони опустили села Зборівського р-ну. По селах насильно почали організувати станиці стрибків. Рій під к[омандува]нням ройового Хитрого розброїв і розігнав станиці стрибків в сс. Годів тогоч р-ну і Плавуча Мала Козівського р-ну.

Великодні свята чота святкувала у фронтових окопах на полі. 7 травня до чоти на контролю прийшов с[отенн]ий Гамалія. 18 травня ч[отовий] Найда стягнув всі рої чоти до ліса і переводив з ними десятиденний військовий і політичний перевишкіл. 23 травня до чоти зголосилося двох добровольців. Під кінець травня 1946 року стан чоти виносив 19 чоловік.

Грудень 1947 року.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 271-273. Копія.

№ 93-97
СОТНЯ “СІРИ ВОВКИ”

20 грудня 1943 р. – 15 листопада 1945 р.

№ 93
НАДЗВИЧАЙНИЙ ЗВІТ
ПРО БІЙ БІЛЯ с. ЛАЗАРІВКА

№ 4/43

20 грудня 1943 р.

Обл. Тернопіль

НАДЗВИЧАЙНИЙ ЗВІТ ч. 4/43

Дня 16.XII о год. [...] наскочили на табор сотні “Сірих Вовків” (Бистрого) німці. Німці силою [...]80 людей і [...] танки. Після жорстокого бою сотня втратила 3 стрільців вбитими, відступила. Німці захопили табор з залишним вирядом сотні і зброєю. В час наступу німців сотенного Бистрого при сотні не було (він перебував в поблизькому селі). По деякому часі до здеморалізованої сотні прибув Бистрий та зарядив негайний наступ на німців, що перебували ще в таборі сотні (доречі цей наступ був не потрібний). Переведений сотнею наступ не був ніяким наступом, бо стрільці відкрили вогонь з дуже далекої віддалі, не пробуючи зовсім зблизитися до ворога. Після півгодинної перестрілки німці відступили забираючи все, що було можливе зі собою.

Вислід бою:

Втрати ворога: за неперевіреними даними двох вбитих, двох смертельно ранених (вони мабуть вже померли в шпиталі) двое або кілька ранених.

Наші втрати: 3 вбитих, 24 кріси, більша скількість наплічників та коців, зірвана полева кухня (дуже добра), спалений тридневий запас харчів та каперське приладдя.

Після цього невдачного бою, сотня відступила з zagrożеного місця в інший терен. Бій мав місце біля с. Ясмарівки* пов. Бучач.

Причиною заскочення сотні німцями та невдалого бою був сам сотенний к[оман]дир Бистрий. Він не поробив охоронних заходів після того, як табор завважила польська розвідка (яка мабуть донесла про табор німцям). Не поробив він потрібних

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: Лазарівка

заходів навідь тоді, коли йому донесли, що з Монастириськ виїхали в напрямі місця постою сотні німці з танками. Також його неprisутність в таборі при сотні вплинула дуже від'ємно на вислід сутички. Були всі дані німецький відділ розбити.

До цього часу ніяких наслідків цього бою на терені повіту не завважалося. Німці почали негайно стягати більші сили в терен Бучачини.

Цей звіт це перші скупі відомості про згадану подію. Відомості ті спізнені з уваги на утруднений зв'язок в терені Бучачини. На одержані дальших повідомлень з цього терену, негайно їх вишлю.

Постій, 20.XII.1943 р.

ЦДАВО, Ф. 3833, оп. 1, спр. 134, арк. 84. Копія.

№ 94
ВИТЯГ З ОСОБИСТОГО ЗАПИСНИКА
К-РА “РОСТИСЛАВА”
ПРО СТАН У ЧОТІ К-РА “СИЧА”

[Не раніше 24 березень 1944 р.]

(...)1944 р. м. лютий забрав Береза з бази [...] муки [...] нашої 100 кг, м'яса 30 кг. Для кого забрав перевірити. Орг. р[еферентом] був Олекса. (...)

(...)<Постій 24/III 1944 р.

Зістав покараний срілець Круглий, що сказав стрільцям ганебні слова, а стрільці, що казали стрільцеві Круглому і його роззлостили недістали ніякої догани>(...)

Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, Інв. ж. 9, спр. 19662, с. 77 (пакет із реч.док-ми). Оригінал. Рукопис.

№ 95

ЗВІТ ПРО ПЕРЕХІД ФРОНТУ СОТНІ “СІРИХ ВОВКІВ”

8 серпня 1944 р.

ЗВІТ про перехід фронту сотні “Сірих Вовків”

Після кривавого затуринського бою, який звела наша сотня і[з] німцями дня 25 червня 44 р., в якому нам пощастило знищити около двох сотень німаків, ми розбившись на дві частини, вирушили в північно-західному напрямку і на 1.7 опинились в Вульчанському лісі, де були вже інші відділи. В три дні по нашому приході долучив до решта нашого відділу [відділ] під командою чот. Рена і ми почали [...] підовчити новобранців, які не[давно] до нас пристали, та повторити деякі вправи з стрільцями, що довший час не вправлялися. 9.7 ми відсвяткували свято впавших в бою стрільців, на якому був присутній політвиховник ВШ др. Архип.

Вечером 13.7 ми вирушаємо разом з другою сотнею в дальший рейд з певним завданням. 18 і 19 липня находимося біля місцевості Сверх*, польської бази, з якої озброєні ляхи роблять випадки на наші села. Думаємо трохи очистити цей терен, одначе наші заміри перепиняє нагальне зближення фронту. 20.7 мусимо вибиратися з цього місця, бо сильно починають обстрілювати нас літаки. Від нас на 3-4 км вариться, як в казані. Наші стрільці ловлять німецьких вояків, від яких довідуємось, що фронт зовсім близько, що більшовики посуваються скоро. Дня 23.7 почався справжній перехід фронту. Цього дня наша розвідка подала, що значні німецькі сили посуваються в нашому напрямку. Ми скоро [рух]аємося в ліс і тут по дорозі попадаємо під німецький обстріл, у висліді чого маємо вбитого стрільця. Спочатку думали, що німаки розпочали на нас облаву, одначе скоро довідуємося, що це німаки тікають лісом. Негайно займаємо оборонне становище. Коло год. 16 над'їхав на коні один німак, який прибув до нас з пропозицією, щоби ми пропустили їх через ліс. З цього нічого не вийшло, бо над [...] до сотні німців, які силою хотіли пробитись. Розпочалась стрілянина і німаки мусіли відступити. Спроби переговорів починалися ще два рази, однак до нічого не дійшло. Тому що німці ні одного разу не додержали слова і перші починали

* Так у тексті. Повинно бути: Свірж

стріляти. Ми кілька раз по них вдарили, у висліді чого німці мали 17 вбитих. По останньому бою ми відступили, – відступили також і німці.

По ночах дощі. Ми від сумерку до світанку постійно в марші, щоб дістатись на південь до більших лісів. Постійно відступаємо. Бо кругом повно [н]імоти.

День 24 липня просиджуємо в ярі. Довкола сила німоти. Фронт близько. З нетерпеливістю чекаємо вечора, щоб якось вирватись із цієї мотні. Сутички, марші по ночах, брак їжі вичерпують наші сили. Німецька артилерія стріляє не далеко нас, одначе не потрапляє на наше становище. Стрільці зі страхом моляться. Всі перемучені і нервові. Вже третю ніч марш і постійно в ночі великий дощ. На другий день посуваємося знову далі. Переходимо в новий яр і там розкладаємось. Тут сидимо два дні – рішається доля нашого відділу. Горою без перерви свищуть кулі і виють артелерійські стрільна. Помітне у всіх сильне подразнення. Говорять, що німці відступають планово, що місця для просмику nebude, – більшовики нас вислідять і постараються знищити. Прибігають до нас розбитки з СС-дивізії. З оповідань видно, що вона перестала існувати.

Вечером дещо вище від нас відбулася битва між більшовиками і німцями. Дорогою, не далеко від нас починають проходити сильні більшовицькі відділи. Цілий день 27.7 просиджуємо ще на місці, а 28.7 рушаємо дальше, на півн[ічний]-схід. Фронт вже за нами. Від цього часу по 6.8 ми в рейді. Населення цікавиться нами, приходять дивитися на нас партизанів, що перейшли фронт. Знаходимося в околицях Золочева, де проходили сильні бої і багато сіл є знищених. По лісах багато трупів і зброї. Молодь збирає зброю і ховає. Всюди по ночах стріли – це випробовують новоздобуту зброю.

В недовзі наладноємо зв'язок з ком. Остапом і після наказів йдемо в дальший рейд. Фронт перебули майже без втрат.

Постій, дня 8.8.44

/-/ Род

Сот. політвих[овник] "Сір[их] Вовків"

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, стр. 14, арк. 20. Копія.

№ 96
ЗВІТ ПРО СТАН СОТНІ “СІРІ ВОВКИ”

[Не раніше 30 серпня 1944 р.]

С[ірі] В[овки]

Відомості про стан стрільців

1. стан до вимаршу	219
2. вибуло в часі маршу	58
Стан на 30.8.44	161

Вибулі:

1. дезертири	2
2. відпущені (звільнені, відпущені до інш[их] відділів)	25
3. упавші	1
4. в терені (відпустка, розвідка, орган. харчів)	30
Разом вибулих	58

К[омандир] С[отні] /Бистрий/

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 87, арк. 17. Оригінал. Рукопис.

№ 97
НАДЗВИЧАЙНИЙ ЗВІТ
ПРО НАСТУП НА РАЙЦЕНТР ПРОБІЖНА

15 листопада 1945 р.

НАДЗВИЧАЙНИЙ ЗВІТ

В справі акції переведеної на большевицький райцентр –
Пробіжна, під
командування к-ра Святослава (чот. “Сірі Вовки”)*

Дня 13 листопада 1945 р. О год. 18 відділ українських повстанців перевів ліквідацію большевицького райцентру Пробіжна, Тернопільської області.

* У інших варіантах звіту подано: відділ УПА під командування к-ра “Святослава”

Окруживши місто за умовленим знаком, всі як один кинулися до призначеної їм заздалегідь роботи. Почалась стрілянина, бо деякі об'єкти треба було здобувати силою. Під ударним напором повстанців знищено 10 будинків – урядових приміщень: тюрму, НКВД, НКГБ, воєнкомату, стрибків приміщення, базу Райспоживспілки, Почти, клубу-кіно, і будинок замешканий приватно НКВД-истами. З тюрми випущено 40 в'язнів, які зі сльозами в очах дякували щиро повстанцям за звільнення їх від енкаведівських тортурів та присудів на довгі літа заслання на Сибір, Соловки чи тяжкі роботи головних большевицьких ляграх на зимну і повільну смерть. З приміщення НКВД-НКГБ забрали частину урядових паперів, а решта згоріла. З райбази забрали частину мануфактури, цукру, мила і т.д. на приготовані до цього вози. В всіх інших урядових будинках погоріли всі документи та урядження. Коштів большевики начисляють 450000 крб.

Зі сторони большевиків було 16 вбитих і 6 ранених. Від убитих здобуто зброю. Між вбитими були слідувачі большевицької урядові нач. НКГБ, нач. стрибків, нач. ОББ, секретар НКВД, капітан НКВД, голова сільради – знаний безпощадний агент НКВД, та інші НКВД-исти, НКГБ-исти, стрибки і т. д.

Населення Пробіжної говорить, що згинуло більше большевиків, але вони це держать в тайні.

В часі двогодинної акції пропагандист при світлі горючих будинків писав на стінах сусідних будинків проти большевицькі лозунги. На умовлений знак, даний командиром групи покидали повстанці, освічені полум'ям місце, де за злочини доконувані на живому організмі – українського народу загніжджені каралися у вогні сталінські [с]атрапи – кровожери, знані цілому району та околицям, забираючи зі собою одного легко раненого стрільця.

Постій, дня 15.XI.1945 р.

0100/1.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 66, арк. 92. Копія.¹

¹ Подібний текст: ГДА СБ України, ф. 62, оп. 4, спр. 4, т. 64, арк. 31; ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 2, арк. 161

№ 98-101
СОТНЯ “ЧОРНОМОРЦІ”

5 липня 1944 р. -5 вересня 1945 р.

№ 98
ЗВІТ ПРО ПЕРЕХІД ФРОНТУ СОТНІ
“ЧОРНОМОРЦІ”

5 липня 1944 р.

ЗВІТ
про перехід фронту сотні “Чорноморців”

Дня 23.7 у вечір сотня “Чорноморців” разом зі сотнями “Лісовиків” і “Орлів” відмаршувала з місця свого постою села Кам’янки в східньому напрямку, з метою перейти фронт. На переді йшла сотня “Лісовиків”, за ними сотня “Чорноморців”, а на кінці сотня “Орлів”. Ніч була така темна, що стрільці серед гушавини лісу немогли бачити своїх попередників. Щоби держати зв’язок між собою стрільці держались за наплечники своїх попередників. Дорога переходу була погана, болотисті яруги і дебрі. Зв’язок між стрільцями був поганий, тому половина відділу відірвалася. “Лісовики” і частина “Чорноморців” перейшла аж до давнього табору “Сіроманців” і там закватуриувалась. Друга частина “Чорноморців” і “Орли”, зісталися і пішли іншою дорогою. По дорозі зі сотні “Чорноморців” кількох стрільців з дезертирувало. До табору “Сіроманців” ми прийшли 24 липня рано, залишились тут на короткий відпочинок. Коло полудня того дня донесла розвідка, що у віддалі трох кілометрів від нашого постою появились більшовицькі стежі. “Чорноморці” одержали наказ замаскуватись в кущах, і чекати доки не перейдуть більшовики через цей ліс. Командування над “Чорноморцями” перебрав чотовий Вірний, бо сотенний остався з другою частиною сотні при “Орлах”. Коли чотові провадили свої чоти в кущі, щоб там замаскуватись несподівано наткнулись на більшовицькі стежі, які відкрили огонь по наших стрільцях. Серед стрільців повстала паніка, майже всі кинулись тікати на зад, розбігаючись по кущах а чотовий Вірний зістав ранений. За ними безпереривні стріли, це більшовики обстрілювали кущі, де схоронились стрільці. Між стрільцями не було жодного зв’язку, а кожний стрілець старав-

ся віддалитися від своїх друзів та втекти до дому. З раненим чотовим Вірним зісталось нас шіснадцять. Ми були відірвані від решта відділу і незнали де перебувають “Лісовики”, як рівнож незнали ми де решта стрільців. Стрільці в кущах лежали непо-рушно, бо близько нас стояли більшовики, так що найменший шелест міг нас зрадити.

Стрільці просиділи в кущах від 24 до 28 липня. Настрій серед стрілецьтва був поганий. Небуло харчів, бо стрільці позалишали в інших містях у своїх наплечниках залізні порції, не було також води. Стрільці виснажені, зневірені, зрезигновані нарікають на своїх командирів не мовби вони були причиною лиха. Часто було чути “нам прийде́тсґя тут згинути, як не від большевиків, то з голо-ду”, або “то все через наших командирів, вони привели нас сюди, щоб ми погинули”. Шістьох стрільців від Вірного з дезертирува-ло – лишилось нас десять. 27.7 ми нав’язуємо зв’язок з другою чотою “Чорноморців”, яка числила двадцять стрільців, а відтак нав’язуємо зв’язок зі сотнею “Лісовиків”. 28 липня в вечері ми злучилися разом з “Лісовиками” і пересунулись дальше на схід. З “Чорноморців” зорганізовано тільки одну чоту.

Одною з головних причин, що сотня “Чорноморців” розле-тілась, було це, що сотня була створена з новобранців, які були щойно у сотні по два і три дні. Це були в більшості спекулянти, які хотіли охоронити своє життя в час фронтової фази.

Постій, 5.7.44

/–/ Лев
Політвиховник “Чорноморців”

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 15. Копія.

№ 99
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО КЕРІВНИКІВ
ПОЛЬОВОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ ТА РОЗВІДКИ
В СОТНІ “ЧОРНОМОРЦІ”

[Не пізніше 1945 р.]

Ч[орноморці] сот[енний] Ж[ук]

1+3*

роєв[ий] в[ійськової] – Рак, 18 літ
роз[відки]
осв[іта] – 7 кл. нар[одної школи]
в ОУН – 1939 [р.], підрайон[овий] Юн[ацтва]
в УПА – 7.II.44 [р.], вістун (підстаршин[а])

1+2*

роєв[ий] в[ійськ.] – Орлик, літ 25
жанд[армерії]
осв[іта] – 7 кл. н[ародної школи]
в ОУН – [19]38 р., чл.
в УПА – 21.III.44 [р.], вістун поліції

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 115. Оригінал. Рукопис.

№ 100
СПИСОК СТРІЛЬЦІВ ЧОТИ К-РА “РОСТИСЛАВА”

[Не пізніше вересня 1945 р.]

[Перший рій]

1. Буревій
2. Гамалія
3. Сурма
4. Левко
5. Дуб
6. Гнет
7. Горіх
8. Ліщина

* Обведено зеленим чорнилом по формі прямокутника.

9. Гомін
10. Боян

[Другий рій]

1. Цяпка
2. Сокіл
3. Тарас
4. Морозенко
5. Дунай
6. Рак
7. [Лев]
8. Корінь
9. Гайдамака

[Третій рій]

1. Беркут
2. Карпо
3. Славко
4. Береза

Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, Інв. ж. 9, спр. 19662, с. 77 (пакет із речовими доказами). Оригінал. Рукопис.

№ 101

ЛИСТ “МАРКА” ДО К-РА ЧОТИ “РОСТИСЛАВА”

5 вересня 1945 р.

С[лава] У[країні]!

Друже Ростислав!

На днях я одержав штафетку від пров. Яра, якого сейчас не має на станиці, а поверне за кілька днів. Тому як Ви у [важаєте] можете заждати на відповідь, яка може прийти кілька днів пізніше. З рештою як Ви у [важаєте] так тоє зробіт[ь].

Г[ероям] С[лава]!

5.IX.45

Здоровлю [щ]иро!
/Марко/

Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, Інв. ж. 9, спр. 19662, с. 77 (пакет із речовими доказами). Оригінал. Рукопис.

№ 102-104
СОТНЯ “ХОЛОДНОЯРЦІ”

Не раніше 15 серпень 1944 р. – Грудень 1947 р.

№ 102
ЗВІТ ПРО РЕЙД І ПЕРЕХІД ФРОНТУ
СОТНІ “ХОЛОДНОЯРЦІ”

[Не раніше 15 серпень 1944 р.]

ЗА ДНІСТРОМ

^аЗвіт з рейду і переходу фронту сот. Холодноярців^а

Вечером дня 12.7.44 р. наш курінь переправився через Дністер навпроти с. Журавенка та зайшов до с. Которини пов. Жидачів, віддаленого, яких 3 км. від гостинця Галич-Стрий. З собою ми забрали через Дністер тільки частину табору, а решта залишилась на невеличкому хуторі коло с. Журавенки. В Которинах ми розмістились по стодолах у сх[ідній] част[ині] села, з сторони лісу, та залишились на довший постій. Которин це село малосвідоме. На нас люди дивляться, як на “войско” ліпше від німців і “коломиїців” (калмиків) тому, що ми самі нічого не забираємо, також тому, що ми так само говоримо, як вони. Шанують нас за те, що ми на їх думку дуже здисципліновані та любимо порядок. Одначе не усвідомляють цього духового зв'язку, який повинен бути між нацією [т]а її армією. В цьому селі ми залишились до дня 20.7. Того дня напало на село кількадесять козаків з метою грабунку. Вони натрапили на наших стрільців, котрі находились поза стійками (вийшли до села за різними справами) і почали на них стріляти. Один з нашої сотні, стр. Смерека зістав вбитий решта повтікали. Стріли заалармували сотню “Буйних”, котра була найдальше висунена в сторону середини села, і вона негайно почала наступати на козаків. Наша сотня як і “Рубачі” зайняла край ліса, щоб забезпечитись перед можливим заскоченням з заду. Після короткої, але запеклої стрілянини козаки втекли, залишаючи кілька вбитих та одного кулемета. Ми втратили, крім згаданого вже вбитого стр. Смереки, двох ранени[х] з сотні “Буйних”. Цього дня наш курінь залишив Которин і перейшов на хутір за три км. від с. Которини. По гостинці, що проходить від нас за два км, від 20.7 безнастанно починають їхати авта в західному напрямку.

З півн[ічного] сходу чути все сильнішу канонаду, ходять чутки, що більшовики зайняли Варшаву, Львів, а на півдні доходять до Рогатина, також ходять чутки про атентат на Гітлера.

Дня 22.7 до нас долучив табір із-за Дністра. Рух авт не припиняється. Канонада ще сильнішає. З невеликого горбка видно вже розриви гарматних стрілен за Дністром та хмари диму – це горять села. Пополудні о 3 год. вирушаємо в дальшу дорогу. Наша ціль прорватись в Карпатські ліси і там перебути фронт. Рухаємось на захід. Тим часом за нами канонада сильнішає, настрої у хлопців нервовий. Йшли цілу ніч, ранком вже були [в] селі Лисківці, де зробили короткий відпочинок. Потім перейшли до с. Корчівка, тут наша сотня залишилась на постій. “Буйні” пішли дальше на захід і зупинились в Демні Сулятицькій, а “Рубачі” повернули на південь і зупинились в прис[ілку] Поляна, положеному в лісі за три кілометри від Корчівки. В Корчівці стоїмо кілька днів, хлопці чуються добре, співають пісень, а вечером уряджують забави, на які масово приходять місцеві дівчата. Але вже і тут видні позначки наближування фронту. Через сусідні села проходять відступаючі німаки. Дня 26.7.44 до нас прибуло 30 українців СС-Дивізії “Галичина” розбитої під Бродами. Їх розділено поміж сотні. Дня 27.7 до села їхала фіра німаків, наша застава їх обстріляла. В наслідок бою, в якому приймала участь вся сотня, зловлено 5 німців решта з фірою втекли. Цьогож дня ми перейшли до Поляни, де вже були “Рубачі” і “Буйні”. Тут примістились в кущах коло хутора. Тим часом фронт приближається щораз блище, [в] сусідніх селах повно відступаючих німців. На захід від нас більшовики перейшли Дністер і вже наближаються до Долини. 29.7 ранком вирушаємо далі на південь, о півдні перетинаємо вузькуторівку Рахиня-Збора та гостинець Болохів-Туря Велика. На відпочинок зупиняємось між селами Рахиня і Слобода. Чути сильну стрілянину з скорострілів, до села дістатися неможливо. Дорога в Карпати перетята. В вечері вирушаємо в напрямку Широкого Поля, з метою прорватись в тамтешні ліси. Абсолютна темнота, погана дорога, величезне болото змусили нас ночувати в лісі недалеко с. Тростянець, пов. Долина. Розшуки води нічого не дали, прийшлося спати без води і без вечері. Дня 30.7. коло 11 год. дістаємо снідання, перед цим хлопці не їли більше доби. До близьких сіл висилаємо людей для налагодження зв'язків. Кругом безперервна стрілянина і відступаючі німці. Перша чота нашої сотні виходить на розвідку. На дорозі стрічає 4 авта німаків, які їх вже запримітили і приготувались до оборони. Розпочався бій. 20 німаків з 6 скорострілами боронилися дуже

завзято. Одначе рішучою атакою наших стрільців змушені були до втечі. Німці залишили 6 вбитих, чотири скоростріли, а також 4 авта, з яких одно було знищене. Вечером дві чоти мали зустріч з більшовицькою колоною, обійшлося легкою перестрілкою. Від зловленого більшовика довідуємось, це був цілий полк. Негайно залишаємо своє місце і заночуємо в лісі коло широкого поля, ранком переходимо вглибину лісу і в напрямку Тростянця. Але залишатись в незнайомому лісі не рішаємося і, залишивши табір та розділившись на сотні вирушаємо в напрямку Корчівки. Перед гостинцем висилаємо розвідку, яка доносить про безперервний рух більшовиків. На наших стійкових натикається кілька німаків. Залишивши раненого і три скоростріли, тікають. Після цього переходимо далі від гостинця і заночуємо в густих кущах. 2.8 залишаємось на місці. Стрільна німецької артелереї, що обстрілює гостинець, падають від нас зо двісті метрів. В день до нас забрило кілька більшовиків, знову міняємо місце і заночуємо недалеко гостинця. В ночі, як і попередні падає дощ. Ранком переходимо в інше місце, випадково натрапляємо на кимсь добре збудований табір, в ньому застаємо вже "Рубачів". Коло табору віднайшли магазин з кількома мішками муки, з якої зараз же готовимо обід. Вдається наладнати зв'язки з селом Болохів, звідки вже одержуємо харчі. [В] цьому таборі залишаємось до 8.8 Цього дня переходимо гостинець, 11.8 до нас приєднались "Буйні". Приготовляємось до відмаршу за Дністер. 14.8 після тяжкої дороги нарешті добираємось до Дністра. Цілий день сидимо над Дністром в кущах, харчі приносять з навколичних сіл. Між населенням ходили чутки, що УПА цілковито розбито, а коли взнали про нас – дуже втішились. Вечером переправляємось через Дністер і маршуємо далі на схід. По дорозі населення дуже радо зустрічало нас, виносячи на дорогу хліб, молоко, тютюн і ін.

Ранок дня 15.8 застав нас у лісі коло Юнашкова в Рогатинщині.

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 17-18. Копія.

№ 103
ЗВІТ ПРО СТАН СОТНІ “ХОЛОДНОЯРЦІ”
ВІД ЧЕРВНЯ ПО СЕРПЕНЬ 1944 Р.

22 серпня 1944 р.

С[лава] У[країні]!

І сотня “940”

ЗВІТ

від 1 червня до 22 серпня 1944 р.

I. Новобранці:

- [1.] Голка - Кицун Осип, ур. 29.XII.1923, с. Вороблевичі, п[ов]. Дрогобич, середня освіта, десятник при СС Дивізії Гал[ичина], юнак.
2. Нитка - Мартинюк Ігор, ур. 6.VI.1925, м. Дрогобич, освіта середня, стрілець при СС Дивізії Гал[ичина], юнак.
3. Верхо-винець - Юзовяк Теодор, ур. 16.III.1921, с. [...], п[ов]. Самбір, 4 кл. нар. шк., член [ОУН], стрілець при СС Дивізії Гал[ичина].
4. Ярошен-ко - Жидачук Степан, ур. 9.I.1925, с. Гута Стара, пов. Рава Руска, 7 кл. нар. шк., стрілець СС Дивізії Гал[ичина], не член [ОУН].
5. Лютий - Цибульський Іван, ур. 5.VI.1912, м. Підгайці, неграмотний, стрілець СС Дивізії Гал[ичина], не член [ОУН].
6. Сич - Гутюк Іван, ур. 15.III.1920, с. Пащина, п[ов]. Дубно, 5 кл. нар. шк., стрілець СС Дивізії Гал[ичина], не член [ОУН].
7. Ясний - Зборовський Богдан, ур. 25.I.1926, с. Пащина, п[ов]. Дубно, 4 кл. нар. шк., стрілець СС Дивізії Гал[ичина], не член [ОУН].
8. Чорно-морець - Коник Мирон, ур. 5.VI.1925, м. і п[ов]. Підгайці, 4 кл. нар. шк., стрілець при СС Дивізії Гал[ичина], не член [ОУН].
9. Влодко - Синенький Володимир, ур. 12.IV.1923, м. і п[ов]. Бучач, 2 кл. пед. шк., совітської, стрілець при СС Дивізії Гал[ичина], не член [ОУН].

10. Криво-ручка - Пітуля Михайло, 1.X.1903, с. Малковичі, п[ов]. Перемишль, 4 кл. нар. шк., старший стрілець при СС Дивізії Гал[ичина], симпатик.
11. Свист - Винник Василь, ур. 25.V.1922, с. Голобутів, п[ов]. Стрий, 5 кл. нар. шк., стрілець при СС Дивізії Гал[ичина], не член [ОУН].
12. Залізний - Каблак Степан, ур. 1.VIII.1910, (с. До[...]ків, п[ов]. Калуш - уроджений), замешканий [в] с. Конюшки, п[ов]. Рогатин, 5 кл. нар. шк., капраль Поль. армії, вістун при Укр. Пол[іції], жонатий, 2 дітей, симпатик.
13. Джміль - Дідуник Микола, ур. 4.I.1912, с. Котузів, п[ов]. Підгайці, 4 кл. нар. шк., не військовий, член [ОУН].
14. Прут - Трусь Володимир. 22.IX.1922, с. Носів, п[ов]. Підгайці, 4 кл. нар. шк., не військовий, член [ОУН].
15. Пельц (давнійше Жук) - Гупало Йосиф, ур. 23.I.1923, с. Золочіна*, п[ов]. Бережани, 4 кл. нар. шк., не військовий, юнак.
16. Зуб (давнійше Орел) - Баран Василь, ур. 28.III.1925, с. Медова, п[ов]. Бережани, 4 кл. нар. шк., не військовий, [юнак].
17. Пугач - Подусовський Василь, ур. 7.[VI].1925, с. Золочівка, п[ов]. Бережани, 4 кл. нар. шк., не військовий, юнак.
18. Клен (давнійше Корч) - Гніздюх Павло – ур. 15.IV.1926, с. Ритва (коло [с.] Олесин) п[ов]. Бережани, 2 кл. нар. шк., не військовий, юнак.
19. Осик - Кульбачинський Михайло, ур. 15.I.1926 р., с. Ритва (коло [с.] Олесин) п[ов]. Бережани, 2 кл. нар. шк., не військовий, юнак.
20. Довгий - Яцура Михайло, ур. 15.VIII.1919 р. [с.] Котузів, п[ов]. Підгайці, 4 кл. нар. шк., не військовий, член [ОУН].

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: Золочівка

21. Галайда - Підграбя* Василь, ур. 23.VIII.1921 р,
с. Боків, п[ов]. Підгайці, 4 кл. нар. шк.,
не військовий, член [ОУН].
22. Зов - Павлюс Теодор, ур. 25.V.1922 р.,
(давній-
ше Дуб) с. Вимислівка, п[ов]. Бережани, 3 кл. нар.
[шк.], не військовий, член [ОУН].

II Убиті:

1. стр. Мидниця.

30.VII.1944 у сутичці з німцями в лісі коло с. Белеєва п[ов.]
Долина зістав поцілений у голову, у лісі коло смереки його
похоронено.

2. стр. Смерека.

20.VII.1944 у сутичці з туркменами, котрі напали на село
Которина п[ов.] Журавно зістав поцілений у жолудок. На цвинтарі
у с. Протеси його похоронено.

III. Ранені відставлені на санпункт:

1. ройовий Соловій.

30.VII.1944 ранений трома кулями у ногу у сутичці з німця-
ми к[оло] с. Белеєве п[ов.] Долина. Відставлено на санпункт до
Которина п[ов.] Журавно

2. стр. Грива.

Ранений у ногу разом з рой. Соловієм. Відставлено на сан-
пункт до Белеєва

3. стр. Бук.

18.VIII.1944 ранений у руку у (сутьчці) засідці з більшови-
ками між с. Сільце та Слов'ятином. Відставлено на санпункт до
Слов'ятина.

4. стр. Ліс.

7.VI.1944 прострелив собі праву долоню через необережність
стоячи на стійці. 9.VI.1944 р. відставлено його на санпункт до
Прибина п[ов.] Перемишляни.

IV. Хворі відставлені на санпункт:

1. стр. Дзвін	Відставлено на	Прибина	п[ов.] Пере-
	санпункт до		мишляни
2. стр.	" - "	Корч[івки]	[пов.]
Жайворонок			Журавно

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: Підграба

3. стр. Явір	-"-	с. Которин	-"-
4. стр. Жар	-"-	с. Которин	-"-
5. стр. Чорнота	-"-	Посвіржа	п[ов.] Рогатин
6. стр. Дарвін	-"-	Козарі	[пов.] Журавно

V. Звільнені додому:

1. Голка

з СС Дивізії Галичина, оба без ідейні.

2. Нитка

VI. Дезертири:

1. стр. Воробець.

28.VII.1944 утік без вісти з місця постою [у] с. Поляни* коло Корчівки п[ов.] Журавно. З виряду не забрав нічого.

22.VIII.44

/Крук/

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 20, арк. 1; спр. 10, арк. 3-4. Оригінал. Рукопис.

№ 104

ХРОНІКА СОТНІ “ХОЛОДНОЯРЦІ”

Грудень 1947 р.

ХРОНІКА СОТНІ “ХОЛОДНОЯРЦІ”

В місяці березні 1944 року, заходами окружного військового к-ра Бондаренка була зорганізована сотня “Холодноярці”. Стан сотні в тому місяці числив 70 чоловік. Сотня примістилася в колибах бувшої підстаршинської школи, що містилася в лісовому таборі к[оло] с. Тростянець Бережанського р-ну. Перший ком[андний] склад сотні був слідуєчий: К-р сотні Крук, пвх. сотні Чад, бунч. Кармазин, інтенд[ант] Рубан. Чотовими були: 1-ої чоти – Овоч, 2-ої чоти – Сокіл, 3-ої чоти – Кремень. Роєві 1-ої чоти: Соловей, Лев, і Гроза; роєві 2-ої чоти: – Чай, Мак і Климко; роєві 3-ої чоти:

* Так у тексті.

Карий, Рух і Рек. Сотня була ще не досить добре озброєна. Мала кріси і кілька кулеметів.

Колиби були збудовані з дерева, обкидані землею і покриті соломною. В середині були побудовані ліжка, на яких спала ціла чота. Тому, що була зима в колибах були залізні печі, в яких горів безустанно огонь і ogrівав колибу. Табор складався з п'ятьох колиб. В трьох приміщувалися чоти, в одній к[омандува]ння сотні і в одній харчевий магазин. Посередині табору стояла кухня. Табор був розположений по узбіччях яру, дно якого було вимощене деревом і творило хідник.

В таборі запроваджено військову дисципліну і порядок. Щоденно проводився військовий вишкіл за взірцем вишколу в регулярних арміях. Порядок дня в таборі був слідуєчий: в год. 6 вставання і ціла сотня виходила на руханку. По руханці всі милися і ставали до спільної молитви. По сніданню від год. 8 – 12 відбувалися військові вправи. Від год. 12 до 14 обідова перерва. Від год. 14 до 18 відбувалися дальше військові вправи. Від год. 18 до 21 час вільний від занять. В тому часі (год. 19) сотня вечеряла. Від год. 21 – 6 нічна тиша.

14 березня 1944 р. сотня відбула свої боеві хрестини. Того дня повстанці понюхали вперше порохового диму. Ранком того дня 70 большевицьких партизан зловили трьох повстанців, які без зброї поїхали до криниці по воду. Стрільця Білого, який пробував тікати – застрілили. Стрелець Явір і Гонта запровадили большевиків на таборову стійку, яка кількома вистрілами заалармувала сотню. Заалармована сотня розділилася на дві групи і заняла становища по обох боках яру. 15 большевиків вдерлося до харчевого магазину і почали грабувати харчеві припаси. По них сотня відкрила вогонь. Большевики кидали зброю, [т]а хапали харчі і втікали. Большевики втратили двох вбитими і одного раненого, якого забрали повстанці. Здобуто три ППШ-а і кілька крісів. Сотня втратила одного вбитого (того що тікав від большевиків) і легко раненого чот. Кремія, який відійшов на шпитальку в с. Тростянець на лікування. Чотівим на місце Кремія назначено Бурого. На тому місці сотня квартирувала дальше, лише зміцнила стійки. Того дня вечером стійковий зламав ще двох большевиків без зброї.

20 березня рій повстанців під к[омандува]нням рой. Климка був висланий в стежу на присілок Молохів к[оло] с. Мечищів Бережанського р-ну. На тому присілку селяни сказали роевому, що в одній хаті розквартирувалися большевицькі партизани. Рій повстанців обскочив вказану хату і всіх без стрілу роззброїв. Всіх злапано 13 чоловік. Здобуто 4 ППШ-а і 9 крісів.

В половині квітня до сотні зголосилося 30 добровольців. Стан сотні тепер числив 100 чоловік. При кінці квітня на хату – шпитальку в с. Тростянець, де лічився чот. Кремінь наскочили німці і його вбили. Чотоного похоронено на кладовищі села Тростянець. При похороні чота повстанців крісовою сальвою віддала останний салют своєму командирови.

На початку травня сотня “Холодноярці” разом зі сотнями “Бурлаки” і “Лісовики” творили один курінь під к[омандува]нням к-ра Бондаренка. Цей курінь покинув ліси к[оло] с. Тростянець і перейшов кватирувати в ліс к[оло] с. Вільхivecь тогож р-ну. 8 травня сотенні Крук і Кок (с[отенн]ий “Лісовики”) і харчевий з с. Мечищова стрінулися в лісі з кількома німцями – залізнодорожниками. Зав’язалася коротка перестрілка, в якій вбито одного німця. Німці тяжко поранили харчевого з Мечищова, який незабаром помер. 9 травня внаслідок розконспірування постою курінь перейшов кватирувати в ліс к[оло] присілка Молохів. На тому місці курінь кватирував до кінця травня і переводив військо-вий вишкіл.

При кінці травня курінь покинув ліс к[оло] присілка Молохів і перейшов кватирувати в ліси к[оло] с. Вулька Бережанського р-ну. На тому постої побудовано літний табір. Курінна інтендантура організувала харчі в селах Рогатинського р-ну. Життя повстанців проходило без замітніших змін. Щоденно проводився військовий вишкіл.

7 червня вислана в ліс стежа стрінулася з німцями, які вантажили на авто дрова. Зав’язалася перестрілка, в якій вбито одного німця, а три інші автом втекли. Здобуто одно МП.

В половині липня зі сотень “Холодноярці”, “Рубачі” (с[отенн]ий Ворон), “Буйні” (с[отенн]ий Вовк) створено під к[омандува]нням к-ра Бондаренка курінь, який вирушив в рейд на Підкарпаття. Ціллю того рейду було розігнати кубла польсько-большевицьких банд в с. Лукавці Букачівського р-ну і в лісах Підкарпаття перейти німецько-большевицький фронт.

Курінь вирушив в рейд з лісів к[оло] с. Яглуш Рогатинського р-ну і перейшов через сс. Підкамінь, Помонята та закватирував в лісі к[оло] с. Підмихайлівці Букачівського р-ну. Тому, що коло с. Лукавець кватирувало багато німців, курінь оминув село і подався за Дністер, переходячи міст в м. Журавно.

26 липня курінь закватирував в ^алісі к[оло]^а с. Цвітова Войнилівського р-ну Станиславської області. Того дня до куреня долучило 40 чоловік, які втекли з СС д[ивізії] Галичина. 27 липня до с. Цвітова приїхав німецький санітарний віз з п’ятнадцятьма

вояками охорони. Туди вислано чоту під к[омандува]нням чот. Сокола, яка здобула санітарний віз з медикаментами і злупала п'ятьох німців зі зброєю. Решта німців втекли. 28 липня курінь вирушив далі на південь і заквартирував в лісі к[оло] с. Кадобна Калушського р-ну. 29 липня через цей ліс переїздили німецькі військово-фронтіві частини. Перша чота під к[омандува]нням чот. Овоча звела з ними короткий бій, в якому знищено два вантажні авта, здобуто два кулемети, одно МП і чотири кріси. В бою впало трьох німців. Чота втратила одного вбитого і одного раненого. Вечером того дня курінь змінив місце постою, посунувся в південному напрямі, та заквартирував в лісі к[оло] с. Рахиня тогож р-ну.

В тому лісі курінь перебув перехід фронту, який тривав цілий тиждень. В часі переходу фронту повстанці не мали жодних запасів харчів і голодували. По переході фронту селяне з села Рахиня доставили повстанцям харчів і деякі розвідчі дані про рухи большевицької армії. Вже по переході фронту на повстанську заставу найшли німці, які кинули зброю і втекли. Застава забрала два МГ, одно МП та 1000 штук набоїв до крісів.

8 серпня курінь рушив на північ окремими сотнями і 9 серпня зійшовся знову в лісі к[оло] с. Збора Войнилівського р-ну. В тому лісі курінь перебував кілька днів. 14 серпня курінь поодинокими сотнями рушив далі в північно-східному напрямі. Вечером того дня сотня "Холодноярці" перейшла Дністер к[оло] с. Коцари Букачівського р-ну і подалася в лісі Підгаєччини, та заквартирувала на хуторах Чортоломи к[оло] с. Слав'ятин Підгаєцького р-ну. На цих хуторах сотня квартирувала до 22 серпня.

23 серпня* розвідка донесла, що зі с. Сільце Божиківське в напрямі с. Слав'ятин посувається більша скількість військ НКВД. Дві чоти зі сотні "Холодноярці" і одна чота з сотні "Лісовики" зробили засідку на лісовій дорозі між сс. Сільце Божиківське – Слав'ятин. 23 вересня** коло год. 11 на закруті лісової дороги показалася большевицька колона. Припустивши большевиків на близьку віддаль повстанці відкрили по них густий вогонь.

В засідці большевики втратили 80 вбитими і около 100 раненими. Повстанці мали трьох вбитих і одного раненого. Після того сотня змінила місце постою і заквартирувала в лісі к[оло] присілка Молохів Бережанського р-ну. На тому постою до сотні зголосилося 12 добровольців.

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: 18 серпня

** Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: 18 серпня

7 вересня із станції Підвисоке того ж р-ну виладувалася частина військ НКВД і п'ятьма вантажними машинами під'їхала до присілка Цюцьків к[оло] с. Липиця Гор[ішня] Болшовецького р-ну та почала наступати на ліс. Влісі к[оло] с. Слав'ятин Підгаєцького р-ну квартирували в той час сотні "Лісовики", "Рубачі", і "Чорноморці", які були об'єднані в курінь під к[омандува]нням к-ра Остапа. Большевицький наступ наткнувся на оборонні становища куріня. Зав'язався бій, який тривав з перервами три дні. 9 вересня на допомогу обложеному куріневи було вислано дві чоти сотні "Холодноряців". Того дня бій тривав до год 15, після чого повстанці відступили та перейшли вечером в другий ліс і заквартирували к[оло] с. Вільховець. 10 вересня сотні: "Холодноряці", "Рубачі", "Буйні", "Лісовики", "Чорноморці" і "Риболовці" злучено в оден загін під к[омандува]нням к-ра Остапа і к-ра Бондаренка. Цей загін перейшов в ліс к[оло] с. Вулька Бережанського р-ну де квартирував 6 днів. Покинувши ліс к[оло] с. Вульки загін заквартирував на присілку Залуже к[оло] с. Поручин того ж р-ну.

Присілок Залуже положений в ярі над потічком. Розтягнений він рідкими хуторами з півночі на південь. Від заходу і [с]ходу взносяться невисокі горби вкриті лісом.

17 вересня 1944 року о год. 8 наскочили большевики на повстанчі частини зі сторони с. Волиця. Припадок хотів, що[б] большевики наскочили на одну із найслабших сотень загону, її застави не видержали наступу і пустили їх до табору. На відгук стрілів вибігли негайно на становища інші відділи і почали наступати на большевиків. Сотня "Холодноряці" та "Рубачі" почали по большевиках вогонь і ті почали частинно відступати. Щоб окружити повстанців большевики вислали в "обход" около 50 чоловік, які підсувалися від сторони с. Поручина. Однак тут вони натрапили на сотню "Буйні", яка їх відбила і сама перейшла в наступ. Большевики в паніці втекли, і злучившись зі своїми, розпочали знова наступ. Все ж таки і цим разом їм не пощастило. На них знову натиснули "Холодноряці" і "Чорноморці" і вигнали їх з ліса на чисте поле. Тут вони попали під влучний обстріл повстанчого гранатомета і почали в паніці бігати по полі. Остаточного окрилення доконали "Рубачі" і большевики розбіглись, лишаючи на полі бою 52-х вбитими. В руки повстанців попало три скоростріли, дещо амуніції, аптики і зброї (фінки і кріси).

Через несповна годину після бою прийшла большевикам поміч в числі 150 чоловік, яка очевидно спізнилася. Вставивши три гранатомети і одну зенітку, почали густо обстрілювати ліс, в якому перебували відділи, а відтак розпочали наступ від сторо-

ни с. Поручин. Дійшли до перших хат хутора і почали їх палити. Сотня “Буйні” бачучи це, помімо густих стрілів зі сторони противника, пішла в наступ. Рівночасно гранатомет розпочав цільно бити по большевицькій лінії, що викликало між ними замішання. Наступ був настільки сильний, що большевики захитались. Рівнож побачивши, що в окрилення пішла сотня “Лісовики” не видержали і пішли в розтіч. Стрільці переслідували їх аж до сс. Поручина – Біща де відбили 150 арештованих людей, яких большевики наловили по селах. Більше вже атакувати того дня большевики не поважилися. Оба наступаючі ворожі відділи, які числили 300 чоловік були цілковито розбиті. Ворог втратив 165 вбитими і невідому скількість ранених. Втрати повстанців 3-х вбитих, і сімох ранених.

Вечером 17 вересня загін покинув Залуже і перейшов квартирувати на хутори к[оло] с. Віцинь Поморянського р-ну. Переквартирувавши один день загін рушив в північному напрямі і 20 вересня заквартирував в маленькому ліску к[оло] с. Пресівці Зборівського р-ну. Того дня вечером загін перейшов шосе і залізничний шлях Львів – Тернопіль к[оло] с. Грабківці та ранком 21 вересня заквартирував в с. Звижинь Залозецького р-ну. 23 вересня загін подався далше на північ і заквартирував на хуторах Іванці к[оло] с. Лопушна тогож р-ну.

24 вересня досвітком розвідка донесла, що большевики концентрують більші сили в поблизу поквартирування загону. Заповіджено боєве поготівля. Десь коло год. 14 большевики підтягнувши три сотні піхоти, пів сотні кінноти, один танк і три танкетки, та почали нагальний наступ на становища загону. Ворожа піхота несподівано вдерлася між застави повстанців. До бою були кинуті сотні “Лісовики”, “Чорноморці” і “Холодноярці”. Інші сотні заняли кругову оборону. Від запальних куль загорілися на хуторах хати. По становищах повстанців почали бити ворожі гранатомети, танкові гармати і зенітка. Тому, що ворог повів сильний наступ на обози, було дано наказ обозам виїхати окружною дорогою поза поле бою. Коли обоз віддалився на п’ятьсот метрів від становищ, наткнувся на ворожі танкетки, які намагались вдертися на зади загону. Стріча з обозом не дозволила виконати їхнього плану і вони розпочали вогонь по возах. Весь обоз захопили большевики, одначе це врятувало загін від оточення. Повстанці держали становища до вечера, а вечером відступили в південному напрямі. Ранком 25 вересня загін заквартирував на хуторах Ліщина к[оло] с. Загір’я Залозецького р-ну. Залишивши хутори загін 26 вересня заквартирував в лісі к[оло] с. Вертелка тогож р-ну. Залишаючи

Вертелку загін подався даліше на південь і 27 вересня закватував в с. Альбанівка Зборівського р-ну. Промоклі і перемучені маршем повстанці по хатах відпочивали. Того дня коло год. 10 большевики під'їхали підводами недалеко с. Альбанівка і заняли становища в бувших фронтових окопах, та почали обстрілювати село. Сотня "Холодноярці" заняла становища і почала вести бій. Ворог намагався вести кількакратно наступ, але все був відбитий. Бій затягався. Щоби не допустити ворога ближче становищ загону, сотні "Холодноярці" і "Лісовики" пішли в протинаступ і почали окрилювати ворога. Наступ був доволі сильний, яким відкинено ворога з його становищ в зад. Кільканадцять большевиків, які не встигли втечи залягли в окопах і почали відстрілюватися. Вистрілом зі снайпера був тяжко поранений к-р Крук і це спинило наступ сотні. В той час большевикам наспіла поміч в силі одної сотні. При підтримці вогню з зенітних гармат большевики почали знову наступати, однак під сильним вогнем повстанців були змушені завернути. Обі сторони держали становища до вечора. Зазнавши поважних втрат ворог більше не пробував наступати. Під прикриттям ночі загін залишив поле бою і подався на південь.

Сотня "Холодноярці" втратила 6 вбитими і 6 раненими. Між раненими к-р Крук і чот. Сокіл. В тому бою був також ранений гранатометним стрільном к-р загону Остап. Большевики втратили около 60 вбитими і раненими.

Загін пройшовши сс. Сервири*, Яцківці, Мшана, Волосівка, Ярчівці Зборівського р-ну і закватував в невеликому ліску к[оло] с. Плавуча Мала Козівського р-ну.

30 вересня загін розчленовано по сотням і призначено терени операцій. К[омандува]ння сотні "Холодноярці" після поранення к-ра Крука перебрав тимчасово чот. 1-ї чоти Клим. Сотня на початку жовтня закватувала на присілку Геленки** Козівського р-ну. Настали зимні осінні дощі. Повстанці ходили майже босі і обдерті. Щоби вбрати сотню деяких повстанців було відпущено до дому в цілях організації взуття і одягу. Деякі з них до сотні не повернулися. 7 жовтня сотня перейшла під к[омандува]ння сотенного Рена. В тому часі до сотні долучило 16 стрільців із сотні "Буйні", яка перестала бути боєвою одиницею. Переведено реорганізацію сотні і створено три чоти. Чотовими були: Климко, Бурій і Чай. До кінця жовтня сотні кватували на присілку Геленки к[оло] с. Конюх Козівського р-ну.

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: Сировари

** Так у тексті. Повинно бути: Геленки

30 жовтня до сотні прибув к-р Роман, на руки якого сотня зложила присягу. При відході к-р Роман забрав зі собою 10 стрільців і чот. Климка. Сотня даліше кватирувала в лісі к[оло] с. Конюх копала криївки і магазини на зиму. 8 листопада друга чота дістала припоручення викопати магазини в лісі к[оло] с. Поручин Бережанського р-ну. 1-ша чота в тому часі викопала криївки в лісі к[оло] с. Бишки Козівського р-ну. Копаючи криївки чота ходила на вечерю на присілок Цвяхів к[оло] с. Бишки.

11 листопада криївки були вже готові, але сидіти в них не можна було через те, що в них була вода і не були ще добре замасковані. С[отенн]ий Рен рішив закватирувати з сотнею в селі і дати можливість стрільцям просушити одяг і взуття. Сотня закватирувала в с. Вербів Бережанського р-ну. 15 листопада на малому Вербові закватирували большевики. 16 листопада сотня покинула с. Вербів і закватирувала на хуторах к[оло] с. Стриганець тогож р-ну. Ранком 17 листопада розвідка донесла, що в сс. Вербів, Рекшин і Стриганці закватирували большевики. Сотня залишила хутори і виступила в ліс. С[отенн]ий Рен і бунч. Кармазин не пішли зі сотнею в ліс, а залишилися кватирувати в криївках в селі.

Падав густий сніг всуміш з дощем. Обидві чоти вийшли в ліс і заняли становища. Незабаром показалася большевицька розстрільна, яка наступала на ліс. Маневрувати було незручно, бо залишався на снігу виразний слід. Коли ворожа розстрільна підійшла близько повстанських становищ, тоді чоти звернувшись вліво обійшли ворожу розстрільну і спинилися по заду на її слідах. Маневруючи так до вечора сотня не зводила ані одного бою з переважаючими силами ворога. Вечером повстанці повечеряли в с. Біще і через с. Жуків подалися на присілок Цвяхів к[оло] с. Бишки.

19 листопада перша чота перейшла кватирувати до с. Конюх, друга чота закватирувала в с. Ценів Козівського р-ну. До чоти долучили пвх. Чад і бунч. Кармазин. 25 листопада сотня перейшла під командування б[увшого] чот. Овоча. Сотню розчленовано на рої. Два рої першої чоти закватирували на присілку Заберізки к[оло] с. Конюхи. 27 листопада чот. Бурий був відпущений на відпустку до родинного с. Бишок. 28 листопада на с. Бишки большевики робили облаву, в якій впав вбитий чот. Бурий. Повстанці похоронили чотового на кладовищі с. Бишки. На місце впавшого чоту перебрав чот. Клим, який повернув з лікування. Повернув також від к-ра Романа чот Климко. С[оте]нний Овоч поділив сотню на три чоти і призначив чотовими: Кліма, Климка і Чая,

та розділив по селах Козівського р-ну на зимове кватирування. Сотня перебувала зиму по селах роями і ланками.

19 січня 1945 року чота під к[омандува]нням чот. Клима кватирувала на присілку Заберізки к[оло] с. Конюхи. Того дня ранком розвідка донесла, що 50 большевиків обложили на полі в криївках к[оло] с. Глина Козівського р-ну місцевих підпільників. Чота негайно вирушила на поле к[оло] с. Глинної і застала там большевиків, які намагалися здобути криївки. З криївок підпільники відбивалися гранатами і недопускали большевиків до входу. Чота заатакувала ворога зі заду, і цим примусила його відступити. За цей час підпільники повисакаували з криївок і почали наступати. Взяті в два вогні большевики панічно втекли до району, залишаючи на полі 15 вбитими. Повстанці не мали жодних втрат.

27 січня до с. Вибудів Козівського р-ну приїхало 8 большевиків і обскочили хату, в якій кватирували стр. Месник і Сак. Зав'язалася перестрілка, в часі якої впав вбитий стр. Сак. Стрілець Месник відбивався сам один далше, вбив трьох большевиків і одного ранив, а решта автом втекла до району. Стр. Месник вийшов живий з легкою раною в грудях. В лютому 1945 року по селах Козівського р-ну шаліли большевицькі облави. Сотня маневруючи по селах, виминала більші скупчення большевиків і боїв не зводила. Однак в часі тих облав впало кількох стрільців і роєвий Борис. Роєвий Борис застуканий большевиками в криївці в с. Олесин, застрілився. При кінці березня до сотні долучив з двома роями чот. Сокіл, який вже був виздоровівся. Приїхав також б[увший] сотенний Крук, який в тому часі перебрав к[омандува]ння куреня на місце к-ра Романа.

17 березня сотня кватирувала в с. Конюхи. Того дня розвідка донесла, що в с. Урмань і Дрищів Бережанського р-ну, закватирувала більша скількість большевиків. Сотня вийшла зі села в ліс і цілий день перебувала в лісі к[оло] с. Бишки. Вечером того дня сотня вирушила в південному напрямі і спинилася в с. Шибалин к[оло] Бережан. В тому селі с[отенн]ий Овоч довідався, що в південній Бережанщині рівнож відбуваються великі облави і тому розділив сотню на дві групи. При першій групі залишився сотенний Овоч, чот. пвх. Прут, і бунч. Месник. Ця група повернула назад в ліс к[оло] с. Бишки і тут в криївках рішено було перебути облаву. При другій групі, яка подалася в лісі к[оло] с. Тростянець залишився заступник с[отенно]го Сокіл, і с[отенн]ий пвх. Чад.

Перша група під к[омандува]нням сотенного Овоча кватирувала в лісовій криївці к[оло] присілка Цвяхів. В цій криївці група кватирувала кілька днів. В перших днях повстанці одержу-

вали харчі від населення присілка Цвяхів. Опісля коли і на Цвяхові заквартирували большевики повстанці сиділи два дні без води і харчів. Сотенний Овоч взявши хот. Климка і ще кількох стрільців пішли на розвідку до с. Конюх. По дорозі були заскочені большевиками і до чоти не могли повернути, та заквартирували в лісовій криївці к[оло] с. Конюх. Група залишилася під к[омандува]нням хот. Кліма. Чотовий Клим, щоби не допустити до виснаження повстанців голодом, залишив криївку, та перейшов через с. Шибалин заквартирував в лісі к[оло] с. Базниківки Бережанського р-ну. Перебувши в тому лісі один день чота перейшла квартирувати на хутори Волянська к[оло] с. Мечищів тогож р-ну. Тут повстанці відпочали і були знову спроможні до нових маршів і боїв.

Друга група під к[омандува]нням заступника сотенного Сокола 17 березня перейшла річку Золоту Липу і подалася в лісі к[оло] с. Тростянець тогож р-ну.

В цих лісах чота спокійно квартирувала до 23 березня. Того дня на цей ліс робили большевики облаву великими силами військ НКВД. Чота перервалася крізь ворожі застави і перейшла квартирувати до с. Мечищів тогож р-ну. В с. Мечищів чота квартирувала до 28 березня.

Того дня до с. Мечищів із с. Слав'ятин приїхали автом большевики. Несподівано заскочена чота почала відступати в напрямі присілка Молохова. При відступі впав рой. Сербин і був ранений пвх. Чад.

5 квітня до сотні в ліс к[оло] с. Мечищів прибув с[отенн]ий Овоч, він доповнив добровольцями сотню і разом з курінним Круком зробив перегляд сотні. Сотня знову складалася з трьох хот. Чота під к[омандува]нням хот. Климка разом зі с[отенн]им Овочем відійшла в напрямі Конюх. Чоти під к[омандува]нням хот. Кліма і Чая заквартирували в лісі к[оло] присілка Цюцьків недалеко с. Липиця Гор[ішня] Болшовецького р-ну. На тому постою чоти квартирували до 10 квітня. Того дня вечером чоти відійшли на захід і заквартирували в лісі недалеко с. Чесники Рогатинського р-ну. Обі чоти маневрували по терені Рогатинського р-ну до 2 травня.

Трета чота під к[омандува]нням хот. Климка при якій перебував с[отенн]ий Овоч квартирувала на початку квітня в лісі к[оло] с. Бишки. 14 квітня чота розбріла станицю стрибків в с. Ценів Козівського р-ну.

24 квітня два батальони військ НКВД закінчили робити облаву в с. Конюхи Козівського р-ну і збиралися до від'їзду. С[отенн]ий Овоч забрав двох стрільців і пішов в розвідку над с. Конюхи.

Вертаючи з розвідки, стрінувся на лісовій дорозі Жуків – Конюхи з большевиками і втік разом із стрільцями в напрямі постою чоти к[оло] с. Бишок. Через дві години після того заалармовані оба батальони вирушили в ліс і почали робити облогу на той відтинок ліса де побачили перед тим с[отенно]го Овоча. Около год. 17 большевицька розстрільна заатакувала чоту. Чота під сильним кулеметним вогнем почала відступати під гору. Серед повстанців запанувала паніка і вони почали безладно відступати. В часі відступу впав чотовий Климко, рой. Рух і стрільці: Лапа, [Хитрий], Карий, Дуб і Нечай. Ранені були: стр. Палій і Криворучка. В бою відзначився стр. Палій, який забрав від вбитого чот. Климка МП і пістолі, та вбивши 5 большевиків скрився в корчах.

Большевики втратили 9-х вбитих і 6-х ранених. З третьої чоти залишився один рій, який прилучено до чоти чот. Кліма.

Чот. Клімка рідня забрала і похоронила на кладовищі в родинному селі Августівка Козівського р-ну. Решту впадших похоронено на кладовищі с. Бишки.

4 травня обі чоти квартирували під к[омандува]нням чотових Чає і Кліма, в лісі к[оло] с. Вулька Бережанського р-ну. Того дня вечером обі чоти вирушили на ліквідацію станиці стрибків в с. Куряни Бережанського р-ну. Поробивши застави від м. Бережан і Рогатина, повстанці непомітно підійшли під станицю стрибків і почали обстрілювати її гарлачами і кулеметним вогнем. Від гранат загорівся будинок і згорів разом зі стрибками. Врятувалось лише двох, які вискочивши через вікно – втекли. Тої ночі зліквідовано також колгосп в тому самому селі. Повстанці не мали жодних втрат.

Після цієї акції повстанці повечерявши в с. Чесники Рогатинського р-ну перейшли квартирувати к[оло] присілка Цюцьків Болшовецького р-ну. На тому постою повстанці святкували Великодні свята. Харчі доставляло населення присілка. Хоч воно було бідне, але дуже радо ділилося своїми достатками з повстанцями.

8 травня чота закватувала на хуторах Волиняки к[оло] с. Мечищів. Вечером того дня чоти поробили застави в с. Мечищів, а пвх. Прут проводив збори з місцевим населенням. 9 травня друга чота відійшла на хутори Волиняки де перебувала до 26 травня. 26 травня чота перейшла в ліс к[оло] с. Вільховець де квартирувала до 29 травня. Того дня заст. с[отенно]го Сокіл ішов зі стр. Косою до с. Вільховець. По дорозі стрінулися з большевиками, які йшли на перевірку ліса. Зав'язалась перестрілка в якій був тяжко ранений стр. Коса. Він будучи вже пораним заняв становище, вбив двох большевиків, а тоді сам застрілювався.

Вечером 29 травня чота перейшла квартирувати в ліс к[оло] присілка Молохів, де перебувала до 31 травня.

27 травня перша чота під к[омандува]нням чот. Клима квартирувала в лісі к[оло] с. Вулька Бережанського р-ну. Вечером в тому селі зроблено з місцевим населенням збори де пвх. Прут вияснив міжнародну політичну обстановку і ціль боротьби УПА. Після того чота відійшла в ліс к[оло] с. Вільхівець, де квартирувала до 31 травня. Того дня стежа стрінулася з большевиками, звела з ними коротку перестрілку і відступила на північ, та подалася в лісі к[оло] с. Стратина Рогатинського р-ну.

На початку червня пересувалися великі частини військ ча з Німеччини на схід. Їх районні відділи НКВД вжили до облав на ліси. В обличчі такої ситуації чоти було розділено на чотири частини. Одна частина під к[омандува]нням заст. с[отенно] го Сокола відійшла в ліс к[оло] присілка Молохів. Друга частина під к[омандува]нням рой. Лева примістилася на хуторах Волянська к[оло] с. Мечищів. Трета частина під к[омандува]нням чот. Клима відійшла в Підгаєччину. Четверта частина під к[омандува]нням чот. Чаю подалася на села Болшовецького р-ну.

8 червня чот. Чай зібрав свою чоту в цілість і відійшов в лісі к[оло] с. Дібринів Рогатинського р-ну. В тому лісі чота перебувала до 19 червня.

Частина чоти під к[омандува]нням чот. Клима квартирувала по лісах і хуторах Підгаєцького р-ну. 13 червня частина чоти покинула с. Середне Підгаєцького р-ну і перейшла на присілок Діброва к[оло] с. Слав'ятин тогож р-ну. На тому постою чот. Клима стягнув решту чоти і злучивши в цілість перейшов в лісі к[оло] с. Дібринів Рогатинського р-ну.

19 червня чота покинула ліси к[оло] с. Дібринів і подалася в лісі к[оло] с. Вільхівець. 20 червня чота покинула ліс к[оло] с. Вільхівець і перейшла через Лисоню, сс. Шибалин, Баранівку і заквартирувала в лісі к[оло] с. Куропатники Бережанського р-ну. Від 20 до 26 червня чота розділившись на дві частини (при одній був пвх. Прут при другій пвх. Тихий) проводила пропагандивні збори по селах Козівського р-ну.

27 червня чота перейшла через с. Шибалин і заквартирувала в лісі к[оло] с. Вільхівець. Звідси чота перейшла в лісі к[оло] с. Слав'ятин Підгаєцького р-ну.

В другій половині червня друга чота під к[омандува]нням чот. Чаю робила пропагандивні збори по терені Бережанського р-ну. При цій чоті перебував сотенний Овоч і бунч. Месник.

На початку липня перша чота під к[омандува]нням чот. Клима відійшла в Підгаєччину. Перейшовши через сс. Шумляни, Носів, Завалів, заквартирувала в лісі к[оло] с. Середне Підгаєцького р-ну. Населення ставилося до повстанців дуже прихильно. Місцеві дівчата доставляли до ліса харчі.

12 липня чота квартирувала в лісі к[оло] с. Волиця Монастирського р-ну. До кінця липня чота квартирувала по лісах і хуторах Підгаєцького р-ну. На початку серпня чота перейшла в терени Болшовецького р-ну.

На початку липня друга чота квартирувала в лісі між с. Тростянець [т]а присілкою Молохів Бережанського р-ну. 12 липня чота квартирувала в лісі к[оло] присілка Молохів. В год. 8 стійковий завважив большевицького обсерватора, який з копиці сіна обсервував ліс. Чотирьох стрільців ходило перевіряти це місце, де завважено обсерватора, але він зник. Після того стійковий завважив п'ятьох большевиків, які подались до с. Мечищів. Чота змінила місце постою і зайшла в густі корчі. Десять годин в корчах почувся шелест. Це наступали на становища чоти большевики. Повстанці відкрили вогонь і відкинули большевиків до заду. Большевики пішли вдруге до наступу і закидали становища повстанців гранатами. Від гранатних розривів були поранені рой. Сокіл, та стрільці Явір і Чалий. Стрілець Явір будучи поранений вбив большевицького старшину і сам розірвався гранатою. Чота відступаючи в напрямі присілка Цюцьків розгубилась, та за два дні злучилася знову в цілість. В тій сутичці большевики втратили двох вбитих. Чота втратила лише стр. Явора.

14 липня стр. Лис перебував в с. Тростянець на лікуванні. В той день на село большевики робили облаву. Стрілець Лис сховався до криївки, яку большевики відкрили. Відбиваючись стр. Лис вбив одного большевика і сам розірвався гранатою. Господарство, на якому була криївка большевики спалили, а вбитого забрали до Бережан.

16 липня чот. Сокілі стр. Зов переходили з ліса до с. Тростянець. На краю ліса стрінулися з большевиками. Зав'язалася перестрілка в якій впав стр. Зов. До кінця липня чота квартирувала далше в лісі к[оло] с. Тростянець.

Большевики робили в другій половині місяця липня ще дві облоги, але повстанці маневруючи поміж большевицькі розстрільні, виходили з облог без втрат.

3 серпня прибув на присілок Цюцьків с[отенн]ий Овоч і дав наказ чот. Чайови зібрати в цілість другу чоту. Чотовий Чай пішов із стр. Говерлею на хутори Зеленів к[оло] с. Мечищів, щоб забра-

ти рій повстанців, який там квартирував. По дорозі стрінулися з большевиками, які вертали з Зеленова на присілок Цюцьків. Зав'язалася перестрілка в якій був ранений стр. Говерля. Оба почали відступати в напрямі присілка Цюцьків. За ними гналися большевики і стріляли з кулеметів. Під лісом був тяжко ранений чот. Чай, який в корчах помер. Ранений стр. Говерля забрав від чотового МП і пістолю, та лісом відійшов на присілок Діброва к[оло] с. Слав'ятин Підгаєцького р-ну. Большевиків було 60. Вони здерли з вбитого чот. Чая чоботи, уніформ і від'їхали. Населення присілка Цюцьків похоронило вбитого чот. Чая на місцевім кладовищі присілка Волиняки к[оло] с. Мечищева. Похорон відбувся при співучасті православного священика і місцевого населення. Рій повстанців супроводив свого командира на вічний спочинок і співав пісню "По бою було, крик затих ...", яку сл. п. чотовий Чай дуже любив. На могилі чотового поставлено березовий хрест.

Функції чотового другої чоти передано рой. Левові.

В серпні першу чоту розчленовано і передано тереновій сітці, для допомоги в тереновій роботі.

Друга чота залишилася квартирувати в лісах Тростянець – Мечищів.

Грудень 1947 року.

Короткі біографічні дані про к-ра Крука

Сл. п. Крук – Федик Богдан уродився 1920 року в с. Мечищів Бережанського р-ну. Закінчив 7 кл. народної школи в Бережанах. 1937 року вступив в ряди ОУН. 1939 року при розпаді Польщі бере активну участь у розгромі польської адміністрації в Бережанах. По занятті ЗУЗ большевиками відійшов на еміграцію, де брав активну участь в оргроботі і був учасником організаційно-політичних і військових вишколів. Коли зорганізувався український Легіон, він був одним з перших, які пішли в ряди Легіону. В Легіоні перебув до кінця його існування і вернув до дому зі ступенем підстаршини. Недовго відпочивав сл. п. Крук в дома по воєнних трудах. За кілька днів зголосився до організаційної роботи в рядах ОУН, і зівстав приділений до військового реферату в окрузі, де сповняв функції нач. розвідного відділу.

На тому пості сл. п. Крук перебув до кінця 1943 року. Коли при кінці січня Штаб ВО зорганізував підстаршинську Школу під к[омандува]нням к-ра Бондаренка, сл. п. Крук був одним з чотових цієї школи. На початку березня було створено сотню

“Холодноярці”, де сл. п. Крука назначено її командиром. Будучи командиром сотні сл. п. Крук виявив себе безстрашним командиром і вмілим партизанським тактиком. В боях був прикладом відваги і посвяти для цілої сотні. В бою під Альбанівкою 27 вересня 1944 року ведучи сотню до наступу на ворожі становища, сл. п. Крук був тяжко ранений в голову. Цілу зиму 1945 року лічився. Весною 1945 року будучи ще не надто здоровим сл. п. Крук, вже тоді поручник УПА, голоситься в к-ра Бондаренка до роботи. К-р Бондаренко назначив його к-ром відтинка “Стрипа”. Виконуючи службові обов’язки сл. п. Крук виїхав до куреня під к[омандува]нням к-ра Бистрого, який оперував тоді в Чортківщині. Курінь цей звів бій з переважаючими силами ворога на т. з. “Качоровій горі” к[оло] м. Чорткова. В цім бою 7 травня на другий день Великодних свят, був вдруге тяжко ранений і дострілювся сл. п. Крук.

Короткі біографічні дані про пвх. [сот]ні “Холодноярці” – [Чада]

Сл. п. Чад – Волошин Ксенофонт уродився 1922 року на хуторах Зарва к[оло] с. Носів Підгаєцького р-ну. Закінчив середню школу в Бережанах. 1940 року вступив в ряди Юнацтва ОУН. В 1943-му році був заст. повітового пропагандиста Підгаєцького повіту. Коли зорганізувалася сотня “Холодноярці” він був назначений її політ[ичним] виховником. В березні був ранений в бою к[оло] с. [Мечишів] [...]*

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 48, арк. 176-183. Копія.

* Текст без закінчення.

РОЗДІЛ IV

ОРГАНІЗАЦІЙНО- МОБІЛІЗАЦІЙНА (ВІЙСЬКОВА) РЕФЕРЕНТУРА

Зелучник ч.І. до назву ВГЗ ч.:

ПРОПОВІДНІ ПРАВИЛА

Польової Служби

У.В.З.
I.
II.
III.

Діа 16 ІІ 47р.

До Гомондуря Д - - 0.

Звіт біг 22 I. 47р. до 16 II. 47р.

В день 22 I. одержав біг Вас наказ
через П. ки, якого здігну з П. конк
и. добри виконав в своїй 5 селох.

На день 2 II. ми поширили літературну
провокацію проїм висорів розна, односно,
Перу тип цієї провокації дуже мало.

(Опісля нам засій, зкомаровоне титя до
10 II. 47р. зійти на 10-, вже була далеко.
біг 10 II. 47р.)

Суть нашого квітів повним добкатою "проїм
В селі Птр - , квітів думи, як мені бігано що
мр) вконтний говорив, а про мейіт ки небуло,
і село закансірувало себе біг вораго.

В селі М. , розкитня, квітів, і мейіт об. і коки
було, про яке було бігано цілому селі і токи

ЖРОНИК

СОТНІ

по востенним
і літа за-
лягах на
урядових
цукру, ми
нах по -

УТО
ОТМ.

№ 105-109
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

12 лютого 1944 р. – Не пізніше листопада 1944 р.

№ 105
ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПРАЦЮ ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ

12 лютого 1944 р.

ІНСТРУКЦІЯ ПО ВІЙСЬКОВІЙ РОЗВІДЦІ
Вказівки праці по в[ійськовій] розвідці

I

Загальні завваги

Сучасний період боротьби за Українську Державу вимагає від нас особливо[го] напруження всіх сил та посилення праці в нашій ділянці в[ійськової] розвідки. Тому сю ділянку в[ійськової] роботи належить поставити в терені на тривалім підйомі (певні люди) не тільки відносно виконання завдань як раз під цю пору але і на будуче, тоді коли обставини для нас будут стократ не сприятливіші. Це дасть нам запоруку, що наша робота буде позитивна, а ми вповні виважимося зі своїх завдань, які наложить наново період адміністративно-державницького будівництва.

Тому цей короткий час, який ще маємо до використовування нехай буде заправою та до повної міри школою, відносно пройдеших трудів й завдань, яких буде вимагати реальна вже дійсність. Військова розвідка все і всіх державних народів була і буде одною з найважливіших артерій військової структури. Це дві галузі, які виростають з одного пня. Військова розвідка має за завдання дати власній армії ці тайни інформації та дані про власне середовище, які забезпечили б її з нутра та зовні.

А контррозвідка берегти цих таїн та достарочити власній армії всі дані про ворога – знати все про його заміри та пляни проти нас, а також подібні заходи супроти нас паралізувати. Розуміється, що до такої праці треба мати вже до певної міри вроджені здібності (хитрість, сприт, інтелігенція). Обгрунтовані до цього ще страховим знанням ми свідомі цього, що наша праця в тій ділянці – це перші кроки, тому щоб вирівняти брак фаховості, які треба б літами набувати у відповідних школах по військовій розвідці та контррозвідці ми мусимо здобути це шляхами само-

навчання – теоретично, а в практиці – витривалістю та послідовною працею, яка ґрунтується на певній зрозумінні ваги хвилі тепер і все цілій відданості для добра і слави України взагалі. Тоді коли ми, революціонери з крові і кости, коли добро України для нас понад усе, коли не лукавимо душею, то всі труди нам нестрашні. Ми зі свого завдання мусимо вив'язатися вповні. Тому зі запалом і посвятою до праці.

II

Організаційно-персональні справи

Структура військової розв. сітки

1. В першу чергу треба, щоб на постах в[ійськової] розвідки від округи до станиці стояли люди підприємливі, відважні, з військовим знанням, освіта вимагана. Про це подбають організаційно-мобілізові референти військової сітки.

Організаційна схема:

округа	–	окр. [військ]. розв.	залежний від обл. в[ійськ]. розв.
повіт	–	пов. в[ійськ]. розв.	залежний від окр. в[ійськ]. розв.
		рай. в[ійськ]. розв.	залежний від пов. в[ійськ]. розв.
район	–	скільки їх залежить від числа районів в данім повіті.	
станція	–	стан[ичний] в[ійськ]. розв.	[залежний] від рай. в[ійськ]. розв.

Всі в[ійськ]. розвідники від округи до станиці входять в командний склад сітки, які ділово залежні від обл. в[ійськ]. розвідника. Функцію станичного в[ійськ]. розвідника може виконувати станичний в[ійськ]. сітки в одній роботі, решта в гору – це окремі пости.

2. Окремо треба поставити в[ійськ]. розвідку по містах. Окружне місто на рівні з [повітом], повітове на рівні з районом, інші містечка в повіті входять в склад в районів на рівні зі станицями. Прим. Бережани, Чортків, Тернопіль (окружні міста) – як повіти; Підгайці, Бучач, Трємбовля (повітові міста) – як райони; Козова, Микулинці, Тлусте (місто/містечка в повіті) – як станиці. Військові розвідники міст, що на рівні повітів звітують безпосередньо впрост – окр. в[ійськ]. розвідникові, з тих, що на рівні

районів – безпосередньо впрост повітовому в[ійськ]. розвідчикові. З містечок, що входять в склад районів звітують районувому в[ійськ]. розвідчикові так само як і всі інші станиці в даному районі.

3. При кожнім повітовім військовім осередку твориться (декуди вже є) військову жандармерію в числі що найменше 5-6 люда. Військовий вишкіл перейдуть під наглядом пов. військового інструктора. В склад військової жандармерії мають вийти люди військові та добрі бойовики.

Ціль і завдання в першу міру мусять бути скошаровані, щоб перейти вповні вишкіл від стрільця до роя. [Жандармерія] як така служить до охорони повітового військового осередку, служить як езекутивний чинник до помочі в пов. в[ійськ]. осередкови в виконуванні доручень військового характеру підчинених в разі воєнних дій, стає зав'язком в[ійськ]. полевой жандармерії.

4. Окружні та [...] військові розвідчики переходять на організаційно професійну працю, кидають своє дотеперішнє приватне життя, щоб все ціло посвятити себе тій ділянці праці. Прожитку, якщо не носять свого – одержать.

5. Крім сталих професійних військових розвідчиків (як організаційна схема вище), окр., пов., рай., а також і станичні військові розвідчики мають пов'язати собі ще масу інформаторів на залізниці, поліції, на пошті і т. п. шляхом приватного контакту. Тільки треба вміло, в товариській розмові вивідати все, що потрібно самому, однак не зрадитись перед ніким, що ходить.

6. Військова розвідка співпрацює з СБ, відомості, що попали в часі праці в[ійськ]. розвідки, які обходять СБ від станиці до округи передаються в формі окремих звідомлень, чи витягів із місячних звітів в рівному собі організаційним постам [...] з СБ і на відворот СБ зобов'язана всі відомості військового характеру негайно подати рівному собі організаційним постом військового розвідчикові.

7. При тім звертається увагу, що в справі відомостей важних для військ. розвідки повині бути заінтересовані, як СБ так [і] актив, симпатики чи юнацтво. Бо всі ми є одно "ОУН", а військово як її реальна сила.

... Це мене не обходить, це військова справа, нехай вони покажуть, що вміють і т. п. нісенітниці геть, пересолену чулість ваги свого особистого та організаційного [геть]. Всі ми, ОУН, працюємо для одної справи – Українська Самостійна Держава. Тому вирозумі[ється] гармонія і співпраця – це найкращі фактори успіху.

8. Окружні військові розвідчики зберуть персональні дані всіх ділово підчинених в терені [працівників], включно з район-

ними. Ці персональні дані зроблені в окрузі по повітах, повіти по районах. В[ійськ]. розв. перешлють свої особисті [дані], рівнож спеціальним, безпосереднім зв'язком до мене в місце постою обл. військ. команди.

- Схема: а) Ім'я і прізвище
б) Псевдо
в) Дата і місце народження
г) Освіта, фахове знання, заняття чи інше
д) Чи служив при війську, коли, в якому, який має ступінь
е) Від коли в "ОУН" і які займав пости
є) Теперешний пост

Це все подати шифром.

9. [Окр.] в[ійськ]. розв. подають нові клички до себе, як також до своїх підчинених повітових. Прислати спеціальним безпосереднім зв'язковим до мене в місце постою обл. військ. команди. Це рівнож подати шифром.

[III]

Що і як подавати-форма звіту

Головними прецедентами, що характеризують доброго військового розвідника це: підприємливість; сприт; бистре око та слух; знання людей – характерів; вміння доходити до цілі шляхом законспірованої активності; вміння з недоговорених чийсь натяків створити певну гіпотезу про свої спостереження під час праці та виконання доручень ділового зверхника; в[ійськ.] розвідник щотижня звітує своєму діловому зверхнику, піс[ьмово] такої форми:

1. Загальні справи: Тут подає настрої мас – українців, поляків, німців на тлі воєнних подій, політичних та адміністративно-господарських потягнень окупанта, опортуністично-пропагандивну працю та потягнення наших вислужників сучасного режиму УЦК, про шовіністичну Польську пропаганду супроти Українців, годовану Лондоном, про відношення німчаків до нас взагалі під кожним оглядом, про комуністичну роботу та пропаганду серед мас.

Всі ці відомости потрібні на це, щоб мати повний [аналіз] середовища серед якого знаходиться і ведемо свою працю. В тій цілі послужать нам всякі принагідні розмови, промови, засідання, наради, розпорядження на письмі включно з тайними та явні відозви до населення. Настрої мас національностям пов. в[ійськ.] розв. подають окр. в[ійськ]. розв. а цей скомпонує зі всіх одно, загальне звідомлення, по національностям. Тому

настрої мас в кожному повіті пересічно майже ті самі, тому окр. в[ійськ]. розв. про кожний повіт, зокрема не треба писати, тільки подати загально настрої мас цілої округи.

2. Вістки з терену: Пода[є] кожний повіт окремо хронологічним порядком, отже всі нападки, які сталися одного дня в цілім повіті, в різних місцевостях писати цею датою, одно за другим. Відтак другого дня знова всі випадки цілого повіту писати одно за другим і т. д.

3. Справи чисто військового характеру:

а) внутрішня військова розвідка відноситься до нашої військової сітки, себто треба мати на увазі, чи доручення видані зверхником підчиненні на нас та солідно виконують, а як що ні, то зголосити зверхникові чому і з яких причин в разі потреби припильнувати, щоб військова жандармерія езекуцію-напимнення виконала совісно. Це саме відноситься рівнож і до УНСу, в яких внутрі треба поставити добре законспіровану розвідку проти ворожо-злочинних елементів, деморалізації, анархії та дезертирства. З зовні однак довкола постою вишкільної групи в станицях позначити окремі пункти зв'язку безпосередньо до УНСу, які що дня подавали б відомості зі світа в "ліс", прим. про появу ворожих сил в селі чи про їх переїзд чи т. п. Повітова військова розвідка на терені в яких знаходиться вишкільні групи подають пункти зв'язку (людина і кличка) впрост командирам груп, а ці вже самі постаряться з нутра пов'язати контакти з цими зв'язками на пунктах.

б) Зовнішня військова розвідка під зовнішніми справами, що інтересують військовою розвідку, розуміємо це: знати кожночасно стан ворожих сил, які перебувають зараз постійно на даному терені. Це виготовляти після взірця, як залучник чи шифровано; подавати про рухи ворожих військ в терені з точними означеннями (дата, місцевість, хто, скільки, озброєння, в якій цілі, на як довго), звернути спеціальну увагу на ворожі військові транспорти, що йдуть на схід чи на захід, залізничними шляхами та шосами (дата, скільки вагонів та рід [...] на схід чи на захід). Це все на те, щоб кожноразово можна мати перегляд та до певної міри точно устійнити стан ворожих сил на нашій терені, або що переходять через наш терен. Як найскоріше виготовити з зазначенням сторін світу плян вузлів залізничних станцій та станцій з двоторовими шляхами, з напрямком залізничних рейок (стрілкою зазначити до головнішого міста). І має бути ситуаційний плян зі всіми забудованнями на станції, зі зазначенням природних та штучних перешкод, які треба мати на увазі в часі наступу, щоб опанувати цей пункт. Нашкіцувати плян важних залізничних та шосейних

мостів, з означенням стрілкою напряму до найближчої місцевості з обох сторін. Графічно представити (зашкіцувати) плян дротів [на] телефонічних та вузлових станціях, що мають посереднє і небезчне положення з більшими адміністративними господарськими пунктами. Прим. Потутори, Львів, Тернопіль, Дрогобич або Березовиця, Тернопіль, Чортків, Потутори і т. п.

4. Господарські справи:

Стан загосподарювання терену виготовити, як на взірець ч. 2, рівнож шифром.

5. Контррозвідка – поборює ворожі сексоти, які втискаються в наші ряди в цілі шпіонажу та щоб розложити нас з нутра, поборює ворожу пропаганду-контрпропагандою, висліджує вороже підпілля, як польське, комуністичне і т. п., просліджує заряди лігеншафтів, подаючи як далеко заангажований даний тим [...] польсь[кому] підпіллі та який його бувший військовий ступінь. Звертає увагу на гестапо та кріпо, зокрема на донощиків та старається їх здемаскувати, своїх контррозвідників втискати в вороже нутро. Має подати мапку сіл заселених ворожим елементом з означенням національностей в проценті, та [по]повітам [звідки переселені].

6. Організаційно-персональні справи в[ійськ]. розв.

а) повідомляти про час і скількість сходин, [...], протягом звітного часу, перепроваджених в розв. сітці.

б) подавати персональні зміни в терені на постах військ. розвідчиків з точним заподанням причин.

в) виготовити псевдо станиць, розшифровку передати в місце постою обл. військ. команди.

IV

Як звітувати

Приклад:

1. При подаванні відомостей завсіди пам'ятати [...]нацять питань: хто, що, коли, де і як. Якщо якась вістка чи звідомлення не має ясності і вичерпуючої відповіді на всі ці повищі питання, то ця вістка не представляє жадної вартости. Тому про це завсіди пам'ятати.

2. Тижневий звіт обіймає [період] від понеділка одного тижня до неділі (включно) другого тижня (прим. від 21.1.44 – 27.1.44 р.)

3. Схема звітування від станиці в гору

Кожний станичний військовий розвідчик звітує рай. в[ійськ]. розв. щодня про всі події, які заіснували в станиці за цей час або що

він довідався від [...] джерел. Прим. 21.X.44 в стан[иці] “широке” арештовано Задорожного Гриця, знайшли зброю. Донос зробив поляк Гакській Стах; Муж доверія окр. комен[дант] Запотічний Іван на зібрані в читальні виступили проти тих, що в лісі. Читав відозву УКП*. Німці розписали квартири на компанію війська. На станціях виладували 15 наладнаних кухонь, до міста привезли 15 [авт] ранених; 22.1.44 не знані особняки застрілили Запотічного Івана. Це поляк, ввечір за селом в напрямі Козівки було чути три стріли.

Ці щоденні вістки всі станичні в[ійськ]. розв. висилають рано зв'язком до району, районів в[ійськ]. розв. збирає всі відомості станичних і робить один загальний звіт, після [...], як вище (III. Що і як подавати-форма звіту) і активно подає в гору до пов. в[ійськ]. розв., копію залишає собі. Знову пов. [військ]. розв. виготовляє загальний звіт із звідомлень всіх районових і висилає як найскоріше до окр. в[ійськ]. розв., копію залишає собі. Окр. в[ійськ]. розв. зі звітів повітових вибирає, що найважливіші вістки і висилає їх в штахеті до області. У всіх випадках належить послуговуватись безпосереднім зв'язком. Ходить, щоб відомості були подані в час. Хто скоро подає, той два рази дає. Крім цього звіт з цілоти за цілий місяць виготовляє районувий з кожних тих, які щоденно висилав до повітового, повітовий зі звітів районових, окружні зі звітів повітових, встановлюючи події, вістки та про виконання доручень під відповідні рубрики, як схема звітування (III. Що і як подавати-форма звіту) звіт висилає окр. в[ійськ]. розв. до області, копію залишає собі. Крім цього окружні, повітові та районуві розвідчики відповідні місця, що відносяться до СБ передає СБ.

V. Доручення

Все повище сказане від 1 до 5 це тільки загальні інструкції відносно праці по в[ійськ]. розв. Специфікацію праці, [пов]ищі пояснення та нові вирадження подаються на сходинах, чи повідомляється штафетою. До 14 днів від дня одержання інструкції позвітувати про заходи та результати праці обл. в[ійськ]. розв. в місці постою обл. військ. команди.

Постій 12.[2.44] року

/-/ Гордієнко
Обл. в[ійськ]. розвідчик

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 88, п. 5 (1951 р.), арк. 79-81. Копія.

* Так у тексті

№ 106
НАКАЗ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ

№ 2

24 лютого 1944 р.

НАКАЗ ч. 2 – В

1. Кожна оселя забезпечує себе вартами-стійками на взір військовий.
2. Села розбудують між собою алярмову стійку.
3. Кожна оселя-станція вибудує кілька криївок-сховищ, для військових цілей
4. Кожна станиця приготує запас харчів, товщів до військової диспозиції – а то: товщу – на кожне число дому один кілограм, 300 кг. за маринованого м'яса, 100 кг. гороху-фасолі, 100 кг. гречаної каші, 300 кг. ячмінної каші ([...]), макарону на кожне число дому один кг. житньої муки, 200 кг. пшеничної муки, 200 кг. солі, 20 кг. кави (може бути також палене збіде), 100 кг. ярини, морква, петрушка, цибуля, часник і т. п., 500 кг. жита і 200 кг. пшениці, 500 кг. ячменю, 100 кг. гречки, 300 кг. вівса, 100 кг. до прання, нитки чорні та білі і т.д. і т.д.

Що тижня пересилати звідомлення про за магазинування.

Обл. військ[овий] ком. /Остап/
/Збуй/

Згідно з наказом Проводу подає в низ:
/ Богун/

Постій, 24.II.1944 р.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 28, арк. 81. Оригінал. Рукопис.

№ 107
НАКАЗ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ

№ 3

24 лютого 1944 р.

НАКАЗ ч. 3 – В

[1.] Заподати точні дані про матеріальні спроможності, запаси (в магазинах) харчів, товщів, в мундурування, виряду і т. д. Кілько, що і де? Шифрувати.

[2.] Заподати точні дані про існуючу жандармерію: кілька їх, та озброєння.

[3.] Військові лінії зв'язку мусять бути до 6.3.44 р. а запасові до 15.II.44* р.

[4.] Звіти з праці пересилати кожного тижня (станичні і районні, що три дні, повітові що суботи).

[5.] Про кожне здобуття та затуплення зброї та амуніції повідомити Окр. вій[ськові] команди.

[6.] Змагазиновану зброю переглянути, перечистити та висмарувати, а зіпсуту сей час направити, ніжки, приклади, щітки і т. д.

Пригадки-вияснення та поправки

7. За організування відділів та їх озброєння й вирядження (а втім Юнац[ькі] сотні) відповідальні безпосередньо повітові провідники.

8. Список зброї виготовити по номерах числах та функцію посідача (скільки посідає зброї – зазначити). Список доточить Орг. сітку СБ, Юнацтва та війська. Хто буде уникати відзаподання про зброю – при звіті зазначити. Створити ланку жандармерії, що найменше 5-6, має бути 10 людей (Наказ ч. В-1 з дня 8.II.44 р.).

9. За кожне не виконання буду потягати до відповідальності, як Повітових і Рай. провідників. Теренові і військові пров. контролюють і допильнують, то оголошують, вразі браку, спільно доповнюють.

Обл. війсь[ковий] ком. /Остап/
/Збуй/

Згідно з наказом Проводу подає в низ:
/Б[о]гун/

Постій, 24.II.1944 р.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 28, арк. 82. Оригінал. Рукопис.

* Таку у тексті, імовірно, повинно бути: 15.III.44

№ 108
ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПОДАННЯ МАТЕРІАЛІВ
У ФРОНТОВІЙ ПОЛОСІ

№ 2/44

Квітень 1944 р.

ІНСТРУКЦІЯ ч. 2/44

Збирання матеріалів в німецько
большевицькій фронтовій поло-
сі, та в часі большевицької оку-
пації українських земель

Всім провідним клітинам
та поодиноким членам до
відома

Визвольна наша боротьба належить до найтяжчих, які досі на світі проходили. В боротьбі за Українську Державу, Український нарід складає жертви, що їм не має рівня. Зданні зараз на виключно власні сили в боротьбі з двома найбільшими загарбницькими системами світу большевицький комуні Сталіна й націонал-соціалізм Гітлера, ми не здалися, а навпаки прорубуємо всіми можливими засобами наш шлях до волі.

Прямим доказом нашої самостійницької боротьби, служить також ворожа пропаганда проти нас. Бо коли німецький окупант в цілому ряді своїх листівок пише про нас, як про большевицьких агентів, а московський як про гітлерівських вислужників, то кожній чесно думаючій людині стає ясным, що боротьба ОУН-самостійників державників проходить проти обох окупантів.

Пам'ятаймо тому, що нашим обов'язком є, щоб збирати, використовувати і заховати всі матеріали, що відносяться до цілоти політики і терору окупантів супроти Українського народу і організації та УПА зокрема.

Ні один акт боротьби українського народу з окупантами, як також ні оден злочин Москви, Берліна, поляків чи других поповнених ними на Україні і на українському народі не сміє пропасти.

Нижче подана інструкція хай послужить членам як помічний матеріал до цього. Всі матеріали ділиться на:

- а) Реляції
- б) Документи

А. Реляції:

- а) Німецькі "Н"
- б) Большевицькі "Б"
- в) Польські "П".

2. Своїм змістом обіймають матеріали в загальному всі прояви проти української акції, а саме:

- а) пропаганду,
- б) терор,
- в) донощицтво.

До 2 а) Як пропагандивний матеріал збираємо: летючки, афіші, списки закладників призначених на розстріл чи розстріляних, тексти радіопередач, брошури, зміст рефератів чи розмов та інші видання.

До 2 б) Всі акти терору так індивідуального, як масово[го]. Дані треба зібрати і подати в наступний спосіб: дата акту, місце, докладний список жертв із особистими даними, дата народження, зглядне вік, пол, заняття, форма акту терору (розстріл, повішання, морд, друга форма вбиття) матеріальні шкоди, офіційний мотив терору (прим. зліквідування агента, представлен[ня] дійсного стану).

Заввага – Останнє вияснення має бути зладжене на окремому папері з покликанням на дотичний папір.

Зокрема зараз треба збирати дані щодо актів терору, спричиненого більшовицькими партизанами й червоною армією (ЧА).

До 2 в) Точка ця відноситься передусім до поляків. В даних треба подати ім'я і прізвище донощика (-ків), фах, освіта, вік, пол, час доносу, кому доніс, про який факт, які це мало наслідки. Зокрема звернути увагу на вислугування членів польських визвольних організацій німцям і більшовикам.

3. Окрему ділянку творять протколи зізнань і депозицій (доноси) осіб із ворожого табору.

(Депозиції – це інформації людей з ворожого табору). Таких інформаторів доцільно деколи заставити нам служити.

Б. Документи:

1. Документами вважаємо тільки оригінальні примірники летючки, афішів, інструкцій, звітів, тайних письм, наказів, видань. До кожного документу має бути долучена його метрика, яка обіймає: коли, де й в яких обставинах добуто документ. У випадку коли не можна ніяк задержати документу в оригіналі, треба зробити виразну його фотокопію, відпис і опис. При описі належить подати: формат (прим. 16x21 см.), сорт і краску паперу, [...], розложення тексту, видавець. З рукописів обов'язково зладити фотокопію.

2. Коли документом буде знимка особи, тоді подати її опис і характеристику.

3. Документами великої ваги є знімки із актів терору: повішених, розстріляних, чи помордованих осіб, знищеного майна, прилюдного биття, підпалу сіл, чи будинків і т. д.

В. Матеріяли з нашої боротьби з окупантами це в першій мірі:

А. Реляції – звіти.

а) Про поодинокі наші ширші акції проти данного окупанта і його насильств (як прим. протимобілізаційна акція, проти вивозу населення, проти системи колгоспного рабства і др..

б) З поодиноких організованих і незорганізованих спротивів українського народу.

в) Зі збройних зударів наших бойових відділів (УПА) із ворогом (карними загонами, поліцією, адміністрацією, парашутистами, агентами). У звіті обов'язково подати час, місце, сили ворога, сили власні, вислід сутички чи бою, страти по обох сторонах, здобутий матеріал.

Б. Документи:

а) Власні видання, комунікати, накази.

б) Знімки бойових відділів УПА, головно в часі акції, із узглядненням очевидно моменту коспірації.

III. Загальна заввага.

При заподанні всіх матеріалів, обмежуватися до фактів. Оцінку самих фактів, їх синтезу, залишити іншим. Пам'ятати, що найменшу вартість мають загальні звіти про положення без документальних даних. У кожному випадкові пам'ятати про чотири вимоги звітування: де, хто, коли і як.

4. Матеріяли передавати як найскорше оргдорогою. З важними документами висилати особного кур'єра із зазначенням: Для Р-33.

5. Як прилогу передавати як найскорше.

6. Як прилогу до інструкції, залучатися взір[ом] протоколу.

Слава Україні!

Квітень, 1944 року

/-/ "Р-33"

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 88, п. 5 (1951 р.), арк. 78. Копія.

№ 109
ЗРАЗОК ЗВІТУ
ПРО ПОДАННЯ СИТУАЦІЇ В ТЕРЕНІ

[Не пізніше листопада 1944 р.]

ВЗІР ЗВІТУ

1. Настрої населення (укр., пол[ь]., більш[овики])
2. Положення ворога: райони, сили ворога, тактика, команд[ний] склад, методи поборювання партизан, НКВД, сексоти, міліція, комунікація, охорона доріг, істриб[ітельні] батальон[и], школи, шк[оли] псів, магазини.
3. Терен – а) вістки, документи, матеріяли, протоколи; б) орг. терен[ові] справи (стан апарату, форма і способи діяння, робота)
4. Відділи –
 - а) військ. розв, в. жандарм, контррозвідка.
 - б) спостереження і завваження з рейдів і боїв
5. Справи терену і відношення до війська
6. Замітки і побажання

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 114. Оригінал. Рукопис.

№ 110-112
ЧОРТКІВСЬКА ОКРУГА

11 листопада 1944 р. – 9 грудня 1944 р.

№ 110
ЗВІТ З ЧОРТКІВСЬКОЇ ОКРУГИ
ЗА ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ 1944 Р.

11 листопада 1944 р.

ЗВІТ

за місяць вересень і жовтень 1944 р.

Реф. орг. моб.

З початком звітового часу відбув кілька особистих стріч з поодинокими пов[ітовими] в[ійськовими] командирами (ПВК), подаючи доручення зайнятись організуванням самооборонних відділів при куцах, та інструкції в який спосіб перевести на практиці цю роботу. Духове заломлення боевого елемента та брак командного складу утруднювало організування відділів. Справа затягалась на довше, яка триває ще й до цих пор. По започаткуванні самооборонних відділів розробив матеріали вишкільного характеру для перевишколу вже зорганізованих відділів, а саме: а) матеріальна частина та дії озброєння, б) партизанка і в) оборона. Повище згадані матеріали перебито на машинці та розіслано у відповідній кількості по повітах для самооборонних відділів. Виготовив формуляр “спис зброї” для переведення реєстрації зброї на терені цілої округи.

Подав поручення в терен зайнятися стяганням зброї, яка залишилась у більшій кількості закопана в землі. До того розробив писемно інструкції по консервації зброї (розіслав в терен). По розіслані інструкцій сам особисто занявся в кількох станицях, поблизько осідку розшуками за зброєю та амуніцією.

Доручив ПВК зорганізувати при повітах рій жандармерії, яка могла б зайнятися стяганням воєнно-військових речей.

При кінці місяця жовтня виїхав в повіт “Лиман” на перевірку військового вишколу самооборонних відділів при куцах, та підготовки місця для проведення курсу підстаршин на командирів самооборонних відділів, який мав відбутися на цьому терені.

На інструкторів призначено двох добрих підстаршин з УПА друзів: Рубача і Пугача. Контроль самооборонних відділів не

перевів, бо місцевий ПВК довго не голосився на мій заклик. Сконструював тільки пов. жандармерію.

Вислід – задовільний. Сама жандармерія зорганізована з доброго (добірного) елемента, крім самого командира Ігоря, який в брутальний спосіб поводить з своїми підданими, його усунуто а на його місце назначено іншого.

З терену “Лиман” перейшов у терен “Острів”, стягнувши звіт з ПВК цього повіту, передав ряд інструкцій по в[ійськовому] вишколі самооб[оронних] відділів – кущів та приготування до зими.

Праця в повітах

Пов. ч. 2. Організування самооборонних відділів при кущах проходить дуже тяжко з причини браку мужеських сил (в 95% пішли до Червоної Армії).

Друга причина – це постійне перебування енкаведівських банд в обл. місті, які зчаста роблять напади на до околичні села, тероризуючи населення в звірський спосіб. Терен майже в цілості відкритий і немає відповідного місця перебувати та діяти таким відділам. Спроба організування першого самооб[оронного] відділу при кущі потерпіла невдачі.

Весь командний склад був знищений більшовиками (7 чоловік, окремий протокол). Заледво зорганізовано один самооборонний відділ при кущі в силі 25 чоловік. Цей само об[оронний] відділ переходить в[ійськовий] вишкіл. Занимається сам інструктор при ПВК і сам ПВК.

При повіті зорганізовано рій жандармерії, яка займається стяганням воєнних матеріалів.

Пов. ч. 3. На цьому терені не пішло до ЧА 18% мужеського елемента, тому справа організації самооб[оронних] відділів мається краще. Зорганізовані 5-ть самооборонних відділи при кущах. Відділи начисляють по 30 чоловіка, при одному 20 чол., останній – 12 чоловіка. Є вигляди на зорганізування ще кілька подібних відділів, тільки завважається брак зброї, головно скорострільної. Вишкіл переводив сам ПВК Суп, зараз небезпечно ранений. Його місце заняв пов[ітовий] в[ійськовий] інструктор Скала, який продовжує вишкіл. При вишколі користується такими матеріалами: матеріальна частина та дії оружжя, оборонна та партизанка. – Докладного звіту про хід вишколу не одержано.

При повіті зорганізовано рій жандармерії, яка займається, за дорученням повітового провідника, стягненням підпільників, які ховаються ще по бункерах. Частину жандармерії (7 чоловік) відпущено на підстаршинський курс при Окрузі.

Пов. ч. 4. На терені цього повіту зорганізовано три самооборонні відділи при кущах. Перший самооборонний відділ начислює 47 чоловіка, другий – 54, третій – 62. В перших двох комендант займає місце й провідника куща, в третьому повний командний склад. Відділи постійно рухаються по терені, займаючись практично в[ійськовим] вишколом та хищенням сексотів. При другому і третьому самооб[оронних] відділах постійно перебуває ПВК та займається вишколом.

Перший самооб[оронний] відділ перейшов [вишкіл] частинно з одержаних матеріалів, а саме: матеріальна частина, оборона і партизанка.

Другі самооб[оронні] відділи вишколював сам ПВК, перейшов: матеріальна частина і оборона.

Спец. рій перейшов весь одержаний матеріал.

При третьому самооб[оронному] відділі куща перебуває бувший Окр[ужний] в[ійськовий] розвідчик – Босак, який займається вишколом.

Жандармерія в складі 7 чоловіка – не діяльна.

Пов. ч. 5. До кінця місяця жовтня 1944 р. ПВК не відзивався, через поганий зв'язок. Зі звіту одержаного в останнім часі виходить, що на цьому терені зорганізовано повітову сотню ім. “Токаря”, якої командиром був сам ПВК – Горліс. Дня 29.IX.1944 р. ця сотня була за атакована “усмирительською рубахою” в силі трьох сотень. Втрати зі сторони більшовиків: 16 вбитих більшовиків і 21 поляків, які брали участь в нападі. З нашої сторони: зловлено одного стійкового.

На терені повіту зорганізовано три самооборонні відділи при кущах.

Разом начисляється 87 чоловіка. З огляду посилення облав “рубахою” та польською міліцією, дуже тяжко вдержатись таким відділам. Завважається дезерція.

На цей повіт потрібно добре зорганізованої військової сили, яка могла б очистити терен від польських сексотів та міліції, яка в останньому часі палить українські села та нищить весь молодий елемент, який ще остався на цьому терені, – тоді можемо зорганізувати самооборонні відділи та піднести духово маси.

Слава Україні!

Героям Слава!

Постій, 11.XI.1944 р.

/-/ Петренко

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 65-66. Копія.

№ 111

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО КАДРОВИЙ СКЛАД ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ У ЧОРТКІВСЬКІЙ ОКРУЗІ

[Не пізніше 1944 р.]

V/III – ВО III

Окр. військ. розвідчик

1. булавний Дніпро (Ярослав 787964604792984655786506)*
2. ур. 7.III.1921 в с. 7847779864827879 пов. Теробовля
3. в ОУН – 1940 р. – район[овий] орг. і вих.
4. в УПА – від 1.II.1944 до нині; старш. школа – ступінь – булавний
5. 7 кл. гімн[азії], учит[ельська] семінар[ія], 3 р. тех. мех.

Заступник окр. в[ійськового] розв[ідки]

1. старш[ий] вістун Корч (Іван 7849826048079579)
2. ур. 11.9.1915 р. в с. 6969758077777498590 пов. Бучач
3. в ОУН – 1936 р. – провідник міста Буч.
4. в УПА – від 25.7.944 до нині, старш. шк., ступінь – старш[ий] вістун
5. Середня, 2 р. шк. адміністр[аторів] в Варш[аві]

V/III₁₀ – повіт[овий] військ. розв[ідки]

1. старш[ий] вістун Сірко (Степан 674 507 776 982 86 58)
2. ур. 15.8.1923 р. в с. 687 985 607 793 795 772 66 пов. Копиченці
3. в ОУН – 1942 р. – рай. виховник
4. в УПА – від 6.II.1944, старш. шк., ступ[інь] – старший вістун.
5. 7 кл. нар., 2 р. пед[агогічної] шк., 2 р. торг[івельної] шк.

Військ. розв. на місто 10/а

1. вістун Дятель (Степан 586 506 655 655 672 785 86 58)
2. ур. 1.9.1924 в с. 996 564 786 405 58 64 пов. Чортків
3. в ОУН – 1940 – підрай[онний] виховник
4. в УПА – від 1.6.1944, старш. шк., ступ[інь] – вістун
5. 7 кл. нар., 3 р. ремісн[ича] шк., 2 р. торг[івельної] школи

* Прізвище: Качорівський. Тут і далі у документі використано кодування.

Пов. ком. в[ійськової] жанд[армерії] V/III₁₀

1.

V/III₁₁ – пов. військ. розв.

1. стрілець Голос (Василь 954 473 577 985)
2. ур. 6.I.1913 р. в с. 696 975 807 777 774 985 90 пов. Бучач.
3. в ОУН – 1935 район[овий] активу
4. в УПА – від листопада 1943, як пов. в[ійськової] розв. Пол[ьське] військо – артилерія легка – стрілець.
5. 7 кл. народних [класів]

Пов. ком. в[ійськової] жанд[армерії]

1.

V/III₁₂ – пов. в[ійськової] розв.

1. вістун Ігор (Ізидор 694 777 987 984 485 49 379)
2. ур. 16.II.1925 р. в с. 766 995 867 692 683 792 пов. Бучач
3. в ОУН – 1942 р., район[ий] виховник
4. в УПА – від 25.7.944, старш. шк., ступ[інь -] вістун.
5. 7 кл. гімн[азії]

Пов. ком. в[ійськової] жанд[армерії]

1.

V/III₁₃ – пов. в[ійськової] розв.

1.

Пов. ком. в[ійськової] жанд[армерії]

1.

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, спр. 102, арк. 108-112. Оригінал. Рукопис.

№ 112
ДОПОВНЕННЯ ДО ІНСТРУКЦІЇ ч. 2
ПРО ФОРМУ ЗВІТУ

9 грудня 1944 р.

ДОПОВНЕННЯ ДО ІНСТРУКЦІЇ ч. 2

1. Настрої мас (загально, Україн[ців], Поляк до УПА, до більш.)
2. Відомості про ворога
3. Вісти із терену
4. Орг. персональні справи.
5. а) Положення ворога
 - Райони
 - Сили ворога
 - Командний склад
 - Методи поборювання партизан
 - НКВД
 - Сітка сексотів
 - Міліція
 - Комунікація
 - Охорона доріг
 - Істребітельні батальони
 - Школи військові (всякого рода)
 - Школи псів
 - Всякого рода (магазини, склади, бази)
4. а) Відділи (спостереження і зауваження з власних рейдів і боїв)
 - б) Терен
 - в) Стан апарату
 - г) Спосіб і форми діяння
 - д) Робота
5. справи терену і відношення до війська
6. Замітки побажання

Постій,
9.12.1944 р.

Бул. /-/ Дніпро
Окр. в[ійськової] роз[відки]

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 88, п. 5 (1951 р.), арк. 82. Копія.

№ 113-114
БЕРЕЖАНСЬКА ОКРУГА

Не пізніше 1945 р.

№ 113
СПИСОК НОВОБРАНЦІВ

[Не пізніше 1945 р.]

		М[ісцевість]	Стаж	Псевдо	Повіт
[...] Іван		[...]	[...]	Сокіл	[...]
Цибульський		Новосілка	станичний ½ р.	Незнаний	Підгайці
Михайло					
Дідулик Теодор		Котузів	симпатик від 1939 р.	Кос	-"-
Бурюльські		Новосілка	Юнак з 1944	Снир	-"-
Василь					
Курій Михайло		[...]ікавин	Юнак боївки V	Шум	Премишляни
Христишся	1911	Озірна	симпатик з молодих	Куліш	Зборів
Мирослав			літ		
Козирлевич	22.XII.1915	Марійці Н[ові]*	симпатик від 43 р.	Голуб	Рогатин
Волод[имир]					

* Так у тексті.

Олійник Андрій	1925	Ферлеїв	Юнак від 42 р.	Орлик	Рогатин
Савка Михайло	1926	-"-	Юнак 1942	Мороз	Рогатин
Ковалик Микола	20.XI.1921	Яблонівці	Юнак з 1941	Гамалія	Делятин
Равлівський Іван	15.XII.1913	Перемишляни	[...]	Лісовик	Перемишл[яни]
Петрів Микола	11.IV.1919	[...]	з 1943 підр[айонний] розвідки	Ридовель	Рогатин

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр.63, арк. 72. Оригінал. Рукопис.

№ 114 СПИСОК СТРІЛЬЦІВ НЕВІДОМОЇ СОТНІ

[Не пізніше 1945 р.]

III чота

1.	Фудаль Микола		з Почалак	зловлений	Береза	[пов.] Перемишляни	[с.] Новосілка
2.	Сервунок Андрійко	27.VII	з Под[усова]	зловлений	Гарбуз	[пов.] Перемишляни	[с.] Боло[т]ня
3.	Фігура	28.VIII	з Подусова		Вир	[пов.] Перемишляни	[с.] Добряничі
4.			з Яглуша		Орко	[пов.] Рогатин	[с.] Ферлеїв

II чота

4.*	Андрушків Славко	Квітка	[с.] Липовець	[пов.] Премишляни
5.	Андрушків Стах	Хміль	-"-	
6.	Пучинок Михайло	Скала	-"-	
7.	Кравчин Павло	Тодей	[с.] Унів	[пов.] Премишляни
8.		Вільх	-"-	
9.		Богдан	[с.] Лагодів	[пов.] Премишляни

IV чота

10.		з Плоскої	Довбай	Підгайці
11.		з Подусова	Крук	[с.] Підлиння [пов.] Премишляни

14.IX

Нечай –	Кузик Демко – Тудіок	[с.] Княгиничі
Сокіл –	Пастернак	[с.] Утіховичі

III чота

Не вернули з відпустки 28.VIII

Батранка Ігорко	Хитрий	[с.] Дунаїв [пов.] Премишляни	їх половили
Михалів Ігорко	Щек	-"-	більшовики

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 63, арк.73. Оригінал. Рукопис.

* Так у тексті.

РОЗДІЛ V

ДОКУМЕНТИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ ВО “ЛИСОНЯ”

Дня 16 лютого 1949 р. 1 І. ЖОВТНЯ 1945 р.

166

БГ - "ЛИСИЙ"
Срг.-перс.

М.П. дня 22 січня 1949 р.

915

НАКАЗ ч. 1/49

Відзначається наступних воїнів УПА та членів революційно-визвольного підпілля:

I. За особні заслуги -

Бронзовим Хрестом Воїнової Заслуги

- 1. Крука - СВ П-17/г
- 2. Марка - П-16/а
- 3. Сражка - рай.СВ П-16/а
- 4. Барого - П-16/а

II. За успішне виконання революційних завдань у складних умовах -

Медалью "За боротьбу в особливі тяжких умовах"

- 1. Слеся - прв. П-16/а
- 2. Оксаку - УЧП П-16/а
- 3. Ніну - П-16/а
- 4. Христю - СВ П26/а
- 5. Спецгрупу "Бірю" (разом 11 чоловік) - П-16/а
- 6. Спецгрупу "Сірю" (разом 9 чоловік) - П-16/а
- 7. Спецгрупу "Хірю" (разом 7 чоловік) - П-16/а

Поіменний список відзначених під т.ч. 5, 6, 7, подається окремо.

III. За рани -

Трьома Срібними Зірками

- Пікуна - П-17/г

Двома Срібними Зірками

- 1. Бруса - П-16/а
- 2. Залівника - П-16/а

Одною Срібною Зіркою

- 1. Аскольда - СВ П-17
- 2. Бова - рай.СВ П-17/а
- 3. Лиса - П-16/а
- 4. Микона - П-16/а
- 5. Недобитка - П-16/а
- 6. Ромка - СВ П-17

1-1 г. [Signature]

Роздільник: ГВБ = 1 прим.
КВБ = 1 " "
КВ16 = 1 " "

КВ 17 = 1 прим.
Архів = 2 " "
Разом = 5 прим.

Від...
перез...
Глу...
прос...
Тієр...
Сі...
10...
С...
8...
4...
9

Дня
звів л...
Окруж...
заяла...
вати с...
мішеня...
спілки...
трми в...
вільне...
ни на...
і по...
ів, а...
т.д. в...
т всі документи
тив большевни
сторони больше
Між вбитими б...
ч. ОБВ, секре
агент, нивд
лення пробіжн
в тайні.
і дво...

...Знаючи про це, не вдалося арештувати...
...Головний штаб у місті...
...Розкриттям...
...Втрачені: Головні...
...досягати...

№ 115-116
РОЗПОРЯДЧІ ДОКУМЕНТИ ОУН
23 вересня 1943 р. – 29 лютого 1944 р.

№ 115
ІНСТРУКЦІЯ У СПРАВІ
ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

№ 3

Дуже пильно!

23 вересня 1943 р.

(в справі аптек)

ІНСТРУКЦІЯ ч. 3

Заки справу аптек передасться окремій референтурі, потрібно подати не пізніше, як до 5.X.43 р. слідує:

1) Перевести по всьому Вашому терені інвентари медикаментів, та виготовити в 2–ох примірниках звіт цілої округи. Поодинокі артикули вказуватимуть загальну кількість наявності на день інвентури, з чого оден примірник належить висилати до Обл.ст.

2) Перевести загальний опис лікарів, фельчерів, санітарів, та учителів хімії – укр. національності по цілому Вашому терені і зазначити скільки в тому числі охоплених нашим рухом.

3) Поробити заходи можливостей в справі закупу медикаментів в укр. аптеках, та домоворитись з лікарями, яких прізвища долучую, в справах різних медичних допомог з їхньої сторони, як нпр. урядження сан. курсів легальною дорогою, збереження в них орг. медикаментів і тим подібно.

4) Подайте місця де і кількість, в яких можна би створити деякі наші промисловості, як виріб йодини, дистиляція самогону і ін. Це повинно бути в льокалю якогось лікаря, або аптекаря під кутом легальним, як нпр. виріб кремів.

5) Ще раз пригадую, що закуп діамантів, золота та долярів треба розгорнути на повну лінію. Ціна діамантів 1 карат 25 – 30 тис. зол., за знищені, половину ціни платити.

Бажані відомості за всяку ціну повинні бути вислані найдалше до вказаного реченця, бо ця справа термінова.

Слава Україні!

Постій, 23.IX.43 р.

Обл. фін[ансовий] реф.
/–/ Ярко

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 29, арк. 419. Копія.

№ 116
ДОРУЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОМУ ШТАБУ
ВО І ПОВІТОВИМ ПРОВІДНИКАМ
БЕРЕЖАНСЬКОЇ ОКРУГИ

№ 5/44

29 лютого 1944 р.

Окр. "Сум" 29.II.1944 р.

Згідно з інструкцією
О[рганізаційного] Р[еферента] КП ч. 7/44
Доручення 5/44
Грекові

ВШВО і повітовим провідникам

1. На терені ЗУЗ-мель прибули малі частини "СС Дивізії Галичина". На підставі деяких відомостей і промов Вехтера і інж[енера] Пиндуса (дня 28.II) можна здогадуватися, що влада уже "СС Дивізію Галичина" до боротьби з партизанами на ЗУЗ-ях. У зв'язку з тим доручую:

а) Нав'язати зразу стислий і добрий зв'язок з частинами "Дивізії Галичина" приміщеними на ЗУЗ, головно з організованими людьми. В порозумінні з військ. реф. організації визначити до тої цілі окрему, фахову, авторитетну людину.

б) Не допустити зразу до дизерції під загрозою цілковитого розброєння і замкнення всіх відділів в таборі.

в) Використування "СС Дивізії Галичина" до боротьби з большевицькою партизанкою і польськими бандами в українських землях.

г) При помочі зв'язків з "СС Дивізії Галичина" збільшувати боеприпаси Організації.

д) В разі відступу німців з Українських Земель, в разі евен-туального розоруження чи виведення "СС Дивізії Галичина" поза межі України належить усі частини долучити до УНС-и (УПА). Забрати в ліс.

Повищі справи доручаю другові хорунжому Остапові (ВШВО)

2. Організаційним керівникам:

До дня 20.III переглянути всі організаційні архіви (кожного ресорту праці). Всі матеріали, які деконспірували б Організацію належить понищити, або добре закодувати, зашифрувати і заховати. В архівах не держати незакодованих організаційних звітів,

назвищ членів Організації, як і назвищ чесних Українців, знімок членів і т.д.

3. Референтам пропаганди:

а) Кожний повіт зобов'язаний при своєму осередкові зорганізувати фото бюро (працівню, з один-двох фахівців); яке робило б знімки усіх вартісних для історії подій, речей, напр. спалені села, могили, розстріли українців, бої УНС-у, знімки і протоколи полонених, документи, афіші, листівки, сцени насильної евакуації і т.д. (гляди наказ ч. 112-44*. Для тої цілі заготовити більшу кількість фотопаперу, клішів, фільмів і іншого потребового матеріалу і приладдя). З хвилиною приходу більшовиків усіх тих матеріалів ненабудеться.

б) Пригадую, що кожна округа і повіт зобов'язані мати добрий ротаційний цикльостиль і потрібні до того матеріали (достаточну кількість фарби, паперу, матриць і т.д.)

Слава Україні!

Окр. Пров. /Збуй/
Орг. Реф. /Кисіль/

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 2, спр. 3, арк. 42. Оригінал.

* Так у тексті. Йомвірно, повинно бути: ч. 12-44.

№ 117-124
ЛИСТУВАННЯ

Не пізніше 31 серпня 1943 р. – Березень 1948 р.

№ 117
ЛИСТ “МЕЧА” ДО “ОСТАПА”

[Не пізніше 31 серпня 1943 р.]

Слава Україні!

Друже Остап!

1. Подати спис совітських старшин.
2. Організувати по станицях боївки з 3-4 людей і бити боль[шевицьких] партизан, про таку боївку ніхто поза станичного не сміє знати. По селах розложити відповідні стійки і стійковий має все як завважить партизан по відомити станичного, а станич[ний] боївку. Виступати проти партиз[ан] дуже обережно щоби не було жертви з нашої сторони нам є головне щоб партизани мали страх, що їх тут б'ють, щоб більше комуна сюди не посилала своїх пар[артизан]. Рівнож не виступати тоді як в селі є німці. До пар[тизан] близько не підходити, хіба як, що є відповідний терен до обо[ро]ни. В селі пар[тизан] нечіпати випровадити на поле і тоді в них стріляти. До помочі брати своїх поліціантів. Про дії пар[тизан] скоро мене повідомляти.
3. Посилаю Вам ще по сім шт. “Ідея і Чин”, по три реферати на 31 серпня, комунікат ч. 1., і заразом ч. 2., це поширити між членів.
4. Всі накази скоро виконювати.
5. Всі відомости слати тільки безпосередними курієрами, для курієрів стягнути ровери.
6. Пригадую Вам, що на 1 вересня Ви маєте дати 2 пари взуття і наплечники.
7. Чому ще нема списків про СС-дивізію.
8. Літературу давати для пол., але не зв'яз[з]ком тільки Ви самі дайте.

Героям Слава!

/Меч/

[...] 43

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 1. Оригінал.

№ 118
ЛИСТ “МЕЧА” ДО “ОСТАПА”

18 вересня 1943 р.

Слава Україні!

Друже Остап!

1. На одержані Вами бефони вишліть мені квіт. Пригадую ще раз, що сума, яка має вплинути з Вашого терену за ці бефони (збірка 31 серпня) повинна виносити як найбільше грошей. Збірку хай переводять ті люди які мають авторитет між суспільством, крім бефонів уподаткувати заможніших господарів по 100-200 зл. Сказати, що вони мусять дати. Представити людям сьогоднішній час, сьогоднішнє наше положення, що ми приступаєм до будови УССД, тому треба як найбільше грошей, а нам ніхто не дасть, як що ми самі не дамо.

2. Збирати всякі купони які люди дістають за контегент купони на горівку брати і горівку продавати, а гроші на Б[ойовий] Ф[онд], купони на шкіру і манофактуру не продавати, а викуплювати ці товари.

3. Родинам тих, що відійшли з групами дати допомогу й заопікуватися ними.

4. Пригадую про виконання назначених Вам поставок (харчі, взуття, виряд, книжки для ранених Укр. вояків, зброя й ін.) і ^aдо 30.IX прислати до мене.^a

5. До цього часу я не одержав від Вас вимаганих статистичних даних. Чому проволікаєте виконання таких пильних і важних справ.

6. Подати мені:

а) скільки війська знаходиться у Вашому терені (окремо: німців, інших народів, як татри, грузини, узбеки, й інших). Яке його озброєння, доступ до нього, командний склад, настроїв, боєвість і бойова вартість, і т. ін. (подати до 23.09 – зміни негайно зголошувати).

б) до 23.09, зв'язок до СС дивізії.

в) скільки у Вашому терені є криївок (до 5.X.43 р.)

г) -“- останньо зголосилося до У[правління] Поліції (подати до 23.09)

7. Потрібно сідел на коні і німецьк[ий] однострій.

<8. У Львові є старшинська школа Бавдінсту. Вислати туди одного нашого чоловіка.>

9. Накази від 6 і 7 точки не подавати в низи тільки Ви самі маєте їх виконати. Це все прислати на означений повише час за невиконання потягну Вас до відповідальности.

Героям Слава!

Постій 18.IX.43 р.

/Меч/

Друже Остап!
Наказ!

Стягнути як найскорше куртки, або зимові плащі з дому цих людей, що пішли з другою групою і це все відставити до Яреми. Прислати скоро один пестоль. Сей час відписати мені, що є вже у Вас зроблено в цій справі про котрі я Вам говорив які [...] групи людей до вишколу.

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 5. Оригінал.

№ 119 ЛИСТ “МЕЧА” ДО “ОСТАПА”

[Не пізніше 5 жовтня 1943 р.]

Друже Остап!

1. Введіть в низ обов’язок звітування кожної справи. Як бачите ми до тепер цього незробили. Часті є випадки, що про одну й ту саму справу пишу кілька разів, так, що вже аж обридло стільки нагадувати. Тим часом не діждусь відповіді, що з тою справою діється. Треба поступенно такі справи ліквідувати.

2. Постарайтесь для УПА добрий радіоприймач 6-лямповий.

3. Заготовте як найбільше кухонної соли для УПА.

4. Постарайтесь (купіть) для УПА добрий апарат (ляйка, фед[...])

5. Поробіть заходи, щоб відшукати в своєму терені всіх лікарів-жидів. Які тільки є. Їх обов’язково взяти й доставити до мене, хочби навіть силою. Це конечне й пильне.

6. Відшукайте в терені всіх гарбарів і зголосіть про них мені (при цьому скільки наших.).

7. Пригадую:
подати звіт скільки у вашому терені побудовано криївок і яких (для людей, матеріалів)
подати зв'язок до СС-дивізії. За два-три тижні СС-и відходять. Справа пильна.
- а-8) Стан бібліотеки по станицях.
 - 9) Збірка книжок для УПА до 5/Х.43 р.
 - 10) Невільно опускати терену це дизерція.
 - 11) Протоколи про тих що відмовили [йти] до УПА.
 - 12) Трох людей до Львова до поліції, до 5-того звіту.
 - 13) Політичний звіт точний.
 - 14) Перевести збірку кожухів і валянків.
 - 15) 5 кіль товщу для в'язнів в грудні.
 - 16) Військові речі усі збирати дуже скоро.
 - 17) Подати список санітарів фельшерів, студ[ентів] медицини. Подати правдиве назвисько і де працюють.
 - 18) За сапітарні [постелі] і похідні ліжка.
 - 19) Збірка міхів паперових і волокнистих.
 - 20) Черевики, наплічники і ровер вислати на 5/Х 43 р.
 - 21) Кравці[в] до роботи мати готових і шити білья.
 - 22) Боротьба з алькоголем, за пиття 25 буків.^{-а}

ЦДАВО, ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 4. Оригінал.

№ 120 ЛИСТ “МЕЧА” ДО “ОСТАПА”

[1943 р.]

Слава Україні!

Друже Остап!

I. З уваги:

а. на те, що на терені повіту – Чортків появились і діють б[ільшовицькі] партизани,

б. на можливість приходу слідуєчих більш. партизанських загонів, поробить слідуєчі заходи, які не дозволять, щоб події Вас заскакували:

1. Попередить про партизанку громадянство. Вплинить через сітку на загал, щоб не попадав у паніку та її не ширив. Розяснити всім добрим Українцям про самооборонну акцію.

2. Подбайте, щоб Ви були своєчасно поінформовані про все, та про всі справи й точно звітувати мені. Про наш рух не повинен знати ніхто з ворогів, а ми про них повинні знати все.

II. Попередити всіх й вся про можливість арештувань і репресій зі сторони німців. Скріпити стійки по селах. Узгіднити й стосувати алярмові сигнали на случай наскоку німців на село. Попередити всіх про те, що по селах крутяться перебрані конфіденти і агенти, які намагаються з провокувати кого тільки вдасться на “націоналістичну” роботу, щоб згодом запакувати до тюрми. Вербують також донощиків і агентів.

III. З'ясувати селянству контингентову справу. Частина контингенту треба дати покищо (крутити). Рівно часно робити добрі й сухі криївки й ховати збіжжя. Не допускати до розмов про те, чи хтось дає контингент, чи ні. Про це не говориться, щоб не давати окупантові ніяких матеріалів про насторі мас. Якщо говориться, то говорити, що “ми контингент напевно здамо” (ясно!).

Зарядити збірку збіжжя і інших продуктів. Використовувати в тій цілі лігеншахти.

Робити криївки вже і магазини (на збіже, зброю, тощо) та криївки на людей. Провіряти чи це зарядження виконується. Звітувати.

IV. Останньо нім. влада зарядила стягнення дзвонів. Негайно подбати, щоб по селах “хтось покрав” дзвони (зрозуміло!). Дзвони повинні пропадати вміло й фахово.

V. Чому Ви до цього часу не виконали цих доручень, що їх Вам вже доволі давно вислано. Де протоколи з тих злочинів і рабунків, що мають місце в терені. Чому не надсилаєте даних про тих людей, що не хочуть здати зброї. Чому я не одержав списку тих, що залишилися по відході совітів. Чому не надсилаєте звітів про партизан. Чому так довго не висилаєте решту грошей з Б[ойового] Ф[онду], як найскорше прислати решту всіх грошей. Чому Ви не прислали точного звіту зброї. Ви, можливо, уявляєте собі, що я приїду до Вас поладнувати ці всі справи за Вас. Я вимагаю, щоб доручення, зарядження і накази виконувались негайно і солідно. За байдужість і недбалство у роботі вживати-му заходів, що їх передбачає революційний порядок, особливо в цьому виїмково-напруженому часі.

VI. Прошу перевести в своєму терені збірку всіх видань Краківського і Львівського укр. Видавництва, всіх Тикторівських видань, політ. і воєнних журналів. Зібрати і закупити де тільки можливо твори підсовітських письменників, як: Хвильового, Влизька, Чупринки, Косинки, Фальківського, Любченка, Антоненка-

Давидовича, Яновського, Слюсаренка, Підмогильного, Вишні, Вухналя. До цієї роботи виділити окрему людину, щоб було скоро зроблено. Сіткою буде надто довго. Справа пильна. Це збірка для ранених Укр. вояків.

VII. Прошу наказати дотичним людям у сітці, щоб родинам тих, від яких пішов хто небудь з групою, чи зайнятий в інший спосіб у рев. роботі, чи в кінці сидить в тюрмі, або впав, – дати широку, всесторонню і безінтересовно – щирю допомогу. Головно тепер у час жнив. Про виконання цього зарядження звітувати.

VIII. З уваги нате, що справа приналежності ст[аниць] укр. поліції до то[ї] чи іншої рефентури, була до тепер невіршена, заряджую слідуюче:

1. Подбати, щоб усі ст[аниць] укр. поліції і їх персональний склад, були охоплені, очевидно ті, що надаватимуться. Ворожі нам елементи в укр. поліції (донощики, хруні, германофіли, та інші того рода) зручно вилучити і мати під стислим наглядом.

2. Перебрати укр. поліцію на контакт з орг. сіткою. Інші рефентури можуть користува[тися]*

ЦДАВО, Ф. 3836, оп. 1, спр. 14, арк. 2-3. Оригінал.

№ 121

ЛИСТ “ВОЛОДИМИРА” ДО “КРУКА” ПРО ВІЙСЬКОВІ СПРАВИ

11 листопада 1943 р.

Друже Крук!

1. З уваги на те, що на протязі деякого часу у військовій обсаді німцями Вашого терену зайшли зміни, прошу до 25.XI подати скількість, озброєння, виряд, постачання, моральний стан, командний склад, відношення до нас, національностейний склад, – усіх нім. частин на Вашому терені, та про їхні акції.

2. Наше становище до СС-дивізії незмінне. Таке, як було подане на окр. конференц[ію].

3. Прошу негайно вислати до мене всіх учителів, що зголосились на Волинь. Вони від мене відразу відідутъ на місце призначення.

* *Текст без закінчення.*

4. Подати поіменний (зашифрований) список усіх, що відійшли з Вашого терену до УНС. Не подавати утікачів-дезертирів, чи тих, що з причин недуги були звільнені.

5. Провести ударну (в повному розумінні того слова) акцію збірки між населенням військового виряду й р[е]чей (удаватися з тим до кожного Українця, що не є провокатор). Зібрані речі магазинувати у себе.

6. Щоб могли здобути поданий Вам запас матеріалів (в інструкції “До виконання” та в наказах чч. I-II/43) – дозволяється перевести акції (скоки) на потрібні продукти, що є в кооперативах у польських і неохоплених селах. Про переведення таких акцій та про їх вислід – звітувати.

7. До дня 25.XI доставити до мене 150 м. білого, грубого (сирого) полотна. Може бути білене і не білене.

8. Провірити й подати минуле поданих людей (чим займались, ставлення до нашого Руху, теперішнє відношення до нас і т. п.).

9. Подати негайно остереження в терен, що німці починають проти нас про вокативні акції. По терені зауважується що раз частіше типів, які підшиваючись під нас, стараються пролізти в сітку, а наївних, які їм повірять, хапають і відставляють на Гестапо (Такі випадки вже мали місце). Заборонити нашим людям говорити на орг. теми з незнаними людьми! Широко застосувати клички! Без клички нікого й нігде не приймати!

10. Підозрілих людей, дезертирів і саботажистів (тих, що відмовляються від роботи) арештувати і відставляти до мене (до села Вира й Дона, а не до моєї станиці).

11. Висилаю:

– накази Орг. Реф. КП ч.1-2/43.

Це тільки для Вас. Також попередня інструкція “До виконання” тільки для Вас.

– Інформативні матеріали й інст[рукції] для курієрів.

При всяких збірках і акціях вважати, щоб не було надужить!!!

Слава Україні!

Постій, 11.XI.43 р.

/Володимир/

^a-P.S.

Штафетку до Мотрі прошу негайно доручити.

Можливо, що Хмара передасть Сича до військового ділу.

Заборонити всім заходити на квартиру Мотрі.
Подати звіт про бібліотеки.
Довідатись, що є з арештованими з Заліщищини^а

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 7, арк. 349. Оригінал.

№ 122
ЛИСТ “СТРИЙСЬКОГО” ДО ОКРУЖНОГО
ПРОВІДНИКА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ “ШАХА”

25 квітня 1946 р.

Друг Шах

По вопросу того, что у меня был др. “Супрун” посылаю инструкцию как добавление к инструкции от З.ХІ.

Инструкции для низовых организаций размножать не следует, они исключительно для Вашего сведения.

Инструкцию посылаю краткую, сжатую, жаль что невозможно обсудить устно, это было бы замечательно.

Инструкция относится к следующим моментам:

- а) Взрыв войны.
- б) Приход союзников.

I. Фаза начало войны
(Наше отношение и что делать)

1. Диверсия, саботажи, ликвидация транспортов, не допускать к вывозу имущества, приобретать, как можно больше оружия и амуниции и хорошо складировать. УПА по мере возможности увеличивать. На большевистскую мобилизацию народ не пускать.

2. Стараться овладеть районами а в случае сильного нажима большевиков, оставлять районы забирая с собой расконспирированный элемент.

3. Захваченное имущество раздавать населению. Бумагу, типографии и машинки прятать в склады.

4. Интенсивная пропагандистская работа, информировать нас о поведении Союзников, о их политике в колониях и т. п.

II. Фаза – приход союзников.
(Наше отношение и что делать)

1. Организация остается в подполье.
 2. Власть берет в свои руки УПА и создает администрацию помимо организационных людей, однако из людей преданных нашему делу. Поэтому уже сейчас нужно бы наметить людей.
 3. Типографии прячем в подполье.
 4. Оружие и амуницию складуем.
 5. Районом овладеваем сходу
 6. Всякую мразь московскую, польскую, украинскую ликвидируем однако без шума. Надежную украинскую администрацию сохраняем.
 7. Организационные округа и надрайоны механически ликвидируем.
 8. Все мероприятия проводим под проводом УГВР.
 9. Нужно будет немедленно создать отделы кадров, которые займутся воспитанием молодежи.
- Руководить отделом ^акадров^а должен свой человек.

Ваша упомянутая инструкция очень обща, не исключена возможность, что эти инструкции будут более обширными и подробными. Эта инструкция пока не проводится в жизнь.

С приближением войны будет специальное распоряжение провода.

Будьте здоровы.
25.IV.1946 г.

/-/ “Стрийский”

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 31, арк. 52-53. Копія.

№ 123
ЛИСТ “ВИХОРА” ДО МАТЕРІ

6 червня 1946 р.

Лист повстанця “Вихора” до своєї матері
(відпис з оригіналу)

Дорогі Мамо! Принагідно хочу написати кілька слів до Вас. Я довідався, що були Ви в цієї пані і питали за мною, я якраз був

тоді в селі, тільки довідався за пізно. Я, дякувати Богу, ще живу, до якогось часу, здоровий, а поводитьсь звичайно, думаю, що Вам відомо як. В останньому часі я довідався про цю болючу, сумну вістку, що брат Петро не живе. Я переносу цю вістку як найболючішу в моєму житті, бо він для мене був найдорожчою людиною, однак, якщо така Божа воля, то дуже дякую Богові, що остеріг його до послідної хвили від зради свого народу і що він впав як чесний український революціонер, а не впав живий в руки кровавих катів. Мамо, не плачте за ним. Він не впав за кровавого упира Сталіна. Він упав у боротьбі за Волю України. Впав, як падають тисячі відомих і невідомих нам Героїв. Не одній українській матері сьогодні стискається з болю серце по втраті сина – так, як стискалося серце з болю в тих матерів, що їх сини поклали голови під Крутами, Базаром і на інших відтинках українського фронту. А щоб нація могла жити, мусять її найкращі сини вмирати... І вмирають, і вмиратимуть доти, доки Україна в неволі. Мамо! Так само Петро, так і я, і всі ті, котрі пішли на цей шлях – на шлях боротьби, ми були свідомі, що не йдемо життя спасати, а йдемо боротися і віддати життя за свій народ, за Волю України! Ми свідомі цього, що ми є той фундамент, що йде в землю, на котрім доперва збудують нашу державу. Кому Бог призначить вмерти, той мусить вмерти. Подумайте, Мамо! Якщо Петро був пішов у червону армію і там згинув, так як багато погинуло, і був би ніхто не згадав, що він був на світі. А так, йому судилося віддати своє молоде життя – це все що він мав найдорожчого, і цим він показав велику любов до України. Ціною його життя, Ви Мамо, здобули собі пошану українського народу. Будьте горді, що Ви є мамою такого сина, як Петро, бо разом з Вами ділять цю вістку всі ті, котрі його знали, і жалують за ним.

Я співчуваю Вам і розумію Вас, Мамо. Я свідомий того, що втратив брата, котрого я найбільше любив. Але супроти Божої Волі нічого не вдіємо. Хай земля, котру він так любив і за котру віддав своє буйне життя, буде йому пером!

Вічна Слава Героям, упавшим у боротьбі за Волю України!

Стережіться, мамо, кацапів, а найбільше своїх зрадників, бо, як я довідався, в послідньому часі, то Петро впав з рук своїх провокаторів-зрадників. Точно поки що не знаю, але справа виясниться. До останнього часу я не знав нічого, що діється там у нас, зараз дещо вже довідався, знаю, що тато жие, бабуня також і що дідуньо померли. Знаю, Мамо, що Ви цілком згризлились, бо розумію, який Ви великий удар перенесли в останніх часах. Свідомий я того, що Ви живете в прикрих обставинах, живете в окруженю,

яке Вас не розуміє, і Ви не маєте людини, близької, яка б розуміла Вас, співчувала, з котрою поділили б Ви цей біль, яким сповнене Ваше серце. Не плачте, Мамо, знайте, що ще не всі покинули Вас, що Ви маєте ще сина, який нігде і ніколи Вас не забуде. Моліться, Мамо, за мене, може Бог вислухає і дозволить мені пережити цю страшну неволю. Однак, будьте приготівані на найгірше.

Більше цікавого в мене нема нічого. Про мене дещо знаєте. Сподіваємося вкоротці війни і покращення нашої долі. Бути в дома поки що я не сподіваюсь. Якщо маєте нагоду, напишіть дещо до мене. Якщо де є Стефка, Мариня, Славка (Степанова), Тоня і може ще дехто із моїх знайомих, якщо люди чесні, то здоровіть від мене, однак уважайте, щоб кацапи не довідалися, що я ще є, бо будуть ще гірше товктися за Вами.

Кінчу тих кілька щирих слів до Вас, оставайтесь в здоров'ю і щасливо переживайте цю страшну боротьбу!

Щиро Вас здоровлю і цілую Ваші материнські руки.
Здоровіть бабуню!

6.VI.46 р.

Ваш син /-/ "Вихор"

Замітка: "Вихор" був окружним зв'язковим, і ту функцію виконував від червня 1945 р. Лист при контролі був переписаний та захований до архіву. "Вихор" згинув у бою з большевиками в с. Козівка, Велико-Бірківського р-ну, 30 червня 1946 року.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 10, арк. 437-438. Копія.

№ 124 ВИТЯГ З ЛИСТА "БУРЛАНА" ДО ПРОВІДНИКА "С-ВАРА"

Березень 1948 р.

(...) З нашої сторони йде допомога населенню на протикол-госпному фронті двома напрямками: ліквідацією вислужницького елемента, ініціаторів і організаторів колгоспів, і з другої сторони розповсюдження листівок і кличів.

Осіною і в першій половині зими ОУН майже в кожному р-ні заktivізувалася. Занотовано цілий ряд менш чи більш вдалих

акцій. На окрему увагу заслуговує виконання атентату в Ланівцях на II секретаря РК КП(б)У Ярового, який одержавши дві смертельні рани, помер в лічниці; смерть кап. Храпатога, який був свого часу, нач. РО НКВД у В. Дедеркалах, а останньо перенесений в р-н Крем'янець на нач. ОББ, в бою з повстанцями; бій між повстанцями і гарнізоном військ МВД в р-ні Вишневець (повстанці хотіли знищити колгосп у віддалі кількисот метрів від гарнізону. Як тільки почали роботу, гарнізон прийшов на допомогу голові колгоспу, який боронився. Повстанці розігнали гарнізон, голову повісили, а колгосп спалили); засідка на якій вбито нач. МГБ Золотниківського р-ну і його заступника.

В місяці грудні 1947 р. в Козлівському р-ні згинуло з рук повстанців 12 большевиків.

Активність большевиків на протиреволуційному фронті на зовні не було надто велика. Зате большевики посилено працювали на віддитнку різного рода агентури й провокації (гл[яди] ряд повідомлень в зв'язку зі справою П-О, протокол Браславської Анни з В. Дедеркальського р-ну). По якійсь нашій більшій акції (нпр. Засідка на нач. МГБ Золотниківського р-ну) большевики стягали сили з усіх довколишніх р[айо]нів і робили загальні перевірки по селах, полях, лісах навколо місця цієї акції. В тому випадку мали деякі успіхи. І так, 7.1.1948 р., на другий день після згаданої вище засідки, перевіряючи терен, натрапили на полі в окопах біля с. Мозолівка, Підгаєцького р-ну, 14-ть повстанців (в селі квартирувало, незалежно одна від одної 4 групи повстанців. Ранком, дезорієнтовані населенням про кількість і дії большевиків, виступили разом на поля в окопи). Зав'язався бій. Повстанців окружено зі всіх сторін, відступати небуло куди – відкритий рівний терен, ліси далеко. Наші билися до останніх набоїв, після чого всі пострілялися. З большевицької сторони около 60 вбитих.

Коли випав свіжий сніг, большевики декуди провіряли ліси і поля.

12 січня по слідах, які залишилися на снігу, большевики зайшли до табору сот. Бистрого. В бою, двічі ранений, він дострілюється.

Большевики часто оперували по селах малими групами, 7-10 чоловік. Така група в терені рейдувала цілий тиждень, роблячи засідки, нічні й денні провірки, охороняла організаторів колгоспів, мітинги і т. п.. Верталась до району тільки на один день.

У Великоглибочецькому р-ні згинуло 9 повстанців, в Козівському около 10, в інших менше (...)

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 07, арк. 388-389. Оригінал.

№ 125-138
ЗВІТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ ОУН
29 листопада 1943 р. – Не раніше 1949 р.

№ 125
НАДЗВИЧАЙНИЙ ЗВІТ ПРО БОЇ ВІДДІЛІВ УНС

29 листопада 1943 р.

Обл. Тернопіль

НАДЗВИЧАЙНИЙ ЗВІТ

Теребовля

Дня 24.XI.1943 р. о год. 11 перед полуднем на нашу військову групу* в числі 47 чоловік, яка квартирувала в лісі між с. Кобиловолоки та Яблонів (границя Теребовлянщини з Копичинеччиною), наскочила німецька військова частина в силі около 300 чоловік. Наша група в цей час копала землянку. День був дощовий і мрячний, німота підійшла до табору непомітно з трьох сторін і скорострільним вогнем вдарила на групу, яка неставивши жодної оборони розбіглась на всі сторони, залишаючи в таборі всі харчеві припаси, амуніцію, два дехтяреви, около 10 крісів, 70 гранат та майже весь виряд (шинелі, коци, наплічники і т. д.). Найголовніше, що в руки німців попав список і адреси цілої групи, який був не закодований в торбі хорунжого.

По кількох днях до 29.XI в сусідніх селах зібралось з розбитої групи 33 чоловік, з них 20 з крісами. До цього часу найдено в лісі одного вбитого а 2-ох німці спалили в stodолі в с. Яблоніві. В руки німців живим не попався ніхто.

Причина наскоку німців, була не конспіративна поведінка групи (стріляли до людей, гаєвого, звірини і т. д.). Не відповідав теж терен. Всі села знали, що в лісі є партизани.

Дотеперішнє слідство виказало, що німців привело 2-ох синів гаєвого, що до него група стріляла. Слідство йде дальше. Групу збирається наново і приміститься в лісах терену "Блакитного". На провідника прийде інший чоловік.

В ночі з 24 на 25.XI в с. Плебанівка біля Теребовлі невідомі люди зарізали 10 чоловік – поляків, а 4-ох важко ранили.

* Сотня УНС "Буйні".

Населення говорить, що це відплата за 4-ох вбитих недавно поляками – українців, жалують однак, що відплата за мала.

Борщів

18.XI в селах Іванків, Гуштинка, Бережанка і Трійця робили німці облаву. Облавою кермувало гештапо з Чорткова. Всіх німців було 2-2 і ½ тисячі*. Стягнуто їх з Чортківщини, Тернопільщини і около 200-і з ОУЗ. Підчас облави зі села не можна було вийти, бо що 50 м. стояв німак озброєний в кріс, взглядно автомат, а що деякий відступ були уставлені гранатомети і важкі кулемети.

Гештапо мало зі собою арештованого чоловіка з ОУЗ (Степового), який був командиром відділу УНС. Він то провадив гестапівців до тих людей, в яких перебував будучи ще на волі. В тій облаві арештували німці 10-ох людей, з того дві жінки і одного учасника УПА. Якраз тої самої ночі відділ УПА з ОУЗ заквартирував в Іванкові. Це заки німці обложили втиг він втекти, все ж таки 7 коней і одно сідло дістались в руки німця.

Заліщики

15.XI заїхало 2 німці з Вермахту в с. Дуплиська, зайшли до млина, забрали все збіжжя та йшли до громади. По дорозі стрінули нашого хлопці та один з них без жодного попередження вистрілив з кріса і вбив його на місці. Тоді підложив вбитому старий револьвер і тим оправдувався, що був змушений його вбити. В цьому селі квартирував відділ, який з цеї причини опустив село і подався в напрямку Блищанки. Тут здержався до 4-ої години рано. Опісля подався на Миколаївку. Всіх їх було 9-ох. Цілу ніч не спали, тому були змучені. На місце зайшли на годину 5-ту рано. Там заквартирували і положились спати. Нечайно десь около 6-ї год. Зза скал зашли озброєні в скоростріли МП-і та гранати, німці. Люди, які вартували повідомили групу вже тоді як німці вже вдерлися на подівіря. Відразу обскочили 4 господарства. Боевики вискочили з хат озброєні, однак були так сильно заскочені, що мусіли відступати поза хати. В одній з трьох хат застали німці боевиків ще в ліжку, та відразу їх роззброїли. Тоді на подвірю почалась стрілянина. Боевики відступили до скал де по дорозі самі відстрілювались. Німці займали добрі становища, та сікли зі скорострілів. В цім бою наших втрат було 4 особи, німці мали одного вбитого. Німці здобули один дехтяров, один ППД, 2 авто-

* Так у тексті.

мати, один пістоль, 6 гранат та невідомо скільки набоїв. Двох боеків було вбитих на місці, а двох добили себе гранатами. Господарі з 4-ох хат разом з дітьми втікли в підпілля. Трупів німці забрали зараз до Лисичник. Зараз на другий день приїхала поліція і пізнала двох людей з Винятинець. Двох прочих не пізнали. Комісія зробила знімки з побитих відрізали їм відтиски з пальців та верхню частину рук посмарували якимсь чорним плином.

17.XI вечером місцеві люди похоронили їх на цвинтарі в спільній могилі. 17.XI пішли до Винятинець німці і хотіли арештувати батька одного з вбитих. Прострілений батько втік. Забрали за те матір і жінку.

Донос зробив поляк Брензола з Лисишник. Після цієї події поляки на спілку з німцями зробили облаву та тішились, що знищили банду. За людьми в яких поміщувалась частина пошукують. Одного чоловіка арештували і забрали. В нього однак нікого не було.

Бучач

15.XI зробили німці облаву на село Кагалівка* та зловили двох озброєних польських партизанів (поручника та боеків). Поручник мав при собі списки свідомих українців. Заарештовано теж і того господаря в якого вони перебували та двох священників. Мешкання та господарство одного зі священників цілковито знищено.

Постій, 29.XI.1943 р.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 134, арк. 61-62. Копія.

* Так у тексті.

№ 126
ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛІВ УПА
ЗА ЛЮТИЙ 1944 Р. У БЕРЕЖАНСЬКІЙ ОКРУЗІ

9 лютого 1944 р.

ЗВІТ

Відплатні акції:

В ночі з 3–4 лютого відділ “Сіроманців” виконав акцію на по[льсь]ке [сел]о Ганачів п[ов]. Перемишляни. Вбито біля 180 ляхів, ранено около 200, а решта [зг]оріла у вогні. Село спалено у 80 %. Лишилися лише муровані хат[и] і костел. [Ля]шня ставила великий опір: стріляли з трьох скорострільів, МП, [крі]сів, гранато[ме]тів і ручних гранат. Багато боронилось теж ґралями, сокирами і т.д. [З]брої їхньої не здобуто. Все згоріло. З нашої сторони втрачено 734 набоїв та [...] гранат. Втрат у людях жодних. Протокол перешлю.

[Д]ня 5.ІІ виконано відплатну акцію на поляків в с. Слобідка Болшивецка п[ов]. [Ро]гатин. Вбито 12 муштин і 9 ранено. Ляхи з цього села видали районowego [ін]тенданта, якого цього дня розстріляно в Станиславові. Про це теж буде окре[мий] протокол.

Відділ Саблюка (УПА) переїхав в Перемишлянщину. Відділові в терені видано [...] пар біля, 6 пар убуви, більшу кількість аптеки та 2000 рос. набоїв. У Пі[дгає]ччині відділ забрав 50 людей – охотників. Тому, що людей брано без зброї, [її] видано.

Зі Зборівщини вислано знову три сотні східних народів на Волинь. В цім те[ре]ні є отаман кабардинців, якому підлягає біля 15000 вояків розкинутих в Сх. [Га]личині. Сам він дуже авторитетний і має зв'язки з рідним краєм. Наші вже [з ним] говорили. Хочє політ[ичної] програми в рускій мові. На цей терен треба дуже багато листівок. Їх брак. Буду перебивати на цикльостилі.

Слава Україні!

Постій, 9.ІІ.1944.

/–/ Ярослав

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 34, арк. 259. Копія.

№ 127
ПРОТОКОЛ ПЕРЕГОВОРІВ З ВІЙСЬКОВИМИ
ЧАСТИНАМИ ВЕРМАХТУ

5 березня 1944 р.

ПРОТОКОЛ
переговору Гонти з нім[ецькими] військовими частинами

Під час давнішої операції Гонти на теренах Брідщини, він там вже частинно почав договорюватися з малими частинами Вермахту, яких використовував в протипольських акціях.

В зв'язку з фронтовими діями, Гонта перенісся з своїм відділом на наш терен (Поморянщина). Пізніше, за кілька днів до міста Поморян перенеслася одна частина Вермахту з Брідського повіту, яка там з Гонтою щось договорювалася. Дня 29.III.44 р. в год. 15 натрапила німецька патруля на нашу патрулю. Почалася перестрілка. У висліді німаки повтікали, лишили МП, револьвер, багнет, пас, шапку, далековиди. Жертв по обох сторонах не було. Зараз другого дня ранком приїхала більша кількість німоти і в селі Розгадові обрабувала трьох селян. Підчас рабунку знайшли кріс, десятизарядку і набої. З тим всім від'їхали на німецьку команду до Поморян. Того самого дня Гонта пише листа на німецьку команду до Поморян, щоб німаки не важилися більше грабувати укр. селян, якщо ні, то виступить проти них. Цей лист приносить невідомий хлопець до війта в Розгадові і під загрозою кулі доручує йому віднести це письмо на німецьку команду в Поморянах. Того самого дня в год. 19 приїжджає нім. команда автом до війта. Склад команди – чотирьох – два офіцери і два підофіцери. Доручують війтові, щоб він за всяку ціну сконтактував їх з українськими партизанами. Війт повідомив про це Гонту. Гонта не надумуючись бере собі трьох людей і йде. Приїжджає до війта, голосується з німцями і починають вести переговори в малому масштабі, місцевого характеру. Ціль переговорів Гонти і Вермахту є відома, одні і другі хочуть домовитися про ненапад. Німці хочуть свобідно порушатися в тому терені, без перешкод УПА, знова Гонта хоче свобідно порушатися без перешкод німців. І на тому пункті домовилися. Гонта повідомив, щоб його відділи не чіпали німців, німці знова дають Гонті денні і нічні клички а також видали чотири посвідки з якими наші хлопці переходять німецький фронт і приносять нам позафронтові відомості. На тому перший день переговорів закінчився. На другий день в тій

самій год[ині] ті самі німці приїхали до вїта і просили, щоб їм стягнув Гонту. Я (Мур) сам в той час був у Гонти і ми разом: Гонта, Скала, Морозенко і я пішли до німецьких старшин. Ми доставили їм польські матеріяли Граніта (які я вислав до Вас), і над тим з ним[и] розвели дискусію над польським питанням. В кінці вирішили, що нам вповні помагатимуть в протипольських акціях тільки, щоб ми їм помагали вишукувати комуністів і парашутистів. Крім цього було обговорено ряд інших дрібничкових справ.

Того самого дня вечером німці привезли до нас трьох хлопців з УПА, яких зловили в повнім військовім виряді в Кізлові. Привезли до нас запитати, чи дійсно ті хлопці з УПА, чи большевицькі партизани. Ми сказали, що дійсно з УПА (і дійсно були). Вони в нашій присутності їх випустили.

Порабовані речі в с. Розгадові того самого вечора віддали, також цього кріса і десятизарядку. Потім, на другий день, нім[ецький] майор прислав авто по Гонту і просив, щоб Гонта приїхав до нього, до Поморян. Гонта поїхав, там обговорили ряд справ і склали план наскоку на польське гетто в Біциню. Майор на цю акцію обіцяв дати кілька тяжких гармат і дає. Тому кілька днів наші дві сотні і одна німецька ходили на облаву до ліса, в якому злапали багато жидів і польського курієра.

Ці відділи, що переговорюються з Гонтою називаються “айнс – ц” (військова розвідка). В цілій Поморянщині наші хлопці порушуються зі зброєю зовсім свобідно, пароль вистарчає.

Такий характер переговорів Гонти з Вермахтом.

С[лава] У[країні]!

Постій, 5.III.1944.

/–/ Мур

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 61, арк. 110. Копія.

№ 128
ПРОТОКОЛ У СПРАВІ ГРАБЕЖІВ НІМЕЦЬКИМИ
ВІЙСЬКАМИ с. ТРОСТЯНЕЦЬ
ТА СМЕРТІ К-РА “КРЕМЕНЯ”

2 травня 1944 р.

ПРОТОКОЛ
в справі грабiжницького наскоку нiмцiв
на с. Тростянець пов. Бережани

Дня 28.4.1944 р. о год. 5-й рано до с. Тростянець приїхало 4 авта нiмецького вермахту зi с. Божикiв, пов. Пiдгайцi i почали грабунок селянського майна. Забира[л]и худобу, харчовi припаси, обуву, одежу, стрiляли до людей. Роблячи ревізiї хата – в хату, натрапили на сан[iтарний] пункт, який мiстився у господаря Халупи Михайла. В цей саме час в хатi лежав ранений чотовий Кремiнь, та один боевик ранений в руку, прiзвища i псевда якого ще не устiйнено. Чотовий мав коло себе ППШ, десятизарядку i три гранати. Мимо вiзвання господаря i присутности санiтарки, щоб чотовий дав сховати зброю, вiн не погодився, лиш сховав пiд перину. Нiмцi, вiйшли в хату, арештували його i боевика, та знайшли при цьому зброю. Господаря дому рiвно ж арештовано. I вiд цього моменту ревізiї посилились. Чотовий Кремiнь користаючи з необережности нiмцiв, почав утiкати. За ним посипались стрiли з МП у вiддалi 300 метрiв. Дiстав 6 куль i впав мертвий. Сл. п. др. чотовий Кремiнь – Палевага* Василь, походить з Теремовельщини. Нiмцi вчинивши масовий грабунок, вiдiхали до Божикова. На другий день, 29.4.1944 р. приїхали знова робити ревізiю: забравши кiлькох людей вiдiхали.

Дня 1.5.1944 р. приїхали в третє, та задержались коло хати Халупи Михайла. На дверях прилiпили афiш слiдуючого змiсту:

“До Провiдника Органiзацiї, до якої належав Палевага Василь.”

Дня 28.4.1944 р. впав жертвою нещасливого випадку в с. Тростянець член Вашої Органiзацiї Палевага Василь. Щоб такi нещасливи випадки в будуччинi не повторялися, предкладаємо Вам вiльну i свобiдну вимiну думок мiж визначним Провiдником Вашої Органiзацiї i [на]шим делегатом – офiцером, що вмиють говорити нiмецькою або російською мовами. Вашу пропозицiю

* Так у тексті. Ймовiрно, повинно бути: Паливага

щодо місця, часу і других умовин виміни думок, передайте жінці, тільки тимчасово арештованого Халупи Михайла, який мешкав в с. Тростянці ч. дому 174. Це письмо доручить нам жінка арештованого Халупи Михайла.

Щоб запевнити всі можливості переговорів заперестати всі ворожі німцям кроки. Відповіді на це письмо ожидаємо до дня 3.5.1944 р. до год. 12-ї в полудне. Коли це письмо зістане без відповіді, ми будемо вважати, як відмову нашого предложення проти нашого спільного ворога – совітів, як такого, що з цього лише користає.

Німецьке командування.

Це письмо було писане латинськими буквами, українською мовою. Такий сам афіш приліплено в цьому ж селі в другому місці, на дорозі. Селян[ам], яким зрабували попередними наскоками багато річей, частинно ці речі, того самого дня віддали.

Постій, дня 2.5.1944 р.

/-/ Ворон

Німцям дали відповідь, щоби в цілях переговорів зверталися до провідника ОУН Степана Бандери. Копію відповіді перешлю.

/-/ Ярослав

ЦДАВО, ф. 3838, оп. 1, стр. 95 а, арк. 5. Копія.

№ 129
ПРОТОКОЛ У СПРАВІ ВІДПЛАТНИХ АКЦІЙ
НА ПОЛЯКІВ У ПОВІТІ ПЕРЕМИШЛЯНИ

12 травня 1944 р.

Тернопільщина

ПРОТОКОЛ

в справі відплатних акцій на поляках в пов. Перемишляни.

Дня I.IV.44 р. вбито в с. Біле 19 поляків, спалено II господарств.

Дня 2.IV.44 вбито 9 поляків, дві жидівки, які були на службі поляків.

Дня 5.IV.44 р. в с. Пнятин вбито 5 поляків.

Дня 14.IV.44 р. вбито 38 поляків в с. Жидовичі. В тому числі 4 жінки, які ставили опір. Спалено 14 господарств.

Дня 15.IV.44 р. в с. Тучне вбито 66 поляків, спалено 28 господарств.

Дня 29.IV.44 р. в с. Добряничі вбито 5 поляків і одного українця-сексота.

Дня 29.IV.44 р. в с. Утіховичі вбито 9 поляків.

Дня 30.IV.44 р. в с. Тучне вбито 4-ох поляків.

Дня 29.IV.44 р. в с. Прибин вбито одну польську шовіністку й її господарство спалено.

Дня 30.IV.44 р. в с. Прибин вбито трьох поляків і спалено одно господарство.

Дня 30.VI.44* р. в с. Глібовичі вбито 42 поляків, на присілках: Мисьова 22, Містечка 36, Зарубина 27, Бечас 18, Неділиська 19, Грабник 19, Галина 80, Жабокрук [...] поляків.

Всі акції проводила пов. боївка за допомогою УПА "Орли".

Вище заподані акції [н]а поляків переведено в зв'язку з подіями на Холмщині та тому, що вони дійсно співпрацювали з німцями і сильно паралізували нашу роботу в цьому терені.

Постій, 12.V.1944 р.

/-/ Г[ре]к

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 34, арк. 268. Копія.

* Так у тексті. Ймовірно, повинно бути: 30.IV.44

№ 130
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО СТАН ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ
ОКРУГИ ОУН ПІД РАДЯНСЬКОЮ
АДМІНІСТРАЦІЄЮ

14 серпня 1944 р.

Тернопільська округа

ПОЛОЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
під більшовицькою окупацією
від 18 березня по 31 липня 1944 р.

У висліді сильних ударів більшовиків по Організації, мобілізації майже всього чоловічого елемента, пересичення терену військами, орг. сітка перестала існувати і була розбита. Зв'язки пірвались але не зовсім і подекуди у своєрідних формах діяли. Головно вдержували його жінки. Членів організації лишилося дуже мало. Упали майже всі криївки (головно через всипи тих, що копали). Частину господарських магазинів викрили більшовики. Частину розбазарили селяни. Є втрати в провідному складі. На терені округи згинули такі провідні люди: Окр. СБ, Окр. пропаганди і його заступник, б[увший] пов. Теробовельщини Ас, Терн[опільський] пов. госп. Черник і ін.

Зорганізовані на початку у всіх повітах великі бойові групи зводили з більшовиками завзяті геройські бої, але вкінці були зліквідовані. Нпр. в селі таксівні* 7 наших людей ставило спротив цілому полкові, що оточив село. Більшовики мали великі втрати, по нашій стороні два вбитих, один розстрілив себе, а чотири прорвалося крізь перстень оточення і втекло. Дуже активною була група в м. Скалатщині, що діяла в совітських мундирах і дуже паралізувала діяльність НКВД.

Деякі люди, що залишилис[я] не могли ніяк вести в таких обставинах праці але зараз вони готові до неї.

Алтлдуецгья** в травні їздив ьпхсрїгдіпфжпмуяг. повернув щойно з кінцем тіхзвжпнуя дав йому інструкції і назначив командиром Кам'янець-Подільської області і теренів Зах. України. занятої більшовиками.

* Так у тексті.

** У тексті використано кодування. Ймовірно, йдеться про референта СБ обласного проводу "Максима"

Ситуація на Волині подібна до положення в Тернопільській окр. Відділи перейшли на схід головно під натиском великих труднощів в прифронтовій смузі. Симпатії населення на Україні по боці УПА.

Заключення: Сітку буде можна в Тернопільській окр. відновити. Можна також числити, що вдасться створити найменше одну сотню УПА.

14 серпня 1944 р.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 28, арк. 32. Копія.

№ 131 **ВІЙСЬКОВІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ** **У НОВИХ УМОВАХ**

Серпень 1944 р.

ВІЙСЬКОВІ ВКАЗІВКИ

1. Відділи УПА збільшити залежно від можливості обсади командним складом, від кількості зброї і насичення терену відділами.

2. Приготовити УПА до діяння в нових умовах. Основною самостійною одиницею остає сотня УПА. Скріпити конспірацію відділів, забезпечитись перед провокацією НКВД, приноровити вишкіл до нових умовин, розчислюючи на посилення ворожого удару по УПА. Не дозволити відділам дармувати – заправляти до боїв.

3. Приготовляти відділи до відмаршу з території ЗУЗ на інші терени УЗ для ведення бойово-пропагандивної роботи.

^a-М[ісце] постою, серпень 1944^a

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 164. Копія.

№ 132
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН
В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

5 вересня 1944 р.

“Дніпро”*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЗВІТ
(липень-серпень 1944 р.)

Перехід фронту

В теренах, що опинились під більшовицькою окупацією (округи “Кубань” і “Крим”) сильний терор винищив та усунув насильно з терену весь мужицький елемент в віці 18-56 літ. В решті теренів німці своєю окупаційною політикою намагалися цілковито вихолостити з боєздатного елементу. Це їм в більшості вдалося. Головно в під фронтовій полосі, де стаціонували більші з’єднання німецьких військ, такі акції проходили без труду. Були села де забрали в СС-и 100-200 мужчин. Організаційна сітка була в такій ситуації безрадна, а навідь більшість низового членства добровільно зголосилося в нім. армію. Безпосередню причиною цього був натиск та погрози німців з однієї сторони, наше ставлення до справи мобілізації – з другої. Маса не розбірається в половинчастих поясненнях, а вимагає конкретного “так або ні”, тоді як ми цього виразно не ставили (й виразно поставити не могли). Також не можливо було в той час перевести мобілізацію в УПА, хіба в селах де не було німців, або було їх мало. Населення стероризоване німцями, в обличчі нової більшовицької загрози пішло по лінії найменшого опору, поважно проріджуючи терен від здорових людських сил. Відносно мало елементу відплило в СС-и з терену “Скоб” і “Прокоп”, тоді як прочі терени мали поважні надщерблення. В терені “Еней” сильні облави усунули із сіл до 60% боєздатних мужчин.

В останні[й] декаді липня фронт, що устabilізувався був на Стрипі, рушив з місця та скоро просунувся нашими теренами на захід. Все українське населення було наставлене на це, що перелив фронту причинить великі матеріальні і фізичні знищення наших земель. Одначе в своїх сподіваннях мило завелось. Німці відступаючи, лише в деяких селах ставили нерішучий опір більшовикам, подиктований тактичними конечностями (вицо-

* Ймовірно, криптонім Тернопільської області ОУН.

фування військ). В результаті боїв було понищено по таких селах декілька господарств, чи вбито кільканадцять людей цивільного населення. Понищені цілі села трапляються рідко. Боїв за міста майже не було. Також не використали німці окопів, що їх приготовляли по всіх теренах протягом двох місяців. Побожування перед масовою евакуацією були також безпідставні. Німецьке командування зарядило в правді евакуацію одначе спеціально на це не налягало. Організаційна сітка вказувала всьому населенню залишитись на місцях, так що евакуювалися лише деякі села. Решта селян перебула фронт по полях, лісах чи хуторах.

Більшовики мали на цьому відтинку фронту лише малі сили (більші військові сили перекинули більшовики ще в половині червня на Білорусь). Були місцевості, де більшовицька фронтова лінія проходила всього 20-30 хв. Також в запіллі не полишали жодних військ (поза летовищами, складами амуніції, військовими об'єктами). Зараз по переході фронту можна було обережно просуватися тереном.

Сходини

В перших днях серпня відбулося засідання неповного складу Обласного Проводу зі співучастю окружного Провідника терену "Холодний Яр". Порішено, що в зв'язку з повною мобілізацією в ЧА всіх мужчин в віці 18-52 літ:

1) Ввесь мужиський елемент, що непішов на мобілізацію може перебувати лише в озброєному підпіллі. В зв'язку з цим:

а) творити нові відділи УПА,

б) організувати кущі самооборони.

2) Всю роботу в терені оперти на жіноцтво, як таке, що ще може легально діяти.

3) Розбудувати і з реорганізувати жіночу сітку згідно з потребами нових завдань (розвідка, пропаганда, господарка і ін.).

4) Утворити нову сітку юнацтва (мужиського і жіночого) включно до району.

5) В нашій роботі прийняти слідууючу тактику:

а) на всі удари більшовиків – відповідати активною самооборонною,

б) ліквідувати сексотів, та ввесь вислужницький елемент,

в) через саботажі та нехтування зараджень більшовицької влади не дозволити закріпитися новій адміністрації,

г) поставитися негативно до мобілізації в ЧА (слабий елемент мимо наших заборон і так в армію піде),

д) вислати всі відділи УПА в рейди, для скріплення настрою мас та ліквідації ворожого елемента,

е) вести підготовку кадрів і народу до рішучого більшовицького удару по нас,

є) заготовляти зброю, магазину вати як найбільше харчових припасів, вчисляючи можливість голоду та збільшення наших відділів,

ж) як найбільше законспірувати сітку й усю роботу.

Вище подані доручення вислано в терен до виконання.

Встановлено контакт з округами “Кубань” і “Крим”. Ці терени перебували протягом трьох місяців в особливо жорстоких обставинах більшовицької окупації, так що намічені тимчасові вказівки там ще зараз не актуальні. Тут в першу чергу слід скомпле[к]тувати поодинокі проводи, нав’язати зв’язки з низовими клітинами, привернути до порядку членство, що там ще залишилося. Щойно по такій підготовці можна буде реалізувати які небуть пляни.

З рамені обл. проводу виїхали в терени округ “Крим” і “Кубань” друзі Анна, Ярко, Вій (докладніші звіти про стан вище згаданих округ вислано скорше).

Військова референтура

Звітів про роботу ВШВО не одержано. На основі власних спостережень та думок провідних членів можна ствердити, що військова справа у ВО – “Дніпро” не поставлена на належному рівні. Це докладно виказалось при переході фронту, що дозволяє нам сьогодні висловитися більш об’єктивно про дійсний стан наших досягнень у військовій ділянці.

Всі відділи, що стаціонували на терені нашої ВО були під час фронту розділені на три групи. Одна група (Боднаренко) рейдувала в південному терені і фронтові дії змусили її перейти в Карпати. Дві прочі групи (Остап і Роман) поставили собі за завдання продертися (кожний окремо) крізь фронти, та негайно податися як найдалше в запілля, прямуючи в Крем’яничину (Розраховувалося на це, що підфронтна зона буде насичена більшовицькими військами). Вразі розбиття групи мали збиратися у стратинських, або тростянецьких лісах. Зараз в першу ніч рейду на схід відділ Остапа розбився на дві групи. Першу повів Остапа, друга завершилася з дороги, й її очолив відтак ком. Вадим (з КВШ). В дальших днях рейду група ком. Вадима розбіглася зовсім. В групі Романа один із сотенних сам розпустив частину своїх людей домів. Виказалось, що повстанці небули

як слід вишколені та боево підготовлені. З другої сторони деякі сотенні та чотові цілковито потратили голови, та не зуміли опанувати ситуації навідь там, де її ще опанувати було можна. Рятуючи своє життя, дечкі командири залишили відділи на призволяще, тікаючи з групкою стрільців, чи одинцем. Щойно по кількох днях вдалося постягати усіх розбитків та знова сформувати відділи. Багато стрільців, головно цих, що їм було близько до дому, подалися у свої села. Там, щоби виправдати свій “поворот” з відділу ширили вістки, що “УПА розбита, вони втікли рятуючи життя, командири зрадили” і т. п. Такі вістки скоро поширились в народі, та спричинилися до ще більшого заломання мас. На такий стан наших відділів зложилося ряд причин: 1) командний склад не відповідав своїм завданням, 2) відділи (навідь скорше зорганізовані) не були як слід духово та боево підготовлені до боротьби, 3) витворилося в деяких відділах нездорове співвідношення між командами і стрільцтвом.

Більшість командирів (сотенні), це люде, які мали дуже мало спільного з нашим рухом. Це переважно підстаршини польської, совітської чи німецької армій, інтелектуально і політично слабо вироблені. Вони будучи виховані в регулярній армії не можуть зрозуміти особливих обставин, серед яких формувалася і росте УПА. Тому всю роботу в відділах укладають на касарняний лад. Якщо військовий вишкіл й проводять за певною системою, то часто звертають більше уваги справам у нас другорядним (впоряд) за рахунок стрілецького вишколу. Замітне, що більшості командирам брак ініціативи і вони часто губляться, головно коли йде про бій (в регулярній армії вони призвичаєні під час бою діставати докладні директиви, а тут приходиться діяти самостійно!) Кожний з них може бути добрим вояком, але важко серед них знайти дійсно командира-партизана.

Політвиховники по сотнях проводять майже щоденно свої заняття, одначе рідко хто з них тішиться прив'язанням чи любовю стрілецьтва. Політвиховники не стараються витворити затишної атмосфери дружби та не намагаються своїм впливом нормувати нездорового відношення більшості командирів до стрільців.

Більшість ройових ти чотових ставиться до своїх підкомандних з призирством, легковаженням а то й злобою. Звісно, що серед таких обставин вояцька дисципліна не має сильних основ, а вояк виконує накази свого командира з ідейності або зі страху. Такі ж самі мотиви держать сірого вояка досі в лісі.

Зараз по переході фронту перехід на волинь став не актуальний, тому ВШВО поставив собі за завдання провести всіма відділами рейди по терені ВО.

Ціллю таких рейдів було:

- 1) піднести населення на душі та доказати, що ми, як конкретна мілітарна сила живемо та діємо,
- 2) перевести мобілізацію всего боездатного українського елемента,
- 3) ліквідувати на шляху весь продажний та ворожий елемент.

В реалізації його плану зроблено відносно не багато. В рейд пішла група Бистрого (округа “Крим”) та група Романа (округа “Холодний Яр”). Група Остапа залишилася на місці та й досі не пішла в рейд.

Орг.моб. при повітах переводять мобілізацію до УПА, формують самооборонні відділи, стягають з терену і реєструють зброю та проче військове майно. З терену “Еней” вислано до УПА 105 людей узброєних в: 85 крісів, 8 ручних скорострілів, 3 ППШ, один протипанцерний кріс, один гранатомет, один станковий кулемет, 60 гранат. Згідно з дорученням організовується у всіх теренах кущі самооборони. Прим[іром] в терені “Скоб” зорганізовано досі 32 самооборонних відділи.

Самооборонні групи у відкритих теренах мають дуже малі вигляди на активну дію, тому в окрузі “Холодний Яр” практикується творення більших самооборонних груп, чи радше відділів (сотень). Такі відділи сформовано вже в теренах “Бір” та “Еней”. Зараз вони починають вишкіл.

СБ

Зв'язку з діловим проводом по переході фронту ще невстановлено, тому СБ веде всю роботу за вказівками поданими скорше, нагинаючи це до нових обставин. Сітку інформаторів зліквідовано. Вона складалася з мужчин, а ці зараз мусіли перейти в підпілля (до боївок). Організовується жіноча розвідча сітка, що має заступити попередню. Переведено вже один короткий курс для повітових провідниць розвідчої сітки. Другий такий курс підготовляється. Всі працівники СБ перейшли до спец.відділів (боївок). Досі створено дві групи. Перша, з числа 60 боєвиків, під кермуванням друга Гара вибралася в терени округ “Кубань” і “Крим” (звітів про діяльність ще не одержано). Друга, менша група залишилася в терені “Холодного Яру”. По кількох акціях виказалось, що боївка ще належно не вишколена, тому стягнуто її на короткий перевишкіл.

Жіноча сітка

Жіноча сітка зазнала найменших ударів як поцей так і по той бік фронту. Організоване жіноцтво в основному держалося добре, та обов'язки на нього наложені виконало. В окр. "Кубань" були випадки морального заломання серед жінок, в тому числі й серед зорганізованих. В терені "Холодний Яр" жіноча сітка починає далі діяти. Найслабше діє сітка в окр. "Кубань" і тут треба приступити до доосновної реорганізації. В обі східні округи виїхала по справах жіночої сітки др. Анна.

Господарча референтура

Всю увагу звернено в організаційній господарці на встановлення стану майна, який залишився по переході фронту. Багато магато магазинів через фронтові дії, а подекуди через всипи організованих людей викрито, а все знайдене майно зліквідували німці чи більшовики. Також були випадки, що люде які опікувались орг. магазинами використали фронтовий хаос на це, щоб розграбити орг. добро. В цій цілі заряджено в терені слідства, а винних потягатиметься до строгої відвічальності.

Обласна гос. референтура видала інструкцію, в якій під кличем "Якщо матимемо хліб – перемога буде за нами" – подає вичерпуючі вказівки, щодо дальшо[ї] розбудови організаційної господарки (Інструкцію вислано).

Референтура пропаганди

В звітному часі пропагандивний апарат нашого терену не проявляв більшої активності та використав всіх спроможностей, які для пропагандивної роботи в той час були.

Терен підготовки до приходу ЧА мимо вказівок не поробив. В загальному, під час походу більшовиків на захід не було поширено гасел, не розкинено листівок, що в невеликому запасі біли в усіх повітових осередках. Безпосередню вину належить зложити на повітові проводи, що злегковажили видані їм інструкції.

Пропагандивний апарат сильно послаблений. В округах "Крим" і "Кубань" згинувло в боротьбі з більшовиками багато працівників пропаганди (в терені "Кубань" впав окр. пропагандист, його заступник і всі повітові провідники пропаганди). З округи "Холодний Яр" значне число пропагандистів пішло на військовий вишкіл. Обласний осередок пропаганди начисляє всего 4 працівники і 7 тех. робітників.

Друкарні випустили в місяці серпні такі листівки:

1) “Як більшовики революцію зіли, як сталін перевішав українських комуністів та про найвищих секретарів компартії на Україні.”

2) “До всіх Корнійчуків, Гречух, Тичин, Бажанів та інших, ще живих платнів агентів і лакеїв сталінського кривавого імперіялізму”.

Тираж по 15000 примірників кожного. З цього накладу вислано в терен 6.000 примірників, до ВШВО передано по 9000 примірників. З гори одержано до кольпортажі 7000 примірників листівки “Брати Красноармейці!”. Кілька листівок зараз в друку.

Від дня 21.VIII почав працювати при обласному осередку Відділ Пресово-Інформативної Служби. Щоденно видається “Український Радіоінформатор”. З огляду на технічні перешкоди тираж дуже обмежений. Плянується видавати радіоінформатор включно до району.

Зредаговано такі листівки:

1) “Бойцы и командиры Красной Армии”.

2) “Польському населенню до відома”.

3) “Український народе!”

Окрім цього опрацьовано реферат-інформацію “Боротьба Українського Народу”, завданням якої було б (переложивши на англійську мову) поінформувати американських летунів, що перебувають на базах в окр. “Кубань” про нашу боротьбу.

Фінансова референтура

В обласній касі залишилося ^a-640000 ^a-золотих. Зараз їх годі зреалізувати. Нових доходів у касі немає. Серед населення відчувається брак совітських грошей, тому не можна сподіватись більших грошових оборотів у нашій касі.

Фінансовий референт виїхав в округи “Кубань” і “Крим” встановити там фінансові справи за останні місяці.

Адміністрація

Зараз по переході фронту встановили більшовики свій адміністративний апарат. Уряди обсажені в більшості поляками та жидами. Місцевої української інтелігенції майже немає, східняків дуже мало (дехто із цих, що були у 40 р.) Поляки намагаються обсадити своїми людьми пошту, фінвідділ, воєнкомат, господарчі установи. До сільських рад покликали найрадше голов із 40 р., або вїтїв із німецького самоврядування. Першим завданням сільради було виготовити загальний перепис населення і подати список мужчин у віці 18-52 року життя.

Встановлено також норму хлібопоставин, налягаючи на скору здачу зерна. Господарства

до 3 га	здають	0,75	цетнара	збіжжя	від	га
до 5 га	-"-	1,00	-"-	-"-	-"-	"
понад 5 га	-"-	1,20	-"-	-"-	-"-	"

Слід сподіватися, що за цим наспіють обов'язкові закупи збіжжя у селян, що напевно дорівнюватимуть нормі німецького контингенту.

Намагань у рухомити школи натрапляє на поважні труднощі. Відчувається великий брак учительських сил. Чолові місця в РВНО заняли поляки. В останніх днях серпня відбулася в обласному осідку нарада керівників РВНО. По селах заряджено ремонт шкільних будинків, та перепис шкільної дітвори.

Інтелігенція в страху перед більшовиками майже вся виїхала на захід. Ці, що не встигли виїхати з усім своїм майном втікли в же останній хвилині. Треба припускати, що поважна частина скоро поверне домів. До біженців належить також значна частина українського духовенства, що кидаючи свої парохіян думала спасти життя втечею. Священники, які залишилися на місцях, мусять обслуговувати по кілька сіл.

Настрої мас в останніх днях піднімецької окупації були дуже панічні (страх перед фронтом, приходом більшовиків). По приході більшовиків дещо змінилося. Це, що більшовицьких військ незначна кількість успокоїло навіть деяких панікерів. Також вістка про успішні дії наших відділів піднесла настрої мас. Чи мало причинилися до скріплення населення на душі самі ж таки червоноармійці. Нарікання на війну, дезерція з армії, страх перед "бандерівцями", оповідання про те, що на сході діють наші групи були для нашого громадянства тим переконливим аргументом, що ми ще маємо вигляди на виграву.

Коли діяння більшовицької адміністрації розухвалило наших деяких дядьків до цієї міри, що починають легковажити всі більшовицькі заряджання. Вони навчилися ухилятися від обов'язків, що їх накладала німецька адміністрація і зараз збираються практикувати це на новому ґрунті.

Легковажне ставлення до більшовиків не означає, наш селянин в душі більшовиків не боїться. Навпаки. Тільки цей страх прикривається тут простим розрахунком, що більшовики скоро розлетяться й невспіють посинити нам шкод. З цього міркування випливає також віра (якщо її так назвати можна) в успіхи нашої

боротьби. Коли ж йде про певний погляд а будуче нас рідко вчис-
ляється як силу, що встановлятиме лад на цих землях, а нашу
долю узалежнюють виключно від зовнішніх факторів.

Всеж таки є частина громадян, що свою віру будує на твер-
дих основах. Це найпевніший елемент, на який можемо розчис-
ляти в кожний момент нашої боротьби.

Слава Україні!

Постій, дня 5 вересня 1944 р.

/-/ Д[анило]

ЦДАВО, ф. 3837, оп. 1, спр. 1, арк. 1-5. Копія.

№ 133
ПРОТОКОЛ З ОБЛАВИ РАДЯНСЬКИХ
ПІДРОЗДІЛІВ У НІЧ З 4 НА 5 ВЕРЕСНЯ 1944 р.

7 вересня 1944 р.

ПРОТОКОЛ

з облави більшовиків у ніч з 4/5.IX.1944 року на села й ліси:
Кліщівна, Дусанів, Бачів, Подусільна, Погребиська та Стратин

Дня 4.IX.44 більшовицькі відділи почали облави на вищез-
гадані села й ліси, які найближче до них. По деяких селах пере-
ходили тільки розстрільною, вистрілюючи на пострах по кущах.
Коли прийшли до Стратина, подалися на Пилипці, де стаціонував
відділ Романа та около дві сотні самооборони.

Коли більшовики почали наступати на Пилипці й ліс, від-
діл почав панічно тікати. Роман з двома вишколеними сотнями
вийшов, залишаючи не вишколених стрільців та самооборону,
яка пішла за прикладом командира й виська. Втікаючи, залишили
в лісі скорше здобуту танкетку, амуніцію, багато зброї та весь
табор з возами й кінями. Спротиву більшовикам ніхто не ставив.
Як оповідають очевидці, то страшно й прикро було дивитися
на те, скільки майна взяли більшовики, які по дорозі здержува-
ли людей, сміялися, показували на те все, при чому говорили:
“Дивіться, як виглядає бандеровське військо та самостоятельна
Україна”. Разом з табором везли ранених та зловлених стріль-

ців. У лісі, крім табору, назбирали більшовики багато зброї, яку деякі “хоробрі” стрільці покидали з надією, що як зловлять їх без зброї, то помилують. Були й такі, що не хотіли попастись у більш[овицьку] руку й розривали себе гранатами.

Треба зазначити, що відділ, втікаючи, залишив по дорозі аптеку та наказав стрічному дядькові заховати її. Коли селянин запитав, що він зараз з тим зробить, коли сам мусить ховатися, вони відповіли: “А ми що зробимо”.

Як я довідався, по другій стороні Стратина квартирував Чорний зі сотнею на старому своєму місці. Вночі перед облавою втекли в сторону колишнього табору “Орлів”, залишаючи на місці 8 фір амуніції, харчеві припаси, наплечники і т.п. Не забрали навіть коней і упряжі. На четвертий день після облави приїхав стрілець за кіньми. Багато речей та упряж пропало. Селянам грозять буками за те, що не забрали та охоронили табору в селі, хоч там були облави. Треба зазначити, що коли відступав Чорний (ніччу), то в найближчій околиці не було більшовиків, бо облава почалася щойно коло 5-ої год. рано.

Отже залишення табору з кіньми є нічим не оправдане. Можна було ще на плечах перенести в безпечне місце. Треба звернути увагу на трактування повстанцями селян. Коли війська задумали втекти, зажадали від станичного 5-ох людей. Коли цей запитав нащо (щоб знати, яких саме людей дати), відповіли: “Тобі не треба знати”. Він дав 5-ох хлопців. Коли ті зголосилися, їх запитали, чи вони знають добре ліс. Вони відповіли, що лісові дороги знають, однак усіх стежок не знають. Станичного за те покарали буками.

На згаданому відтинку сіл наступало максимум п'ять сотень більшовиків. Через Погребиська й ліси, положені довкруги них, перейшло около 150 більшовиків. Більшовики були озброєні переважно в кріси, старшиши й підстаршини мають автомати. Легких скорострілів зовсім мало. З важкої зброї мали дві танкетки, які оперували на відтинку Бачів-Дібринів. Стріляли з гостинця. Можна було запримітити по них страх та рівночасно мале розчарування, що ніхто по них не стріляв. Це їм додавало відваги до того степеня, що вже пізно вечером невеличкий відділ (около сотн[и]) вертався через Погребиська на Дусанів зі зловленими людьми, яких було дуже легко відбити. З того хаосу й паніки, яка заіснувала між відділами, можна зробити висновок, що військова розвідка зовсім недописує, а опирається на відомостях, які здобуває по дорозі від втікаючих дядьків-панікерів та жінок, не перевіряючи їх правдивість. Бо важко повірити, щоб, маючи вірні

відомості про сили більшовиків, можна було так панічно тікати, маючи так добре положення (з двох сторін Стратина в лісі були наші відділи, а в середині більшовики).

Настрої: Серед населення панує розчарування та зневіра. Воно перестало вірити далі в успішність боїв з більшовиками. Все, що чують, уважають за фантазію, тому, що були свідками ганебної, безпідставної паніки. У висліді добровільно голосяться до Червоної Армії (Кліщівна понад 50 людей).

Постій, дня 7.IX.1944 року.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 57, арк. 56. Копія.

№ 134
ЗВІТ ПРО СТАНОВИЩЕ В ЧОРТКІВСЬКІЙ ОКРУЗІ
В ПЕРІОД З 15.X ДО 15.XI.1944 Р.

2 грудня 1944 р.

Р. 31

281*

ЗВІТ
за час від 15.X – 15.XI.1944 р.

I. Праця на цьому терені по пересуненню фронту по 22 липня 1944 р. почала наладнуватись. Провід тереном перебрав тимчасово по смерті сл. п. “Енея”, “Остап” – “Гриць”. Зараз робота поставлена у цілому терені. Деякі референтури ставлять роботу слабо, а це тому, що дотичні референти ослабі і не відповідають своїм постам, напр. пропаганда. Пропаганда на всіх теренах слабо діє, за виїмком терену 281-й, де пропаганда сильно поставлена. Референт пропаганди у цьому повіті є сильніший від свого ділового зверхника. У інших повітах пропаганда, крім технічної роботи (кольпортаж летючок та літератури), іншої роботи не веде. Рівночасно дуже слабо діє військова референтура. Військовий референт “Петренко” це людина, яка рішучо не відпо-

* Ймовірно, цифронім Чортківської округи ОУН.

відає своєму постові. Людина дрібничкова [...]ється у роботі та рішучо замало прикладає уваги теренові. Від часу пересунення фронту до кінця жовтня 44 р. відбув заледве дві поїздки в терен, і то тоді, коли до цього змусили його обставини. По цілому терені зорганізовані самооборонні кущеві відділи, які до речі обсягом свого діяння займають терени більші, як адміністративні кущі, а то з причини великого браку людей. Найкраще під оглядом кількості та якості самооборонних кущів відділів поставлені терени: 281-чів та 281-и, та найсильніше на цих теренах діють. Вже слабше представляється справа кількості та якості СКВ у теренах повітів 281-ків та 281-і. Цілком слабо представляється справа СКВ в повіті 281-ч. Там багато людей пішла в СС-и та з відступаючою німецькою армією, так що зараз у деяких районах цього повіту є заледве 7-10 членів. Рівночасно всюди відчувається великий брак добрих комендантів СКВ, а спеціально військових фахівців і у напрямку позитивного покращення цієї справи майже нічого не зроблено. Найскорше почали діяти СКВ на терені повіту 281-и, і зараз розгортають роботу у повіті 281-чів. Багато клопоту роблять т. зв. “запільники, околотники, стодольники та запічники”, які рекрутуються переважно з б[увших] членів, не рідко, зі станичних а то і підрайонових, які не тільки, що самі нічого не хочуть робити, але перешкоджають у роботі другим та своєю поведінкою деморалізують терен. Часто піячать, а нерідко крадуть та грабують, і то у деяких теренах з організованими бандами, дуже час[то] на рахунок організації, чим викликають недовіря мас до ОУН. В деяких випадках ці явища мають закраску банд, провокативно-інспірованих більшовиками. Прояви бандитизму та злочинства – явище, яке проявляється на терені цілої округи. Зі сторони організаційних чинників в цілі ліквідації цього явища не зроблено нічого, дослівно нічого.

[Також] деморалізує терен групи УПА, що належать до “Бориса”, які постійно квартирують на терені пов. 281-і та 281-чів які своєю неморальною поведінкою деморалізують терен, та рішучо не конспіративним поступуванням як правило розконспіровують багато людей та станиці, що має дуже шкідливі наслідки, бо опісля НКВД виарештовує людей, палають поодинокі господарства, а то й цілі села (Сороки). Відділи ці з правила піячать виправляють на взір більшовиків гулянки з гармошкою, а командири сплять зі своїми санітарками та розвідницями, яких по коротшому чи довшому часі, здеморалізувавши, наганяють з відділів. Таке їх поступування дуже від’ємно впливає на населення, викликає несмак та зневіру у наші сили. Рішуче треба такий

стан направити та спинити сваволю згаданих відділів (у цій справі виготовляються протоколи).

Загально на терені цілої округи брак елементарних засад конспірації. Найсильніше дається завважити брак конспірації на терені повіту 281-и. Часто-густо підпільники ходять селом білоденно, та взагалі безпотрібно [...]ються. У справі ліквідації цього будь-що-будь небезпечного у своїх наслідках явища зі сторони пов. проводу нічого не робиться, противно сам пов. провід робить потягнення, які рішучо не свідчать про зрозуміння елементарних засад конспірації, тимбільше у сьогоднішніх умовинах. Приклад: На повітову конференцію стягнуто крім референтів повіт. проводу та рай. провідників, всіх рай. референтів, включно з рай. санітарками, всіх підрайонових та командирів СКВ, разом понад 30 осіб. У підготовці до обіду брало участь 12 ріжного рода жінок. Про конференцію знало не лише це село, але ще три сусідні села. Ця конференція виглядала радше на якийсь празник чи ярмарок. Коли взяти під увагу слабо політ. вироблений терен, то треба сподіватися, що при сильному натиску більшовиків з причини сильного розконспірування терену можуть бути всипи і провокації.

Загально завважується на терені цілої округи цілковитий брак конспірації та політ. орг. вироблення у референтурі УЧХ. Тут на зв'язкових пунктах можна довідатися про всі організаційні справи. На зв'язок дуже легко можна дістатися і для трохи проворного провокатора ця справа не представляє жодних труднощів. Дівчата, звербовані в ОУН з "Просвіти", аматорських гуртків та хорів, думають по просвітянськи і так розуміють революцію. Часто на пунктах зв'язків можна застати 20-30 штафет, а одна зв'язкова несе 15-20 штафет, призбираних не раз на протязі одного-двох тижнів. Дівчата, арештовані майже у всіх випадках сиплють та стають на услуги НКГБ. Бувають дуже рідкі випадки, де дівчата держаться, а ще рідше, де всипавши, звербовані на співпрацю, зголошують про це орг. чинникам. В багатьох випадках не зголошують про це з причини фал[ь]шиво зрозумілого встиду, рідше зі злої волі.

В поодиноких місцевостях деяких повітів є прояви навіть серед членів випадки захворювання венеричними недугами. В повіті 281-и розсадниками хвороби були деякі укр. поліцисти, в інших випадках нанесли їм більшовики.

В цілому терені майже не має лікарів. Відчувається сильний брак медикаментів та санітарної опіки над хворими та раненими. В напрямку загот[івлі] медикаментів дещо в міру можливостей та

обставин робиться. Мало натовість звертається уваги на фаховий вишкіл санітарних сил, як також рішучо важко прикладаються старання [...]блених у санітарок почуття совісного та солідного виконання обов'язків супроти хворих та ранених. Часто-густо бувають випадки, де хворі і ранені залишені без [догляду], змушені самі собі помагати. Маркантний приклад: в повіті 281-і ранений протягом двох тижнів був залишений без опіки та сам собі при допомозі господині робив перев'язки.

Замало звертається уваги на виховання жіноцтва зі сторони мужчин, а часто-густо деморалізується їх, вимагаючи від них надміру роботи, та використовуючи їх у напрямку полагоджування не конче потрібних, а то цілком особистих справ. Часто нетактовна поведінка, а то й невідповідно та безвідповідально стосовані супроти жінок кари – зневірюють.

Організаційне майно загально у 80% пропало. З того 40-45% розікрали самі люди, а заледве 15-20% впало в руки більшовиків. Всякі старання у напрямку стягання розбазареного майна дали дуже мінімальні висліди, можна сказати, майже жодні. Найгірше, що крали орг. майно члени, симпатички, та їх родини і ця обставина стає поважною перешкодою у дальшій роботі в цілі заготовки нових господарчих припасів. Населення про такі факти знає і не радо хоче давати, мовляв, знову розкрадуть.

В загальному, мимо вище поданих недоліків, в терені робота ставиться і терен загально піднявся з морального упадку. Коли перед тим тяжко було у селі перебути, так зараз народ дуже радо приймає наших людей. Дуже позитивно впливають на зворот настроїв у нашу користь вдатні сутички, наскоки, чи наступи наших боївок чи груп. Вже неслідно серед населення страху, що сплять господарство, але народ прямо тішиться, як падають більшовики, чи ліквідується сексотів.

а-2/12/44-а

/Трохим/

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 58, арк. 14-15. Оригінал.

№ 135
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО БОЇ ВІДДІЛІВ УПА
НА ЗАХІДНІМ ПОДІЛЛІ

Травень 1945 р.

ВІСТКИ З УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

З боїв УПА на Західнім Поділлі

13.3.45 р. велика кількість большевиків напала на лісничівку біля села Кобиловолоки – Теробовельщина (де в той час перебував сот. к-р відділу “О[рли]” [др.] Коц зі своєю охороною – разом 12 чоловік). Оточені повстанці довго [билися] з ворогом мимо того, що хату запалено, і що їм горіло волосся і одяг. Всі 12 згнуло геройською смертю вбивши 45 большевиків.

24.3.45 р. большевики наскочили на чоту відділу УПА “Х[олодноярці]” в с. Мечищів, чота з [боєм] відступила на с. Молохів. Важко ранений др. Степ остався на полі бою, [в] кінці зірвав гранату вбиваючи при тім 2 сталінських собак а двох ранячи і сам згинув. Того ж дня був ранений сотенний політвиховник д. Чад, його попали [...] большевики в с. Сільче. Д. Чад вбив 2 большевиків та сам геройсько покінчив зі собою.

25.3.45 р. відділ УПА “Р[убачі]” (к-р Г[амалія]) прийняв бій з двома ротами большевицької [спец]групи під селом Городище (р-н В. Глибичок).

Ворог почав наступ на повстанські становища вогнем кулеметів та гранатометів і при тім запалив кілька селянських господарств. Відділ тримався на ста[новищах] та сильним вогнем здержав противника. Сам д. роєвий Жук цільними крісо[вими] стрілами вбив 8 большевиків. Вечером наш відділ зручним маневром відступив, большевики не зор[і]нтувалися, вели бій зі собою. Ворог цього дня втратив [...] убитими і 43 раненими. Наші втрати 1 ранений.

29.3.45 р. 80 “стрибків” найшли на заставу відділу Р[убачі] під селом Покропивна (р-н Кізлів). Відділ спочатку відступив, але відтак діставши допомогу з роїв перейшов до наступу і цілковито розігнав большевицьких виступників. Вони [втратили] 5 вбитими та кількох раненими. Наші втрати 2 вбитих та 2 ранених. Відділ, який відтак перейшов залізничу лінію Львів-Тернопіль, розігнав усю залі[зничу] службу [в]ідтинку.

5.4.45 р. відділ УПА “Л[ісовики]” був оточений великими большевицькими силами в лісі між сс.Діброва і Сілець. Відділ

оточений провадив бій 2 год. і ані крок не відступив. В одному моменті відділ закидав ворога гранатами, забрав ранених, прорвався через ворожий перстень і вийшов з оточення.

2.4.45 р. оден рій відділу УПА “Р[убачі]” розігнав большевицьку міліцію в с. Велика [Плавуча] (р-н Козова). Зліквідовано командування станиці та здобуто одну фінку та три кріси.

12.4.45 р. рій відділу УПА розігнав большевицьку міліцію в с. Ценів (р-н Козова), зліквідував команданта цієї міліції та здобув зброю.

3.5.45 р. відділ УПА “Х[олодноярці]” зліквідував у селі Куряни 35 членів большевицької міліції та колгоз.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 4, арк. 75. Копія.

№ 136

ЗВІТ ПРОВІДНИКА ОУН ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ В КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬЩИНІ

[Не раніше 26 грудня 1945 р.]

ОТЧЕТ о работе за 1945 год

После подбора людей, в первую очередь, я взялся за работу по расширению баз. Чтобы люди не были сконцентрированы, определил каждому надрайонному его участок, в котором он должен построить свою базу, чтобы в эту базу входили пункты, во главе которых стоял пунктовой. Пунктовой должен иметь себе в помощь несколько человек. Задачей такого пунктового было расширить пункты, а именно:

1. Построить бункера, чтобы в нужный момент смогли там укрыться люди.
2. Построить магазины.
3. Сделать запас продуктов и одежды, главным образом, белья.
4. Организовать ремесленников (сапожники, портные).

Такой пункт должен быть местом отдыха для передвигающихся групп.

У нас большинство людей с других районов (не местные) поэтому с построением баз было трудно. Люди должны

подыскивать для себя симпатиков, через которых бы они смогли только укрепиться в районе. Через неподготовленность, соответствующим образом, баз мы понесли, даже некоторые потери.

“Боженко” пытался также построить пункт и в Пробижнянском районе, однако, через получившийся там провал, вынужден был отказаться от этого.

Второй важный вопрос, который стоял передо мной, это выявление и вовлечение дезертиров. Часть дезертиров удалось собрать, которых не удалось мне собрать, примерно тех, которые работали при СБ не захотели передать, ибо они через других расконспирируют свою работу и т.п.

“Алексея” не смог сразу найти и только в сентябре удалось его найти. Также и “Рубача”, которого было забрал к себе “Быстрый”.

Установил связь между базами, так и с “Сидором”, через которого я должен держать связь с проводом. В район людей не высылал, хотя к этому и готовился. В июле месяце должен был выйти “Боженко” и “Тарнава”. Однако “Боженко” потрепала немного “Рубаха”, а “Тарнаву” сам приостановил, ибо из-за войска плохо переходить. Основное, что останавливало выход в район, это неопределенность ситуации (обстановки). Разные слухи о том, что по селам расквартированы войска, проводятся сильные облавы, особенно на Западе – все это, до некоторой степени, отражалось на планы, которые человек задумал реализовать. Но все-таки лето не прошло даром. За лето нам удалось расширить создание баз. И на сегодняшний день, с наступлением зимы, мы имеем возможность спрятать не только имеющихся у нас людей, но имеем и запас места.

В сентябре месяце получено сообщение о передаче мне трех чот. Возвращается также “Чародей” (Рубач). Думал, что получивши три чоты можно будет кое-что сделать, но как оказалось, вместо трех чот получил только полторы и те одни из худших. Еще в чоте “Кармелюка” (30 человек) найдется 5-6 подходящих боевиков, а в чоте “Костенка” (13 человек), то кроме пьяниц и анархистов ничего хорошего нет.

В это время встретился с проводником “Вадимом”, сдаю отчет о работе и обсуждаю текущие дела. От “Быстрого” узнал, что мне передан “Корниенко”, однако он ушел от меня к “Довбню” и по дороге погиб.

“Чародей” передал чоту “Костенко” и назначил его надрайонным Проскуровського района. Высылаю его (приго-

родные села Гусятинского и Гримайловского районов) на север, где он должен базироваться.

30 сентября “Боженко” с “Алексеем” были с разведывательной целью в районе, как раз в тех, местах, которые были спровоцированные повстанцами “Гайдамакою”, откуда принесли очень писsemистические известия. Однако, планирую испытать разведку еще в других районах.

В начале октября встретился вторично с проводником “Вадимом”, перед которым возбудил вопрос о переданных мне чотах и других текущих делах.

В октябре решил отстранить “Грозу”, который своим отношением и зазнайством возбудил против себя не только боевиков, но и население. Несколько ^аего^а боевиков убежали от него. Поэтому, чтобы не разбежались и остальные, передал ему чоту “Кармелюка”, а его отстранил от работы. На его место назначен “Хвylieвой”. “Хвylieвого” по моей просьбе, передал мне проводник “Вадим” как окружного пропагандиста. Но так как этот человек еще не проверенный, а кроме этого, чтобы сохранить базу и людей, которых имел “Гроза”, назначил его проводником ¹надрайона ²²¹. Этот человек имеет высшее образование, хороший оратор, энергичный, отважный. Недостаточно у него организационной подготовки, поэтому немного, в некоторых случаях, не совсем правильно думает, однако, работу пока что поставил хорошо. Хорошо устроил базу, произвел несколько операций (обезоружил в селе Зарожная Хотынского района, истребков, а перед этим совершил налет на сахарный завод в том селе, где убил директора сахарного завода, начальника Хотынского ГО НКВД, его заместителя и др.) При этом забрал пишущую машинку, 15000 рублей денег, взял лошадей, набрал на них сахар и уехал. Причем эту операцию проводил с 12-ю повстанцами, тогда как в сахарном заводе было 60 человек охраны. Распространяет в своем районе литературу (в основном по Каменец-Подольску) чем наделал много шума.

В конце октября возвратился с востока “Арсен”, который там пробыл целое лето. Этот принес много интересных информации относительно положения на этой территории и возможностей работы. Поэтому “Арсена” и “Остапа” (Яструба) передал в подчинение “Тарнавы” и направил их на восток для создания там базы. Результатов их работы пока не знаю, так как они на условленное число оттуда не возвратились, возможно, что этому в то время помешали какие-либо препятствия.

Для проверки сообщений “Арсена” выслал “Шугая” и “Кайдаша” (люди “Боженко”) в Смотровичский район для разведки. Этот недельный рейд подтвердил слова “Арсена”. На этой территории есть возможность укрепиться и проводить работу, только для этого необходимы соответствующие люди.

На работе оправдывает себя также и “Чародей”. Он за короткое время создал базу и закрепил за нею своих людей, подобрал в своем районе несколько человек симпатиков, через которых прокладывает для себя путь вглубь района, также через их распространяет литературу.

Слабее всех “Тарнава”. Этот немного ленивый, хотя работу вести может. Возле него нужно иметь энергичного человека, чтобы его немного двигал, ибо он любит засиживаться.

Более сильный “Боженко”. Это есть действительно революционер по крови и костям. Он даст себе совет в любой ситуации и выкрутится с любым заданием. “Боженко”, он же “Хмара”.

Всю полученную литературу пустили по району разными путями: распространяли ее рейдовые группы, через работающих в Галиции учителей, происходящих из Каменец-Подольской области, через людей прибываемых за хлебом, через специально высылаемых девушек – курьерок и т.п.

Проверкой установлено, что результаты распространения литературы положительные. Необходимо больше литературы, в которой ощущается недостаток.

За 1945 год мы укрепились в своих базах. В районе также провели некоторую работу (главным образом осенью). С весны думаем вырывать в район, только здесь возникает вопрос: – с кем? У нас нет кадров? Что мы имеем.

1. “Хвылевой” – имеет три районных и 29 боевиков (из них 6-8 более-менее подходящих, остальные барахло). Чотовый “Кармелюк” 26.XII.45 г. дезертировал, уворовав 8000 рублей денег, товар на сапоги и список сексотов Хотинского района. О нем, где он сейчас, пока еще не известно. Есть еще один санитар.

2. “Арсен” – командир боевки, “Остап” – может быть надрайонным СБ, 3 боевика.

3. “Чародей” – имеет два четовых (оба анархиста), одного районного, 12 боевиков (из них 2-3, что можно использовать). И это все. “Был” “Алексей” – это была школа для нас, но и этого забрали.

4. “Боженко” – имеет двух командиров боевок (один из них пожилой, больной, для рейдов слабый), 1 политвоспитатель боевки и 22 боевика, из которых 4-5 кое-как, а остальные барахло.

Итак, основная потребность у нас – это люди. Об этой потребности людей я уже несколько раз писал. Если будут кадры – работу поставим как следует, ибо возможности для этого есть большие, хотя и тяжелые.

В конце ноября я снова был у проводника “Вадима”, где возбуждал вопрос о людях. Кое-что пообещали и на этом закончили. Сейчас надрайон готовится к проведению учебных занятий со стрелками. Мне удалось достать пишущую машинку, на которой сейчас могу отпечатать некоторые материалы и облегчить надрайонные занятия.

*Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, спр. 15679/т. 1, арк. 91-94.
Копія.*

№ 137
ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ
ВІДДІЛУ К-РА “ХВИЛЬОВОГО”

17 квітня 1946 р.

Кам'янець-Подільський надр[айо]н
ЗВІТ

У другій половині жовтня 1945 р. повстанчий відділ під командуванням Х[вильового] зробив наскок на станицю стрибків у с. З.* Хотинського р-ну. Ціль акції – спровокувати і розігнати стрибків на Бесарабії та здобути нову зброю – самозарядні десятки (СВТ). Відділ зі заходом сонця рушив у дорогу та пройшовши 15 км. прибув біля год. 22-гої на означене місце. Село було розташоване під лісом. Повстанці підсунулись у село та стрінули на дорозі одного стрибка. До нього заговорили рускою мовою і він дезорієнтований спровокував решту стрибків. Стрибки приїхали були з Хотина з наради, та розійшлись домів, спати. Повстанцям вдалось зібрати 8 чоловік, в яких забрано 4 СВТ, 3 автомати, один кріс, 600 шт. набоїв, гранати, коробки до СВТ, ріжки до автоматів і ін. Командир відділу Х[вильовий] провів зі стрибками мітинг. Говорячи по російськи, виступив від імені вті-

* *Імовірно, повинно бути: с. Зарожанах*

качів ЧА, які після падіння Німеччини обернули свої багнети проти Сталіна, та боряться за побудову вільних нац[іональних] держав. На кінець вручив стрибкам листівки “Бійці і командири” та закликав, щоб вони більше не йшли на протинародню роботу.

На другий день НКВД всіх стрибків поарештувало та намагалося зорганізувати нову станицю, одначе ніхто не пішов. Більшовики 7 стрибків звільнили, а першого, що спровокував інших, засудили на 10 років тюрми. Стрибки ці, це українці, що їх переселили більшовики з Румунії.

В м. грудні 45 р., встановивши, що до цукрозаводу в с. Зарожана, Хотинського р-ну мають прибути керівники Хотинського НКВД на нараду комсомолу, що мала там відбутися – повстанчий відділ під командуванням Х[вильового] вирішив зробити акцію. Завдання було – здобути документи, щоб мати уявлення про роботу хотинського РО НКВД і НКГБ, здобути зброю, пістолі та уніформи.

Група повстанців днем переправилась через Дністер і лісом подалась в напрямі с. Зарожана. На місце акції прибули на год. 23. – Стежа підсунулась в напрямі ярко освітленого заводу коли враз завважила, що з центрального шосе Хотин-Чернівці повертає до заводу автомашина. Повстанці приспішили ходу, щоби разом із машиною увійти в браму заводу, одначе машина випередила їх, а браму закрито.

Через 15 хв. підійшов до брами ком. Х[вильвий] застукав у віконце залізної брами. Голос вартового: “Что Вы хотели?” Відповідь: “Я с военной части, еду с Черновец в Хотин. У меня спортилась одна машина. Я хочу позвонить по телефону в Хотин к своей части, чтобы выехала аварийная бригада...” і відразу, не чекаючи відповіді кількох повстанців відбили дошку з боку брами, ввійшли до середини, розброїли вартового та відомкнули браму. Ввійшли інші повстанці, знищили телефонну будку в брамі та розброїли без стрілу всіх інших вартових, що були на подвір'ї фабрики.

Розглянувши в якій кімнаті зібрались НКВД-исти і керівництво заводу ком. Х[вильвий] з кількома повстанцями вскочили до середини: короткі черги з автоматів і трьох НКВД-истів повалились мертві на землю, прочі – нач. РО НКВД, зам. нач. РО НКВД, декілька комсомольців та адміністраторів фабрики – перелякано піднесли руки. Всіх розброїли, розстріляли НКВД-истів, інших звільнили.

На акції здобуто: 4 пістолі Токарева, 1 наган, 1 кулеметну десятизарядку, 15 крісів, 4 шинелі та 5 офіцерських уніформів,

2 осідлані коні, 15 000 крб., машину до писання, 5 годинників, 3 офіцерські торби, 6 пар чобіт, 10 кг. цукру, документи й комсомольський архів.

Про нашу акцію скоро довідалось населення всієї області й це піднесло настрої буковинців. Факт став настільки відомий, що про нього була змушена повідомити обл. газета “Радянська Буковина”.

За зимовий період було поширено революційну літературу в таких місцевостях: Кам’янець-Подільськ, Жванчик, Ходорівці, Ластівці, Ляшковиця, Ісаківці, Княгинин, Нагірна, Рихта, Слобідка Рихтовецька, Завалля, Кізя, Кудринці, Війтківці, Врублівці, Хотинь, Зарожана.

Слава Україні!

17.IV.46 р.

/-/ Х[вильовий]

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 75, арк. 308. Копія.

№ 138

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАГОРОДЖЕННЯ

[Не раніше 1949 р.]

Повідомлення
про відзначення ГК УПА таких людей:

- 1) Кармелюка (з Будзанова, бойовик СБ) – Золотим Хрестом Бойової Заслуги II кл. (ЗХБЗ II);
- 2) Карпа (бойовик СБ з Білобожниччини) – Срібним Хрестом Бойової Заслуги I кл. (СХБЗ I);
- 3) Казку (працівничка НРП) – Срібним Хрестом Заслуги (СХЗ);
- 4) Карата (працівник ОСБ) – Бронзовим Хрестом Заслуги (БХЗ);

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 980. Копія.

№ 139
ВІДОЗВИ
1944 р.

№ 139
ЗВЕРНЕННЯ ДО ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

[1944 р.]

Видано в Тернопільщині

ПОЛЬСЬКОМУ НАСЕЛЕННЮ
західно-українських земель
до відома!

Незважаючи на кількакратні намагання з нашої сторони зладити польсько-українські відносини, польський провід і підпілля відповіли терором, доносами, провокаціями, вбивствами та грабежами, доконаними на українському населенню.

В зв'язку з тими підлими методами польської імперіялістичної верхівки, що замість воювати з гітлерівськими чи московськими окупантами, всю вагу своєї боротьби звертає проти безборонного українського населення. [З]гинули від куль польських бан[д] десятки і сотні невинних жертв, спалено і знищено десятки українських сіл. По селах і містах ЗУЗ гуляють озброєні польські банди, які мордують в жорстокий спосіб безборонних українських громадян. Крім цього польське підпілля в'яжеться з німецьким[и] та більшовицьким[и] імперіялістами. Для того, щоб при їхній помочі винищити як найбільше українського народу. Озвірілі імперіялісти йдуть радо назустріч польській вислужницькій роботі і на утіху польському населенню нищать і руйнують українські села, та стріляють без розбору вказаних поляками людей.

В останньому часі на терені Холмщини польські душогуби, яким мало української крові, вимордували в жорстокий спосіб кількясот українців, в тому багато жінок і дітей, при цьому спалили десятки сіл, а то й навіть цілі райони.

Дивитись на це довше не маємо змоги. Не можемо допустити до цього, щоби го[р]стка божевільних імперіялістів гуляла безкарно на наших землях і нищила безкарно наших селян та їх майно.

За терор відповідаємо терором!

Зазначуємо, що жодна польська протиукраїнська терористична акція не пройде безкарно, а стрінеться з нашою десятикратною відплатою. Український народ має настільки сили і права на свої землі, щоби пр[о]вчити засліплених імперіялізмом польських проводарів і доказати, що їм в Україні немає чого шукати. Ми проти польської держави немаємо жодних злих замірів, одначе на українських землях будувати її не дозволимо.

Щоби провчити розгуляну польську верхівку та припинити їхню бандитську роботу, як[у] вони виконують на терені Холмщини, стосуємо акти відплати на польському, ворожо до нас наставленому населенні, як відповідь на їхню бандитську роботу. При цьому зазначаємо, що наша відплатна акція буде десятикратною у відношенні до протиукраїнської акції на Холмщині. Вину за неї нехай поносять польські божевільні проводари, які довели до боротьби польсько-український народ.

Смерть вислужникам москви і берліна!
Смерть катам українського народу!
Хай живе фронт боротьби поневолених народів!

Українська Самооборона

Архів ЦДВР. – Ф. 9 (Збірка документів Миколи Лебеда; не описаний).

До

К ПРОВОДУ ОУН

в місці постю

В боях, у крові, в небезпеках, у неімовірно важких умовах праці і завжди в товаристві Смерти, яка кокетливо заглядала нам у вічі - прийшли ми до граничного стовпа, на якому видніє напис: "1949".

Рванули Густі і кольчі драти, перескочили глибокий рів та оглянулись.

Могили, березові хрести, вінки і багато-багато, прямо цілі стоси, тесаного каменя... Сходяче за нами Сонце кладе налі тіні на червоні від крові стрипу Сєрет, Гнізну, Збруч... Мерехтять сонячні промені на новому, широкому мості, перекиненому через український Рубікон...

Це 1948 рік.

Дивимось і зі здивуванням питаємо себе:

- Цевже ми дійсно живі!

Так, ми живі. Диві і міцні.

- Стяг, вперед! - даємо собі наказ. - На Схід! На Схід! до Сонця кладімо свій плях!

Затріпотів над нами червоно-чорний стяг і з "Воля або смерть" на зблідлих устах ми пішли...

.....

- ОУН! ОУН! - шумлять вітри...

- ОУН живе! - смігнуть будяччя...

- Вітай, ОУН! - радіють гори і степи...

В перший день Нового Року, в імені членів ОУН Тернопільщини, складаю Провідникові і членам К Проводу ОУН найщиріші побажання щастя, здоров'я, успіхів в боротьбі з ворогами України і багатьох-багатьох літ в Українській Самостійній Соборній державі.

С л а в а У к р а ї н і !

Г е р о я м С л а в а !

К - к

Постій, 1 січня 1949 р.

Вітальна листівка членів ОУН Тернопільщини з Новим, 1949 роком

№ 140
СЛУЖБА БЕЗПЕКИ

Не раніше 17 серпня 1950 р.

№ 140
СПРАВА НОМІНАЦІЙ ПРАЦІВНИКІВ СБ ОУН

[Не раніше 17 серпня 1950 р.]

Справа номінацій СБ, Г-3

Рішенням ГК УПА номіновані:

1.	Титар	- сотник	Служби Безпеки
2.	Орест	- поручник	Служби Безпеки
3.	Славко	- поручник	Служби Безпеки
4.	Шлях	- хорунжий	Служби Безпеки
5.	Подольян	- хорунжий	Служби Безпеки
6.	Клим	- хорунжий	Служби Безпеки
7.	Око	- хорунжий	Служби Безпеки
8.	Прокіп	- хорунжий	Служби Безпеки

[Всі] з датою старшинства 30 червня 1950 р.

(На основі записки д. 579 від 17 серпня 1950 р.)

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 790. Копія.

№ 141-148
ДОКУМЕНТИ ПРО ПОЛЕГЛИХ

Квітень 1944 р. – 15 серпня 1948 р.

№ 141
КОМУНІКАТ ПРО ЗАГИБЕЛЬ
ХОМИНА ВАСИЛЯ – “БОРИСА”

Квітень 1944 р.

КОМУНІКАТ

Обласного Проводу Організації Українських Націоналістів

Дня 13 лютого 1944 о год. 16-тій на шляху Ферлеїв – Мелна, пов. Рогатин, згинув геройською смертю при зустрічі з німецькими жандармами обласний Референт Пропаганди Тернопільської області, сл. п. Хомин Василь – “Борис” – “Єфрем”. Важко ранений ворожими кулями, добив себе з власної пістолі, щоби не попасти в руки ворогові

Сл. п. Хомин Василь – “Борис” уроджений 1922 р. в с. Загір’я Княгининецьке, пов. Рогатин, в середньо заможній родині. Освіту середню закінчив в Рогатинській гімназії. В ряди ОУН вступає зараз після приходу більшовиків на ЗУЗ в 1939 р.

Після втечі більшовиків сл. п. Хомин Василь – “Борис” організує при допомозі друзів ОУНМ* “Січ” в повіті Рогатин та стає її політично-виховним і духовим керівником. Він стає душею національно-політичного життя української молоді в цьому повіті. Коли німецький окупант проголошенням Генеральної Губернії і Райхскомісаріяту України перекреслив Акт 30 червня та пошматував знову українські землі, – сл. п. Хомин Василь – “Борис” виступає на Могилах Слави і зібраним масам українського народу заявляє отверто, що... “ми не признаємо жодних кордонів ні Дистриктів і боротьбу за УССД будемо продовжувати дальше проти того, хто посягає рукою по наші землі”.

* Так у тексті, імовірно, повинно бути: ОУН М[ельника] або ОУН М[олодіжну]

Удари німецького окупанта на ОУН Його не ломлять – навпаки – Він добровільно кидає всякі можливості легальної праці і переходить на підпільну роботу в Організації.

Завдяки своїй невсипущій праці та всесторонньому знанню, вибивається сл. п. Хомин Василь – “Борис” ступнево з повітового на окружного, а відтак на обласного Референта Пропаганди. Він працював не тільки у своїй області, але рівнож організував зав’язки пропагандивної роботи у двох сусідніх областях. За весь час своєї праці сл. п. Хомин Василь – “Борис” провів цілу низку вишкільно-політичних курсів, мобілізував біля себе гурт молодих людей, яких вишколював, виховував та вщиплював у їхні душі фанатичну любов до Святої Ідеї. В грудні 1943 р. починає видавати часопис “Самостійник” і стає його головним редактором. Одначе доля присудила йому видати тільки три числа, бо невблаганна смерть відірвала його від праці назавжди...

Ціле його життя повне героїзму і посвяти для Справи, завершує його така ж сама смерть. Смертю своєю кидає Він у вічі ворогам погорду до рабства. Його мета – жорстока і безнастанна боротьба за перемогу нової ідеї. На шлях її кинув весь свій труд і себе самого. А слова: “Наше життя це книга борні, а дружба – сонячне інтермеццо” – стали дороговказом і водночас заповітом для Друзів.

Сьогодні сл. п. Хомина Василя – “Бориса” немає вж[е] між живими. Одначе його геройська і незломна воля осталася з нами. Залишились і живуть його діла, освячені кров’ю, живуть ідеї, що світять провідною зорею його наслідникам. На своє місце він лишив тисячі нових борців з фанатичною любов’ю до Поневолоної Батьківщини. Гаряча кров Героя, пролита в морозний лютневий день в боротьбі з гнобителями України спрямовує до ще більш жорсткої боротьби лави нових борців за Самостійну Соборну Україну.

Час перемоги Ідеї, для якої жив і борювся сл. п. Хомин Василь – “Борис” уже не далекий. Український народ, ведений віщим духом Героїв, побіч яких став і Він, скине ненависне ярмо неволі, а на зрошеній кров’ю землі повстане Самостійна Соборна Українська Держава.

Обласний Провід
Організації Українських Націоналістів

Постій, в 40 день геройської смерті

Архів ЦДВР. – Ф. 9 (Збірка документів Миколи Лебеда; не описаний).

№ 142
СПИСОК ЗАГИБЛИХ ПРОВІДНИКІВ ТА
КОМАНДИРІВ ВІД 1 СІЧНЯ ДО 1 ЧЕРВНЯ 1945 Р.

Червень 1945 р.

Поділля

ВПАЛИ НА ПОЛІ СЛАВИ
 (неповний список жертв від 1.I до 1.VI.1945)

1.	Чугайстир	- Орг.Мо[б.] В.Ш.В.О “Лисоня”, згинув у бою з большевиками в січні 1945 р. біля села Козівка, Вел[икоб]ірківського р-ну Тернопільської області.
2.	Тятива	- Господарчий референт Тернопільської Округи, згинув у бою з большевиками в січні 1945 р. біля с. Козівка Вел[икоб]ірківського р-ну Тернопільської області.
3.	Максим	- Сотенний УПА, сот. “Полтавців”, згинув у бою з большевиками в січні 1945 р.
4.	Кок	- Сотенний УПА, сот. “Лісовиків”, згинув у бою з большевиками в січні 1945 р.
5.	Гліб – Артем	- Провідник ОУН Копичинецького надрайону, згинув у бою з большевиками в січні 1945 р.
6.	Арсе[н]	- Орг. Реф. ОУН Копичинецького надрайону, згинув у бою з большевиками в січні 1945 р.
7.	Ізидор – Струм	- Госп. Реф. “Поділля”, помер в лютому 1945.
8.	Кит	- Госп. Реф. Бережанської Округи, згинув у бою з большевиками в лютому 1945 в с. Слав’ятин, Підгаєцького р-ну.
9.	Соловій	- Реф. Пропаган[ди] Бережанського надрайону, згинув у бою з большевиками в лютому 1945 на хуторах Весела Гора біля Мозолівки, Підгаєцького р-ну.
10.	Волох	- Провідник ОУН Сатанівського надр[айо]ну Кам’янець-Подільської області. Згинув у бою з большевиками біля села Іванків, [Скала-Подільського] р-ну Тернопільської області.

11.	Каїн	-	Господ[арчий]Реф.Бережанськогонадр[айо]ну, згинув в бою з большевиками в лютому 1945 біля с. Волощина, Підгаєцького р-ну.
12.	Ярема	-	Провідник ОУН Борщівського надр[айо]ну, згинув через необережність від власної гранати.
13.	Гар	-	Заступник Реф. СБ “Поділля”, згинув у бою з большевиками біля села Синьків, Заліщицького р-ну Тернопільської області.
14.	Дік	-	Окр. Реф. СБ Чортківщини, згинув у бою з большевиками в березні 1945 р. біля с. Синьків, Заліщицького р-ну Тернопільської області.
15.	Супрун	-	Провідник ОУН Заліщицького надр[айо]ну, згинув у бою з большевиками в березні 1945 р. біля с. Синьків, Заліщицького р-ну Тернопільської області.
16.	Гриць – Захар	-	Б[увший] Окружний провідник ОУН Чортківщини, згинув у бою з большевиками в березні 1945 р. в с. Капустинці, Тлустецького р-ну Тернопільської області.
17.	Богдан	-	Окр.* Реф. ОУН Скалатського надр[айо]ну, згинув у бою з большевиками в березні 1945.
18.	Коц	-	2 сотенний УПА сотні “Орли”, згинув в бою з большевиками 12.III.1945 в лісничівці коло села Коб[иловолоки] Буд[а]нівського р-ну.
19.	Голуб’як Зенон [псевдо] Борис	-	Визначний, провідний член ОУН на СУЗ, провідник ОУН Кам[’янець]-Подільщини. Згинув у бою з большевиками 27.III.1945 р. біля села Бишки, Козівського р-ну Тернопільської області.
20.	Сич	-	Сотенний УПА сотні “Чорноморці”, згинув у бою з большевиками в [б]ерезні 1945 р.
21.	Тарас	-	Провідник ОУН Волочиського надр[айо]ну, Кам’янець[-П]одільської області, згинув в бою з большевиками в березні 1945 р.

* Так у тексті, імовірно, повинно бути: Орг[анізаційний]

22.	Гонта	- Орг. Реф. Бережанської округи, згинув в бою з большевиками в квітні 1945.
23.	Орленко	- Провідник ОУН Буцацького надр., згинув в бою з большевиками в квітні 1945 р.
24.	Тарас	- Орг. Реф. Пропаг[анди] Тернопільської округи, згинув в бою з большевиками в квітні 1945.
25.	Гук	- Довголітній член ОУН, бувший орг. Буч[ацької] Окр., кращий працівник СБ. Згинув у бою з большевиками 24 квітня 1945 р. в с. Рудники, Підгаєцького р-ну, що[б] не попасти живим в руки застрілився.
26.	Ворон	- Довголітній член ОУН, працівник СБ, згинув в бою з большевиками 24 квітня 1945 в с. Рудники, Підгаєцького р-ну, щоб не попасти живим в руки застрілився.
27.	Хмара	- Провідник ОУН Бережанського надр[айо]ну, згинув в бою з большевиками 23 квітня 1945 р. в селі Божиків, Підгаєцького р-ну, щоб не попасти живим в руки ворога застрілився.
28.	Чугайстир	- Орг. Реф. ОУН Скалатського надр[айо]ну, згинув в бою з большевиками в квітні 1945.
29.	Максим	- Реф. СБ "Поділля", згинув в бою з большевиками 24 квітня 1945 р. в селі Гаї Великі Микулинецького р-ну Тернопільської області.
30.	Леся і Ніна	- З округи УЧХ Чортківщини, згинув в бою з большевиками 6 травня 1945 біля села Більче Золоте, Борщівського р-ну.
31.	Крук	- Курінний УПА, згинув в бою з большевиками 7 травня 1945 біля села Сосулівка, Чортківського р-ну.

Архів ЦДВР. – Ф. 9 (Збірка документів Миколи Лебеда; не описаний)¹.

¹ Опубл.: Літопис Української Повстанської Армії. – Т.12: Третя подільська воєнна округа УПА ("Лисоня") / упор. Є. Штендера. – Торонто, 1989. – С. 85-87.

№ 143
СПИСОК ЗАГИБЛИХ ПРОВІДНИКІВ ТА
КОМАНДИРІВ У СЕРПНІ-ВЕРЕСНІ 1945 Р.

[Не раніше 15 вересня 1945 р.]

ЗГИНУЛИ

- 1) Назар і Іванка – 14.8.45 на передмістю Бережан
- 2) Рибак – Проців Іван, Надітичі, Стрийщина, 14.8.45 р. (рано), застрілився в криївці в Августівці
- 3) Гордієнко і пор. Довбня – 30.8.45 на світанку, забиті в засідці (або провокатором Ромком) під селом Лісники.
- 4) Юсько і Юнак – 31.8.45. Забиті провокатором в лісі к[оло с.] Лісник[и].
- 5) Всеволод – 1[...].9.45. Згинув у засідці в лісі к[оло с.] Лісник[и].
- 6) Максим – 4.9.45 застрілився ранений в куропатницькому зрубі.
- 7) Київський – 15.9.45, дострілився ранений під час наскоку стрибків на хату в Бишках, де він скривався.
- 8) Зуб.
- 9) Гук.

ЦДАВО, 3838, оп. 1, спр. 95, арк. 117. Оригінал. Рукопис.

№ 144
ПРОТОКОЛ ПРО ЗАГИБЕЛЬ ПРОВІДНИКА
“ДАНИЛА”

14 квітня 1946 р.

ПРОТОКОЛ
про смерть сл. п. Пров. Данила й його жінки

Дня 26.III.1946 р. Пров. Данило, його жінка, дд. Крига, Дмитро, Сокіл, Зенко, Олесь і я квартирували в криївці в дома Олесья.

Кожного дня мати або молодший брат Олесья передавали через винтелятор харчі та інформували нас про роботу більшо-

виків по селі. Якщо неможливо було говорити, брат Олеся писав карточку, вкладав її в розрізану бараболю або яблуко й кидав через винтелятор. Цього дня до нас ніхто не навідувався й на дворі не було чути жадного руху. Ми пояснювали собі, що більшовки могли вигнати господиню до лісу по норми дров. Олесь сказав, що йому мама говорила, що [можли]во поїде до млина. Та на ділі було це інакше.

Того дня більшовики з місцевого гарнізону (Криве) висилювали родин[и] підпільників, арештованих і вбитих. Прийшли також по рідню Олеся. Господиня зрозуміла наміри більшовиків – втекла, а брат О[леся] вийхав до млина не повідомивши нас про ситуацію. В дома лишився тільки дідо О[леся], який про криївку не знав. Більшовики поставили стійку (робили це в кожного, кого не застали в дома). Коли минув час, що нас повідомляли вилазити, тоді Пров. Данило сказав, що господиня може бути арештована і нам треба розбивати вхід і вилазити. Пропозицію Пров. активно підтримали дд. Дмитро й Сокіл. Пров. запитав мене як я думаю, я сказав, щоб лишитись ще на оден день. Цеї думки були: жінка Пров. і Зенко.

Коло год 2-ї (27.III.), за [наступний] час Провідник сказав Олесеві розбити вхід а д. Кризі виходити зараз за О[лесем]. На коли вхід був відчинений Пров. вийшов з криївки й сказав, що надворі впав сніг і воза на подвір'ю нема. Це нас впевнювало, що господиня кудись виїхала. На подвір'ю зауважено два сліди, що вели з дороги до хати.

Олесь і Сокіл пішли до хати, щоб розпитати про ситуацію, та двері від сіней були зачинені і вони почали стукати у вікно. З відтам ніхто не відзивався [...] голоси. За ініціативою д. Криги, ми вилізли на сосну недалеко криївки де був Провідник. З сосни почули розмову двох більшовиків, що йшли в нашому напрямі. За кілька хвилин прибуло більше [більшовиків] та почали обступати криївку де був Провідник. З криївки посипались стріли автомата і це змусило більшовиків заляг[ти]. Вони кликали: “панови пощо будете стрілятись – вилазять.”

Провідник відстрілювався через чотири години. Стріляля також і жінка (це говорили більш[овики]). Та положення було безвихідне. Останніми набоями відбирають собі життя обое в год. 15-й за м[ісцевим] ч[асом]. Більшовики кинули ще 6-ть гранат і змусили дядька [Диню Дмитра] (з с. Кривого) лізти до криївки витягати [трупі].

В перше витягнули жінку, потім Провідника. Казали шукати ще “за двома бандитами”. Не довіряючи дядькові спустився до ями більшовик та перевірів, що нікого нема виліз.

З розмови їх ми вичули, що їх є три гарнізони і Провідника викрили через розмову, що її підслухало двох більшовиків.

Тіла вбитих забрали до рай. осередку Козови. Там зробили знимки і тіло Провідника повезли до Чорткова.

14.III.1946*

/–/ Мирон

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 69. Копія.

№ 145 **ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАГИБЕЛЬ ПРОВІДНИКА** **“ДАНИЛА”**

1946 р.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Краєвий Провід Організації Українських Націоналістів з найглибшим сумом оповіщає революціонерів і повстанців та весь український народ, що 27 березня 1946 р. в лісі біля свого рідного села Кривого, Козівського району, Тернопільської області, згинув геройською смертю Краєвий Провідник Організації Українських Націоналістів Шанайда Іван – Нестор, Данило (друг Петро, Ярослав).

Окружений в лісі великою бандою енкаведівських посіпак, мимо важкої хвороби веде понад чотирогодинний бій, а останніми набоями стріляє свою жінку, яка була з ним і кінчить зі собою.

Організація, УПА і народ понесли в особі славної пам'яті Провідника Данила велику втрату. На шляху свого короткого життя (30 років) Він перейшов величний ріст – Він від 17 років член Організації, 1935 р. районний Провідник ОУН Бережанщини, в 1940 р. Повітовий Скалатщини, в 1941 р. Округний Тернопільщини, в 1942 р. Обласний Тернопільської Облaсті і врешті, в 1944 р. Краєвий Провідник.

Життєвий шлях Провідника Данила від юнака-самоука до Краєвого Провідника – це шлях палкого революціонера, загартованого в підпільній, суворій, революційній боротьбі, в багато-

* *Імовірно, повинно бути: 14.IV.1946*

літній самовідданий діяльності для добра українського народу. Революційна діяльніст[ь] селянського сина – сл. п. Провідника Данила є свідоцтвом живучості українських народніх мас, що видають зі себе такі могутні індивідуальності. Організаційна праця Провідника Данила залишила в житті Тернопільщини глибокий слід. Він виховав важливі кадри борців Української Революції, він високо підніс ідейно-політичний рівень населення в терені своєї діяльності. Власним прикладом він навчив, як палко і само-віддано треба працювати для добра Української Нації, як гідно і героїчно для неї в потребі вмирати.

Смерть сл. п. Провідника Данила розпалить в народі ще більшу ненависть до московсько-більшовицьких душоубів, вона викличе нове піднесення у революційній боротьбі з червоним окупантом.

Жорстоко пімстимо смерть нашого найкращого революціонера друга і визначного Провідника. Не дивлячись на найбільші і найболючіші втрати, будемо продовжувати боротьбу з ворогом, аж до повної над ним перемоги, аж до здобуття Української Самостійної Соборної Держави.

Ті[й] тяжкій, невблаганній, революційно-визвольній боротьбі за славним прикладом Провідника Данила, віддамо усі свої сили, не пожаліємо, як Він і життя свого.

Смерть сталінсько-більшовицьким гнобителям.
Хай живе УССД.
Хай живе ОУН і УПА.

Слава героєві Української Визвольної Революції
сл. п. Провідникові Данилові!

Краєвий Провід ОУН

Архів УСБУ в Тернопільській обл., ф. 6, інв. ж. 9, спр. 1074, пакет 1, с. 168 а. Копія.

№ 146
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАГИБЕЛЬ ПОВСТАНЦІВ
У КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬЩИНІ

[Не раніше 16 травня 1946 р.]

ПОВІДОМЛЕННЯ

Волох – ОеэбеейВлиизьВапрій* – член ОУН з 1941 року, вчитель. Окружний (за нім. окупації) і надрайоновий (під большевиками) провідник на Дунаївщині (Кам[’янець]-Под[ільська] обл.). Народився у 1914 році в селі Зеленче, Дунаївцького р-ну. Загинув 14 лютого 1945 року в с. Іванків Скала-Подільського р-ну, Тернопільської обл.

Тарас – Уабюб офевіеЭврп. – член ОУН з 1941 року. Окружний і надрайонний провідник на Ярмолинеччині, Кам[’янець]-Под[ільської] обл. Народився 1923 року в с. Сказинці, Ярмолинцького р-ну. Загинув з початком 1945 року.

Костенко – Сенів Юрко, народився 16.05.1923 року в с. Раків, Долинського р-ну на Станіславщині. Визначився як командир пвд. УПА в боях та рейдах на СУЗ. Згинув 26 серпня 1946 року біля с. Циган Скала-Подільського р-ну, Тернопільської обл.

ДАТО, ф. Р-3472, оп. 1, спр. 46, арк. 9. Копія.

№ 147
ПРОТОКОЛ В СПРАВІ ЗАГИБЕЛІ КОЛИШНЬОГО
КОМАНДИРА СКВ ДР. “ГОЛУБА”

30 вересня 1947 р.

ПРОТОКОЛ

в справі смерті б[увшого] командира СКВ чотового др. Голуба

Дня 2 серпня 1947 р. б[увший] командир СКВ чотовий др. Голуб, переходячи з с. Григорів до с. Підмихайлівці, в год. 8-ій

* Тут і далі використано кодування.

вечером, попав на засідку, яку зробили большевики в числі 15 чол. під командою лейт. Сайкіна. 4 групи большевиків розташувалися біля кладки по обох сторнах р. Свирж. В час коли др. Голуб переходив кладку з чотирьох сторін посипалися на нього ворожі кулі. Др. Голуб опинився в окруженні. Деякий час відстрілюється, опісля, бачучи безвихідне положення скаче до води і дострілюється з власної пістолі.

Тіло покійного др. Голуба большевики витягнули з води і забрали в район, звідкіля по кількох днях відвозять в Чаргівський ліс і потайки закопують а біля цього місця через кілька днів роблять засідки. Згодом тіло забрано і похоронено в родинному селі.

Сл. п. др. Голуб – це Зобків Степан, ур. 1904 р. в с. Підмихайлівці. В 1940 р. стає членом ОУН, а від 1944 р. стає командиром СКВ. На цьому пості залишається до кінця його існування. Будучи командиром цього відділу, виконує ряд боєвих акцій, м. ін. йому належить розгром ворога в славному Колоколинському бою, що відбувся в м. квітні 1945 р. Свій славний шлях революційної боротьби закінчує др. Голуб 2 серпня 1947 р.

Смерть др. Голуба сприймається з великим сумом.

Постій, 30 вересня 1947 р.

/-/ Руслан

*Архів ЦДВР. – Ф. 9 (Збірка документів Миколи Лебеда; не описаний).
Копія.*

№ 148

СПРАВА ЗАГИБЕЛІ СЛ. П. ПРОВ. “МІШІ”, “РИСЯ”, КОМ. “БОНДАРЕНКА” І ДРУЗІВ “ЛІЩІНИ” І “ОСТАПА”

15 серпня 1948 р.

Р. 31

СПРАВА СМЕРТІ

сл. п. пров. “Міші”, “Рися”, ком. “Боднарєнка” і друзів:
Бернартович Федора – “Ліщина” і Мороз Івана – “Остап”.

І. В місяці квітні 1947 р. під час Великодних свят до сл. п. пров. “Рися” приїхав сл. п. пров. “Міша”. Тут був він через цілий час свят, а відтак, коли по святах від’їжджав, залишив в Гуцал

Олекси (шваґер “Скали”) записку до своєї нареченої Олі. Коли за кілька днів до Олекси прийшов по записку Дмитрів Юрко (крамар), Олекса сказав, що його син Славко цю записку спалив, бо в селі були більшовики. При цьому він висловився, що в записці не було нічого важного тільки пров. “Міша” писав до Олі про якісь знимки.

Задеякий час мама Олі сказала, що більшовики з Підгаєцького р-ну показували їй чоловікові аналогічного змісту записку, яка складалася з трьох кусків пелюрки.

II. Около 12 червня 1947 р. до пров. “Рися” знову приїхав пров. “Міша”.

Дня 16 червня 1947 р. вечором пров. “Міша”, “Рись”, Івась і Федько пішли до с. Вівся та зайшли до Олекси. Відтак пров. “Міша” з Івасем пішли до Юрка, якого вдома не застали і сказали його жінці, щоб Юрко прийшов до Олекси. Опісля пров. “Міша” вернув назад до Олекси, а відтак знову з Івасем пішов до недалекого сусіда, де стояв під хатою разом з Лінкою і Олею. Пров. “Рись” і Федько залишились на подвір’ї в Олекси.

По якомусь часі до Олекси прийшов Юрко і пров. “Рись” післав його до пров. “Міші”. Коли Юрко відійшов кількадесять метрів від “Рися”, побачив на дорозі якогось молодого хлопця, який був накритий мішком. Одначе Юрко до нього ближче не приглянувся, бо цей хлопець минув його, пішов далше, а напроти Олексогого подвір’я затримався. Коли Юрко відійшов ще кілька кроків (був вже майже коло подвір’я де стояв пров. “Міша”, Івась, Оля і Лінка), побачив, що фосою хтось підкрадається. Як виявилось, були це більшовики. Зрівнявшись з Юрком перший більшовик вискочив з фоси, зловив одною рукою Юрка за горло, а другою почав робити коло нього ревізію. Юрко пробував кричати, але тоді більшовик його втихомирював і за кожним разом копав коліном в живіт. Зараз до них підійшов ще один більшовик, а всі інші пішли далше фосою в напрямі до Олекси. Провірівши Юрка ці два більшовики відпустили, а самі пішли за рештою. Тоді Юрко втік додому. Коли він був вже біля своєї хати почув стріли, а відтак побачив ракети.

Більшовики, відпустивши Юрка, пішли далше і коло Олекси стрінулись з пров. “Рисем” і Федьком. Між ними зав’язалась стрілянина, при чому “Рись” зістав ранений в ногу. Тоді він кинув гранату, яка вибухаючи ранила чотирьох більшовиків. Після цього більшовики відступили в один бік, а “Рись” через Олексове подвір’я виповз на город, а далше городами заповз під хату, де

мешкала Федькова родина й тут почав стукати до дверей. Коли вийшла Федькова мама, “Рись” післав її до господаря, на полі якого була криївка.

За декілька хвилин прийшов цей господар, Дзюнко, секретар с/ради і його батько, забрали раненого “Рися” і понесли в поле в напрямі до криївки. Около кілометр від криївки господар залишив пров. “Рися” з вищезгаданими людьми, а сам пішов до криївки. Цим людям він сказав, що йде на хутір Кадовби, де є повстанці і вони заберуть зі собою раненого.

По якомусь часі вернувся господар разом з Федьком і забрали “Рися” до криївки. Дзюнко з секретарем с/ради вернувся назад до села, а батько секретаря на цьому самому місці зачекав на господаря. Коли цей вернувся, вони пішли в напрямі на хутір Ригайлиху. Однак другого дня рано люди бачили їх в с. Вівсю від сторони с. Золотої Слободи.

Тимчасом більшовики, які ранили пров. “Рися” відступили зі своїми раненими на другу вулицю села, зайшли до хати, де самі сиділи до ранку, а господаря о/у кап. Виноградов вислав зі запискою до р-ну. Господар цей виїхав за село і пустив коні пастися, бо до р-ну вночі боявся їхати.

Дня 17.VI.1947 р. рано до с. Вівся приїхало більше більшовиків, яких частина пішла в поле (в напрямі, де була криївка), а Виноградов з частиною лишився в тому куті села, де вночі була стрілянина. Тут він приарештував Федькову маму, яку питав хто в неї був та вимагав, щоб вона сказала в який напрям пішли бандерівці зі села. Коли вона говорила, що в неї не було нікого, тоді Виноградов забрав її зі собою на город, а відтак стежкою, яку зробив, повзаючись, ранений пров. “Рись”, повів її на Олексів город. В той час на одному городі вона побачила Олексу, який сидів під соломою і говорив з якимось більшовиком (високого росту, блондин, молодий, накинений палаткою). З Олексового городу Виноградов забрав її назад додому і тут дальше допитував. Відтак, коли вона не говорила йому нічого конкретного, Виноградов побив її до безтями і так залишив в хаті. Опритомнівши, вона побачила, що Виноградов пішов на другу сторону вулиці до Ліско Ілька (вуличне прізвище – “сліпий”). Пізніше жінка Ліско Ілька говорила, що її син сидів у вікні і дивився на дорогу і тому до них приходив Виноградов.

Тимчасом більшовики, які пішли в поле, зараз за селом стрінули одного переселенця з с. Кального, Козівського р-ну, який вертав з с. Маловід, Золотниківського р-ну і забрали його зі собою. Як говорив цей переселенець, більшовики на роздоріжжі

недалеко криївки розділилися на дві групи, з яких одна пішла дорогою, що веде долом на с. Маловоди. Друга група, з якою і він йшов, пішла в тому самому напрямі, але горбом. На горбі ці більшовики посідали і на щось чекали.

За деякий час більшовики, що пішли долом натрапили на криївку і почалася стрілянина. Рівнож на стріли побігли і ці більшовики, що були на горбі.

Після зізнання цього переселенця і одного хлопця з с. Вівся, який в той час пас на полі худобу і його більшовики зловили та посилали до криївки, зараз коло входу до криївки лежав вбитий Івась, через межу в житі сл. п. пров. "Міша", а ком. "Боднаренко" був відбіг вже від криївки около 500 м. в сторону с. Вівся, де натрапив на другу групу більшовиків, що їхала з села. Сл. п. пров. "Рись" і Федько були в криївці. Коли Федька витягнули на верха, то він ще рукою в кишені шукав за гранатою. "Рись" знову лежав на ліжку з пістолем за пасом і мав забандажовану ногу вище коліна і в клубі.

Трупів сл. п. повстанців і матеріали, які були в криївці більшовики забрали до р-ну Козова.

Дня 15.8.1948 р.

/-/ 876

ДАТО, ф. Р-3472, оп. 1, спр. 46, арк. 1-2. Копія.

ДОДАТКИ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

- АБ – адміністративна боївка
АБН – Антибільшовицький блок народів
абс. – абсолювент
АВТ – (Автоматическая винтовка Токарева) Автоматична гвинтівка Токарева
АК – Армія Крайова
арх. – архів, архівний
б. – біля, близько
Бавдінст – (Baudienst) Будівельна служба [Німеччини]
Баншуц – (Bahnschutz) Залізнична охорона [Німеччини]
ББ – боротьба с бандитизмом
більш. – більшовик, більшовицький
бл. п. – блаженної пам'яті
бой. – бойовик, боївка
больш. – большевик, большевицький
б/п – безпартійний
б/парт. – безпартійний
бул. – булавний
бунч., бунчуж. – бунчужний
БХБЗ – Бронзовий Хрест бойової заслуги
БХЗ – Бронзовий Хрест заслуги
в з. – в заступстві
В. – відтинок
в.о. – виконуючий обов'язки
вд. – відділ
ВЗ ОУН – Великий збір Організації Українських Націоналістів
Веркшуц – (Werkschutz) заводська охорона [Німеччини]
вих. – виховник
військ. – військовик, військовий
віст. – вістун
ВКПБ – Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
ВО – воєнна округа, військова округа
ВОП – відділ особливого призначення
ВПЖ – військово-польова жандармерія
ВШ – військовий штаб
ВШВО – військовий штаб воєнної округи
г. – група
ГВШ – головний військовий штаб
ГДА – Галузевий державний архів
ген. – генерал
Гестапо (Гестапо) – (Geheime Staatspolizei) таємна державна поліція [Німеччини]
ГК – Головна команда
ГОП – Головний осередок пропаганди
ГОСП – Головний осередок пропаганди
госп. – господарчий
гр.-кат. – греко-католик, греко-католицький
д. – друг
д-г – друг
дд. – друзі
держ. – державний
дес. – десятник
д-р – доктор
др. – друг
ДУН – Дружини українських націоналістів
емпі – див. МП
з. КВ – заступник командира відтинка

з. сот. – заступник сотенного заст. – заступник
зах. – західний
збр. – зброяр
земвідділ – земельний відділ
Зондердінст – (Sonderdienst) Особлива служба [Німеччини]
ЗУЗ – Західні українські землі
ЗУНР – Західноукраїнська Народна Республіка
ЗХБЗ – Золотий Хрест бойової заслуги
ЗХЗ – Золотий Хрест заслуги
ім. – імені
інстр. – інструктор
інт. – інтендант
інф. – інформатор
к. пвх. – курінний політвиховник
К-а – Команда [відтинка]
КВ – командир відтинка, команда відтинка
КВШ – крайовий військовий штаб
кер. – керівник
кл. – клас (кляса)
коз. – козак
кол. – колонія
ком. – командир, командування
комунгосп – комунальне господарство
КОП – крайовий осередок пропаганди
КП – крайовий провід
КП(б)У – Комуністична партія (більшовиків) України
к-р – командир
КСМ – Комсомольська спілка молоді
кул. – кулеметник

кур. – курінний
кущ. – кущовий (кущевий)
лейт. – лейтенант
ЛК – Львівський край
м. п. – місце постою
май. – майор
МВД – (Министерство внутренних дел) Міністерство внутрішніх справ [СРСР]
МГГ – (Maschinen gewehr) кулемет [німецького виробництва]
МГБ – (Министерство государственной безопасности) Міністерство державної безпеки [СРСР]
мгр., мгр. – магістр (магістр)
міль. – мільйон
мйр. – майор
мм. – місяці
МП – (Maschinen pistole) пістолет-кулемет [німецького виробництва]
МТС – машинно-тракторна станція
м-ць – місяць
Н.а. – німецька армія
надр. – надрайон, надрайоновий (надрайонний)
напр. – наприклад
нар. – народився, народжений
нар. шк. – народна школа
народж. – народжений
нач. – начальник
НВЗ – надзвичайний великий збір
нім. – німець, німецький
НКВД – (Народный комиссариат внутренних дел) Народний комісаріат внутрішніх справ [СРСР]

НКВС – Народний комісаріат внутрішніх справ [СРСР]
НКГБ – (Народный комиссариат государственной безопасности) Народний комісаріат державної безпеки [СРСР]
нпр. – наприклад
о/у – оперуповноважений
ОББ – (Отдел по борьбе с бандитизмом) Відділ по боротьбі з бандитизмом [НКВС СРСР]
обл. – область, обласний
ок. – около
окр. – округа, окружний
ОО – окружний осередок
ООП – окружний осередок пропаганди
орг. – організація, організаційний
орг.-моб. – організаційно-мобілізаційний
орг.-перс. – організаційно-персональний
оргмоб – організаційно-мобілізаційний [референт]
ос. – осередок
ОіСУЗ – Осередні і східні українські землі
ОСБ – окружний служби безпеки, осередок служби безпеки
ОУН – Організація Українських Націоналістів
ОУС – Осередні українські землі
п. п., п/п – пункт параграф
ПВ – політвиховник відтинка
пвд. – підвідділ
пвх. – політвиховник
перс. – персональний

персон. – персональний
ПЗУЗ – Північно-західні українські землі
півд. – південний
півн. – північний
підвідд. – підвідділ
підполк. – підполковник
підреф. – підреферент
підст. – підстаршина, підстаршинський
підхор. – підхорунжий
ПК – Подільський край
пов. – повіт, повітовий
пов.ом. – повітовий оргмоб
політ. – політичний
полк. – полковник
поль. – польський
пор. – поручник
поч. – почет
ППД – (пистолет-пулемет Дегтярева) пістолет-кулемет Дегтярьова [виробництва СРСР]
ППС – (пистолет-пулемет Судаева) пістолет-кулемет Судаєва [виробництва СРСР]
ППШ – (пистолет-пулемет Шпагина) пістолет-кулемет Шпагіна [виробництва СРСР]
прац. – працівник
прим. – примірник
прис. – присілок
пров. – провід, провідник
пров. – провідник
проп. – пропагандист, пропагандистський
проф. – професор
ПСУЗ – Південно-східні українські землі
ПТР – (противотанковое ружье) протитанкова рушниця [виробництва СРСР]

рад. – радянський
рай. – район, районний
(районний)
райкомісаріат – районний військовий комісаріат
райспоживспілка – районна споживча спілка
райфінвідділ – районний фінансовий відділ
РБСБ – районна боївка служби безпеки
РВНО – Районний відділ народної освіти
рев. – революційний
реф. – референт, референтура
р-н – район
РО – (районный отдел) районний відділ
родж. – роджений
розв. – розвідник, розвідчий
рой. – ройовий
рос. – росіянин, російський
с/рада – сільська рада
СА – (SA – Sturmabteilung) Штурмові загони [Німеччини]
сан. – санітар
СБ – Служба безпеки
СБУ – Служба безпеки України
СВТ – (Самозарядная винтовка Токарева) Самозарядна гвинтівка Токарева [виробництва СРСР]
СД – (SD – Sicherheitsdienst) Служба безпеки [Німеччини]
сер. – середній
серж. – сержант
Сіпо – (Sipo – Sicherheitspolizei) Поліція безпеки [Німеччини]
СК – самооборонний куш
СКВ – самооборонний кущовий відділ

сл. п. – славної пам'яті
сов. – совітський
сот. – сотенний
сотн. – сотник
СПГ – самоосвітні повстанські гуртки
спец. – спеціальний
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СС – (SS – Schutzstaffeln) Охоронні загони [Німеччини]
сс. – села
СССР – (Союз Советских Социалистических Республик) Союз Радянських Соціалістичних Республік
ССУД – самостійна соборна українська держава
ст. – старший
ст. бул. – старший булавний
ст. віст. – старший вістун
ст. дес. – старший десятник
ст. стр. – старший стрілець
старш. – старшина, старшинський, старшинство
стр. – сторінка
стр. – стрілець
СУЗ – Східні українські землі
СХБЗ – Срібний Хрест бойової заслуги
СХЗ – Срібний Хрест заслуги
т. – точка
т. д. – так далі
т. зв. – так званий
тех. – технічний
тис. – тисячі
тов. – товариш
ТТ – (Тульский-Токарев) Тульський-Токарев [пістолет виробництва Росії / СРСР]
УВО – Українська Військова Організація

УГВР – Українська Головна
Визвольна Рада
укр. – українець, український
УНР – Українська Народна
Республіка
УНС - Українська народна
самооборона
УОТ – Українське освітнє това-
риство
УПА – Українська Повстанська
Армія
УПАЗ – УПА-Захід
ур. – уроджений
уродж. – уроджений
УРСР – Українська Радянська
Соціалістична Республіка
УССД – українська самостійна
соборна держава
УССР – (Украинская Советская
Социалистическая Респуб-
лика) Українська Радянська
Соціалістична Республіка
УЦК – Український централь-
ний комітет

УЧХ – Український Червоний
Хрест
характ. – характеристика,
характеризується
хор. – хорунжий
хут. – хутір
ЦДАВО – Центральний дер-
жавний архів вищих органів
влади і управління України
ц. р. – цього року
ЦК – центральний комітет
ч. – число
ЧА – червона армія
чл. – член
чол. – чоловік
чот. – чотовий
ЧП – червоні партизани
ШГ – штаб групи
шк. – школа
шт. – штук

СХЕМИ ПОДІЛУ УПА ТА ОУН

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ОУН

(зима 1943-1944 рр.)

округа	повіт
Бережанська	Бережани
	Зборів
	Перемишляни
	Підгайці
	Рогатин
Тернопільська	Збараж
	Копичинці
	Скалат
	Теребовля
	Тернопіль
Чортківська	Борщів
	Бучач
	Заліщики
	Чортків

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ ВО “ЛИСОНЯ” І ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛ. ОУН (СІЧЕНЬ 1944 Р.)

СОТНІ І КУРЕНІ ВО “ЛИСОНЯ”

(березень-травень 1944 р.)

К-р і штаб ВО

Бережанська округа

к-р “Кармелюк”

Курінь к-ра “Гонти”

к-р “Морозенко”

к-р “Корнієнко”

Курінь к-ра “Бондаренка”

“Бурлаки”

к-р “Чорний”

“Холодноярці”

к-р “Крук”

“Лісовики”

к-р “Кок”

Курінь к-ра “Яструба”

“Сіроманці”

к-р “Ворон”

“Орли”

к-р “Коц”

Тернопільська округа

Курінь к-ра “Романа”

“Буйні”

к-р “Гордій”

“Рубачі”

к-р “Ворон”

Чортківська округа

“Сірі вовки”

к-р “Бистрий”

к-р “Еней”

к-р “Лев”

к-р “Черник”

Курінь к-ра “Лемка”

к-р “Лемко”

к-р ?

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ ВО “ЛИСОНЯ” І ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛ. ОУН (ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1944 Р.)

СОТНІ І КУРЕНІ ВО “ЛИСОНЯ”

(серпень-жовтень 1944 р.)

К-р і штаб ВО

Бережанська округа

Курінь к-ра “Рена”

к-р “Рен”
к-р “Крилатий”
к-р “Голка”

Курінь к-ра “Лютого”

“Сіроманці”
к-р “Косач”
“Бурлаки”
к-р “Чорний”
“Полтавці”
к-р “Максим”
к-р “Довбня”
к-р “Кос”

Курінь к-ра “Бондаренка”

“Буйні”
к-р “Овоч”
“Рубачі”
к-р “Ворон”
“Холодноярці”
к-р “Крук”

Курінь к-ра “Остала”

“Лісовик”
к-р “Кок”
“Чорноморці”
к-р “Жук”
“Риболовці”
к-р “Меч”
Підстаршинська школа
к-р “Чос”

Чортківська округа

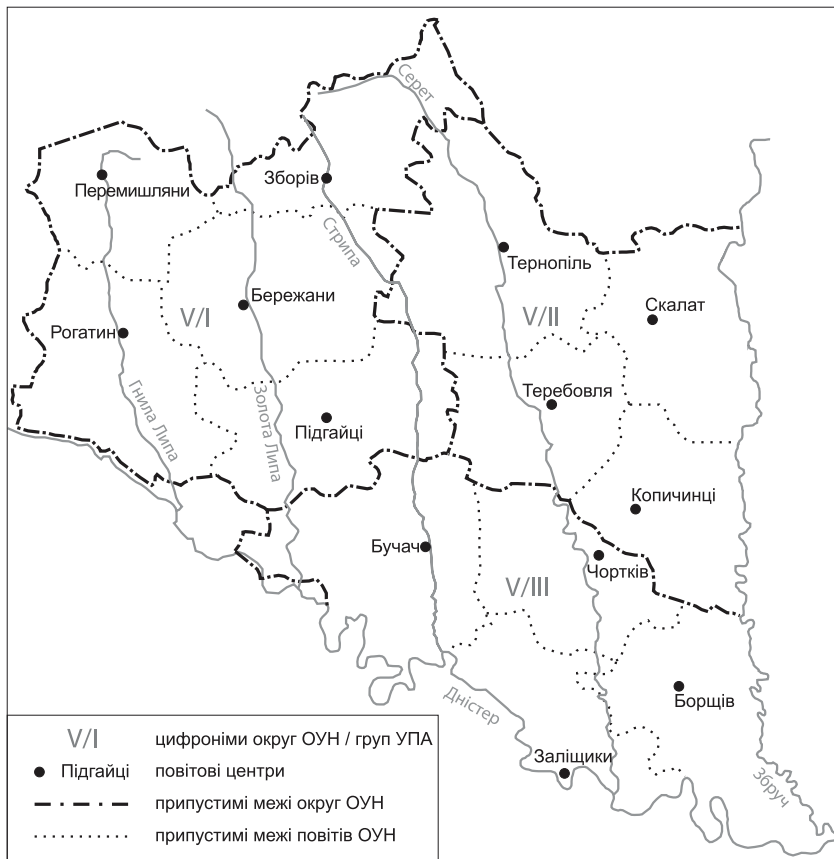
“Ім. Токаря”
к-р “Горліс”

Курінь к-ра “Гордієнка”

“Орли”
к-р “Коц”
“Сірі вовки”
к-р “Бистрий”

к-р “Козак”
к-р “Тур”
“Верховинці”
к-р “Горлорізі”
“Гайдамаки”
к-р “Ясьмін”
“Кубанці”
к-р ?

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ ВО “ЛИСОНЯ” І ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛ. ОУН (ЖОВТЕНЬ 1944 Р.)

СОТНІ І КУРЕНІ ВО “ЛИСОНЯ”

(січень 1945 р.)

К-р і штаб ВО

Бережанська округа

“Гайдамаки”
к-р “Ясьмін”

Курінь к-ра “Крука”

“Рубачі”

к-р “Гамалія”

“Холодноярці”

к-р “Овоч”

“Лісовик”

к-р “Крук”

Курінь к-ра “Левка”

“Сіроманці”

к-р “Косач”

“Полтавці”

к-р “Семен”

“Риболовці”

к-р “Меч”

Кам’янець- Подільська округа

к-р “Запорожець”

к-р “Могила”

к-р “Голуб”

Тернопільська округа

“Бурлаки”

к-р “Чорний”

“Орли”

к-р “Коц”

Чортківська округа

Курінь к-ра “Бистрого”

“Сірі вовки”

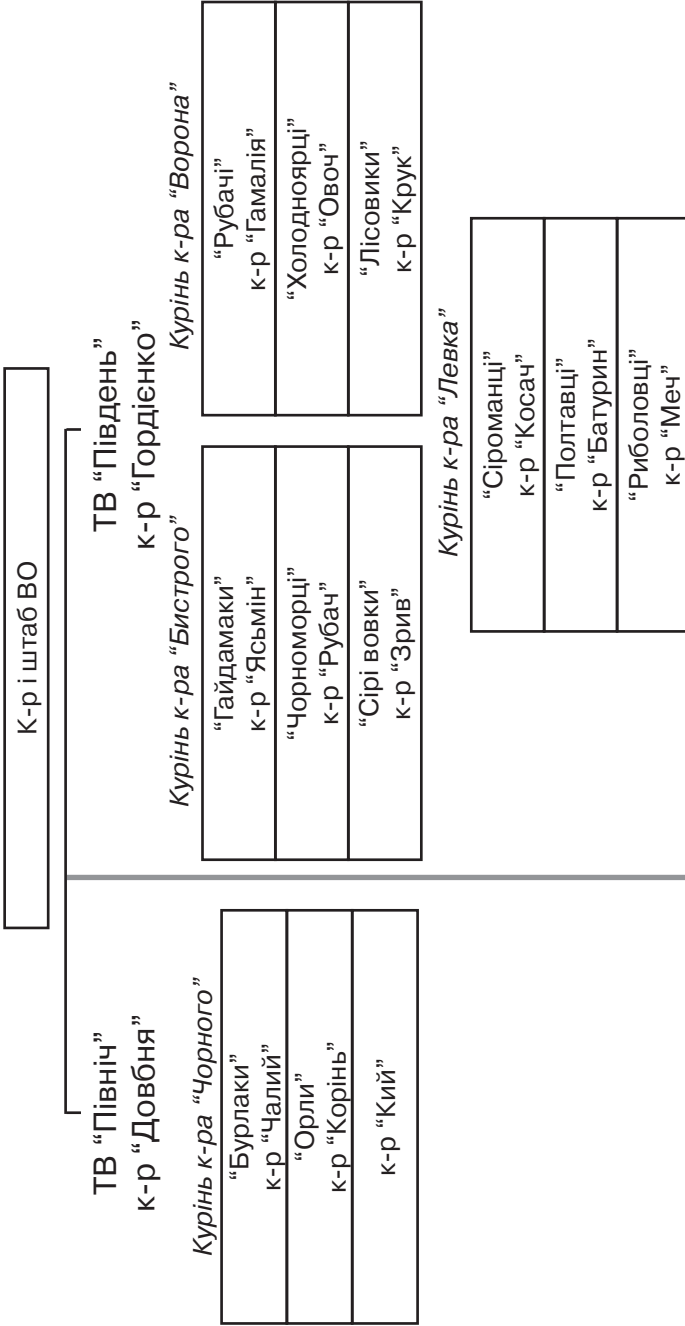
к-р “Хмель”

“Чорноморці”

к-р “Сич”

СОТНІ І КУРЕНІ ВО “ЛИСОНЯ”

(липень 1945 р.)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ ПОДІЛЬСЬКОГО КРАЮ ОУН

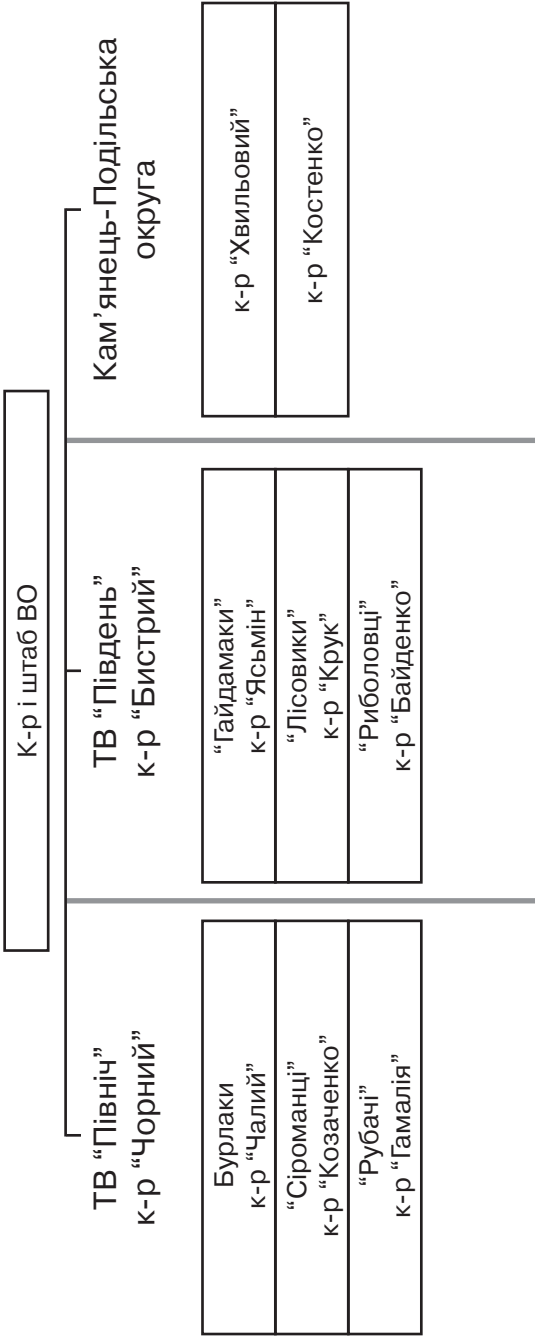
(1945-1949 рр.)

округа	надрайон	Район
Тернопільська	Тернопільський	Великобірківський
		Великоглибочецький
		Заложцівський
		Зборівський
		Козлівський
		Микулинецький
	Скалатський	Збаразький
		Новосільський
		Підволочиський
		Скалатський
	Кременецький	Великодедеркальський
		Вишнівецький
		Кременецький
		Лановецький
Почаївський		
Чортківсько-Бережанська	Бережанський	Шумський
		Бережанський
		Золотниківський
		Козівський
	Копичинецький	Підгаєцький
		Буданівський
		Гримайлівський
		Гусятинський
		Копичинецький
		Пробіжнянський
		Струсівський
	Теребовлянський	
	Буцацький	Бучацький
		Золотопотіцький
		Коропецький
		Монастириський
	Чортківський	Білобожницький
		Борщівський
		Заліщицький
		Мельнице-Подільський
Скала-Подільський		
Товстенський		
Чортківський		

Кам'янець-Подільська	Проскурівський	Волочиський
		Гвардійський
		Городоцький
		Меджибізький
		Михайлівський
		Ружичнянський
		Сатанівський
		Чорноострівський
	Яролинецький	
	Дунаївецький	Барський
		Віньковецький
		Деражнянський
		Дунаєвецький
		Миньковецький
		Муровано-Куриловецький
	Кам'янець-Подільський	Новоушицький
		Солобковецький
		Кам'янець-Подільський
		Орининський
		Смотрицький
	Вінницький	Староушицький
		Чемеровецький
		Вінницький
Вовковинецький		
Жмеринський		
Калинівський		
Летичівський		
Літинський		
Хмільницький		

СОТНІ ВО «ЛИСОНЯ»

(травень-червень 1946 р.)

**ПРОВІДНИКИ ТА ЧЛЕНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО
ОБЛАСНОГО (ПОДІЛЬСЬКОГО КРАЙОВОГО)
ПРОВОДУ ОУН**

Посада, референтура	Псевдо особи та рік
<i>Обласний (Крайовий) провідник</i>	Данило (1943-1946) Остап (1946-1947) Улас (1947-1952)
<i>Організаційна</i>	Бурлан (1944-1951) Бей (1945)
<i>Служба Безпеки</i>	Максим (1943-1945) Єфрем (1945-1947) МК-5 (1949-1950)
<i>Пропаганди</i>	Борис (1943-1944) Дем'ян (1944-1945) Улас (1945-1947) Євген (1947-1951)
<i>Військова</i>	Чугайстир (1943-1944) Остап (1944) Стрийський (1945-1947)
<i>Господарська</i>	Струм (1943-1945) Захар (1945)
<i>Фінансова</i>	Ярко (1944-1945)
<i>Зв'язку</i>	Холодний (1943-1944)
<i>Жіноча сітка/УЧХ</i>	Анна (1944-1945)
<i>Юнацтво</i>	Бурлан (1943) Улас (1943-1944)

**ПРОВІДНИКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МОБІЛІЗАЦІЙНІ РЕФЕРЕНТИ ОКРУГ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО (ПОДІЛЬСЬКОГО КРАЙОВОГО) ПРОВОДУ ОУН**

Округи	Окружні провідники	Окружні військові (орг-моб) референти	Працівники окружних військових (орг-моб) референтур
Бережанська округа	Юрко (1943-1945)	Бондаренко (1943-1944) Яскравий (1944) Човен (1944-1945)	Крук (1943) Марусяк (1944) Небога (1944-1945) Шах (1944-1945) Кит (1945)
Кам'янець-Подільська округа	Борис (1944-1945) Гомін (1945-1949) Скоб (1950-1954)	Сумний (1944-1945) Рубач (1945)	
Тернопільська округа	Мороз (1943-1944) Шах (1944-1947) Кайдаш (1947-1949) Олесь (1949-1952) Зенко (1952)	Дяченко (1943) Добриня (1943-1944) Бурлака (1944-1945)	Гранчак (1944) Суп (1944-1945) Буря (1943-1945) К. (1944)

<p>Чортківська округа</p>	<p>Володимир (1943-1944) Еней (1944) Захар (06.1944) Зеро (1944) Гриць (1944-1945) Улас (04-05.1945)</p>	<p>Петренко (1943-1944) Сосновий (1944-1945) Яскравий (1945)</p>	<p>Г. (1944) Босак (1944) Дніпро (1944)</p>
<p>Чортківсько- Бережанська округа</p>	<p>Яр (1945-1949) Крига (1949-1951) Клим (1951-1952)</p>		

ВІЙСЬКОВІ РЕФЕРЕНТИ ТА ПРАЦІВНИКИ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНД ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО (ПОДІЛЬСЬКОГО КРАЙОВОГО) ПРОВІДУ ОУН

Повіті/надрайони	Повітові військові (орг-моб) референти	Працівники повітових військових (орг-моб) референтур
<i>Бережанський повіт/надрайон</i>	Явір (1944) Чар (1944-1945)	
<i>Борщівський повіт</i>	Жар (1943) Калина (1944-1945)	
<i>Бучацький повіт/надрайон</i>	Горліс (1944-1945) Риска (1945)	Голос (1944-1945)
<i>Вінницький надрайон</i>		
<i>Дунаївецький надрайон</i>		
<i>Заліщицький повіт</i>	Риса (1943) Пугач (1944-1945)	Ігор (1944-1945)
<i>Збаразьський повіт</i>	Марко (1943-1944)	
<i>Зборівський повіт</i>	Корч (1943-1944) Ярослав (1944-1945)	
<i>Кам'янець-Подільський надрайон</i>	Кармелюк (1945)	
<i>Копичинецький повіт/надрайон</i>	Лесь (1944-1945)	
<i>Кременецький надрайон</i>		
<i>Перемишлянський повіт</i>	Довбня (1944-1945)	

Підгаєцький повіт	Змій (1943) Нечай (1944-1945)	Хміль Б. (1943-1944)
Проскурівський надрайон	Костенко (1945-1946)	
Рогатинський повіт	Нечай (1943) Кос (1944) Вівчар (1944-1945)	
Скалатський повіт/надрайон	Жук (1944) Дмитренко (1944-1945)	Свіжий (1944)
Тернопільський повіт/надрайон	Гордій (1943) Кармазин (1943-1944) Окунь (1943-1944) Капраль (1944) Зоренко (1944-1945)	
Теребовлянський повіт	Леонід (1943-1944) Бар (1944-1945)	Явір (1943-1944)
Чортківський повіт/надрайон	Орест (1944-1945) Отто (1945) Меткий (1945-1946) Промінь (1946-1948)	Білий (1945) Сірко (1944-1945)

КОМАНДУВАННЯ ВОЄННОЇ ОКРУГИ “ЛИСОНЯ”

посада, підрозділ ВШВО	керівники	співробітники
Командир ВО	Остап (1944) Степанович (1945) Стрийський (1946-1947) Остап (1947) Гулий (1947-1952)	
Шеф ВШВО	Бондаренко (1943-1947)	
Оперативний відділ (I)	Роман (1944)	
Відділ розвідки (II)	Гордієнко (1944-1945)	
Господарчий відділ (III)	Шершень (1944)	
Організаційно-мобілізаційний відділ (IV)	Чугайстир (1944-1945) Гордієнко (1945)	
Вишкільний відділ (V)		Чос (1944)
Політвиховний відділ (VI)	Архип (1944) Крига (1945-1946)	
Медичний відділ	Славко (1944-1945)	
Секретар		Брунець (1944) Дарка (1945-1947)
Почет		Грабар (1945-1946)

КОМАНДУВАННЯ ТАКТИЧНИХ ВІДТИНКІВ

(1945-1947 рр.)

тактичний відтинок	командири	члени команди відтинка
Тернопільський ТВ “Північ”	Довбня (1945) Чорний (1945-1946) Козаченко (1946-1947)	Ярема (1945-1946) Кармелюк (1945)
Чортківсько-Бережанський ТВ “Південь”	Крук (1945) Гордієнко (1945) Левко (1945) Бистрий (1945-1947)	

КЕРІВНИЦТВО УПА ТА ОУН

До реєстру включені наступні категорії командирів УПА та провідників ОУН:

УПА

– к-ри сотень (зокрема чот у статусі сотень);

– к-ри і почет куренів;

к-ри відтинків, члени і співробітники команд тактичних відтинків;

члени та співробітники військового штабу ВО.

ОУН

– повітові/надрайонні військові референти, к-ри польової жандармерії та розвідчих відділів при ПВК;

– окружні військові референти, співробітники окружних військових команд та окружні провідники;

– обласні/крайові провідники ОУН, члени обласного/крайового проводу ОУН;

– к-ри та підпільники із старшинським ступенем.

Псевдоніми, посади, ступені, відзначення і обставини арешту чи смерті подані станом на час перебування у ВО “Лисоня”.

“Андрій” (? – ?). Інструктор у радіошколі ВО “Лисоня” (1944). Імовірно походив з с. Вірлів Зборівського р-ну.

Андрусишин Микола (“Орел”; 1924, с. Хоробрів Козівського р-ну – 10.10.1946, біля с. Хоростець того ж р-ну). Член почту (ВПЖ) куреня к-ра “Бондаренка” (1944), бойовик при провіднику Зборівського р-ну ОУН; вістун; відзначений Вирізненням у наказі КВШ (1.01.1945).

“Арпад” (? – ?). Скерований із старшинської школи “Олені” у ВО “Лисоня” (10.11.1944), бунчужний куреня, скерований у ВО “Говерля” (07.1945); старший булавний, хорунжий.

Бабій Ярослав (“Богдан”, “Шах”; 1914, с. Великий Говилів Терехівського р-ну – 30.06.1947, с. Драгоманівка Козівського р-ну). Організаційний референт Тернопільської округи ОУН (1942-02.1944), провідник Тернопільської округи ОУН (1944-1947); відзначений Срібним Хрестом заслуги (02.09.1947).

“Байденко” (? – ?). К-р чоти у сотні “Риболовці” (10.09.1944-10.1945), заступник к-ра сотні (11.1945-02.1946), імовірно к-р сотні “Риболовці” (з 02.1946); булавний (1.01.1945).

“Бар” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Терехівщини (11.1944-1945). Можливо, що це Заболотний Михайло – “Лесь”.

Батринчук Григорій (“Захар”, “Кий”, “Остап”; 12.06.1914, с. Озеряни Борщівського р-ну – 10.03.1945, с. Капустинці

Чортківського р-ну). Окружний господарчий референт ОУН Чортківщини (1943-1944), виконував обов'язки провідника Чортківської округи ОУН (06.1944), господарчий референт крайового проводу ОУН (з 02.1945).

“Батурин” (? – 18.04.1946, с. Васючин Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.). К-р рою (1944-1945), к-р чоти у сотні “Полтавці (04.1945), к-р сотні “Полтавці” (1945-1946); булавний (1.01.1945).

Бедрій Теофіль (“Блакитний”; 1920, м. Івано-Франківськ – 19.08.1946, біля с. Свистільники, тепер с. Світанок Рогатинського р-ну). Закінчив школу (курси) політвиховників ВО “Лисоня” (06-07.1944), політвиховник сотні “Лісовики” (07.1944- літо.1946); булавний (1.01.1945), поручник (19.08.1946).

Безпалко Осип (“Андрій”, “Задорожний”, “Остап”; 1914, с. Бенів Золочівського р-ну Львівської обл. – 3.08.1947, с. Теляче Підгаєцького р-ну). Крайовий провідник ОУН Подільського краю (03.1946-08.1947), у наказі ГК УПА ч. 5/52 від 14.10.1952 р. відмічений як к-р ВО “Лисоня”; поручник, майор (з датою смерті); відзначений Срібним Хрестом заслуги (11.10.1952).

Бей Василь (“Вадим”, “Гулий”, “Євшан”, “Молдаван”, “Ткач”, “Улас” та ін.; 1922, с. Литвинів Підгаєцького р-ну – 23.05.1952, біля с. Чернихів Зборівського р-ну). Референт Юнацтва Тернопільського обласного проводу ОУН (1943-1944), переведений у референтуру пропаганди обласного проводу, проводив вишкіл пропагандистів (03-04.1945), окружний провідник Чортківської округи ОУН (04-05.1945), референт пропаганди ОУН Подільського краю (06.1945-08.1947), крайовий провідник ОУН Подільського краю і к-р ВО “Лисоня” (08.1947-02.1951, 11.1951-05.1952). Потрапив у полон 08.02.1951, погодився на співпрацю, повернувшись у підпілля зізнався в арешті і був реабілітований рішенням Проводу ОУН (15.05.1952); сотник-політвиховник (22.05.1952); відзначений Золотим Хрестом заслуги (25.07.1950), Срібним Хрестом заслуги (6.06.1948).

“Білий” (1922, з Чортківського р-ну – 14.04.1945, с. Кривеньке Чортківського р-ну). Керівник відділу розвідки при ПВК Чортківщини (1945).

Білинський Ярослав (“Бистрий”, “Сумний”; 1921 (за іншими даними – 1920), с. Товстенке Чортківського р-ну – 24.04.1946, м. Чортків). Військовий референт Кам'нець-Подільської області ОУН і к-р ВО “226” (1944), наказом КВШ УПА-Захід ч.9/44 від 25.11.1944 підпорядкований ВО “Лисоня”, імовірно призначений організаційно-мобілізаційним референтом ОУН Кам'янець-

Подільської округи, к-р куреня (12.1944-01.1945), 6.01.1945 потрапив у полон, пішов на співпрацю, розстріляний.

“Боднаренко” (? – 07.1944, біля с. Плоска Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Інструктор та к-р чоти в підстаршинській школі ВО “Лисоня” (04-07.1944); походив із СУЗ.

Бойко Єфрем (“Буря”; 1914, с. Дарахів Тереховлянського р-ну – 25.08.1945). Керівник господарчо-фінансової референтури та інтендант військової команди Тернопільської округи ОУН (1943-1945). Можливо правильне ім’я Володимир.

“Борис” (1921, с. Криве Козівського р-ну – 10.1944, с. Тростянець Бережанського р-ну). Секретар при обласному проводі ОУН (1943-1944).

“Босак” (? – ?). Керівник відділу розвідки окружної військової референтури ОУН Чортківщини (1944), інструктор при ПВК (з 09.1944). Можливо, це Козьменко Дмитро – “Босак”, “Павленко”, інструктор УПА, переведений у Чернівецьку округу ОУН (11.1944).

Брунець Роман (10.09.1923, с. Дзєцковіце (пол. Dziętkowice), Верушовського повіту, Лодзького воєводства Польщі – 09.1945). Секретар при ВШВО “Лисоня” (кін. 02-05.1944), інструктор у підстаршинській школі ВО (05-07.1944), ад’ютант к-ра сотні “Риболовці” (09-12.1944), відправлений на лікування, 9.01.1945 потрапив у полон, пішов на співпрацю, ліквідований СБ.

“Будило” (? – ?). К-р групи (куреня) (01.1945).

Будний Петро (“Вій”, “Ізидор”, “Струм”; 1920, с. Мозолівка Підгаєцького р-ну – 02.1945, с. Капустинці Чортківського р-ну). Господарчий референт обласного/крайового проводу ОУН (1943–1945).

“Бурлака” (“Вовк”; ? – 15.04.1945, с. Ігровиця Тернопільського р-ну). К-р сотні “Буйні” (05.1944-08.1944), імовірно певний час займався організацією артилерії (з 08.1944), військовий референт ОУН Тернопільської округи (11.1944-04.1945).

Верещинський Володимир (“Ясьмін”; 22.11.1916, с. Боків Підгаєцького р-ну – ?). Відправлений з групою добровольців у сотню УНС “Трембіта” (07.1943), к-р сотні “Гайдамаки” (02.1944-1946), 10-11.1944 сотня передана до ВО “Лисоня”, потрапив 29.10.1946 у полон, організував втечу з Чортківської тюрми (04.1947), повернувшись у підпілля та неотримавши довір’я переховувався сам на Підгаєччині; старший булавний, хорунжий (15.04.1945), поручник (22.01.1946); імовірно відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (1945–1946). Можливо, загинув у 1950-х на Підгаєччині.

“Вихор” (? – ?). Закінчив підстаршинську школу ВО “Лисоня” (весна 1944), к-р ВПЖ у курені к-ра “Романа” (1944), через хворобу переведений у теренову сітку Рогатинщини; старший вістун. Загинув у 1950-х.

“Вівчар” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Рогатинщини (1944-1945).

Вовк Мирослав (“Єфрем”, “Корнило”; 2.01.1920, м. Брно, Чехія – 29.06.1947, біля с. Ішків Козівського р-ну). Референт СБ крайового проводу ОУН (07.1945-06.1947).

Вовк Михайло (“Нечай”; 1912, с. Дички Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 27.08.1945, біля с. Підмихайлівці того ж р-ну). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Рогатинщини (1943-1944), надрайонний організаційно-мобілізаційний референт Рогатинщини (1945).

“Володимир” (? – ?). Окружний провідник Чортківщини (1943-15.02.1944), провідник на Чортківську та Тернопільську округи (02.1944). Імовірно, це Чайковський Михайло.

“Г.” (? – ?). Керівник розвідки при окружній військовій команді Чортківщини (1944). Імовірно, загинув у період 08–10.1944.

Гаврилишин Михайло (“Жук”; ?, с. Фащівка Підволочиського р-ну – 05.1947?). Військовий референт Скалатського повіту (1944).

Гавришків Дмитро (“Гар”; 1912, с. Пізнанка Гусятинського р-ну – 17.04.1945, с. Синьків Заліщицького р-ну). Підреферент СБ обласного/крайового проводу ОУН (1943-1945), к-р спец.відділу СБ (07-09.1944).

Галушак Василь (“Клич”; 1902, с. Лиса Підгаєцького р-ну – 09/10.1945, м. Підгайці). Імовірно організатор та к-р сотні УНС “Орли” (09.1943-20.11.1943), після реорганізації сотні переведений у підпілля. Потрапив у полон (27.09.1945), закатований у тюрмі.

“Гамалія” (“Дзвін”; ? – ?). К-р сотні “Рубачі” (кін.1944-1947), заступник к-ра куреня “Ворона” (1945); вістун, булавний, старший булавний (1.09.1946), хорунжий (1.11.1946); відзначений Срібною Зіркою (31.07.1946). Можливо, це Корчак Броніслав з Підгаєччини.

Гіммельрайх Костянтин (“Кий”, “Шелест”; 22.12.1912, с. Івангород Ічнянського р-ну Чернігівської обл. – 6.09.1991, м. Мельбурн Австралія). К-р відділу (01-08.1945), відправлений на Захід (09.1945).

Гладун Василь (“Чос”; 1916, с. Черче Рогатинського р-ну – літо? 1946, у Буданівському лісі Терехівського р-ну).

Інструктор підстаршинської школи ВО “Лисоня” (04-07.1944), к-р підстаршинської школи при загоні к-ра “Остапа” (08-09.1944).

“Голуб” (? – ?). К-р сотні у Кам’янець-Подільщині (12.1944-02.1945), к-р чоти у відділі к-ра “Кия” (02-08.1945), імовірно к-р самостійної чоти “Схід” (з 09.1945); вістун (1.12.1945); відзначений Срібною Зіркою (1.12.1945).

Голуб’як Зенон (“Борис”; 1919, с. Тустань Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – 27.03.1945, біля с. Бишки Березанського р-ну). Провідник Кам’янець-Подільської округи ОУН (12.1944-03.1945), можливо, був переведений у референтуру пропаганди крайового проводу ОУН (1945); відзначений Бронзовим Хрестом заслуги (2.09.1947).

“Горліс” (? – ?). Військовий референт ОУН Буцацького повіту (1944-1945), к-р самооборонної теренової сотні “Ім. Токаря” (09-10.1944).

“Горлоріз” (? – ?). К-р сотні “Верховинці” (09-10.1944).

“Грабар” (? – 07.1946, біля с. Тростянець Березанського р-ну). Член ВПЖ у курені к-ра “Бистрого” (1945), імовірно к-р почоту нач. штабу ВО “Лисоня” (1945-1946); відзначений Срібною Зіркою (1.12.1945).

“Грабок” (? – 30.10.1952, с. Курники Збаразького р-ну). Імовірно, к-р чоти важкої зброї у сотні “Сіроманці” (1944-1945), імовірно бунчужний сотні “Сіроманці”; старший булавний (1.1.1945), хорунжий (1.11.1946); відзначений Срібною Зіркою (31.07.1946). Походив із СУЗ.

“Гранчак” (? – ?). Окружний військовий інструктор Тернопільщини (1944).

“Гриць” (“Остап”; ? – 03.1945, с. Млинівці Теребовлянського р-ну). Окружний провідник ОУН Чортківщини (1944-1945). Можливо це Батринчук Григорій.

“Гроза” (“Охрим”, “Сад”; Скалатщина – ?). К-р сотні УНС “Буйні” (11.1943), за розгром відділу відданий під суд, понижений до к-ра рою у сотні “Буйні” (1943-1944).

Гуменюк Іван (“Архип”, “Сум”; 1921, с. Богатківці Підгаєцького р-ну – 22.08.1945). Референт пропаганди Березанської округи ОУН (1943-1944), організатор і начальник політвиховного (VI) відділу ВШВО “Лисоня” (05-26.10.1944), організатор і керівник школи (курсів) політвиховників ВО (06-07.1944), політвиховник куреня/загону к-ра “Остапа” (07-09.1944), редактор газети “Голос УПА”, переведений у КВШ УПА-Захід (10.1944); старший булавний.

Голяш Григорій (“Бей”; 19.08.1910, с. Бишки, Козівського р-ну – 16.06.1950, м. Львів). Імовірно проводив військову підготовку у Бережанській окрузі (08.1944), організаційний референт ОУН Подільського Краю (кін.1944-08.1945), можливо, паралельно очолював господарчу референтуру ОУН крайового проводу (04-08.1945), керівник пункту зв'язку (08-10.1945), відкликаний у розпорядження ЦП ОУН (з кін. 1945).

Гоянюк Василь (“Максим”; 1918, с. Спас Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. – 1.05.1945, с. Великі Гаї Тернопільського р-ну). Референт СБ обласного/крайового проводу ОУН (1943-1945), обласний провідник Тернопільської обл. ОУН у більшовицькій окупації (04-08.1944).

Даньків Богдан (“Сокіл”; м. Підгайці – 1946, с. Саранчуки Бережанського р-ну). Машиніст крайового проводу ОУН (1945-1946).

Джус Микола (“Явір”, “Ярема”; 1915, с. Долина Тербовлянського р-ну – 25.05.1944, с. Іванівка Тербовлянського р-ну). К-р жандармерії при ПВК Тербовлянщини (з 12.1943), районний референт СБ Тербовлянщини (1944).

Дидик Галина (“Анна”, “Ксеня” “Молочарка”; 17.04.1912, с. Шибалин Бережанського р-ну – 24.12.1979, м. Христинівка Черкаської обл.). Референт УЧХ обласного проводу ОУН (03.1944-03.1945), закінчила політвиховні курси (03-04.1945), переведена на зв'язкову ГК УПА (з 1945); відзначена Срібним Хрестом заслуги (22.11.1947), Бронзовим Хрестом заслуги (25.04.1945).

“Директор” (? – ?). Інтендант куреня к-ра Яструба (1944).

Дідур Антін (“Іван”, “Жар”; 1916, с. Іванків Борщівського р-ну – 18.11.1944). Військовий референт Борщівського повіту (1943-1944).

“Дмитренко” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Скалатщини (11.1944-1945).

Домчук Олексій (“Петренко”, “Старий”; 1913, с. Товтри Заставнівського р-ну Чернівецької обл. – 14.11.1945, там само). Військовий референт Чортківської округи ОУН (1943-1944), переведений у Чернівецьку округу ОУН (з 11.1944).

“Дорошенко” (? – ?). Медик-фельшер куреня к-ра “Лютого” (1944-1945), керівник курсу санітарів у курені (11-12.1944).

Друль Григорій (“Луговий”, “Славко”; 9.09.1921, с. Постолівка Гусятинського р-ну – 9.03.2005, м. Тернопіль). Аптекарь при референтурі УЧХ Тернопільського обласного проводу ОУН та начальник медичного відділу ВШВО “Лисоня” (04.1944-1945), закінчив курси лікарів ВО (10.1944), для підрозділів УПА організував курси

санітарів (кін.1944), 2.05.1945 потрапив у полон, засуджений під прізвищем Данилевич Сиверин.

“Дуб” (1922, Івано-Франківська обл.? – 3.11.1946, х. Чагарі с. Чистилів Тернопільського р-ну). Бунчужний сотні “Бурлаки” (1943-1944), к-р рою (1944-1945), к-р чоти у сотні “Бурлаки” (1945-1946); вістун, старший булавний, хорунжий (1.11.1946); відзначений Вирізнення у наказі КВШ (1.01.1945).

Дусик Іван (“Марцігель”; с. Мужилівичі Яворіського р-ну Львівської обл.- 6.03.1946 там само). К-р ВПЖ у сотні “Сіроманці” (04-09.1944), к-р ВПЖ у курені к-ра Яструба і к-ра “Левка” (09.1944-1945), імовірно к-р чоти у сотні “Чорноморці” (літо 1945); булавний (1.01.1945); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (15.04.1945).

Дутчак Василь (“Голос”; 6.01.1913, с. Переволока Бучацького р-ну – 09.1945?). Керівник відділу розвідки при ПВК Бучаччини (1944-1945).

Дяків Осип (“Черник”; 21.01.1924, с. Олесин Козівського р-ну – 2.07.1950, біля с. Краснопуца Бережанського р-ну). Скерований із старшинської школи “Олені” у ВО “Лисоня” (07.1944), к-р чоти у сотні к-ра “Голки” (08-09.1944), к-р районної боївки у Бережанщині (1945-1948), член почту крайового провідника (1948-1950); булавний, хорунжий (14.10.1948); відзначений Похвалою к-ра ВО (30.06.1948).

“Еней” (? – 22.05.1944, на полях між сс. Великі Чорнокінци і Давидківцями Чортківського р-ну). Окружний провідник Чортківської округи ОУН (з 15.02.1944), організатор відділів УПА у Чортківській окрузі, к-р сотні новобранців (05.1945).

Жаба Михайло (“Чабан”; 1918, с. Лопушне Міжгірського р-ну Закарпатської обл. – ?). Стрілець сотні “Сірі Вовки” (з 08.1944), к-р ВПЖ сотні “Сірі Вовки” (10.1944-1945), к-р ВПЖ куреня к-ра “Бистрого” та к-р охорони к-ра куреня (1945), переведений у Закарпаття (08.1945), потрапив у полон, пішов на співпрацю.

Жмурко Іван (“Орест”, “808”; 1922, с. Настасів Тернопільського р-ну – 28.07.1950, біля с. Рай Бережанського р-ну). Референт СБ Тернопільського повітового/надрайонного проводу ОУН (осінь 1944-08.10.1947), референт СБ Чортківсько-Бережанської округи ОУН (10.1947-07.1950); старший вістун, старший булавний (30.06.1948), поручник СБ (30.06.1950); відзначений Срібним Хрестом заслуги (5.07.1951), Срібною Зіркою (31.08.1949).

Жмурко Ярослав (“Окунь”; 1924, с. Настасів Тернопільського р-ну – 25.06.1945, там само). Військовий референт ОУН

Тернопільського повіту (осінь 1943-04.1944), референт СБ ОУН Великоборківського р-ну (02-04.1944) та Микулинецького р-ну (04-06.1945).

“Жук” (? – 01.1945?). К-р чоти у сотні “Буйні” (11.1943-08.1944), к-р сотні “Чорноморці” (08.1944-01.1945), поранений у вересні 1944; старший булавний (1.01.1945), хорунжий (15.04.1945); походив із СУЗ.

Заєць Михайло (“Влодко”, “Зенко”; 28.09.1921, с. Берлин Бродівського р-ну Львівської обл. – 03.12.1952, с. Конюхи Козівського р-ну). Бойовик ГК УПА (1944-1952), к-р охоронної боївки ГК УПА (1948-1950), провідник Тернопільської округи ОУН (1952); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (20.06.1952).

“Залізник” (? – ?). К-р чоти та, імовірно, інструктор у підстаршинській школі ВО (1944), імовірно, к-р чоти у сотні “Риболовці” (09.1944-1946); вістун, ст. вістун (1.1.1947).

“Запорожець” (? – 15.03.1945, с. Чорнокінці Великі Чортківського р-ну). К-р сотні у Кам’янець-Подільщині (12.1944-03.1945).

“Заренко” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Тернопільщини (11.1944-1945).

Зобків Володимир (“Кос”; 1906, с. Підмихайлівці Перемишлянського р-ну Львівської обл. – 28.08.1945 біля с. Підмихайлівці того ж р-ну). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт ОУН Рогатинщини (1944), к-р теренової самооборонної сотні Рогатинського повіту (1944-1945); імовірно хорунжий.

“Зрив” (? – ?). К-р сотні “Сірі Вовки” (06-09.1945), к-р сотні “Чорноморці” (1945); старший вістун, старший булавний (30.06.1948).

“Зрив” (? – ?). К-р чоти (1945-1946); старший булавний, хорунжий (1.11.1946).

Іваницький Мар’ян (“Промінь”, “Юрченко”, “П-5”, “55”; 1914, с. Застіноче Терехівлянського р-ну – 14.01.1951, с. Бровари Бучацького р-ну). Заступник референта пропаганди ОУН крайового проводу (1945-1951), редактор журналу “Революціонер-пропагандист”.

Івахів (“Гай”; ? – ?). організаційно-мобілізаційний референт ОУН повіту (1944-1945); старший булавний, хорунжий (1.01.1945). Ім’я не відоме.

“Ігор” (16.02.1925, ? – ?). Скерований із старшинської школи “Олені” у ВО “Лисоня” (II пол. 1944), керівник відділу розвідки при Заліщицькій ПВК (1944-1945); вістун. Справжнє ім’я - Провальний Ізидор (с. Межигір’я Монастириського р-ну).

“Ігор” (? – ?). К-р жандармерії при ПВК терену “Лиман” (до 10.1944).

“К.” (? – ?). Керівник розвідки при окружній військовій команді Тернопільщини (1944). Імовірно, загинув у період між 08-10.1944.

“Калина” (? – 02/03.1945?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Борщівщини (1944-1945).

“Кармелюк” (? – ?). К-р чоти у сотні “Сірі Вовки” (1945), військовий референт Кам’янець-Подільського надрайону ОУН (09-12.1945); булавний (1.01.1945). Імовірно, загинув на Шумщині (02-06.1946).

“Кармелюк” (? – ?). Член команди (імовірно к-р почету) Тернопільського ТВ “Північ” (1945); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (3.04.1945).

Кароль Мирослав (“Леонід”, “Святослав”; 1912, с. Романівка Терехівського р-ну – 28.05.1944, там само). К-р жандармерії при ПВК Терехівщини (1943), військовий референт Терехівського повіту (12.1943-05.1944).

Карпенко Дмитро (“Лютий”, “Яструб”; 1919, Миргородський р-н Полтавської обл. – 17.12.1944, смт. Стрілища Нові Жидачівського р-ну Львівської обл.). Вишкільник і к-р сотні УНС “Сіроманці” (06-11.1943), к-р куреня (20.11.1943-04.1944), на чолі сотні відправлений у ВО “Буг” на протипольський фронт (поч.04.-09.1944), к-р куреня (12.09-12.1944); хорунжий, сотник (16.12.1944); відзначений Золотим Хрестом бойової заслуги І кл. (22.04.1945), Бронзовим Хрестом бойової заслуги (1.01.1945).

“Касян” (? – 17.06.1945, с. Іванків Борщівського р-ну). Заступник к-ра групи (куреня) “Чубенка”, к-р групи (куреня) (з 24.01.1945).

Качанівський Михайло (“Качур”, “Скоб”; 1919, с. Кокільники Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – ?). Референт пропаганди ОУН Чортківського надрайону (1946-1947), провідник Чортківського надрайону (1948-07.1950), провідник Кам’янець-Подільської округи ОУН (07.1950-1954), потрапивши у полон пішов на співпрацю (з 11.1950); поручник-політвиховник (22.01.1952); відзначений Срібним Хрестом заслуги (20.10.1951).

Качорівський Ярослав (“Дніпро”; 07.03.1921, с. Кровінка Терехівського р-ну – 05.01.1945, с. Бабинці Борщівського р-ну). Скерований із старшинської школи “Олені” у ВО “Лисоня” (09.1944), керівник відділу розвідки окружної військової референтури ОУН Чортківщини (1944-1945); булавний.

Кедюлич Іван (“Довбня”, “Чубчик”; 12.12.1912, м. Перечин Закарпатська обл. – 30.08.1945 біля с. Лісники Бере-

жанський р-н). Направлений у ВО “Лисоня” (02.1945), к-р Тернопільського ТВ “Північ” (весна-08.1945), переведений у КВШ УПА-Захід, отримав призначення перейти у Закарпаття (08.1945); поручник, майор (30.06.1945); відзначений Вирізненням у наказі КВШ (1.08.1945).

Кіт (“Коц”; ?, м. Львів – 12.03.1945, лісництво Шваївка, с. Кобиловолоки Теребовлянського р-ну). К-р чоти у сотні УНС “Сіроманці” (09-11.1943), к-р сотні “Орли” (20.11.1943-1945); старший булавний, хорунжий (1.04.1945); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (14.01.1945). Ім’я не відоме.

“Клим” (? – ?). К-р сотні “Чорноморці” (07-08.1944), подальша доля невідома.

Коваль Степан (“Косач”; 1913, с. Молодинче Жидачівського р-ну Львівської обл. – 28.02.1946 с. Городище Мале Тернопільського р-ну). Ройовий у сотні УНС “Сіроманці” (23.06.1943-25.08.1943), к-р чоти у сотні “Сіроманці” (08-11.1943 та у 04-09.1944), вишкільник сотні “Орли” (20.11.1943-04.1944), к-р сотні “Сіроманці” (12.09.1944-02.1946); хорунжий (15.04.1945), поручник (1.01.1946); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги I кл. (25.04.1945), Бронзовим Хрестом бойової заслуги (14.01.1945).

Ковальчук Григорій (“Ворон”; 1917, м. Чернігів – 1963, с. Помонята Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.). Ройовий (23-30.06.1943), вишкільник (30.06-08.1943) і чотовий (25.08-11.1943) у сотні “Сіроманці”, к-р сотні “Сіроманці” (20.11.1943-04.1944), к-р сотні “Рубачі” (04-10.1944), к-р куреня (06-11.1945), під час інспекції відділів впав з коня, зламав ногу, відправлений на лікування, 24.11.1945 попав у полон; хорунжий (26.01.1944), поручник (15.04.1945); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (14.01.1945).

“Козак” (? – ?). К-р сотні, імовірно у Бережанщині (08-09.1944).

“Козаченко” (? – ?). Стрілець сотні “Сіроманці” (1943-1944), к-р польової жандармерії (кін.1944-весна 1945), комендант СБ у чоті к-ра “Соловейка” (1945-1946), к-р чоти у сотні “Сіроманці” (04.1946-06.1947), імовірно к-р сотні “Сіроманці” (1946-1947), к-р Тернопільського ТВ “Північ” і старшина для спеціальних доручень при окружному провіднику (09.1946-1947); хорунжий (1.02.1946).

Комар Іван (“Олесь”, “Калина”, “Шелест”; 1916, с. Лука Велика Тернопільського р-ну – 23.05.1952, біля с. Чернихів Зборівського р-ну). Провідник Тернопільського р-ну ОУН

(1943-1944), провідник Тернопільського повіту/надрайону ОУН (поч.1944-1947), організаційний референт ОУН Тернопільської округи (1947-1949), провідник Тернопільської округи ОУН (09.1949-1952); поручник-політвиховник (22.01.1952); відзначений Срібним Хрестом заслуги (15.06.1952), Бронзовим Хрестом заслуги (2.09.1947), медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (22.01.1949).

Комар Микола (“Змій”; 1912, с. Затурин Підгаєцького р-ну – 11.1943, м. Підгайці). Військовий референт ОУН Підгаєцького повіту (1943), заарештований німцями у рідному селі, розстріляний.

Корнафель (“Лемко”; ? – ?). К-р сотні, яка з підходом фронту розвинулась у курінь в Чортківській округі ОУН (01-03.1944); булавний, хорунжий (3.03.1944).

Королишин Василь (“Довгий”, “Лис”, “Явір”; 10.10.1911, с. Гиновичі Бережанського р-ну – 10.12.1950, там само). Організаційно-мобілізаційний референт ОУН Бережанського повіту (1944-1945).

Королюс Федір (“Холодний”; 1921, с. Жовнівка Бережанського р-ну – ?). Референт зв'язку Тернопільського обласного проводу (1943-1944), керівник радіошколи ВО “Лисоня” (1944). Можливо правильне ім'я Теодор

Корпан Михайло (“Чайка”; 1919, м. Підгайці -11.1946, біля с. Боків Підгаєцького р-ну). К-р чоти у сотні “Лісовики” (1945-1946); старший булавний, хорунжий (1.11.1946).

“Корч” (11.9.1915, ? – ?). Скерований із старшинської школи “Олені” у ВО “Лисоня” (II пол. 1944), заступник керівника відділу розвідки окружної військової референтури ОУН Чортківщини (1944-1945); старший вістун. Справжнє ім'я – Конопада Іван (с. Переволока Буцацького р-ну).

“Крук” (? – ?). К-р чоти (1945-1946), член (машиніст) спецгрупи “Скеля” (1949); хорунжий (1.11.1946); відзначений медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (31.08.1949). Можливо це Когут Богдан (1922, с. Кип'ячка Тернопільського р-ну – 17.09.1949, біля с. Колодіївка Підволочиського р-ну). Заступник провідника Скалатського надрайону (1947-1949).

Кузьма Богдан (“Борис”, “К-13”, “Кайдаш”, “Кубайчук”, “Юрко”; 1918?, с. Хватів Буського р-ну Львівської обл. – 14.08.1951, с. Малі Годомці Бердичівського р-ну Житомирської обл.). Референт СБ ОУН Тернопільської округи (05.1945-1950), провідник Тернопільської округи ОУН (07.1947-09.1949), переведений на ПЗУЗ ОУН (1950); відзначений медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (31.08.1949).

Кульчицький Іван (“Сич”; 1919, с. Росохач Чортківського р-ну – 24.04.1945, с. Шутромлинці Заліщицького р-ну). К-р чоти у сотні “Сірі Вовки” (1944), к-р сотні “Чорноморці” (01-04.1945); булавний (1.01.1945); відзначений Вирізненням в наказі КВШ (1.01.1945).

Курилас Ярослав (“Кармазин”, “Чорнота”; 18.08.1919, хут. Каплинці с. Медова Козівського р-ну – 23.03.1945, с. Вибудів Козівського р-ну). Військовий референт Тернопільського повіту (12.1943-03.1944), бунчужний сотні “Холодноярці” (1944-1945).

Курило Теодор (“Кіров”; 1922, с. Посухів Бережанського р-ну – 1945, Тернопільщина?). Працівник референтури СБ Тернопільського обл. проводу ОУН (1944-1945).

Куріца Степан (“Прокіп”, “Руслан”; 1922, х. Рудка с. Мар’янівка Тернопільського р-ну – 20.02.1952, с. Ванжулівка Лановецького р-ну). Керівник друкарні Тернопільського окружного проводу ОУН (до 1946), автор кількох бофонів, референт СБ ОУН Кременецького надрайону (1947-1951), імовірно очолював технічну ланку Кременецького надрайонного проводу (1946-1951), провідник Кременецького надрайонного проводу ОУН (05.1951-1952); хорунжий СБ (30.06.1950); відзначений медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (31.08.1949).

“Лев” (? – ?). К-р сотні новобранців у Чортківщині (05.1944).

Левчук Григорій (“Гомін”, “Жван”; ? – 20.11.1949 у Циганському лісі ?). Організаційний референт Кам’янець-Подільської округи ОУН (12.1944-04.1945), провідник Кам’янець-Подільської округи ОУН (1945-1949); відзначений Бронзовим Хрестом заслуги (7.05.1949), медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (10.10.1948). За іншими даними загинув 26.12.1949, с. П’ятничани Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.

“Лесь” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Копичинеччини (11.1944-1945).

Люлюк Петро (“Гонта”; ? – ?). К-р ВПЖ куреня к-ра “Романа” (1944), пішов на співпрацю (з 03.1945), походив з СУЗ.

Лютий Ілярій (“Дяченко”, “Роман”; 1912, с. Угорці, тепер с. Підгір’я Золочівського р-ну Львівської обл. – 23.08.1950, біля с. Віцинь, тепер Смереківка Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Військовий референт Тернопільської округи ОУН (1943-1944), начальник оперативного (I) відділу ВШВО “Лисоня” (1944-1945), к-р куреня (04-12.09.1944), поранений 13.08.1944 у бою під м. Козова, звільнений з УПА (1945).

“Максим” (? – 29.12.1944, біля присілка Кам’янки с. Мелна Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.). Бунчужний сотні

“Буйні” (11.1943-05.1944), к-р чоти у сотні “Буйні” (05-07.1944), к-р сотні “Полтавці” (07-12.1944); старший булавний, хорунжий (1.01.1945).

Манецький Степан (1923, м. Бережани – 01.1946, с. Лукавець Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.). Бунчужний куреня, поранений та відправлений на лікування (1945).

Маркіза Степан (“Гордій”, “Тур”; 1909, с. Довжанка Тернопільського р-ну – 29.11.1945, там само). Військовий референт ОУН Тернопільського повіту (1943), к-р сотні “Буйні” (12.1943-05.1944 і кін. 09-10.1944), після реорганізації сотні к-р чоти та заступник сотенного к-ра (05-09.1944), із розформуванням сотні переведений у склад Тернопільського повітового/надрайонного проводу; вістун, старший булавний (1.01.1945).

Марко (? – 29.08.1944, Збаражщина?). Військовий референт ОУН Збараського повіту (1943-1944).

Марусяк (? – ?). Мобілізаційний підреферент у Бережанській окружній військовій команді (1944), походив з Тернопільського повіту.

Матвій Іван (“Жулик”, “Левко”; 11.02.1917, с. Бунів Яворівського р-ну Львівської обл. – 7.03.1979, м. Кривий Ріг Дніпропетровська обл.). Бунчужний сотні “Сіроманці” (30.06.-09.1943 та поч. 04-09.1944), к-р чоти у сотні “Сіроманці” (10.09.1943-04.1944), ад’ютант к-ра куреня “Яструба” (09-12.1944), к-р куреня (12.1944-04.1945), к-р Чортківсько-Бережанського ТВ “Південь” і старшина для спеціальних доручень при окружному провіднику (08-12.1945), 10.02.1946 потрапив у полон; старший булавний, хорунжий (15.04.1945), поручник (1.01.1946).

Мигаль Павло (“Мармаш”, “Яр”; 13.07.1909, с. Шмитків, тепер с. Гута Сокальського р-ну Львівської обл. – 14.04.1950, с. Козівка Тернопільського р-ну). Провідник Чортківсько-Бережанської округи ОУН (05.1945-10.1949), переведений у склад референтури пропаганди краєвого проводу ОУН (1949-1950); відзначений Срібною Зіркою (30.06.1948).

МК-5 (“5”; ? – 28.06.1950, біля с. Рай Бережанського р-ну). Референт СБ крайового проводу ОУН (1949-1950). Можливо походив із Закарпаття.

Могила (? – ?). К-р сотні у Кам’янець-Подільщині (12.1944-02.1945).

Мотиль (“Мороз”, “Січовик”; ?, Борщівщина – ?). Окружний провідник ОУН Тернопільщини (09.1942-02.1944), переведений до КП ЗУЗ ОУН, попав у облаву біля с. Брикуля Струсівського р-ну, подальша доля невідома.

Мотиль Михайло (“Колос”, “Пластун”; 1924, с. Глинна Козівського р-ну – 29.06.1947, біля с. Ішків Козівського р-ну). Член Зборівського повітового проводу ОУН (1942-1944), направлений у школу кадрів ОУН, згодом у старшинську школу “Олені” (06-10.1944), направлений для праці у КВШ УПА-Захід (1944-1945), відправлений у ВО “Лисоня”, к-р чоти (1945-1946), працівник при крайовому осередку СБ (07.1946-06.1947); старший булавний, хорунжий (1.11.1946).

Мрочко Василь (“Зов”; 1918, с. Гиновичі Бережанського р-ну – 1944, с. Мечишів Бережанського р-ну). Інтендант куреня (1943-1944).

Муращик Василь (“Подолян”; 1915, с. Підгороддя Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 10.05.1951, с. Бодриківці Заліщицького р-ну?). Слідчий при осередку СБ Чортківсько-Бережанської округи (1944-1946), референт СБ Бучацького надрайону (осінь 1946-09.1949), провідник Бучацького надрайону ОУН (1949-1950), потрапив у полон 26.07.1950, погодився на співпрацю, повернувшись у підпілля зізнався в арешті; хорунжий СБ (30.06.1950); відзначений Срібною Зіркою (30.06.1948).

“Небога” (? – ?). Керівник відділу розвідки окружної військової референтури ОУН Бережанщини (1944-1945).

Небола Михайло (“Голка”; 18.08.1920, смт. Тересва Тячівського р-ну Закарпатської обл. – 1994, м. Дербі, Англія). Стрілець сотні “Бурлаки” (1943-1944), курсант підстаршинської школи ВО “Лисоня” (06-07.1944), бунчужний куреня к-ра “Романа” (07-08.1944), к-р сотні новобранців (08-09.1944), заступник к-ра сотні “Бурлаки” (09.1944-08.1945), відправлений на Захід (09.1945); старший булавний (1.01.1945).

Непір Петро (“Риска”; 1918, с. Переволока Бучацького р-ну – ?). Бучацький надрайонний військовий референт (1945).

“Нечай” (? – 14.01.1945, с. Саджавки Скалатського р-ну). К-р сотні у Кам’янець-Подільщині (12.1944-01.1945).

“Нечай” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Підгаєччини (1944-1945). Можливо це Безвушко Володимир (1921, с. Конюхи Козівського р-ну – 12.03.1945, с. Багатківці Тереховлянського р-ну).

Николишин Володимир (“Титар”, “Чайка”, “К-8”, “124”; 1924, с. Помонята Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 28.06.1950, х. Манівщина с. Кунинець Збаразького р-ну). Скерований у ВО “Лисоня” із старшинської школи “Олені” (II пол. 1944), працівник при референтурі СБ крайового проводу ОУН

(1945-1946), шеф канцелярії СБ ОУН крайового проводу (1946-1947), референт СБ Тернопільського надрайонного проводу (8.10.1947-09.1949), референт СБ Тернопільської округи ОУН (09.1949-06.1950); сотник СБ (30.06.1950); відзначений Срібним Хрестом заслуги (5.07.1951), медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (10.10.1948).

Нирка Василь (“Рен”; ?, с. Ценів Козівського р-ну – 04-07.1945, там же). К-р чоти у сотні “Бурлаки” (1943-1944), к-р сотні новобранців (08.1944), одночасно к-р куреня новобранців (08-09.1944), к-р сотні “Холоднярці” (1.10.-25.11.1944); здався в полон, пішов на співпрацю, ліквідований СБ.

Олесницький Яромір (“Ярий”; 27.12.1914, м. Власім Чехія – 13.02.1945, біля с. Поручин Бережанського р-ну). Лікар Бережанської округи ОУН (07.1944-02.1945), викладач на курсах лікарів ВО “Лисоня” (10.1944), працював над створенням посібника з медицини для УПА (1945); поручник, майор (14.12.1944).

Олійник Богдан (“Змій”, “Морозенко”; ?, с. Августівка Козівського р-ну – 1987, Англія). К-р сотні у Бережанщині (01-03.1944), керівник станиці зв’язку між районами, за іншими даними мобілізований у Вермахт (04-07.1944), вийхав на Захід.

“Орест” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Чортківщини (1944-1945).

“Острий” (? – 24.04.1945, с. Росохач Чортківського р-ну). Заступник к-ра групи (куреня) “Касяна” (1945).

Остяк Володимир (“Капраль”; 1912, с. Ігровиця Тернопільського р-ну – 9.06.1944, там само). Військовий референт ОУН Тернопільського повіту (1944).

“Отто” (? – ?). Військовий референт ОУН Чортківського надрайону (1945).

Паливага Василь (“Кремінь”; 10.01.1913, с. Гумниська Тербовлянського р-ну – 28.04.1944, с. Тростянець Бережанського р-ну). К-р чоти у сотні “Холоднярці” (03-04.1944), поранений 14.03.1944 у бою з ЧП, відправлений на лікування, оточений у шпиталі німецькими військами; старший булавний, хорунжий, поручник (15.04.1945).

Пелех Степан (“Коваль”, “Сокіл”; 1924, с. Могильниця Тербовлянського р-ну – 8.06.1947, с. Вербівці Тербовлянського р-ну). Заступник референта СБ крайового проводу ОУН (1945-1947).

Питльований Іван (“Гонта”, “Плугатар”; 1915, с. Заруддя Зборівського р-ну – 13.01.1946 хут. Деревлянки с. Тростянець Малий Золочівського р-ну Львівської обл.). К-р спецвідділу

ОУН (весна-осінь 1943), організатор та к-р куреня (осінь 1943-04.1944), провідник лінії зв'язку "К-В" (1944-1946).

Підгайна Теодозія ("Дарка"; 1923, с. Велика Березовиця Тернопільського р-ну – 21.01.1947, х. Гаї Шляхтинецькі Тернопільського р-ну). Машиністка при військовому штабі та к-рові ВО "Лисоня" (1945-1947); відзначена Бронзовим Хрестом заслуги (2.09.1947).

Пінязь Іван ("Око", "Сівач"; 1924, с. Голгоча Підгаєцького р-ну – 2001, м. Одеса). Референт СБ Чортківського надрайонного проводу (1944-осінь 1948), перебував на лікуванні через поранення (зима 1948-1949), Референт СБ Копичинецького надрайону ОУН (1949-1952), заарештований 10.11.1952, погодився на співпрацю, зробив спробу повернутися у підпілля, повторно заарештований та засуджений (08.1953); булавний (14.10.1947), хорунжий СБ (30.06.1950).

Поздик Йосиф ("Дем'ян", "Дорosh", "Євген", "Євтух" та ін.; 26.04.1921, с. Деренівка Тереховлянського р-ну – 12.01.1951, біля с. Броварі Буцацького р-ну). Референт пропаганди ОУН обласного/крайового проводу (весна 1944-05.1945, 08.1947-01.1951), заступник референта пропаганди крайового проводу ОУН (06.1945-08.1947), керівник технічного звена "До Зброї" (1950-1951); відзначений Срібним Хрестом заслуги (15.06.1952). За іншими даними загинув у с. Язловець Буцацького р-ну.

Польовий Омелян ("Вихор", "Остап", "Шухай", "Якір"; 3.01.1913, с. Ярчівці, Зборівського р-ну – 12.06.1999, м. Тернопіль). Військовий референт Тернопільського обласного проводу ОУН (1943-1944), к-р ВО "Лисоня" (кін. 1943-кін. 1944), к-р куреня (07-09.1944), к-р загону (09.1944); поранений 27.09.1944 в бою в Альбанівці, після одужання переведений у КВШ УПА-Захід (1945); хорунжий, поручник (14.04.1945); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (14.01.1945).

Поташник Григорій ("Кіндрат"; ? – ?). К-р ВПЖ куреня к-ра "Бистрого" (1945), пішов на співпрацю (1945).

Почигайло Ярослав ("Боярин", "Крук"; 1922, с. Боків Підгаєцького р-ну – 7.06.1951, біля с. Ласківці Тереховлянського р-ну). Скерований із старшинської школи "Олені" у ВО "Лисоня" (11.1944), к-р сотні "Лісовики" (01.1945-літо 1946), перебував при осередку СБ Чортківсько-Бережанської округи ОУН, референт СБ у Копичинецькому надрайоні ОУН (1947-1949), організаційний референт ОУН Копичинецького надрайону (08.1948-1949), провідник Копичинецького надрайону ОУН (1948-1951); старший булавний, хорунжий (1.10.1944), поручник (30.06.1951);

відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги I кл. (2.05.1951), Вирізненням в наказі КВШ (1.01.1946).

Приліп Омелян (“Кит”; 1923, с. Кудобинці Зборівського р-ну – 17.04.1945, по дорозі до округи?). Член ПВК Зборівського повіту (осінь 1944-1945), переведений до окружної військової команди Бережанщини, імовірно, інтендант.

Прокопишин Іван (“Бурлан”, “Буря”, “Модест”, “Прокіп”, “Григор”, “579” та ін.; 1921, с. Теляче, тепер с. Мирне Підгаєцького р-ну – 6.11.1951, х. Підболото біля с. Темногайці Шумського р-ну). Референт Юнацтва Тернопільського обласного проводу ОУН (1943), другий організаційний референт обласного проводу ОУН (з поч.1944), організаційний референт крайового проводу ОУН (1945-1951), кілька раз виконував обов’язки крайового провідника (II пол. 1947, з весни 1951); сотник-політвиховник (14.10.1951); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги I кл. (20.06.1952), Срібним Хрестом заслуги (25.07.1950), Бронзовим Хрестом заслуги (6.06.1948), медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (5.09.1950).

Проньків Василь (“Довбня”; 1920, с. Брюховичі Перемишлянського р-ну Львівської обл. – 25.08.1945, там само). Військовий референт ОУН Перемишлянського повіту (1944-1945), к-р теренової самооборонної сотні Перемишлянського повіту (08-10.1944).

“Пугач” (? – ?). Імовірно інструктор на підстаршинському курсі для СКВ при Чортківській окрузі (09-10.1944), організаційно-мобілізаційний референт ОУН Заліщицького повіту (1944-1945).

П’яла Петро (“Добриня”; 1914, с. Кобиловолки Тереховлянського р-ну – ? Тернопільщина). Військовий референт ОУН Тереховлянського повіту (06-12.1943), окружний військовий референт ОУН Тернопільщини (12.1943-1944).

Рак Петро (“Овоч”; 1917, с. Конюхи Бережанського р-ну – 01/04.1947). К-р чоти у сотні “Холодноряці” (03-08.1944), к-р сотні “Буйні” (08-10.1944), к-р сотні “Холодноряці” (25.11.1944-1946); хорунжий (15.04.1945), поручник (22.01.1946).

“Риса” (? , с. Цигани Борщівського р-ну – ?). Військовий референт Заліщицького повіту (з 05.1943).

“Роман” (? – ?). Бунчужний куреня к-ра “Яструба” (1944).

Романців Петро (“Корч”, “Семен”; 1920, с. Травотолоки Зборівського р-ну – 07.1945, Тернопільщина?). Військовий референт ОУН Зборівського р-ну (1943), військовий референт ОУН Зборівського повіту (1943-1944), працював у надрайонній екзекутиві (1944-1945), відправлений у східні райони Тернопільщини (07.1945).

Росоловський Дмитро (“Чугайстир”, “Чубенко”; 1919, с. Чесники Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 24.01.1945, с. Козівка Тернопільського р-ну). Військовий референт Тернопільського обласного проводу ОУН (1943), імовірно організатор і командир сотні УНС “Рубачі” (1943-1944), начальник організаційно-мобілізаційного (IV) відділу ВШВО “Лисоня” (1944-1945), к-р групи (куреня) (01.1945); старший булавний, хорунжий (17.02.1945).

Сенів Юрій (“Костенко”; 16.05.1928, с. Раків Долинського р-ну Івано-Франківської обл. – 26.08.1946, біля с. Цигани Борщівського р-ну). Заступник к-ра куреня “Сумного” (12.1944-01.1945), заступник к-ра сотні “Кия” (02-08.1945), к-р відділу та військовий референт Проскурівського надрайону ОУН (09.1945-1946); імовірно хорунжий (24.04.1945); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (2.09.1947), Бронзовим Хрестом бойової заслуги (30.06.1948).

“Сергій” (? – 21.04.1945, с. Колюхи Козіського р-ну). Політвиховник підстаршинської школи ВО “Лисоня” (1944), імовірно, політвиховник у сотні “Риболовці” (12.09.1944-04.1945).

Середюк Юліан (“Ярема”; 1913, с. Гніздочне, тепер с. Шляхтинці Тернопільського р-ну – 3.11.1946, х. Чагарі с. Чистилів Тернопільського р-ну). Провідник ОУН Збаразького р-ну (1942-03.1944), закінчив школу (курси) політвиховників ВО “Лисоня” (06-07.1944), політвиховник чоти у сотні “Лісовики” (1944), політвиховник куреня к-ра “Бондаренка” (1944-поч.1945), політвиховник сотні “Бурлаки” (1945), політвиховник Тернопільського ТВ “Північ” (1945-1946); старший вістун, хорунжий-політвиховник (1.11.1946).

“Сік” (? – ?). Керівник відділу розвідки при ПВК Підгаєччини (1944), імовірно походив із с. Шумляни Пігаєцького р-ну.

“Сірко” (15.08.1923, ? – ?). Скерований із старшинської школи “Олені” у ВО “Лисоня” (II пол. 1944), керівник відділу розвідки при ПВК Чортківщини (1944-1945); старший вістун. Справжнє ім'я – Сталений Степан (с. Раків Кут, тепер частина с. Постолівка Гусятинського р-ну).

Сказінський Ілярій (“Богданович”, “Кравців”, “Крига”, “СВУ”, “Тимчук”; 1921, с. Мшана Зборівського р-ну – 28.10.1951 м. Чортків). Референт пропаганди Зборівського повіту (1943), заступник референта пропаганди Бережанської округи (08.1943-06.1944), політвиховник куреня к-ра “Романа” (06-09.1944), політвиховник куреня к-ра “Яструба” (09-10.1944) і заступник політвиховника ВО “Лисоня” (06-09.1944), начальник політвиховного (VI) відділу ВШВО “Лисоня” (3.10.1944-08.1946), перебував

при організаційній реферантурі ОУН Подільського краю (1946-1948), організаційний референт Чортківсько-Бережанської округи (06.1948-09.1949), провідник Чортківсько-Бережанської округи (09.1949-05.1951), 2.05.1951 потрапив у полон, засуджений до смертної кари через повішання; старший булавний-виховник, хорунжий-виховник (15.04.1945), поручник-виховник (22.01.1946); відзначений Срібним Хрестом заслуги (20.06.1952), Бронзовим Хрестом заслуги (5.09.1950), Вирізненням в наказі КВШ (1.01.1946).

“Скала” (? – ?). Повітовий військовий інструктор та повітовий організаційно-мобілізаційний референт, імовірно у Копичинеччині (1944).

Скринчук Микола (“Хмель”; 1922, с. Подоляни Старосинявського р-ну Хмельницької обл.- ?). К-р чоти у сотні “Сірі Вовки” (кін. 1944-1945), к-р сотні “Сірі Вовки” (01-06.1945), поранений у бою 15.06.1945 попав у полон, подальша доля невідома; булавний (1.01.1945).

“Славко” (? – ?). Районовий референт СБ; поручник СБ (30.06.1950).

Сов’як Петро (“Промінь”; 1914, с. Глибочок Борщівського р-ну – 19.12.1948, с. Стрілківці Борщівського р-ну). К-р чоти, імовірно СКВ (1946), надрайонний військовий референт Чортківщини (1946-1948); булавний (01.01.1947).

“Сосновий” (? – ?). Організаційно-мобілізаційний референт ОУН Чортківської округи (11.1944-1945).

“Спартак” (? , Рівенська обл. – 15.01.1945, Мала Лука Гусятинського р-ну). К-р сотні у Кам’янець-Подільщині (12.1944-01.1945); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (30.06.1948).

“Степанович” (“Степанівський”; ? – ?). К-р ВО “Лисоня” (1945-1946). Можливо, це Шанайда Іван.

“Степовий” (? – ?). К-р відділу УНС у Борщівському повіті (10-11.1943), потрапив у німецький полон, пішов на співпрацю.

Стецко Іван (“Меткий”; 1921, с. Стрілківці Борщівського – 25.05.1946, біля с. Сапогів Борщівського р-ну). Керівник районної військової реферантури Борщівщини (1944-1945), к-р чоти, імовірно СКВ (1945-1946), військовий референт ОУН Чортківського надрайону (07.1945-05.1946); старший булавний (1.01.1947).

“Стріла” (? – ?). Керівник відділу розвідки при ПВК Бережанщини (1944), імовірно походив із с. Шумляни (зараз с. Підлісне) або с. Лапшин Бережанського р-ну.

“Суп” (? – 15.04.1945, с. Ігровиця Тернопільського р-ну). К-р ПВК, імовірно у Копичинеччині, поранений 09/10.1944, відправлений на лікування, заступник окружного військового референта Тернопільщини (11.1944-04.1945).

“Тур” (? – ?). Провідник р-ну ОУН у Підгаєцькому повіті (1943-1944), к-р сотні у Підгаєччині (09.1944).

Хандій Дмитро (“Корнієнко”; 1921, Комишнянський р-н Полтавської обл. – 10.09.1945, с. Козівка Тернопільського р-ну). К-р чоти у спецвідділі к-ра “Гонти” (весна-осінь 1943), к-р сотні у Бережанщині (10.1943-03.1944), імовірно, к-р самостійної чоти “Схід” (08-09.1945), отримав призначення на пост надрайонного військового референта ОУН у Кам’янець-Подільській окрузі (09.1945); вістун, старший вістун (1.12.1945); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (5.09.1945), Срібною Зіркою (1.12.1945).

Хамчук Петро (“Бистрий”, “Рубай-Гад”; 26.07.1919, с. Великі Чорнокінці Чортківського р-ну – 12.01.1948, ?між с. Киданів і Бобулинці Бучацького р-ну). Організатор і к-р сотні “Сірі Вовки” (11.1943-02.1945), к-р куреня (1945), інструктор підстаршинської школи ВО “Лисоння” (весна 1945), к-р Чортківсько-Бережанського ТВ “Південь” і старшина для спеціальних доручень при окружному провіднику (12.1945-1947), організаційний референт Чортківсько-Бережанської округи (1946-1948); старший булавний, поручник (22.01.1946), сотник (22.01.1947); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги I кл. (7.10.1946), Бронзовим Хрестом бойової заслуги (1.01.1946), Срібною Зіркою (1.01.1947).

“Хвильовий” (? , Дніпропетровщина – 06.1946). Кам’янець-Подільський окружний референт пропаганди (1945), Кам’янець-Подільський надрайонний провідник (10.1945-06.1946), к-р “повстанчого відділу” (кін. 1945-1946); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (02.09.1947), Бронзовим Хрестом бойової заслуги (30.06.1948).

Хміль Богдан (9.05.1921, с. Шумляни Підгаєцького р-ну – 21.04.1944, там само). Керівник відділу розвідки при ПВК Підгаєччини (1943-1944).

Хома Михайло (“Довбуш”, “Збуй”, “Обух”, “Юрко”; 1909, с. Литвинів Підгаєцького р-ну – 16.04.1946, біля с. Котів Бережанського р-ну). Провідник Бережанської округи ОУН (05.1943-04.1945), поранений у бою, відправлений на лікування, надрайонний провідник ОУН Бережанщини (1945-1946); відзначений Срібним Хрестом заслуги (25.04.1945).

Хомин Василь (“Борис”, “Донцов”, “Єфрем”; 1922, с. Загір’я Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 13.02.1944, між сс. Ферлеїв-Мелна Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.). Референт пропаганди Бережанської округи ОУН (1943), референт пропаганди Тернопільської обл. ОУН (1943-1944), засновник і головний редактор газети ОУН “Самостійник” (12.1943-1944); відзначений Бронзовим Хрестом заслуги (15.04.1945).

Федик Богдан (“Крук”; 12.02.1919, с. Мечишів Бережанського р-ну – 7.05.1945, біля с. Сосулівка Чортківського р-ну). Керівник відділу розвідки окружної військової референтури ОУН Бережанщини (1943), чотовий підстаршинської школи ВО “Лисоня” (01-02.1944), к-р сотні “Холодноярці” (03.1944-27.09.1944), поранений 27.09.1944 в бою в Альбанівці, після одужання к-р куреня (01-05.1945), к-р віддинку “Стрипа” (Бережанська група, весна 1945); старший булавний (1944), хорунжий (15.04.1945), поручник (7.05.1945); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (25.04.1945).

Фіголь Корнило (“Зеро”; 1920, с. Мужилів Підгаєцького р-ну – 1944, м. Чортків?). Провідник Чортківської округи ОУН (1944).

“Чайка” (? – ?). К-р чоти (1945-1946); старший булавний, хорунжий (1.11.1946); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (25.04.1945). Можливо це Пайкуш Михайло, чотовий сотні “Бурлаки”.

“Чалий” (? – ?). К-р чоти у сотні “Бурлаки”, к-р сотні “Бурлаки” (літо 1945-1946); булавний, старший булавний, хорунжий (1.11.1946); відзначений Срібною Зіркою (1.12.1945).

“Чар” (? – ?). Повітовий організаційно-мобілізаційний референт Бережанщини (1944-1945).

“Черник” (? – ?). К-р сотні новобранців у Чортківщині (05.1944).

Чіп Петро (“Кармелюк”, “Ярослав”; 1909, с. Оліїв Зборівського р-ну – 8.04.1945, там само). Повітовий військовий референт ОУН Зборівщини (1942-1945), організатор СКВ (1944), організатор та к-р сотні УПА (весна 1944).

Чмир Петро (“Грім”, “Крилатий”; 1902, с. Мечишів Бережанського р-ну – 18.06.1945, там само). Бережанський районний провідник ОУН (1943-1945), к-р сотні новобранців (08-09.1944).

“Човен” (? – ?). Організаційно-мобілізаційний референт ОУН Бережанської округи (1944-1945).

Чопей Василь (“Семен”; 1922, с. Боків Підгаєцького р-ну – імовірно 04.1945, біля с. Яглуш Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.). К-р чоти у сотні “Полтавці” (07-12.1944), к-р сотні “Полтавці” (1945); булавний (1.01.1945), старший булавний, хорунжий (1.01.1945).

Чорний (“Свіжий”; ?, с. Лежанівка Гусятинського р-ну – ?). Керівник розвідки при ПВК Скалатщини (1944). Ім’я не відоме.

Чорний Ярослав (“Корінь”; 1917, с. Шумляни Підгаєцького р-ну – 1945, біля с. Словятин Підгаєцького р-ну). К-р чоти у сотні “Орли” (1944-1945), к-р сотні “Орли” (від 03.1945); булавний (1.01.1945).

“Чубатий” (? – 30.10.1952, с. Курники Збаразького р-ну). Інтендант сотні “Сіроманці” (04-09.1944), заступник інтенданта куреня к-ра “Яструба” (з 09.1944), член спецгрупи “Глуша” (1948), провідник Збаразького районного проводу ОУН (1940-ві – 1952); відзначений Бронзовим Хрестом заслуги (25.05.1951), медаллю “За боротьбу в особливо важких умовах” (10.10.1948).

Шанайда Іван (“Данило”, “Нестор”, “Петро”, “Ярослав”; 1915, с. Криве Бережанського р-ну – 26.03.1946, біля с. Криве Бережанського р-ну). Обласний/крайовий провідник ОУН (1943-1946).

“Шах” (? – ?). Заступник організаційно-мобілізаційного референта ОУН Бережанської округи (1944-1945).

Швак Іван (“Орлик”; 08.10.1921, с. Тростянець Бережанського р-ну). Чортківський окружний фармацевт підреферентури УЧХ (1944-1945), фельдшер-лікар при курені к-ра “Бистрого” (11.1944-1945), викладач на курсах санітарок під Сосулівкою (1945), поранений 6.06.1945, відправлений на лікування, 16.12.1946 переїхав до м. Львів та легалізувався.

Шепета Василь (“Чорний”; 30.10.1920, с. Лісники Бережанського р-ну -12.07.1946, с. Стегниківці Тернопільського р-ну). Організатор та к-р сотні “Бурлаки” (10.1943-1945), к-р куреня (07-08.1945), к-р Тернопільського ТВ “Північ” і старшина для спеціальних доручень при окружному провіднику (08.1945-07.1946); хорунжий (15.04.1945), поручник (22.01.1946), сотник (12.08.1946); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (14.01.1945).

“Шершень” (? – ?). Начальник господарчого (III) відділу ВШВО “Лисоня” (1944)

“Шлях” (? – ?). Працівник СБ; хорунжий СБ (30.06.1950); відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (20.06.1952), Бронзовим Хрестом заслуги (25.05.1951).

Шніцер Олексій (“Богун”, “Дзвінка”, “Меч”; 1912, с. Болотня Перемишлянського р-ну Львівської обл. – 1946?). К-р сотні

“Риболовці” (09.1944-1946), потрапив у полон 13.02.1946, імовірно розстріляний; старший булавний (1.01.1945), хорунжий (15.04.1945); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (1.01.1945).

Щикульський Іван (“Рубач”, “Чародій”; 6.10.1912, с. Рудка Борщівського р-ну – 1997?). Імовірно інструктор на підстаршинському курсі для СКВ при Чортківській окрузі (09-10.1944), можливо організаційно-мобілізаційний референт ОУН Кам’янець-Подільської округи (01-04.1945), к-р сотні “Чорноморці” (05-09.1945), провідник Проскурівського надрайону ОУН (09.1945-1949), 11.03.1949 заарештований, погодився на співпрацю, повернувшись у підпілля в усьому зізнався, 4.10.1949 потрапив у полон; десятник.

Юзорзь Георгій (“Кох”; ? – ?). Лікар куреня к-ра “Романа” (1944), з’явився з повинною, пішов на співпрацю (з 03.1945).

Юхнович Іван (“Кок”; 1909, с. Слов’ятин Підгаєцького р-ну – 31.12.1944, біля с. Шумляни Підгаєцького р-ну). К-р окружної боївки Бережанщини (03.1944), к-р сотні “Лісовики” (04-12.1944); старший булавний, хорунжий (1.01.1945).

“Явір” (? – ?). К-р ВПЖ у курені (1944); старший булавний (01.01.1945); відзначений Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги (14.01.1945). Можливо це Королишин Василь.

Якубовський Володимир (“Бондаренко”, “Стрийський”; 1915, м. Залізці Зборівський р-н – 17.06.1947, біля с. Вівся Козівського р-ну). Військовий референт Бережанської округи ОУН (1943-03.1944), начальник штабу ВО “Лисоня” (12.1943-06.1947), к-р підстаршинської школи ВО (01-02.1944), к-р куреня (05.1944-поч.1945), фактично виконував обов’язки військового референта ОУН Подільського краю (11.1944, 1946-1947), у наказі ГК УПА ч. 5/52 від 14.10.1952 р. відмічений як к-р ВО “Лисоня”; хорунжий (26.01.1944), поручник (15.04.1945), сотник (22.01.1946), майор (22.01.1947), полковник (з датою смерті); відзначений Бронзовим Хрестом бойової заслуги (1.01.1945).

“Ярко” (? – ?). Фінансовий референт обласного проводу ОУН (1943-1945).

Ярчук Михайло (“Гарт”, “Клим”, “Натар”, “Циган” та ін.; 1921, с. Іванків Борщівського р-ну – 2.12.1952, м. Чортків). Інформатор СБ Мельнице-Подільського р-ну (1942-1944), господарчий референт Борщівського повітового проводу ОУН (10-11.1944), референт СБ Мельнице-Подільського р-ну ОУН (11.1944-літо1945), референт СБ Борщівського р-ну ОУН (1945- осінь1948), референт СБ Чортківського надрайону ОУН (1948-08.1950), провідник

ОУН Чортківського надрайону (08.1950-1951), потрапив у полон 2.05.1951, погодився на співпрацю, повернувшись у підпілля зізнався в арешті, імовірно провідник Чортківської округи ОУН (1951-1952), затриманий 26.04.1952, засуджений до смертної кари; хорунжий СБ (30.06.1950).

“Яскравий” (“Гонта”, “Ковбур”; ?, с. Підмихайлівці Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 24.04.1945, с. Шутромлинці Заліщицького р-ну). Організаційно-мобілізаційний референт ОУН Бережанської округи (1944), заступник організаційно-мобілізаційного референта ОУН Чортківської округи (11.1944), організаційно-мобілізаційний референт ОУН Чортківської округи (1945). Можливо це Гаврилюк Іван із с. Підмихайлівці Перемишлянського р-ну Львівської обл.

Яцишин Іван (“Гордієнко”; 18.01.1914, с. Лісники Бережанського р-ну – 30.08.1945, біля с. Лісники Бережанського р-ну). Провідник ОУН на м. Бережани (1943), керівник розвідувального (II) відділу ВШВО “Лисоня” і референт розвідки обласного/крайового проводу ОУН (1943-05.1945), к-р куреня (08-10.1944), начальник організаційно-мобілізаційного (IV) відділу ВШВО і к-р Чортківсько-Бережанського ТВ (05-08.1945); старший булавний, хорунжий (15.04.1945), сотник (28.08.1945); відзначений Вирізненням в наказі КВШ (1.08.1945).

ΦΟΤΟ

К-р ВО "Лисоня",
військовий референт Тернопільської
області пор. "Остап"
("Вихор", "Шухай",
Польовий Омелян)

К-р ВО "Лисоня",
провідник Подільського краю сот.-пвх.
"Гулий" ("Вадим", "Улас",
Бей Василь)

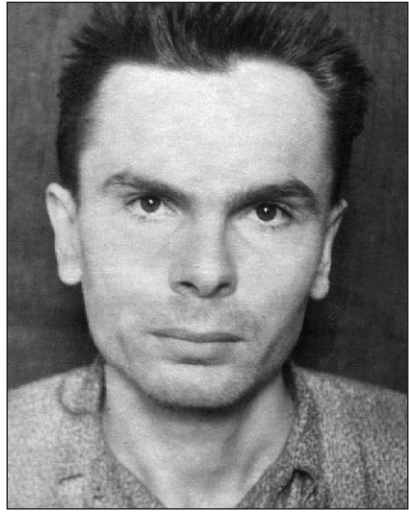
Начальник штабу ВО "Лисоня",
військовий референт Подільського
краю полк. "Бондаренко"
("Стрийський", Якубовський
Володимир)

Провідник Подільського краю,
к-р ВО "Лисоня" май. "Остап"
("Андрій", "Задорожний",
Безпалко Осип)

Начальник розвідного та організаційно-мобілізаційного відділів ВШВО "Лисоня" сот. "Гордієнко" (Яцишин Іван)

Начальник політвиховного відділу ВШВО "Лисоня", Чортківсько-Бережанський окружний провідник пор.-пвх. "Крига" ("Богданович", "Кравців", "Тимчук", Сказінський Ілярій)

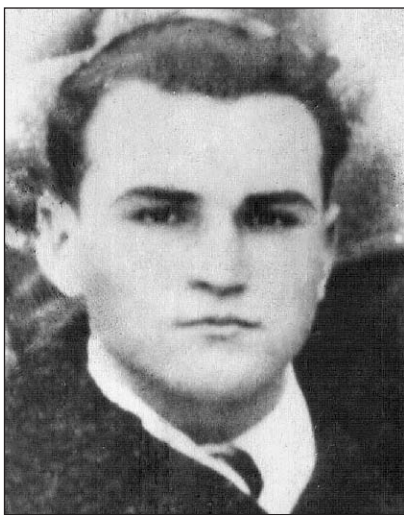
Аптекар при референтурі УЧХ Тернопільського обласного проводу ОУН, начальник медичного відділу ВШВО "Лисоня" "Славко" ("Луговий", Друль Григорій)

Машиністка при військовому штабі та к-рові ВО "Лисоня" "Дарка" (Підгайна Теодозія)

Тернопільський обласний/Подільський
крайовий провідник "Нестор"
(“Данило”, Шанайда Іван)

Організаційний референт
Подільського краю сот.-пвх. "Бурлан"
(“Модест”, Прокопишин Іван)

Організаційний референт
Подільського краю "Бей"
(Голяш Григорій)

Господарчий референт обласного/
крайового проводу ОУН "Ізидор"
(“Вій”, “Струм”, Будний Петро)

Референт СБ
Тернопільського обласного/
Подільського крайового провуду
“Максим” (Гоянюк Василь)

Референт СБ Подільського краю
“Єфрем”
(“Корнило”, Вовк Мирослав)

Підреферент СБ Тернопільського
обласного/Подільського крайового
провуду “Гар”
(Гавришків Дмитро)

Працівник крайового осередку СБ
хор. “Пластун”
(“Колос”, Мотиль Михайло)

Обласний референт пропаганди
Тернопільщини "Борис"
(“Донцов”, “Єфрем”,
Хомин Василь)

Референт пропаганди
Тернопільського обласного/
Подільського крайового проводу
“Євген” (“Дем’ян”, “Дорощ”,
Поздик Йосиф)

Заступник референта пропаганди
ОУН крайового проводу “Промінь”
(“Юрченко”, Іваницький Мар’ян)

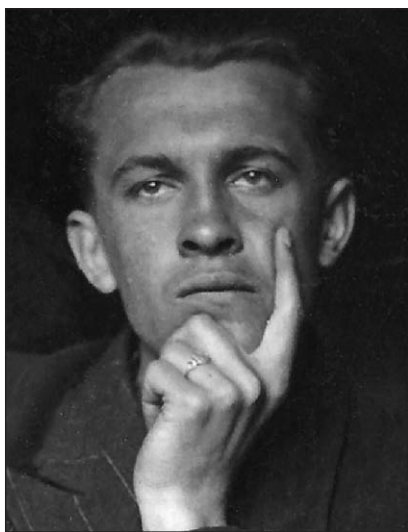
Обласний референт УЧХ
Тернопільщини “Анна”
(“Молочарка”, Дидик Галина)

Чортківсько-Бережанський окружний провідник, співробітник референтури пропаганди Подільського крайового проводу "Яр" ("Мармаш", "Павур", Мигаль Павло)

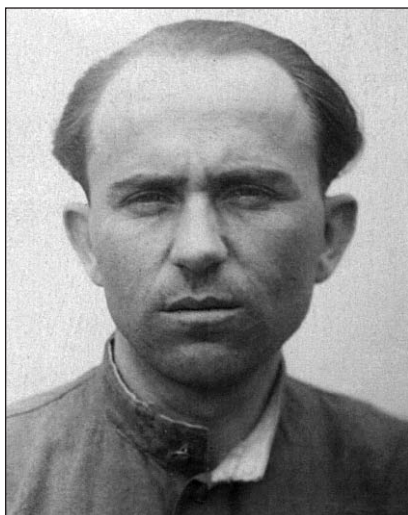
Тернопільський окружний провідник "Січовик" ("Мороз")

Тернопільський окружний провідник "Кайдаш" ("Борис", "К-13", Кузьма Богдан)

Тернопільський окружний провідник "Зенко" ("Влодко", Заець Михайло)

Провідник Чортківської округи ОУН
хор. СБ "Гарт" ("Клим", "Натар",
"Циган", Ярчук Михайло)

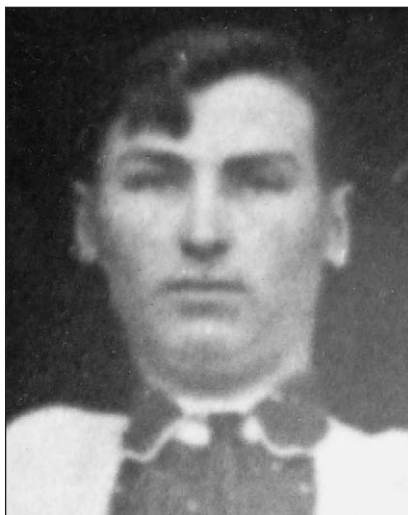
Окружний оргмоб Чортківщини
"Петренко" (Домчук Олексій)

Окружний оргмоб Кам'янець-
Подільщини, к-р куреня "Бистрий"
("Сумний", Білинський Ярослав)

К-р ТВ "Південь" пор. "Крук"
(Федик Богдан)

К-р ТВ "Південь" пор. "Левко"
("Жулик", Матвіїв Іван)

К-р ТВ "Південь" сот. "Бистрий"
("Рубай-Гад", Хамчук Петро)

К-р ТВ "Північ" май. "Довбня"
("Чубчик", Кедюлич Іван)

К-р ТВ "Північ" сот. "Чорний"
("Шепета Василь)

К-р куреня “Гонта”
 (“Плугатар”,
Питльований Іван)

К-р куреня “Рен”
(Нирка Василь)

Повітовий оргмоб Бережанщини
“Явір” (“Довгий”, “Лис”,
Королишин Василь)

Повітовий оргмоб Тернопільщини,
бунчужний сотні “Холодноярці”
“Кармазин” (“Чорнота”,
Курилас Ярослав)

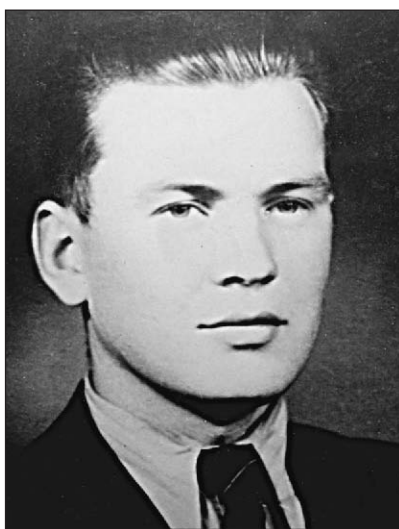
Повітовий оргмоб Тернопільщини
"Капраль"
(Остяк Володимир)

Повітовий оргмоб Тернопільщини
"Окунь"
(Жмурко Ярослав)

Повітовий оргмоб Рогатинщини,
к-р сотні "Кос"
(Зобків Володимир)

Повітовий оргмоб Перемишлянщини,
к-р сотні "Довбня"
(Проньків Василь)

К-р сотні "Лісовики"
хор. "Кок"
(Юхнович Іван)

К-р сотні "Лісовики", надрайонний
провідник Копичинеччини пор. "Крук"
("Боярин", Почигаїло Ярослав)

К-р сотні "Чорноморці",
надрайонний провідник
Проскурівщини "Рубач"
("Чародій", Щикульський Іван)

К-р сотні "Буйні"
і сотні "Холодноярці" пор. "Овоч"
(Рак Петро)

К-р сотні і самостійної чоти "Схід"
ст. віст. "Корнієнко"
(Хандій Дмитро)

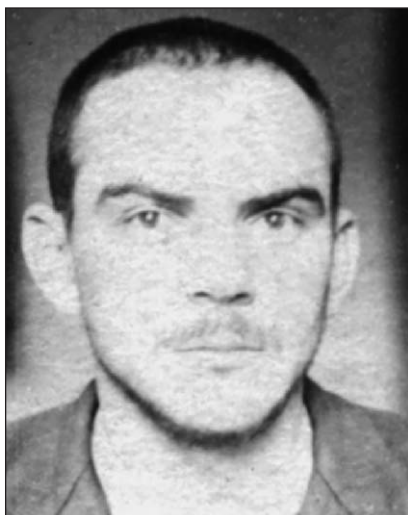
К-р відділу "Кий" ("Шелест",
Гіммельрайх Костянтин)

К-р сотні "Сіроманці" пор. "Косач"
(Коваль Степан)

К-р сотні ст. бул. "Голка"
(Небола Михайло)

К-р сотні "Гайдамаки" пор. "Ясьмін"
(Верещинський Володимир)

Інтендант куреня "Зов"
(Мрочко Василь)

К-р чоти у сотні "Холоднярці"
пор. "Кремінь"
(Паливага Василь)

Референт СБ Чортківсько-
Бережанської округи ОУН
пор. СБ "Орест"
Жмурко Іван

Референт СБ Копичинецького
надрайонного проводу хор. СБ "Око"
("Сівач", Пінязь Іван)

Чортківський окружний фармацевт
підреферентури УЧХ, фельшер
при курені к-ра "Бистрого"
"Орлик" (Швак Іван)

Лікар Бережанської округи май. "Ярий"
(Олесницький Яромир)

Старшини сотні, імовірно, “Бурлаки”, по середині у білім кошушку, імовірно, сот. “Чорний” (Шепета Василь)

Імовірно, сотня “Сіроманці”, на передньому плані сот. “Яструб” (Карпенко Дмитро)

Перший справа, імовірно, сот. "Бистрий" (Хамчук Петро),
третій – полк. "Бондаренко" (Якубовський Володимир)

Нач. штабу "Бондаренко" (Якубовський Володимир) з к-ром "Яструбом"
(Карпенко Дмитро) та командним складом сотні "Сіроманці"

Імовірно, сотня "Сіроманці" поставлена до звіту перед
нач. штабу "Бондаренком" (Якубовський Володимир)

Перший справа, імовірно сот. "Бистрий" (Хамчук Петро),
другий – імовірно, сот. "Яструб" (Карпенко Дмитро),
третій – полк. "Бондаренко" (Якубовський Володимир)

Сотня "Бурлаки" при звіті, на передньому плані сот. "Чорний" (Шепета Василь)

З ліва на право: сот. "Чорний" (Шепета Василь),
 полк. "Бондаренко" (Якубовський Володимир),
 окр. пров. "Юрко" (Хома Михайло), пор. "Крук" (Федик Богдан)
 та хор. "Кок" (Юхнович Іван)

З ліва на право: полк. "Бондаренко" (Якубовський Володимир), хор. "Кок" (Юхнович Іван), окр. пров. "Юрко" (Хома Михайло), сот. "Чорний" (Шепета Василь), та пор. "Крук" (Федик Богдан)

Сидять зліва на право: сот. "Чорний" (Шепета Василь), окр. пров. "Юрко" (Хома Михайло), не відома, нач. штабу "Бондаренко" (Якубовський Володимир), не відома, пор. "Крук" (Федик Богдан) та хор. "Кок" (Юхнович Іван)

Старшини сотень, середній ряд: З ліва на право: пор. "Крук" (Федик Богдан), нач. штабу "Бондаренко" (Якубовський Володимир), окр. пров. "Юрко" (Хома Михайло), хор. "Кок" (Юхнович Іван) та сот. "Чорний" (Шепета Василь); Верхній ряд, перший справа, імовірно, пор. "Блакитний" (Бедрій Теофіль)

Верхній ряд: четвертий – імовірно, пор. "Блакитний" (Бедрій Теофіль), п'ятий – сот. "Чорний" (Шепета Василь)

Сот. "Чорний" (Шепета Василь) сидить перший справа

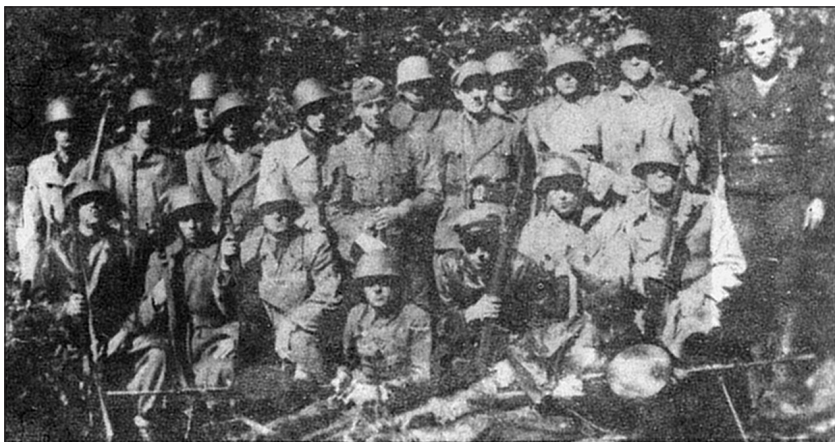
Стоїть перший справа, імовірно, пор. "Блакитний" (Бедрій Теофіль), четвертий – сот. "Чорний" (Шепета Василь)

Сотник "Чорний" (Шепета Василь)

Зліва сот. "Крук" – Федик Богдан,
зправа "Ворон" – Федик Михайло
(1945 р.)

Сотня "Орли" (вересень 1943 р.). Стоять без шоломів,
перший справа санітар "Кравс", імовірно, п'ятий – чотовий "Зенко",
сьомий – імовірно, к-р сотні "Клич" (Галушак Василь)

Окр. пров. "Скоб"
(Качанівський Михайло) з дружиною
(зима 1948-1949 рр.)

К-р чоти у сотні "Бурлаки" "Довбуш"
(Лужецький Григорій)

К-р чоти у сотні "Чорноморці"
"Ростислав" (Наконечний Онуфрій)

Зліва на право:
"Боровик" – Андрійчук Василь,
"Алас" – Цимбалюк Сильвестр та
"Прокіп" – Куріца Степан. Провідники
Кременецького надрайону

Стрільці із сотні "Орли". (поч. осені 1943 р.)

Підстаршинська школа ВО (1944 р.)

1. жовтня 1945 р.

166

р. 1921
ЮВ/.

...иномініації Групи "Лисоня"
...звано слідувачим старшинам Групи

Справа номінацій СБ, Г-3.

Рішенням ГК УПА номіновані:

790

- 1. Титгар - сотник Служби Безпеки
- 2. Орест - поручник Служби Безпеки
- 3. Славко - поручник Служби Безпеки
- 4. Шлях - хорунжий Служби Безпеки
- 5. Подолян - хорунжий Служби Безпеки
- 6. Клим - хорунжий Служби Безпеки
- 7. Око - хорунжий Служби Безпеки
- 8. Прокіп - хорунжий Служби Безпеки

з датою старшинства 30 червня 1950 р.

/На основі записки д. 579 від 17 серпня 1950 р./

на Сибір, Со
і повільну са
ів, а решта з
т.д. не приго
і всі докумен
тив большев
сторони бол
Між вбитим
ч. ОБВ, се
агент, на
пення Про
в тайні.
і двоє

- 1. Аскольда
- 2. Бова
- 3. Деса
- 4. Мкртча
- 5. Неодобитка
- 6. Ронка

Служби Біркам
Служб Служби Біркам

- В-17/г
- Г-16/а
- В-16/а
- СБ Г-17
- рай. СБ В-17/а
- Г-16/а
- Г-16/а
- Г-16/а
- СБ В-17

Індекс

Комплексний індекс охоплює основні реалії предметно-тематичного покажчика, а також особові і географічні назви, що трапляються в текстах документів, нарисі про ВО та вступній статті. Індекс побудовано за єдиним принципом – за абеткою, наскрізно. На початку окремо подані числові криптоніми.

Індекс складений за такими загальними засадами: повністю збережено правопис оригіналу; різні написання власних назв подано за перехресним принципом: Ферлеїв, с. *Див.* Фірлеїв, с.; “Лиско”. *Див.* Ковба Михайло; вказано сучасні назви населених пунктів, при цьому колишні назви представлені в дужках: Миролюбівка (Чортория), с. Тернопільського р-ну.

Населені пункти представлені за належністю до районів згідно сучасного адміністративно-територіального поділу України, без зазначення області: Ярославичі, с. Зборівського р-ну.

Географічні назви в індексі мають географічні терміни (хут. – хутір, с. – село, м. – місто) та територіальні одиниці (пов. – повіт, окр. – округа).

При псевдонімах неіндетифікованих осіб зазначено посади, ступені та інші визначення у разі наявності інформації про них: “Пушкін”, з вд. “Лісовики”, з СУЗ, кул., стр., віст.

Імена, прізвища, псевдоніми та криптоніми, які подаються у зразках документів, в індексі не представлені.

“0100/1.”, з вд. “Сірі Вовки” 541
1, група 62, 73
2, група 62, 73
3, група 62, 73
4, група 62, 73
“22”, ГО 64
“22а”, група 64
“22б”, група 54, 64
“22в”, група 64
“281”. *Див.* Чортківська окр.
“579”. *Див.* Прокопишин Іван
“808”. *Див.* Жмурко Іван
“876”, слідчий СБ ОУН 658
V/I. *Див.* Бережанська група
V/II. *Див.* Чортківська група
V/III. *Див.* Тернопільська група

А

Абрамова Катерина 12, 28, 47
Августівка, с. Козівського р-ну
480, 562, 650
Авраменко, нач. рай. МВД 514
Азія 401
АК (Армія Крайова) 11, 16, 27,
32, 52-53, 60
“Алас”. *Див.* Цимбалюк Силь-
вестр
“Алкід”. *Див.* Мартюк Хома
Альбанівка, хут. Зборівського
р-ну 57, 239-240, 251, 274,
290-291, 370-371, 434, 460,
495, 558, 566
“Амур”, з вд. “Сіроманці”, стр. 150
“Анна”. *Див.* Дидик Галина
“Андрій”. *Див.* Безпалко Осип
“Андрій”. *Див.* Сташків Іван
“Андрій”, з В. 17/б, бойовик СБ
ОУН 194, 340
“Андрій”, з вд. “Гайдамаки”,
стр., віст., ст. віст. 172-173
“Андрій”, з вд. “Лісовики”,
радист 450

“Андрій”, з вд. “Орли”, сот. пвх.
379
“Андрій”, з вд. “Рубачі”, стр.
534
“Андрій”, з вд. “Сірі Вовки”, сот.
266-267
“Андрій”, інст. 686
Андрійчук Василь (“Боровик”)
209, 212, 343, 344
Андрусишин Микола (“Орел”)
686
Андрусяк Василь (“Грегіт”) 142
Андрušків Славко (“Квітка”)
590
Андрušків Стах (“Хміль”) 590
Антошків І. 58
Антошків Гаврило (“Вир”) з
куреня “Бистрого”, сот. 58
“Араб”, з вд. “Рубачі”, стр. 159
“Ариве”, сот. сан., бул. 82
“Аркас”. *Див.* Рудий
Володимир
“Аркас”, з В. 17/г, куц. 194,
340
“Арпад”, бунч. кур., хор. 20, 36,
272, 686
“Арсен”, з В. 19, маш., чл. спец-
групи “Шолом” 211, 343
“Арсен”, к-р боївки 636-637
“Арсен”, надр. орг. реф. 647
Арсенич Микола 66
“Артем”. *Див.* “Гліб”
“Артем”, з В. 19, зв., чл. спец-
групи “Шолом” 211
“Архип”. *Див.* Гуменюк Іван
“Архип”, чл. спецгрупи “Збруч”
211, 344
“Ас”, пов. пров. 617
“Аскольд”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 163
“Аскольд”, з В. 17, бойовик окр.
реф. СБ ОУН 204, 206, 336

Б

Бабинці, с. Борщівського р-ну
10, 26

Бабій Ярослав (“Богдан”,
“Шах”) 79, 271, 332, 392,
399, 441, 603, 686

Бабуняк Ірина (“Ніна”) 338,
649

Багатківці, с. Терехівського
р-ну 46, 480

“Бадьорій”, з вд. “Сірі Вовки”,
рой. 300, 376

Базар, с. Народицького р-ну
220

Базарко Григорій (“Сокира”)
67, 80, 82, 150, 268

Базниківка, с. Бережанського
р-ну 561

“Бай”. Див. Осовський Михайло
“Байда”. Див. Когут Іван

“Байда”, з вд. “Лісовики”, сот.
інт. 466

“Байда”, з вд. “Лісовики”, хот.
сан., стр., віст. 170

“Байда”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., віст. 154

“Байда”, з вд. “Сіроманці”,
стр., ст. стр. 177

“Байда”, з вд. “Чорноморці”,
ст. стр., віст. 155

“Байда”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 157

“Байда”, хот., бул. 82

“Байда”, чл. спецгрупи “Митар”
205, 335

“Байди”, курінь 417

“Байденко”, з В. 18, бойовик
188, 190, 342

“Байденко”, з вд. “Риболовці”,
хот., заст. сот., к-р сот., бул.
67, 82, 257, 300, 488, 491,
496-499, 501, 686

“Байрак”, віст., ст. віст. 182

“Байрак”. Див. Косарчин Ярос-
лав

“Байрак”, з вд. “Сірі Вовки”, ст.
стр., віст. 152

“Байрак”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст. 166

“Бакун”, ст. стр., віст. 183

Балашівка, с. Чернівецької обл.
258

“Баленко”, з вд. “Гайдамаки”,
стр., віст. 172

Балка Стефан 514

Бандера Степан 219, 230, 528,
615

Бандура Василь (“Звідун”) 509

Бандура Дмитро (“Глинка”)
325, 337

“Бандурист”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., віст. 155

“Бар”, військ. реф. пов. 265, 686

Баран Василь 517

Баран Василь (“Зуб”, “Орел”)
550

Баранівка, с. Бережанського
р-ну 563

“Барвінський”, з вд. “Сіроман-
ці”, ст. стр., віст. 177

Бариш, с. Бучацького р-ну 61,
306, 320, 390

“Бас”, з вд. “Лісовики”, рой.,
стр., віст. 170, 465

Басараб Павло (“Бом”,
“Шугай”) 46

Батранка Ігор (“Хитрий”) 590

Батринчук Григорій (“Захар”,
“Кий”, “Остап”) 629, 648,
686, 690

Батринчук Марія (“Казка”) 325,
338, 640

“Батурын”, з вд. “Полтавці”, рой.,
хот. сот., бул. 82, 268, 687

- Батьків, с. Бродівського р-ну 254
 “Батько”. *Див.* Машталір Степан
- Бачів, с. Перемишлянського р-ну 496, 627-628
 “Башта”, ВО 329
- Бегма-Буснюк Марія (“Христя”) 58
- Бедрій Теофіль (“Блакитний”) 83, 323, 352-353, 357, 451, 453-455, 457, 464, 687
- Безвушко Володимир (“Нечай”) 699
- Безпалко Осип (“Андрій”, “Задорожний”, “Остап”) 11, 18, 27, 34, 69, 384, 687
- Бей Василь (“Вадим”, “Гулий”, “Євшан”, “Молдаван”, “Ткач”, “Улас”) 11, 27, 62, 69, 188, 193-194, 201, 204, 209, 215-216, 325, 327, 635-636, 638, 687
- “Бей”. *Див.* Голяш Григорій
- “Бей”. *Див.* Яворський Казимир
- Белейович Іван (“Дзвінчук”) 142
- Белеїв, с. Долинського р-ну 551
- Бензола, поляк 610
- Бенедига Стефан 514
- Бережани, м. Тернопільської обл. 24, 244, 247, 250, 263, 266-267, 270, 282-283, 428-430, 480-481, 483, 500, 504, 507, 560, 562, 564-566, 570, 650
- Бережанка, с. Борщівського р-ну 48, 609
- Бережанська (V/I), група 61, 245-246
- Бережанська, окр. 20, 36, 45-47, 49-50, 52-54, 61, 246, 253, 265, 267, 270, 359, 388, 588, 594, 611, 620, 623-624
- Бережанський, надрайон 50, 649
- Бережанський, пов. 49, 50, 230, 260, 265, 550-551
- Бережанський, р-н 24, 40, 57, 65, 277, 289, 499-500, 563
- Бережанщина 15, 31, 47, 54-55, 59-60, 237, 243-245, 249-250, 357, 368, 374, 439, 443, 652
- “Береза” 537
- “Береза”. *Див.* Фудаль Микола
- “Береза”, з вд. “Буйні”, 398
- “Береза”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр., віст. 159, 175
- “Береза”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 155
- “Береза”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157, 545
- “Береза”, ст. стр., віст. 183
- “Береза”, ст. стр., віст. 185
- “Береза”, стр. 186
- Березівка, прис. с. Кореличі Перемишлянського р-ну 484
- Березівка, с. Рогатинського р-ну 424
- “Березовський”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр., віст. 165-166
- “Березовський”, чл. спецгрупи “Глуша” 202, 334
- “Берест”, з В. 17/а, В. 16/в, бойовик 194, 337
- “Берест”, з вд. “Сірі Вовки”, чот. пвх., сот. пвх. 380
- “Беркут”. *Див.* Луцький Олександр
- “Беркут”, з вд. “Буйні”, рой. 407, 414, 421

- “Беркут”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 158
- “Беркут”, з вд. “Чорноморці”, ст. стр., віст. 155, 545
- Берлін, м. 578
- Бернартович Федір (“Ліщина”) 655-656
- “Бескид”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 166
- Бессарабія 258, 388, 638
- Бечас, прис. Перемишлянського пов. 615
- Бзовиця, с. Зборівського р-ну 533
- “Бистрий” 389
- “Бистрий”. *Див.* Білинський Ярослав
- “Бистрий”. *Див.* Трофим’як Петро
- “Бистрий”. *Див.* Хамчук Петро
- “Бистрий”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
- “Бистрого”, курінь 21, 37, 57
- “Бистрого”, сотня, курінь 387
- Бишки, с. Козівського р-ну 24, 40, 434-435, 480, 559-562, 648, 650
- Бібреччина 252, 259, 304, 379, 477, 483-484, 486
- Бібринів-Кліщівна, ліс 252
- Бібрка, м. Перемишлянського р-ну 256-257, 274, 301, 311, 484, 487
- Бібрківський, р-н 482
- “Бігун”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
- “Бігун”, віст. 186
- “Бідний”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
- Біле, с. Перемишлянського р-ну 508, 615
- “Білий”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
- “Білий”, з вд. “Лісовики” 169
- “Білий”, з вд. “Риболовці”, інт. 490
- “Білий”, з вд. “Холоднярці”, стр. 553
- “Білий”, з вд. “Холоднярці”, стр., ст. стр. 178
- “Білий”, пов. військ. розв. 687
- “Білий”, чл. спецгрупи “Збір” 205, 334
- Білинський Ярослав (“Бистрий”, “Сумний”) 53-54, 64, 263, 294-296, 687
- Білка, с. Перемишлянського р-ну 508
- Білківці, с. Зборівського р-ну 515, 535
- Білобожниця, с. Чортківського р-ну 267
- Білобожницький, р-н 324
- “Біловус”, чл. спецгрупи “Дебра” 211, 343
- Білорусь 620
- Білоус Теодор (“Воробець”) 491
- Більшівці, смт. Галицького р-ну 276-277, 301, 312, 445
- Більшовецький, р-н 57, 277, 284, 297, 319, 457, 464, 466, 499-500, 556, 562-564
- Більче Золоте, с. Борщівського р-ну 269, 649
- “Бір”, з вд. “Лісовики”, рой., ст. стр., ст. віст. 170, 313, 457, 465, 468
- “Бір”, з вд. “Рубачі”, рой., бул. 83, 534
- “Бір”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр., віст. 165, 176
- “Бір”, спецгрупа 203, 205-207, 334
- “Бір”, терен 623

Бірчак Володимир 24, 40
“Біс”, з ВО “Сян”, к-р сот. 143
Біцинь, с. *Див.* Віцинь, с.
Біще, с. Бережанського р-ну
238, 251, 289, 369, 431, 557.
559
“Благий”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 171
“Благий”. *Див.* Хіменець Олекса
“Блакитний”. *Див.* Бедрій
Теофіль
“Блакитний”, терен 608
Блищанка, с. Залщицького
р-ну 279, 298, 374, 609
“Блуд”, з вд. “Буйні”, стр. 408,
440
“Бобик”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр., віст., ст. віст. 160-162
“Богдан”, бунч., бул. 83
“Богдан”. *Див.* Бабій Ярослав
“Богдан”. *Див.* Ніколин Василь
“Богдан”, з В. 16/а, бойовик СБ
ОУН, чл. спецгрупи “Тятива”
202, 333
“Богдан”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр. 160-161
“Богдан”, з вд. “Бурлаки”, хот.
пвх., з Бережанщини 352,
379
“Богдан”, з вд. “Орли”, кул.,
бойовик СБ ОУН, з В. 17/а,
В. 16/в, 187, 192, 337
“Богдан”, з вд. “Риболовці”,
рой., розстріляний 501
“Богдан”, з Г 3, зв. 207, 330
“Богдан”, стр. 590
Богданівка, с. Зборівського
р-ну 514-515
Богданівка, с. Підволочиського
р-ну 200
“Богданко”, з вд. “Лісовики”,
хот., бул. 83, 456
“Богданко”, к-р 512
“Богданович”. *Див.* Сказінський
Ілярій
“Богун”, ВО 53, 231
“Богун”. *Див.* Шніцер Олексій
“Богун”, з вд. “Лісовики”, рой.,
віст., ст. віст. 169, 457
“Богун”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
299, 376
“Богун”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
стр. 158
“Богун”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р
сот. 144
“Богун”, пров. 576-577
“Боднаренко”, інст., к-р чоти у
підстарш. шк. 688
“Боженко”. *Див.* Рак Анатолій
“Боженко”, з вд. “Буйні”, рой.
395
Божиків, с. Бережанського
р-ну 230-231, 312, 463, 466-
467, 614, 649
“Боз”. *Див.* Смачило Федір
Бойко Дмитро (“Брюховець-
кий”) 164
Бойко Єфрем (“Буря”) 392,
688
Бойко Петро (“Ох”) 188, 331
“Бойко”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 164
“Бойко”, з вд. “Сіроманці”, стр.,
ст. стр. 177
“Бойко”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р
хот. 145
“Бойко”, чл. спецгрупи “Глуша”
202, 334
Боків, с. Підгаєцького р-ну 67,
255, 260, 277, 304, 309, 319,
463, 465-466, 469, 551
Болгарія 380
Болевів, м. Івано-Франківської
обл. 547-548

- Болехівський ліс 418
Болотня, с. Перемишлянського
р-ну 496-498, 500-501, 589
Болюх Пилип (“Липа”) 188, 331
Боляновський Андрій 17, 33
“Бом”. *Див.* Басараб Павло
“Бондаренко”. *Див.* Якубовський Володимир
“Бондаренко”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 166
“Бондаренка”, курінь 58, 60, 248-250, 366, 456, 458
“Бор” 10, 26
“Бор”, з вд. “Рубачі”, рой., ст. стр., віст. 158, 535
“Борис”. *Див.* Голуб’як Зенон
“Борис”. *Див.* Кузьма Богдан
“Борис”. *Див.* Хомин Василь
“Борис”, з вд. “Сіроманці”, віст. 177
“Борис”, з вд. “Сіроманці”, кул., стр. 85
“Борис”, з вд. “Холодноярці”, рой., віст., ст. віст. 178, 560
“Борис”, серетар при обл. пров. 688
“Борис”, ст. стр., віст. 185
“Борис”, чл. спецгрупи “Бір” 205, 334
“Боровик”. *Див.* Андрійчук Василь
“Бородач”, з вд. “Полтавці”, хот., бул. 82, 256
“Бородич”, хот., бул. 82
Борохович Н., депутат 518-520, 523
“Боруля”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 167
Боршів, с. Перемишлянського р-ну 242, 293, 373
Борщів, м. в Тернопільській обл. 54, 266-267, 269-271
Борщівський, пов. 15, 31, 48-49, 262, 265, 609, 648
Борщівський, р-н 10, 26, 48, 319
Борщівські ліси, 387
Борщівщина 59, 245, 249, 264
“Босак”. *Див.* Козьменко Дмитро
“Боян”, з вд. “Холодноярці”, стр., віст. 178
“Боян”, з В. 18, бойовик, ст. бул. 341
“Боян”, з вд. “Чорноморці”, стр. 545
“Боярин”. *Див.* Почигаїло Ярослав
Браславська Анна 607
Брикаїло Касьян (“Колос”), з вд. “Буйні”, рой., бунч. 21, 37, 414, 441
Брилевський Василь (“Боровий”) 141
Брідщина 612
Броди, м. Львівської обл. 476, 547
Бродівський, пов. 15, 31, 612
“Бродяга”, з вд. “Риболовці”, сот. інстр., бул. 82, 490, 492
Брунець Роман 688
“Брус”, з В. 16/а 204, 336
“Брюховецький”. *Див.* Бойко Дмитро
Брюховичі, смт. Львівської міськради 273, 311
Брюльські Василь (“Снир”) 588
“Буг”, ВО 11-12, 27-28, 58, 60, 62, 142-144, 329
“Буг”, з вд. “Сірі Вовки”, рой., віст. 153, 307
“Буг”, ст. віст., бул. 181
“Буг”, хот. пвх., з Перемишлянщини 352, 357

- Бугаєнко інст. воєнкомату 197, 201
 Бугера Михайло ("Карпо") 14, 30, 155, 545
 Буданів (Будзанів), с. Тереховлянського р-ну 267, 306, 308, 324, 640
 Буданівський, р-н 324, 648
 "Будило", к-р групи 62, 73, 688
 Будзанів, с. *Див.* Буданів, с. Тереховлянського р-ну
 Будний Петро ("Вій", "Ізидор", "Струм") 621, 647, 688
 "Буйний", ст. стр., віст. 185
 "Буйний", з вд. "Буйні", рой. 417
 "Буйних", сотня. *Див.* "Буйні", сотня (вд.)
 "Буйні" ("Буйних"), сотня (вд.) 11, 21, 27, 37, 47-48, 52-53, 56, 58-60, 238, 248, 251, 289, 353, 357, 369, 391, 402, 404-405, 410-411, 415, 418-419, 423-424, 427, 428, 431, 438-439, 477, 546-548, 554, 556-558, 608
 "Буйтур", з вд. "Риболовці", стр., ст. стр. 162
 "Буйтур", з ТВ "Гуцульщина", к-р чот. 144
 "Бук", з В. 18, чот., к-р боївки, з Вінничини 187, 191, 341
 "Бук", з вд. "Лісовики", стр., ст. стр. 171
 "Бук", з вд. "Рубачі", віст. 159
 "Бук", з вд. "Холодноярці", стр. 551
 Бук Іван ("Ярема") 648
 Букачівський, р-н 320, 554
 Буковина 12, 28, 257, 297-299, 374-375, 387, 389
 "Буковинець", з ТВ "Чорний Ліс", к-р сот. 144
 "Булава", з вд. "Рубачі", стр. 533
 "Бульба", з вд. "Лісовики", віст., ст. віст. 169
 "Бульба", з вд. "Лісовики", рой. 255
 "Бульба", з вд. "Рубачі", стр. 533
 "Буревій". *Див.* Романиця Михайло
 "Буревій", з вд. "Рубачі", віст., ст. віст. 157
 "Буревій", з вд. "Чорноморці", рой., ст. стр., віст. 155, 544
 "Буревій", віст., ст. віст. 182
 "Буревій", ст. віст., бул. 182
 "Буревій", ст. стр., віст. 185
 "Буревій", чот. пвх., з Рогатинщини 353, 357
 "Бурий", з Г 3, зв., почот край. пров. 187, 331
 "Бурий", з вд. "Холодноярці", чот. 553, 558-559
 "Бурлака", бул., ст. бул. 180
 "Бурлака" ("Вовк"), к-р сот. "Буйні", окр. оргмоб. 58, 265, 406, 416, 420-421, 425, 439, 477, 554, 688
 "Бурлака". *Див.* Навізівський Микола
 "Бурлака", з вд. "Бурлаки", віст., ст. віст. 160
 "Бурлака", з вд. "Бурлаки", пвх. 68, 160
 "Бурлака", з вд. "Лісовики", віст., ст. віст. 170
 "Бурлака", з вд. "Рубачі", стр., ст. стр. 158
 "Бурлака", чл. спецгрупи "Кобзар" 202, 334
 "Бурлаки", сотня (вд.) 21, 24, 37, 40, 47, 59-61, 65, 67, 159, 179, 243, 245, 248-249, 252, 254, 256, 258, 261, 266, 268,

- 271, 274-277, 282-283, 291-293, 297, 304, 306, 308, 315-317, 353, 355-356, 377, 379, 381, 442-443, 456, 478, 480-483, 496-497, 504, 554
- “Бурлаки”, чота 64
- “Бурлан”. *Див.* Прокопишин Іван
Бурнашов Геннадій 18, 35
- “Бурсак”, з В. 18, бойовик,
стр. 188, 190, 342
- “Бурсук”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр. 153
- Буртник Вассиль 15, 31
- “Бурун”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р
чот. 146
- Бурштин, м. Івано-Франківської
обл. 500
- “Буря”. *Див.* Бойко Єфрем
- “Буря”. *Див.* Прокопишин Іван
- “Буря”, з В. 17/г 208, 339
- “Буря”, з вд. “Рубачі”, стр., віст.
159
- “Буря”, з вд. “Сіроманці”, стр.,
ст. стр. 177
- “Буря”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 157
- “Буря”, стр., ст. стр. 185
- “Буря”, чл. спецгрупи “Кобзар”
202, 334
- Бусел Яків (“Київський”) 650
- “Бух”. *Див.* Довогополий Зенко
Буцнів, с. Тернопільського р-ну
440
- Бучацький, надрайон 50, 649
- Бучацький, пов. 15, 31, 49, 53,
265, 536, 549, 585-586, 610
- Бучацький, р-н 61
- Бучач, м. Тернопільської обл.
247, 263, 266-267, 270, 549,
570, 585
- Бучаччина 59, 243, 245, 249,
280, 306, 388, 537
- “Бучок”, з вд. “Рубачі”, рой.
ВПЖ, віст., ст. віст. 157, 532
- В**
- “Вадим”. *Див.* Бей Василь
- “Вадим”. *Див.* Новицький Степан
- “Валок”, з вд. “Чорноморці”,
віст. 156
- “Ванька”, інформ. СБ ОУН 527
- Вапнярка, закут с. Велика Лука
Тернопільського р-ну 393
- Варшава, м. 547, 585
- “Василь”, чл. спецгрупи “Бір”
205, 334
- Вазик Павло (“Прут”) 142
- Велика Березовиця, смт. Терно-
пільського р-ну 440, 574
- Велика Лука, с. Тернопільського
р-ну 247, 393, 405
- Велика Плавуча, с. Козівського
р-ну 313, 517, 529, 634
- Велика Тур’я, с. Долинського
р-ну 546
- Великий Глибочок, с. Терно-
пільського р-ну 261, 306,
443, 532
- Великий Жванчик, с. Дунаївець-
кого р-ну 640
- Великий Ходачків, с. Козівсь-
кого р-ну 263
- Великі Бірки, смт. Тернопільсь-
кого р-ну 391
- Великі Гаї, с. Тернопільського
р-ну 649
- Великі Дедеркали, с. Шумсько-
го р-ну 607
- Великі Чорнокінці, с. Чортків-
ського р-ну 310
- Великобірківський, р-н 61, 199,
304, 439-441, 606
- Великоглибочецький, р-н 65,
67, 309, 439-440, 479, 532,
607, 633, 647

- Великодедеркальський, р-н 607
- “Вено”, з В. 19, маш, чл. спец-групи “Шолом” 212, 343
- Весела Гора, хут. біля с. Мозолівка Підгаєцького р-ну 647
- “Веселий”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
- “Веселий”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
- “Верба”, ст. стр., віст. 184
- Вербів, с. Бережанського р-ну 481, 492, 559
- Вербів, с. Підгаєцького р-ну 46
- “Верещака”. *Див.* Воробець Федір
- Верещинський Володимир (“Ясьмін”) 56, 67, 79, 84, 248, 267, 270, 276, 301, 307, 309, 312, 322, 328, 445, 688
- Вермахт. *Див.* Німецька армія
- Вербова, прис. Заліщицького р-ну 314
- Вересюк Іван (“Іванчук”) 142
- Вертелецький ліс 68
- Вертелка, с. Зборівського р-ну 460, 495, 557-558
- Верхня Липиця (Липиця Горішня), с. Рогатинського р-ну 57, 233, 250, 256, 284, 297, 364, 367, 426, 453, 457-459, 472-473, 499, 556, 561
- “Верховинець”. *Див.* Юзовяк Теодор
- “Верховинець”, з вд. “Лісовики”, стр. 465
- “Верховинці”, сотня 60, 248
- “Верховинці”, сотня. *Див.* “Сіроманці”, сотня
- “Весна”, ст. стр., віст. 184
- “Весло”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 155
- Вехтер 594
- “Вивірка”. *Див.* Гусак Василь
- Вибла, с. Галицького р-ну 319
- Вибудів, с. Козівського р-ну 260, 305, 560
- Виговський Іван, гетьман 220
- “Видовий”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 176
- Вимислівка, с. Козівського р-ну 551
- Винник Василь (“Свист”) 550
- Виноградов, о/у, кап. 657
- Винятинці, с. Заліщицького р-ну 609
- “Вир”, віст. 186
- “Вир”. *Див.* Антошків Гаврило
- “Вир”. *Див.* Фігура
- “Вир”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
- “Вир”, з вд. “Сірі Вовки”, віст., ст. віст. 151
- “Вир”, ст. віст., бул. 182
- Високе (Товстобаби), с. Монастириського р-ну 462
- “Високий”, з вд. “Рубачі”, стр., віст. 159
- “Високий”, віст., ст. віст. 182
- Виспа, с. Рогатинського р-ну 259, 302, 377, 485
- Витвицький Павло (“Мрія”) 146
- “Витязь”, спецгрупа 208, 343
- “Вихор”. *Див.* Левчук Степан
- “Вихор”. *Див.* Польовий Омелян
- “Вихор”, з вд. “Буйні”, рой., зв. при окр. 407, 439
- “Вихор”, з вд. “Бурлаки”, стр. 318
- “Вихор”, з вд. “Лісовики”, ст. стр., ст. віст. 170

- “Вихор”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр. 153
- “Вихор”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
- “Вихор”, з вд. “Сірі Вовки”, чот. 64, 266-267
- “Вихор”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 177
- “Вихор”, з вд. “Чорноморці”, стр. 156
- “Вихор”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
- “Вихор”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
- “Вихор”, кур. ВПЖ, ст. віст. 479, 689
- “Вихор”, рай. пвх, з вд. “Орли”, чот. пвх., з Підгаєччини 352-353, 357
- “Вихор”, ст. стр., віст. 183
- “Вихора”, чота 64
- “Вишитий В.” *Див.* Сидор Василь
- Вишкільна сотня. *Див.* Підстаршинська школа
- Вишневець, смт. Збаразького р-ну 607
- “Вишневий”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Вишня”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 162
- “Вишня”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 155
- “Вишня”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 165
- Вівся, с. Козівського р-ну 656-658
- “Вівчар”, пов. військ. реф. 265, 689
- Відень, м. 220
- “Вій”. *Див.* Будний Петро
- “Вій”, з вд. “Холоднярці”, стр., ст. стр. 179
- Вікно, с. Гусятинського р-ну 196
- “Вільх”, стр. 590
- “Вільха”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- Вільховець, с. Бережанського р-ну 52, 237, 251, 288, 368, 427, 456, 460, 554, 556, 562-563
- Вільшанка, с. Зборівського р-ну 515
- Вінницька, обл. 10, 26, 49, 418
- Вінницький, надрайон 49
- Вінничина 15, 31, 64, 190-191
- “Вірлінів К.”. *Див.* Порендовський Володимир
- Вірлів, с. Зборівського р-ну 526-527
- “Вірний”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 158, 531
- “Вірний”, з вд. “Чорноморці”, чот. 248, 542-543
- “Вістун”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Вістун”, ст. стр., віст. 184
- “Вітер”, з В. 17/в, бойовик 208, 339
- “Вітер”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 172
- “Вітер”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152, 390
- “Вітер”, ст. стр., віст. 183
- “Вітер”, ст. стр., віст. 184
- Вітківці, с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
- Вітовський Дмитро-Ярослав (“Зміюка”) 142
- Віцинь, с. *Див.* Смереківка, с. Перемишлянського р-ну
- “Віщун”, з ВО “Буг”, кур. пвх. 143
- Власенко Світлана 12, 28
- “Влодко”. *Див.* Заєць Михайло

“Влодко”. *Див.* Синенький
Володимир
“Влодко”, з вд. “Лісовики”,
інтенд. 456-457
“Влодко”, чл. спецгрупи “Шолом”,
зв. 212, 343
ВО 1. *Див.* “Башта”, ВО
ВО 2. *Див.* “Буг”, ВО
ВО 3. *Див.* “Лисоня”, ВО
ВО 4. *Див.* “Говерля”, ВО
ВО 5. *Див.* “Маківка”, ВО
ВО 6. *Див.* “Сян”, ВО
ВО “Богун”. *Див.* “Богун”, ВО
“Вовк”, віст., ст. віст. 182
“Вовк”. *Див.* “Бурлака”
“Вовк”, з В. 16/б, бойовик 193-
194, 196, 209, 333, 336
“Вовк”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр.,
ст. віст. 161
“Вовк”, з вд. “Сіроманці”, рой.,
чот., ст. стр. 84, 241, 292, 371
“Вовк”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 155
“Вовк”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р
чот. 145
“Вовк”, чл. спецгрупи “Скит”
210, 335
Вовк Мирослав (“Єфрем”,
“Корнило”) 689
Вовк Михайло (“Нечай”) 689
Вовк Олександр 10-12, 24,
26-28, 41, 45-46, 52
“Вовчик”, з вд. “Буйні”, стр.
417
“Вода”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 171
“Водопад”. *Див.* Хребтак
Ярослав
“Воєвода”, з В. 18, бойовик, ст.
стр., віст. 184, 188-189, 342
Войнилівський, р-н 554-555
“Вознесенко”, к-р сот. 294-295
Волга, р. 219
Волинський, полк 219
Волинь 10, 26, 45-46, 52, 190-
191, 250, 427, 434, 492, 494,
618, 623
Волиняки, хут. с. Мечищів
Бережанського р-ну 561-
563, 565
Волиця, с. Підгаєцького р-ну
59, 238, 369, 466, 564
Волиця (Вулька), с. Бере-
жанського р-ну 52, 55, 251,
289, 327, 456, 460, 482, 491-
492, 502, 538, 554, 556, 562-
563
“Володимир”. *Див.* Чайковсь-
кий Михайло
“Володимир” (“Кривоніс”,
“Чайченко”), з В. 17/в, сот.,
кур. УПА-Північ 187, 189,
323, 337, 339
“Володимир”, чл. окр. пров.
601-602
“Володимирко”, з В. 18, бойо-
вик 342
Волосівка, с. Зборівського р-ну
461, 495, 505, 558
“Волох”. *Див.* Щербатий Петро
Волочиський, надр. 648
Волошин Ксенофонт (“Чад”)
352, 356, 552, 559-561, 566,
633
Волощина, с. Бережанського
р-ну 230, 648
“Волощук”, з вд. “Лісовики”,
рой. 456-457
“Воля”, з вд. “Рубачі”, стр., віст.
175
“Воля”, з вд. “Чорноморці”, рой,
віст., ст. віст. 155-156, 314
Воля (Воля Мазовецька), с.
Теребовлянського р-ну 440

“Волянський”. *Див.* Федун Петро
Волянчук Сергій 23, 24, 40, 41,
58-59, 69
“Воробець”. *Див.* Білоус
Теодор
“Воробець”, з вд. “Холодно-
ярці”, стр. 552
Воробець Федір (“Верещака”,
“Олекса”) 323
“Воробко”. *Див.* Кушнірина
Антон
Вороблевичі, с. Дрогобицького
р-ну 549
“Ворон”. *Див.* Ковальчук
Григорій
“Ворон”. *Див.* Наглий Костянтин
“Ворон”, з В. 18, проп., к-р сот.
340
“Ворон”, з вд. “Лісовики”, стр.
457
“Ворон”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 172
“Ворон”, з вд. “Сірі Вовки”, ст.
стр., віст. 152
“Ворон”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
153
“Ворон”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст. 164
“Ворон”, з вд. “Сіроманці”,
стр., ст. стр. 166
“Ворон”, пров. 615
“Ворона”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст., бул. 164, 180
Ворона, к-р спецгрупи НКГД
260
“Вороний”. *Див.* Левкович
Василь
“Вороний”, з вд. “Сіроманці”,
ст. стр., віст. 165
Воронів, прис. 482
ВП 76, 395, 550, 586
ВПЖ 58, 83, 253, 255

Врублівці, с. Кам’янець-
Подільського р-ну 640
“Всеволод” 650
“Ву[...]” 390
“Вуж”, з вд. “Риболовці”, стр.,
ст. стр. 164
“Вуж”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
віст. 152-153
“Вуйко”, з вд. “Бурлаки”, ст.
стр., віст. 161
Вулька, с. *Див.* Волиця, с.
Бережанського р-ну
“В’юн”, з вд. “Буйні”, стр., рай.
пров. СБ ОУН 412, 440
“В’юн”, з Г 3, зв. 209, 331
В’ятрович Володимир 17, 33

Г

Г 2. *Див.* “Буг”, ВО
Г 3. *Див.* “Лисоня”, ВО
Г 4. *Див.* “Говерля”, ВО
Г 6. *Див.* “Сян”, ВО
“Г.”, розв. реф. окр. 253, 689
Гаврилишин Михайло (“Жук”)
689
“Гаврило”. *Див.* Симко Степан
Гавришків Дмитро (“Гар”) 623,
648, 689
“Гад”, з вд. “Сіроманці”, кул.
311
“Гаєвий”, з вд. “Гайдамаки”,
стр., ст. стр. 173
“Гай”. *Див.* Івахів
“Гай”, з В. 17/в, бойовик, з
Заліщицького р-ну 326, 338
“Гай”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст.
стр. 162
“Гай”, з вд. “Лісовики” 169
“Гай”, з вд. “Риболовці”, стр. 163
“Гайворон”. *Див.* Гураль Іван
“Гайворонок”, з вд. “Риболовці”,
стр. 500

- Гайдай Олег 16, 33, 47
 “Гайдамака”, пров. 636
 “Гайдамака”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157, 545
 “Гайдамака”, ст. стр., віст. 184
 “Гайдамаки”, курінь 46
 “Гайдамаки”, сотня (вд.) 56-57, 60, 67, 172, 248, 266-267, 270-271, 276-277, 301, 307, 312, 319, 328, 445-446
 “Гайка”, з вд. “Риболовці”, стр. 490
 “Гайок”, з вд. “Риболовці”, сот. інт. 81, 491-492
 Галайбіда Андрій 52
 “Галайда”. *Див.* Підграба Василь
 “Галайда”. *Див.* Лівак Мирослав
 Галилея, ліс 314
 Галина, прис. Перемишлянського пов. 615
 Галич, м. Івано-Франківської обл. 546
 “Галичина”, дивізія 17, 33, 415, 417-418, 422, 476, 539, 547, 549-550, 552, 554, 594, 596, 599, 601
 Галичина 12, 28, 45-46, 258, 261, 299, 375, 611, 637
 Галка (Галкін), МВД-ист 515, 519
 Галкін. *Див.* Галка
 Галушак Василь (“Клич”) 47, 689
 Гальжбіївка, с. Ямпільського р-ну 10, 26
 “Гамалія”. *Див.* Корчак Броніслав
 “Гамалія” (“Дзвін”), к-р вд. “Рубачі”, заст. к-ра кур., віст. бул., ст. бул., хор. 65, 68, 176, 180, 268-269, 310, 322, 511, 531-535, 633
 “Гамалія”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
 “Гамалія”, з вд. “Лісовики”, стр. 457
 “Гамалія”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
 “Гамалія”, з вд. “Чорноморці”, стр. 544
 “Гамалія”, ст. стр., віст. 185
 Ганачів, с. *Див.* Ганачівка, с. Перемишлянського р-ну
 Ганачівка, с. Перемишлянського р-ну 52, 404, 611
 “Ганджа”, рой. пвх. 353, 358
 “Гар”. *Див.* Гавришків Дмитро
 Гаран Михайло (“Гор”) 452, 456-457, 464, 467-468
 “Гарасим”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
 “Гарбуз”. *Див.* Сервунок Андрій
 “Гарбуз”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
 “Гарт”. *Див.* Ярчук Михайло
 “Гарт” (“Діброва”), з вд. “Сірі Вовки”, чот. 269
 “Гач”, з В. 16/б, куц. 188, 336
 Геленки, с. Козівського р-ну 244, 250, 481, 506, 558
 “Генко”, з вд. “Лісовики” 169
 Генриківка, прис. с. Любешка Перемишлянського р-ну 254
 Гермаківка, с. Борщівського р-ну 65, 309
 Гитиркун Іван, рой. 528
 Гіммельрайх Костянтин (“Кий”, “Шелест”) 13, 29, 63-64, 66-67, 266, 269, 271, 390, 689
 “Гірняк I”, з В. 19/а, чл. спецгрупи “Витязь” 208, 343
 “Гірняк II”, чл. спецгрупи “Круча”, 211, 343

- “Гладкий”, з вд. “Буйні”, стр. 440
 Гладун Василь (“Чос”) 57, 284, 287-288, 457, 459, 471, 474-475, 689
 Глещавка, с. Терехівського р-ну 399
 “Глинка”. *Див.* Бандура Дмитро
 Глинна, с. Козівського р-ну 261, 305, 479, 502, 506, 528-529, 560
 Глинянський, р-н 496
 “Гліб” (“Артем”), надр. пров. 647
 Глібовичі, с. Перемишлянського р-ну 616
 “Глуша”, спецгрупа 194, 202, 207, 334
 “Гнат”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 172
 “Гнат”, ст. стр., віст. 184
 “Гнет”, з вд. “Чорноморці”, стр. 544
 Гнила Липа, р. 471
 Гнильче, с. Підгаєцького р-ну 13, 29
 Гніздох Павло (“Клен”, “Корч”)
 “Гніт”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
 ГО “22”. *Див.* “22”, ГО
 “Говерля”, ВО 60, 63, 66, 142-144, 329
 “Говерля”, з вд. “Холодноярці”, стр. 564-465
 Годів, с. Зборівського р-ну 68, 526-527, 535
 “Гой”, ст. стр., віст. 184
 Голгоча, с. Підгаєцького р-ну 24, 40, 59, 270
 Голинь, с. Калушського р-ну 13, 29
 “Голка”. *Див.* Кицун Осип
 “Голка”. *Див.* Небола Михайло
 “Голка”, з вд. “Буйні”, кінотник 415
 “Голка”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
 “Голка”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 173
 Гологірки, с. Золочівського р-ну 496
 Голодівка, просілок с. Підгороддя Рогатинського р-ну 478
 “Голос”. *Див.* Дутчак Василь
 “Голос УПА”, підп. видання ВО 59, 363, 690
 “Голота”, з вд. “Буйні”, бунч., чот. 407, 419, 426, 437, 439
 “Голуб”. *Див.* Зобків Степан
 “Голуб”. *Див.* Козиревич Володимир
 “Голуб”. *Див.* Павлюк Петро
 “Голуб”. *Див.* Пастернак Василь
 “Голуб”, з вд. “Риболовці”, рой. стр., ст. стр. 164, 488, 500
 “Голуб”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
 “Голуб”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 154
 “Голуб”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178
 “Голуб”, з пвд. “Схід”, ст. стр. 174
 “Голуб”, к-р сот., пвд. “Схід”, віст. 64, 174, 266, 269, 690
 “Голуб”, ст. стр., віст. 183
 “Голубенко”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 166
 Голуб’як Зенон (“Борис”) 53, 341, 630, 648, 690
 Гомзяк Ігор 10, 26, 47
 “Гомін”. *Див.* Левчук Григорій
 “Гомін”, з вд. “Чорноморці”, стр. 545
 “Гомін”, ст. стр., віст. 184

- “Гонта”. *Див.* Люлюк Петро
“Гонта”. *Див.* “Яскравий”
“Гонта”, з В. 16/б, рой., СБ ОУН
187, 333
“Гонта”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 169
“Гонта”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
віст. 155
“Гонта”, з вд. “Сіроманці”, кул.
274, 311
“Гонта”, з вд. “Холодноярці”,
стр., ст. стр. 179, 553
“Гонта”, окр. орг. реф. 649
“Гонта”, ст. стр., віст. 183
“Гонта”, ст. стр., віст. 184
“Гонта”, чот., бул. 83
Гонтар Хризанф (“Кузьменко”)
330
“Гор”. *Див.* Гаран Михайло
“Гора”, з В. 16/б, стр. 187, 333
“Гора”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр.,
віст. 161
“Гора”, з вд. “Лісовики”, ст.
стр., віст. 168
“Гора”, з вд. “Сіроманці”, рой.,
бул. 82
Горбаль Іван (“Назар”), почот
ГК., стр. 143, 650
Горбатюк Василь 15, 31
“Гордієнко”. *Див.* Яцишин Іван
“Гордієнка”, курінь 59
“Гордій”. *Див.* Маркіза Степан
“Гордій”, з вд. “Чорноморці”,
віст., ст. віст. 157
“Горинь”. *Див.* Ільків Василь
“Горіх”. *Див.* “Оріх”
“Горіх”, з вд. “Чорноморці”,
стр. 544
“Горішний”, з вд. “Буйні”, рой.
407
“Горішний”, рой., бул., ст. бул.
80, 180
“Горішний”, ст. стр., віст. 184
“Горкий”. *Див.* Гричух
“Горкий”, з вд. “Рубачі”, стр.,
ст. стр. 159
“Горліс”, військ. реф. пов., к-р
сотні “Ім. Токаря” 55-56, 265,
584, 690
“Горлоріз”, к-р сотні (вд.)
“Верховинці” 247, 690
“Горлоріза”, сотня (вд.). *Див.*
“Верховинці”, сотня
Городище, с. Козівського р-ну
65, 276, 309, 316, 633
Городниця (Заболото, хут.), с.
Гусятинського р-ну 294
Городниця, с. Підволочиського
р-ну 195
Горохівці (Горахівці, Горошівці),
с. Заставнівського р-ну 257,
298, 374, 387
“Горячий”, з вд. “Сірі Вовки”,
рой. 300, 376
Гостра Могила (Остра Моги-
ла), хут. с. Турівка Підволо-
чиського р-ну 195, 197, 199
“Готур”. *Див.* Коваль Микола
“Граб”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр.,
віст. 161
“Граб”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
ст. стр. 173
“Граб”, з вд. “Риболовці”, стр.,
ст. стр. 163
“Граб”, з підстарш. шк. 475
“Грабар”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., кур. ВПЖ, к-р почту нач.
штабу ВО, стр. 154, 690
“Грабина”. *Див.* Гудима Григорій
Грабківці, с. Зборівського р-ну
557
“Грабко”, з вд. “Сіроманці”,
чот., бунч., ст. бул., хор. 82,
177, 322, 690

Грабник, с. Перемишлянського пов. 615
“Град”. Див. Маговський Олександр
“Граніт”, з вд. “Бурлаки”, чот. пвх. 318, 379
“Граніт”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. віст. 161
“Граніт”, поляк 613
“Гранчак”, окр. військ. інст. 690
“Грегит”. Див. Андрусак Василь
“Грек”, пров. 594, 616
“Грек”, ст. стр., віст. 184
“Грек”, з вд. “Холоднярці”, сот. пвх. 380
“Грекова”, боївка 470
Грещук Григорій 14, 31, 51
“Грива”, з вд. “Чорноморці”, стр., ст. стр. 155
“Грива”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
“Грива”, з вд. “Чорноморці”, старш. 314
“Грива”, з вд. “Холоднярці”, стр. 551
“Григор”. Див. Прокопишин Іван
Григорів, с. Рогатинського р-ну 654
Гримайлів, смт. Гусятинського р-ну 243, 249, 288
Гримайлівський, р-н 67, 195-198, 200, 288, 296, 501, 636
“Гриник”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 465
“Гриць” 390
“Гриць”, з СБ ОУН 388
“Гриць”, з вд. “Лісовики” 169
“Гриць”, з вд. “Лісовики”, рой., стр., віст. 170, 456-457
“Гриць”, окр. пров. Див. Батринчук Григорій
“Гриць”, ст. стр., віст. 183
“Грицько”, повстанський пісняр 383
Гричух (“Горкий”) 508
“Грізний”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст., ст. віст. 172-173
“Грізний”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 162
“Грізний”, рой. 81
“Грізний”, ст. стр., віст. 185
“Грім”, бул., ст. бул. 180
“Грім”. Див. Твердохліб Микола
“Грім”. Див. Чмир Петро
“Грім”, з вд. “Бурлаки”, віст., ст. віст. 160
“Грім”, з вд. “Рубач”, сот. пвх. 532
“Грім”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 166
“Грім”, з вд. “Чорноморці”, віст., ст. віст. 156
“Грім”, к-р сот. 294
“Грім”, ст. стр., віст. 184
“Грім”, ст. стр., віст. 185
“Гроза”. Див. Слюсар Микола
“Гроза”. Див. Тарновський Михайло
“Гроза”, з вд. “Риболовці”, рой. 488, 490
“Гроза”, з вд. “Холоднярці”, рой. 552
“Гроза”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 175
“Гроза” (“Охрим”, “Сад”), к-р вд. “Буйні”, рой. 47, 395, 397, 399, 406, 425, 690
Грузини 597
Гудима Григорій (“Славко”, “Грабина”) 193, 200-201, 332
“Гук” 650
“Гук”. Див. Заставецький Василь

“Гук”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
віст. 172

“Гук”, з вд. “Риболовці”, стр.,
ст. стр. 164

“Гук”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
ст. стр. 153

“Гулий”. *Див.* Бей Василь

Гуменюк Іван (“Архип”, “Сум”) 21,
37, 51, 237, 254, 285,
347-348, 356, 363, 368, 371,
538, 690

Гунчак Тарас 12, 28

Гупало Йосиф (“Пельц”, “Жук”) 550

Гураль Іван (“Гайворон”) 145

Гураль М., сексот 529

Гурин Василь 15, 31

Гуркот Семен (“Олімп”) 241,
248, 254, 292, 352-353, 356,
372, 443, 479

Гусак Василь (“Вивірка”) 144

Гусятин, смт. Тернопільської
обл. 267, 295

Гусятинський, р-н 636

Гута, с. *Див.* Нова Гута, с.
Монастириського р-ну

Гута Стара, с. Рава-Руського
повіту 549

Гутила Андрій (“Крук”) 491

Гутюк Іван (“Сич”) 549

Гуцал Олекса 656

“Гуцульщина”, ТВ 144

Гуштин (Гуштинка), с. Бор-
щівського р-ну 48, 310, 609

Г

Гах Дмитро (“Скуба”) 142

Геник Антон (“Лисок”) 146

Геник Костянтин (“Крук”) 144

Гой Дмитро (“Шум”) 46

Голяш Григорій (“Бей”) 18, 34,
691

Голяш Степан 14, 16, 30, 32

“Гонта”. *Див.* Питльований
Іван

“Гонти”, курінь 56

Гоянюк Василь (“Максим”) 53,
617, 649, 691

Д

Д. Катерина 517

Давиденко В. 18, 34

“Даль”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр. 162

“Дамен”. *Див.* “Дем’ян”

“Дан”. *Див.* “Дон”

“Дан”, сексот 529

Данилевич Сиверин. *Див.*
Друль Григорій

Данилишин Горпина 514

“Данилів”, ТВ 144

Данилівці, с. Зборівського р-ну
514-515

“Данилко”, з вд. “Рубачі”, віст.,
ст. віст. 158

“Данило”. *Див.* Шанайда Іван

Данильче, с. Рогатинського
р-ну 452

“Данко”, з вд. “Сіроманці”,
стр., ст. стр. 176

Даньків Богдан (“Сокол”) 691

“Дарвін”, з вд. “Холодноярці”,
стр. 552

“Дарій”, чл. спецгрупи “Бір”
205, 334

“Дарка”. *Див.* Підгайна Теодозія
Дацко Михайло 515

“Двигун” (“Довбуш”), з Г 3, зв.,
почот край. пров. 188, 190,
331

“Дебра”, спецгрупа 208, 211,
343

“Демид”. *Див.* Чижевський
Василь

- Демна Сулятицька, хут. Журавенького р-ну 547
- Демський Олекса (“Довбак”) 85, 345
- Демчук Йосип (“Луговий”, “Остап”, “Яструб”) 187, 344, 345, 636-637
- “Дем’ян”. *Див.* Поздик Йосиф
- “Дем’ян”, з В. 18 345
- “Дем’ян” (“Дамен”), з вд. “Риболовці”, рой. 489
- “Дем’ян”, чл. спецгрупи “Добра” 211, 343
- Деркач М. 12, 28
- Десна, р. 329
- “Джек”, з вд. “Сірі Вовки”, віст., ст. віст. 152
- “Джек”, з вд. “Чорноморці”, ст. віст. 156
- “Джек”, ст. віст., бул. 182
- “Джміль”. *Див.* Дідуник Микола
- “Джміль”, з вд. “Буйні”, стр. 440
- Джус Микола (“Явір”, “Ярема”) 691
- “Дзвін”. *Див.* “Гамалія”
- “Дзвін”, з вд. “Холодноярці”, стр. 551
- “Дзвін”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 175
- “Дзвін”, чл. спецгрупи “Збір” 205, 335
- “Дзвінка”. *Див.* Шніцер Олексій
- “Дзвінка”, з вд. “Рубачі”, стр., віст. 159
- “Дзвінчук”. *Див.* Белейович Іван
- Дзюнко, господар 657
- “Дивак”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 166
- Дидик Галина (“Анна”, “Ксеня” “Молочарка”) 17, 33, 59, 85, 330, 345, 621, 624, 691
- “Дим”, з вд. “Холодноярці”, віст., ст. віст. 178
- “Дим”, чот. сан. 81
- Диня Дмитро 651
- “Дир”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр. 161
- “Директор”, з вд. “Сіроманці”, кур. інт. 691
- Дитятин, с. Галицького р-ну 465
- Дички, с. Рогатинського р-ну 259, 302, 377, 402, 412, 423-424, 457, 470, 482-483, 485
- Дичківський ліс 471
- Дібринів, с. *Див.* Добринів, с. Рогатинського р-ну
- “Діброва”. *Див.* “Гарт”
- “Діброва”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
- “Діброва”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. віст. 159, 318
- “Діброва”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. ст. віст. 152, 182
- “Діброва”, з ТВ “Данилів”, к-р чот. 146
- Діброва, с. Бережанського р-ну 65, 236, 251, 287, 312, 367, 454, 459, 466, 467, 474, 502, 563, 565, 633
- Дідулик Теодор (“Кос”) 588
- Дідуник Микола (“Джміль”) 550
- Дідур Антін (“Іван”, “Жар”) 691
- Дідушко (“Журавель”), пов. пров. 532
- “Дік”. *Див.* Курдидик Богдан
- “Дін”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
- Дмитраш Іван (“Олег”) 141, 144
- “Дмитренко”, військ. реф. пов. 265, 691

Дмитрів Юрко 656
 “Дмитро”, стр. 650-651
 “Дніпро”. *Див.* Качурівський Ярослав
 “Дніпро”, з В. 17/в, зв. 194, 215, 338, 340
 “Дніпро”, з В. 17/г, зв. 194
 “Дніпро”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., ст. віст. 161
 “Дніпро”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 161
 “Дніпро”, з вд. “Лісовики”, рой. 456
 “Дніпро”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
 “Дніпро”, ст. стр., віст. 183
 Дніпро, р. 400
 Дніпропетровщина 191
 “Дністер”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 179
 Дністер, р. 257, 298, 300, 374-375, 377, 413-415, 546-548, 554-555, 639
 “Дністер”, ТВ 61, 63, 188, 195, 209, 216, 329
 “Дністровий”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 165
 Добринів (Дібринів), с. Рогатинського р-ну 237, 368, 468, 478, 497, 563, 628
 Добринівці, с. Заставнівського р-ну 257, 298, 300, 374, 376, 387
 “Добриня”. *Див.* П’яла Петро
 Доброводи, с. Збаразького р-ну 275, 315
 “Доброволець”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 163
 Добряничі, с. Перемишлянського р-ну 259, 273, 302, 311, 377, 485, 589, 616
 “Довбай”, стр. 590
 “Довбак”. *Див.* Демський Олекса
 “Довбуш”. *Див.* “Двигун”
 “Довбуш”. *Див.* “Жук”
 “Довбуш”. *Див.* Хома Михайло
 “Довбуш”, з вд. “Бурлаки”, віст., ст. віст. 159
 “Довбуш”, з вд. “Бурлаки”, чот., бул., ст. бул. 68, 83, 180
 “Довбуш”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
 “Довбуш”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр., віст. 158, 175
 “Довбуш”, з вд. “Сірі Вовки”, чот. 48, 278
 “Довбуш”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
 “Довбуш”, ст. стр., віст. 184
 “Довбня”. *Див.* Кедюлич Іван
 “Довбня”. *Див.* Проньків Василь
 “Довбня”, з вд. “Гайдамаки”, стр. 173
 “Довбня”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 154
 “Довгий”. *Див.* Королишин Василь
 “Довгий”. *Див.* Яцура Михайло
 “Довгий”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170
 Довогополий Zenko (“Бух”) 508
 Довжанка, с. Тернопільського р-ну 399, 439
 “Догоза”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 172
 Доли, хут. с. Купчинці Козівського р-ну 401
 Долина, м., Івано-Франківської обл. 12, 28, 547
 Долинський, пов. 547, 551

- Долинський, р-н 276
Долинщина 46, 249
“Долішній”, з вд. “Буйні”, з с.
Слов’ятин Бережанського
р-ну стр. 430
“Долішній”, з вд. “Сіроманці”,
стр., ст. стр. 166
“Доля”, з вд. “Риболовці”, сан.
498
“Доля”, з СБ ОУН 186
Домчук Олексій (“Петренко”,
“Старий”) 18, 22, 584, 629,
691
“Дон” (“Дан”), з вд. “Лісовики”,
рой., віст., ст. віст. 168, 277,
320, 456-457, 462, 468
“Дон”, з В. 16/в, В 17/а, СБ
ОУН 185, 337
“Дон”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр.,
ст. віст. 161
“Дон”, ст. віст., бул. 180
“Дон”, з пвд. “Схід” 175
Дон, р. 329
“Дон”, чот., з Г 3, зв. 187, 192,
330
Донбас 262, 299, 375
“Донець”, з вд. “Сірі Вовки”, ст.
стр., віст. 152
“Донський”, з ТВ “Магура”, к-р
сот. 144
“Донцов”. *Див.* Хомин Василь
Допіра Богдан (“Цяпка”) 14, 30,
67
“Дорко”, з вд. “Чорноморці”,
ст. стр., віст. 155
“Дорош”. *Див.* Поздик Йосиф
“Дорош”, з вд. “Буйні”, кул.
424-425, 440
“Дорошенко”. *Див.* Максимів
Федір
“Дорошенко”, з вд. “Орли”,
стр. 299, 376
“Дорошенко”, з вд. “Сірі Вов-
ки”, стр. 154
“Дорошенко”, з вд. “Сіроманці”,
стр., ст. стр. 167
“Дорошенко”, кур. медик-
фельшер 265, 691
Драгоманівка, с. созівського
р-ну 401
“Драма”, рой., ст. віст., бул. 81
Дрищів, с. *Див.* Надрічне, с.
Бережанського р-ну
Дрогобицька, обл. 45, 329
Дрогобицький, пов. 549
Дрогобич, м. Львівської обл.
549, 574
Друль Григорій (“Луговий”,
“Славко”) 59, 691
“Дуб”. *Див.* Павлюс Теодор
“Дуб”, з вд. “Буйні”, стр. 441
“Дуб”, з вд. “Бурлаки”, бунч.,
рой., чот., віст., ст. бул., хор.
68, 81, 322, 504, 692
“Дуб”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
ст. стр. 173
“Дуб”, з вд. “Холодноярці”,
стр., ст. стр. 178, 562
“Дуб”, з вд. “Чорноморці”, рой.,
стр. 156, 309
“Дуб”, з вд. “Чорноморці”, стр. 544
“Дуб”, з Г 3, зв. при осер. проп.
190, 209, 326, 330-331
“Дуб”, ст. стр., віст. 183
Дуб Яків (“Клименко”) 146
Дубенський, пов. 549
“Дубина”, з вд. “Буйні”, табо-
ровий, дес. 431
“Дубовий”, з вд. “Чорноморці”,
віст., ст. віст. 157
“Дубовий”, з ТВ “Чорний Ліс”,
бунч. 145
“Дубовий”, чл. спецгрупи
“Тятива”, СБ ОУН 202, 333

“Дубок”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
віст. 179

“Дубок”, з вд. “Лісовики”, сот.
сан., стр., віст. 170, 465

“Дуда”. *Див.* Ящук Євген
 (“Дуда”) 144

Дудар Еміля (“Лискавка”) 401

“Думка”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
154

“Думка”, ст. стр., віст. 183

“Дунай”, з вд. “Лісовики”, стр.
457

“Дунай”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 172

“Дунай”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 157, 545

Дунай, р. 219

“Дунай”, стр., ст. стр. 185

Дунаїв, с. Перемишлянського
р-ну 498, 590

Дунаївецький, надрайон 49,
654

Дуплиська, с. Заліщицького
р-ну 56, 279-280, 609

Дусанів, с. Перемишлянського
р-ну 496-497, 500, 627-628

Дусик Іван (“Марцігель”) 82,
84, 270-271, 692

Дутчак Василь (“Голос”) 586,
692

“Дух”, з В. 19/а 209, 344

Дяків Осип (“Черник”) 187, 193,
327-328, 331, 692

“Дятель”. *Див.* Цибульський
Степан

“Дятель”. *Див.* Чарівний
Михайло

“Дяченко”. *Див.* Лютий Ілярій

Е

Європа. *Див.* Європа

Енгельс Фрідріх 348

“Еней”, з вд. “Риболовці”, стр.,
ст. стр. 162

“Еней”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
стр. 176

“Еней”, окр. пров. 54-55, 629,
692

“Еней”, терен 619, 623

“Енея”, сотня, курінь 54-55

“Еріка”, колабораціоністка 446

Есаулов Олександр 16, 32

Є

“Євген”. *Див.* Поздик Йосиф
Європа (Європа) 219-220, 401

“Євтух”. *Див.* Поздик Йосиф

“Євшан”. *Див.* Бей Василь

“Єфрем”. *Див.* Вовк Мирослав

“Єфрем”. *Див.* Хомин Василь

Ж

Жаба Михайло (“Чабан”) 692

Жабокрук, прис. Перемишлян-
ського пов. 615

“Жайворонок”, з вд. “Холодно-
ярці”, стр., ст. стр. 178, 551

“Жар”. *Див.* Дідур Антін

“Жар”. *Див.* Магдій Василь

“Жар”, з вд. “Бурлаки”, чот.,
бул. 83, 268

“Жар”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
віст. 152

“Жар”, з вд. “Холодноярці”,
стр. 552

“Жар”, ст. стр., віст. 184

Жабинецькі ліси 319

Жабиня, с. Зборівського р-ну
518-522, 526

Жабич Лукаш (“Чорноморець”)
46

“Жбурляй”, з пвд. “Схід”, стр.,
віст. 175

“Жван”. *Див.* Левчук Григорій

Жванчик, с. *Див.* Великий Жванчик, с. Дунаївецького р-ну
Жидачівський, пов. 546
Жидачук Степан (“Ярошенко”) 549
Жидовичі, с. Перемишлянського пов. 616
Жилинці, с. Борщівського р-ну 269-270
Жильський Мирослав (“Мручко”) 180, 531
Житомирщина 191
Житці, прис. с. Кореличі Перемишлянського р-ну 485
Жмурко Іван (“Орест”, “808”) 186, 644, 692
Жмурко Ярослав (“Окунь”) 692
Жолоб, прис. *Див.* Паранчин Жолоб, прис. с. Слов’ятин Бережанського р-ну
“Жук”. *Див.* Гаврилишин Михайло
“Жук”. *Див.* Гупало Йосиф
“Жук”, з Г 3, зв. 188
“Жук”, з В. 17/г, пров. рай. 194, 340
“Жук” (“Довбуш”), з вд. “Буйні”, рой. 406
“Жук”, з вд. “Буйні”, чот., к-р сот. “Чорноморці”, ст. бул., хор. 82, 84, 234, 235, 248, 284-286, 288, 290, 322, 365, 395, 397, 406, 417, 421, 425, 497, 544, 693
“Жук”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
“Жук”, з вд. “Рубачі”, рой. 309, 318, 633
“Жук”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
“Жук”, з загону “Остапа”, рой. 58

Жуків, с. Бережанського р-ну 24, 40, 58, 559, 562
Жуків, с. Золочівського р-ну 496
Жуківці, с. Зборівського р-ну 513-514, 534
“Жулик”. *Див.* Матвіїв Іван
“Жулік”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
“Жур” 11, 27
“Журавель”. *Див.* Дідушко
“Журавель”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
“Журавель”, з вд. “Сіроманці”, ПТР, стр. 84
Журавеньки, с. Рогатинського р-ну 413, 546
Журавне, м. Жидачівського р-ну 413, 554
Журавненський, пов. 551-552
“Журба”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153

З

“Заверуха”. *Див.* Парашук Василь
Заберізки, с. Козівського р-ну 559-560
Забілий Руслан 46
Заболотний Михайло (“Лесь”) 686
Заболото, хут. *Див.* Городниця, с. Гусятинського р-ну
Завалів, с. Підгаєцького р-ну 564
Завальнюк Костянтин 15, 31
Завалля, с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
“Завзятий”, з вд. “Рубачі”, стр., віст. 158, 533
“Завзятий”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157

Загір'я, с. Зборівського р-ну
460, 494

Загір'я, с. Рогатинського р-ну
645

“Заграва”, спецгрупа 207

Задарів, с. Монастириського
р-ну 270

“Задорожний”. *Див.* Безпалко
Осип

“Заєць”, з вд. “Буйні”, кухар
407-408

Заєць Михайло (“Влодко”,
“Зенко”) 693

Закавказзя 219

Закарпаття 66

Закерзоння, край 329

“Залізний”. *Див.* Каблак Степан

“Залізник”, віст., ст. віст. 182

“Залізник”, з В. 16/а 204, 336

“Залізник”, з В. 16/в, куц. 215,
333

“Залізник”, з вд. “Бурлаки”,
стр., віст. 161

“Залізник”, з вд. “Гайдамаки”,
стр., ст. стр. 174

“Залізник”, з вд. “Лісовики”
169

“Залізник”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 164

“Залізник”, з вд. “Сірі Вовки”,
віст., ст. віст. 152-153

“Залізник”, з пвд. “Схід”, стр.,
віст. 175

“Залізник”, з ТВ “Чорний Ліс”,
к-р чот. 145

“Залізник”, з підстарш. шк.,
інст., чот., з вд. “Риболовці”,
чот., віст., ст. віст. 268, 455,
475, 490-492, 497, 501, 693

“Залізник”, інструктор з УПА 396

“Залізник”, чл. спецгрупи “Бір”
205, 334

“Залізник”, чл. спецгрупи
“Кобзар” 202, 334

Залізці (Заложці), смт. Зборів-
ського р-ну 271

Залісся, хут. *Див.* Шумляни, с.
Підгаєцького р-ну

Заліщики, м. Тернопільської
обл. 12, 28, 54, 266-267, 270-
271

Заліщицький, пов. 15, 31, 49,
262, 265, 609

Заліщицький, р-н 387

Заліщаччина 59, 243, 245, 249,
603

Заложці, смт. *Див.* Залізці, смт.
Зборівського р-ну

Заложцівський, р-н 11, 27, 52,
56, 65, 67-68, 260, 274, 290,
434, 460-461, 479, 531, 532-
533, 557

Залозеччина 65

Залужжя, с. Бережанського
р-ну 251, 460, 481, 492-493,
500, 556-557

Заль Степан 513

Зальопаний Григорій (“Крутій”)
161, 317

“Замок”, віст., ст. віст. 182

“Запорожець”, з вд. “Рубачі”,
стр. 509

“Запорожець”, з ТВ “Чорний
Ліс”, к-р чот. 145

“Запорожець”, к-р сот. 53, 64, 693

“Запорожця”, сотня 53

Запусти, хут. с. Подусільна
Перемишлянського р-ну 497

Зарва, хут. с. Носів Підгаєцького
р-ну 566

“Заренко”, військ. реф. пов.
265, 693

Зарожани, с. Хотинського р-ну
190, 636, 638-640

- Зарубина, прис. Перемишлянського пов. 615
- Зарубинці, с. Підволочиського р-ну 67, 197-198, 201
- Заруддя, с. Зборівського р-ну 514, 519-520, 522-523, 525-527, 529
- Заставецький Василь (“Гук”) 649
- Заставці, с. Монастириського р-ну 307, 465
- Затурин, с. Підгаєцького р-ну 280, 462
- Затуринський ліс 52, 280, 297, 374
- Затушне, с. 253
- “Захар”. *Див.* Батринчук Григорій
- Захарків Олег 17, 24, 33, 40
- Зашків, с. Золочівського р-ну 496
- Збараж, м. Тернопільської обл. 258, 266, 271, 377, 401
- Збаражщина 59, 65, 275, 357
- Збараський, надрайон 13, 30
- Збараський, пов. 53, 393
- “Збіг”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
- “Збір”, спецгрупа 203, 205, 207, 334
- Збора, с. Калушського р-ну 547, 555
- Зборів, м. Тернопільської обл. 244, 249, 263, 266, 271, 282, 480, 503, 506, 513-515, 518-520, 524-525, 527
- Зборівський, пов. 15, 31, 49, 50, 260, 265, 588
- Зборівський, р-н 57, 68, 274, 282, 510, 513-514, 529, 533-535
- Зборівщина 59, 65, 238, 243-245, 249-250, 357, 369, 510, 515, 611
- Зборівщина, західна 529
- Зборівщина, південа 533
- Зборівщина, східна 59, 249
- Зборовський Богдан (“Ясний”) 549
- Збруч, р. 261-262, 264, 296, 479-480
- Збруч (Ляшковиця), с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
- “Збруч”, спецгрупа 207-208, 211, 344
- “Збуй”. *Див.* Хома Михайло
- Зварич Євгенія (“Мурашка”) 332
- Звижень, с. Бродівського р-ну 460, 493, 557
- “Звідун”. *Див.* Бандура Василь
- “Здібний”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 177
- “Здобутий”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр., віст. 162, 183
- “Здоровий”, з вд. “Рубачі”, стр., віст. 159
- Зелене, с. Гусятинського р-ну 197, 200
- “Зелений”, віст., ст. віст. 183
- “Зелений”, з В. 17/в, куц. 193-194, 339-340
- “Зелений”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., віст. 160
- “Зелений”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 174
- “Зелений”, з вд. “Лісовики” 169
- “Зелений”, з вд. “Лісовики”, рой., стр., ст. стр. 172, 456-457
- “Зелений”, з вд. “Лісовики”, стр. 457
- “Зелений”, з вд. “Полтавці”, рой. 273, 313, 486
- “Зелений”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 165

- “Зелений”, чл. спецгрупи “Глуша” 202, 334
- Зеленів, с. Рогатинського р-ну 277, 307, 564-565
- Зеленче, с. Дунаєвецького р-ну 654
- “Зеленчук”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст., ст. віст. 152, 182
- “Зеніт”, з вд. “Чорноморці”, віст. 156
- “Зенко”. *Див.* Заєць Михайло
- “Зенко”. *Див.* Онуфрик Петро
- “Зенко”. *Див.* “Пікун”
- “Зенко”, з В. 16/б 209, 336
- “Зенко”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр. 160
- “Зенко”, з вд. “Лісовики”, чот. сан., стр., віст. 170, 465
- “Зенко”, з вд. “Орли”, чот. 269
- “Зенко”, з вд. “Чорноморці”, стр., ст. стр. 156
- “Зенко”, з ТВ “Чорний Ліс”, бунч. 145
- “Зенко”, стр. 650-651
- “Зенко”, чот. 79, 82
- “Зенон”, рай. пвх., з Перемишлянщини, з вд. “Риболовці”, чот. пвх., сот. пвх. 357, 379, 490
- “Зеро”. *Див.* Фіголь Корнило
- “Зет” 390
- “Зибчак”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- “Зір”, з В. 17/в, надр. проп. 338
- “Зір”, з вд. “Сірі Вовки”, ст. стр., віст., ст. віст. 152, 154, 182, 185, 345
- “Зір”, з вд. “Риболовці”, рой., чот. 268, 488-489, 492, 497-498
- “Зір”, чот. 80, 82
- “Зірка”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 166
- “Зірка”. *Див.* Сивак Володимир
- “Змій”. *Див.* “Змія”
- “Змій”. *Див.* Комар Микола
- “Змій”. *Див.* Олійник Богдан
- “Змій”, з вд. “Лісовики”, рой. 453
- “Змій”, з вд. “Орли”, чот. 471
- “Змій”, з вд. “Риболовці”, стр. 494
- “Змій”, ст. стр., віст. 184
- “Зміюка”. *Див.* Вітовський Дмитро-Ярослав
- “Зміюка”, з вд. “Рубачі”, чот. 271
- “Змія” (“Змій”), з ГЗ, зв. 215, 331
- “Знахар”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 279
- Зобків Володимир (“Кос”) 18, 240-241, 291-292, 371, 482, 693
- Зобків Степан (“Голуб”) 654-655
- “Зов”. *Див.* Мрочко Василь
- “Зов”. *Див.* Павлюс Теодор
- “Зов”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 179, 564
- “Зозулька”, чл. спецгрупи “Митар” 205, 335
- “Зозуля”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр. 162
- Золота Липа, р. 280, 498, 561
- Золота Слобода, с. Козівського р-ну 657
- Золотий Потік, смт. Бучацького р-ну 267, 307
- Золотники, с. Теревовлянського р-ну 267
- Золотниківський, р-н 46, 480, 607

- Золотопотоцький, р-н 298, 657
 Золочів, м. Львівської обл. 539
 Золочівка, с. Козівського р-ну
 434, 550
 Золочівський, пов. 15, 31, 508
 Золочівщина 250
 “Зоренко”, чл. спецгрупи
 “Митар” 205, 335
 “Зоря”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
 стр. 176
 “Зоря”, чл. спецгрупи “Збір”
 205, 335
 “Зорян”, з вд. “Лісовики” 169
 “Зот” 401
 “Зот”, чл. спецгрупи “Тятива”
 202, 333
 “Зрив”, к-р вд. “Сірі Вовки”, к-р
 вд. “Чорноморці”, ст. віст., ст.
 бул. 186, 192, 269, 271, 693
 “Зрив”, чот., ст. бул., хор. 322,
 693
 “Зруб”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
 стр., віст. 158, 176
 “Зруб”, з вд. “Чорноморці”,
 стр., віст. 155
 “Зуб” 650
 “Зуб”. *Див.* Баран Василь
 “Зуб”, з вд. “Риболовці”, рой.,
 сот. пвх. 488, 501
 “Зуб”, з вд. “Рубачі”, чот. сан.,
 стр., ст. стр. 158, 531-532
 ЗУЗ 12, 28, 45-46, 217, 245,
 351, 420, 468, 565, 594, 618,
 641
- I**
- “Іван”. *Див.* Дідур Антін
 Іваницький Мар’ян (“Промінь”,
 “Юрченко”) 693
 Іванівка, с. Підволочиського
 р-ну 196-197, 200-201
 “Іванка”. *Див.* Легета Іванна
 Іванків, с. Борщівського р-ну
 48, 271, 309, 609, 647, 654
 Івано-Франківськ, м. 357, 391,
 416, 611
 Івано-Франківська, обл. 45, 61,
 329
 Іваночко Йосиф (“Климко”)
 552-553, 558-559, 561-562
 Іванці, прис. с. Лопушне Кре-
 менецького р-ну 238, 290,
 369, 460, 494, 557
 Іванченко Володимир 10, 26,
 62
 “Іванчук”. *Див.* Вересюк Іван
 “Івась”, з вд. “Бурлаки”, ст.
 стр., віст. 161
 “Івась”, з вд. “Лісовики”, стр.,
 віст. 170
 “Івасько”, чл. спецгрупи
 “Глуша” 202, 334
 Івахів (“Гай”) 84, 323, 693
 Івахів Горішній, с. Тернопільсь-
 кого р-ну 443
 “Ігор”, ВПЖ терену “Лиман”
 583, 694
 “Ігор”. *Див.* Провальний Ізидор
 “Ігор”. *Див.* Сушко Ігор
 “Ігор”, з вд. “Буйні”, гранато-
 метник 439
 “Ігор”, з вд. “Лісовики” 169
 “Ігор”, з вд. “Орли”, сот. пвх.,
 з Лемківщини 352-353, 357,
 382, 471
 “Ігор”, з вд. “Рубачі”, рой., віст.,
 ст. віст. 157, 533
 “Ігор”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
 154
 “Ігор”, з Г 3, зв. 187, 331
 “Ігор”, ст. стр., віст. 183
 “Ігор”, ст. стр., віст. 183
 “Ігор”, чл. спецгрупи “Круча”
 211, 343

“Ігор”, з В. 16/а, бойовик СБ
ОУН, чл. спецгрупи “Тятива”
202, 333

Ігровиця, с. Тернопільського
р-ну 405, 439-440

Іздрик Ізидор (“Руслан”) 143

“Ізидор”. *Див.* Будний Петро

“Ікра”, з вд. “Сірі Вовки”, віст.,
ст. віст. 152

“Ікра”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
154

Ілавче, с. Теребовлянського
р-ну 399

Ільків Василь (“Горинь”) 142

“Ілько”, пов. реф. проп.,
з вд. “Рубачі”, сот. пвх., з
Рогатинщини 352-353, 357

Ільчишин (“Лис”) 509

Ільюшин Ігор 16, 33, 53

Інгул, р. 329

“Ірко”, сот. розв. 81

Ісаківці, с. Кам’янець-Подільсь-
кого р-ну 640

“Іскра”, з вд. “Сіроманці”, віст.
166

“Іскра”, з вд. “Чорноморці”,
стр. 156

“Іскра”, з ВО “Говерля”, к-р
кур. 142

“Іскра”, ст. стр., віст. 183

Ішків, с. Козівського р-ну 480

Іщук Олександр 12, 28, 45, 66

І

“Іжак”, з вд. “Буйні”, стр. 437

“Іжак”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р
чот. 145

К

“К-13”. *Див.* Кузьма Богдан

“К.”, розв. реф. окр. 253, 694

Кабардинці 611

Кабарівці, с. Зборівського р-ну
440, 505

Каблак Степан (“Залізний”) 550

“Кавун”, з вд. “Гайдамаки”,
стр., ст. стр. 174

Кагалівка, с. Бучацького пов.
610

Кадобна, с. Калушського р-ну
555

Кадовба, хут. Козівського р-ну
657

“Казка”. *Див.* Батринчук Марія

“Каїн”. *Див.* Щур Аполінарій

“Кайдаш”, бойовик 637

“Кайдаш”. *Див.* Кузьма Богдан

“Калашник”, з вд. “Риболовці”,
стр., віст. 163

“Калина”, військ. реф. пов. 50,
265, 694

“Калина”. *Див.* Комар Іван

“Калина”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
віст. 161

“Калина”, з вд. “Лісовики”, ст.
стр., віст. 170

“Калина”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., віст. 155

“Калина”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., ст. стр. 153

“Калина”, з вд. “Полтавці”, чот.
268, 282, 303, 313, 378, 477,
480, 485

“Калина”, ст. стр., віст. 183

“Калинович”, з вд. “Рубачі”,
рой., віст., ст. віст. 158, 533

“Калинюк”, з вд. “Рубачі”, стр.,
віст. 159

Калушський, пов. 550

Кальба Мирослав 17, 33

Кальне, с. Козівського р-ну
657

“Камінь”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 163

- “Камінь”, з вд. “Рубачі”, стр., чот. пвх., ст. стр., ст. віст. 158, 532
- “Камінь”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145-146
- Кам’янець-Подільська, група. *Див.* “226”, група
- Кам’янець-Подільська, обл. 10-11, 15, 26-27, 31, 49, 191, 200, 617, 637, 647-648, 654
- Кам’янець-Подільська, окр. 11, 15, 27, 31, 49, 62-64, 69
- Кам’янець-Подільський, м. Хмельницької обл. 636, 640
- Кам’янець-Подільський, над-район 49, 638
- Кам’янець-Подільщина 15, 31, 64-66, 68, 190-191, 279, 294-296, 389-390, 634, 648, 653
- Кам’янець-Подільщина, північна 190, 266, 271
- Кам’янець-Подільщина, південна 266, 271
- Кам’янка, прис. с. Мельна Рогатинського р-ну 52, 259, 302, 377, 406, 410, 424, 439, 442, 449, 456-457, 470, 478, 482, 484, 542
- Кам’янка (Слобідка Струсівська), с. Терехівляньського р-ну 441
- “Канал”, ст. стр., віст. 183
- “Канарок”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178
- “Канарок”, з вд. “Чорноморці”, стр., ст. стр. 156
- “Каня”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 158, 508, 531
- “Капелюх”, з вд. “Сіроманці”, гармаш-кул., стр., віст., ст. віст. 84, 177
- “Капраль”. *Див.* Остяк Володимир
- Капустинці, с. Чортківського р-ну 648
- “Карась”, з вд. “Кия”, чот. 64, 66, 266, 269, 271, 390
- “Карася”, чота 64
- “Карат”. *Див.* Сташків Іван
- “Карат”, з В. 17, заст. окр. реф. СБ ОУН 324, 338, 640
- “Кардинюк”, з вд. “Буйні”, рой. 395, 421, 427
- “Карий”, з вд. “Лісовики” 169
- “Карий”, з вд. “Рубачі”, віст., ст. віст. 157
- “Карий”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178, 562
- “Карий”, з вд. “Холодноярці”, рой. 553
- “Карий”, курсант пвх. шк., з Бережанщини 353, 358
- “Карий”, ст. стр., віст. 183
- Карл XII, король 221
- “Кармазин”. *Див.* Курилас Ярослав
- “Кармель”, з вд. “Риболовці”, рой. 488-490
- “Кармелюк”, віст., ст. віст. 182
- “Кармелюк”. *Див.* Цвігун Іван
- “Кармелюк”. *Див.* Чіп Петро
- “Кармелюк”, з вд. “Риболовці”, чот. 497
- “Кармелюк”, з вд. “Сірі Вовки”, чот., надр. військ. реф., бул. 11, 27, 64, 269, 271, 635-637, 694
- “Кармелюк”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р вд. 144
- “Кармелюк”, чл. ТВ “Північ” 694
- “Кармелюка”, чота, відділ 11, 27, 64
- Кароль Мирослав (“Леонід”, “Святослав”) 694

- Карпати, гори 45-46, 248, 326, 411-413, 416-417, 547, 621
- Карпатський, край 329
- Карпенко Дмитро (“Лютий”, “Яструб”) 11-12, 27-28, 47, 49, 50, 56, 60, 80, 83-84, 237, 240, 242, 246, 248-249, 252, 256, 265, 291-294, 301, 321, 368, 371-373, 402, 404, 482-484, 694
- “Карпо”. *Див.* Бугера Михайло
- “Карпо”, з В. 17/г, бойовик СБ ОУН, кул. СКВ, з Білобожницького р-ну 192, 324, 338, 640
- “Карпо”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170
- “Карпо”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
- “Карпо”, з вд. “Лісовики”, чот. пвх., з Рогатинщини 353, 357, 359, 449, 457
- “Карпо”, з вд. “Рубачі”, віст., ст. віст. 159
- “Карпо”, чл. спецгрупи “Збір” 205, 335
- Касінчук Петро 24, 40
- “Касян”, з Г 3, зв. 332
- “Касян”, к-р групи 62, 73, 694
- “Катря”, з ВО “Буг”, окр. реф. УЧХ 144
- “Катюша”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 154
- “Качан”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 159
- Качан Остап (“Саблюк”) 52, 611
- Качанівка (Качановецьке), с. Підволочиського р-ну 196, 198, 200
- Качанівський Михайло (“Качур”, “Скоб”) 11, 27, 694
- “Качор”. *Див.* “Качур”
- “Качур”. *Див.* Качанівський Михайло
- “Качур” (“Качор”), з вд. “Буйні”, стр., зв. при окр. 400, 441
- “Качур”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
- “Качур”, з вд. “Чорноморці”, віст., ст. віст. 156
- Качурівський (Качорівський) Ярослав (“Дніпро”) 22, 38, 585, 587, 694
- Качурова гора 275, 315, 566
- Качуровський Михайло (“Пугач”) 81, 405-406, 408, 410, 440
- Качуровській, повст., зрадник 528
- “Квітка”. *Див.* Андрушків Славко
- Квіткове (Сільце Божиківське), с. Бережанського р-ну 52, 65, 312, 312, 367, 457, 462, 464, 466-467, 551, 555, 633
- Кедюлич Іван (“Довбня”, “Чубчик”) 62, 66, 142, 321, 328, 635, 650, 694
- Кекіш Йосиф (“Сірко”) 187, 192, 330
- Кекіш Петро (“Роман”), радист 14, 30, 57-58
- Кентій Анатолій 12, 18-19, 28, 34-35
- “Кий”. *Див.* Батринчук Григорій
- “Кий”. *Див.* Гіммельрайх Костянтин
- “Кий”, з вд. “Бурлаки”, віст., ст. віст., з Вінниччини 161, 317-318
- “Кий”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164

Київ, м. 86, 147-148, 219, 379, 486
Київська, обл. 324
“Київський”. *Див.* Бусел Яків
Кимир, с. Перемишлянського р-ну 274, 311-312, 487
“Кинджал”. *Див.* “Кинджал”
“Кир”. *Див.* Найдич Дмитро
Киричук Юрій 18-19, 34-35
“Кисіль”, окр. орг. реф. 594
“Кит”. *Див.* Приліп Омелян
“Кит”, з вд. “Холодноярці”, віст., ст. віст. 178
“Кит”. *Див.* Товпаш Іван
Кицун Осип (“Голка”) 549, 552
“Кия”, сотня (вд.) 64, 67, 271, 390
Кізя, с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
“Кинджал” (“Кинджал”), з вд. “Чорноморці”, рой. пвх., з Рогатинщини 156, 353, 358
Кіндерський Роман (“Тигр”), з вд. “Рубачі”, рой., стр., віст. 176, 514, 518, 534
“Кіндрат”. *Див.* Поташник Григорій 389
“Кіров”. *Див.* Курило Теодор
“Кіс”, стр. 80
Кіт (“Коц”) 47, 80, 84, 143, 245, 256, 282, 297, 308, 323, 328, 471, 633, 648, 695
Кіценюк Микола (“Олень”) 508
“Клен”. *Див.* Гніздюх Павло
“Клен”. *Див.* Кубринович Іван
“Клен”, ст. стр., віст. 184
“Клим”, бул., ст. бул. 180-181, 345
“Клим”. *Див.* Ярчук Михайло
“Клим”, з В. 18/а, рай. реф. СБ ОУН 207, 343
“Клим”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170
“Клим”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 177
“Клим”, з вд. “Холодноярці”, чот. 261, 268, 270, 305, 558-564
“Клим”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 174
“Клим”, к-р сот. “Чорноморці” 457, 695
“Клименко”, з вд. “Буйні”, сот. сан. 439
“Клименко”, з вд. “Сіроманці”, рой., стр., ст. стр., віст., ст. віст. 165, 176
“Клименко”, з ВО “Говерля”, к-р ТВ 142
“Клименко”. *Див.* Дуб Яків (“Клименко”) 146
“Климко”. *Див.* Іваночко Йосиф (“Климко”)
“Клин”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 165
“Клин”, з ТВ “Данилів”, рой. 146
“Клич”. *Див.* Галушак Василь
Кліщ Микола (“Яр”) з вд. “Рубачі”, рой. 14, 24, 30, 40, 57-59
Кліщ Стефан (“Смерека”) 491
Кліщівна, с. Рогатинського р-ну 237, 368, 471, 497, 627, 629
“Кльовий” 390
Клячківський Дмитро (“Кримський”) 141
Княгинин, с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
Княгиничі, с. Рогатинського р-ну 590
“Кобзар” 201
“Кобзар”. *Див.* Криса Михайло
“Кобзар”, з В. 16/б, пров., чл. спецгрупи “Скеля” 210, 335
“Кобзар”, з В. 18, бойовик 341-342

- “Кобзар”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
- “Кобзар”, спецгрупа 194, 202, 334
- Кобзарівка (Обаринці), с. Зборівського р-ну 318
- Кобиловолоки, с. Тереховлянського р-ну 48, 269, 271, 308, 394-395, 397-398, 608, 633, 648
- Кобилячий Кут, хут. с. Волиця Підгаєцького р-ну 466
- Ковалик Микола (“Гамалія”) 589
- “Коваль”. *Див.* Пелех Степан
- Коваль Микола (“Готур”) 81, 84
- Коваль Степан (“Косач”) 18, 34, 65, 67, 80, 84, 150, 240, 245, 255, 268, 291-292, 296, 301-302, 311, 314, 322, 328, 371, 482, 484, 695
- Ковальчук Володимир 66
- Ковальчук Григорій (“Ворон”) 47, 66, 80, 83, 245, 268, 287, 289, 321, 402, 427, 459, 477, 554, 695
- Ковальчук Михайло (“Соловій”) 647
- Ковба Михайло (“Лиско”) 14, 30
- “Ковбур”. *Див.* “Яскравий”
- Ковпак Сидір 392
- Когут Богдан (“Крук”) 696
- “Когут”. *Див.* Лужецький Іван
- “Когут”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., віст. 160
- “Когут”, з вд. “Лісовики” 169
- “Когут”, ст. віст., бул. 180
- Когут Іван (“Байда”) 320
- “Кожем’яка”, з вд. “Рубачі”, стр. 509
- “Кожум’яка”, з вд. “Рубачі”, ст. стр., віст. 158
- “Козак”, з вд. “Риболовці”, стр., віст. 163
- “Козак”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 154
- “Козак”, к-р сот. 55-56, 248, 695
- “Козака”, сотня 55-56
- Козаковий, ліс біля с. Мечищів Бережанського р-ну 235, 286, 366, 458
- “Козар”, ст. стр., віст. 185
- Козарі, с. Рогатинського р-ну 552
- “Козаченко”, з вд. “Сіроманці”, чот., сот., к-р ТВ, хор. 62, 67, 69, 322, 695
- “Козаченко”, чл. спецгрупи “Глуша” 202, 334
- Козаччина, с. Борщівського р-ну 319
- Козина, с. Гусятинського р-ну 196
- “Козир”, з вд. “Риболовці”, віст., ст. віст. 162
- Козирлевич Володимир (“Голуб”) 696
- Козівка, с. Козівського р-ну 244, 250, 480-481, 575
- Козівка, с. Тернопільського р-ну 199, 398-399, 401, 439-440, 606, 647
- Козівський, р-н 15, 24, 31, 40, 65, 68, 480, 499, 513, 560, 563, 607, 634
- Козівщина 439
- Козлів, смт. Козівського р-ну 613
- Козлівський, р-н 65, 399, 513, 607, 633
- Козлівщина 440
- Козова, смт. Тернопільської обл. 244, 249-250, 260-261, 263, 267, 270, 281-283, 305, 480-481, 506, 513, 570, 652, 658

- Козьменко Дмитро (“Павленко”, “Босак”) 388, 584, 688
 “Кок”. *Див.* Юхнович Іван
 Кокін Сергій 12, 28, 62, 66
 Колеснк Петро (“Черник”) 215, 345
 Колеби, прис. с. Нараїв Березанського р-ну 478, 500, 504
 Колісник Роман 17, 33
 Колодіївка, с. Підволочиського р-ну 197, 201
 Колодницький Степан 24, 40
 Колодрібка, с. Заліщицького р-ну 298, 374
 Колоколинський бій 655
 “Колос”. *Див.* Брикайло Касьян
 “Колос”. *Див.* Мотиль Михайло
 “Колос”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
 “Колос”, чл. спецгрупи “Тяги-ва”, машин. 202, 333
 “Колчак”, з ВО “Говерля”, к-р ТВ 142
 “Комар”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
 “Комар”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
 “Комар”, з вд. “Холоднярці”, стр., ст. стр. 178
 Комар Іван (“Олень”, “Калина”, “Шелест”) 203, 206, 332-333, 393, 394, 401, 438, 695
 Комар Микола (“Змій”) 696
 “Комар”, ст. стр., віст. 184
 “Комар”, чл. спецгрупи “Підбій” 210, 335
 Компанець І. 13, 29
 “Коник”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст., ст. віст. 165
 Коник Мирон (“Чорноморець”) 549
 Конопада Іван (“Корч”) 585, 696
 Конопківка, с. Тербовлянського р-ну 440
 Коноухи, с. Козівського р-ну 244, 250, 260, 281, 283, 437, 480-481, 500, 502, 506-507, 558-562
 “Конюша”, стр. 81
 Коноюшки, с. Рогатинського р-ну 550
 Копичинецький, надрайон 50
 Копичинецький, пов. 49, 262-263, 265, 585
 Копичинецький, р-н 191, 295
 Копичинеччина 15, 31, 48, 245, 264, 325, 608
 Копичинці, м. Гусятинського р-ну 247, 266-267, 271
 “Копчик”. *Див.* Шумейко Михайло
 “Кора”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
 Корж Микола (“Сокіл”) 143
 Кореличі, с. Перемишлянського р-ну 259, 273, 302, 311, 377, 447-448, 484-485
 “Корінь”. *Див.* Чорний Ярослав
 “Корінь”, з В. 17/в, бойовик 194, 340
 “Корінь”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., віст., ст. віст. 160, 179
 “Корінь”, з вд. “Лісовики”, рой. 456
 “Корінь”, з вд. “Чорноморці”, стр. 545
 “Корінь”, чл. спецгрупи “Дебра” 211, 343
 “Корінь”, чл. спецгрупи “Шолом”, зв. 212, 343
 Корнафель (“Лемко”) 54, 323, 696
 “Корнель”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157

- “Корнило”. *Див.* Вовк Мирослав
- “Корній”, з вд. “Риболовці”, рой. 490
- “Корнієнко”. *Див.* Хандій Дмитро
- “Корнієнко”, з вд. “Риболовці”, ст. віст. 162
- Королишин Василь (“Довгий”, “Лис”, “Явір”) 696, 708
- Королюс Федір (“Холодний”) 696
- Коропець, смт. Монастирського р-ну
- Коропецький, р-н 61, 278, 307
- Коростятин, с. *Див.* Криниця Монастирського р-ну
- Корпан Михайло (“Чайка”) 268, 270, 322, 468, 696
- “Корч”. *Див.* Гніздюх Павло
- “Корч”. *Див.* Конопада Іван
- “Корч”. *Див.* Романців Петро
- “Корч”, з вд. “Лісовики” 169
- Корчак Броніслав (“Гамалія”) 689
- Корчівка, с. Жидачівського р-ну 547-548, 551-552
- “Корчук”, з вд. “Чорноморці”, старш., стр., ст. стр. 156, 314
- Корчунок (Корчунок Дібринівський), с. Рогатинського р-ну 256, 297
- “Кос”. *Див.* Дідулик Теодор
- “Кос”. *Див.* Зобків Володимир
- “Кос”, з вд. “Буйні”, інтенд. 407, 423
- “Кос”, з вд. “Холоднярці”, стр., ст. стр. 178
- “Коса”, з вд. “Холоднярці”, стр. 562
- Косарчин Ярослав (“Байрак”) 142
- “Косач”. *Див.* Коваль Степан
- “Костенко”. *Див.* Сенів Юрій
- Костецький Володимир 514
- Котів, прис. *Див.* Молохів, с. Бережанського р-ну
- Которини, с. Жидачівського р-ну 415-416, 422, 546, 551-552
- Котузів, с. Тереховлянського р-ну 550, 588
- “Кох”. *Див.* Юзорзь Георгій
- “Коханий”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 166
- “Коц”. *Див.* Кіт
- Коцари, с. Букачівського р-нк 555
- Коцкович Степан (“Льонський”) 82
- “Коцур”, з ВО “Говерля”, почот 145
- “Кочовик”, з вд. “Риболовці”, стр. 490
- КП(б)У 13, 29
- Кравчин Павло (“Тодей”) 590
- “Кравців”. *Див.* Сказінський Ілярій
- Краків, м. 391
- “Крамаренко”. *Див.* Ярицький Степан
- “Крапка”. *Див.* Курас Михайло (“Крапка”) 144
- Красіїв, с. Монастирського р-ну 298, 374
- Красна, с. Зборівського р-ну 244, 250, 282, 480, 503, 506
- Красне, с. Гусятинського р-ну 197, 200
- Краснопуща, с. Бережанського р-ну 478, 500, 502, 505
- Красько Григорій (“Янко”) 143
- “Крах”. *Див.* Хом’як Василь
- “Крах”, стр. 300, 376

- “Крег” (“Крет”), чл. спецгрупи
“Скеля” 210
- Кременець, м. Тернопільської
обл. 266, 271, 524-525
- Кременецький, надрайон 63-65
- Кременецький, пов. 49
- Кременецький, р-н 607
- Кременеччина 49, 621
- “Кремінь”. *Див.* Паливага Василь
- Кремінь Франко 513
- “Крем’янецький”. *Див.* Медвідь
Михайло
- “Крет”. *Див.* “Крег”
- Криве, с. Козівського р-ну 650,
652
- “Кривейко”, з ТВ “Чорний Ліс”,
інстр. 144
- “Кривозуб”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 157
- “Кривоніс”. *Див.* “Володимир”
- “Кривоніс”. *Див.* Симчич
Мирослав
- “Кривоніс”, з вд. “Буйні”, стр.
440
- “Кривоніс”, з вд. “Сірі Вовки”,
ст. стр., віст. 152-153
- “Кривоніс”, ст. стр., віст. 184
- “Криворучка”. *Див.* Пітуля
Михайло
- “Крига”. *Див.* Сказінський Ілярій
- “Крига”, з Г 3, зв. 188
- “Крига”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр., віст. 160, 162
- “Крига”, з вд. “Орли”, стр. 299,
376
- “Крига”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
стр. 158
- “Крига”, стр. 650-651
- “Крилатий”. *Див.* Чмир Петро
- “Крилатий”, з вд. “Рубачі”, стр.,
ст. стр. 158
- “Крим”. *Див.* Чортківська окр.
- “Крим”, з вд. “Чорноморці”,
віст. 156
- Кримки, с. *Див.* Лиса, с. Під-
гаецького р-ну
- “Кримський”. *Див.* Клячківсь-
кий Дмитро
- “Кримський”, з вд. “Сіроманці”,
ст. стр., віст. 177
- Криниця (Коростятин), с. Монас-
тирського р-ну 48, 278
- Криса Михайло (“Кобзар”) 187
- “Криця”, з ТВ “Чорний Ліс”,
рой. 145
- “Криця”, спецгрупа 208, 344
- “Кріт”, з В. 16/б, стр. 187, 333,
335
- “Кріт” 390
- “Круглий”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр. 537
- “Крук”. *Див.* Гутила Андрій
- “Крук”. *Див.* Когут Богдан
- “Крук”. *Див.* Подусовський
Василь
- “Крук”. *Див.* Почигаїло Ярослав
- “Крук”. *Див.* Федик Богдан
- “Крук”, з В. 17/г, бойовик СБ
ОУН 203, 206, 209, 339-340
- “Крук”, з вд. “Бурлаки”, віст.,
ст. віст. 161
- “Крук”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст.
стр., віст. 160, 162
- “Крук”, з вд. “Рубачі”, рой. 531
- “Крук”, з вд. “Рубачі”, стр. 533
- “Крук”, з вд. “Сіроманці”, табо-
ровий 396-397, 399
- “Крук”, з вд. “Сіроманці”, рой.,
чот., ст. бул. 81
- “Крук”, з ТВ “Данилів”, к-р сот.
144
- “Крук”. *Див.* Ґеник Костянтин
- “Крук”, з ТВ “Чорний Ліс”, рой.
146

- “Крук”, пров. 601
“Крук”, рай. пвх., рой. пвх., з
Перемешлянцини 353, 358
“Крук”, стр. 590
“Крук”, чл. спецгрупи “Бір” 205,
334
“Крук”, чл. спецгрупи “Збір”
205, 335
“Крук”, чл. спецгрупи “Митар”
205, 335
“Крук”, чот., чл. спецгрупи
“Скеля”, з В. 16/б, машин.,
хор. 210, 323, 335, 696
“Крупа”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 157
Крутевич, гол. рай.виконкому
516
Крути, с. Ніжинського р-ну 220
“Крутий”. Див. Максимів Федір
“Крутий”, з вд. “Рубачі”, стр.,
ст. стр. 176
Крутилів, с. Гусятинського р-ну
296
“Крутій”. Див. Зальопаний
Григорій
“Крутій”, з вд. “Лісовики” 169
Круцяк Микола (“Супрун”) 648
“Круча”. Див. Кулик Петро
“Круча”, спецгрупа 208, 211
“Ксеня”. Див. Дидик Галина
“Кубайчук”. Див. Кузьма Богдан
“Кубанці”, сотня (вд.) 21, 37,
58, 361, 447-448
“Кубань”. Див. Тернопільська
окр.
Кубринович Іван (“Клен”) 508
“Кудияр”, з вд. “Чорноморці”,
стр. 156
Кудринці, с. Кам’янець-Поділь-
ського р-ну 640
Кужда Іван (“Лиман”), з вд.
“Полтавці”, стр. 58
Кузик Демко (“Нечай”, “Тудіок”)
590
“Кузьма”. Див. Охримович Василь
“Кузьма”, з вд. “Лісовики”,
рой., ст. стр., віст. 168, 468
Кузьма Богдан (“Борис”, “К-13”,
“Кайдаш”, “Кубайчук”,
“Юрко”) 208, 335, 696
“Кузьменко”. Див. Гонтар Хри-
занф
Кук Василь (“Леміш”, “С-вар”)
216, 606
“Кукурідза”, з вд. “Гайдамаки”,
стр., ст. стр. 174
Кулик Микола 24, 41
Кулик Петро (“Круча”), з вд.
“Сіроманці”, чот., ст. віст., бул.,
ст. бул. 11, 27, 69, 177, 180
“Куліш”. Див. Христишшя
Мирослав
“Куліш”, з вд. “Бурлаки”, ст.
стр., віст. 160-161
“Куліш”. Див. Шклянка Григорій
Кульбачинський Михайло
(“Осик”) 550
Кульчицький 220
Кульчицький Іван (“Сич”) 81-83,
280-281, 305, 314-315, 537,
602, 648, 697
“Кундзіравий” (“Кундзірвс-
кий”), з вд. “Сіроманці”, стр.,
ст. стр. 165
Купчинці, с. Козівського р-ну
401, 441
Курас Михайло (“Крапка”) 144
Курдидик Богдан (“Дік”) 648
Курилас Ярослав (“Кармазин”,
“Чорнота”) 552, 559, 697
Курило Теодор (“Кіров”) 697
Курій Михайло (“Шум”) 588
Куріца Степан (“Прокіп”, “Рус-
лан”) 211, 343, 644, 697

Куропатники, с. Бережанського р-ну 563, 650
Куряни, с. Бережанського р-ну 562, 634
Кутік. *Див.* Хутько
“Кухар”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 174
“Куций”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 172, 465
“Куцик”, з ТВ “Данилів”, рой. 146
Куць Осип (“Остап”) 352-353, 357, 407-408, 421, 440-441
“Кучар”, з вд. “Чорноморці”, стр. 156
“Кучерявий”, ст. стр., віст. 185
Кушнірина Антон (“Воробко”), рай. пров. 46

Л

Лавриківці (Равликівці), с. Зборівського р-ну 519, 520, 522, 524, 529
Лагодів, с. Перемишлянського р-ну 590
“Лад”, з вд. “Чорноморці”, віст., ст. віст. 156
“Лад”, рой., бул. 81
Ладанці, с. Перемишлянського р-ну 509
Лазарівка (Ясмарівка), с. Монастириського р-ну 263, 536
Ластівці, с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
Ланівці, м. Тернопільської обл. 607
Лановецький, р-н 65
“Лапа”, з вд. “Холодноярці”, стр. 562
“Ластівка”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр., віст. 160

“Ластівка”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
Лебедь Микола 9, 18-19, 25, 34-35
“Лебідь”, з вд. “Риболовці”, чл. ВПЖ 499
“Лев”. *Див.* Петришин Василь
“Лев”, з вд. “Лісовики” 169
“Лев”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 159
“Лев”, з вд. “Чорноморці”, стр. 545
“Лев”, з вд. “Холодноярці”, рой., чот. 552, 563, 565
“Лев”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178
“Лев”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178
“Лев”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
“Лев”, к-р сот. 54, 56, 279, 697
“Лева”, сотня 54, 56, 279
“Левадний”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 165
“Левадний”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 145
“Левко”, віст., ст. віст. 182
“Левко”, віст., ст. віст. 182
“Левко”. *Див.* Матвіїв Іван
“Левко”, з В. 17/г, СБ ОУН 194, 340
“Левко”, з В. 19/а, чл. спецгрупи “Наступ” 208, 344
“Левко”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
“Левко”, з вд. “Орли”, чот. 269
“Левко”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 154
“Левко”, з вд. “Чорноморці”, стр. 544
Левкович Василь (“Вороний”) 142

- Левчук Григорій (“Гомін”, “Жван”) 11, 27, 62, 194, 326-327, 341-342, 389-390, 697
- Левчук Степан (“Вихор”), окр. зв. 604, 606
- Легета Іванна (“Іванка”, “Настя”) 650
- “Леміш”. *Див.* Кук Василь
- Лемківщина 12, 28, 357
- “Лемко”. *Див.* Корнафель
- “Лемко”, з вд. “Риболовці”, рой., чот. 488, 500-501
- “Лемка”, курінь 54, 56
- “Лемко”, ТВ 12, 28, 60
- “Лен”, з вд. “Риболовці”, стр., розстріляний 501
- Ленін Володимир 349
- “Леон”, чл. спецгрупи “Дебра” 211, 343
- “Леонід”. *Див.* Кароль Мирослав
- “Лесь”. *Див.* Заболотний Михайло
- “Лесь”, військ. реф. пов. 265, 697
- “Лесь”, з вд. “Рубачі”, стр. 159
- “Лесь”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
- “Лесь”, ст. віст., бул., ст. бул. 181, 185, 345
- “Леся”. *Див.* Понятишин Марія
- “Летун”, з вд. “Риболовці”, рой., стр., ст. стр. 163, 489
- “Летучий”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 155
- “Левон”, сексот 505
- “Лиман”. *Див.* Кужда Іван
- “Лиман”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
- “Лиман”, повіт 582-583
- Лико Іван 12, 28, 60
- “Лилик”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 161
- “Липа”. *Див.* Болюх Пилип
- “Липа”, з вд. “Лісовики” 169
- “Липа”, з вд. “Лісовики”, стр. 457
- “Липа”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр. 153
- Липа Юрій 141
- “Липей”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
- Липиця Горішня, с. *Див.* Верхня Липиця, с. Рогатинського р-ну
- Липиця Долішня, с. *Див.* Нижня Липиця, с. Рогатинського р-ну
- Липівка (Фірлеїв) с. Рогатинського р-ну 52, 249, 259, 302, 377, 410, 442, 485, 589, 645
- Липівці, с. Перемишлянського р-ну 240-242, 288, 293, 373, 590
- “Лис”, віст., ст. віст. 182
- “Лис”. *Див.* Ільчишин
- “Лис”. *Див.* Королишин Василь
- “Лис”. *Див.* Шалева Іван
- “Лис”, з В. 16/а 204, 336
- “Лис”, з вд. “Буйні”, кухар 407
- “Лис”, з вд. “Буйні”, рой., чот., к-р вд. 406, 415, 425-426, 440
- “Лис”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., віст. 160
- “Лис”, з вд. “Гайдамаки”, віст., ст. віст. 172
- “Лис”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170, 465
- “Лис”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Лис”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 176
- “Лис”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. віст. 151
- “Лис”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр. 153
- “Лис”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165

- “Лис”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178, 564
- “Лис”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 174
- “Лис”, ст. віст., бул. 182
- “Лис”, ст. стр., віст. 183
- “Лис”, чл. спецгрупи “Тятива” 202, 334
- “Лис”, чл. спецгрупи “Збір” 205, 335
- Лиса (Кримки, хут.), с. Підгаєцького р-ну 297, 374, 462, 465
- “Лисай”. *Див.* Шульган Мар’ян
- Лисичники, с. Заліщицького р-ну 610
- “Лискавка”. *Див.* Дудар Емілія
- Лисків, с. Жидачівського р-ну 547
- “Лисоня”, ВО 9, 11-15, 17-20, 23-24, 25, 27-31, 33-36, 38-40, 43, 46-48, 52-57, 59-69, 81-82, 138, 140, 149-150, 168, 180-181, 188, 193, 195, 203, 206-207, 215, 221, 228, 245-246, 258, 272, 278, 291, 321, 323, 327-329, 347, 359, 364, 374, 384, 591, 647
- Лисоня, г. 563
- “Лиско”. *Див.* Ковба Михайло
- “Лиско”, з В. 16, рой., віст., бул. 186
- “Лисок”. *Див.* Ґеник Антон
- “Лист”, з вд. “Лісовики” 169
- “Листок”, з В. 19/а, чл. спецгрупи “Криця” 208, 344
- “Листок”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр. 160
- “Листок”, з вд. “Полтавці”, чот. 477, 483
- Литвинів, с. Підгаєцького р-ну 461, 463, 497
- Лівак Мирослав (“Галайда”) 145
- “Лівий”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр. 153
- “Лік”, з вд. “Бурлаки”, рой. 318
- “Ліс”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 461
- “Ліс”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр. 153
- “Ліс”, з вд. “Холодноярці”, стр. 551
- “Ліс”, ст. стр., віст. 184
- Ліско Ілько 657
- “Лісник”, віст., ст. віст. 183
- “Лісник”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
- Лісники, с. Бережанського р-ну 24, 40, 650
- “Лісовий”, з вд. “Риболовці”, рой., чот. 490, 497-500
- “Лісовий”, чл. спецгрупи “Дебра” 211, 343
- “Лісовик”. *Див.* Равлівський Іван
- “Лісовик”, з В. 17/в 207, 338
- “Лісовики”, сотня (вд.) 21, 37, 52, 55, 60, 65, 168, 233-235, 238-239, 245, 249-250, 254-255, 259-260, 266, 268, 270, 277, 284-285, 287-291, 296, 304, 307, 319-320, 328, 353-354, 364-367, 369-370, 427, 430-431, 433, 449-461, 464, 469, 472, 474-475, 491, 495, 542-543, 554-558, 633, 647
- “Лісовий”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 159
- “Ліщ[...]” 390
- “Ліщина”, віст., ст. віст. 182
- “Ліщина”. *Див.* Бернартович Федір
- “Ліщина”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 158

- “Ліщина”, з вд. “Сірі Вовки”,
чот. 269, 271
- “Ліщина”, з вд. “Чорноморці”,
ст. стр., віст. 155, 544
- “Ліщина”, ст. віст., бул. 182
- Ліщина, хут. с. Загір'я
Зборівського р-ну 460, 494,
557
- Ліщинський Іван (“Матюшен-
ко”) 342
- “Лобода”, рай. пров. 200
- “Лоза”, з вд. “Лісовики”, стр.
465
- “Лоза”, з вд. “Чорноморці”, стр.,
віст. 157
- Лози, хут. с. Божиків Бере-
жанського р-ну 260, 304, 463
- Лозицький Володимир 12, 28
- Лозівка, с. Підволочиського
р-ну 399
- Лозова, с. Тернопільського
р-ну 61, 258, 304, 377
- Лонівка, с. Перемишлянського
р-ну 240, 292, 371
- “Лопух”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
стр. 158
- “Лопух”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
ст. віст. 152
- Лопушне, с. Кременецького
р-ну 238, 251, 290, 369, 431,
460, 494, 557
- Лошнів, с. Терехівлянського
р-ну 317
- “Луг”, з вд. “Лісовики”, стр.
457
- “Луг”, з вд. “Лісовики”, стр., ст.
стр. 172
- “Луг”, з вд. “Рубачі”, стр. 508
- “Луг”, з вд. “Сіроманці”, стр.,
ст. стр. 165
- “Луг”, пвх. 359
- “Луг”, рой. 186
- “Луговий”. *Див.* Демчук Йосип
“Луговий”. *Див.* Друль Григорій
- “Луговий”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст. 177
- Лужецький Іван (“Когут”) 268,
270, 454, 457, 467-468
- “Лук”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
віст. 152
- “Лук”, з вд. “Чорноморці”, стр.,
віст. 157
- “Лук”, ст. стр., віст. 184
- Лукасевич Мар'ян (“Ягода”)
143
- Луковець (Журівський, Виш-
нівський), с. Рогатинського
р-ну 554
- Луцький Олександр (“Беркут”)
45, 47
- Лучинець, с. Рогатинського
р-ну 320
- Лучинці, с. Рогатинського р-ну
491, 501
- Лушпінський Броніслав (“Нетя-
га”) 81
- Львів, м. 52, 147, 329, 391, 443,
460, 479, 483, 493, 504-505,
512, 519, 534, 547, 557, 574,
597, 599, 633
- Львівська, обл. 329, 519
- Львівський, край (ЛК) 49, 329
- Львівщина 11, 27, 54, 55, 249,
252
- Любачівська Євдокія 514
- Любешка, с. Перемишлянсь-
кого р-ну 477
- “Любченко”, з В. 18 345
- Люлюк Петро (“Гонта”) 697
- “Лютий”. *Див.* Карпенко
Дмитро
- “Лютий”. *Див.* Цибульський
Іван
- “Лютий”, з В. 17, зв. 194, 340

- “Лютий”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр. 160
- “Лютий”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164, 500
- “Лютий”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
- “Лютий”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
- “Лютий”, віст., ст. віст. 182
- “Лютого”, курінь 50
- Лютий Ілярій (“Дяченко”, “Роман”) 51, 56, 58-59, 243-243, 249-250, 281-283, 392, 394-396, 401-402, 410-411, 477-478, 480-482, 502-503, 507, 559-560, 621, 623, 627, 697
- “Льонський”. *Див.* Коцкович Степан
- “Льонько”, з вд. “Лісовики”, віст., ст. віст. 169
- “Льоня”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 165
- Ляшковиця, с. *Див.* Збруч, с. Кам’янець-Подільського р-ну
- М**
- Магдалівка, с. Підволочиського р-ну 198
- Магдй Василь (“Жар”) 192, 206, 325
- “Магура”, ТВ 144
- Маговський Олександр (“Град”) 143
- “Мадяр”, з вд. “Буйні”, стр. 412
- “Мазепа”, ст. стр., віст. 184
- Мазепа Іван, гетьман 220-221
- Мазур Антон 513
- “Май”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Май”, з вд. “Рубачі”, рой., стр, ст. стр., віст. 158, 175, 521, 526, 528-529
- “Май”, чл. спецгрупи “Збір” 205, 335
- “Майдан”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 155, 315
- “Майданчук”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр., віст. 153, 184
- “Мак”. *Див.* Михальчук Богдан
- “Мак”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 464
- “Мак”, з вд. “Риболовці”, стр. 163
- “Мак”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Мак”, з вд. “Холодноярці”, рой. 552
- “Макар”, з вд. “Сірі Вовки”, чот. 281
- “Маківка”, ВО 329
- “Максим” 650
- “Максим”. *Див.* Гоянюк Василь
- “Максим”, з В. 17/а, В. 16/в, СБ ОУН 194, 336
- “Максим”, з вд. “Буйні”, бунч., чот., к-р сот. “Полтавці”, ст. бул., хор. 55, 84, 240, 245, 256, 259, 282, 291, 301-304, 323, 371, 377-379, 395, 397-398, 405-406, 410, 439, 477, 480, 484-486, 502, 528, 647, 697
- “Максим”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 165
- “Максим”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 279
- “Максим”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 174
- “Максим”, чл. спецгрупи “Дебра” 211, 343
- “Максим”, чл. спецгрупи “Кобзар” 202, 334
- “Максим”, чл. спецгрупи “Підбій” 210, 335

- Максимів Федір (“Дорошенко”, “Крутий”, “Найда”), з вд. “Рубачі”, чот. 21, 38, 68, 180, 268, 271, 510-512, 519, 521, 533-535
- “Макух”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 166
- Мала Лука, с. Гусятинського р-ну 196, 200
- Мала Плавуча, с. Козівського р-ну 68, 461, 495, 535, 558
- Малашівці, с. Зборівського р-ну 508
- Малий Полюхів, с. Перемишлянського р-ну 242, 252, 293, 373
- Малинівка (Цюцьків), с. Рогатинського р-ну 233-234, 250, 284-285, 364-365, 426, 452, 454, 458, 472, 555, 561-562, 564-565
- Малинник, ліс 197
- Малишкін, ст. лейт. НКВД 274, 311
- Маловоди, с. Тереховлянського р-ну 657-658
- Малковичі, с. Перемиського пов. 550
- Манецький Степан, кур. бунч. 698
- Мар’янка, с. *Див.* Мар’янівка, с. Тернопільського р-ну
- Маркіза Степан (“Гордій”, “Тур”) 11, 27, 47, 81, 248, 399-400, 402, 406, 421, 425, 429-430, 435-437, 438-439, 698
- “Марко” 545
- “Марко”, з В. 16/а, куц. 203, 332
- “Марко”, з В. 17/а, 16/в, СБ ОУН 185, 337
- “Марко”, з вд. “Буйні”, стр. 397-398
- “Марко”, з вд. “Лісовики”, стр. 457
- “Марко”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
- “Марко”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 163
- “Марко”, з вд. “Рубачі”, стр. 508
- “Марко”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 165
- “Марко”, пов. військ. реф. 698
- Маркс Карл 349
- Маркова, с. Монастирського р-ну 56
- “Мармаш”. *Див.* Мигаль Павло
- “Мартин”, віст., ст. віст. 182
- Мартінов 427
- “Маруся”, з В. 16/б 207, 332
- “Марусяк”, окр. мобілізаційний підреф. 698
- Марущани, хут. с. Озерна Зборівського р-ну 515
- Мартинів Новий, с. *Див.* Новий Мартинів, с. Галицького р-ну
- Мартинюк Ігор (“Нитка”) 549, 552
- Мартюк Хома (“Алкид”) 215, 342
- Марущак Василь (“Хмара”) 649
- “Марцігель”. *Див.* Дусик Іван
- Мар’янівка (Мар’янка), с. Тернопільського р-ну 263
- Масло Михайло (“Ненаситець”) 142
- “Мат”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
- “Мат”, ст. стр., віст. 184
- Матвіїв Іван (“Жулик”, “Левко”) 62, 64, 66, 73, 79, 82, 84, 148, 266, 268, 270, 300, 311, 322, 328, 499, 698

- Матушинець Василина 516-517
- Матушинець Марія 517
- Матушинець Петро 517
- “Матюшенко”. *Див.* Ліщинський Іван
- “Махорка”, з вд. “Гайдамаки”, стр. 446
- Машталір Степан (“Батько”) 53
- МВД 190-191
- МГБ (МГБ) 190, 192
- “Медвідь”, з вд. “Лісовики”, чот. 260, 304, 455, 463-464
- Медвідь Іван (“Сич”) 491
- Медвідь Михайло (“Крем’янецький”) 141
- Медова, с. Козівського р-ну 550
- Мелна, с. *Див.* Мельна, с. Рогатинського р-ну
- Мельна, с. Рогатинського р-ну 52, 56, 249, 259, 296, 302, 377, 406, 424, 442, 447, 450-451, 456-457, 469, 476, 484, 645
- Мельник Василь 16, 32
- Мельник Петро (“Хмара 1”) 142
- Мельник Ярослав (“Сокіл”) 79-80, 83, 269, 297, 381
- Мельнице-Подільський, р-н 65, 308-309
- Мельниця-Подільська, смт. Борщівського р-ну 267
- Мерещів, с. Перемишлянського р-ну 499
- “Месник”, з вд. “Лісовики”, бунч. 456-457, 463-464
- “Месник”, з вд. “Сіроманці”, рой. 273, 311
- “Месник”, з вд. “Холодноярці”, стр., бунч. 261, 305, 560, 563
- “Меткий”. *Див.* Стецко Іван
- “Меткий”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 155
- Метці, прис. 259, 302, 377
- “Меч”. *Див.* Шніцер Олексій
- “Меч”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 464
- “Меч”, з вд. “Риболовці”, рой. 490
- “Меч”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 179
- “Меч”, пров. 529
- “Меч”, пров. з КП ЗУЗ 596-599
- Мечищів, с. Бережанського р-ну 263, 270, 286, 288, 426, 452, 456, 458, 473, 553-554, 561-562, 564-566, 633
- “Мидниця”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178, 551
- Мигаль Павло (“Мармаш”, “Яр”) 17, 33, 62, 79, 188, 190, 270, 331, 545, 698
- Мизак Нестор 10, 14-15, 17-19, 26, 30-31, 33-35, 47, 58
- “Микола”, чл. спецгрупи “Глуша” 202, 334
- Миколаївка, с. Бучацького р-ну 279-280
- Миколаївка, хут. с. Лисичники Заліщицького р-ну 609
- Микулинецький, р-н 247, 276, 308, 316-317, 393, 440, 649
- Микулинці, смт. Тербовлянського р-ну 276, 317, 440, 570
- Миролюбівка (Чорторія), с. Тернопільського р-ну 394
- “Мирон”, з В. 16/а, куц. 204, 336
- “Мирон”, з вд. “Рубачі”, рой. 68, 521, 526-527, 529, 533
- “Мирон”, з вд. “Рубачі”, ст. стр., віст. 158
- “Мирон”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 146

- “Мирон”, з Г 3, тех. прац. край. осер. проп. 330
- “Мирон”, рай. пвх., рой. пвх. 353, 358
- “Мирон”, ст. стр., віст. 184
- “Мирон”, стр. 652
- “Мирон”, чл. спецгрупи “Збруч” 211, 344
- “Мирон”, чл. спецгрупи “Митар” 205, 335
- “Миронко”, з В. 17/в, зв. 215, 339
- “Миронко”, з Г 3, зв. 188, 190, 331
- Мисьова, прис. Перемишлянського пов. 615
- “Митар”, спецгрупа 204, 205, 207, 335
- Михалів Ігорко (“Щек”) 590
- Михальчук Богдан (“Мак”) 14, 30
- Михальчук Іван (“Шуляк”) 53
- “Миш”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
- “Мишка”, стр., ст. стр. 185
- Мишковичі, с. Тернопільського р-ну 263, 405, 440
- Мілько Петро 513
- Мірчук Петро 18-19, 34-35
- Містечка, прис. Перемишлянського пов. 615
- Місько, з Кам’янки, прис. с. Мельна Рогатинського р-ну 410
- “Місько”, з Г 3, зв. 325, 330
- “Місяць”, з вд. “Лісовики” 169
- “Місяць”, з В. 17, бойовик СБ ОУН 193, 338
- “Міцний”, з вд. “Гайдамаки”, ВПЖ, стр., ст. стр. 173, 446
- “Міша”, з В. 17, СБ ОУН 338
- “Міша”, пров. 655-656, 658
- “МК-5”, реф. СБ ОУН ПК 698
- Млинівці, с. Зборівського р-ну 505
- Мовчанівка, с. Підволочиського р-ну 199
- “Могила”, к-р сот. 64, 294, 698
- “Модест”. Див. Прокопишин Іван
- Мозолівка, с. Підгаєцького р-ну 465, 607, 647
- “Молдаван”. Див. Бей Василь
- Молохів (присілок Котів), с. Березанського р-ну 52, 236, 251, 270, 288, 456, 459, 466, 553-554-555, 561, 563-564, 633
- “Молочарка”. Див. Дидик Галина
- Монастириська, м. Тернопільської обл. 267, 537
- Монастириський, р-н 48, 192, 281, 564
- Мономах, князь 220
- Мончаківський Роман (“Ромко”) 142
- “Монька”, з вд. “Рубачі”, стр. 508
- “Монька”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 175
- Морги, хут. с. Литвинів Підгаєцького р-ну 312, 462, 464, 467
- Мороз Володимир 11-12, 17, 23, 27-28, 33, 40, 46, 62
- “Мороз”. Див. Мотиль
- “Мороз”. Див. Ніколин Василь
- “Мороз”. Див. Савка Михайло
- “Мороз”, з вд. “Буйні”, рой. 407, 424
- “Мороз”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., віст. 161
- “Мороз”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 162

“Мороз”, з вд. “Риболовці”,
чот. 488
“Мороз”, з вд. “Рубачі”, стр.,
ст. стр. 158
“Мороз”, з вд. “Сіроманці”,
стр., ст. стр. 176
“Мороз”, з ВО “Говерля”, к-р
сот. 143
“Мороз”, з ТВ “Магура”, к-р
чот. 146
Мороз, капітан НКВД 258
“Мороз”, ст. стр., віст. 185
Мороз Іван (“Остап”) 655-656
“Морозенко”. Див. Олійник
Богдан
“Морозенко”, з В. 19/а, рай.
СБ ОУН 209, 344
“Морозенко”, з вд. “Буйні”,
стр. 440
“Морозенко”, з вд. “Лісовики”,
стр., віст. 168
“Морозенко”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 164, 500
“Морозенко”, з вд.
“Чорноморці”, стр. 156, 545
“Морський”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст. 164
“Моряк”, з вд. “Чорноморці”,
стр. 156
Москалюк Михайло (“Спартан”)
143
Москва, м. 147, 219-220, 222,
230-231, 392, 400-401, 578
Мотиль (“Мороз”, “Січовик”)
392, 698
Мотиль Михайло (“Колос”,
“Пластун”) 11, 27, 322, 699
Мотика Гжегож 16, 33
“Мотря” 389
“Мотря” 602-603
“Мрія”. Див. Витвицький Павло
Мрочко Василь (“Зов”) 699

“Мрутько”. Див. “Мручко”
“Мручко”, з В. 19/а, чл. спец-
групи “Витязь” 208, 343
“Мручко”. Див. Жильський
Мирослав
Мужилів, с. Підгаєцького р-ну
464, 468
“Мулик”, з ТВ “Чорний Ліс”,
кур. бунч. 145
“Мур”. Див. Романів Петро
“Мур”, з вд. “Орли”, кул. 299,
376
“Мур”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р
чот. 145
“Мурашка”. Див. Зварич Євге-
нія
“Мурашка”, з вд. “Сіроманці”,
рой., заст. чот. 81, 274, 311
Муращик Василь (“Подолан”)
188, 190, 340, 644, 699
“Муха”, з вд. “Лісовики”, рой.,
стр., віст. 170, 457
“Муха”, з вд. “Рубачі”, заст. чот.
пвх., стр., ст. стр. 176, 516-517
“Муха”, з вд. “Чорноморці”,
чот. 275, 316
Мшана, с. Зборівського р-ну
271, 461, 479, 495, 502, 513-
515, 558

Н

Навізівський Микола (“Бурла-
ка”) 64, 266-267, 306, 314-
315
Нагірна, с. Кам’янець-Поділь-
ського надр. 640
“Нагірний”, чл. спецгрупи
“Дебра” 211, 344
Наглий Костянтин (“Ворон”)
649
Надітичі, с. Миколаївського
р-ну 650

- Надрічне (Дрищів), с. Березанського р-ну 244, 250, 283, 481, 560
- “Назар”, з Г 3, зв. 342
- “Назар”, з вд. “Буйні”, рой. 406, 427
- “Назар”. *Див.* Горбаль Іван
- “Найда”. *Див.* Максимів Федір
- Найдич Дмитро (“Кир”) 145
- Наконечний Михайло (“Сидір”) 81, 248, 254, 352, 357, 477-478
- Наконечний Онуфрій (“Ростислав”) 155, 270-271, 537, 544-545
- “Наливайко”, чл. спецгрупи “Скит” 210, 335
- Нараїв, с. Березанського р-ну 478, 482, 495-497
- Настасів, с. Тернопільського р-ну 277, 308, 315, 401, 440
- “Наступ”, спецгрупа 208, 344
- “Настя”. *Див.* Легета Іванна
- “Натар”. *Див.* Ярчук Михайло
- “Небога”, окр. військ. розв. 390, 699
- Небола Михайло (“Голка”) 13, 29, 47, 55, 66, 82, 248, 292, 327, 482, 699
- Неділиська, с. Перемишлянського р-ну 508, 616
- “Недобитко”, з В. 16/а, чл. спецгрупи “Бір” 204, 205, 334, 336
- “Недоля”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 177
- “Недоля”, чл. спецгрупи “Круча” 211, 343
- “Незнаний”. *Див.* Цибульський Михайло
- “Незнаний”, з вд. “Риболовці”, віст., ст. віст. 162
- “Незнаний”, з вд. “Риболовці”, стр., віст. 163
- “Незнаний”, з ТВ “Гуцульщина”, фельшер 146
- Неміряни, хут. с. Озерна Зборівського р-ну 519
- “Ненаситець”. *Див.* Масло Михайло
- Непір Петро (“Риска”) 699
- “Нестор”. *Див.* Шанайда Іван
- Нестерівці, с. Зборівського р-ну 251, 514, 534
- Нетерпинці, с. Зборівського р-ну 239-240, 251, 290-291, 370, 460-461, 532
- “Нетяга”. *Див.* Лушпінський Броніслав
- “Нечай”. *Див.* Безвушко Володимир
- “Нечай”. *Див.* Вовк Михайло
- “Нечай”. *Див.* Кузик Демко
- “Нечай”. *Див.* Фридер Михайло
- “Нечай”, з В. 17/в, СБ ОУН
- “Нечай”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 465
- “Нечай”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 159
- “Нечай”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
- “Нечай”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152-153
- “Нечай”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 166
- “Нечай”, з вд. “Холоднярці”, стр., ст. стр. 178, 560
- “Нечай”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
- “Нечай”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
- “Нечай”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 146

- “Нечай”, к-р сот. 64, 699
 “Нечай”, пов. військ. реф. 265, 699
 “Нечай”, рой. 80
 “Нещота”, чл. спецгрупи “Митар” 206, 335
 Нивра, с. Борщівського р-ну 309
 Нижня Липиця (Липиця Долішня), с. Рогатинського р-ну 452, 454, 457-458, 464-466
 Николишин Володимир (“Титар”, “Чайка”) 644, 699
 Нирка Василь (“Рен”) 55, 245, 248, 327, 481-482, 502, 558-559, 700
 “Нитка”. *Див.* Мартинюк Ігор
 “Нитка”. *Див.* Супрун Роман
 Нищота Михайло 513
 Ніще, с. Зборівського р-ну 460, 493
 Ніколин Василь (“Богдан”, “Мороз”) 194, 342, 345, 648
 Німецька армія (війська, Вермахт) 11, 27, 48, 60, 230, 321, 352, 357, 415, 442, 477, 608-609, 612-615
 Німеччина 392, 401, 450, 563
 “Ніна”. *Див.* Бабуняк Ірина
 “Ніна”, з В. 16/а, маш. 203, 333
 “Ніч”, з вд. “Холоднярці”, стр., ст. стр. 179
 “Ніч”, ст. віст., бул. 82
 “Ніякий”, з вд. “Буйні”, сот. сан. 440
 НКВД 20, 22, 36, 38, 56, 61, 67, 73, 77, 192, 195, 197, 200-201, 218, 223-224, 226, 235-236, 243-244, 247, 249-254, 257-258, 261-263, 274-274, 315, 317, 376, 516, 541, 581, 587, 607, 618, 639
 НКГБ (НКГБ) 73, 200, 223-224, 226, 247, 260-262, 315
 Нова Брикуля, с. Тереховлянського р-ну 402, 405
 Нова Гута, с. Монастирського р-ну 281, 462
 “Новак”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170, 465
 “Новий”, чл. спецгрупи “Шолом”, зв. 212, 343
 Новий Мартинів, с. Галицького р-ну 509
 Новицький Степан (“Вадим”) 470, 621
 Нові Стрілища, смт. Жидачівського р-ну 255, 256-257, 301, 476, 484
 Новосілка, с. Підволочиського р-ну 197, 199, 201
 Новосілка, с. Підгаєцького р-ну 277, 319, 465, 468, 588
 Новосілки (Новосілка), с. Золочівського р-ну 65, 272, 496, 508, 589
 Новострілецький, р-н 477
 Носів, с. Підгаєцького р-ну 465, 550, 564
 Носівці, с. Зборівського р-ну 479, 502, 504, 532
- О**
 “О.М.”, з вд. “Рубачі”, стр. 530-531
 Обаринці, с. *Див.* Кобзарівка, с. Зборівського р-ну
 Оберішин Ілля (“Стецько”) 14, 30, 65
 “Обух”. *Див.* Хома Михайло
 “Обух”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 145
 “Овоч”. *Див.* Рак Петро
 Овруч, р-н 324

- “Овченко”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 175
- Огороднік Валерій 66
- Озерна, с. Зборівського р-ну 68, 513-515, 533-534, 588
- Озерянка, с. Зборівського р-ну 518-519, 520, 522, 527-529
- ОіСУЗ 49, 53, 63, 217
- “Око”. *Див.* Пінязь Іван
- “Оксана”, з В. 16/а, маш. 203, 206, 333
- “Окунь”. *Див.* Жмурко Ярослав
- “Окунь”, з вд. “Сіроманці”, рой., хот., віст., ст. бул. 81
- Олевськ, р-н 324
- “Олег”, віст., ст. віст. 182
- “Олег”. *Див.* Дмитраш Іван
- “Олег”, з вд. “Чорноморці”, віст. 156
- “Олекса”. *Див.* Воробець Федір
- “Олекса”, орг. реф. 537
- “Олекса”, чл. спецгрупи “Дебра” 211, 344
- “Олексій”, чл. окр. пров. 635-637
- “Олені”, стар. шк. 193, 321, 327
- Олесине, с. Козівського р-ну 244, 250, 282-283, 480-481, 506, 550, 560
- Олесницький Яромир (“Ярий”) 142, 321, 700
- “Олесь”. *Див.* Кіценюк Микола
- “Олесь”. *Див.* Комар Іван
- “Олесь”, з вд. “Лісовики” 169
- “Олесь”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 159
- “Олесь”, стр. 650-651
- Олещук Ігор 16, 24, 32, 40, 53
- Олійник Андрій (“Орлик”) 589
- Олійник Богдан (“Змій”, “Морозенко”) 613, 700
- Олійник Станіслав (“Тятива”) 647
- Оліїв, с. Зборівського р-ну 533
- “Олімп”. *Див.* Гуркот Семен
- Ольхівці, с. Чернівецької обл. 298, 376
- “Омелько”, з вд. “Сіроманці”, ВПЖ, стр. 85
- “Омелян”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 465
- “Омелян”, рой., ст. віст., ст. бул. 81
- Онишко Леся 17, 33
- Онут, с. Заставнівського р-ну 257, 298-299, 374-375
- Онуфрик Петро (“Зенко”) 508
- Оприлівці, с. Збаразького р-ну 275, 315
- “Опришки”, сотня. *Див.* “Чорноморці”, сотня
- “Опришок”, з ТВ “Магура”, рой. 146
- “Орел” 10, 26
- “Орел”, бойовик СБ ОУН 192
- “Орел”, віст. 81
- “Орел”. *Див.* Андрусишин Микола
- “Орел”. *Див.* Баран Василь
- “Орел”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 179
- “Орел”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 168
- “Орел”, з вд. “Полтавці”, ст. віст. 274, 312, 487
- “Орел”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Орел”, з вд. “Рубачі”, ст. стр., віст. 176
- “Орел”, з вд. “Сірі Вовки”, віст., ст. віст. 152
- “Орел”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153

- “Орел”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 174
- “Орел”, стр. 81
- “Орел”, чл. спецгрупи “Збруч” 211, 344
- “Орест”. *Див.* Жмурко Іван
- “Орест”, з В. 16/б, бойовик СБ ОУН, рай. пров. 193-196, 332, 336
- “Орест”, з В. 17/в 209
- “Орест”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
- “Орест”, з вд. “Чорноморці”, стр., ст. стр. 156
- “Орест”, пов. військ. реф. 265, 700
- “Орест I”, чл. спецгрупи “Скит” 210, 335
- “Орест II”, чл. спецгрупи “Скит” 210, 335
- Ориній Жолоб, прис. с. Слов’ятин Бережанського р-ну 256
- “Оріх”, з В. 18, бойовик, стр. 188, 190, 342
- “Оріх” (“Горіх”), з вд. “Трембіта”, чот. 46
- “Оріх”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
- “Оріх”, з вд. “Чорноморці”, віст., ст. віст. 157
- “Оріх”, стр., ст. стр. 185
- Оріховець (Оріхівці), с. Підволочиського р-ну 196-197, 199, 201
- “Орішок”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
- “Орко”, стр. 589
- “Орленко”, з вд. “Буйні”, рой. 395
- “Орленко”, надр. пров. 649
- “Орли”, сотня (вд.) 21, 37, 46, 53, 57, 59-61, 67, 192, 243, 245, 248-249, 256, 266, 269, 271, 282-283, 297, 299-300, 308, 328, 353, 357, 374, 379, 381-382, 449-450, 470-471, 482-483, 542, 616, 628, 633, 648
- “Орлик”, гінець 498
- “Орлик”. *Див.* Олійник Андрій
- “Орлик”. *Див.* Швак Іван
- “Орлик”, з В. 16/а, рай. реф. СБ ОУН 192, 203, 206, 332
- “Орлик”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр. 162
- “Орлик”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
- “Орлик”, з вд. “Лісовики”, ВПЖ 456-457
- “Орлик”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 163
- “Орлик”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
- “Орлик”, з вд. “Чорноморці”, рой. ВПЖ, віст. 544
- “Орлик”, з вд. “Чорноморці”, ст. стр., віст. 155
- “Орлик”, з куреня “Бистрого”, чот. 58
- Орлик Пилип 350
- “Орлик”, сот. інстр., бул. 83
- “Орлик”, чот., ст. бул. 181
- “Орлич”, з вд. “Бурлаки”, чот. пвх., з Перемишлянщини 352-353, 357, 359
- “Оса”, ст. стр., віст. 184
- “Осик”. *Див.* Кульбачинський Михайло
- “Осип”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст., ст. віст. 152, 182
- “Осипчак”, бойовик, з Рівенської обл. 191
- “Осичка”, з В 18, стр. 187, 191, 341

- “Осінь”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр., віст. 153, 184
- Осовський Михайло (“Бай”) 454-457, 462-465, 467-468
- Осталовичі, с. Перемишлянського р-ну 256, 273, 311, 508-509
- Остальці, с. Тереховлянського р-ну 65, 276, 316-318, 381
- “Остап”. *Див.* Батринчук Григорій
- “Остап”. *Див.* Безпалко Осип
- “Остап”. *Див.* Демчук Йосип
- “Остап”. *Див.* Куць Осип
- “Остап”. *Див.* Мороз Іван
- “Остап”. *Див.* Польовий Омелян
- “Остап”, з вд. “Бурлаки”, сот. сан., стр. 85
- “Остап”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170
- “Остап”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 155
- “Остап”, з вд. “Чорноморці”, пвх. 156
- “Остап”, з вд. “Чорноморці”, ст. стр., віст. 155
- “Остап”, з ТВ “Чорний Ліс”, фельшер 145
- “Остап”, ст. стр., віст. 185
- “Остапа”, курінь, загін 21, 37, 55, 56-58, 472
- Остап’є, с. Підволочиського р-ну 198-199
- Осташівці, с. Зборівського р-ну 513-515
- Остра Могила, хут. *Див.* Гофра Могила, хут.
- “Острий” 389-390
- “Острий”, заст. к-ра групи (куреня) 700
- “Острий”, чл. спецгрупи “Глуша” 202, 334
- “Острів”, повіт 583
- Острів, с. Тернопільського р-ну 440
- Остяк Володимир (“Капраль”) 11, 27, 700
- “Отто”, надр. військ. реф. 700
- ОУН 9-13, 15-22, 25-29, 31-38, 45-49, 53-59, 61-63, 66-69, 74, 78, 191, 219, 223, 226, 230, 245, 323, 330, 350, 356-358, 392, 468, 544, 549-550, 565-566, 571-572, 585-586, 615, 629-631, 643, 645, 647, 653-654
- ОУН СБ 10-11, 22, 26-27, 38, 52, 57, 60, 65-66, 75, 255, 272, 324, 571, 623, 644
- “Ох”. *Див.* Бойко Петро
- “Ох”, з В. 17/б, зв. 193, 339
- “Охрим”. *Див.* “Гроза”
- Охримович Василь (“Кузьма”) 216
- “Очерет”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145

П

- Павленко Ірина 12, 28
- “Павленко”. *Див.* Козьменко Дмитро
- “Павленко”, з вд. “Лісовики”, рой., стр., віст. 170, 465
- Павлюк Петро (“Голуб”) 53, 279-280
- Павлюс Теодор (“Дуб”, “Зов”) 551
- Пагіря Олександр 10, 26, 62
- Пайкуш Михайло (“Чайка”) 706
- Паївка, с. Гусятинського р-ну 195-196
- Паливага Василь (“Кремінь”) 83, 229-230, 323, 552-554, 614, 700

- “Палій”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
- “Палій”, з вд. “Холодноярці”, стр. 562
- “Панас”, стр., ст. стр. 185
- Панахида Теодор (“Терен”) 491
- Пановичі, с. Підгаєцького р-ну 13, 29, 61, 243, 253, 283
- Панченко Олександр 17, 33
- “Папа”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178
- Папірня, с. Терехівського р-ну 48, 397-398
- Паранчин Жолоб, прис. с. Сло-в’ятин Бережанського р-ну 256, 297
- Пархуць Іван (“Соловій”) 491
- Пасіка, хут. с. Новосілки Золочівського р-ну 272, 313, 486
- Поплави, с. Підволочиського р-ну 196-198, 200-201
- “Папороть”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
- Паращук Василь (“Заверуха”) 146
- Пастернак Василь (“Голуб”) 508
- Пастернак Роман 16, 24, 32, 40
- Пашиха, с. в Дубенському пов. 549
- “Певний”, з вд. “Гайдамаки”, рой., стр., віст. 173, 312, 445
- Пелех Степан (“Коваль”, “Сокіл”) 700
- “Пельц”. *Див.* Гупало Йосиф
- Переволока, с. Буцацького р-ну 263
- Передмірка, с. Лановецького р-ну 65
- Перемиська, обл. 329
- Перемиський, пов. 550
- Перемищина 12, 28
- Перемишляни, м. Львівської обл. 24, 40, 52, 240-242, 247, 263, 273-274, 291-292, 294, 311-312, 314, 371-373, 442, 471, 476, 482-483, 485, 487, 497, 499, 509, 589
- Перемишлянський, пов. 49, 55, 265, 482, 487, 508-509, 551, 588-590, 611, 615
- Перемишлянський, р-н 56, 61, 311, 484, 496, 498-499
- Перемишлянщина 16, 32, 59, 243, 245, 249-250, 252, 357-358, 437, 470, 477, 484, 611
- “Перемога”, з ВО “Говерля”, к-р сот. 144
- “Переможець”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр., віст. 160, 162
- “Переможець”, чл. спецгрупи “Збруч” 211, 344
- Перепельники, с. Зборівського р-ну 271, 531, 533
- Персія 219
- “Перун”, стр., ст. стр. 185
- Петер Костянтин (“Сокіл”) 141
- Петлюра Симон 86, 138, 355
- Петраш Михайло (“Явір”) 143
- “Петренко”. *Див.* Домчук Олексій
- Петренко Олександр 15, 30
- Петриків, с. Тернопільського р-ну 440,
- Петришин Василь (“Лев”) 235, 248, 254, 286, 352, 357, 365-366, 543
- Петрів Микола (“Ридовель”) 589
- “Петро”. *Див.* Шанайда Іван
- “Петро”, з Г 3, зв. 190
- “Петро”, станичний 448
- Петро І, цар 221
- Петроград, м. 219

- Петруцький Матвій 516
- Пилипівка, хут. с. Мельна Рогатинського р-ну 302, 377, 484-485
- Пилипці, прис. с. Мельна Рогатинського р-ну 478, 482, 627
- Пиндус 594
- “Піріг”, з ВО “Говерля”, к-р сот. 143
- Питльований Іван (“Гонта”, “Плугатар”) 11, 27, 54, 56, 612-613, 700
- “Південь”, ТВ 62
- “Півень”, з вд. “Чорноморці”, віст., ст. віст. 157
- “Північ”, ТВ 21, 38, 62, 65
- “Підбій”, спецгрупа 208, 210, 335
- Підвисоке, с. Бережанського р-ну 556
- Підволочиськ, смт. Тернопільської обл. 247
- Підволочиський, р-н 67, 196-197, 199-201
- Підгайна Теодозія (“Дарка”) 330, 701
- Підгайці, м. Тернопільської обл. 12, 24, 28, 40, 192, 263, 266-267, 270, 549, 570, 590
- Підгаєцький ліс 424
- Підгаєцький, пов. 49-50, 55, 265, 508, 549-551, 566, 588, 614
- Підгаєцький, р-н 13, 29, 52, 56, 59, 61, 67, 277, 280, 286-287, 456, 461-462, 468, 497, 556, 563-564, 647, 648
- Підгаєччина 15, 31, 46, 59, 65, 243, 245, 249-250, 356-357, 374, 462, 468, 479, 499, 555, 563-564, 611
- “Підгірський”, з ВО “Говерля”, к-р сот. 143
- Підгороддя, с. Рогатинського р-ну 478, 497
- Підграба Василь (“Галайда”) 551
- Підкамінь, смт. Бродівського р-ну 432-433, 554
- “Підкова”. Див. Трач Олексій
- “Підкова”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 166
- “Підкова”, віст., ст. віст. 182
- Підлиння, с. Перемишлянського пов. 590
- Підмихайлівці, с. Рогатинського р-ну 423, 554, 654-655
- Підстаршинська школа (Вишкільна сотня) 57, 233, 236, 248, 250, 253-254, 275, 284, 287-288, 316, 364, 367, 402, 406-407, 450, 454-455, 457-459, 470, 472, 474, 477-478, 552, 565
- “Підступний”, з вд. “Сіроманці”, рой., ст. стр., бул. 82, 84
- Підшумлянці, с. Галицького р-ну 446, 466
- Пізнанка (Пізнанка Гетьманська, Пізнанка Комісарська), с. Гусятинського р-ну 196, 198-199, 201
- “Пізний”, ст. стр., віст. 185
- “Пікун”, віст., ст. віст. 183
- “Пікун” (“Зенко”), з В. 17/г, В. 17/в, пров. рай. 193, 204, 339
- “Пікун”, з вд. “Лісовики”, рой. 169, 468
- Пінязь Іван (“Око”, “Сівач”) 644, 701
- “Пісня”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
- “Пісня”, ст. стр., віст. 184
- Пітуля Михайло (“Криворучка”) 550, 562

- “Піч”, з вд. “Бурлаки”, стр. 160
 ПЗУЗ 217
 “Пластун”. *Див.* Мотиль Михайло
 Плебанівка, с. Тереховлянського р-ну 608
 Пленіків, с. Перемишлянського р-ну 496
 Плетеничі, с. Перемишлянського р-ну 508
 “Плішка”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 164, 166
 Плоска, с. Перемишлянського р-ну 410, 424, 477, 590
 “Плугатар”. *Див.* Питльований Іван
 Пнятин, с. Перемишлянського р-ну 56, 242, 252, 293-294, 373, 483, 616
 Побережник Василь 515
 “Повстанець”, з вд. “Риболовці”, рой., віст., ст. віст. 162, 500
 “Повстанчий відділ” 66
 Погребиська, прис. с. Стратин Рогатинського р-ну 478, 482, 496, 627-628
 Подільський, край (ПК) 10, 22, 26, 38, 49-50, 62-63, 66, 69, 329
 Поділля 10-11, 26-27, 52, 74, 79, 393, 443, 479, 633, 647-649
 “Подолан”. *Див.* Муращик Василь
 Подусів, с. Перемишлянського р-ну 425, 478, 496, 502, 504, 589-590
 Подусільна, с. Перемишлянського р-ну 496-497, 500, 627
 Подусовський Василь (“Крук”, “Пугач”) 550
 Подуфалий Михайло 24, 40
 Поздик Йосиф (“Дем’ян”, “Дорош”, “Євген”, “Євтух”) 701
 Покропивна, с. Козівського р-ну 310, 633
 Полісся 10, 26, 46, 52, 191
 “Полтавець”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 177
 “Полтавський”, з пвд. “Схід”, стр., віст. 175
 “Полтавці”, сотня (вд.) 14, 21, 30, 55-56, 59-60, 64-65, 67, 243, 246, 248-249, 252, 254, 256-257, 259, 266, 268, 271-272, 274, 282, 291-292, 301-302, 311, 377, 381, 410, 439, 476-478, 480-484, 486-487, 500, 504, 647
 Польова Юлія 15, 31
 Польовий Омелян (“Вихор”, “Остап”, “Шухай”, “Якір”) 12, 14, 17, 20-21, 28, 30, 33, 36, 38, 45, 47-48, 51, 53, 55-58, 66, 80, 83, 231, 233, 240, 248, 250, 284-285, 288, 290-291, 321, 365, 371, 408, 411, 425-427, 431-432, 434, 457, 460, 472, 475-476, 491, 493-494, 539, 556, 558, 576-577, 594, 596-599, 621, 623, 701
 Польська, армія (військо). *Див.* ВП
 Польща 219-220, 380, 468, 565
 Полюхів Малий, с. *Див.* Малий Полюхів, с. Перемишлянського р-ну
 Поляки 13, 29, 197-198, 255, 260, 262
 Помонята, с. Рогатинського р-ну 554
 Поморяни, смт. Золочівського р-ну 263, 612-613

- Поморянський, р-н 272, 313, 460, 478, 486-487, 493, 495-501, 557
- Поморянщина 612-613
- “Помста”, з вд. “Рубачі”, чот. пвх., віст. 175, 511, 516-517, 532
- “Помста”, з В. 17, УЧХ 338
- Понятишин Марія (“Леся”) 649
- Попович Анастасія 515
- Попович Андрій 513
- Попович Марта 513
- Попович Степан 515
- Порендовський Володимир (“Вірлінів К.”) 443
- Поручин, с. Бережанського р-ну 57, 78, 238, 251, 288, 289, 368-369, 428-430, 460, 481, 492, 500, 556-557, 559
- Посвірж, с. Рогатинського р-ну 552
- Посівнич Микола 10, 26, 47
- Постолівка (Раків Кут), с. Гусятинського р-ну 243, 249, 288
- Поташник Григорій (“Кіндрат”) 389, 701
- Потік, с. Козівського р-ну 77
- Потічний Петро Й., проф. 10, 12, 24, 26, 28, 41, 57, 60, 65
- Поточани, с. Бережанського р-ну 478, 502, 504
- Потутори, с. Бережанського р-ну 574
- Почаїв, м. Кременецького р-ну 251, 432-433
- Почаївський, р-н 290, 431, 460, 494
- Почигаїло Ярослав (“Боярин”, “Крук”) 17, 33, 65, 268-269, 270, 312, 321, 328, 464, 466-467, 701
- “Почин”, спецгрупа 208, 344
- Прата, с. Зборівського р-ну 520
- Прибинь, с. Перемишлянського р-ну 476, 478, 500, 551, 616
- Приймак Іван 514
- Приймак Катерина 513
- Приліп Омелян (“Кит”) 11, 27, 702
- Присівці, с. Зборівського р-ну 460, 493, 514, 518, 527, 557
- “Причепа”, з вд. “Кубанці”, чот. 21, 37, 58, 448
- Пробіжна, с. Чортківського р-ну 267, 540-541
- Пробіжнянський, р-н 310, 635
- Провальний Ізидор (“Ігор”) 586, 693
- Проданик Дмитро 18, 24, 34, 40
- “Прокіп”. *Див.* Куриця Степан
- “Прокіп”. *Див.* Прокопишин Іван
- “Прокоп”, терен 619
- Прокопишин Іван (“Бурлан”, “Буря”, “Модест”, “Прокіп”, “Григор”, “579”) 325, 330-331, 606, 702
- “Промінь”. *Див.* Іваницький Мар’ян
- “Промінь”. *Див.* Сов’як Петро
- Проньків Василь (“Довбня”) 241, 265, 291-292, 371, 482, 498, 702
- Проскурівський, надрайон 49
- Проскурівський, р-н 635
- Протеси, с. Жидачівського р-ну 551
- “Протокол”, з вд. “Сіроманці”, стр. 177
- Проців Іван (“Рибак”) 650
- Проців Микола 24, 40
- Прошова, с. Тернопільського р-ну 405, 438

- “Прут”. *Див.* Трусь Володимир
“Прут”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 171, 465
“Прут”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
153
“Прут”, з вд. “Холодноярці”,
чот., пвх., сот. пвх. 380, 560,
562-563
“Прут”. *Див.* Вацик Павло
“Прут”, ст. стр., віст. 184
“Прямий”, з В. 19/а, рай. проп.
209, 344
“Птах”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
ст. стр. 173
“Птах”, з вд. “Лісовики”, стр.
465
“Птах”, з вд. “Лісовики”, стр.,
віст. 170
“Птах”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 171
Пташник Богдан 18, 34
“Пташок”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 163
“Птичка”, з ТВ “Чорний Ліс”, ст.
сан. 145
“Пугач”. *Див.* Качуровський
Михайло
“Пугач”. *Див.* Подусовський
Василь
“Пугач”, інст., пов. військ. реф.
265, 582, 702
“Пугач”, з вд. “Риболовці”, стр.,
ст. стр. 163
“Пугач”, з вд. “Сіроманці”, віст.,
ст. віст. 164
“Пугач”, з пвд. “Схід”, стр., віст.
174
Пужники, с. Монастириського
р-ну 61, 307
Пукач Володимир 16, 24
Пуків, с. Рогатинського р-ну
452, 457, 508
Путятинці, с. Рогатинського
р-ну 500
Пучинок Михало (“Скала”) 590
“Пушкін”, з вд. “Лісовики”, з
СУЗ, кул., стр., віст. 170, 240,
291, 371, 461
“Пчілка”, з вд. “Сіроманці”, віст.
166
“Пшенишник”, ТВ 61, 63, 188,
195, 204, 209-210, 216, 329
П’яла Петро (“Добриня”) 702
- Р**
“Р-33”, пров. 580
Рава-Руський, пов. 549
Равликівці, с. *Див.* Лавриківці,
с. Зборівського р-ну
Равлівський Іван (“Лісовик”)
589
“Райок”, з вд. “Риболовці”,
віст., ст. віст. 162
“Рак”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр.,
віст. 160-161
“Рак”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
153
“Рак”, з вд. “Чорноморці”, рой.
розв., віст., ст. віст. 155, 544
“Рак”, з вд. “Чорноморці”, стр.
156, 545
“Рак”, ст. стр., віст. 184
Рак Анатолій (“Боженко”,
“Хмара”), з В. 18, пров. надр.
341, 635-637
Рак Петро (“Овоч”) 56, 84, 261,
268-270, 289, 305, 322, 328,
425-426, 429-430, 434, 437,
439, 552, 555, 559-564, 702
Раків, с. Долинського р-ну 654
Раків Кут, с. *Див.* Постолівка, с.
Гусятинського р-ну
Рапак Петро (“Сулима”) 187,
192, 337

- Рахиня, с. Долинського р-ну 547, 555
- “Редюк”. *Див.* “Родюк”
- “Рек”, з вд. “Холодноярці”, рой. 553
- “Рекс”, окр. зв., рой., з СБ ОУН 395-396, 439
- Рекшин, с. Бережанського р-ну 478, 502, 504, 559
- “Рен”. *Див.* Нирка Василь
- “Рен”, з вд. “Сірі Вовки”, чот. 52, 538
- “Рена”, курінь 54, 56
- “Риба”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
- “Рибак”. *Див.* Проців Іван
- “Рибак”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Рибак”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
- “Рибка”, з вд. “Сірі Вовки”, рой, віст., ст. віст. 154, 275, 316
- “Риболовці” (“Тигри”), сотня (вд.) 21, 37, 55, 60-61, 63-64, 67, 162, 246, 248, 257, 266, 268, 271, 274, 288, 300, 311-312, 379, 381, 487-495, 497-498, 500, 556
- Рибники, с. Бережанського р-ну 263
- Ригайлиха, с. *Див.* Степове, с. Козівського р-ну
- “Ридовель”. *Див.* Петрів Микола
- “Риса”, пов. військ. реф. 702
- “Риска”. *Див.* Непір Петро
- “Рись”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 162
- “Рись”, з вд. “Лісовики” 169
- “Рись”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 158, 534
- “Рись”, з вд. “Сірі Вовки”, віст., ст. віст. 154
- “Рись”, пров. 655-658
- Ритва, с. Козівського р-ну 550
- Рихта, с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
- Рівенська, обл. 191
- “Ріг”, з вд. “Лісовики”, рой. 456-457
- “Різун”, пор. 147
- “Рін”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 464
- Ржавиця, с. Заставнівського р-ну 258
- Рогатин, м. Івано-Франківської обл. 12, 28, 52, 246-247, 250, 263, 273-274, 311, 314, 410, 442, 466, 471, 476, 482, 485, 500, 547, 562
- Рогатинський, пов. 49, 259, 265, 406, 412, 482, 499, 508-509, 550, 552, 588-589, 611, 645
- Рогатинський, р-н 52, 56, 58, 318, 495, 497, 500, 504, 554, 561
- Рогатинщина 16, 32, 46, 59, 233, 243-245, 249-250, 284, 357-358, 364, 377, 402, 407, 423, 437, 439, 466, 468, 472, 499, 548
- “Рогач”, з вд. “Бурлаки”, віст., ст. віст. 161
- Рогачин, с. Бережанського р-ну 482
- “Род”, окр. реф. проп., з вд. “Сірі Вовки”, сот. пвх., з Чортківщини 352, 358-359, 539
- “Родюк” (“Редюк”), чл. спец-групи “Тятива” 202, 334
- “Рожевий”, з вд. “Сіроманці”, стр. 273, 311
- Рожиськ, Підволочиського р-ну 200

- Розгадів, с. Зборівського р-ну 505, 613
- “Рок”, ст. віст., бул. 182
- “Ром”, з В. 16/в, кущ. 215, 333
- “Роман”. *Див.* Кекіш Петро
- “Роман”. *Див.* Лютий Ілярій
- “Роман”, з В. 18, зв. при окр. пров. 193, 341
- “Роман”, з вд. “Лісовики”, стр. 457
- “Роман”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
- “Роман”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 172
- “Роман”, з вд. “Рубачі”, стр. 534
- “Роман”, з вд. “Сіроманці”, чот. пвх., рай. пров. 68
- “Роман”, кур. бунч. 702
- “Романа”, куринь 21, 37, 55, 58, 59, 502-503
- “Романа”, куринь 418
- Романиця Михайло (“Буревій”) 144
- Романів Петро (“Мур”) 613
- Романів, с. Перемишлянського р-ну 482
- Романців Петро (“Корч”, “Семен”) 702
- “Ромко”, бул., ст. бул. 180
- “Ромко”. *Див.* Мончаківський Роман
- “Ромко”, з В. 17, бойовик окр. реф. СБ ОУН 187, 203, 206, 333, 336
- “Ромко”, провокатор 650
- “Роса”, з вд. “Риболовці”, стр. 163
- Росія 222
- Росоловський Дмитро (“Чугай-стир”, “Чубенко”) 45, 51, 62, 73, 84, 323, 647, 703
- “Ростислав”. *Див.* Наконечний Онуфрій
- Рошко Федір (“Шумський”) 143
- “Рубай”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 177
- “Рубай-Гад”. *Див.* Хамчук Петро
- “Рубан”, з В. 17/г, зв. при надр. 326, 338
- “Рубан”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. стр. 153
- “Рубан”, з вд. “Холодноярці”, сот. інт. 552
- “Рубач”. *Див.* Щикульський Іван
- “Рубач”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 161
- “Рубач”, з ТВ “Магура”, рой. 146
- “Рубачі”, сотня (вд.) 11, 14, 21, 24, 27, 30, 37, 52-53, 58, 60, 65, 68, 157, 175, 236, 238, 245, 248, 260, 266, 268, 271, 287, 289, 309-310, 313, 318-320, 353, 367, 369, 402, 404, 410-412, 416-417, 420, 422-425, 430, 459, 477, 508-510, 518, 531, 546-548, 554, 556, 633-634
- “Рубаха”, відділ 263-264
- Рудак Данило (“Чорний”) 143
- “Руденко”, чл. спецгрупи “Дебра” 211, 344
- “Рудий”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст., ст. віст. 165
- Рудий Володимир (“Аркас”) 142
- Рудники, с. Підгаєцького р-ну 649
- “Рудольф”, з вд. “Холодноярці”, стр., зрадник 261, 305

“Рум”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
віст. 161
Руман Павло (“Сулима”) 209, 336
Румунія 380, 639
“Русак”, з вд. “Лісовики” 169
“Руслан”. *Див.* Іздрик Ізидор
“Руслан”, *Див.* Куріца Степан
“Руслан”, з КП ЗУЗ 388-389
“Руслан”, пров. 655
Русначенко Анатолій 18-19,
34-35
“Рух”. *Див.* Сулук Ілько
“Рух”, з В. 17/а, В. 16/в, СБ
ОУН 194, 336
“Рух”, з вд. “Холодноярці”, віст.,
ст. віст. 178
“Рух”, з вд. “Холодноярці”, рой.
261, 305, 553, 562
“Рух”, стр. 186
“Ручай”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр. 162

С

“С-вар”. *Див.* Кук Василь
“Саблюк”. *Див.* Качан Остап
Савка Богдан 15, 31
Савка Богдан (“Софрон”) 142
Савка Михайло (“Мороз”) 589
“Савка”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 169
Савчук Василь 13, 29
“Сагайдак”, ст. стр., віст. 183
“Сагайдачний”, з вд. “Бурлаки”,
стр., віст. 161
“Сад”. *Див.* “Гроза”
Саджівка (Саджавки), с.
Гусятинського р-ну 197, 200,
243, 249, 288
Садки, с. Заліщицького р-ну
52, 58, 270, 298, 315, 374
“Сажаниця”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст. 176

Сайкін, лейтенант 655
“Сак”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
154
“Сак”, з вд. “Холодноярці”, стр.
261, 305, 560
Самбірський, пов. 549
Самолусківці, с. Гусятинського
р-ну 294-295
Самушин (Самошин), с. Зас-
тавнівського р-ну 257, 387
“Санік” 11, 27
“Сапер”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р
сот. 144
Сатанів, с. Городоцького р-ну
243, 249, 288
Сатанівський, надр. 647
СБ ОУН. *Див.* ОУН, СБ
“Сверц”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 162
“Свид” (“Циган”), з Г 3, зв. при
обл./край. пров., почот край.
пров. 188, 190, 326, 330-331
“Свист”. *Див.* Винник Василь
Свистільники, с. *Див.* Світанок,
с. Рогатинського р-ну
“Свіжий”. *Див.* “Чорний”
“Свіжий”, з вд. “Лісовики”, стр.,
віст. 170
“Свій”, ст. бул. 181, 345
“Свір”, з вд. “Сіроманці”, стр.,
ст. стр. 178
Свірж, р. 259, 304, 379, 477,
486, 655
Свірж, с. Перемишлянського
р-ну 274, 312, 470, 538
Світанок (Свистільники), с.
Рогатинського р-ну 452, 457,
464, 466
Свіча, р. 416-417
“СВУ”. *Див.* Сказінський Ілярій
“Святослав”. *Див.* Кароль
Мирослав

- “Святослав”, з вд. “Сірі Вовки”,
чот. 540
- “Святослав”, з Г 3, зв. 209, 331
Святослав, князь 220
- “Семен”. *Див.* Романців Петро
- “Семен”. *Див.* Чопей Василь
- “Семен”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 171, 465
- “Семен”, з вд. “Рубачі”, рой.
512, 521
- Семенів, с. Теремовлянського
р-ну 439
- Семків, с. Тернопільської обл.
270
- Сенів Юрій (“Костенко”) 53, 64,
68, 187, 190, 295, 341, 635,
654, 703
- Сеньків, с. Монастириського
р-ну 298, 374
- “Сербин”, з вд. “Холодноярці”,
рой., віст., ст. віст. 178, 561
- Сервири, с. *Див.* Сировари, с.
Зборівського р-ну
- Сервунок Андрій (“Гарбуз”)
589
- “Серг”. *Див.* “Цяпка”
- “Сергій”, з В. 18/в 187
- “Сергій”, з підстарш. шк., з вд.
“Риболовці”, сот. пвх. 379,
475, 490-492, 496-497, 500-
501, 703
- “Сергієвський”, з пвд. “Схід”,
стр., віст. 175
- Сергійчук Володимир 10, 26,
52
- Сердюк Зиновій 24, 40
- Середа Данило 513
- Середа Текля 513
- Серединки, с. Тернопільського
р-ну 440
- Середнє, с. Підгаєцького р-ну
462, 563-564
- “Середний”, з ТВ “Магура”, к-р
сот. 144
- Середюк Юліан (“Ярема”) 11,
27, 68, 322, 352-353, 357,
379, 464, 703
- Серет, р. 53, 280
- Серники, с. *Див.* Сірники, с.
Перемишлянського р-ну
- Сибір 192, 220, 262, 375, 389,
400, 498
- Сивак Володимир (“Зірка”)
146
- “Сивий”, з вд. “Рубачі”, стр.
509
- “Сивий”, з пвд. “Схід”, стр.,
віст. 175
- “Сидір”. *Див.* Наконечний
Михайло
- “Сидір”, з В. 17/в, пров. надр.
337
- “Сидор”, зв. окр. пров. 635
- Сидор Василь (“Виштий В.”,
“Шелест”) 46, 60, 483, 495
- Сидорчук Володимир
 (“Тополя”) 53
- “Сильний”, з ТВ “Чорний Ліс”,
к-р чот. 145
- Симко Степан (“Гаврило”) 142,
144
- Симчич Мирослав (“Кривоніс”)
144
- “Син”, з вд. “Холодноярці”,
стр., ст. стр. 179
- Синенький Володимир
 (“Влодко”) 549
- “Синиця”, з вд. “Сіроманці”, ст.
стр., віст. 165
- Синьків, с. Заліщицького р-ну
648
- Сировари (Сервири), с.
Зборівського р-ну 461, 495,
514-515, 558

- “Сич”. *Див.* Гутюк Іван
- “Сич”. *Див.* Кульчицький Іван
- “Сич”. *Див.* Медвідь Іван
- “Сич”, з вд. “Бурлаки”, чот. пвх., з Рогатинщини 352-353, 357
- “Сич”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170, 465
- “Сич”, з вд. “Сірі Вовки”, рой. 299, 376
- “Сівач”. *Див.* Пінязь Іван
- “Сік”, пов. військ. розв. 703
- Сільце, с. Підгаєцького р-ну 312
- Сільце Божиківське, с. *Див.* Квіткове, с. Бережанського р-ну
- Сіненко 514-515
- Сіно Петро (“Супрун”) 603
- “Сірий”, з вд. “Риболовці”, стр., віст. 163
- “Сірий”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 162
- “Сірий”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 155
- “Сірі Вовки”, сотня (вд.) 21, 37, 47-48, 52, 56, 59-61, 64, 151, 243, 245, 248-249, 257-258, 266-267, 269, 271, 275, 278, 280-281, 283, 288, 296-297, 299-300, 306-310, 314-316, 319, 353, 355, 359, 374, 376-377, 379, 390, 453, 536, 538-540
- “Сірко”. *Див.* Кекіш Йосиф
- “Сірко”. *Див.* Сталений Степан
- “Сірко”, з вд. “Буйні”, стр., зв. при окр. 441
- “Сірко”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 159
- “Сірко”, стр. 81
- “Сірко”, чл. спецгрупи “Бір” 205, 334
- Сірники (Серники), с. Перемишлянського р-ну 464
- “Сіроманець”, з вд. “Гайдамаки”, чот., бул. 173, 270
- “Сіроманці” (“Верховинці”), сотня (вд.) 11-12, 14, 27-28, 30, 46-47, 50, 52-53, 56, 58, 60, 64-65, 67-69, 150, 164, 176, 237, 240-241, 246, 248, 252, 255, 257, 259, 266, 268, 271, 273-274, 291-292, 296, 301-302, 311, 314, 328, 368, 371, 377, 402-404, 406, 412, 450, 470-471, 482-485, 500, 542, 611
- “Січовик”. *Див.* Мотиль
- Сказинці, с. *Див.* Ясенівка, с. Ярмолинецького р-ну
- Сказінський Лярій (“Богданович”, “Кравців”, “Крига”, “СВУ”, “Тимчук”) 19-21, 36-37, 51, 67, 84, 151, 226, 254, 322, 329, 338, 359, 368, 373, 379, 381, 389, 495, 503, 507, 703
- “Скакун”, з пвд. “Схід”, стр., віст. 175
- “Скакун”, ст. стр., віст. 185
- “Скала”. *Див.* Пучинок Михало
- “Скала”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170
- “Скала”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- “Скала”, інст. пов. військ. ком., пов. військ. реф. 583, 704
- “Скала”, чл. ком. кур. 613
- Скала-Подільська, смт. Борщівського р-ну 267, 310
- Скала-Подільський, р-н 309-310, 319, 647, 654
- Скала-Подільські ліси 319
- Скалат, м. Підволочиського р-ну 266, 271, 617

- Скалатський, надрайон 13, 30, 648-649
- Скалатський, пов. 10, 26, 49, 262-263, 265, 393
- Скалатський, р-н 67, 195-201, 501
- Скалатщина 16, 32, 59, 195, 243, 245, 249, 263, 395, 440, 652
- СКВ 50, 54-55, 68, 75
- “Скеля”, спецгрупа 208, 210
- “Скит”, спецгрупа 208, 210, 335
- “Скоб”. *Див.* Качанівський Михайло
- “Скоб”, терен 619, 623
- “Скоба”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 145
- “Скорий”, чл. спецгрупи “Бір” 205, 334
- “Скорий”, з вд. “Орли”, стр., старшина 299, 376
- “Скоровода”, стр. 81
- “Скрегулець”, з ТВ “Магура”, к-р чот. 146
- Скринчук Микола (“Хмель”) 83, 266-267, 306, 309, 319, 704
- “Скромний”, з вд. “Лісовики”, ст. стр., віст. 168
- “Скуба”. *Див.* Гах Дмитро
- “Славко”. *Див.* Гудима Григорій
- “Славко”. *Див.* Друль Григорій
- “Славко”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., ст. віст. 161
- “Славко”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 173
- “Славко”, з вд. “Риболовці”, рой. 490
- “Славко”, з вд. “Риболовці”, ст. віст. 163
- “Славко”, з вд. “Риболовці”, чот., бунч. 67, 491, 498, 501
- “Славко”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
- “Славко”, з вд. “Чорноморці”, заст. чот., стр., ст. стр. 155, 545
- “Славко”, з Г 3, зв. 331
- “Славко”, рай. реф. СБ ОУН, пор. 644, 704
- “Славко”, чл. спецгрупи “Бір” 205, 334
- “Славута”, ТВ 61, 63, 211, 329
- “Сливка”, з В. 18, бойовик, стр. 188-189, 342
- “Сливка”, стр. 80
- Слобідка Більшівцівська, с. Галицького р-ну 611
- Слобідка Струсівська, с. *Див.* Кам’янка, с. Теревовлянського р-ну
- Слобідка Рихтівська, с. Кам’янець-Подільського р-ну 640
- Слобода Долинська, с. Долинського р-ну 547
- Словіта, с. Золочівського р-ну 240, 292, 371
- Слов’ятин, с. Бережанського р-ну 24, 40, 235, 250, 255, 270, 286-287, 296, 312, 366, 426, 452, 454, 456-459, 465-468, 473-474, 551, 555-556, 561, 563, 647
- Слов’ятинський ліс 66, 235, 250, 287, 366
- “Слух”, з СБ ОУН, ст. віст., бул. 180
- “Слух”, ст. стр., віст. 184
- “Слух”, к-р боївки 305
- Слюсар Микола (“Гроза”), з В. 18, пров. надр. 636
- “Смачило”, з вд. “Гайдамаки”, стр., ст. стр. 174
- Смачило Федір (“Боз”) 187, 204, 206, 337

- “Смерека”. *Див.* Кліщ Стефан
“Смерека”, з вд. “Гайдамаки”,
чот., бул. 173, 270-271
“Смерека”, з вд. “Холодноярці”,
стр. 408-409, 546, 551
“Смерека”, ст. віст., бул. 182
Смереківка (Віцинь), с.
Перемишлянського р-ну
460, 493, 498, 557, 613
“Смерть”, к-р сот. 294-295
“Смілий”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., віст. 155, 275, 316
Сміх Іван 13, 29
“Смішний”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., віст. 155, 316
Смотричський, р-н 637
“Снир”. *Див.* Бурюльські Василь
“Снігур”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
стр., ст. віст. 158
“Сова”, з ТВ “Магура”, рой.
146
Сович Іван (“Фукс”) 405-406,
410, 426, 439
Сов’як Петро (“Промінь”) 182,
704
Содоль Петро 18, 34, 49, 59
“Сойка”, з ВО “Буг”, чл. ком.
ТВ 143
“Сокира”. *Див.* Базарко Григо-
рій
“Сокира”, з вд. “Рубачі”, стр.,
ст. стр. 159
“Сокіл”, бул., ст. бул. 180-181,
344
“Сокіл”, віст., ст. віст. 182
“Сокіл”. *Див.* Даньків Богдан
“Сокіл”. *Див.* Корж Микола
“Сокіл”. *Див.* Мельник Ярослав
“Сокіл”. *Див.* Пелех Степан
“Сокіл”. *Див.* Петер Костянтин
“Сокіл”, з вд. “Буйні”, сот. сан.,
рай. пров. СБ ОУН 440
“Сокіл”, з вд. “Бурлаки”, віст.,
ст. віст. 159
“Сокіл”, з вд. “Бурлаки”, віст.,
ст. віст. 161
“Сокіл”, з вд. “Бурлаки”, рой.
276, 316
“Сокіл”, з вд. “Гайдамаки”, віст.,
ст. віст. 172
“Сокіл”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
ст. стр. 173
“Сокіл”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
ст. стр. 174
“Сокіл”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
ст. стр. 174
“Сокіл”, з вд. “Рубачі”, рой.,
віст., ст. віст. 159, 531
“Сокіл”, з вд. “Рубачі”, ст. стр.,
віст. 158
“Сокіл”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
віст. 152
“Сокіл”, з вд. “Холодноярці”,
віст., ст. віст. 178
“Сокіл”, з вд. “Холодноярці”,
рой. 564
“Сокіл”, з вд. “Холодноярці”,
чот., заст. сот. 552, 555, 558,
560-564
“Сокіл”, з вд. “Чорноморці”,
стр. 156, 545
“Сокіл”, з підстарш. шк., стр.
475
“Сокіл”, рай. реф. СБ ОУН, з
Козлівського р-ну 324, 332
“Сокіл”, рой. 186
“Сокіл”, ст. стр., віст. 183
“Сокіл”, ст. стр., віст. 183
“Сокіл”, стр. 588
“Сокіл”, стр. 650-651
“Сокіл”, чот., ст. бул. 181
“Сокіл”, чот. 248
“Сокіл”, чл. спецгрупи “Бір”
205, 334

- “Соколенко”, з пвд. “Схід”, ст. віст. 175
- Соколовський В. 18, 34
- “Соловей”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр. 162
- “Соловей”, з вд. “Холоднярці”, рой. 552
- “Соловейко”, з вд. “Сіроманці”, рой., заст. чот., чот. 67, 268, 273, 311
- “Соловій”, віст., ст. віст. 183
- “Соловій”. *Див.* Ковальчук Михайло
- “Соловій”. *Див.* Пархуць Іван
- “Соловій”, з вд. “Буйні”, рой. 406
- “Соловій”, з вд. “Гайдамаки”, віст., ст. віст. 172
- “Соловій”, з вд. “Лісовики”, рой., ст. стр., віст. 170, 464-465
- “Соловій”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 163
- “Соловій”, з вд. “Чорноморці”, бул. 156
- “Соловій”, з вд. “Холоднярці”, рой. 551
- “Соловій”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 145
- “Соловій”, ст. стр., віст. 185
- “Соловій”, чот, бул. 83
- Соловки 400
- “Сон”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171, 465
- Сорока С. 46
- Сорока, с. Гусятинського р-ну 191, 295, 630
- Сороцьке, с. Терехівлянського р-ну 399
- “Сосна”, з вд. “Лісовики”, рой., стр., віст. 170, 457, 468
- “Сосновець”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Сосновий”, окр. військ. реф. 265, 704
- Сосулівка, с. Чортківського р-ну 270, 275, 314, 315-316, 649
- Софіян Анна Іванівна 513
- “Софрон”. *Див.* Савка Богдан
- “Софрон”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- “Спартан”. *Див.* Москалюк Михайло
- “Спартак”. *Див.* “Спартан”
- “Спартак”, к-р сот., з Рівенської обл. 64, 187, 191, 295, 341, 704
- СССР (СРСР) 67, 222-226, 380, 450
- Сталений Степан (“Сірко”) 585, 703
- Сталінград, м. 516
- Станіславів, м. *Див.* Івано-Франківськ, м.
- Станіславівська (Станіславська), обл. *Див.* Івано-Франківська обл.
- Станіславівський, ТВ *Див.* “Чорний Ліс”, ТВ
- Станіславівщина 56
- “Старий”. *Див.* Домчук Олексій
- Старий Литвинів, с. Підгаєцького р-ну 297, 374
- Старі Скоморохи, с. Галицького р-ну 319, 446
- Шашків Іван (“Андрій”, “Карат”) 236, 367, 459, 475
- “Степ”, з В. 17, чот., віст., ст. віст., бул. 183, 186
- “Степ”, з вд. “Бурлаки”, рой. 444
- “Степ”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
- “Степ”, з вд. “Лісовики”, рой., бунч., стр., віст. 168, 464

- “Степ”, з вд. “Сірі Вовки”, сот. пвх. 359
- “Степ”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- “Степ”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- “Степ”, з вд. “Сіроманці”, стр. 166
- “Степ”, з вд. “Холодноярці”, стр. 633
- “Степ”, з Г 3, зв., стр. 187, 192, 330
- “Степ”, ст. стр., віст. 183
- “Степ”, стр. 186
- “Степан”, з вд. “Лісовики” 169
- “Степанівський”. *Див.* “Степанович”
- “Степанович” (“Степанівський”), к-р ВО 19, 36, 66, 73, 85, 148-149, 265, 704
- Степове (Ригаїлиха), с. Козівського р-ну 657
- “Степовий”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр., віст. 158, 176
- “Степовий”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
- “Степовий”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 177
- “Степовий”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 179
- “Степовий”, к-р вд. УНС 48, 609, 704
- “Степовий”, ст. стр., віст. 183
- “Стефко”, з вд. “Риболовці”, стр. 163
- Стецко Іван (“Меткий”) 181, 704
- “Стецько”. *Див.* Оберишин Ілля
- “Стецько”, ст. стр., віст. 184
- Стецюк Тетяна 15, 31
- Стириська, прис. с. Мельна Рогатинського р-ну 302, 377, 484
- Стінка, с. Бучацького р-ну 298, 307, 374
- Стратин, с. Рогатинського р-ну 58, 237, 252, 368, 453, 466, 468, 478, 482-483, 495, 496-497, 563, 627-629
- Стратинський ліс 46, 428, 621
- Стриганці, с. Бережанського р-ну 559
- “Стрий”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 146
- Стрий, м. 416
- “Стрийський”. *Див.* Якубовський Володимир
- Стрийський, пов. 550
- Стрийщина 650
- “Стрипа”, з вд. “Сірі Вовки”, віст., ст. віст. 152-153
- Стрипа, р. 53, 58, 247, 261, 279-280, 403, 415, 441, 463-464, 479-480, 528, 619
- “Стрипа”, ТВ 61, 63, 188, 195, 204, 209, 216, 329, 566
- “Стріла”, з вд. “Буйні”, стр. 397, 440
- “Стріла”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
- “Стріла”, пов. військ. розв. 704
- “Стрілець”, з В. 16/б, стр. 188, 336
- “Стрілецькі Вісті”, підп. видання 11, 27
- “Струм”. *Див.* Будний Петро
- Струсів, с. Терехівського р-ну 317, 391
- Струсівський, р-н 65
- “Стьопа”, ст. віст., бул. 180
- “Стя”, з вд. “Риболовці”, рой. 490
- СУЗ 10, 26, 192, 226, 256, 326, 351, 400, 412, 609, 648, 654
- “Сула”, з пвд. “Схід”, ст. віст. 174-175

“Сулима” 389
“Сулима”. *Див.* Рапак Петро
“Сулима”. *Див.* Руман Павло
“Султан”, з вд. “Бурлаки”, віст.,
ст. віст. 160
“Султан”, з вд. “Рубачі”, віст.,
ст. віст. 158
Сулук Ілько (“Рух”) 180, 185,
330, 332
“Сульч”, віст., ст. віст. 182
“Сум”. *Див.* Гуменюк Іван
“Сумний”. *Див.* Білинський
Ярослав
“Суп”, військ. реф. пов., заст.
віськ. реф. окр. 265, 583,
705
“Супрун”. *Див.* Круцяк Микола
“Супрун”. *Див.* Сіно Петро
Супрун Роман (“Нитка”) 81, 477
“Сурма”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., віст. 152
“Сурма”, з вд. “Чорноморці”,
стр. 544
“Сурма”, стр. 81
“Сурма”, ст. стр., віст. 183
“Сурмач”, з вд. “Сірі Вовки”,
стр., віст. 154
“Сурмач”, з В. 18, бойовик,
стр. 188-189, 342
“Сурмач”, к-р чот. 295
“Сухий”, з вд. “Риболовці”,
стр., віст. 162
“Сушко”, з ТВ “Данилів”, поч.
ТВ 144
Сушко Ігор (“Ігор”) 143
“Схід”, самостійна чота (пвд.)
67, 174
“Сян”, ВО 63, 143-144, 329
“Сян”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
віст. 158
“Сян”, з ВО “Буг”, к-р сот. 143

Т
“Тарас”, віст., ст. віст. 182
“Тарас”, з В. 17/в, зв. 339
“Тарас”, з В. 18, пров. надр.
341, 648, 654
“Тарас”, з В. 18, тех.-звено
187, 342
“Тарас”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр. 162
“Тарас”, з вд. “Рубачі”, сот. 268
“Тарас”, з вд. “Чорноморці”, ст.
стр., віст. 155, 545
“Тарас”, з ТВ “Чорний Ліс”,
рой. 146
“Тарас”, з Г 3, зв. 215, 331
“Тарас”, окр. реф. проп. 649
“Тарас”, чл. спецгрупи “Кобзар”
203, 334
“Тарас”, чл. спецгрупи “Митар”
206, 335
“Тарасик”, з вд. “Буйні”, стр. 417
“Тарнава”, надр. пров. 635,
637
“Тарнів”, підп. осередок 21, 37
Тарновський Михайло (“Гроза”)
145
Тарноруда, с. Волочиського
р-ну 200
Татари 597
ТВ 16. *Див.* “Пшенишник”, ТВ
ТВ 17. *Див.* “Стрипа”, ТВ
ТВ 18. *Див.* “Дністер”, ТВ
ТВ 19. *Див.* “Славута”, ТВ
ТВ 21. *Див.* “Гуцульщина”, ТВ
ТВ 22. *Див.* “Чорний Ліс”, ТВ
ТВ 23. *Див.* “Магура”, ТВ
ТВ 26. *Див.* “Лемко”, ТВ
ТВ 28. *Див.* “Данилів”, ТВ
ТВ “Південь”. *Див.* “Південь”,
ТВ
ТВ “Північ”. *Див.* “Північ”, ТВ
Твардовський Петро 15, 31

- Твердохліб Микола (“Грім”) 272
- Теклівка, с. Гусятинського р-ну 199
- Теребовля, м. Тернопільської обл. 266-267, 269, 270, 306, 397, 570, 608
- Теребовлянський, пов. 15, 31, 49, 262-263, 265, 402, 585, 608
- Теребовлянський, р-н 46
- Теребовлянщина 245, 264, 394, 398, 439-441, 608, 614, 633
- “Терен”. *Див.* Панахида Теодор
- Тернопіль, м. 24, 40, 53, 247, 263, 266, 271, 405, 428, 440, 443, 460, 479-480, 493, 505, 507, 534-535, 557, 570, 574, 633
- Тернопільська (V/II), група 61, 245
- Тернопільська, обл. 9-10, 13, 16, 22, 24-25, 25-26, 29, 32, 38-40, 45, 47-49, 52, 54-55, 59, 61, 67, 245, 260, 329, 468, 479, 500, 519, 540, 569, 608, 619, 623-625, 647-649, 652, 654
- Тернопільська, окр. 11, 16, 27, 32, 45-47, 49-50, 53, 54-55, 61-64, 68, 245, 253, 264-265, 266, 271, 603, 617-619, 621
- Тернопільський I. 16, 32
- Тернопільський, надрайон 50, 65
- Тернопільський, пов. 49, 263, 265, 393, 399, 401, 508
- Тернопільський, ТВ *Див.* “Північ”, ТВ
- Тернопільщина 9-10, 12-18, 20, 25-26, 28-34, 36, 46-47, 57, 59, 190-191, 233, 243, 245, 249, 258, 264, 276-277, 315, 318, 377, 381, 392, 402-403, 437-438, 441, 609, 615, 641, 643, 652-653
- “Тигр”, з вд. “Бурлаки”, віст., ст. віст. 161
- “Тигр”. *Див.* Кіндерський Роман
- “Тигр”, з вд. “Сіроманці”, кул., стр. 85
- “Тигри”, сотня. *Див.* “Риболовці”, сотня
- “Тимошенко”, ст. стр., віст. 183
- “Тимчук”. *Див.* Сказінський Ілярій
- “Тирса”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., ст. віст. 152
- “Тирса”, віст., ст. віст. 182
- “Тирса”, рай. пров. 393
- Тиса, р. 329
- “Титар”. *Див.* Николишин Володимир
- “Титар”, з В. 19/а, чл. спецгрупи “Тятива” 202, 343
- “Тихий”, з вд. “Орли”, рой. 471
- “Тихий”, з вд. “Риболовці”, ст. віст. 163
- “Тихий”, з вд. “Рубачі”, стр. 534
- “Тихий”, з вд. “Холоднярці”, чот. пвх. 563
- “Тіс”, з вд. “Лісовики”, ст. стр., віст. 170, 465
- “Ткач”. *Див.* Бей Василь
- “Ткачук”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 175
- Ткаченко Сергій 18-19, 34-35
- Ткачов Сергій 16, 33
- Тлусте, с. *Див.* Товсте, смт. Заліщицького р-ну
- Товпаш Іван (“Кит”) 647
- Товсте (Тлусте), смт. Заліщицького р-ну 267, 570

Товстобаби, с. *Див.* Високе, с.
Монастириського р-ну
Товстянський, р-н 61, 298, 306,
315, 648
“Тодей”. *Див.* Кравчин Павло
“Токаря”, ім., сотня 55-56, 584
Томашів, м., тепер Польща 12,
28
“Топір”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.,
ст. стр. 153
“Тополя”, віст., ст. віст. 182
“Тополя”. *Див.* Сидорчук Воло-
димир
“Тополя”, з В. 17/в, кущ. 193, 339
“Тополя”, з В. 18, кул. 187, 191,
341
“Тополя”, стр. 186
“Топор”, з В. 17/г, кущ. 194, 339
Топорівці, с. Новоселицького
р-ну 257, 388
Торська Г. 18, 34
Тотосько Іван 515
Травотолоки, с. Зборівського
р-ну 519, 522, 524-527, 529
Трач Олексій (“Підкова”), з вд.
“Полтаці”, кул. 14, 30
Трембач 515
“Трембіта”, сотня (вд.) 46
“Триб”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
віст. 161
“Триб”, ст. стр., віст. 183
“Тригук”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 157
Трійця, с. Борщівського р-ну
48, 609
Тростянець, с. Бережанського
р-ну 229-231, 243, 249, 282,
297, 312, 374, 425-427, 456,
466-467, 473, 552-554, 560-
561, 564-565, 613
Тростянець, с. Долинського
р-ну 276, 301, 547-548
Тростянецький, ліс 621
“Трохим”, чл. окр. пров. 632
Трофим’як Петро (“Бистрий”)
509
“Троянда”, з вд. “Гайдамаки”,
стр., віст. 172-173
Трусь Володимир (“Прут”) 550
“Трясило”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст. 166
“Тудіок”. *Див.* Кузик Демко
“Тур”. *Див.* Маркіза Степан
“Тур”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
віст. 158
“Тур”, рай. пров., к-р сот. 55-56,
705
“Тур”, ст. стр., віст. 183
“Тура”, сотня 55-56
Туреччина 220
Турильче, с. Борщівського р-ну
309
Турівка, с. Підволочиського
р-ну 200
Тучне, с. Перемишлянського
р-ну 616
“Тютюнник”, ВО 324
“Тютюнник”, з ТВ “Магура”, к-р
сот. 144
Тютюнник Юрій 470
“Тятива”. *Див.* Олійник
Станіслав
“Тятива”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр. 160
“Тятива”, з В. 16, почот окр.
пров. 336
“Тятива”, спецгрупа 194, 202
“Тятива”, чл. спецгрупи
“Кобзар” 203, 334

У

УВО 219-220
УГВР 48, 60, 68, 143, 212-214,
223

- Угорщина 380
Узбеки 597
Україна 60, 68-69, 219-222, 249, 348, 379-380, 468, 486
Українка Леся 222
Українці 13, 29, 220, 247, 249
“Улас”. *Див.* Бей Василь
“Улан”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 177
Улашківці, с. Чортківського р-ну 270
Унів, с. Перемишлянського р-ну 56, 240-242, 252, 254, 291-292, 294, 371, 373, 483, 590
Унівський ліс 240, 292, 371
УНР, Армія 86, 138
УНС 19, 22, 35, 38, 45-48, 217, 392, 594-595, 602, 608-609
УПА 9-13, 15-22, 25-29, 31-38, 45, 47-69, 76-80, 140-141, 143, 146-150, 151, 168, 172, 174-175-176, 180-181, 187, 190-193, 203, 207, 217-218, 220-221, 223, 225-226, 231-233, 244-246, 254, 263-264, 266, 269-270, 278, 323, 328-329, 380, 388, 396, 401, 443, 450, 458, 472, 477, 491, 510, 521, 530-531, 540, 544, 563, 578, 580, 582, 598, 611, 616, 618, 633-634, 644, 649, 652-654
УПА ГВШ 66, 141-142, 148, 188, 192-193, 195, 204, 213-216, 325, 327-328, 340, 345
УПА-Захід 12, 14, 28, 30, 48, 51, 56, 59-64, 80-83, 144, 181, 188, 191, 246, 253, 258, 321, 363-364, 510, 521
УПА-Південь 53, 56, 64-65, 190, 191
УПА-Північ 53, 56, 215
УПА-Схід 64
“Ураган”, чл. спецгрупи “Шолом” 212, 343
Уржуйов, МВД-ист 513-515
Урмань, с. Бережанського р-ну 560
УРСР 222, 520
УССД 218-219, 221-223, 230, 401, 516
Устя, с. Борщівського р-ну 387
Утіховичі, с. Перемишлянського р-ну 273, 311, 499, 508, 590, 616
УЧХ 13, 29, 59, 345, 493, 495, 631
Ушковичі, с. Перемишлянського р-ну 274, 312
- Х**
Хаварівський Богдан 16, 33, 47
Халуца Василь 229
Халуца Михайло 614-615
Хамчук Петро (“Бистрий”, “Рубай-Гад”) 12, 17, 28, 33, 47, 56-57, 60-63, 65-66, 73, 148, 151, 186, 245, 255, 257, 266-267, 269, 275, 278, 280-281, 283, 288, 296-297, 306-310, 315-316, 320, 322, 329, 338, 387, 389-390, 536, 540, 566, 607, 623, 635, 705
Ханас Володимир 16, 33, 47
Ханас Михайло 16, 33
Ханачівка, с. *Див.* Ганачівка, с. Перемишлянського р-ну
Хандій Дмитро (“Корнієнко”) 64, 174, 390, 635, 705
Харченко, гол. рай. управи 519-520, 522
“Хащ”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 166

“Хвильовий”, окр. реф. проп.,
надр. пров., к-р пвд., з
Дніпропетровщини 66, 68,
187, 190, 341, 636-640, 705

“Хвиля”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
віст. 160

“Хвиля”, чл. спецгрупи “Глуша”
202, 334

“Хемік”, з вд. “Гайдамаки”, стр.,
ст. стр. 173

“Хитрий”. *Див.* Батранка Ігор

“Хитрий”, з вд. “Буйні”, кухар
407-408

“Хитрий”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр. 179

“Хитрий”, з вд. “Рубачі”, рой.
68, 535

“Хитрий”, з вд. “Рубачі”, стр.,
віст. 159

“Хитрий”, з вд. “Сіроманці”,
стр., ст. стр. 177

“Хитрий”, з вд. “Холодноярці”,
стр. 562

“Хитрий”, з ТВ “Чорний Ліс”,
к-р чот. 145

“Хитрун”, з вд. “Сіроманці”,
віст., ст. віст., бул. 176, 180

Хіменець Олекса (“Благий”)
142

“Хмара”, бойовик окр. СБ ОУН,
з СУЗ 192

“Хмара”. *Див.* Марущак
Василь

“Хмара”. *Див.* Рак Анатолій

“Хмара”, з вд. “Буйні”, рой.
395, 440

“Хмара”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
ст. стр. 162

“Хмара”, з вд. “Лісовики”, стр.,
ст. стр. 169, 171, 461

“Хмара”, з вд. “Сірі Вовки”, стр.
299, 376

“Хмара”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 163

“Хмара”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
стр. 176

“Хмара 1”. *Див.* Мельник
Петро

“Хмара”, з пвд. “Схід”, стр.,
віст. 174

“Хмара”, пров. 602

“Хмара”, рой., ст. віст., бул. 81

“Хмара”, чл. спецгрупи “Збір”
205, 335

Хмелева, с. Заліщицького р-ну
298, 374

“Хмель”. *Див.* Скринчук Микола

“Хмель”. *Див.* Фрасуляк Степан

“Хмель”, з вд. “Гайдамаки”,
віст., ст. віст. 172

Хмельницький Богдан, гетьман
219-221

Хміль Богдан 705

“Хміль”. *Див.* Андрушків Стах

“Хміль”, з вд. “Риболовці”, стр.,
ст. стр. 164

“Хміль”, з вд. “Рубачі”, ст. стр.,
віст. 175

“Хміль”, з вд. “Рубачі”, стр., ст.
стр. 158

Ходорівці с. Кам’янець-Поділь-
ського р-ну 640

Холмщина 252, 406, 616, 641

“Холодний”. *Див.* Короліус
Федір

“Холодний”, з В. 18, бойовик
341

“Холодний Яр”. *Див.* Бережан-
ська окр.

“Холодноярці”, сотня (вд.) 21,
37, 52, 54, 60, 67, 178, 238-
239, 245, 248, 260, 266, 268,
270, 289-291, 305, 328, 353,
356, 369-370, 380, 406, 411-

412, 414-418, 422-426, 429,
432-433, 434, 453, 456-458,
461, 472, 492, 546, 549, 552,
554-558, 566, 633-645
Хома Михайло (“Довбуш”,
“Збуй”, “Обух”, “Юрко”) 54,
85, 345, 456, 469, 576-577,
595, 705
Хомин Василь (“Борис”, “Дон-
цов”, “Єфрем”) 85, 220, 645-
646, 706
Хом’як Василь (“Крах”), член
ПВК 11, 27
“Хор”, з В. 17/г, надр. реф.
проп. 326, 338
Хоробрів, с. Козівського р-ну
510
Хоростків, м. Гусятинського
р-ну 399
Хотин, м. Чернівецької обл.
638-640
Хотинський, р-н 190-191, 636-
638
Хотинщина 66
Храбузна, с. Зборівського р-ну
479, 502, 505, 526
Храпатий, нач. РО НКВД 607
Хребтак Ярослав (“Водопад”),
з вд. “Риболовці”, бунч. 21,
37, 491
Христишья Мирослав (“Куліш”)
588
“Христя”. Див. Бегма-Буснюк
Марія
“Христя”, з В. 16/а, маш. СБ
ОУН 203, 206, 333
Хрущов Микита 222
Худіївці (Худийівці), с. Борщівсь-
кого р-ну 65, 308
Хутько (Кутік) зав. вд. проп. і
агітації 197, 201

Ф
Фащівка, с. Підволочиського
р-ну 199
Федик Богдан (“Крук”) 54, 62,
84, 142, 240, 248, 275, 289-
291, 316, 321, 328, 371, 406,
434, 453, 456, 552, 554, 558,
560-561, 565-566, 649, 706
“Федір” 10, 26
Федун Петро (“Волянський”)
60, 142, 495
Ферлеїв, с. Див. Фірлеїв, с.
Фігура (“Вир”) 589
Фіголь Корнило (“Зеро”) 706
Фінляндія 380
Фірлеїв (Ферлеїв), с. Див.
Липівка с. Рогатинського
р-ну
Франко Іван 222
Фрасуляк Степан (“Хмель”) 46,
142
Фридер Михайло (“Нечай”)
143
“Фронтовик”, з вд. “Сіроманці”,
ст. стр., віст. 165
Фудаль Микола (“Береза”) 589
“Фукс”. Див. Сович Іван
Фунтяров, НКВД-ист 513

Ц
Царгород 219
Цвігун Іван (“Кармелюк”) 206,
324, 337, 640
Цвітова, с. Калушського р-ну 554
Цв’яхів, прис. с. Бишки
Козівського р-ну 559-561
Ценів, с. Козівського р-ну 244,
261, 270, 274, 282, 305, 313,
434-436, 480-481, 506, 559,
561, 634
“Цех”, з вд. “Буйні”, рой. 406,
424

- Цибульський Іван (“Лютий”) 549
- Цибульський Михайло (“Незнаний”) 588
- Цибульський Степан (“Дятель”) 585
- “Циган”. *Див.* “Свид”
- “Циган”. *Див.* Ярчук Михайло
- “Циган”, з вд. “Риболовці”, стр., віст. 162
- “Циган”, з вд. “Риболовці”, стр., віст. 163
- “Циган”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 177
- Цигани, с. Борщівського р-ну 271, 309-310, 654
- Цимбалюк Сильвестр (“Алас”) 211, 343
- Цицори, с. Козівського р-ну 515-516, 518, 520, 534
- Цюцьків, прис. *Див.* Малинівка, с. Рогатинського р-ну
- “Цяпка”. *Див.* Допіра Богдан
- “Цяпка”, з В. 18, зв. при окр. пров. 193, 341
- “Цяпка” (“Серг”), з В. 18, бойовик 341-342
- “Цяпка”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 177
- “Цяпка”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 163
- “Цяпка”, з вд. “Чорноморці”, віст., ст. віст. 155-156, 545
- “Цяпка”, ст. віст., бул. 182
- Ч**
- ЧА 11, 27, 54-56, 140-141, 218, 244, 246-247, 249, 261-262, 321, 325, 352, 362, 375, 423, 479, 496, 583
- “Чабан”. *Див.* Жаба Михайло
- “Чад” 11, 27
- “Чад”. *Див.* Волошин Ксенофонт
- “Чай”, з вд. “Холодноярці”, рой., чот. 268, 270, 552, 558, 559, 561-565
- “Чайка”, віст. 185
- “Чайка”. *Див.* Корпан Михайло
- “Чайка”. *Див.* Николишин Володимир
- “Чайка”. *Див.* Пайкуш Михайло
- “Чайка”, з вд. “Буйні”, стр. 418, 441
- “Чайка”, з вд. “Буйні”, стр. 421-422
- “Чайка”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 160
- “Чайка”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. віст. 161
- “Чайка”, з вд. “Бурлаки”, чот., віст., ст. бул., хор. 84, 283, 322, 706
- “Чайка”, з вд. “Кия”, чот. 64, 271
- “Чайка”, з вд. “Риболовці”, стр., віст. 163
- “Чайка”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Чайка”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
- “Чайка”, з вд. “Рубачі”, ст. стр., віст. 158, 532
- “Чайка”, з ГЗ, почот край. пров. 330
- “Чайка”, чл. спецгрупи “Збір” 205, 335
- “Чайки”, чота 64
- Чайковський Михайло (“Володимир”) 689
- “Чайченко”. *Див.* “Володимир”
- “Чайченко”, к-р 512
- “Чалий”, з вд. “Бурлаки”, чот., к-р сот., бул., ст. бул., хор. 65, 161, 268, 322, 706

- “Чалий”, з вд. “Холодноярці”, стр. 564
- “Чар” 10, 26
- “Чар”, пов. військ. реф. 265, 706
- Чарівний Михайло (“Дятель”) 491
- “Чарнота”, з вд. “Лісовики”. Див. “Чорнота”
- “Чародій”. Див. Щикульський Іван
- Чемеринці, с. Перемишлянського р-ну 61, 257, 300-301, 497-498
- “Червень”, з ТВ “Магура”, к-р чот. 146
- Червоногород (Червоноград), с. Заліщицького р-ну 61, 305
- Червоноград, с. Див. Червоногород, с. Заліщицького р-ну
- “Черемха”, з вд. “Лісовики”, стр. 465
- Черемшина, прис. с. Нараїв Бережанського р-ну 497, 500-501
- “Черешняк”, з вд. “Буйні”, кул., стр. 408, 424, 440
- “Черешняк”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 165
- “Черник”. Див. Дяків Осип
- “Черник”. Див. Колеснк Петро
- “Черник”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 153
- “Черник”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 165
- “Черник”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 146
- “Черник”, к-р сот. 54, 56, 279, 706
- “Черник”, пов. госп. реф. 617
- “Черника”, сотня 54, 56, 279
- Чернихів, с. Зборівського р-ну 532
- Чернихівці, с. Збаразького р-ну 310
- “Черниш”. Див. “Шлик”
- “Черниш”, з Г 3, почот край. пров. 330
- Чернівецька, обл. 190-191, 279
- Чернівецька, окр. 60, 66
- Чернівці, м. 24, 40, 258, 300, 377, 639
- Черченко Юрій 12, 28
- Чесники, с. Рогатинського р-ну 448, 466, 499, 561-562
- Чех, к-р підстар. шк., пор. 57, 477
- “Чиж”, з вд. “Рубачі”, ст. стр., віст. 158
- Чижевський Василь (“Демид”) 54, 142-143
- Чіп Петро (“Кармелюк”, “Ярослав”) 11, 27, 265, 706
- “Чмелик”, к-р сот. “Трембіта” 46
- Чмир Петро (“Грім”, “Крилатий”) 55, 248, 481, 706
- “Човен”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 171
- “Човен”, окр. військ. реф. 265, 706
- Чопей Василь (“Семен”) 65, 82, 84, 259, 302-304, 323, 377-379, 477, 484-486, 707
- “Чорний” 529
- “Чорний”. Див. Рудак Данило
- “Чорний”. Див. Шепета Василь
- “Чорний”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170
- “Чорний”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 174

- “Чорний”, з підстарш. шк. 475
- “Чорний”, з ТВ “Магура”, рой. 146
- “Чорний”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 144
- “Чорний” (“Свіжий”), пов. військ. розв. 707
- “Чорний”, чл. спецгрупи “Підбій” 210, 335
- Чорний Ліс, с. Зборівського р-ну 433
- “Чорний Ліс”, ТВ 12, 28, 144
- Чорний Потік, Заставнівського р-ну 257
- Чорний Ярослав (“Корінь”) 79, 82, 269, 271, 471, 707
- “Чорній”, з вд. “Буйні”, стр. 412
- Чорнівка (Чорнявка), с. Новоселицького р-ну 257
- Чорнобиль, р-н 324
- “Чорновуз”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178
- “Чорногор”, з вд. “Чорноморці”, стр. 156
- “Чорноморець”. *Див.* Жабич Лукаш
- “Чорноморець”. *Див.* Коник Мирон
- “Чорноморці” (“Опришки”), сотня (вд.) 14, 21, 30, 37, 61, 63, 67, 155, 186, 233-234, 238-239, 245, 248, 250, 254, 266-267, 270-271, 275, 284-285, 288-290, 306-309, 314-315, 320, 364-365, 369-370, 425-426, 429, 431, 433, 449-450, 454, 457-458, 470, 472, 496-497, 542-544, 556-557, 648
- “Чорнота”. *Див.* Курилас Ярослав
- “Чорнота”. *Див.* Шкафаровський Петро
- “Чорнота”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 154, 275, 316
- “Чорнота”, з вд. “Лісовики”, чот., бул. 83, 260, 304, 454, 456-457, 463-465
- “Чорнота”, з вд. “Холодноярці”, стр. 552
- “Чорнота”, чл. спецгрупи “Кобзар” 203, 334
- Чорнотенний, чл. спецгрупи МВД 529
- Чортків, м. Тернопільської обл. 192, 247, 263, 266, 271, 310, 324, 391, 440, 566, 570, 574, 609, 652
- Чортківська (V/III), група 61, 245
- Чортківська, окр. 13, 22, 29, 38, 45-46, 49, 53-55, 61, 245, 253, 265, 388, 582, 585, 619, 621, 623-625, 629
- Чортківський, надрайон 10, 15, 26, 31, 50
- Чортківський, пов. 15, 31, 49, 262, 265, 323, 585, 599
- Чортківський, р-н 65, 275, 316
- Чортківсько-Бережанська, окр. 14, 30, 50, 62-64, 69, 266
- Чортківщина 12, 14-15, 22, 28, 30-31, 38, 47, 54-55, 59, 243, 245, 249, 264, 358, 566, 609, 648-649
- Чортолом, прис. с. Слов’ятин Бережанського р-ну 474, 555
- Чорторія, с. *Див.* Миролюбівка, с. Тернопільського р-ну
- “Чос”. *Див.* Гладун Василь
- “Чос”, ст. стр., віст. 183
- “Чубатий”, з вд. “Сірі Вовки”, ст. стр., ст. віст., бул., ст. бул. 154, 180

“Чубатий”, заст. інт. кур., чл. спецгрупи “Глуша” 202, 334, 707

“Чубенко”. *Див.* Росоловський Дмитро

“Чубчик”. *Див.* Кедюлич Іван

“Чугай”, з вд. “Лісовики”, стр., віст. 170, 461

“Чугайстир”. *Див.* Росоловський Дмитро

“Чугайстир”, надр. орг. реф. 649

“Чуй”, віст., ст. віст. 183

“Чуйкевич”, з вд. “Рубачі”, стр., віст. 158, 531

“Чумак”, з В. 17/б 194, 340

“Чумак”, з вд. “Гайдамаки”, стр. 173

“Чумак”, з вд. “Риболовці”, рой., чот., стр., бул. 82, 84, 499-500

“Чумак”, з вд. “Риболовці”, ст. віст. 163

“Чумак”, з вд. “Рубачі”, ст. стр., віст. 158, 534

“Чумак”, з вд. “Сірі Вовки”, ст. стр., віст. 152

“Чумак”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145

“Чумак”, чл. спецгрупи “Бір” 205, 334

“Чуприна”, ст. стр., віст. 183

“Чупринка Тарас”. *Див.* Шухевич Роман

Ш

Шадура, представник рай. 515

Шалева Іван (“Лис”) 144

Шанайда Іван (“Данило”, “Нес-тор”, “Петро”, “Ярослав”) 45, 66, 627, 650-653, 704, 707

Шанковський Лев 18-19, 34-35

“Шарий”, з В. 16/а, бойовик СБ ОУН 203, 332

“Шах”. *Див.* Бабій Ярослав

“Шах”, заст. військ. реф. окр. 265, 707

Шафранек Леонтина 513

Шафранська Анна 513-514

“Швайцарія” 478

Швак Іван (“Орлик”) 13, 29, 707

“Швейк”, з вд. “Буйні”, стр. 407

“Швейко”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164

“Швець”, рай. пров. 144

“Швидкий”, ст. стр., віст. 184

“Швиль”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152-153

Шевченко Тарас 220, 222, 391, 409

“Шелест”. *Див.* Гіммельрайх Костянтин

“Шелест”. *Див.* Комар Іван

“Шелест”. *Див.* Сидор Василь Шепета Василь (“Чорний”) 17, 33, 47, 62, 65, 68, 79-80, 84, 151, 240-241, 245, 256, 266, 268, 271, 282, 291-292, 304, 306, 322, 371-372, 443, 480-481, 502, 628, 707

“Шершень”, нач. вд. ВШВО “Лисоня” 51

Шибалин, с. Бережанського р-ну 560-561, 563

“Шило”, з В. 16/а, бойовик СБ ОУН 187, 192, 332

Шиманський Іван (“Шум”) 143

Шафаровський Петро (“Чорнота”), рай. пров. 46

Шклянка Григорій (“Куліш”) 143

“Шлик” (“Черниш”), з Г 3, зв. 187, 331

“Шляпа”, з пвд. “Схід”, стр., віст. 174-175

“Шлях”, з вд. “Чорноморці”, стр., ст. стр. 155

- “Шлях”, ст. віст., бул. 182
- “Шлях”, з В. 16/в, СБ ОУН, хор. 208, 336, 644, 707
- Шляхтинці, с. Тернопільського р-ну 441
- Шніцер Олексій (“Богун”, “Дзвінка”, “Меч”) 55, 63, 67, 80, 82, 84, 246, 257, 268, 288, 322, 489-491, 497-499, 501, 707
- “Шолом”, спецгрупа 208, 211
- Шоюн Михайло 514
- “Шпак”, з вд. “Бурлаки”, кул. 84
- “Шпак”, з вд. “Бурлаки”, ст. стр., віст. 160-161
- “Шпак”, з вд. “Риболовці”, стр. 163
- “Шпак”, з вд. “Сірі Вовки”, віст., ст. віст. 154
- “Шпак”, з вд. “Сіроманці”, віст., ст. віст. 166
- “Шпак”, з вд. “Чорноморці”, стр. 156
- “Шпак”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 174
- “Шпак”, стр. 186
- Шпиколоси, с. Золочівського р-ну 496
- “Шпиль”, віст., ст. віст. 182
- Штендера Євген 10-12, 16, 18, 26-28, 32, 34, 46-47, 64, 649
- “Шугай”. *Див.* Басараб Павло
- “Шугай”, з В. 18, бойовик 341, 637
- “Шугай”, з вд. “Риболовці”, заст. сот., ст. бул. 82, 497
- “Шугай”, з вд. “Гайдамаки”, стр., віст. 172
- “Шугай”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 177
- “Шугай”, з ТВ “Гуцульщина”, к-р чот. 146
- “Шугай”, з ТВ “Чорний Ліс”, кур. бунч. 145
- “Шугай”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
- Шульган Мар’ян (“Лисай”) 143
- “Шуляк”. *Див.* Михальчук Іван
- “Шум”. *Див.* Гой Дмитро
- “Шум”. *Див.* Курій Михайло
- “Шум”, з вд. “Лісовики” 169
- “Шум”, з вд. “Сірі Вовки”, віст., ст. віст. 152, 154
- “Шум”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- “Шум”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 279
- “Шум”, з вд. “Сіроманці”, стр., ст. стр. 166
- “Шум”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 178
- “Шум”. *Див.* Шиманський Іван
- “Шум”, ст. стр., віст. 184
- “Шум”, стр., ст. стр. 185
- Шумейко Михайло (“Копчик”), з вд. “Рубачі”, чот., бунч., віст., бул. 11, 27, 68, 176, 531-532-533
- “Шумський”. *Див.* Рошко Федір
- Шумляни (Залісся, хут.), с. Підгаєцького р-ну 255, 259-260, 304, 426, 446, 463, 469, 499, 564
- Шумлянська Діброва, хут. *Див.* Шумляни, с. Підгаєцького р-ну
- Шутроминці, с. Заліщицького р-ну 315
- “Шухай”. *Див.* Польовий Омелян
- Шухевич Роман (“Чупринка Тарас”) 45, 149, 327
- “Шуц”, з вд. “Сіроманці”, кул. 237, 368

Щ

- “Щек”. *Див.* Михалів Ігорко
“Щек”, з вд. “Рубачі”, стр., віст. 159
Щербатий Петро (“Волох”) 340, 647, 654
“Щигол”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 163
“Щигол”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 164
“Щигол”, з вд. “Сіроманці”, ст. стр., віст. 177
“Щигол”, ст. стр., віст. 184
“Щик”, з вд. “Лісовики”, стр., ст. стр. 169
Щикульський Іван (“Рубач”, “Чародій”) 62, 267, 270, 389, 635, 637, 708
“Щит”, з ВО “Говерля”, чл. штаб. 142
“Щука”, з вд. “Лісовики”, рой., ст. стр., віст. 170, 457, 465
“Щупак”, стр., ст. стр. 185
Щур Аполінарій (“Каїн”) 648

Ю

- “Ю” 390
Юзовяк Теодор (“Верховинець”) 549
Юзорзь Георгій (“Кох”) 708
“Юн”, з вд. “Сірі Вовки”, стр., віст. 152
“Юнак” 650
Юнашків, с. Рогатинського р-ну 491, 548
“Юр”, ст. стр., віст. 184
“Юрась”, рой., віст., бул. 82
“Юрій”, з В. 16/б, бойовик 193, 198-199, 209, 333, 336
“Юрій”, чл. спецгрупи “Скит” 210, 335
“Юрко”. *Див.* Кузьма Богдан
“Юрко”. *Див.* Хома Михайло

- “Юрко”, з вд. “Лісовики”, ст. стр., ст. віст. 170
“Юрусь”, рой., віст. 82
“Юрченко”. *Див.* Іваницький Мар’ян
“Юрчик”, стр., ст. стр. 185
Юстинівка, с. Підгаєцького р-ну 464
“Юсько” 650
Юхнович Іван (“Кок”) 54, 84, 235, 245, 255, 259-260, 285-288, 290, 296, 304-305, 323, 366, 427, 454, 456-458, 462-464, 468-469, 554, 647, 708

Я

- Яблунів, с. Галицького р-ну 277, 318
Яблунів, с. Гусятинського р-ну 48, 397-398, 608
“Явір”. *Див.* Джус Микола
“Явір”. *Див.* Королишин Василь
“Явір”. *Див.* Петраш Михайло
“Явір”, з вд. “Лісовики” 169
“Явір”, з вд. “Лісовики”, рой. 457
“Явір”, з вд. “Риболовці”, стр., ст. стр. 163
“Явір”, з вд. “Холодноярці”, стр., ст. стр. 179, 552-553, 564
“Явір”, з вд. “Чорноморці”, стр., віст. 157
“Явір”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р сот. 144
“Явір”, кур. ВПЖ, ст. бул. 80, 82, 708
“Явний”, чл. спецгрупи “Шолом”, зв. 212, 343
Яворський Казимир (“Бей”) 143-144
Ягільниця (Ягольниця), с. Чортківського р-ну 243, 249, 267, 275, 283

- Яглуш, с. Рогатинського р-ну
259, 302, 377, 424, 457, 485-
486, 554, 589
- “Ягода”. *Див.* Лукасевич Мар’ян
- Ягольницький, р-н. *Див.* Чорт-
ківський р-н
- Ягольниця, с. *Див.* Ягільниця,
с. Чортківського р-ну
- Ягорів, с. *Див.* Яргорів, с.
Монастириського р-ну
- “Яким”, з вд. “Чорноморці”,
стр., віст. 157
- “Якір”. *Див.* Польовий Омелян
- “Якір”, з В. 19/а, чл. спецгрупа
“Почин” 208, 344
- Яковинці, с. Чернівецької обл.
257
- Якторів, с. Золочівського р-ну
240-241, 292, 371
- Якубовський Володимир (“Бон-
даренко”, “Стрийський”)
11-12, 19, 27-28, 36, 51, 54,
57-58, 60, 66, 69, 73, 75, 80,
83, 85, 148-148, 167, 179,
181, 186, 228, 235, 248-250,
265, 286, 288-289, 321, 328,
366, 411-413, 415-419, 422,
425, 433-434, 437, 445, 456,
458, 491, 493, 552, 554, 556,
565-566, 603-604, 621, 655-
656, 658, 708
- Якумов, МВД-ист 513
- Якушов, МВД-дист 513, 515
- Ямпільський, р-н 10, 26
- “Янко”. *Див.* Красько Григорій
- “Яр”. *Див.* Кліщ Микола
- “Яр”. *Див.* Мигаль Павло
- “Яр”, з вд. “Бурлаки”, стр., віст. 162
- “Яр”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст.
стр. 160
- “Яр”, з вд. “Лісовики”, рой., ст.
стр., віст. 168, 456-457
- “Яр”, з вд. “Холодноярці”, віст.,
ст. віст. 178
- Яргорів, с. Монастириського
р-ну 270, 298, 374
- “Ярко”, з вд. “Бурлаки”, стр.,
віст. 160-161
- “Ярко”, обл. фін. реф., 593,
621, 708
- “Ярко”, ст. віст., бул. 180
- “Ярема”. *Див.* Бук Іван
- “Ярема”. *Див.* Джус Микола
- “Ярема”. *Див.* Середюк
Юліан
- “Ярема”, з вд. “Риболовці”,
стр., ст. стр. 164
- “Ярема”, з вд. “Сірі Вовки”, сот.
пвх. 379
- “Ярема”, ст. стр., віст. 184
- “Ярий”. *Див.* Олесницький
Яромир
- “Ярий”, з В. 16/а, бойовик СБ
ОУН, зв. 187, 192, 332
- “Ярий”, з вд. “Сіроманці”, рой.
237, 368
- “Ярий”, чл. спецгрупи “Кобзар”
203, 334
- Ярицький Степан (“Крамарен-
ко”) 145
- Ярмолинеччина 654
- “Яровий”, секретаря РК КП(б)
У 607
- “Ярополк”, з вд. “Сіроманці”,
ст. стр. 166
- “Ярослав”. *Див.* Чіп Петро
- “Ярослав”. *Див.* Шанайда Іван
- “Ярослав”, з В. 17/а, пров.
надр., з Г 3, орг. реф. 187,
331, 362, 611, 615
- “Ярослав”, з вд. “Лісовики”,
стр., ст. стр. 172
- Ярославичі, с. Зборівського
р-ну 479, 502, 505

- “Ярошенко”. *Див.* Жидачук Степан
- Ярчівці, с. Зборівського р-ну 461, 495, 515, 558
- Ярчук Михайло (“Гарт”, “Клим”, “Натар”, “Циган”) 644, 708
- Ясенівка (Сказинці), с. Ярмолинецького р-ну 654
- “Ясень”, з вд. “Лісовики”, чот. 454-455
- “Ясень”, з вд. “Рубачі”, стр., ст. стр. 159
- “Ясень”, з В. 16/б 209, 336
- “Ясень”, з В. 17/в, тех.-звен. 194
- “Яскравий” (“Гонта”, “Ковбур”), заст. військ. реф. окр., військ. реф. окр. 265, 709
- Ясмарівка, с. *Див.* Лазарівка, с. Монастириського р-ну
- “Ясний”. *Див.* Зборовський Богдан
- “Ясний”, з вд. “Сірі Вовки”, стр. 154
- “Ясний”, з В. 16/б, СБ ОУН 187, 333
- “Яструб”. *Див.* Демчук Йосип
- “Яструб”. *Див.* Карпенко Дмитро
- “Яструб”, з вд. “Бурлаки”, стр., ст. стр. 160, 179
- “Яструб”, з вд. “Риболовці”, стр. 163
- “Яструб”, з пвд. “Схід”, стр., ст. стр. 174
- “Яструб”, ст. бул. 181, 345
- “Яструб”, чл. спецгрупи “Тятива” 202, 334
- “Яструба”, сотня, куринь 56, 249
- “Ясь”, з ТВ “Чорний Ліс”, к-р чот. 145
- “Ясьмін”. *Див.* Верещинський Володимир
- “Ясьміна”, сотня (вд.). *Див.* “Гайдамаки”, сотня (вд.)
- Яцишин Іван (“Гордієнко”) 12, 20-21, 28, 36, 38, 51, 59, 62, 66, 75, 83, 272, 321, 575, 650, 709
- Яцківці, с. Зборівського р-ну 461, 495, 514-515, 558
- Яцура Михайло (“Довгий”) 550
- Ящук Євген (“Дуда”) 144

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ

Розділ I. Накази та інструкції командування

Командир і військовий штаб

№ 1. Наказ про організаційні справи та призначення. <i>30 січня 1945 р.</i>	73
№ 2. Наказ про організаційно-персональні справи. <i>27 квітня 1945 р.</i>	74
№ 3. Додатки до наказу про організаційно-персональні справи. <i>27 квітня 1945 р.</i>	76
№ 4. Наказ з військово-організаційних, політико-виховних питань, про персональні відзначення та підвищення у званнях. <i>№ 3/45, 12 липня 1945 р.</i>	79
№ 5. Додаток до наказу № 3/45 – підручник “Партизанка”. <i>Київ 1944</i>	86
№ 6. Додаток до наказу № 4/45 про правила поведінки у бою. <i>1 жовтня 1945 р.</i>	138
№ 7. Наказ з військово-організаційних, політико-виховних питань та про підвищення у званнях. <i>№ 5/45, 12 грудня 1945 р.</i>	140
№ 8. Новорічний наказ. <i>№ 6/45, 1 січня 1946 р.</i>	149
№ 9. Наказ з військово-організаційних, політико-виховних питань, про персональні відзначення та підвищення у званнях. <i>№ 6/46, 30 квітня 1946 р.</i>	150
№ 10. Додаток до наказу № 6/46 про оформлення звітів. <i>Квітень 1946 р.</i>	167
№ 11. Наказ про персональні відзначення та підвищення у званнях. <i>№ 7/46, 1 жовтня 1946 р.</i>	168
№ 12. Наказ про персональні відзначення та підвищення у званнях. <i>№ 1/47, 3 березня 1947 р.</i>	180
№ 13. Наказ про персональні відзначення та підвищення у званнях. <i>№ 2/47, 1 березня 1947 р.</i>	181
№ 14. Наказ про персональні відзначення та підвищення у званнях. <i>№ 1/48, 30 червня 1948 р.</i>	186
№ 15. Додаток до наказу № 1/48 про відзначення та домінування. <i>Червень 1948 р.</i>	189
№ 16. Наказ про персональні відзначення. <i>№ 2/48, 10 жовтня 1948 р.</i>	193
№ 17. Додаток до наказу № 2/48 про відзначення. <i>Серпень 1948 р.</i>	195
№ 18. Додаток до наказу № 2/48 про відзначення стрільців у спецгрупах. <i>Жовтень 1948 р.</i>	202
№ 19. Наказ про персональні відзначення та підвищення у званнях. <i>№ 1/49, 22 січня 1949 р.</i>	203

№ 20. Додаток до наказу № 1/49 про відзначення стрільців у спецгрупах. <i>Січень 1949 р.</i>	205
№ 21. Додаток до наказу № 1/49 про відзначення стрільців у спецгрупах та повстанців ВО. <i>Січень 1949 р.</i>	206
№ 22. Наказ про персональні відзначення. № 2/49, <i>31 серпня 1949 р.</i>	207
№ 23. Додаток до наказу № 2/49 про відзначення стрільців у спецгрупах Тернопільської округи. <i>Серпень 1949 р.</i>	210
№ 24. Додаток до наказу № 2/49 про відзначення стрільців у спецгрупах Кременецького надрайону. <i>Серпень 1949 р.</i>	211
№ 25. Інструкція про нагородження та підвищення в званнях. <i>[Не пізніше 7 травня 1949 р.]</i>	212
№ 26. Наказ про персональні відзначення. № 2/50, <i>23 грудня 1950 р.</i>	215
Політвиховний відділ	
№ 27. Програма політичного вишколу для бійців УПА і УНС. <i>[Не раніше березня 1944 р.]</i>	217
№ 28. Інструкція по роботі політвиховників у відділах УПА. <i>3 червня 1946 р.</i>	221
Розділ II. Звітно-інформаційні документи командування Командир і військовий штаб	
№ 29. Звіт про переговори німецького командування з повстанцями. <i>3 травня 1944 р.</i>	229
№ 30. Звіти про діяльність відділів УПА у серпні-жовтні 1944 р. <i>29 жовтня 1944 р.</i>	233
№ 31. Схема поділу ВО “Лисоня” та розташування відділів УПА. <i>[Не пізніше листопада 1944 р.]</i>	245
№ 32. Звіти про діяльність відділів УПА у липні-грудні 1944 р. <i>5 січня 1945 р.</i>	246
№ 33. Звіт про оперативні, політичні, організаційно-мобілізаційні та санітарні справи від 31 грудня до 31 січня 1945 р. <i>8 лютого 1945 р.</i>	258
№ 34. Схема розташування відділів УПА в червні-липні 1945 р. <i>[Не пізніше липня 1945 р.]</i>	266
№ 35. Звіт про організаційні справи та стан відділів УПА в серпні-вересні 1945 р. <i>[Не пізніше вересня 1945 р.]</i>	269
№ 36. Схема стану та розташування відділів УПА у серпні-вересні 1945 р. <i>[Не пізніше вересня 1945 р.]</i>	270
№ 37. Лист-направлення та характеристика хор. “Арпада”. <i>[Не раніше липня 1945 р.]</i>	272
№ 38. Описи боїв відділів УПА за квітень-травень 1945 р. <i>3 серпня 1945 р.</i>	272
№ 39. Додатковий оперативний звіт про бої відділів УПА. <i>15 серпня 1945 р.</i>	276

№ 40. Короткі описи боїв УПА від 16 грудня 1943 р. до 2 серпня 1945 р. [Не пізніше вересня 1945 р.].....	278
№ 41. Реєстр старшин військової округи. 1 січня 1948 р.	321
№ 42. Пропозиції про відзначення вояків УПА та підпілля ОУН. 17 червня 1948 р.	323
№ 43. Пропозиції про відзначення та підвищення у званнях вояків УПА та підпілля ОУН. 9 вересня 1948 р.	325
№ 44. Повідомлення про нагородження окружного провідника “Гомона”. 17 серпня 1949 р.	327
№ 45. Повідомлення про старшинські номінації військової округи. [Не раніше 1950 р.].....	328
№ 46. Схема поділу військової округи на відтинки. [Не пізніше 1950 р.]	329
№ 47. Реєстр нагороджених і відзначених вояків УПА та членів підпілля ОУН. [Не раніше 1950 р.].....	330
Політвиховний відділ	
№ 48. Звіт про стан та діяльність політвиховного відділу. 18 липня 1944 р.	347
№ 49. Характеристика курсантів-політвиховників. [Липень 1944 р.]	356
№ 50. Звіт про стан та діяльність політвиховного відділу. 10 вересня 1944 р.	359
№ 51. Описи боїв відділів УПА з військами НКВД від 1 вересня до 1 жовтня 1944 р. 28 жовтня 1944 р.	364
№ 52. Описи рейдів і боїв, відбух у грудні 1944 р. 10 січня 1945 р.	374
№ 53. Звіт з проведеної політвиховної роботи за травень-липень 1945 р. 8 серпня 1945 р.	379
Розділ III. Окремі підрозділи	
Курінь “Бистрого”	
№ 54. Звіт про рейд по Буковині. 22 грудня 1944 р.	387
№ 55. Доручення курінному к-ру “Бистрому”. [Серпень 1945 р.]	389
Сотня “Буйні”	
№ 56. Хроніка сотні “Буйні”. 1948 р.	391
Сотня “Бурлаки”	
№ 57. Звіт про перехід фронту сотні “Бурлаків”. 7 серпня 1944 р.	442
№ 58. Опис наступу на райцентр Великий Глибочок. 1946 р. ...	442
Сотня “Гайдамаки”	
№ 59. Звіт про наступ на райцентр Більшівці. № 8/45, 10 квітня 1945 р.	445
№ 60. Місячний звіт сотні “Гайдамаки”. [Не раніше 29 червня 1945 р.].....	446

Сотня “Кубанці”

№ 61. Звіт про розгром відділу “Кубанці”. 4 вересня 1944 р. 447

Сотня “Лісовики”

№ 62. Звіт про перехід фронту сотні “Лісовики”.

6 серпня 1944 р. 449

№ 63. Звіт про діяльність сотні “Лісовики” за час від 24.07.

до 25.08.1944 р. 25 серпня 1944 р. 452

№ 64. Звіт про бій сотні “Лісовики” з відділом НКВД

5.09.1944 р. 9 вересня 1944 р. 454

№ 65. Звіт про бій сотні “Лісовики” з відділом НКВД

7.09.1944 р. 11 вересня 1944 р. 455

№ 66. Хроніка сотні “Лісовики”. Грудень 1947 р. 456

Сотня “Орли”

№ 67. Звіт про перехід фронту сотні “Орли”.

10 серпня 1944 р. 470

Курінь “Остапа”

№ 68. Звіт про бої відділів УПА за вересень 1944 р.

[Не раніше 7 вересня 1944 р.] 472

Підстаршинська школа

№ 69. Звіт про бій вишкільної сотні з відділом НКВД.

[Не раніше 7 вересня 1944 р.] 474

Сотня “Полтавці”

№ 70. Звіт про перехід фронту сотні “Полтавці”.

4 серпня 1944 р. 476

№ 71. Хроніка сотні “Полтавці”.

[Грудень 1947 р.] 477

Сотня “Риболовці”

№ 72. Денний наказ для сотні “Риболовці”. № 1,

10 вересня 1944 р. 488

№ 73. Денний наказ для сотні “Риболовці”. № 2,

11 вересня 1944 р. 489

№ 74. Денний наказ для сотні “Риболовці”. № 3,

12 вересня 1944 р. 490

№ 75. Денний наказ для сотні “Риболовці”. № 4,

13 вересня 1944 р. 490

№ 76. Повідомлення про дезертирів з сотні “Риболовці”.

[Вересень 1944 р.] 491

№ 77. Хроніка сотні “Риболовці”. Грудень 1947 р. 491

Курінь “Романа”

№ 78. Звіт про рейд куреня від 7 до 21 серпня 1944 р.

23 серпня 1944 р. 502

№ 79. Звіт про бій з більшовиками 22 серпня 1944 р.

23 серпня 1944 р. 503

№ 80. Звіт про рейд відділів. 8 вересня 1944 р. 504

Сотня “Рубачі”

№ 81. Список вбитих, ранених та залишених з відділу “Рубачі”. [Не пізніше вересня 1944 р.]	508
№ 82. Місячний звіт II чоти в оперативних, вишкільних та персональних справах. 2 серпня 1946 р.	510
№ 83. Звіт про проведену роботу в терені. 22 грудня 1946 р.	512
№ 84. Звіт про діяльність II чоти у Зборівському районі. 31 січня 1947 р.	513
№ 85. Звіт та лист до к-ра II чоти про події в терені від 19.I.47 до 14.II.47 р. 14 лютого 1947 р.	520
№ 86. Звіти III рою про події в терені від 29.I до 20.II.1947 р. 20 лютого 1947 р.	521
№ 87. Повідомлення про більшовицьку спецгрупу. [Не раніше 22 лютого 1947 р.]	527
№ 88. Лит до командира II чоти у справі діяльності більшовиків протягом лютого 1947 р. 10 березня 1947 р.	527
№ 89. Лист-звіт у персональних справах ройового II чоти. 15 березня 1947 р.	528
№ 90. Звіт про сексотів на терені Зборівського району. [Не пізніше 26 березня 1947 р.]	529
№ 91. Протокол обвинувачення стрільця О.М. [Не пізніше березня 1947 р.]	530
№ 92. Хроніка сотні “Рубачі”. Грудень 1947 р.	531
Сотня “Сірі Вовки”	
№ 93. Надзвичайний звіт про бій біля с. Лазарівка. № 4/43, 20 грудня 1943 р.	536
№ 94. Витяг з особистого записника к-ра “Ростислава” про стан у чоті к-ра “Сича”. [Не раніше 24 березень 1944 р.]	537
№ 95. Звіт про перехід фронту сотні “Сірі Вовки”. 8 серпня 1944 р.	538
№ 96. Звіт про стан сотні “Сірі Вовки”. [Не раніше 30 серпня 1944 р.]	540
№ 97. Надзвичайний звіт про наступ на райцентр Пробіжна. 15 листопада 1945 р.	540
Сотня “Чорноморці”	
№ 98. Звіт про перехід фронту сотні “Чорноморці”. 5 липня 1944 р.	542
№ 99. Повідомлення про керівників польової жандармерії та розвідки в сотні “Чорноморці”. [Не пізніше 1945 р.]	544
№ 100. Список стрільців чоти к-ра “Ростислава”. [Не пізніше вересня 1945 р.]	544
№ 101. Лист “Марка” до к-ра чоти “Ростислава”. 5 вересня 1945 р.	545

Сотня “Холодноярці”

- № 102. Звіт про рейд і перехід фронту сотні “Холодноярці”.
[Не раніше 15 серпень 1944 р.] 546
- № 103. Звіт про стан сотні “Холодноярці” від червня по серпень
1944 р. 22 серпня 1944 р. 549
- № 104. Хроніка сотні “Холодноярці”. Грудень 1947 р. 552

Розділ IV. Організаційно-мобілізаційна (військова) референтура

Тернопільська область

- № 105. Інструкція про працю військової розвідки. 12 лютого
1944 р. 569
- № 106. Наказ про організаційні справи. № 2,
24 лютого 1944 р. 576
- № 107. Наказ про організаційні справи. № 3,
24 лютого 1944 р. 576
- № 108. Інструкція про подання матеріалів у фронтовій полосі.
№ 2/44, квітень 1944 р. 578
- № 109. Зразок звіту про подання ситуації в терені.
[Не пізніше листопада 1944 р.] 581

Чортківська округа

- № 110. Звіт з Чортківської округи за вересень-жовтень 1944 р.
11 листопада 1944 р. 582
- № 111. Повідомлення про кадровий склад військової розвідки
у Чортківській округі. [Не пізніше 1944 р.] 585
- № 112. Доповнення до інструкції ч. 2 про форму звіту.
9 грудня 1944 р. 587

Бережанська округа

- № 113. Список новобранців. [Не пізніше 1945 р.] 588
- № 114. Список стрільців невідомої сотні. [Не пізніше 1945 р.] ... 589

Розділ V. Документи до діяльності ВО “Лисоня”

Розпорядчі документи ОУН

- № 115. Інструкція у справі організації медичної діяльності.
№ 3, 23 вересня 1943 р. 593
- № 116. Доручення військовому штабу ВО і Повітовим
провідникам Бережанської округи. № 5/44, 29 лютого 1944 р. .. 594

Листування

- № 117. Лист “Меча” до “Остапа”. Не пізніше 31 серпня 1943 р. ... 596
- № 118. Лист “Меча” до “Остапа”. 18 вересня 1943 р. 597
- № 119. Лист “Меча” до “Остапа”. Не пізніше 5 жовтня 1943 р. ... 598
- № 120. Лист “Меча” до “Остапа”. 1943 р. 599
- № 121. Лист “Володимира” до “Крука” про військові справи.
11 листопада 1943 р. 601
- № 122. Лист “Стрийського” до окружного провідника
Тернопільщини “Шаха”. 25 квітня 1946 р. 603

№ 123. Лист “Вихора” матері. 6 червня 1946 р.	604
№ 124. Витяг з листа “Бурлана” до Провідника “С-вара”. <i>Березень 1948 р.</i>	606
Звітно-інформаційні документи ОУН	
№ 125. Надзвичайний звіт про бої відділів УНС. <i>29 листопада 1943 р.</i>	608
№ 126. Звіт про діяльність відділів УПА за лютий 1944 р. у Бережанській окрузі. <i>9 лютого 1944 р.</i>	611
№ 127. Протокол переговорів з військовими частинами Вермахту. <i>5 березня 1944 р.</i>	612
№ 128. Протокол у справі грабежів німецькими військами с. Тростянець та смерті к-ра “Кременя”. <i>2 травня 1944 р.</i>	614
№ 129. Протокол у справі відплатних акцій на поляків у повіті Перемишляни. <i>12 травня 1944 р.</i>	615
№ 130. Повідомлення про стан Тернопільської округи ОУН під радянською адміністрацією <i>14 серпня 1944 р.</i>	617
№ 131. Військові вказівки для діяльності у нових умовах. <i>Серпень 1944 р.</i>	618
№ 132. Організаційний звіт про діяльність ОУН в Тернопільській області <i>5 вересня 1944 р.</i>	619
№ 133. Протокол з облави радянських підрозділів у ніч з 4 на 5 вересня 1944 р. <i>7 вересня 1944 р.</i>	627
№ 134. Звіт про становище в Чортківській окрузі в період з 15.X до 15.XI. 1944 р. <i>2 грудня 1944 р.</i>	629
№ 135. Повідомлення про бої відділів УПА на західнім Поділлі. <i>Травень 1945 р.</i>	633
№ 136. Звіт провідника ОУН про діяльність в Кам’янець- Подільщині. [<i>Не раніше 26 грудня 1945 р.</i>].....	634
№ 137. Звіт про діяльність відділу к-ра “Хвильового”. <i>17 квітня 1946 р.</i>	638
№ 138. Повідомлення про нагородження. [<i>Не раніше 1949 р.</i>] ..	640
Відозви	
№ 139. Звернення до польського населення. 1944 р.	641
Служба безпеки	
№ 140. Справа номінацій працівників СБ ОУН. [<i>Не раніше 17 серпня 1950 р.</i>].....	644
Документи про полеглих	
№ 141. Комунікат про загибель Хомина Василя – “Бориса”. <i>Квітень 1944 р.</i>	
№ 142. Список загиблих провідників та командирів від 1 січня до 1 червня 1945 р. <i>Червень 1945 р.</i>	547
№ 143. Список загиблих провідників та командирів у серпні- вересні 1945 р. [<i>Не раніше 15 вересня 1945 р.</i>]	650

№ 144. Протокол про загибель провідника “Данила”. 14 квітня 1946 р.	650
№ 145. Повідомлення про загибель провідника “Данила”. 1946 р.	652
№ 146. Повідомлення про загибель повстанців у Кам’янець- Подільщині. [Не раніше 16 травня 1946 р.].....	654
№ 147. Протокол в справі загибелі колишнього командира СКВ др. “Голуба”. 30 вересня 1947 р.	654
№ 148. Справа загибелі сл. п. пров. “Міші”, “Рися”, ком. “Бондаренка” і друзів “Ліщини” і “Остапа” 15 серпня 1948 р.	655

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ

Рішення Проводу ОУН про виправдання Василя Бея – Уласа” за підписами Василя Кука - “Леміша” та Василя Охримовича – “Кузьми”	216
Повідомлення ВШВО “Лисоня” про смерть Володимира Якубовського – “Бондаренка”	228
Повідомлення ВШВО “Лисоня” про смерть Осипа Безпалка – “Остапа”	384
Вітальна листівка членів ОУН Тернопільщини з Новим, 1949 роком	643
К-р ВО “Лисоня”, військовий референт Тернопільської області пор. “Остап” („Вихор”, “Шухай”, Польовий Омелян)	712
К-р ВО “Лисоня”, провідник Подільського краю сот.-пвх. “Гулий” (“Вадим”, “Улас”, Бей Василь)	712
Начальник штабу ВО “Лисоня”, військовий референт Подільського краю полк. “Бондаренко” (“Стрийський”, Якубовський Володимир)	712
Провідник Подільського краю, к-р ВО “Лисоня” май. “Остап” (“Андрій”, “Задорожний”, Безпалко Осип)	712
Начальник розвідчого та організаційно-мобілізаційного відділів ВШВО “Лисоня” сот. “Гордієнко” (Яцишин Іван)	713
Начальник політвиховного відділу ВШВО “Лисоня”, Чортківсько-Бережанський окружний провідник пор.-пвх. “Крига” (“Богданович”, “Кравців”, “Тимчук”, Сказінський Ілярій)	713
Аптекарь при референтурі УЧХ Тернопільського обласного про-воду ОУН, начальник медичного відділу ВШВО “Лисоня” “Славко” (“Луговий”, Друль Григорій)	713
Машиністка при військовому штабі та к-рові ВО “Лисоня” “Дарка” (Підгайна Теодозія)	713
Тернопільський обласний/Подільський крайовий провідник “Нестор” (“Данило”, Шанайда Іван)	714
Організаційний референт Подільського краю сот.-пвх. “Бурлан” (“Модест”, Прокопишин Іван)	714
Організаційний референт Подільського краю “Бей” (Голяш Григорій)	714
Господарчий референт обласного/крайового проводу ОУН “Ізидор” (“Вій”, “Струм”, Будний Петро)	714
Референт СБ Тернопільського обласного/Подільського крайового проводу “Максим” (Гоянюк Василь)	715
Референ СБ Подільського краю “Єфрем” (“Корнило”, Вовк Мирослав)	715
Підреферент СБ Тернопільського обласного/Подільського крайового проводу “Гар” (Гавришків Дмитро)	715

Працівник крайового осередку СБ хор. “Пластун” („Колос”, Мотиль Михайло)	715
Обласний референт пропаганди Тернопільщини “Борис” (“Донцов”, “Єфрем”, Хомин Василь).....	716
Референт пропаганди Тернопільського обласного/ Подільського крайового проводу “Євген” (“Дем’ян”, “Дорosh”, Поздик Йосиф)	716
Заступник референта пропаганди ОУН крайового проводу “Промінь” (“Юрченко”, Іваницький Мар’ян).....	716
Обласний референт УЧХ Тернопільщини “Анна” (“Молочарка”, Дидик Галина).....	716
Чортківсько-Бережанський окружний провідник, співробітник референтури пропаганди Подільського крайового проводу “Яр” (“Мармаш”, “Павур”, Мигаль Павло)	717
Тернопільський окружний провідник “Січовик” (“Мороз”) Тернопільський окружний провідник “Кайдаш” (“Борис”, “К-13”, Кузьма Богдан)	717
Тернопільський окружний провідник “Зенко” (“Влодко”, Заєць Михайло).....	717
Провідник Чортківської округи ОУН хор. СБ “Гарт” (“Клим”, “Натар”, “Циган”, Ярчук Михайло)	718
Окружний оргмоб Чортківщини “Петренко” (Домчук Олексій).....	718
Окружний оргмоб Кам’янець-Подільщини, к-р куреня “Бистрий” (“Сумний”, Білинський Ярослав)	718
К-р ТВ “Південь” пор. “Крук” (Федик Богдан).....	718
К-р ТВ “Південь” пор. “Левко” (“Жулик”, Матвіїв Іван).....	719
К-р ТВ “Південь” сот. “Бистрий” (“Рубай-Гад”, Хамчук Петро) ..	719
К-р ТВ “Північ” май. “Довбня” (“Чубчик”, Кедюлич Іван).....	719
К-р ТВ “Північ” сот. “Чорний” (Шепета Василь)	719
К-р куреня “Гонта” (“Плугатар”, Питльований Іван).....	720
К-р куреня “Рен” (Нирка Василь)	720
Повітовий оргмоб Бережанщини “Явір” (“Довгий”, “Лис”, Королишин Василь)	720
Повітовий оргмоб Тернопільщини, бунчужний сотні “Холодноярці” “Кармазин” (“Чорнота”, Курилас Ярослав)	720
Повітовий оргмоб Тернопільщини “Капраль” (Остяк Володимир).....	721
Повітовий оргмоб Тернопільщини “Окунь” (Жмурко Ярослав)....	721
Повітовий оргмоб Рогатинщини, к-р сотні “Кос” (Зобків Володимир).....	721
Повітовий оргмоб Перемишлянщини, к-р сотні “Довбня” (Проньків Василь)	721
К-р сотні “Лісовики” хор. “Кок” (Юхнович Іван)	722

К-р сотні “Лісовики”, надрайонний провідник Копичинеччини пор. “Крук” (“Боярин”, Почигаїло Ярослав)	722
К-р сотні “Чорноморці”, надрайонний провідник Проскурівщини “Рубач” (“Чародій”, Щикульський Іван).....	722
К-р сотні “Буйні” і сотні “Холоднярці” пор. “Овоч” (Рак Петро).....	722
К-р сотні і самостійної чоти “Схід” ст. вiст. “Корнієнко” (Хандій Дмитро)	723
К-р відділу “Кий” (“Шелест”, Гіммельрайх Костянтин)	723
К-р сотні “Сіроманці” пор. “Косач” (Коваль Степан).....	723
К-р сотні ст. бул. “Голка” (Небола Михайло).....	723
К-р сотні “Гайдамаки” пор. “Ясьмін” (Верещинський Володимир)	724
Інтендант куреня “Зов” (Мрочко Василь)	724
К-р чоти у сотні “Холоднярці” пор. “Кремiнь” (Паливага Василь)	724
Референт СБ Чортківсько-Бережанської округи ОУН пор. СБ “Орест” (Жмурко Іван)	724
Референт СБ Копичинецького надрайонного проводу хор. СБ “Око” (“Сівач”, Пінязь Іван).....	725
Чортківський окружний фармацевт підреферентури УЧХ, фельшер при курені к-ра “Бистрого” “Орлик” (Швак Іван)	725
Лікар Бережанської округи май. “Ярий” (Олесницький Яромир).....	725
Старшини сотні, імовірно, “Бурлаки”, по середині у білім кожушку, імовірно, сот. “Чорний” (Шепета Василь)	726
Імовірно, сотня “Сіроманці”, на передньому плані сот. “Яструб” (Карпенко Дмитро).....	726
Перший справа, імовірно, сот. “Бистрий” (Хамчук Петро), третій – полк. “Бондаренко” (Якубовський Володимир).....	727
Нач. штабу “Бондаренко” (Якубовський Володимир) з к-ром “Яструбом” (Карпенко Дмитро) та командним складом сотні “Сіроманці”	727
Імовірно, сотня “Сіроманці” поставлена до звіту перед нач. штабу “Бондаренком” (Якубовський Володимир)	728
Перший справа, імовірно сот. “Бистрий” (Хамчук Петро), другий – імовірно, сот. “Яструб” (Карпенко Дмитро), третій – полк. “Бондаренко” (Якубовський Володимир).....	728
Сотня “Бурлаки” при звіті, на передньому плані сот. “Чорний” (Шепета Василь).....	729
З ліва на право: сот. “Чорний” (Шепета Василь), полк. “Бондаренко” (Якубовський Володимир), окр. пров. “Юрко” (Хома Михайло), пор. “Крук” (Федик Богдан) та хор. “Кок” (Юхнович Іван)	729

З ліва на право: полк. “Бондаренко” (Якубовський Володимир), хор. “Кок” (Юхнович Іван), окр. пров. “Юрко” (Хома Михайло), сот. “Чорний” (Шепета Василь), та пор. “Крук” (Федик Богдан).....	730
Сидять зліва на право: сот. “Чорний” (Шепета Василь), окр. пров. “Юрко” (Хома Михайло), не відома, нач. штабу “Бондаренко” (Якубовський Володимир), не відома, пор. “Крук” (Федик Богдан) та хор. “Кок” (Юхнович Іван)	731
Старшини сотень, середній ряд: З ліва на право: пор. “Крук” (Федик Богдан), нач. штабу “Бондаренко” (Якубовський Володимир), окр. пров. “Юрко” (Хома Михайло), хор. “Кок” (Юхнович Іван) та сот. “Чорний” (Шепета Василь);	
Верхній ряд, перший справа, імовірно, пор. “Блакитний” (Бедрій Теофіль)	731
Верхній ряд: четвертий – імовірно, пор. “Блакитний” (Бедрій Теофіль), п’ятий – сот. “Чорний” (Шепета Василь)	732
Сот. “Чорний” (Шепета Василь) сидить перший справа	732
Стоїть перший справа, імовірно, пор. “Блакитний” (Бедрій Теофіль), четвертий – сот. “Чорний” (Шепета Василь)	733
сот. “Чорний” (Шепета Василь)	733
Зліва сот. “Крук” – Федик Богдан, зправа “Ворон” – Федик Михайло (1945 р.)	733
окр. пров. “Скоб” (Качанівський Михайло) з дружиною (зима 1948-1949 рр.)	734
Сотня “Орли” (вересень 1943 р.). Стоять без шоломів, перший справа санітар “Кравс”, імовірно, п’ятий – чотовий “Зенко”, сьомий – імовірно, к-р сотні “Клич” (Галушак Василь)	734
Лужецький Григорій – “Довбуш”, чотовий сотні “Бурлаки”	734
Наконецний Онуфрій – “Ростислав”, чотовий сотні “Чорноморці”	734
Зліва на право: “Боровик” – Андрійчук Василь, “Алас” – Цимбалюк Сильвестр та “Прокіп” – Куриця Степан.	
Провідники Кременецького надрайону	734
Стрільці із сотні “Орли”. (поч. осені 1943 р.)	735
Підстаршинська школа ВО (1944 р.)	735

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Літопис УПА – це серійне книжкове видання. Його завдання – опублікувати, з дотриманням джерельної точності, документи й матеріали до історії УПА, а також стимулювати й видавати праці про діяльність УПА та історію України того періоду взагалі. Кожний том або група томів Літопису присвячені окремим темам і мають назву. Частина томів охоплює історію УПА за певний період на більших територіях, як, наприклад, на Волині, в Галичині, на українських землях під Польщею тощо. Кожна з цих територій може мати два – три, а то й більше томів. Додаткова серія книжок буде присвячена загальним темам, або збірникам спогадів, праць, або може бути книжкою одного автора на якусь тему. Збірники появляються не періодично, а в залежності від підготовки й опрацювання наступного тому. Нумерація книжок Літопису може йти інакше, ніж за оголошеним територіальним планом чи хронологією подій. Документи передруковуються з дотриманням джерельної точності, зі збереженням загальної форми оригіналу. Конечні виправлення чи відтворення пошкоджених місць відзначаються квадратними дужками або – де потрібно – пояснені в примітках. Так само відзначаються додані редакцією слова, пояснення чи заголовки в тексті. Інші підпільні матеріали – мемуари, меморандуми, публіцистика тощо – передруковуються без пропусків, проте мовні й правописні виправлення детально не відзначаються, хіба в особливих випадках. Як правило, передруки беруться з оригіналів, але при відсутності оригіналу до уваги береться найвірогідніша копія чи передрук. В усіх випадках точно подається джерело, а у випадку передрукованих архівних матеріалів – теж місце збереження даного матеріалу. Кожний том має довідник осіб та місцевостей і словник неясних слів, скорочень та маловживаних чи незрозумілих слів.

LITOPYS UPA – CHRONICLE OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY

Litopys UPA is a series of books, produced with the aim of publishing source documents and materials relating to the history of the UPA, as well as stimulating and publishing works about the activities of the UPA and, in a more general way, the history of Ukraine of that period. Each volume or group of volumes of Litopys UPA is devoted to a specific theme and has a separate title. Some of the volumes deal with the history of the UPA in a given period of time or in a given region – for example, in Volyn', in Halychyna, in the regions of Ukraine held by Poland and so on. Two, three, or even more volumes may be devoted to general themes, to collections of memories, or to single books by individual authors dealing with particular questions. The appearance of Litopys UPA is not periodic, and depends on the pace at which successive volumes are compiled and prepared for print. The volumes may appear in an order other than indicated above, based on a territorial and chronological principle. In reprinting documents, we adhere strictly to their sources and preserve the general form, language and orthography of the originals. Places in the text where corrections have had to be made, or where the original documents have been damaged or had to be reconstituted, are designated with square brackets, or, if necessary, provided with explanatory footnotes. Words, explanations, or titles inside the texts that have been added by the editors are indicated in a similar manner. Other underground materials – memories, memoranda, works of publicists and the like – are also reprinted without omissions, but only in exceptional cases are linguistic and orthographic corrections indicated. Reprints are based on original texts. In cases where the original text is not available, the reprint is based on the most reliable copy of reprint. The sources of all materials used are clearly indicated and in the case of reprinted archival material, their present locations are also given. Each volume is provided with an index of names of persons and places and a glossary listing names that may not be clear, abbreviations and rarely used or incomprehensible words.

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Серійне книжкове видання документів, матеріалів і наукових праць до історії Української Повстанської Армії

Досі появилися такі томи Літопису УПА основної серії:

Том 1. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга перша: Початки УПА; документи і матеріали. Книга містить політичні й організаційні документи та матеріали до історії УПА на Волині та Поліссі. Третє, виправлене видання, 1989 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 2. Волинь і Полісся: німецька окупація. Книга друга. Книга містить підпільні документи і матеріали про бойові дії УПА на Волині й Поліссі. Друге, виправлене видання, 1985 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 3-4. Чорний Ліс: видання команди Станиславівського тактичного відтинка УПА, 1947 – 1950 роки. Книга перша і друга. Книги містять меморіяли, біографічні нариси й документи про дії відділів УПА Станиславівського ТВ УПА. Частина матеріалів – оповідання, новели й вірші.

Том 3. Книга перша: 1947 – 1948. Друге, виправлене видання, 1987 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 4. Книга друга: 1948 – 1950 (продовження). Друге, виправлене видання, 1989 р., 288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 5. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга третя: спомини учасників. Книга містить спогади, рецензії та додаткові підпільні матеріали про дії УПА. Між мемуарами – повідомлення про договір про ненапад між ГК УПА й угорською армією. 1983 р., 312 стор., мапи, ілюстрації.

Том 6. УПА в світлі німецьких документів, 1942-1945; книга перша: 1942 – липень 1944. Книга містить аналізи, меморандуми, повідомлення, звіти, а також переклади українських документів для центральних політичних, військових і поліцейських установ. 1983 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 7. УПА в світлі німецьких документів; 1942-1945; книга друга: серпень 1944-1945 (продовження шостого тому). 1983 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 8. Українська Головна Визвольна Рада; документи, офіційні публікації, матеріали; книга перша: 1944-1945. Книга містить основні документи Першого Великого Збору УГВР, передрук органу Президії УГВР *Вісник* (ч. 4 (7), серпень 1945), статті та матеріали з 1944-45 рр., які стосуються цілоти визвольного руху. 1980р., 320 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 9. Українська Головна Визвольна Рада; книга друга: 1946-1948. Книга містить видання УГВР *Самостійність і Бюро інформацій УГВР* та інші матеріали. 1982 р., 520 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 10. Українська Головна Визвольна Рада; книга третя: 1949-1952. Книга містить документи, офіційні повідомлення, публікації й матеріали УГВР в Україні, між ними *Бюро інформацій УГВР*, вип. 4, 6 і 9. 1984 р., 424 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 11. Тернопільщина: список впадших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 до 31 грудня 1948 року. Це підпільне видання містить біографії 725 осіб, які загинули на території Тернопільської округи. Крім того, подає нові дані про смерть близько ста невідомих повстанців, які загинули на території округи. 1985 р., XXXII – 248 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 12. Третя подільська воєнна округа УПА («Лисоня»). Книга містить видані командою воєнної округи короткі описи боїв відділів УПА – «Лисоня» від листопада 1943 р. до серпня 1945 року, збірник підпільних пісень «*Повстанський стяг*» – виданий з нагоди п'ятиріччя УПА в 1947 році, – та інші документи й матеріали групи УПА «Лисоня». 1989 р., 352 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 13. Перемищина – Перемиський курінь; книга перша: Денник відділу «Бурлаки» (Володимира Щигельського) – містить денник цього відділу («Ударники»-4, 94а) за час від жовтня 1946 р. до 24 жовтня 1947 р., ведений бунчужним «Буркуном», з епілогом Богдана Гука («Скали»). Книга має також різні документи сотні – списки вояків, господарські документи тощо. 1986 р., 370 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 14. Перемищина – Перемиський курінь; книга друга: Денники й документи – містить денники сотенного «Крилача» (Ярослава Коцьолка) з 1944 і 1947 років, які продовжував по його смерті сотенний «Бурлака» (Володимир Щигельський), денник сотні «Крилача» (ведений бунчужним «Орестом») і документи обох сотень. 1987 р., 262 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 15. Костянтин Гіммельрайх: Спогади командира відділу особливого призначення «УПА-Схід»; спогади. Автор – киянин – оповідає про свої переживання від вибуху війни 1941 року до «звільнення» з УПА і рейду на Захід в 1945 році: мобілізація до ЧА, німецький полон, окупований Київ, участь у підпіллі ОУНм, к-р вд. УПА (ОУНм) в Карпатах, старшинська школа УПА, мандри по Поділлі й к-р вд. особливого призначення «УПА-Схід». 1987 р., 266 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 16. Підпільні журнали закерзонської України, 1945-1947. Збірник містить передруки таких підпільних журналів: «*Тижневівісті*», «*Лісовик*», «*Інформативнівісті*», «*Інформатор*» і «*Перемога*». Всі числа цих журналів супроводяться англomовним резюме. Збірник має статтю про історію підпільної видавничої діяльності на Закарзонні та Акт оскарження Олени Лебедович. 1987 р., 608 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 17. Англomовні видання українського підпілля, 1946-1947. Збірник містить передруки підпільних видань: «*Нові Лідіце*», «*Виселення єпископа Коциловського*», «*Вибори в СРСР*», «*Нова голодова катастрофа в Україні*», «*Фашистське страшило*», «*До братніх чеського і словацького народів*». 1988 р., 192 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 18. Карпатська група УПА «Говерля»; книга перша: Документи, звіти та офіційні публікації. Містить передрук підпільного видання командування групи *Шлях перемоги*, звіти команд тактичних відтинків УПА й звіти командирів відділів та підвідділів УПА, 24 ТВ УПА «Маківка». 1990 р., 328 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 19. Карпатська група УПА «Говерля»; книга друга: Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. Охоплює збірку нарисів і споминів, друкованих у підпіллі. Майже всі спомини написані старшинами і вояками УПА ще в Україні або відразу після переходу на еміграцію. 1992 р., 357 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 20. Покажчик до «Літопису УПА»; книга перша: 1-19 томи. Книга містить покажчики псевдонімів, прізвиськ, географічних назв, інституцій, алфавітні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про перших 19 томів «Літопису УПА». 1994 р., 528 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 21. УПА в світлі німецьких документів, 1941-1943; Книга третя: червень 1941 – травень 1943. Книга містить звіти, меморандуми, а також переклади українських документів для центральних політичних і поліційних установ. 1991 р., 271 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 22. УПА в світлі польських документів; книга перша: Військовий Суд Оперативної Групи «Вісла». Містить вироки, звіти та кореспонденцію Військового суду Оперативної групи «Вісла» за період від травня до вересня 1947 р. 1992 р., 627 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 23. Медична опіка в УПА: документи, матеріяли і спогади. Більша частина книги – це спомини санітарів, медиків, лікарів й інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). В книзі теж поміщено підпільні документи й біографії працівників УЧХ. 1992 р., 480 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 24. Ідея і чин: орган Проводу ОУН, 1942-1946. У цій книзі передруковано головний політично-інформативний журнал Проводу ОУН на Українських Землях, що видавався 1942-1946рр. Журнал містив важливу інформації про боротьбу УПА, німецьку та російську окупаційну політику, розвиток української політичної думки. 1995 р., 592 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 25. Пісні УПА. Збірка пісень, тематично пов'язаних з боротьбою УПА. Збірник охоплює не тільки властиві пісні вояків УПА, але й укладені пізніше в тюрмах і концтаборах, чи уложені народом. Збірник містить тексти пісень, їх варіанти, мелодію і варіанти, а також дані про саму пісню, її авторів й оспівуваних у піснях героїв чи події. Збірник містить понад 600 пісень і їх варіантів. 1997 р., XXIV+556 стор., тверда обкладинка, ноти.

Том 26. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Книга четверта: Документи і спогади. Збірник містить протокол ВЗ УГВР, доповідь на цьому зборі й інші документи: вибір з листування президента УГВР Кирила Осьмака, переговори з польським підпіллям, Угорщиною й Румунією, слідчу справу Миколи та Петра Дужих й інші документи. У книзі також спогади членів УГВР й інших осіб про утворення та діяльність УГВР 2001 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 27. Роман Петренко. За Україну, за її волю; спогади. Автор – волиняк – оповідає про свою діяльність від часу війни у 1939 р. до відходу на Захід у 1945 р.. Спочатку автор був діячем ОУН Сарненської округи (від січня 1942 р. у підпіллі), згодом – шефом господарського відділу ШВО УПА «Заграва», від літа 1943 р. – ГВШ (потім КВШ УПА-Північ, командир Дм. Клячківський) і від літа 1944 р. – старшиною для особливих доручень при ГСЗС УГВР під керівництвом м. Лебеда. 1997 р., 279 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 28. Марія Савчин. Тисяча доріг; спомини. Автор оповідає про свої переживання від вибуху війни (від 1944 р. до 1953 р. – у підпіллі) до свого приходу на еміграцію у 1954 р.. Від 1945 р. була дружиною В. Галаси, заступника пров. ОУН Закерзонського краю, від 1947 р. співробітника ГОСП в Карпатах, і від 1948 р. – пров. ОУН ПЗУЗ. Авторка перебувала разом з ним на Закерзонні, в Карпатах, на Волині, а також – в тюрмі КГБ у Києві. 1995 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 29. Іван Гарасимів («Палій»). 3 юнацьких мрій – у ряди УПА, це розповідь учасника підстаршинської школи УПА в Карпатах та ройового в сотні У-І (94), про його бойовий шлях в УПА від осені 1943 р. до осені 1947 р. в Карпатах та на Лемківщині. Спогади дають цікаву картину зі щоденного життя повстанців та їхніх командирів, та про важке становище українського населення на цих теренах. 1999 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 30. Степан Хрін (Степан Стебельський). Кризь сміх заліза; спогади. Книга містить два спогади Степана Стебельського («Хріна»), к-ра ТВ УПА 24 «Маківка» – «Кризь сміх заліза», «Зимою в бункері» та спогади Олекси Конопадського («Острроверха») – «Спомини чотового УПА Острроверха». Авторі оповідають про свої дії в УПА від 1944 р. до 1949 р. року на Лемківщині та Дрогобиччині. 2000 р., 552 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 31. УПА на Львівщині і Ярославщині. Спогади і документи вояків УПА ТВ «Розточчя», 1943 – 1947. Книга містить спогади «Сої», «Спартака», «Зенона Семеніва» та інших членів відділу УПА к-ра «Бриля». Також подано оперативні звіти к-ра «Бриля» та к-ра «Гамалії» («Переяслави I» та «Переяслави II») з Тактичного Відтинку УПА «Розточчя». 2000 р., 324 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 32. Медична опіка в УПА: документи, матеріяли і спогади. Книга друга. Велика частина книги – це спомини санітарів, медсестер, медиків, лікарів та інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). 2001 р., 581 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 33. Тактичний Відтинок УПА 26-ий «Лемко»: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріяли). Книга містить документи і матеріяли, що стосуються історії та діяльності відділів УПА ТВ-«Лемко» в 1944-1947 рр., оперативні звіти, накази інструкції та вказівки, рейди УПА, та документи Підстаршинської школи ім. полк. «Коника». 2001 р., 900 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації, мапи.

Том 34. Лемківщина і Перемищина – «Холодний Яр», «Бескид», «Верховина»: Політичні звіти. Книга містить організаційний розподіл підпільної мережі Лемківщини і Перемищини, кадрову обсаду підпільної сітки та політичні й інформативні звіти з терену за роки 1944-1947 рр.. 2001 р., 974 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації.

Том 35. Показчик до «Літопису УПА»; книга 2: томи 21-34, томи та 1-3 Нової Серії та томи 1-3 серії «Бібліотека». Книга містить показчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, поазбучні списки авторів та надрукованих матеріялів й інші дані про томи «Літопису УПА» Основної та Нової Серій, також книги «Повстанські могили» т.1 за ред. Євгена Місила. 2002 р., 870 стор., тверда обкладинка.

Том 36. «Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини». Книга містить отримані з радянських архівів короткі біографії членів ОУН і УПА, які загинули на Львівщині. 2002 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 37. Іван Лико. На грані мрії і дійсності: спогади підпільника. 1945-1955. Книга містить спогади Івана Лика

(«Скали», «Богдана») – «На грані мрії і дійсності» та спогади Миколи Терепенка («Медведя») – «На грані двох світів». Автори оповідають про пережите ними в підпіллі на Лемківщині та в польських тюрмах. 2002 р., 644 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 38. Петро Й. Потічний. Архітектура резистансу: криївки і бункри УПА в світлі радянських документів. Книга містить схеми та описи різних криївок УПА й заплілля, та перелік з'єднань Червоної Армії та Внутрішніх Військ НКВД, які були залучені до боротьби проти підпілля, зібраних в Архіві Внутрішніх військ Українського Округу за рр. 1944-1954 рр., який знаходиться в Колекції ім. Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2002 р., 430 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 39. Тактичний відтинок УПА 28-й «Данилів»: Холмщина і Підляшшя. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА на Холмщині й Підляшші в 1945 – 1948 роках. Між документами – звіти Холмського ТВ УПА, хроніки (денники) сотень УПА, звіти зі зустрічей представників УПА з представниками польського резистансу з ВіН-у («Вольносьць і Незавіслосьць»), звіт із зустрічі з англійським кореспондентом, та інше. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2003 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 40. Тактичний Відтинок УПА 27-й «Бастіон»: Любачівщина, Ярославщина, Томашівщина. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА в 1945–1948 роках. Серед документів — звіти Команди Тактичного Відтинку, хроніки відділів куреня УПА «Месники», звіти й огляди керівництва II Округу ОУН «Батурин», господарські звіти тощо. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2004 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 41. Президент УГВР Кирило Осьмак. Книга містить документи та матеріали про Президента УГВР Кирила Осьмака, його життя, наукову діяльність і смерть. 2004 р., 880 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 42. Петро Й. Потічний. Літопис УПА – Історія: Документи і матеріали. Вояки УПА, які в 1947-1949 роках пробилися рейдом у Західну Європу, вважали своїм обов'язком залишити для історії та майбутніх поколінь пам'ять про визвольні змагання в часі Другої світової війни та після її закінчення. Це стало реальністю в 1974 р., коли було створено видавництво «Літопис УПА». Книга містить документи та матеріали про нелегкі будні становлення та діяльності видавництва «Літопис УПА» за 30-літній період діяльності, короткі біографії членів видавничого комітету, адміністрації видавництва, редакторів, авторів, упорядників і фундаторів томів. 2005 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 43-44. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книги містять протоколи переслухань працівниками Служби Безпеки (СБ) ОУН Тернопільської області осіб, підозрілих у співпраці з органами державної безпеки СРСР. Матеріали походять з підпільного архіву, віднайденого у 2004 р. в селі Озерна Зборівського р-ну Тернопільської обл., завдяки с. п. Софрону Кутному. На їх базі можна вивчати організацію, обсяг та дії підпільних структур щонайменше в межах однієї області у 1946–1948 рр., коли тиск на підпілля радянських силових структур був надзвичайно потужний. Також матеріали протоколів яскраво відображають жорстокість, нелюдність та брутальність радянських репресивних органів, які шляхом терору та насилля снували павутину імперії зла на теренах Західної України.

Том 43. Книга 1: В першій книзі поміщено 85 з 193 наявних протоколів допитів, що охоплюють 13 районів Тернопільщини, зокрема: Бережанський, Білобожницький, Борщівський, Бучацький, Великобірківський, Великоглибочоцький, Великодедеркальський, Вишнівецький, Заліщицький, Залозецький, Збаразький і Зборівський райони. 2006 р., 1332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, схеми.

Том 44. Книга 2: Книга є продовженням 43 тому та містить подальших 108 протоколів переслухань СБ ОУН, зокрема, з теренів таких районів як: Золотопотіцький, Золотниківський, Козівський, Козлівський, Коропецький, Кременецький, Ланівецький, Микулинецький, Новосільський, Підволочиський, Підгаєцький, Почаївський, Пробіжнянський, Скала-Подільський, Скалатський, Теремовлянський, Товстецький, Чортківський, Шумський, та з Рогатинського району Станіславівської області. Тут також поміщені Протоколи ТОС-у, Протоколи смерті, Лист підпільників на Далекий Схід, Протокол однієї події, список функціонерів МВД і МГБ та список слідчих СБ. Вступна стаття до обох книг поміщена в т. 43. 2006 р., 1288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 45. Генерал Роман Шухевич – “Тарас Чупринка” Головний Командир УПА. Книга містить спогади про ген. Романа Шухевича–Тараса Чупринку, його життя, підпільну діяльність і смерть. 2006 р., 572 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 46. Боротьба за агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книга 3. Книга є важливим доповненням і продовженням тт. 43-44 та містить протоколи переслухань СБ ОУН з п'яти районів Тернопільської обл., зокрема: Великодедеркальського, Вишнівецького, Збаразького, Золотниківського та Кременецького. Документи походять з повстанських архівів, віднайдених в околицях сіл Пліхів, Краснопуца Бережанського р-ну та Петриків Тернопільського р-ну. 2007 р., 896 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 47. Підпільна Пошта України. Книга містить ілюстрації ППУ з філателістичної збірки с.п. Степана Голяша, яка знаходиться в “Колекції Петра Й. Потічного про підпільну й антипідпільну боротьбу в Україні” при Університеті Торонто (Канада), з коротким описом рисунків марок і блоків, а також вступні статті, що привідкривають історію діяльності Підпільної Пошти України. 2009 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 48. УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга перша: Рейди УПА в документах війська та апарату безпеки ЧСР (1945-1946). Дві головні теми книги – перебіг пропагандивних рейдів УПА теренами Північно-Східної Словаччини в серпні-вересні 1945 р. і в квітні 1946 р. (стратегія, цілі, поведінка відділів) та заходи чехословацької армії і органів безпеки ЧСР на припинення діяльності УПА в країні (до вересня 1946 р.). Книга також містить матеріали про чехословацько-радянську та чехословацько-польську співпраці стосовно УПА, звіти та відомості військової розвідки і національної безпеки ЧСР про дії повстанців, ситуацію українського населення на Закерзонні та документи про реакцію чехословацького суспільства до УПА. 2010 р., 864 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 49. Тернопільщина: “Вісті з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга перша (1943-1947). В книзі подано підпільні інформації про діяльність ОУН і УПА та суспільно-політичну ситуацію в Тернопільській області і суміжних районах. 2010 р., 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 50. Тернопільщина: “Вістки з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга друга (1948-1950). Книга містить подальші документи підпілля ОУН за 1948-1950 рр. щодо суспільно-політичної та економічної ситуації в Тернопільщині. 2010 р., 1240 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

– **УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга друга (1947-1948).**

У НОВІЙ СЕРІЇ, т. зв. Київській, у співпраці з Інститутом української археографії та джерелознавства Національної Академії Наук України Державним комітетом архівів України та Центральним державним архівом громадських об'єднань (ЦДАГО) України появилися такі томи «Літопису УПА»:

1. Видання Головного Командування УПА. Книга містить такі видання: «*Дозброї*», № 16, 1943, «*Повстанець*», № 1-6, 1944-1945, «*Український перець*», № 1-3, 1943-1945 та «*Бойовий правильник піхоти*». Київ – Торонто, 1995 р., 482 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

2. Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943 – 1944. Документи і матеріали. Книга містить документи Головної Команди УПА-Північ та документи Військових Округ «Заграва», «Богун», «Турів» та «Тютюнник». Київ – Торонто. 1999, 724 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України 1943-1959. Збірник містить найповніше зібрання документів ЦК КП(б)У – постанови з'їздів, пленумів політбюро, оргбюро, секретаріату, які супроводжуються інформативними записками, повідомленнями та довідками. У книзі також подано листи, стенограми засідань та виступів членів ЦК КП(б)У. Київ-Торонто. 2001, 652 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ (1943–1959). Книга перша: (1943–1945). У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1943–1945 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 597 стор., тверда обкладинка.

5. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга друга: 1946–1947. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1946–1947 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 574 стор., тверда обкладинка.

6. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга третя: 1948. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1948 р. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 523 стор., тверда обкладинка.

7. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга четверта: 1949–1959. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1949–1959 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 716 стор., тверда обкладинка.

8. Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944-1946. Документи і матеріали. Збірник містить документи керівництва УПА-Північ і УПА-Південь, Краєвого проводу ОУН ПЗУЗ і НВРО та груп (Воєнних Округ) «Заграва», «Богун», «Тютюнник» і з'єднань

груп «33» (ПЗК «Москва»), «44» (ПСК «Одеса»). Київ–Торонто, 2006, 1448 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

9. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Михайло Степаняк, Євген Басюк, Мирослав Гайдук, Ярослав Білинський, Артемізія Галицька, Олександр Луцький, Юрій Стельмашук, Петро Дужий, Микола Дужий, Володимир Павлик, Омелян Польовий, Федір Воробець, Дмитро Вітовський, Василь Левкович. Київ–Торонто, 2007, 912 стор, тверда обкладинка, ілюстрації.

10. Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907–1950). Документи і матеріали. У книзі зібрані документи та матеріали за 1907–2005 рр., які характеризують основні віхи життя і діяльності керівника українського визвольно-революційного руху в 1943–1950 рр. ген. Романа Шухевича (“Тараса Чупринки”) та присвячені його пам’яті. Поряд з документами Галузевого державного архіву СБ України до збірника увійшли документи Державного історичного архіву України у Львові і, частково, – ЦДАВО України, а також матеріали, які публікувалися в “Літописі Української Повстанської Армії” (Торонто) та в інших виданнях. Київ–Торонто, 2007, 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

11. Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 — грудень 1943 рр.). До книги увійшли 353 раніше не опублікованих документи з різних територіальних осередків ОУН(б) і запілля УПА на Волині й Південному Поліссі за серпень 1942 — грудень 1943 рр., які відображають діловодство КП, округ, районів ОУН(б) на ПЗУЗ (серпень 1942 — вересень 1943 рр.), а також округ, надрайонів, районів, куштів, підрайонів і станиць запілля УПА на ПЗУЗ (вересень — грудень 1943 р.). Київ–Торонто, 2007, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

12. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 1. Том містить документи командування воєнної округи і окремих підрозділів, пресові видання “Буг”, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ–Торонто, 2008 р., 800 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

13. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 2. Том містить документи командування Воєнної Округи і окремих підрозділів, пресові видання, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ – Торонто, 2009 р., 1232 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

14. УПА і запілля на ПЗУЗ. 1943–1945. Невідомі документи. До збірника увійшли нещодавно виявлені у різних архівах України історичні джерела УПА (УПА–Північ) (266 документів, світлини), що раніше були не відомі широкому загалові. У них висвітлюється історія керівництва, військових підрозділів, армійського запілля за 1943–1945 рр. Територіальний ареал: північний захід, центр, північний схід Волині, Південне Полісся. Київ – Торонто, 2010 р., 640 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

15. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1946–1952. Книга 2. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Миколи Павловича, Івана Павловича-Бабинця, Петра Лиховського, Віктора Харківа, Григорія Голяша, Юліана Матвіїва та Степана Коваля. Київ–Торонто, 2011, 840 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

16. Волинь і Полісся у невідомій епістолярній спадщині ОУН і УПА. 1944 – 1954 рр. У книзі вміщено 281 діловий лист, а також фрагменти, розсекречені СБУ за останні 3 роки. Авторами джерел є як керівники УПА і збройного підпілля ОУН (Роман Шухевич, Василь Кук), так і функціонери крайового рівня (Микола Козак, Василь Галаса та ін.). Діловий епістолярій висвітлює маловідомі, переважно трагічні події національно-визвольної боротьби на Волині та Поліссі у 1944 – 1954 рр. Київ–Торонто, 2011, 1024 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

17. Осип Дяків–“Горновий”. Документи і матеріали. У книзі вміщено 119 документів присвячених життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН, заступника Голови генерального секретаріату УГВР, та підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа–“Горнового”. Основна частину складає його творча спадщина та листування. Публікуються документи про освіту та навчання, арешт та ув’язнення радянською владою, обставини загибелі; зізнання та спогади осіб, які з ним тісно співпрацювали. Переважна більшість документів і матеріалів публікуються вперше. Представлено найповніший нарис життя і діяльності О. Дяківа, висвітлено основні ідеї його публіцистичних праць. Київ–Торонто, 2011, 1016 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

18. Діяльність ОУН та УПА на території Центрально-Східної та Південної України. У книзі вміщені документи і матеріали українського резистансу про діяльність підпілля ОУН(б) та УПА на території центральних, східних і південних областей України у 1942-1952 рр. Джерела висвітлюють одну з маловідомих сторінок історії України середини ХХ століття й органічно

доповнюють документальну спадщину українського самостійницького руху в Західній Україні. Київ – Торонто, 2011, 1160 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

19. Підпілля ОУН на Буковині: 1943-1951. Документи і матеріали. Збірник включає звітно-інформаційні документи структур ОУН Буковини, інструкції, пресові видання, деякі матеріали УПА та СБ, а також документи радянських органів держбезпеки, що вели боротьбу з українським визвольним рухом. Київ – Торонто, 2012, 784 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

20. Воєнна округа УПА «Лисоня». Документи і матеріали. 1943–1952. Збірник містить документи і матеріали військового штабу та окремих підрозділів воєнної округи УПА «Лисоня», як також звітно-інформаційні документи структур ОУН, що висвітлюють український визвольний рух на території Тернопільщини. Київ – Торонто, 2012, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

- **Ярослав Старух. Документи і матеріали.**
- **“Станиславівська округа ОУН. Документи і матеріали. 1945-1951”.**
- **“Золочівська округа ОУН. Матеріали СБ”, книга 1.**

СЕРІЯ «ЛІТОПИС УПА» – БІБЛІОТЕКА

1. Юрій Ступницький. Спогади про пережите. Автор – волиняк – оповідає про свою родину та переживання від юнацьких років (кінець 30-х) до виходу з ув’язнення в середині 50-х років. Автор є сином начальника штабу УПА полк. Леоніда Ступницького, разом з яким у 1943 р. пішов до УПА, де навчався у старшинській школі «Дружинники». Після арешту в 1944 р. поневірявся по тюрмах і таборах Радянського Союзу. Київ, 2000, 128 стор., м’яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

2. Володимир В’ятрович. Рейди УПА теренами Чехословаччини. Монографію присвячено одному з маловідомих аспектів історії українського національно-визвольного руху 1940-1950 років – рейдам УПА чехословацькими теренами. Обрана тема дозволяє авторові показати розмах національно-визвольної боротьби в Україні, її вплив на події у післявоєнній Європі, без чого неможливе правильне і об’єктивне тлумачення суспільних процесів того часу. Львів, 2001, 208 стор., м’яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

3. Ярослав Грицай – «Чорнота», Параскевія Грицай. А рани не гоїлися: Спомини «Чорноти». У книзі описані спогади чотового командира УПА «Чорноти» про події, що відбувалися в 1943-1945 роках на Закерзонні, та про його страдницьке життя в

більшовицьких тюрмах і концтаборах Сибіру. Мемуари підготовлені до друку дружиною автора Параскою Грицай (з дому Ротко), яка протягом довгих років відтворювала розповіді свого чоловіка, уточнювала, доповнювала та систематизувала їх. Львів, 2001, 332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Спогади вояків УПА та учасників збройного підпілля Львівщини і Любачівщини. Книга містить спогади Василя Левковича (“Вороного”), його дружини Ярослави, сотенного Миколи Тарабана (“Тучі”), вояків УПА Івана Філя (“Шеремети”), Івана Василевського–Путко (“Вуса”), оргмоба Костя Міхалика (“Думи”) та зв’язкової Катерини Когут–Лялюк (“Грізної”). В книзі подана коротка згадка про Якова І. Чорнія (“Кулю”, “Мушку”, “Ударника”), командира Перемиської 6 ВО УПА, авторства Федора Лопадчака. Львів, 2003, 448 стор., тверда палітурка в суперобкладинці, ілюстрації.

5. Мирослав Горбаль. Довідник-пошуکیвець. Реєстр осіб, пов’язаних з визвольною боротьбою на теренах Львівщини (без Дрогобиччини). 1944-1947 (за архівними документами). Книга є підсумком опрацювання архівних документів з фондів Державного архіву Львівської області за 1944-1947 роки. Ці документи мають інформаційно-звітний характер (також плани заходів, стенограми нарад, протоколи засідань та допитів, підпільні документи, прокурорські аналізи, агентурні справи тощо) й викривають суть боротьби комуністичного режиму проти національно-визвольного руху на вказаних теренах. У довіднику подані ключові ідентифікаційні дані про осіб, які були пов’язані з тим рухом, та джерела інформації цих даних. Львів, 2003, 416 стор., м’яка палітурка.

6. Мирослав Горбаль. Довідник-пошуکیвець. Реєстр осіб, пов’язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини. 1939-1950 (за архівними документами). У цій праці зібрана трагічна інформація про особи та події, що, безпосередньо чи опосередковано, у позитивному чи негативному плані, були пов’язані з визвольною боротьбою на території тодішньої Дрогобицької області у 1939–50-х роках. Основна інформація – результат опрацювання документів архівних справ Державного архіву Львівської області (ДАЛО) та інших архівів, а також видань, публікацій і машинописів з цієї тематики; дописів, свідчень, спогадів та листів. Львів, 2005, 1312 стор., ілюстрації, тверда палітурка.

7. Володимир Ковальчук. Діяльність ОУН (б) та Запілля УПА на Волині та південному Поліссі (1941-1944 рр.). В книзі досліджено інформативний потенціал джерел з історії діяльності мережі ОУН і запілля УПА на ПЗУЗ. Обговорюється формування первісної джерельної бази, особливості фондоутворення, діловодство, проводиться класифікація докумен-

тального масиву джерел та з'ясовано особливості діяльності референтур ОУН(б) і запілля УПА. Львів, 2006, 512 стор., тверда палітурка.

8. Онишко Леся. «Нам сонце всміхалось крізь ржаві ґрати». Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі. У цій монографії на основі архівних документів та матеріалів, спогадів учасників подій досліджено етапи становлення світогляду Катерини Зарицької, її участь в формуванні Українського Червоного Хреста; діяльність в референтурі пропаганди ОУН (б) та налагодження зв'язків головнокомандувача УПА Романа Шухевича; показано її життєвий шлях в тюрмах і таборах ССРСР, а потім на волі. Львів, 2007, 928 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

9. Коханська Галина. З Україною у серці. Спомини. Спомини присвячені історії національно-визвольного руху на Волині 1930-1950 рр. Вони відображають діяльність польського окупаційного режиму та більшовицькі репресії 1939-1941 рр. Авторка детально розповідає про свій вступ в ряди ОУН, проходження вишколів, свою діяльність в Колківській республіці УПА у відділі розвідки. Окремий розділ споминів присвячений ув'язненню в комуністичних таборах. Львів, 2008, 400 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

10. Олександр Ішук, Ігор Марчук, проф. Дарія Даревич «Життя і творчість Ніла Хасевича». Книга написана на раніше недоступних, засекречених матеріалах з архіву Служби безпеки України і розкриває життєвий та творчий шлях видатного художника-графіка, члена УГВР з 1949 року, ілюстратора багатьох видань ОУН і УПА – Ніла Хасевича («Бей», «Зот», «Рибак»). Доповнено видання повноколірним каталогом праць мистця. Львів, 2011, 432 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

11. Олександр Ішук. «Молодіжні організації ОУН (1939-1955 рр.)». В монографії на основі комплексного аналізу наукової літератури, опублікованих історичних джерел та архівних матеріалів досліджено участь української молоді у боротьбі за державну незалежність у 1939-1955 рр. Торонто – Львів, 2011, 896 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

СЕРІЯ «ПОДІЇ І ЛЮДИ»

1. Посівнич Микола. Нескорений командир. У нarisі висвітлюється життєвий шлях провідного члена ОУН та Головного командира УПА Романа Шухевича, незламного лідера національно-визвольної боротьби українського народу. Торонто-Львів, Видання 2-е, доповнене. 2008, 80 стор., ілюстрації.

2. Осьмак Наталка. Кирило Осьмак – нескорений Президент УГВР. Пропоноване дослідження розкриває на основі архівних документів і матеріалів невідомі сторінки життя і діяльності одного з чільних керівників українського визвольного руху 1940-х років. – Торонто-Львів, 2008, 128 стор., ілюстрації.

3. Посівнич Микола. Степан Бандера. Життя присвячене свободі. Пропоноване дослідження присвячене життю та діяльності Провідника ОУН та ЗЧ ОУН Степана Бандери в 1920–1959 рр. На основі спогадів та документів у книзі висвітлено боротьбу і роль ОУН і ЗЧ ОУН та її лідера у тогочасних суспільно–політичних процесах. Крім того, читач зможе довідатися про родинне, шкільне, студентське оточення, в якому формувалася особистість майбутнього Голови проводу ОУН та ЗЧ ОУН. Торонто–Львів, 2008, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Короткий біографічний спомин Петра-Йосифа Потічного, написаний англійською мовою, охоплює період від народження до часу, коли він, як юнак, вояк УПА, прибув зі своїм відділом до Західної Німеччини під кінець 1947 р. Торонто–Львів, 2008, 124 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/II. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 2. Дана книга є продовженням англійськомовних біографічних споминів Петра-Йосифа Потічного, яка описує його життя в Сполучених Штатах (1950–1964), службу в американській морській піхоті під час Корейської війни, здобуття університетської освіти у Філадельфії і Нью-Йорку та завершується його подальшим переїздом до Канади. Торонто–Львів, 2010, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/III. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 3. Короткий спомин Петра-Йосифа Потічного описує його життя в Канаді (1964–2012), його працю в МакМастерському університеті, різні академічні заходи і подорожі та його родину. Торонто –Львів, 2012, 160 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

5. «Грім» – полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. / Упорядник Роман Грицьків. Видання присвячене полковнику Української Повстанської Армії Миколі Твердохлібу – «Грому». Крізь призму спогадів безпосередніх учасників подій та інших матеріалів у збірнику зображено життя і діяльності видатного повстанського командира, а також висвітлено національно-визвольну боротьбу 1930-х – 1950-х років у Карпатах. Торонто–Львів, 2008, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

6. Михайло Романюк. Петро Федун – «Полтава» – провідний ідеолог ОУН та УПА. Пропоноване видання присвячене життю та діяльності одного із керівників збройного підпілля ОУН та УПА Петра Федуну – «Полтави». На основі архів-

них документів висвітлено процес формування світоглядних позицій, національно-патріотичних переконань та його творчої спадщини. Торонто–Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

7. Українська Головна Визвольна Рада / Упорядники П. Й. Потічний, М. Посівнич. У книзі про УГВР поміщено статті Р. Шухевича, м. Дужого і А. Камінського, спогади Л. Шанковського, Д. Ребет у яких висвітлено боротьбу і роль УГВР у тогочасних українських суспільно-політичних процесах. Торонто–Львів, 2009, 136 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

8. Володимир Іванченко. Квітка у червоному пеклі: життєвий шлях Людмили Фої. Брошура присвячена життю Людмили Фої (“Оксани”, “М. Перелесник”), 1923–1950, котра була одним із організаторів підпілля ОУН (б) у м. Києві під час Другої світової війни. Арештована вона витримала тортури в'язниці НКДБ. Будучи ключовою фігурою у протистоянні радянських спецслужб з СБ ОУН, зірвала потужну чекістську операцію з виявлення та знищення керівників українського визвольного руху. Одночасно вона – авторка чудових літературних творів. Людмила Фоя загинула в нерівному бою з військовою групою МДБ, рятуючи пораненого друга. Торонто – Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

9. Олександр Іщук. Життя та доля Михайла Дяченка – “Марка Боєслава”. Книга присвячена життю та долі Михайла Дяченка – поета, письменника, підпільника й одного з керівників Карпатського КП ОУН, автора чималої кількості поетичних творів та оповідань, у яких чітко продемонстровано мету та завдання українського визвольного руху середини ХХ століття. Вперше оприлюднено раніше невідому інформацію про заходи радянських каральних органів із розшуку м. Дяченка, виявлену в ГДА СБУ, окремі його твори та маловідомі фотографії. Торонто – Львів, 2010, 140 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

10. Олександр Іщук, Володимир Іванченко. Життєвий шлях Галини Голояд – “Марти Гай”. У книзі чи не вперше на основі архівних документів МДБ УРСР, збережених в Галузевому державному архіві СБ України, детально висвітлено життя та долю однієї з чільних діячок українського визвольного руху Галини Голояд – “Марти Гай”. Книгу доповнено творами письменниці, маловідомими фотографіями та документами з архівів радянської державної безпеки. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

11. Володимир Мороз. Портрет Осипа Дяківа-“Горнового”. Книга присвячена життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН на українських землях та заступника Голови генерального секретаріату УГВР, підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа.

На підставі широкого масиву джерел з'ясовано його внесок в український національно-визвольний рух, висвітлено основні ідеї понад двох десятків публіцистичних праць. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

12. Володимир Мороз. Зиновій Тершаковець-«Федір».

Зиновій Тершаковець увійшов в історію українського національно-визвольного руху як крайовий провідник ОУН Львівщини та засновник і редактор підпільного видання «Літопис УПА». Докладно про ці та інші аспекти його життя та діяльності йде мова у даній книзі, написаній на широкій джерельній базі, зокрема невідомих архівних документах. Також вперше з 1944 р. публікується праця З.Тершаковця «Польське питання», в якій розкрито погляд українського підпілля на стосунки із своїм західним сусідом. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

13. Микола Андрощук-«Вороний». Записки повстанця. Книга спогадів Миколи Андрощука-«Вороного» охоплює період з весни 1943 р. по весну 1944 р. і подає широку картину дій українських повстанців на південній Волині. Автор приймав безпосередню участь у тих подіях і зустрічався з багатьма повстанськими командирами — Д. Клячківським – «Климом Савуром», П. Олійником – «Енеєм», М. Свистуном – «Ясеном». Про славних повстанських командирів та про чисельні бої з німецькими підрозділами, найбільший бій загонів УПА та військ НКВС на Гурбах і важкий Північний рейд міститься інформація на сторінках цього видання. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

14. Олександр Іщук, Наталія Ніколаєва. Ярослав Богдан – «Всеволод Рамзенко». В книзі розповідається про життєвий шлях та творчу діяльність відомого письменника-підпільника і чільного діяча ОУН Ярослава Богдана – «Всеволода Рамзенка» (1915-1953). На основі невідомих архівних документів з ГДА СБ України відтворено основні етапи життя та проаналізовано тематику основних праць Я. Богдана. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

15. Дмитро Проданик. Шлях боротьби Василя Сенчака-«Ворона». У книзі на основі архівних документів та спогадів колишніх учасників та симпатиків визвольного руху висвітлено життєвий та бойовий шлях Василя Сенчака-«Ворона» на посадах районного референта СБ Солотвинщини та надрайонного референта СБ Станиславівщини, а також проведено дослідження ходи «чорної» зради на Станиславівщині 1951 р., під час якої і загинув «Ворон». Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

16. Олександр Іщук, Ігор Марчук. Брати Бусли. Життя за Україну. Книга про відомих діячів ОУН на Волині Олександра та Якова (референт пропаганди Проводу ОУН) Буслив подає інформацію про їхній нелегкий життєвий шлях. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

17. Світло душі родини Левицьких / Упорядник Марія Прокопець. В книзі розповідається про долю родини Левицьких, долю, яка певною мірою була типовою для численних галицьких родин у першій половині ХХ століття. В час лихоліття 2-ої Світової війни, опинившись між жорнами брунатних та червоних окупантів, з 8-ми дітей о. Юрія Левицького та Анастасії з Зубрицьких п'ятеро загинуло у боротьбі за волю України. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

18. Ігор Марчук. Ростислав Волошин. У книзі розповідається про життєвий шлях Ростислава Волошина, який увійшов до історії українського визвольного руху як один з перших організаторів ОУН на Волині, згодом керівник Рівненської окружної езекутиви ОУН, член Бюро Проводу ОУН та головуєчий на ІІІ Надзвичайному Великому Зборі ОУН і Першому установчому зборі Української Головної Визвольної Ради. Торонто – Львів, 2012, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

“ЛІТОПИС УПА” В МЕРЕЖІ INTERNET

Заходами Адміністрації видавництва “Літопис УПА” детальну інформацію українською та англійською мовами про видання та споріднені матеріали можна знайти в мережі Internet за адресою:

<http://www.litopysupa.com>

Ця інформація складається з чотирьох груп.

1. Вступ до серій (*Introduction to the Series*), який дає загальні інформації про “Літопис УПА” та цілі видавництва.

2. Інформації про замовлення (*Ordering information*), які дають короткі інформації про кожний том серій та як їх замовляти.

3. Книги “Літопис УПА” (*Litopys UPA volumes*), де про кожний том подано не тільки повну бібліографічну інформацію (титульна сторінка, дата і місце публікації, число ISBN, ціна та редактор книги), але також повний текст вступної статті та резюме матеріалів тому. Текст ілюстрований знімками, які знаходяться в книзі.

4. Споріднені матеріали (*Related Materials*). У цій групі подані публікації інших видавництв, що відносяться до теми УПА та Збройного підпілля в Україні.

Аналогічну інформацію англійською мовою можна знайти також на web сторінці за адресою:

<http://www.infoukes.com/commercial/litopysupa/index.html>

*Про подальші інформації можна звертатися на адресу
Адміністрації:*

— Микола Кулик — **mykola.kulyk@litopysupa.com**
або Редакції:

— Петро Й. Потічний — **peter.potichnyj@litopysupa.com**

Адміністрація в Україні — litopys@bs.lviv.ua

Будемо вдячні за відгуки читачів на наше видання.

*Пишіть на подані адреси або також на
www.litopysupa.com*

ОБ'ЄДНАННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА В США Й КАНАДІ
та
ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
ім. ГЕН. ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКИ В США Й КАНАДІ

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ “ЛІТОПІСУ УПА”

*М. Бошно, І. Василевський-Путко, І. Гомзяк, Параска Грицай,
О. Дольницький, О. Жигар, Б. Ковалик, М. Кошик,
М. Кулик, Р. Кулик, Катерина Лялюк, М. Луцзяк, П. Мицзяк,
Емілія Нагірна-Зінько, Марія Пискір, А. Потічний, П. Потічний,
М. Рошецький, І. Росіл, Наталя Солтис, І. Терешенко,
Ярослава Філь, О. Циліупа, С. Шпак, Є. Штендера*

Адміністрація:

М. Кулик, Р. Кулик, Емілія Нагірна-Зінько, Наталя Солтис

Адреса:

*LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station “C”
Toronto, Ontario, M6J 3M7, Canada
mykola.kulyk@litopysupa.com*

Адміністрація в Україні:

Ігор Гомзяк, Богдан Столяр

Благодійний Громадський Фонд “Літопис УПА”
ім. Володимира Макара

Микола Посівнич

Адреса: “Літопис УПА”

*пл. Міцкевича, 6/7, Львів 79000 Україна
тел.(38-032) 272-4064 e-mail: litopys@bs.lviv.ua*

Наукове видання
ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Нова серія, том 20

ВОЄННА ОКРУГА УПА “ЛИСОНЯ” 1943-1952

Документи і матеріали

Упорядник:
С. ВОЛЯНЮК

Консультант:
В. МОРОЗ

Підписано до друку 10-05-2012. Формат 70 x 100¹/₁₆
Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 23,17. Обл.-видавн. арк. 18,12.
Наклад 1000. Зам. № 05-10/12

ЛІТОПИС УПА

ТОМ

20